

University of Szeged
Doctoral School of History
Department of Medieval and Early Modern Hungarian History

Münşe'ât ve Ba'zî Vakâyi '-i Sultân Süleymân Hân:
The Study of the Correspondence Between the Ottomans and
Safavids

By
Mortaza Firuzi

Ph.D. Dissertation
Supervisor: Prof. Dr. Sándor Papp

Szeged
2022

ABSTRACT

The relationship between the Ottomans and the Safavids during the reign of Sultân Süleymân (1494-1566) and Şâh Tahmâsb I (1514 –1576) is deemed a turning point in the history of the region in terms of peace treaties and the establishment of borders between the two empires. In this period, the Âmasiye Peace Agreement was finally reached in 1555 between the two states. The Ottoman-Safavid correspondence was published in the Ferîdûn's *Münşe'ât üs-Selâfîn* two times (1848-49 and 1858). However, it should be noted that some modifications infiltrated these letters during the redaction, as in the documents of the 17th century.

This dissertation attempts to study the correspondence between the Ottoman and Iranian rulers in accordance with a manuscript titled *Münşe'ât ve Bazı Vekâyi'-i Sultân Süleymân Hân*, which contains 32 letters and one campaign diary preserved in the Austrian National Library. This manuscript was compared to three other manuscripts: *Münşe'ât üs-Selâfîn*, *Muhâberat Mecmû'ası*, and *Düstûru'l-İnşâ*.

First, this study focuses on the correspondence in manuscripts and the printed edition. Second, it endeavors to detect similarities and differences between them. Third, it investigates the way in which the Ottoman-Safavid diplomatic relation can be presented based on the analyzed material. As a result, there is no significant difference between the Ferîdûn's *Münşe'ât*, *Ba'zî Vekâyi'-i Sultân Süleymân Hân* and *Muhâberât Mecmû'ası*; however, the text of *Düstûru'l-İnşâ* is different from all of them. It can be confidently stated, as another result too, that the printed version of *Münşe'ât üs-Selâfîn* had not been modified; the text stayed identical to the original for the most part. To put it another way, the printed version is as valuable as the early manuscripts for historical research. This dissertation contains the Iranian-Ottoman correspondence in Arabic transliteration, and it also presents detailed summaries of the aforesaid correspondence.

ACKNOWLEDGMENT

I am deeply thankful to my supervisor, Prof. Dr. Sándor Papp, for his support, encouragement, contribution, patient guidance during writing my dissertation. I owe a huge debt of gratitude to him without whom this dissertation would not be completed. Besides, academically, I have learned ethics from him, been like a father to me.

I would like to express my special appreciation and thanks to Prof. Dr. Éva Kincses-Nagy, Prof. Dr. Zsolt Hunyadi, Prof. Dr. István Zimonyi, Prof. Dr. Sándor László Tóth, Prof. Dr. Zoltán Vajda, Prof. Dr. Tóth Hajnalka, Prof. Dr. Zoltán Cora, Prof. Dr. Róbert Péter, and Prof. Dr. Erika Hódiné Jónás who provided impetus to my work as well as cared about my studies.

I would like to thank Ms. Katalin Smausz Kolumbán and Mr. Szabolcs Szilágyi for understanding my health problem that I went through in the past years.

I have been fortunate to share this journey with Dr. Mehdizadkhani, Dr. Rahkarfarshi, Dr. Pashaei, Dr. Malekzadeh, Mr. Alavifard, Dr. Pouribrahim, Dr. Ghodsizd, Dr. Suleymani, Dr. Alipour, Dr. Raeisi, Dr. Abdullah, Dr. Hasan, Mr. Güre, Mr. Baba, and Mr. Zaidan whose help and support have been essential for the completion of this project.

I am also grateful for the Stipendium Hungaricum for the scholarship that covered all my personal expenses, tuition, and research expenses through my doctoral studies.

Last but not least, I have to express my profound gratitude to my family for their unbreakable encouragement, support and patience in the inflexible period during which I prepared this dissertation.

*I dedicate this dissertation to the soul of my late beloved mother
whom I lost in this journey*

TABLE OF CONTENT

<i>LIST OF ABBREVIATIONS</i>	<i>11</i>
<i>NOTE ON TRANSCRIPTION AND TRANSLATION</i>	<i>12</i>
<i>INTRODUCTION</i>	<i>13</i>
<i>CHAPTER 1 LITERATURE REVIEW AND RESEARCH METHOD</i>	<i>16</i>
1.1. The Münşe'ât Writing Tradition	16
1.1.1. İnşâ'	16
1.1.2. Münşe'ât	18
1.1.3. Kâtib- Münşî- Dabîr	21
1.2. Main Sources	24
1.2.1. Münşe'ât ve Ba'zı Vaqâyi' -i Sulţân Süleymân Hân	24
1.2.2. Mecmû'a-i Münşe'ât üs-Selâţîn	32
1.2.3. Muhâberat Mecmû'ası	33
1.2.4. Düstûru'l-İnşâ	34
1.3. Primary Sources	35
1.3.1. Ottoman Chronicles	35
1.3.1.1. Künhü'l-aḥbâr	35
1.3.1.2. Ṭabaḳâtü'l-Memâlik	35
1.3.1.3. Târîḫ-i Peçevî	36
1.3.1.4. Târîḫ-i Solakzâde	36
1.3.1.5. Tevârîḫ-i Âl-i Osman	36
1.3.2. Safavids Chronicles	37
1.3.2.1. Aḥsenü't-Tevârîḫ	37
1.3.2.2. Târîḫ-i 'Âlem-Ârâ-yi 'Abbâsî	37
1.3.2.3. Târîḫ-i Montazam-i Nâşerî	37
1.3.2.4. Takmelatu'l-Aḥbâr	38
1.3.2.5. Tazkera-yi Şâh Ṭahmâsb	38
1.4. Secondary Sources	38
1.4.1. Exploring Mecmû'a-i Ferîdûn Bey (Münşe'ât üs-Selâţîn)	38

1.4.2. Diplomatic Language of Ottoman-Safavid Relations	39
1.4.3. Ottoman-Safavid Relations (1501–1576)	39
1.4.4. Safavid–Ottoman Relations During the Reign of Şâh Ṭamâsb I	39
1.4.5. Studien zu Aḥmed Ferîdûn’s Münşe’ât es-selâṭîn	39
1.4.6. Şâh Ṭamâsb I	40
1.4.7. Şâh Ṭamâsb Şafavi: Collection of Historical Documents and Correspondence	40
1.4.8. The Relations of the Ottoman Empire With Iran During Sultân Süleymân the Lawgiver (1520–1566)	40
1.4.9. The Edition Critic and Evaluation of the Ancient Compiling Münşe’ât-i ‘Atîk Which Comprises the Letters Exchanged Between Şâh Ṭamâsb (1524–1576) and the Ottoman Serai	40
1.4.10. Two Poet Emperors: Süleymân the Magnificent and Şâh Ṭamâsb’s Reciprocal Poem	41
1.5 Research Method	41
CHAPTER 2 THE RELATIONSHIP BETWEEN THE OTTOMANS AND THE SAFAVIDS	42
2.1. First Campaign	44
2.2. Second Campaign	45
2.3. Third Campaign	46
2.4. Prince Bâyezîd’s Revolt	47
CHAPTER 3 MÜNŞE’ÂT VE BA‘ ZÎ VAḤÂY’Î-İ SULTÂN SÜLEYMÂN HÂN (SUMMARY AND TRANSCRIPTION OF THE OTTOMAN-SAFAVID CORRESPONDENCE)	49
3.1. Document No.1	50
The Response	50
Summary	50
Transcription	50
3.2. Document No.2	52
The Grand Viziers’ Response to Red-Head’s Beggings during the Second Nakhchivan Campaign	52
Summary	52
Transcription	53
3.3. Document No.3	60
Sultân Süleymân’s Response to Şâh Ṭahmâsb’s Letter Which Arrived Along With the Birds of Prey	60
Summary	60

Transcription	60
3.4. Document No.4	63
The Copy of the Illustrious Letter of Sultân Süleymân to Şâh Tahmâsb for the Fourth Time Which Was Sent by Muştafa Çavuş and Hasan Çavuş Along With the Men of Envoys Üns Külü and Hâcî Beyrâm	63
Summary	63
Transcription	64
3.5. Document No.5	73
The Copy of the Fifth Letter of Sultân Süleymân to Şâh Tahmâsb	73
Summary	73
Transcription	74
3.6. Document No.6	84
The Letter, Which Was Sent With Gifts After the Revolt of Prince Sultân Bâyezîd to the Şâh Tahmâsb	84
Summary	84
Transcription	84
3.7. Document No.7	90
Şâh İsmâ'il's Letter to Sultân Süleymân for Offering Congratulation on the Conquest of Rhodes and Condolences for the Death of the Late Sultân Selîm	90
Summary	90
Transcription	90
3.8. Document No.8	94
The Response	94
Summary	94
Transcription	94
3.9. Document No.9	97
The Copy of the Honorable Imperial's Letter Sent to Tahmâsb for Informing His Sultanate to the County of Ajam, Which Was Composed by Sealer Celâlizde	97
Summary	97
Transcription	97
3.10. Document No.10	102
The Illustrious Letter Sent to Shah at Nakhchivan Campaign When [Sultân Süleymân] Had Crossed the Border of Azerbaijan	102

Summary	102
Transcription	103
3.11. Document No.11	109
The Grand Viziers' Response to the Governor-General of Red-Head' Submissive Letter During the Nakhchivan Campaign	109
Summary	109
Transcription	110
3.12. Document No.12	114
The Grand Viziers' Response to the Governor-General of Red-Head for the Third Time	114
Summary	114
Transcription	115
3.13. Document No.13	120
[The Ottoman Grand Vizier's Response Letter to Şâh Tahmâsb's Representatives]	120
Summary	120
Transcription	120
3.14. Document No.14	125
[Şâh Tahmâsb's Submissive Letter to Sulţân Süleymân for Making Peace]	125
Summary	125
Transcription	126
3.15. Document No.15	139
The Response	139
Summary	139
Transcription	139
3.16. Document No.16	146
[The Copy of Şâh Tahmâsb's Letter to Sulţân Süleymân for Congratulating on the Süleymâniye Mosque]	146
Summary	146
Transcription	147
3.17. Document No.17	160
The Response	160
Summary	160
Transcription	160

3.18. Document No.18	165
The Late Haseki Sultân	165
Summary	165
Transcription	166
3.19. Document No.19	174
The Response	174
Summary	174
Transcription	174
3.20. Document No.20	178
The Letter of the Shah of Ajam to the Grand Vizier to Ask for Peace	178
Summary	178
Transaction	178
3.21. Document No.21	187
[The Letter of Muḥammad Ḥodâbende's Tutor to Rüstem Pâşâ to Congratulate on His Appointment]	187
Summary	187
Transcription	188
3.22. Document No.22	198
[The Response of Grand Vizier of the Ottomans, Rüstem Pâşâ to Şâh Tahmâsb's Son and His Tutor]	198
Summary	198
Transcription	198
3.23. Document No.23	202
[Şâh Tahmâsb's Letter to Sultân Süleymân About Seyyid 'Alî Çelebî]	202
Summary	202
Transcription	203
3.24. Document No.24	209
[Şâh Tahmâsb's Letter to Prince Bâyezîd When He Arrived in Yerevan]	209
Summary	209
Transcription	210
3.25. Document No.25	216
[The Letter of Sultân Süleymân to Şâh Tahmâsb About Prince Bâyezîd's Revolt]	216

Summary	216
Transcription	216
3.26. Document No.26	220
[The Letter of Sulṭân Süleymân in Explaining Prince Bâyezîd's Revolt and Conditions of his Forgiveness When Sought Refuge in the Safavid Empire]	220
Summary	220
Transcription	221
3.27. Document No.27	230
[Şâh Ṭahmâsb's Letter to Sulṭân Süleymân About the Extradition of Prince Bâyezîd]	230
Summary	230
Transaction	231
3.28. Document No.28	239
The Response	239
Summary	239
Transcription	239
3.29. Document No.29	245
The Letter Written to Şâh Ṭahmâsb from Sulṭân Süleymân about Yerevan and the Frontier of Kars	245
Summary	245
Transcription	246
3.30. Document No.30	251
The Copy of the Shah's Representatives' Letter Received by the Grand Viziers	251
Summary	251
Transcription	252
3.31. Document No.31	261
The Response	261
Summary	261
Transcription	261
3.32. Document No.32	268
The Written Letter from Sulṭân Süleymân to Şâh Ṭahmâsb After Removing Wine-houses	268
Summary	268
Transcription	269

3.33. Document No. 33 (Campaign Diary)	278
Detail	278
Summary	278
Transcription	279
<i>CHAPTER 4 ANALYSIS OF THE CORRESPONDENCE BETWEEN THE OTTOMANS AND THE SAFAVIDS</i>	329
4.1 The Letters Structure	329
4.2 The Letters Content	333
4.3 Naming States and Residents	335
4.4 Comparison with the Timurids and Turcomans Correspondences	336
<i>CONCLUSION</i>	340
<i>BIBLIOGRAPHY</i>	344

LIST OF ABBREVIATIONS

AH	Anno Hegirae
DİA	Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi (Turkish Religious Foundation Encyclopedia of Islam)
TDV	Türkiye Diyanet Vakfı (Turkish Religious Foundation)
ÖS (83)	Österreichisches Staatsarchiv, Haus-, Hof- und Staatsarchiv, Orientalische Handschriften, 83 (The National Archives of Austria, House, Court and State Archives, Oriental Manuscripts)
ÖN (H. O. 158)	Österreichische Nationalbibliothek, Handschriften und Inakubelsammlung, Orientalische Handschriften H. O. 158 (The Austrian National Library, Austrian National Library, Manuscripts and Incunabula Collection, Oriental Manuscripts)
SH	Solar Hegirae

NOTE ON TRANSCRIPTION AND TRANSLATION

There is no consensus among historians concerning the method for transcribing the Ottoman Turkish and Classical Persian languages. Hence, the present study aims at simplicity and ease of reading. To do so, the alphabet proposed by the TDV Encyclopedia of Islam is used for transcribing Ottoman Turkish, Classical Persian, and Classical Arabic. However, transcribing the text of documents in chapter III, the Arabic alphabet and a font like the original text is adopted. For a prominent place and names, English versions are used in spelling such as Azerbaijan. However, for the other ones, the transcription version is used. As for the names of institutions, titles, and concepts, both the English versions and their equivalents in Ottoman Turkish, Classical Persian, and Classical Arabic are presented in parenthesis. Nevertheless, as for primary books and some crucial concepts, such as *münşe'ât*, their English equivalents are provided in parenthesis.

INTRODUCTION

Safavid–Ottoman relations date back to the reign of Murad II (1404–1451). In that era, the Safavids were a Sufi order. However, the official relations between the two states started after establishing the Safavid Empire by Şâh İsmâ‘il (1501–1524) in Tabriz in 1502. During this period, Bâyezîd II (1481–1512) ruled as Sultan (*Sultân*) of the Ottoman Empire. The two states tended to have friendly relations in the early phase of this era. However, considering Şâh İsmâ‘il’s anti-Sunni movements, and widespread pro-Shia and pro-Safavid uprising in Anatolia and Bâyezîd II’s support for Şâh İsmâ‘il’s dissidents, the relations gradually became hostile. Meanwhile, Sultân Selîm (1512–1520) dethroned Bâyezîd II and became the new ruler of the Ottomans. Sultân Selîm, who had already been at war with the Safavids and known about the threat they posed, marched into Safavid territory. As a result, the two armies fought with each other in Çaldıran on 23 August 1514. By defeating Şâh İsmâ‘il in Çaldıran, Sultân Selîm crossed into Azerbaijan, and thus, the Safavid threat had been repelled. Nevertheless, there was no conclusion of treaties between the two Empires. Sultân Selîm stayed in Tabriz for a short time and left there afterwards, and subsequently, Şâh İsmâ‘il returned to Tabriz. The defeat affected Şâh İsmâ‘il deeply, and he changed his foreign policy toward the Ottomans. To do so, he tried to establish good relations with Selîm by sending a letter of supplication to him. However, the relations did not improve until Sultân Selîm passed away on 21–22 September 1520 and his only son, Sultân Süleymân (1520–1566) succeeded his father. Despite of Sultân Selîm’s foreign policy, Sultân Süleymân pursued a different one against Western states. After the Siege of Rhodes in 1522 that resulted in the Ottomans’ victory, Şâh İsmâ‘il sent a respectful letter of congratulating on the victory and offering his condolences to Sultân Selîm’s family. Sultân Süleymân responded to the letter in a respectful way as well. Despite the correspondence, the relations became conflictual again after Şâh Tahmâsb (1524–1576) had been enthroned as the second Shah (*Şâh*) of the Safavid dynasty. In the first direct correspondence, Sultân Süleymân threatened Şâh Tahmâsb to attack his territory by the pretext of not declaring his servitude after his father died and he succeeded him on the throne. Sultân Süleymân launched three campaigns against the Safavids. These campaigns were brought about by Olâma’s provocation, Alkas Mirza’s pseudo statements, and the mischief of the ruler of Erzurum, İskander Pâşâ, respectively. In all of the campaigns, Şâh Tahmâsb did not face Sultân Süleymân, and he adopted a scorched earth strategy. Finally, after exhausting campaigns, the two states concluded the first treaty on May 29, 1555, called the Peace of Âmasiye. The treaty terms had been considered as a basis for the subsequent major peace treaty known as the Treaty of Zuhab/ Kâsr-e Şîrîn on May 17, 1639. Both sides did their best to maintain the peace. After the representatives of the two states had observed the peace treaty, the Safavid–Ottoman relations were restored to friendly terms. This period is crucial for two reasons: firstly, the Safavid Empire was established as an independent political entity in the region that is considered the forerunner of the nation state of Iran and the Republic of Azerbaijan.¹ Secondly, concluding the first agreement between

---

¹ In Iran, the emphasis is more on recognizing the Shiite religion as a separate identity from the Sunni neighbors. This view presents that the Safavids were founded by one of the natives of Azerbaijan of Iran. In fact, it is considered the first state of Iran after

the two states drew the borders between the heir countries and was considered the basis for the treaty, which later would be concluded.

For better understanding the foreign relations of the Ottoman Empire until the Middle Ages, historians mostly cite the direct correspondence of the Ottomans with other powers. All of the correspondence have been collected in *Mecmû'a-i Münşe'ât üs-Selâtin* (Collection of Sultans Correspondence) or *Mecmû'a-i Münşe'ât-i Ferîdûn Bey* (Ferîdûn Bey's Collection of Correspondence). The *münşe'ât* (collection of correspondence) is one of the reliable and unique sources. Ferîdûn Bey's *Münşe'ât* was printed two times. The first edition was published in 1265/1847–1848, and the second edition in 1274-75/1858. However, after some scholars had explored these sources, finally, Holter claimed that the documents including the page numbers 101-563 in the second volume of the second edition (1274-75/1858) were added by a third person.² Hence, more research is needed to better understand the correspondence's authenticity and the source of the correspondence added by a third person.

With a view to providing a new *münşe'ât* for researchers and details about the authenticity the documents of the Ferîdûn Bey's *Münşe'ât*, the correspondence of Sultân Süleymân and the Safavids in the new collection with the name of *Münşe'ât ve Ba'zî Vakâyi'-i Sultân Süleymân Hân* (Collection and Some of Sultân Süleymân Hân's Events), which is kept in the Austrian National Library, was transcribed, summarized and compared with Ferîdûn Bey's *münşe'ât*, *Muḥâberât Mecmû'ası* (Collection of Communication) and *Düstûru'l-İnşâ* (Instruction of Composition). Therefore, in light of the literature on these documents, the present dissertation is the first preliminary study that provides a detailed overview of *Münşe'ât ve Ba'zî Vakâyi'-i Sultân Süleymân Hân*. However, it has been thoroughly explored by Holter in his famous article, *Studien zu Ahmed Ferîdûn's Münşe'at es-selâtin* (Studies on Ahmed Ferîdûn's *Münşe'ât üs-Selâtin*).³ Furthermore, there is a brief explanation in Flügel's book about the manuscript and the correspondence between Sultân Süleymân and the Safavids' kings, Şâh İsmâ'il and Şâh Tahmâsb.⁴ Additionally, to the researcher's best knowledge, two Ph.D. dissertations and one MA thesis in Turkey, and one MA thesis in Iran investigated the relations of the Ottomans and the Safavids in the era of Sultân Süleymân and Şâh Tahmâsb on the basis of primary sources, which are explored in detail in Chapter I.

---

entering Islam. Other ideas are also developed, such as that the Safavids were originally Kurdish or non-Turkish natives of the region (Azeri), and there were titles used by Şâh İsmâ'il in his Turkic divan in his coronation ceremony in Tabriz.

The Republic of Azerbaijan emphasizes recognizing the Azerbaijani Turkish language as one of the official languages of the Safavid state and establishing a separate Turkic identity (Qizilbash) in the region of Azerbaijan in the Safavid era. In fact, the Qizilbashes and the identity of the Republic of Azerbaijan came together, and the Azerbaijanis consider them as the heir to the Safavid Shah and their first group of subjects from the two groups, Turks/ Turcomans/Qizilbash and Tajiks (Persians). They praise Şâh İsmâ'il Safavid as their national hero and a great poet of Azerbaijani Turkish literature.

² Kurt Holter, "Studien zu Ahmed Ferîdûn's Münşe'at es-selâtin," *Mitteilungen des Instituts für Österreichische Geschichtsforschung*, Vol. XIV (Böhlau: Univ.-Verl. Wagner, 1939), 447–448.

³ Holter, "Studien zu Ahmed Ferîdûn's Münşe'at es-selâtin," 432-433.

⁴ Gustav Flügel, *Die arabischen, persischen und türkischen Handschriften der Kaiserlich-Königlichen Hofbibliothek zu Wien* (Wien: Wien, K.K. Hof- und Staatsdruckerei), 1865.

The dissertation is presented in four chapters. The first chapter is dedicated to the literature review and research method. In this chapter, after a brief definition of the terms related to *münşe'ât*, *Münşe'ât ve Ba'zî Vaqâyi'-i Sultân Süleymân Hân*, *Mecmû'a-i Münşe'ât üs-Selâtin*, *Muhâberât Mecmû'ası*, and *Düstûrû'l-inşâ* are introduced. The first and foremost source of the dissertation, as mentioned above, is *Münşe'ât ve Ba'zî Vaqâyi'-i Sultân Süleymân Hân*. In this section, after providing detail of the *münşe'ât*, a list of correspondence is added. The second main source is Ferîdûn Bey's *Mecmû'a-i Münşe'ât üs-Selâtin*. The *münşe'ât* has been examined from historical and critical viewpoints. The third main source is *Muhâberât Mecmû'ası*. Due to COVID-19 pandemic during the writing of this dissertation, instead of a manuscript, a thesis written in Turkey was referenced. The last main source is *Düstûrû'l-inşâ*. In this part, after short explanations, Vienna manuscript has been explored. After investigating the main sources, some reliable primary sources pertaining to the topic of the dissertation have also been shortly reviewed. Then, some relevant secondary sources have also been shortly examined. Finally, the methods, questions, and aims of the research are presented.

The second chapter discusses the Ottoman–Safavid relations during the reign of the Sultân Süleymân and Şâh Tahmâsb. In this chapter, the relations between Sultân Süleymân and Şâh Tahmâsb in light of the *Münşe'ât ve Ba'zî Vaqâyi'-i Sultân Süleymân Hân* is briefly surveyed. After reviewing the Ottoman–Safavid relations from the sufi order era to the Şâh İsmâ'il's period, three campaigns of Sultân Süleymân and then the uprising organized by Sultân Süleymân's son, Prince Bâyezîd (*Şehzâde Bâyezîd*) are discussed.

In the third chapter, firstly, the title of correspondence, according to *Münşe'ât ve Ba'zî Vaqâyi'-i Sultân Süleymân Hân*, is transcribed and translated. Then, the page and date, and in case of existence in other *münşe'âts* and other primary sources, are listed and summarized accurately. The transcription of correspondence has been done in Arabic letters. Comparing the text with the other *münşe'âts* is mentioned in the footnotes. Moreover, the verses from Quran (*Âyât*), traditions (*Ahâdis*), blessing (*Du'â*), and other Arabic expressions were also translated. Besides translations, verses are also transcribed and addressed correctly.

The fourth chapter is related to the analysis of the correspondence. In this section, the letters exchanged between the Ottomans and the Safavids are analyzed in terms of structure and content. Moreover, preceding the establishment of the Safavid state, and to better understand the relationships, the correspondence of the states established on the Iranian plateau with the Ottomans is explored.

The last part of the dissertation includes the conclusion part. In this part, the concluding remarks as well as the researcher's opinions about the *Münşe'ât ve Ba'zî Vaqâyi'-i Sultân Süleymân Hân* are presented.

CHAPTER 1 LITERATURE REVIEW AND RESEARCH METHOD

1.1. The *Münşe'ât* Writing Tradition

Since this dissertation discusses a collection of Ottoman *münşe'ât*, it is necessary to review the vocabularies of *inşâ'* (prose), *münşe'ât* (collection of correspondences), and *kâtib- Münşî-dabîr* (scribe),⁵ in the tradition of the Ottoman *münşe'ât* writing before starting the main part of the dissertation.⁶

1.1.1. *Înşâ'*

Înşâ' is an Arabic word derived from the origin *naṣeḥ*, which means “making” or “creation” and is opposed to news. In Classical Arabic literature, such as the Qur'an, *inşâ'* has been used to convey this meaning.⁷ In literary terms, it is a type of speech that the author employs to express a meaning, using the techniques of eloquence and rhetoricity. In other words, the art of conveying meanings by selecting and arranging sentences is called *inşâ'*.⁸ *Înşâ'* can only be in literary prose, and it is intended for communicating, expressing, and inducing thoughts and feelings by means of prosaic structures. Over time, it transformed into the concept of writing official and private letters based on defined principles and was also used in writing state documents and papers, so that an *inşâ'* collection could include official correspondence between rulers, princes, viziers and judges of different states. It can also include royal decrees and investitures.⁹ *Înşâ'* in bureaucratic and historical terms, referred to the writing of official and governmental correspondence by an official side such as ministries and courts, and the writer of such content was a scribe. *Înşâ'* was later used as the abbreviated term for “The Science of Epistolography (*İlm-i İnşâ'*)”, and even as an equivalent of *münşe'ât*. The languages used in *inşâ'* have been Arabic, Persian and Turkish (Ottoman and Eastern).¹⁰

It seems that *inşâ'* has not been categorized accurately or rightly because it is unlikely to find *inşâ'* that can be specifically determined, or, in other words, there is not a clear

⁵ All of these words can be equal to “scribe, clerk.” However, I will use them in their original form to explore the difference between the three words.

⁶ Before starting this part, it is necessary to mention that the translations of the titles of the books are written in parentheses, and the other non-English words are written in parentheses as well.

⁷ Ishtiyak Ahmed Zilli, *The Mughal State & Culture 1556-1598: selected Letters and Documents from Munshaat-i-Namakin* (Delhi: Manohar Publications, 2007), 28; Hasan Gültekin, “Înşâ ve Tarihi Gelişimi,” *International Journal of Central Asian Studies* 13 (2009): 317; Encyclopedia of Islamic Fiqh, فرهنگ فقه فارسی [*Dictionary of Persian jurisprudence*], Vol. I (Qom: Encyclopedia of Islamic Fiqh, 2006), 727.

⁸ Adrian Gully, “Epistles for Grammarians: Illustrations from the Inshâ' Literature,” *British Journal of Middle Eastern Studies* 23 (1996): 147; Housman Abbaspour, “انشاء [Înşâ],” in *A Encyclopedia of Persian Literature*, Hassan-e Anushe, eds. Vol.II (Tehran: Ketabkhaneye Melli, 1381 SH/ 2002 or 2004), 174.

⁹ Hans Robert Roemer, “Inshâ,” in *Encyclopedia of Islam*, 2nd ed. (Lieden: E.J. Brill, 1971): 1241; Zilli, “*The Mughal State & Culture 1556-1598*,” 28; Abbaspour, “انشاء [Înşâ],” 174.

¹⁰ Paul Jürgen, “ENŞÂ,” *Encyclopædia Iranica* Vol. VIII, Fasc. 5, 15 December 1998, pp. 455-457,

<<https://iranicaonline.org/articles/ensa>>, (12 September 2020); Roemer, “Inshâ,” 1241.

distinction between an instance of *inṣāʾ* and another. However, based on its structure, *inṣāʾ* can be divided into three categories: 1. Articles on the principles of epistolography, 2. Essays on the competence and training of scribes, 3. Model letters like diplomas of investiture and sovereign edicts.¹¹

Īnṣāʾ documents have linguistically developed depending on the language formally used. The literature of *inṣāʾ* was first formed as a part of Arabic language and literature, and then Persian and Turkish. In the written *inṣāʾ*, the common point was to preserve the Islamic view and the elements that were used in the letters of Muhammad, the prophet of Islam. Nevertheless, in terms of the style and form of address, there were significant differences based on the governmental and institutional structure of states.¹²

The official use of the term *inṣāʾ* dates back to the Fatimid era of Egypt when an institution called the court of letters (*dîvânü'l-mukâtaât*), or the court of correspondence (*dîvânü'r-resâil*) was renamed to be the court of *inṣāʾ* (*dîvânü'l-inṣāʾ*). Foremost amongst the very first names dealing with the profession that is generally known as *inṣāʾ* is Abd al-Hamid ibn Yahya al-Katib (d. 749/750), the secretary of Marwan II.¹³

In Iran, Persian *inṣāʾ* is modeled in accordance with Arabic linguistic principles, and the first collections of *inṣāʾ* that are important for Persian history were written in Arabic during the Buyid period. During the Great Seljuk period, Persian became the language of official documents, and from this time on, *inṣāʾ* collections from Iran have been generally written in Persian.¹⁴ However, this transformation seems to have begun long ago. In fact, from the second half of the 6th century AH, in Khwarazm, Persian has been used for court *inṣāʾ* in the oldest surviving documents. Such correspondence was influenced by Arabic, and the oldest collections of epistles, which contain Persian and Arabic letters, testify to this fact, such as the collections of Rashid al-Din al-Vatat (d. 1182/3) and Baha al-Din Baghdadi (d. after 1192), the vizier of Takesh Khwarazmshah (d. 1200). Both collections had special prominence among the works of the messengers of that era as well as those which came later.¹⁵ *Et-Te vessûl ile 't-Teressûl* (Attaining to the Correspondence) of Bahauddin Baghdadi was so widely known that even in the 10th century AH, the famous Turkish writer Ferîdûn Bey was able to refer to him in completing his treatise entitled *Mecmû'a-i Münşe'ât üs-Selâfîn*.¹⁶ In the late 6th century AH, Mohammad ibn Abdolkhalegh Mihani also wrote the book *e'R-resâil* (The Epistles) in Persian and then *Dastûr-i Dabîrî* (The Scribe Rules). After that, many books were written in Persian, expanding the art of *inṣāʾ*, which in the second half

¹¹ David J Roxburgh, *Prefacing the image: the writing of art history in sixteenth-century Iran*, Vol.IX (Brill, 2001), 104; Jürgen, “ENŞÂ’”; Colin Mitchell, “Safavid imperial tarassul and the Persian insha tradition,” *Studia Iranica* 26, no. 2 (1997): 179.

¹² İsmâ'il Durmuş, “İNŞÂ,” *Resmî yazışmaları belirten edebî tür, dil bilimi ve fıkıhta haber karşılığı olarak kullanılan bir ifade kategorisi*, *TDV İslâm Ansiklopedisi*, 22.cilt, 2000, 334-337, <<https://islamansiklopedisi.org.tr/insa-dil-edebiyat>>, (1 October 2019).

¹³ Roemer, “Inshā’,” 1242.

¹⁴ Jürgen, “ENŞÂ’.”

¹⁵ Roemer, “Inshā’,” 1242.

¹⁶ Linda T Darling, “Ottoman Turkish: Written Language and Scribal Practice, 13th to 20th Centuries,” *Literacy in the Persianate World: Writing and the Social Order*, Ed, Brian Spooner and William L. Hanaway (Philadelphia: University of Pennsylvania Press, 2012), 177.

of the 8th century AH, culminated in the work of Muhammad ibn Hindushah Nakhchivan called *Dastûr al-Kâtib Fî Ta'yîn al-Marâtib* (The Writer's Principles in Determining the Ranks).¹⁷ The peak period of the Perso-Islamic *inşâ* was the Timurid period in the 15th century in Khorasan. During this period, due to the support of Sultan Hossein Bayqara and Ali-Shir Nava'i, many works and collections of *inşâ* were produced in Persian and Turkish. The style of *inşâ* became also more evolved and elaborate over time.¹⁸

The literature of the Ottoman *inşâ* was directly influenced by Persian and, as a result, by Arabic. Most likely, the Ottomans were merely inclined to Iranian traditions, but the direct influence of Arabic on the Ottoman *inşâ* came through the Mamluks. In addition to patterns of Turkish-Persian *inşâ*, Arabic patterns were also included in Turkish *inşâ*.¹⁹ Ottoman *inşâ* collections emerged in the 15th century, but compared to 16th century works, they included repetitive formulas collected from Arabic and Persian collections.²⁰ It is also noteworthy that in the time of Sultân Selîm and Sultân Süleymân, the court scribes who were taken from Iran to the Ottoman Empire had a great influence on these collections. One of these scribes was Idris-i Bitlisi.²¹ Nevertheless, in the sixteenth century, with the rise of cultural consciousness, the Ottomans began to create their own *inşâ*.²² As mentioned previously, the first examples of *inşâ* in the Ottoman Empire appeared in the 15th century as several books were written during this period. Two of these books are *Teressûl ile Menahicû'l-inşâ* (Epistle and Wide Road of Prose) and *Gûl-i Sadberg ve Gûlşen-inşâ* (The Flower with One Hundred Leaves and Flower Garden of Prose). The heyday of *inşâ* literature in the 16th century coincided with the peak of the Ottoman political power. An increase in both poetry and *inşâ* can be witnessed.²³ The most significant work of Ottoman Turkish *inşâ* is the famous book of Ferîdûn Bey's *Mecmû'a-i Münşe'ât üs-Selâtin*.

1.1.2. *Münşe'ât*

Münşe'ât originated from the singular form *mûnşee*, and from the source *inşâ*, and it means writings and written structures. *Münşe'ât*, as a term, is also known in Arabic literature as equivalent to epistles (*resâ'il*), and in Persian and Turkish literature as equivalent to [exchanging] letters (*mektûbât*), [informal] letters (*mekâtîb*), letters (*nâmiḥâ*), messages

¹⁷ Roemer, "Inshâ," 1243.

¹⁸ Colin P Mitchell, "Persian Rhetoric in the Safavid Context: A 16th Century Nurbakltshiyya," *Literacy in the Persianate World: Writing and the Social Order*, Ed, Brian Spooner and William L Hanaway (Philadelphia: University of Pennsylvania Press, 2012), 198; Jürgen, "ENŞÂ:"

¹⁹ Şahin Kaya, *Empire and Power in the Reign of Süleyman: Narrating the Sixteenth-Century Ottoman World* (Cambridge: Cambridge University, 2013), 227; Roemer, "Inshâ," 1243.

²⁰ Kaya, *Empire and Power in the Reign of Süleyman*, 227.

²¹ Taher Babaei, Seyyed Ahmadreza Khezri and Hassan Hazrati, "The Role of the Iranian Scribes in the Development and Evolution of the Ottoman Court Scribe during the Reign of Selim I & Süleyman the Magnificent (1512- 1566 AD) [ایرانی در تحول و توسعه کتابت درباری عثمانی: دوره سلیم اول (حک: 918- 926 ق) و سلیمان قانونی (حک: 926- 973 ق)]," *Journal of Historical Studies of Islam* 9 (Summer 2017): 63-67.

²² Kaya, *Empire and Power in the Reign of Süleyman*, 227.

²³ Gábor Ágoston, and Bruce Masters, "Prose," *Encyclopedia of the Ottoman Empire* (New York: Facts On File, 2008), 339.

(*mursalât*), epistles, short [informal] letters (*rûk'ât*) and [official] correspondences (*tevki'ât*).²⁴ Usually, the title *münşe'ât* was used for the collections of official letters that were written in accordance with the linguistic and cultural framework of *inşâ* or the collections of letters that were written to various authorities.²⁵ In addition, any official writing was considered as *münşe'ât* in the Ottoman history and diplomacy, and any new work in which prosaic writings were collected was considered as a collection of *münşe'ât* or of *inşâ*.²⁶ The importance of *münşe'ât*, mainly as far as literature is concerned, is associated with historical studies and the study of social and cultural conditions of the period which is going to be studied.

In general, *münşe'ât* can be divided into four categories based on literary, artistic, doctrinal, and documentary aspects: The first category is the kind of *münşe'ât* characterized by distinctive literary and linguistic features, such as *Münşe'ât-i Câmî* (Câmî's Collection of Correspondence). The second category is the *münşe'ât* that tackle writing techniques and composing methods, and these were prepared by skillful *münşîs* for teaching how to write, e.g. *et-Teveessûl ile't-teressûl*. The third category is the *münşe'ât* in which mystical and ideological aspects were emphasized, such as the *münşe'ât* of Ain al Quazat-e (d. 1131). The fourth category is the *münşe'ât* that were known as historical or political documents or correspondence and had ready-made samples available for *münşîs* to use. The last category of *münşe'ât* is divided into three subcategories; these are: 1. Real decrees, sample decrees of chancelleries and letters of divan (*dînvânîyât*) 2. Diplomatic correspondence with other rulers or royal decrees and orders (*sulâtânîyât*) 3. Letters from *münşîs* to high-ranked officials and suppliants or letters between friends or social equals (*ihvânîyât*).²⁷ Most of these *münşe'ât*, as can be understood from the pre-Islamic versions written in Islamic divans, date back to the Sassanid period and perhaps before that. However, during the Sassanid period, in addition to *münşe'ât*, letters of conquest, agreement, reconciliation, condolence, enmity and other cases were written.²⁸

²⁴ It is worth mentioning that in Islamic Iran, letter writing was called *teressûl*.

²⁵ Roxburgh, *Prefacing the image: the writing of art history in sixteenth-century Iran*, 104; İsmet Uzun, Mustafa, "MÜNŞEAT," Mektup dahil her türlü resmî ve hususî yazıyı toplayan, yazım esaslarını gösteren eserlerin genel adı, *TDV İslâm Ansiklopedisi*, 32.cilt, 2000, 18-20, <<https://islamansiklopedisi.org.tr/munseat>>, (1 April 2021); Brian Spooner and William L Hanaway, eds, *Literacy in the Persianate World: Writing and the Social Order* (Philadelphia: University of Pennsylvania Press, 2012), 421; Aliasghar Mohammadkhani, "منشآت [Münşe'ât]," in *A Encyclopedia of Persian Literature*, Hassan-e Anushe, eds, Vol.II (Tehran: KetabKhaneye Melli, 1381 SH/ 2002 or 2004), 1287; Seyfi Kenan and Selçuk Akşin Somel, *Dimensions of Transformation in the Ottoman Empire from the Late Medieval Age to Modernity* (Leiden: Brill, 2021), 171.

²⁶ İsmet Uzun, "MÜNŞEAT."

²⁷ Nasrullah Salehi, "Descriptive Bibliography of Sources, Correspondence and Letters [مکاتبات و نامه ها]," *History and Geography Book of the Month*, no.51, 52, (2002), 55-56; Sheykh al-Hokamaei and Mahya Shoebye Omrani, Transformation in the etiquette of writing and letter [تحول در آداب کتابت و ترسل] (Tehran: Dr. Mahmoud Afshar's Foundation publication, summer of 1399 SH/ 2019), 17-21; Mehrzad Boroujerdi, ed, *Mirror for the Muslim prince: Islam and the theory of statecraft* (Syracuse: Syracuse University Press, 2013), 93.

²⁸ Willam. L. Hanaway, "Secretaries, Poets, and the Literary Language," *Literacy in the Persianate World: Writing and the Social Order*, Ed, Brian Spooner and William L. Hanaway (Philadelphia: University of Pennsylvania Press, 2012), 101.

The tradition of *münşe'ât*-writing in the Ottoman Empire was influenced by the Seljuk, Iranian and Arabic *münşe'ât*. The first example of *münşe'ât*,²⁹ appeared in fourteenth-century Turkish literature, and then *münşe'ât* continued as a literary tradition until the nineteenth century. Despite the numerous similarities between the Ottoman *münşe'ât* on the one hand, and the Iranian and Arabic *münşe'ât* on the other, there were some differences. Apart from the differences in the use of titles, labels, and other elements peculiar to the Ottoman state, in the Ottoman *münşe'ât*, the dictionary (*kelime sözlüğü*) of the Ottoman *inşâ'* literature could be found at the beginning or end of the *münşe'ât*, while in Arabic and Iranian *münşe'ât* there is no such a thing. Another difference is the use of Ottoman Turkish. In the Ottoman Turkish *münşe'ât*, Arabic and Persian sentences had been used, while in the Persian and Arabic *münşe'ât*, other languages were rarely used.³⁰

The Ottoman *münşe'ât* can be divided into different categories in accordance with different educational, historical, and literary perspectives. Such categorization can also be in terms of language (Arabic, Persian and Turkish), collection, authorship, and other aspects. The most complete division is made by the TDV Encyclopedia of Islam,³¹ which divided *münşe'ât* into six categories: The first category is the *münşe'ât* that teach formal letters and correspondence principles and contain illustrative examples of such kinds of letters or even real examples. Since the language used by the Seljuk state was Persian, most of the *münşe'ât* written during the Seljuk period in Anatolia were in this language. The first Turkish example of this kind of *münşe'ât* was *Teressûl* (The Epistle) of Ahmad Dâi (d. after 1421), which was collected in 1420 based on Arabic, Persian and Seljuk models.³² Instead of a state correspondence manual, Dâi seems to have written a general correspondence manual based on the old Turkish of the previous century, and the absence of the *Teressûl* indicates that later works replaced his Turkish *inşâ'*.³³

The second category is the *münşe'ât* that collect only official correspondence texts or letters, such as the *münşe'ât* of Ferîdûn Bey. The value of these works is represented in the information given on historical issues as well as presenting important copies of selected original documents to scribes. Another example of this kind of *inşâ'* is *Düstûru'l-İnşâ'*. The third category is the *münşe'ât* that include specific, artistic examples of works of poets and writers. Some of these *münşe'ât* were edited by the authors themselves and some by others. This kind of *münşe'ât* contains valuable information about artists that cannot be found in other sources. An example of this type of *münşe'ât* is Lâmiî Çelebi's *Münşe'ât-ı Mekâtib*

---

²⁹ One of the first *münşe'âts* was *Teressûl ile Menahicü'l-inşâ'* (Epistle and Wide Road of Prose) written by Yahyâ bin Mehmed el-Kâtib Menâhicü'l-inşâ'. For details of the *münşe'ât*, see Ayşe Erol, "Menâhicül-inşâ' transkripsiyon ve tenkitli metin," (MA thesis, Konuya: Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2019).

³⁰ Abdurrahman Daş, "Osmanlılarda Münşeât Geleneği, Hoca Sadeddin Efendi'nin Hayatı, Eserleri ve Münşeâtı," (Ph. D. Dissertation, Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İslam Tarihi ve Sanatları Anabilim Dalı İslam Tarihi Bilim Dalı, 2003), 25.

³¹ İsmet Uzun, "MÜNŞEAT."

³² Christine Woodhead, From Scribe to Litterateur: The Career of a Sixteenth-Century Ottoman Katib, *Bulletin (British Society for Middle Eastern Studies)* 9, No. 1 (1982), 61.

³³ Darling, *Ottoman Turkish: Written Language and Scribal Practice, 13th to 20th Centuries*, 177.

(Compilation of the Correspondence of Letters)³⁴. The fourth category is the collections which include official, private, old, new, and popular prosaic letters and correspondence compiled by some authors along with their own writings and comments. The best example of this kind of *Münşe'ât* is *Leṭâif-i İnşâ'* (Prose of Letâif). The fifth category includes those written to teach *inşâ'* after Tanzimat (1839), such as *Kitâbet-i Resmîyye ve Ğayr-i Resmîyye el Kitâbı* (Formal and Informal Manual), and those who composed such works were called *kâtibs* instead of *münşîs*. Another example of such category is Mehmed Fuad's *Rehber-i Kitâbet-i Osmâniyye yâhud Mükemmel Münşe'ât'ı* (The Guide to writing in Ottoman or Excellent Collection).³⁵ The last category includes the works that contain the divan of a person with a certain number of letters. An example of such kind is Zaair Zaîfî Pîr Mehmed's *Münşe'ât -ı Mevlânâ Zâîfî* (Correspondence of Mevlânâ Zâîfî).³⁶

1.1.3. *Kâtib- Münşî- Dabîr*

Kâtib is a noun derived from the verb *kataba*, which was most likely introduced to Arabic by an Aramaic root which means someone who is good at writing letters. In the Arab, Persian, and other Islamic states, the term was used to refer to someone whose job was to write or draft official letters. The person who was in charge of clerical work was called the *kâtib-i inşâ'* (scribe of prose), and the person who deal with collecting and consumption of goods, was called *kâtib-i amvâl* (scribe of properties).³⁷

Münşî is also a word of Arabic origin which means a creator, producer, or composer of something, and it also referred to those who were professional producers of *inşâ'* and had the literary capacity to write documents correctly.³⁸ In the Islamic medieval divans, from the eighth century onwards, the producers of the preferred correspondence style had been called *münşîs*. In fact, a *münşî* for the divan of *inşâ'* was carefully chosen from the most skillful *kâtibs*, those who were equipped with considerable knowledge of Arabic and Persian literature as well as Islamic sciences, and were among the greatest masters of prose in Arabic and Persian, and this had become a tradition.³⁹

In the Sassanid as well as other Islamic states, within Persian and Indian cultural contexts, the word *dabîr* was synonymous with *kâtib* and *münşî* (after Islam), and both terms had been used interchangeably. As for the difference between *dabîr* and *kâtib*, it is not really

³⁴ This book contains letters from Lâmiî to different people in his time, and it was published by Hassan Ali Asir. For details of this book, see Lâmiî Çelebi, *Münşeât-ı Lâmiî*, haz. Hasan Ali Esir (Trabzon: Karadeniz Teknik Üniversitesi), 2006.

³⁵ Gültekin, "İnşâ ve Tarihi Gelişimi," 334.

³⁶ İsmet Uzun, "MÜNŞEAT."

³⁷ Michel Boivin, *The Sufi Paradigm and the Makings of a Vernacular Knowledge in Colonial India* (New York: Springer International Publishing, 2020), 48; Mustafa Sabri Küçükaşçı, "KÂTİP," Devlet dairelerinde çeşitli işlerin yerine getirilmesiyle görevli memur, *TDV İslâm Ansiklopedisi*, 25.cilt, 2000, 49-52, < <https://islamansiklopedisi.org.tr/katip>>, (1 October 2019).

³⁸ Hanaway, "Secretaries, Poets, and the Literary Language," 97; James William Redhouse, *A Turkish and English lexicon*, New Impression (Beirut: Librairie du Liban, 1987), 2003; Mehmed Salâhi Bey, *قاموس عثمانی [Kâmus-i Osmânî]*, Vol.III (Istanbul: Ahmad Muzafferredin, 1313 AH /1897), 540.

³⁹ Clifford Edmund Bosworth, "Munshî," in *Encyclopedia of Islam*, 2nd ed (Lieden: E.J. Brill, 1971), 580; Küçükaşçı, "KÂTİP."

clear whether they were used to refer merely to the writers themselves or to the administrative position of writers. However, in the Islamic Middle Ages, the word *kâtib* did not refer to the author or copyist, but to the private and public *münşîs*. It was always associated with divans.⁴⁰

In the Persianate world, *münşîs*, *kâtibs* or *dabîrs* were at the center of the circle of those who were referred to as “the pen men (*ehl-i qalam*)”. Proficiency in Persian and Arabic was one of the preconditions for becoming a *dabîr*, as almost all sources emphasize.⁴¹

After Islam, *kâtibs*, as trustees and administrators of divans, secured a profound role in the administrative system of Islamic countries.⁴² During the Umayyad rule, the chancellery (*dîvânü’l-rasâ’il* or *dîvân-i risâlat* or *dîvân-i kitâbet* or *dîvânü’l-inşâ’*) was established for the first time. The head of this divan was high-ranked in court and was even promoted to the rank of vizier. Then, according to the model of the Sassanids or earlier models, a complex system of state departments was created, in which each branch of the religious, civil, or military institutions had its own *kâtib*, and the most influential were those who wrote letters.⁴³ With the conversion of divans to Arabic during the reign of the Umayyad caliph Abd al-Malik ibn Marwan (d. 705 AD), *kâtibs* began to write in Arabic. One of the most famous of those *kâtibs*, whose treatises and writings were even used as samples by other *kâtibs*, was Abdul Hamid Katib (d. 750 AD). During the Abbasid period, the position of *kâtib* gained more importance. To put it another way, with the formation of the Abbasid caliphate, all written tasks and duties of the vizier were the responsibility of the *kâtib*. Later, with the rise of Turks and Mongols, the use of Persian in the administrative departments of Turkish states, and terms such as *dabîr*, chief secretary (*dabîr-i hâş*), state scribe (*münşî al-mamâlik*) became common.⁴⁴

In the time of Ghaznavids (977-1186) and Seljuks (1038-1194), both titles *dabîr* and *kâtib* were commonly used.⁴⁵ During the Seljuk era, correspondence was done by *kâtibs* in the department of correspondence (*dîvânü’r-rasâ’il ve’l-inşâ’*), and a significant number of Seljuk viziers were selected from *kâtibs*. Such viziers, like the Abbasid viziers, were responsible for various duties of divans. The *kâtibs*, who were chosen from the representatives of literary and intellectual circles of that period, also worked hand and hand with the viziers in addition to working in central and state divans.⁴⁶

During the Mongol period, there were changes in the *kâtib*’s position. With the arrival of new Turks and Mongolians who formed military groups, a separate class of Mongolian and Turkish *münşîs* was formed, and they translated original documents from Persian and Arabic

---

⁴⁰ Ramazan Rezaei, “دبیر [Dabîr],” *Encyclopedia of the Islamic World* (Tehran: The Encyclopaedia Islamica Foundation), 668.

⁴¹ Hanaway, “Secretaries, Poets, and the Literary Language,” 106; Hashem Rajabzadeh, “DABÎR,” *Encyclopædia Iranica* Vol. VI, Fasc. 5, 10 November 2011, pp. 534-539, < <https://iranicaonline.org/articles/dabir-secretary-scribe#pt2>>, (10 April 2022).

⁴² Rezaei, “دبیر [Dabîr],” 357.

⁴³ Hanaway, “Secretaries, Poets, and the Literary Language,” 98-100, 107; Tobias Andersson, *Early Sunnī historiography: a study of the Tārīkh of Khalīfā b. Khayyāt* (Leiden: Brill, 2018), 188; Küçükaşçı, “KÂTİP.”

⁴⁴ Rezaei, “دبیر [Dabîr],” 357.

⁴⁵ Rajabzadeh, “DABÎR.”

⁴⁶ Küçükaşçı, “KÂTİP.”

into Turkish. To distinguish between them and the Persians, they used the word *bitkçi* (Turkish scribe). The highest-ranking position of the Persian-language *kâtibs* is *münşî al-mamâlik*, who was in charge of the secretariat (*dârü'l-inşa*). In the Timurid era, *kâtibs* were divided into two groups. The first is the Turkish *kâtibs* whose divan was called the “Turkish divan”. During this period, some literary works were written entirely in Turkish. The other group included the Tajik viziers or writers. This practice continued during the time of the Turcomans.⁴⁷

During the Safavid period, *dabîr* was replaced by *münşî* as the official title.⁴⁸ The most important *münşî* was the head scribe (*münşî başı*) or the state scribe, who was close to the king and, apparently, in charge of writing royal decrees as well as the king’s diplomatic and political correspondence. Such *münşî* was, at the same time, in charge of supervising lower-ranking *münşîs* working under him. The most important position among the *münşîs* was the private *münşî* of the Shah, who was also the writer of event descriptions as well as parliament events, the military writer and the historian. However, it is worth mentioning that the positions of the state scribe and the writer of events descriptions (*maclis-nivîs*) were the same until the time of Shah Abbas I, and after that, they were separated from each other.⁴⁹

In the Ottoman Empire, the position of *kâtib*, along with other administrative practices, were inherited from the traditions of the earlier Arab, Iranian, and Seljuk Islamic states. In organizing the categories of *kâtibs*, the Ottomans were influenced by the Ilkhanids and Seljuks of Anatolia.⁵⁰ In the Ottoman Empire, there were two groups of *kâtibs*: the *kâtibs* of the Ottoman grand vizierate (*şadâret*) and the *kâtibs* of finance. *kâtibs* also worked elsewhere, as in provincial offices and naval arsenals.⁵¹ There were even *kâtibs* who were promoted to higher positions such as the sealer (*nişancı*), the scribes chief (*re'îs ül-küttâb*), the finance directorship (*defterdarlık*), grand vizier's chief assistant (*şadâret kethüdâhlığı*), and other important positions such as the grand vizier (*şadr-ı a'zam*).⁵² It should be noted, however, that the requirements for being a *kâtib* were different. Being a *kâtib* in the Ottoman grand vizierate required more training, wider knowledge of vocabulary, and more creativity; while a financial *kâtib* is required to have more accuracy and perseverance.⁵³

In terms of the *kâtibs*’ educational background in the Ottoman Empire, Fleischer writes that until the middle of the 16th century, *kâtibs* who were companions of senior bureaucrats had a religious school (*medrese*) educational background. But in the second quarter of the century, with the development of offices, the number of *kâtibs* with a religious

⁴⁷ Rezaei, “دبیر [Dabîr],” 357; Darling, *Ottoman Turkish: Written Language and Scribal Practice, 13th to 20th Centuries*, 175.

⁴⁸ Rajabzadeh, “DABÎR.”

⁴⁹ Vladimir Minorsky, *The Administrative Organization Of Safavid Government*, Tr. Mas'oud Rajabniya (Tehran: Amir Kabir, 1334 SH/ 1956), 117-119; Bosworth, “*Munshî*,” 580; Nawid Senzli, “Historiography in the Sadduzai Era: Language and Narration,” *Literacy in the Persianate World, Writing and the Social Order*, Ed, Brian Spooner and William L. Hanaway (Philadelphia: University of Pennsylvania Press, 2012): 243.

⁵⁰ Woodhead, *From Scribe to Litterateur: The Career of a Sixteenth-Century Ottoman Katib*, 59.

⁵¹ Darling, *Ottoman Turkish: Written Language and Scribal Practice, 13th to 20th Centuries*, 182.

⁵² Küçükaşçı, “KÂTİP.”

⁵³ Darling, *Ottoman Turkish: Written Language and Scribal Practice, 13th to 20th Centuries*, 183-184.

education background decreased. Such decrease was further witnessed in the Finance Department.⁵⁴ In the early 17th century, the employment of *kâtibs* with uncertain backgrounds increased, and it is noteworthy that this led words to be written based on Turkish pronunciation, not on their Arabic or Persian derivation.⁵⁵

In the Ottoman tradition, the most skilled *kâtibs* and literary scholars became *münşîs*.⁵⁶ In addition to being thoroughly acquainted with the principles of composition, an Ottoman Turkish *münşî* should know Arabic grammar and Classical Persian. High intelligence was also another necessity. It is also interesting to know that a *münşî* was intellectually privileged even compared to the scholars themselves. To put it another way, a scholar was not considered as a *münşî* even if he wrote well, while a *münşî* was a scholar who wrote well and was equipped with the principles of rhetoric and eloquence in both Arabic and Classical Persian.⁵⁷ As such, the works of *kâtibs* and other writers and authors were not considered as *münşe'ât* even if such works are literary texts.⁵⁸

1.2. Main Sources

1.2.1. *Münşe'ât ve Ba'zî Vakâyi'-i Sultân Süleymân Hân*

The main source of this dissertation is *Münşe'ât ve Ba'zî Vakâyi'-i Sultân Süleymân Hân*. This handwritten manuscript is about the relation of Sultân Süleymân with foreign states, particularly with the Safavids at the end of Şâh İsmâ'il's reign (1501–1524) and the period of Tahmâsb I' ruling (1514–1576). This *münşe'ât* is kept in the Austrian National Library (Österreichische Nationalbibliothek) under the title of *Münşe'ât ve Ba'zî Vakâyi'-i Sultân Süleymân Hân*, as can be seen in the text block of the book (top edge or bottom edge) in the Ottoman Turkish or Classical Persian language (sometimes, the titles in Ottoman Turkish and Classical Persian are the same like in this case), with the signature of H. O. 50. According to the information of the library, its editor is Ferîdûn Bey (d. 1583). However, there is no date of collecting or writing of the collection in the manuscript.

Münşe'ât ve Ba'zî Vakâyi'-i Sultân Süleymân Hân is created in a 40.5 x 25 cm format in 17 written lines with a length of 14 cm.⁵⁹ In the *münşe'ât*, in the center of the title page, it is written: restored in 1923 (*Restauriert im März 1923*). After two empty pages, a page numbered 265 in Arabic letter which includes a signature of N: 50, and along with three erased numbers in the center. Then, after three empty pages, there is a page in which there are

⁵⁴ Darling, Ottoman Turkish: Written Language and Scribal Practice, 13th to 20th Centuries, 182-183; Küçükbaşçı, "KÂTİP."

⁵⁵ Darling, Ottoman Turkish: Written Language and Scribal Practice, 13th to 20th Centuries, 184.

⁵⁶ Daş, "Osmanlılarda Münşeât Geleneği, Hoca Sadeddin Efendi'nin Hayatı, Eserleri ve Münşeâtı," 25.

⁵⁷ Daş, "Osmanlılarda Münşeât Geleneği, Hoca Sadeddin Efendi'nin Hayatı, Eserleri ve Münşeâtı," 31; Redhouse, *A Turkish and English lexicon*, 2003; Salâhi Bey, قاموس عثمانی [*Kâmus-i Osmânî*], 540.

⁵⁸ Daş, "Osmanlılarda Münşeât Geleneği, Hoca Sadeddin Efendi'nin Hayatı, Eserleri ve Münşeâtı," 31; Salâhi Bey, قاموس عثمانی [*Kâmus-i Osmânî*], 450.

⁵⁹ Holter, "Studien zu Aḥmed Ferîdûn's Münşe'ât es-selâṭin," 433.

two seals; the first seal is in the center of the paper, and the second seal is at the bottom of the page which belongs to the Austrian Orientalist, Joseph von Hammer-Purgstall (9 June 1774 in Graz – 23 November 1856).⁶⁰ Indeed, this *münşe'ât* was donated to the Austrian National Library by Hammer-Purgstall in 1832.⁶¹ The transcription of the seals is as follows:

Seal Stamp No.1

The shape of the seal stamp: Circle

First seal: Biblioth. Palat. Vindobon

Seal Stamp No.2

The shape of the seal stamp: Oval

Center of the seal stamp: عبده السيّاح السّامر، يوسف حامر 1223

[*'Abduh as-Sayyâḥ as-Sâmir, Yûsuf Ḥâmer 1223*]

Internal rounding of the seal stamp: اعوذ بربّ الغامر والعامر، ربّ الضّامر و الثّامر ومن شرّ الطّامر و الهامر، ومن شرّ الاسود و الاحامر

[*a'ûzu bi-rabbi l-gâmir va-l-âmir; rabbi z-âmir va-s-ṣâmir min ṣarri ṭ-tâmir va-l-ḥâmir; va-min ṣarri l-asâvid va-l-aḥâmir*]

(I take refuge with the Lord of wastelands and the prosperous countryside, The Lord of the slender one and the fruit-bearing one, and from the evil of the jumping one and the pouring one, from the evil of the black ones and the red ones)

After the pages, letters start. There are two types of paging in the *Münşe'ât ve Ba'zî Vakâyi'-i Sultân Süleymân Hân*. The first paging is in Arabic numbers. The second paging is written by a third person and is given in European numbers in red color. The first page in the Arabic number starts from 144, and on the pages written by a third person in European numbers starts from 1.

In this *münşe'ât*, there are 75 documents, 33 of which are about the Ottoman-Safavid relations. Other letters are about the Ottoman relations with Europe, the Caucasus, India, Central Asia, and other local states of Iran. Some of the letters contain responses, and some have no title and are only recognizable by reading them and comparing them with other *münşe'âts* to which they belong. The letters have a title, some of them are in red and

---

⁶⁰ J. T. P. De Bruijn, "HAMMER-PURGSTALL, JOSEPH FREIHERR von," *Encyclopaedia Iranica*, Vol. XI, Fasc. 6, 15 December 2003 pp. 644-646, <<https://iranicaonline.org/articles/hammer-purgstall>>, (1 December 2020).

⁶¹ Holter, "Studien zu Aḥmed Ferîdûn's Münşe'ât es-selâṭîn," 432.

some of them are in black. The letters are written by different handwritings in large and clear fonts of *Neshî*.⁶²

Hammer-Purgstall argues that *Münşe'ât ve Ba'zî Vakâyi '-i Sultân Süleymân Hân* belongs to Ferîdûn Bey's *Mecmû'a-i Münşe'ât üs-Selâtin* as its 11th part.⁶³ Holter maintains that it is possible that the manuscript H.O. 50 was the basis for its publication.⁶⁴ However, Sándor Papp rejects Holter's argument, and claims that the *Münşe'ât ve Ba'zî Vakâyi '-i Sultân Süleymân Hân* during printing the printed edition of *Mecmû'a-i Münşe'ât üs-Selâtin* (Istanbul 1264–65/1848–49 and 1274–75/1858) was maintained in Vienna, not in Istanbul.⁶⁵

From a language viewpoint, all letters which are sent from the Safavid side are penned in Classical Persian. However, there are two Turkish letters from Tahmâsb to Sultân Süleymân and Selîm and in *Mecmû'a-i Münşe'ât üs-Selâtin* and *Münşe'ât-i 'Atik* (Antique Collection).⁶⁶ As generally, it is argued that during Safavid the official language was Classical Persian and in religious affairs and science was Arabic. Tukic (*Türkî*)⁶⁷ was used for speaking in courts and military as well as in some cases as a literary language. However, the documents and new findings show that the aforementioned postulation is far from certainty.⁶⁸

The Persian language, which is used in the *münşe'ât*, is replete with Arabic expressions and words. In the whole letter, there are verses from the Quran, traditions, blessing, and other Arabic expressions. Besides Arabic, for expressing their intentions, the

⁶² Holter, "Studien zu Ahmed Ferîdûn's Münşe'ât es-selâtin," 433.

⁶³ Holter, "Studien zu Ahmed Ferîdûn's Münşe'ât es-selâtin," 433–434.

⁶⁴ Sándor Papp, *Briefsammlungen (inşâ', münşe'ât) als historische Quellen des Osmanischen Reiches und deren Quellenwert von der Sammlung Feridun Beg bis zu den Friedensverhandlungen von Passarowitz* (Salzburg: Universität Salzburg, 2021), 31, (Under Publishing)

⁶⁵ Sándor Papp, *Briefsammlungen (inşâ', münşe'ât) als historische Quellen des Osmanischen Reiches und deren Quellenwert von der Sammlung Feridun Beg bis zu den Friedensverhandlungen von Passarowitz*, 31.

⁶⁶ Ahmed Bey Feridun, منشآت سلاطین [*Münşe'ât üs-Selâtin*], Vol. II (Istanbul: Takvîmhâne-i Âmire, 1274–75 AH /1858), 36–38; İsa Şevik, "Şah Tahmasb (1524–1576) ile Osmanlı Sarayı Arasında Teati Edilen Mektupları İçeren "Münşe'at-ı 'Atik" in Edisyon Kritiği ve Değerlendirilmesi," (MA thesis, İzmir: Dokuz Eylül University, 2008), 244–245.

⁶⁷ It is worth mentioning that the common accent of Turkic language in the Azerbaijani territory was given many names, foremost amongst which are Qizilbash (*Kızılbaşîye*), Ajam Turkic (*Acemi Türkî*), Turcoman (*Türkmân*), and some other names. Nowadays, the modern name of the language is Azerbaijani.

⁶⁸ In this topic, the first study was conducted by Fekete Lajos under the title: "*İran Şahlarının İki Türkçe Mektubu*," and it was published in 1936. In this article, Lajos introduces two letters from Safavid's Shahs in the Azerbaijani language and explores their form and compares them to Ottoman Turkic letters. Another research was conducted by Turkhan Gandjei under the title: "*Safeviler ve Türk Dili*," and it was published in 1999. In this article, Gandjei explores the use of Azerbaijani in the Safavid period. Gandjei's focal point is mostly literature, and he provides a few examples of using the language in the Safavid bureaucracy. For example, for external correspondence, he uses two examples of Fekete Lajos's article. Willem Floor and Hasan Javadi carried out another research named "The Role of Azerbaijani Turkish in Safavid Iran," in 2013. As for correspondences, he gives an example of Şâh İsmâ'il's letter.

For further details of Azerbaijan Turkish during the Safavids, see Fekete Lajos, "İran Şahlarının İki Türkçe Mektubu," *Türkiyat Mecmuası* 5 (2010): 269–274; Turkhan Gandjei, "Safeviler devleti ve Türk dili," *Tribün dergisi* 4 (1999): 73–79; Willem Floor and Hasan Javadi, "The Role of Azerbaijani Turkish in Safavid Iran," *Iranian Studies* 4 (2013): 569–581; Ferenc Péter Csirkés, "Chaghatay Oration, Ottoman Eloquence, Qizilbash Rhetoric: Turkic Literature in Safavid Persia," (PhD Dissertation, University of Chicago, 2016): 113–14.

Safavid side also use poems. These poems are mostly in Classical Persian. The letters sent by the Ottomans are mostly in the Ottoman Turkish language. However, there are Classical Persian and Classical Arabic letters sent from the Ottoman side to the Iran and others. The Ottoman Turkish, which the Ottomans use, includes many Classical Arabic and Classical Persian terms, as it was a custom in the Islamic World. The Ottomans also use verses from the Quran, traditions, blessing, and Arabic expressions like the Safavids. In the case of poems, despite using the Ottoman Turkish language for letters, they mostly use the Classical Persian language to convey their intentions. Indeed, there was no language obligation. Persian and Turkish have been prestige languages in both states' courts, the ruling class, and chancelleries in various capacities.⁶⁹

From the perspective of wording (*ulşûb*), there is not such a formal wording between the Safavids and Ottomans like the correspondence between the Ottoman Empire and Europe in which they use formal wording.⁷⁰ In order to argue for their claims and convince their audience, both sides use some verses from the Quran, traditions, blessing, poems and Classical Arabic expressions regarding the sender and receiver's situation as they were or wanted to be. In this regard, the types of letters used by the Ottomans are generally as follows: *nâme-i hümayûn* (the letter of Ottoman Sultans which is sent to other states, vassals, and the rulers of the privileged regions), *'ahidnâme* (the treaty between two states; the term had sometimes been used as an appointment document for the vassal states), and *mektub* (a vizirial letter which was used to corresponding between high-ranking people including *şadr-i a'zams*).⁷¹ The letter types in the case of the Safavids are the following: *'ahidnâme*,⁷² *tazarru' nâme* (letter of supplication), and *şefa'atnâme* (letters of intercession).

From a chronological perspective, the letters of *Münşe'ât ve Ba'zî Vakâyi'-i Sultân Süleymân Hân* are not presented in a chronological order. In this regard, as a sample, it can be seen that the letter of Şâh İsmâ'il addressed to Sultân Süleymân congratulating on the conquest of Rhodes is written after correspondence with Tahmâsb I. Lists of documents are as follow:

1. *El-Cevâb* (The Response). In Persian, pp. 144b.-145a.

⁶⁹ Selim Güngörürler, "Diplomacy and Political Relations between the Ottoman Empire and Safavid Iran 1639-1722," (PhD Dissertation, Washington: Georgetown University, 2016), 481.

⁷⁰ Hilal Çiftçi, "Osmanlı Safevi İlişkilerinin Diplomatik Dili," (PhD Dissertation, Çankırı: Çankırı Karatekin Üniversitesi, 2015), VII.

⁷¹ Zeynep Tarım Ertuğ, "*NÂME-i HÜMÂYUN*," Osmanlı padişahlarının yabancı hükümdarlara gönderdiği mektuplara verilen ad, *TDV İslâm Ansiklopedisi*, EK-2.cilt, 2019, pp. 345-346, <<https://islamansiklopedisi.org.tr/name-i-humayun>>, (10 December 2020); Redhouse, *A Turkish and English lexicon*, 1031; Sándor Papp, "The system of autonomous Muslim and Christian communities, churches, and states in the Ottoman Empire," In *The European Tributary States of the Ottoman Empire in the Sixteenth and Seventeenth Centuries*, (Leiden— Boston: Brill, 2013), 373-419; Fekete Lajos: *Bevezetés a hódoltság török diplomatikájába* (Budapest: 1926, XLVIII.-LI); Lajos Fekete, *Einführung in die osmanisch-türkische Diplomatie der türkischen Botmässigkeit in Ungarn*, (Budapest: 1926); Mübahat Kütükoğlu, *Osmanlı Belgelerinin dili (Diplomatik)* (İstanbul: Kubbealtı Akademisi Kültür ve San'at Vakfı, 1998), 221-228.

⁷² In the Safavid's *'ahidnâme*, the Safavids do not determine conditions. In other words, they only declare confirmation of the Ottomans' terms. Çiftçi, "Osmanlı Safevi İlişkilerinin Diplomatik Dili," 38-39.

2. *Şâniyan Nahcivân Seferinde Vüzerâ-yı 'İzâmdan Sürhser Beylerine Yazılan Cevâbdur* (The Grand Viziers' Response to Red-Head's Begs During the Second Nakhchivan Campaign). In Ottoman Turkish, pp. 4a.-6b.
3. *Sultân Süleymân Hâna Şâh Tahmâsbdan Tûgânlarla Gelen Nâmenüñ Cevâbıdır* (Sultân Süleymân's Response to Şâh Tahmâsb's Letter, Which Arrived Along With the Birds of Prey). In Ottoman Turkish, pp. 10a.-10b.
4. *Sultân Süleymân Hân Cânibinden Şâh Tahmâsba Def'a-i Râb'ada Muştafâ Çavuş ve Hasan Çavuş İle ve Elçi Âdamlarından Üns Kulu ve Hâcî Beyrâm ile Gönderilen Nâme-i Şerîf Şûretidür* (The Copy of the Illustrious Letter of Sultân Süleymân to Şâh Tahmâsb for the Fourth Time, Which Was Sent by Mustafa Çavuş and Hasan Çavuş along with the Men of Envoys Üns Kulu and Hâcî Beyrâm). In Ottoman Turkish, pp. 11a.-14b.
5. *Sultân Süleymân Cânibinden Şâh Tahmâsba Def'a-i Hâmisede Gönderilen Nâme Şûretidür* (The Copy of the Fifth Letter of Sultân Süleymân to Şâh Tahmâsb). In Ottoman Turkish, pp. 16a.-20b.
6. *Şehzâde Sultân Bâyezîd Vâkı'asından Soñra Şâh Tahmâsba İn'âmle Gönderilen Nâmedür* (The Letter, Which Was Sent With Gifts After Prince Sultân Bâyezîd's Revolt to the Şâh Tahmâsb). In Ottoman Turkish, pp. 21a.-23b.
7. [The Good News Letter of the Sultân's Accession to Power to Amir of Mecca]. In Arabic, pp. 24b-26b.
8. *El-Cevâb* (The Response). In Arabic, pp. 26b.-27b.
9. *Sultân Süleymân Hânüñ Cülûsunda Tatarhâna Yazılan Emr-i Şerîf Şûretidür* (The Copy of Sultân Süleymân Hân's Illustrious Order, Which Was Written to Tatarhan During the Ceremony of the Accession to the Throne). In Ottoman Turkish, pp. 27b.-28b.
10. *El-Cevâb* (The Response). In Ottoman Turkish, pp. 28b.-29b.
11. *Sultân Süleymân Hânüñ Cülûs-i Hümâyûnlarında Mısır Hâkimi Haberine Yazılan Hük-m-i Şerîfdür* (Sultân Süleymân Hân's Illustrious Order, Which Was Written to Inform Egypt's Ruler During the Imperial Ceremony of the Accession to the Throne). In Ottoman Turkish, pp. 29b.-33b.
12. *El-Cevâb* (The Response). In Ottoman Turkish, pp. 33b.-47a.
13. *Belğrâd Seferinüñ Menâzili Taşşîlidir Ki Zıkr Olunur* (The Details of the Encampments, Which Is Stated at the Belgrad Campaign). In Ottoman Turkish, pp. 35b-51b.
14. *Kal'e-i Belğrâd Fetihnâmesinüñ Şûretidür Memâlik-i Mañrûseyi Kâzîlerine* (The Copy of the Conquest Letter of the Belgrade Fortress to Kadies of the Well-Protected Domains). In Ottoman Turkish, pp. 47a.-51b.
15. *Zulqadir Hâkimi Ali Bege Gönderilen Belğrâd Fetihnâmesinüñ 'Unvânıdır* (The Title of the Conquest Letter of the Belgrade Fortress, Which Was Sent to the Ruler of Zulqadir, Ali Beg). In Ottoman Turkish, 51b.-52b.
16. *Şamda Cânberdi Ğazâliyi Kâtil İden Vezîr Ferhâd Pâşaya İrsâl Buyrulan Belğrâd Fetihnâmesinüñ 'Unvânıdır* (The Title of the Conquest Letter of Belgrade, Which Was Sent to Damascus to Vizier Ferhâd Pâşâ Who Killed Cânberdi Ğazâli). In Arabic, 52b.

17. *Zulqadir Hakimi 'Alî Bek Belgrâd Fethi Tahniyesine Gönderidigi 'Arzıdur* (The Congratulation on Belgrade's Conquest, Which Was Sent by the Ruler of Zulqadir 'Alî Beg). In Ottoman Turkish, pp. 52b.-53b.
18. *Şâmda Vezîr Ferhâd Pâşâya Vârid Olan Belgrâd Fetihnâmesi Muâblinde Tahniye 'Arzıdur* (The Congratulation, Which Came to Vezier Ferhâd Pâşâ in Damascus as a Return). In Ottoman Turkish, pp. 53b.-56b.
19. [Sultân Süleymân's Diary from Istanbul to the Castle of Rhodes]. In Ottoman Turkish, pp. 57b.-75b.
20. *Sultân Süleymân Hân Dergâhından Tatarhâna Yazılan Rodos Fetihnâmesidür* (The Conquest Letter of Rhodes Which Was Written to Tatarhâna from Sultân Süleymân's Court). In Ottoman Turkish, pp. 73b-75b.
21. *Sultân Süleymân Hân Tarafından Bursa Kâzısına Yazılan Kal'eyi Rodos Fetihnâmesidür* (The Conquest Letter of the Fortress of Rhodes, Which Was Written by Sultân Süleymân Hân to the Kadi of Bursa). In Ottoman Turkish, pp. 75b-80a.
22. *Sultân Süleymân Hâna Bu Mektubu Şâh İsmâ'il Feth-i Kal'e-i Rodos Tehniyesiyçün ve Merhûm Sultân Selîm 'Aleyh Rahmetullâhi Rahim Ta'ziyesiyçün Göndermişdür* (Şâh İsmâ'il's Letter to Sultân Süleymân for Offering Congratulation on the Conquest of Rhodes and Condolences for the Death of the Late Sultân Selîm). In Persian, pp. 80a.-81a.
23. *El-Cevâb* (The Response). In Persian, 81a.-82b.
24. *Sultân Süleymân Hân Cûlûsunda Şîrvân Şâhdan Gelen Nâme Şûretidür* (The Copy of Şîrvân Şâh's Letter, Which Was Delivered to Sultân Süleymân Hân During the Ceremony of His Accession to the Throne). In Persian, pp. 82b.-84a.
25. *Şîrvân Şâhdan Gelen Tehniyeyi Fethin Cevâbidur Hayder Çelebi İnşâsıyla* (The Response to the Congratulation, Which Had been Sent by Şîrvân's Şâh by Composition of Hayder Çelebi). In Persian, pp. 84a.-84b.
26. *Bu Nâmeyi Sultân Süleymân Gilân Hâkimine Yazmıştır Şâh İsmâ'il'in Fevtini İstima' Olundukda Şihhat Haberi İçün* (This Letter Had Been Sent by Sultân Süleymân to Hâkim of Gilân, Because He Heard the News About the Death of Ismail, and the News of [His] Well-Being). In Persian, pp. 84b.-86b.
27. *Celâlzâde İnşâsıyla Cenâb-i Hümâyûndan Şâh Tahmâsbın Salâtânâti İstimâ'sıyla Vilâyet-i 'Aceme Gönderilen Nâme Şûretidür* (The Copy of the Honorable Imperial's Letter Sent to Tahmâsb for Informing His Sultanate to the County of Ajam, Which Was Composed by Sealer Celâlizde). In Ottoman Turkish, pp. 86b.-88b.
28. *Sultân Süleymân Hân Diyârbekir Beglerbegisine Yazılan Hükûm-i Şerîfin Şûretidür Şâh İsmâ'il Mürd Oldukdan-sonra Şâh Tahmâsbuñ Evzâ'i Husûsunda* (The Copy of Sultân Süleymân Hân's Illustrious Order, Which Was Written to Diyârbekir Beglerbegisi Regarding the Situation of Şâh Tahmâsb After Şâh İsmâ'il's Death). In Ottoman Turkish, pp. 88b-90a.
29. *Vezîr-i A'zam İbrahim Pâşâya Verilen Serdârlık Berâtın Şûretidür* (The Copy of the Document of Appointment Regarding the Dignity as Commanders-in-Chief, Which Was Granted to the Grand Vizier İbrahim Pâşâ). In Ottoman Turkish, pp. 90a.-93b.
30. *İbtidâ-yi Budîn Seferinüñ Menâzil-i Müteberrikesi Tafzîlâtıdır* (Details of Encampments in the First Campaign of Buda). In Ottoman Turkish, pp. 94a.-97a.

31. *Vezîr-i A'zam Hâzretleriniñ İlerüdeki Konukları Beyânındadır* (Expressing of His Excellency Grand Vizier on the Following Encampments). In Ottoman Turkish, pp. 97a.-113b.
32. *Fethnâme* (The Conquest Letter). In Ottoman Turkish, pp. 114a-131a.
33. [Sultân Süleymân's Campaign Diary to Austria]. In Ottoman Turkish, pp. 121a.-143a.
34. *Tafşîl* (Detail). In Ottoman Turkish, pp. 146a.-157b.
35. *Tafşîl* (Detail). In Ottoman Turkish, pp. 160a-186b.
36. *Ber-vech-i Tafşîl* (In Detail). In Ottoman Turkish, pp. 189a-195a.
37. *Ber-vech-i Tafşîl* (In Detail). In Ottoman Turkish, pp. 197a-200a.
38. *Naḥcivân Seferinde Hudûd-i Azarbâyçâna Dâhil Olundukda Şâha Gönderilen Nâme-i Şerîfdür* (The Illustrious Letter Sent to Shah at Nakhchivan Campaign When [Sultân Süleymân] Had Crossed the Border of Azerbaijan). In Ottoman Turkish, pp. 201a-203b.
39. *Naḥcivân Seferinde Vüzarâ-yi 'İzâm Sürhser Beglerinden Gönderilen Zârâ'at-nâmenüñ Cevâbıdır* (The Grand Viziers' Response to the Governor-General of Red-Head' Submissive Letter During the Nakhchivan Campaign). In Ottoman Turkish, pp. 208a-209b.
40. *Def'a-i Şâliğede Vüzerâ-yı 'İzâmdan Sürhser Beglerine Yazılan Cevâbdur* (The Grand Viziers' Response to the Governor-General of Red-Head for the Third Time). In Ottoman Turkish, pp. 211a.-213a.
41. [The Ottoman Grand Vizier's Response Letter to Şâh Tahmâsb's Representatives]. In Ottoman Turkish, pp. 215a.-216b.
42. [Şâh Tahmâsb's Submissive Letter to Sultân Süleymân for Making Peace]. In Persian, pp. 217a.-221b.
43. *El-Cevâb* (The Response). In Ottoman Turkish, pp. 221b.-224a.
44. *Özbek Padişâhi Cânibinden* (On Behalf of Uzbek's Padişâh). In Persian, pp. 224b-226b.
45. *Bu Dahî* (This Also). In Persian, pp. 226b.-230a.
46. [The Letter of the Ruler of Buḥârâ to Sultân Süleymân]. In Persian, p. 230a.
47. [The Letter of Barak Ḥân to Sultân Süleymân]. In Persian, pp. 230b.-231b.
48. *El-Cevâb* (The Response). In Ottoman Turkish, pp. 231b-233bb.
49. [The Response Letter of Sultân Süleymân to Ḥân of Özbek]. In Ottoman Turkish, pp. 233b-234b.
50. *El-Cevâb* (The Response). In Ottoman Turkish, pp. 234b.-235b.
51. [The Copy of Şâh Tahmâsb's Letter to Sultân Süleymân for Congratulating the Süleymâniye Mosque]. In Ottoman Turkish, pp. 235b.-241a.
52. *El-Cevâb* (The Response). In Ottoman Turkish, pp. 241a.-242b.
53. *Merḥûme Hâşeki Sultân* (The Late Hâşeki Sultân). In Persian, pp. 243a-246a.
54. *El-Cevâb* (The Response). In Ottoman Turkish, pp. 246a.-247b.
55. *Vezîr-i A'zam Cânibine 'Acem Şâhı Tarafından Şulḥ Talep İtmek İçün Nâmedür* (The Letter of the Shah of Ajam to the Grand Vizier to Ask for Peace). In Persian, pp. 247b.-252a.
56. [The Letter of Muḥammad Ḥodâbende's Tutor to Rüstem Pâşâ to Congratulate on His Appointment]. In Persian, pp. 252a.- 256a.

57. [The Response of Grand Vizier of the Ottomans, Rüstem Pâşâ to Şâh Tahmâsb's Son and His Tutor]. In Ottoman Turkish, pp. 256a.- 257a.
58. [Hümâyûn Şâh's Letter to Sulţân Süleymân Carried by Seyyid 'Alî Kaptan]. In Persian, pp. 256a.-257a.
59. [Şâh Tahmâsb's Letter to Sulţân Süleymân About Seyyid 'Alî Çelebî]. In Persian, pp. 257a.- 258b.
60. [Şâh Tahmâsb's Letter to Prince Bâyezîd, When He Arrived to Yerevan]. In Persian, pp. 261a.-263a
61. [The Letter of Sulţân Süleymân to Şâh Tahmâsb About Prince Bâyezîd's Revolt]. Persian, 263a.- 264b.
62. [The Letter of Sulţân Süleymân in Explaining Prince Bâyezîd's Revolt and the Conditions of His Forgiveness, When He Sought Refuge in the Safavid Empire]. In Persian, pp. 267a.- 270b.
63. [Şâh Tahmâsb's Letter to Sulţân Süleymân About the Extradition of Prince Bâyezîd]. In Ottoman Turkish, pp. 270b. -273b.
64. *El-Cevâb* (The Response). In Ottoman Turkish, pp. 273b.-275b.
65. *Sulţân Süleymân Hân Cânibinden Pîr Muḥammed Hâna Yazılan Nâme-i Şerîf Şûretidür* (The Copy of the Illustrious Letter, Which Was Written to Pîr Muḥammed Hân from Sulţân Süleymân Hân). In Persian, pp. 275b.-277a.
66. *Sulţân Süleymân Hân Cânibinden Yaḳa Türkmânı Hânı 'Alî Sulţâna Gönderilen Nâme Şûretidür* (The Copy of the Letter, Which Was Sent to Khan of Yaḳa Türkmânı 'Alî Sulţân from Sulţân Süleymân Hân). In Ottoman Turkish, pp. 277a.-278b.
67. *Sulţân Süleymân Hân Cânibinden Lâz Hân'ı İbrâhîm Sulţâna Yazılan Nâme Şûretidür* (The Copy of the Letter, Which Was Written to Khan of Lâz İbrâhîm Sulţân from Sulţân Süleymân Hân). In Ottoman Turkish, pp. 278b.-280a.
68. *Gürcistân Ümerâsından Levend Bege Gönderilen Hük-m-i Şerîf Şûretidür* (The Illustrious Order to Levend Beg, Who Belonged to the Commanders of Georgia). In Ottoman Turkish, pp. 280a.-281a.
69. *Sulţân Süleymân Hân Cânibinden Beç Kralına Yazılan Nâme Şûretidür* (The Written Letter from Sulţân Süleymân to the King of Vienna). In Ottoman Turkish, pp. 281a.-282b.
70. *Sulţân Süleymân Cânibinden İrevân ve Kârş Sınurı İçün Şâh Tahmâsba Yazılan Nâmedür* (The Letter Written to Şâh Tahmâsb From Sulţân Süleymân About Yerevan and the Frontier of Kars). In Ottoman Turkish, pp. 282b.-285a.
71. *İspanya Kralınıñ ve Franduş Kralıñ Elçileri Geldikten Soñra Yazılan 'Ahd-nâmedür* (The Treaty Letter, Which Was Written After the Arrival of Ambassadors of the King of Spain, Ferdinand). In Ottoman Turkish, pp. 285a.-288b.
72. *Sulţân Süleymân Cânibinden Flordin Beglerine Yazılan 'Ahd-nâme-i Şerîf Şûretidür* (The Copy of the Imperial Pledge of Sulţân Süleymân to Flordin Beks). In Ottoman Turkish, pp. 288b.-291b.
73. *Vüzerâ-i 'İzâm Câniblerine Şâhuñ Vükelâsından Gelen Nâmenüñ Şûretidür* (The Copy of Shah's Representatives' Letter Received by the Grand Viziers). In Persian, pp. 291b.-296a.
74. *El-Cevâb* (The Response). In Ottoman Turkish, pp. 296a.-301b.

75. *Sultân Süleymân Cânibden Meyhaneler Ref'inden Şoñra Şâh Tahmâsba Yazılan Nâmedür* (The Written Letter From Sultân Süleymân to Şâh Tahmâsba After the Close-Down of the Wine-houses). In Ottoman Turkish, pp. 302a.-305b.

1.2.2. *Mecmû'a-i Münşe'ât üs-Selâtin*

Mecmû'a-i Münşe'ât üs-Selâtin is one of the unique historical collections that includes documents of the Ottoman Empire in relation to neighboring states and its vassals. This *münşe'ât* is compiled by Ferîdûn Ahmed Bey (d. 1583).⁷³ He is an Ottoman official and a bureaucrat in the Ottoman Empire.⁷⁴ When he was promoted to the position of sealer with the mediation of Sokollu Mehmed Pâşâ (1506–1579),⁷⁵ he presents his book, which is entitled *Mecmû'a-i Münşe'ât üs-Selâtin*, to Murad III (1546 –1595) in only one volume.⁷⁶ According to Selânîkî, the book contains 1,880 documents for the 11 Ottoman Sultans.⁷⁷ However, the original manuscript has not been found yet. In this regard, according to Vámbéry, Reşid Pâşâ collected copies of all manuscripts in private and public libraries in Istanbul and published 300 hundred versions of it, only for Ottoman port staff in 1265/1847–1848 in two volumes for the first time.⁷⁸ On the first page of the printed edition of *Mecmû'a-i Münşe'ât üs-Selâtin*, the compiler explains the reason for collecting the *münşe'ât* as follows:

*It is known to those blessed with intelligence and awareness of the intricacies of rhetoric, that the art of correct speech and writing, are of superior importance and among the essentials for [the attainment of] complete perfection. Scribes have always had a favored place amongst kings and Sultans.... Just as the affairs of state cannot exist without a sharp sword, so the indispensable matters of the military (ehl-iseyf) cannot be effected without scribes.*⁷⁹

⁷³ Abdülkadir Özcan, “MÜNŞE'ÂTÜ'S-SELÂTİN,” Feridun Ahmed Bey'in (ö.991/1583) hükümdar mektupları ile ferman, berat, fetihnâme vb. sûretlerini topladığı eseri, *TDV İslâm Ansiklopedisi*, 32.cilt, 2006, pp. 20-22, <<https://islamansiklopedisi.org.tr/munseatus-selatin>>, (20 December 2019).

⁷⁴ Vesel Rudolf, “FERİDUN AHMED BEG, 'ABD-AL-QÂDER,” *Encyclopædia Iranica*, Vol. IX, Fasc. 5, 15 December 1999, pp. 534-535, <<https://iranicaonline.org/articles/feridun-ahmed-beg->>, (10 December 2020).

⁷⁵ For details about Sokollu's vision in compilation of *Mecmû'a-i Münşe'ât üs-Selâtin*, see Dimitris Kastritsis, “Ferîdûn Beg's *Münşe'âtü's-Selâtin* ('Correspondence of Sultans') and Late Sixteenth-Century Ottoman Views of the Political World,” in *Imperial Geographies in Byzantine and Ottoman Space*, ed, Sahar Bazzaz, Yota Batsaki and Dimiter Angelov (Washington DC: Center for Hellenic Studies, 2013): 92-110.

⁷⁶ Özcan, “MÜNŞE'ÂTÜ'S-SELÂTİN.”

⁷⁷ Mustafa Efendi Selânîkî, تاریخ سلانیکي [*Târîh-i Selânîkî*] (Istanbul, 1281 AH /1864 or 1865), 137.

⁷⁸ Ármin Vámbéry, “Feridun Bég "Sultáni okmányok gyűjteménye" című könyvét ismerteti és belőle mutatványokat közöl Vámbéry Ármin,” 1859, *Dspace Repository*, <<http://hdl.handle.net/10598/7289>>, (01 December 2019).

⁷⁹ Quoted in: Virginia H. Aksan , *An Ottoman Statesman in War and Peace: Ahmed Resmi Efendi, 1700–1783* (Leiden: Brill, 1995), 7; Ahmed Bey Feridun, منشآت سلاطين [*Münşeât üs-Selâtin*], Vol. I (Istanbul: Takvîmhâne-i Âmire, 1274-75 AH/ 1858), 14.

The real discoverer of Ferîdûn's *Mecmû'a-i Münşe'ât üs-Selâfîn* is the famous Austrian Orientalist Joseph von Hammer-Purgstall (1774–1856).⁸⁰ However, some researchers cast doubts on the documents of the *Mecmû'a-i Münşe'ât üs-Selâfîn*. Among Turkish researchers, the most reliable research is done by Mükrimin Halil Yinanç (1898–1961). In this research, which is published in The Ottoman History Committee (*Târih-i Osmânî Encümeni*), he proves that the seven letters are modified by Ferîdûn Bey. Mükrimin Halil Yinanç discovered some Persian letters about the first years of the Ottoman Empire from *et-Tevessül ile't-teressül* (Attaining to the Correspondence), which were written by Muhammed b. Müeyyed el-Bağdâdî; by changing the title of letters and names of places and people, he incorporated them in the *münşe'ât*.⁸¹ Moreover, on the basis of their own research, other researchers like Johann Heinrich Mordtmann, Franz Babinger, Jan Rypka, and Sándor Papp question the accuracy of the *Mecmû'a-i Münşe'ât üs-Selâfîn*.⁸² In this regard, Holter (1911–2000) claims that the second volume of printed *Mecmû'a-i Münşe'ât üs-Selâfîn*'s documents from 101 to 563 in the late 16th and the 17th centuries were added by an anonymous one.⁸³ The last research about the *münşe'ât* belongs to Sándor Papp in relation to Hungarian history published in *Archivum Ottomanicum* No. 2017. Based on the previous studies, especially those of Jan Rypka and Kurt Holter, Sándor Papp examines 22 documents about Hungarian history and argues that the documents were added from registers of letter writing (*inşâ defterleri*) from Istanbul libraries, not from archives documents.⁸⁴ However, previous studies have noticed it as a very reliable reference.⁸⁵ In this dissertation, two handwritten manuscripts, ÖS (83) and ÖN (H. O. 158), and the printed edition of *Mecmû'a-i Münşe'ât üs-Selâfîn* (Istanbul 1274-75/1858) is studied.

1.2.3. Muhâberat Mecmû'ası

⁸⁰ Joseph von Hammer-Purgstall. *Geschichte des Osmanischen Reiches*, X vols, Pest, 1827–1835, as cited in Sándor Papp, “Feridun Beyin münşeati: Mecmua-ı Münşeati s-Selatin. (Macaristan’a ve Erdel’e ait XVI–XVII. yüzyıl belgelerinin incelenmesi),” *Archivum Ottomanicum* (2017): 130.

⁸¹ M. Halil [Yinanç], Ferîdûn Beg Münşeati, in *Târih-i 'Osmânî Encümeni Mecmû'ası* Bd. 11–13, 1923, Nr. 63–77, S. 161–168, *Türk Ta'rihi Encümeni Mecmû'ası* Bd. 14, 1924, Nr. 1 (78) S. 37–46, Nr. 2 (79) S. 95–104, Nr. 4 (81) S. 216–226, as cited in Sándor Papp, “Feridun Beyin münşeati: Mecmua-ı Münşeati s-Selatin,” 129; Özcan, “*MÜNŞE'ÂTÜ'S-SELÂTÎN*.”

⁸² Papp, “Feridun Beyin Münşeati: Mecmua-ı Münşeati s-Selatin,” 129–137. For the Mordtmann's researches, see Johann Heinrich Mordtmann, “Ferîdûn Beg,” *The Encyclopaedia of Islam*, New Edition. Leiden–London, CD, 881a.; J. H. Mordtmann, “Die Orientalischenhandschriften der Sammlung A.D. Mordtmannsr,” *Der Islam* 14 (1925) 361–377.; J. H. Mordtmann, “Ferîdûn Bey,” *İstâm Ansiklopedisi*, Eskişehir, Anadolu Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi. 1997, Cilt. 4, 569–560.

For the Babinger's research, see, Franz Babinger, *Die Geschichtsschreiber der Osmanen und ihre Werke* (Leipzig: Harrassowitz 1927). For the Rypka's research, see J. Rypka, “Briefwechsel der Hohen Pforte mit den Krimchanen in II. Bande von Feridan's münşeati,” in *Festschrift Georg Jakob*, (Leipzig, 1932), 241–269.

⁸³ Holter, “Studien zu Ahmed Ferîdûn's Münşe'ât es-selâfîn,” 447–448.

⁸⁴ Papp, “Feridun Beyin münşeati: Mecmua-ı Münşeati s-Selatin,” 129–137.

⁸⁵ Johann Heinrich Mordtmann, “Ferîdûn Beg,” Lewis, B., Ch. Pellat and J. Schacht (*The Encyclopaedia of Islam: C - G*. Vol. II. Leiden: EJ Brill, 1970), 881.

Muḥâberât Mecmû'ası (Collection of Communication) includes letters and treaties of Sultân Süleymân's late-era, approximately between 1553 and 1565-66.⁸⁶ There is no specific date for the writing of the *Muḥâberât Mecmû'ası*; however, on the first page, the text reads as the guardian of the imperial harem (*Beşir ağa-yı darüssa'ade*). According to İbrahim Tatlı, the author of the dissertation about the *Muḥâberât Mecmû'ası*, it is likely to be the work of Moralı Beşir Ağa.⁸⁷ Moralı Beşir Ağa (d. 1165/1752) was the guardian of the imperial harem and a calligrapher during the reign of Mahmud I (1730–1754).⁸⁸ In *Muḥâberât Mecmû'ası*, there are 42 letters. 28 of the letters pertain to the Ottoman–Safavid relations, and eleven of them are related to the Central Asian Muslim sovereignty, the Mughal Empire, and the Caucasian principalities. The remaining three texts are treaties with the Habsburgs and Florentines.⁸⁹ For comparing *Muḥâberât Mecmû'ası* with *Münşe'ât ve Ba'zî Vakâyi'-i Sultân Süleymân Hân*, in this dissertation, I use the MA thesis of İbrahim Tatlı (Department of History, Institute of Social Sciences, Fatih Sultan Mehmet University), entitled *Revan 1956 numaralı Kanuni devri Muhâberat mecmuası (değerlendirme ve metin)* (The Revan 1956 numbered communication collection of the Kanuni Era (Assessment and text)),⁹⁰ defended in 2017. In the thesis, İbrahim Tatlı transcribes and translates the possible non-Turkish letters. Moreover, the dissertation contains a short (not detailed) summary and a general evaluation of the documents. In this MA thesis, the manuscript of the Topkapi Palace Museum Manuscript Library with the number of Revan 1956 is adopted.

1.2.4. *Düstûru'l-İnşâ*

Düstûru'l-İnşâ that includes imperial edicts and correspondences of the Ottoman Sultans was collected by Şarî 'Abdullah Efendi (1584–1660) in 1053 AH/ 1643. Şarî 'Abdullah with the title of chief of the scribes (*re'îs ül-küttâb*) at his young age, entered the state administration of the Ottoman Empire. Şarî 'Abdullah participated in the Ottoman–Safavid war during Halîl Pâşâ's chancellorship from 1617 to 1618. When Halîl Pâşâ was designated as grand vizier (*şadr-i a'zam*) by Murad IV for the second time, he became the secretary of the imperial court (*dîvân-ı hümayûn tezkirecîsî*). He was also appointed to thrash out peace with Iran during the eastern expeditions (*şark seferî*). After Safavids took Ahıska in April 1628, he was dismissed.⁹¹ After a while, he was appointed as head of the imperial stirrup (*rikâb-ı Hümayûn*) in 1047 AH/ 1637 or 1638 and participated along with Murad IV in the Baghdad expedition (*Bağdad seferi*).⁹² In 1053 AH/ 1637 or 1638, he collected the *Düstûru'l- İnşâ*.

⁸⁶ İbrahim Tatlı, "Revan 1956 numaralı Kanuni devri Muhâberat mecmuası (değerlendirme ve metin)" (MA thesis. İstanbul: Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2017), 4.

⁸⁷ Tatlı, "Revan 1956 numaralı Kanuni devri Muhâberat mecmuası (değerlendirme ve metin)," 5.

⁸⁸ Abdülkadir Özcan, "BEŞİR AĞA, Moralı," (ö. 1165/1752), Dârüssaâde ağası ve hattat, *TDV İslâm Ansiklopedisi*, 5.cilt, 1992, 555-556, <<https://islamansiklopedisi.org.tr/besir-aga-moralı>>, (21 October 2020).

⁸⁹ Tatlı, "Revan 1956 numaralı Kanuni devri Muhâberat mecmuası (değerlendirme ve metin)," 5-6.

⁹⁰ İbrahim Tatlı, "Revan 1956 numaralı Kanuni devri Muhâberat mecmuası (değerlendirme ve metin)" (MA Thesis. İstanbul: Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2017).

⁹¹ Nihat Azamat, "SARİ ABDULLAH EFENDİ," (ö. 1071/1660), Reisülküttâb, Meşnevî şârihi, âlim ve stûfî, *TDV İslâm Ansiklopedisi* 36 cilt, 2009, 145-147, <<https://islamansiklopedisi.org.tr/sari-abdullah-efendi>>, (23 December 2020).

⁹² Şemseddin Sâmî, *قاموس الاعلام [Kâmûsü'l-a'lâm]*, Vol.IV (İstanbul: Mehran Matbaası, 1311 AH/ 1891), 2916.

Finally, after being appointed to some positions, he quitted his job in the Ottoman administration in 1065 AH/ 1654 or 1655 and passed away in 1071 AH/ 1660 or 1661. *Düstûru'l-İnşâ* includes 170 political documents from the period of Bâyezîd II until 1053 AH/ 1643. He wrote some of his letters when he held the position of chief of the scribes. *Düstûru'l-İnşâ* is considered as a supplementary (*zeyil*) for Ferîdûn Bey's *Münşe'ât üs-Selâfîn*, and one of the prominent collections in the Ottomans Sultan's diplomatic correspondence.⁹³

In this dissertation, the manuscript of the Austrian National Library with the number of Cod. H. O. 167 is adopted. According to the information in the first page of the manuscript, it was written on Muḥarram, 1187 AH/ in March or April, 1676 by Şarî 'Abdullah Efendî.

1.3. Primary Sources

1.3.1. Ottoman Chronicles

1.3.1.1. *Künhü'l-aḥbâr*⁹⁴

Künhü'l-aḥbâr (The Essence of History) is one of the most prominent primary sources of the Ottomans' history written by an Ottoman historian, Gelibolulu Mustafa Âlî (d. 1600). *Künhü'l-aḥbâr* contains four volumes: the first volume is about the history of human beings until Hz. Muhammed; the second volume is about the period of the Umayyad and Abbasids; the third volume is about the history of the Turkish and Mongolian dynasties; the last volume is dedicated to the Ottomans from the rise to the siege of Eger (1596). *Künhü'l-aḥbâr* was used by some famous Ottoman historians like Peçevî, Solakzâde, among others.⁹⁵

1.3.1.2. *Ṭabakâtü'l-Memâlik*⁹⁶

Ṭabakâtü'l-Memâlik ve Derecâtü'l-Mesâlik (Layers of Kingdoms and Levels of Routes) was written by Celâlzâde Mustafa Çelebî (d. 1567) who is known as *Ḳoca Nişancı* (the big sealer), and one of the prominent historians of Sultân Süleymân's era.⁹⁷ The book is divided into 30 *ṭabakât* (chapters) and 375 *derecât* (degrees). In *derecât*, Celâlzâde narrates the events with Turkish titles and calls these titles *derecât*.⁹⁸ *Ṭabakâtü'l-Memâlik* includes the history of

⁹³ Azamat, "SARİ ABDULLAH EFENDİ."

⁹⁴ Mustafa Âlî Gelibolulu, *کُنْهُ الْأَحْبَارِ [Künhü'l-aḥbâr]*, V vols, (Istanbul: Takvimhâne-i Âmire, 1277 AH /1861 or 1862).

⁹⁵ Jan Schimdt, "KÜNHÜ'L-AHBÂR," Âlî Mustafa Efendî'nin (ö. 1008/1600) dünya tarihi olarak kaleme aldığı eseri, *TDV İslâm Ansiklopedisi*, 26.cilt, 2002, pp. 555-556, <<https://islamansiklopedisi.org.tr/kunhul-ahbar>>, (10 October 2020).

⁹⁶ Petra Kappert, *Geshichte Sultan Süleymân Kanûnîs von 1520 bis 1557 oder Tabakâtü'l-memâlik ve Derecâtü'l-mesâlik von Celâlzâde Mustafa genannt Koca Nişancı* (Wiesbaden: Franz Steiner Verlag, 1981).

⁹⁷ Özcan Abdülkadir, "TABAKÂTÜ'L-MEMÂLİK," Celâlzâde Mustafa Çelebî'nin (ö. 975/1567) Kanûnî Sultan Süleyman dönemine ait eseri, *TDV İslâm Ansiklopedisi* 39 cilt, 2010, 301-303, <<https://islamansiklopedisi.org.tr/tabakatul-memalik>>, (10 October 2020).

⁹⁸ Özcan, "TABAKÂTÜ'L-MEMÂLİK."

Sultân Süleymân from his enthronement until 1555.⁹⁹ The author likely does not use any written sources, and he records events as he heard them. In the books, the events are written with the exact dates. That is why it is crucial from the viewpoint of this research.¹⁰⁰

1.3.1.3. *Târîh-i Peçevî*¹⁰¹

Târîh-i Peçevî (Peçevî's History) was written by İbrahim Peçevî (d. 1649) who was a historian-chronicler in the Ottoman Empire. Peçevî's book, published in two volumes and covering the period 1520–1640,¹⁰² is considered as one of the reliable sources in regards the Ottoman–Safavid relations. In *Târîh-i Peçevî*, Peçevî uses some historians' works like Celâlzâde Niçancı Mustafa bey, his brother, Celâlzâde Efendi, Tevki-Ramazanzade, and Âli Mustafa Efendi.¹⁰³

1.3.1.4. *Târîh-i Solakzâde*¹⁰⁴

Târîh-i Şolakzâde (Şolakzâde's History), is a product of Şolakzâde Muḥammad (d. 1658) who was an Ottoman historian and music composer. *Târîh-i Şolakzâde* is a concise and popular Ottoman historical account which surveys Ottoman history from the rise of Ottoman until 1657. In the compilation of *Târîh-i Şolakzâde*, Şolakzâde used some of the notable historical books, such as *Tevârîh-i Âl-i Osman*, *Ṭabaḳâtü'l-Memâlik*, *Künhü'l-Aḥbâr*, and the work of Peçuyly İbrâhim Efendi.¹⁰⁵

1.3.1.5. *Tevârîh-i Âl-i Osman*¹⁰⁶

‘Âşıkpaşazâde Târîhî (‘Âşıkpaşazâde's History) or *Tevârîh-i Âl-i Osman* (The Chronicles of the House of Osman) is the work of Dervîş Ahmed, who is known as ‘Âşıkpaşazâde. *‘Âşıkpaşazâde Târîhî* is a chronological historical account of the Ottoman Empire from the rise of the Ottomans to the end of Fatih Sultân Muḥammad's reign.¹⁰⁷ This book is important

⁹⁹ Celia Kerslake, “CELÂLZÂDE MUSTAFA ÇELEBÎ,” (ö. 975/1567), Osmanlı tarihçisi, nişancı, *TDV İslâm Ansiklopedisi*. 7.cilt, 1993, 260-262, <<https://islamansiklopedisi.org.tr/celalzade-mustafa-celebi>>, (20 October 2020).

¹⁰⁰ Kerslake, “CELÂLZÂDE MUSTAFA ÇELEBÎ,” 1993.

¹⁰¹ İbrahim Peçevî, تاریخ پیچی [*Târîh-i Peçevî*], Vol. I (Istanbul: Darul sana'e amire, 1283 AH/1866 or 1867).

¹⁰² Jan Schmidt, *A Catalogue of the Turkish Manuscripts in the John Rylands University Library at Manchester* (Leiden: Brill, 2011), 267.

¹⁰³ Manijeh Sadri, “پیچی ابراهیم [Peçevî İbrahim],” *Encyclopedia of the World of Islam*, Vol.5, 1380 AH/ 2001 or 2002, 517-518, <<https://rch.ac.ir/article/Details/13042>>, (20 October 2020).

¹⁰⁴ Şolakzade, Mehmed Hemdemî Çelebi, صولاق زاده [*Şolâkzade Târîhî*] (Istanbul: Maarif Nezâret-i Celilesi, 1297 H/ 1879 or 1880).

¹⁰⁵ Abdülkadir Özcan, “SOLAKZÂDE MEHMED HEMDEMÎ,” (ö. 1068/1658), Osmanlı tarihçisi, mûsikişinas, *TDV İslâm Ansiklopedisi*, 37.cilt, 2009, pp. 370-372, <<https://islamansiklopedisi.org.tr/solakzade-mehmed-hemdem>>, (23 October 2020).

¹⁰⁶ Dervîş Ahmed ‘Âşıkpaşazâde, عاشق پاشازاده [*‘Âşıkpaşazâde Târîhî*], Ed, Friedrich Giese (Leipzig: Otto Harrasowitz, 1928).

¹⁰⁷ Abdülkadir Özcan, “‘ÂŞIKPAŞAZÂDE,” (ö. 889/1484'ten sonra), Osmanlı tarih yazarı, *TDV İslâm Ansiklopedisi*, 4.cilt, 1991, 6-7, <<https://islamansiklopedisi.org.tr/asikpasazade>>, (20 October 2020).

as it discusses the relations of the Ottomans and the Safavid order (Sufi order) during the reign of Murad II (1421–1444)) and Şeyh Cüneyt (d.1460).¹⁰⁸

1.3.2. Safavids Chronicles

1.3.2.1. *Aḥsenü't-Tevâriḥ*¹⁰⁹

Aḥsenü't-Tevâriḥ (Best of Histories) is considered as one of the notable chronological histories of the Safavids and the neighboring countries. The *Aḥsenü't-Tevâriḥ*, which is written by Ḥasan Beg Rûmlu (d. 1577), who was a close entourage to Şâh Tahmâsb, was published in twelve volumes. The two volumes of the book include the Safavid period, especially the era of Şâh Tahmâsb.¹¹⁰

1.3.2.2. *Târiḥ-i 'Âlem-Ârâ-yi 'Abbâsî*¹¹¹

Târiḥ-i 'Âlem-Ârâ-yi 'Abbâsî (History of the World-Ornamenting 'Abbâs) is one of the most used and reliable chronicles of the Safavids. The chronicle, which was written by Eskandar Beg Münşî (d. 1633 [?]), is about Safavid history and the reign of Şâh 'Abbas I (1587–1629).¹¹² Eskandar Beg Münşî divided his book into three volumes. The first volume is about the Safavids' ancestor, Şâh İsmâ'il I, Tahmâsb, Şâh İsmâ'il II, and Sultân Muḥammad Ḥodâbande. The second volume is divided into two parts: the first part includes 30 years of Şâh 'Abbas I's reign, and the second part is about the last twelve years of Şâh 'Abbas being in power.¹¹³

1.3.2.3. *Târiḥ-i Montażam-i Nâşerî*¹¹⁴

Târiḥ-i Montażam-i Nâşerî (The History of Montazame Naseri) was compiled by E'temâd as-Saltaneh, Muḥammad Ḥasan between 1298 and 1300. The book that is presented to Nâşer al-Dîn Şâh Kâcâr (1831–1896) is written in two chapters. The first chapter contains the hijrah

¹⁰⁸ Tahsin Yazıcı, "CÜNEYD-i SAFEVÎ," (ö. 864/1460), Safeviyye tarikatının bir devlete dönüşmesinde büyük payı olan kişi, *TDV İslâm Ansiklopedisi*, 8.cilt, 123-124, <<https://islamansiklopedisi.org.tr/cuneyd-i-safevi>>, (24 October 2020).

¹⁰⁹ Hasan Rûmlu, *أحسن التواريخ [Aḥsenü't-Tevâriḥ]*, Ed, 'Abdu'l Hossein Navâ'î, II vols (Tehran: Bongah Tarjome va Nashr-e Ketab, 1349 SH/ 1970 or 19710).

¹¹⁰ 'A Navâ'î, "AḤSAN AL-TAWÂRİḲ," *Encyclopædia Iranica* Vol. I, Fasc. 7, 15 December 1984, pp. 680-681, <<https://iranicaonline.org/articles/ahsan-al-tawarik-history-of-iran-hasan-beg-rumlu>>, (10 October 2020).

¹¹¹ Eskandar Beg Münşî, *تاریخ عالم آرای عباسی [Târiḥ-i 'Âlem-Ârâ-yi 'Abbâsî]*, Ed, Farid Moradi, II vols (Tehran: Negah-e Tehran, 1390 SH/ 2011 or 2012).

¹¹² Kioumars Ghareghlou, "Iskandar Beg Munshi," *Encyclopaedia of Islam*, 2018, <https://referenceworks.brillonline.com/entries/encyclopaedia-of-islam-3/iskandar-beg-munshi-COM_23905>, (01 October 2020).

¹¹³ Abdulhossein Nava'i, "تاریخ عالم آرای عباسی [Târiḥ-i 'âlem-ârâ-yi 'Abbâsî]," *Encyclopedia of the World of Islam* Vol.6, 1303 SH/ 2014 or 2015 <<https://rch.ac.ir/article/Details/7245>>, (10 November 2020).

¹¹⁴ Muḥammad Ḥasan E'temâd as Saltaneh, *منتظم ناصری [Motażam-i Nâşerî]*, Ed, Mohammad Esmail Rezvani, Vol.II (Tehran: Donya-e Ketab, 1367 AH/1988 or 1989), 835-837.

of the Prophet of Islam until the decline of the Abbasid caliphate (656). The second chapter, which is published in 3 volumes, narrates the domination of Hulegu and the Mongol tribe to the events of 1193 (the year of the death of Karim Ḥân Zand). The third volume is dedicated to the Qajar dynasty from the time of its establishment until 1300. In part II, which deals with the Safavid era, E'temâd as Saltāneh uses *Moğol-i Nasavi*, *Maṭla' Sa'adin*, *Ahsenü't-Tevârîh*, and *Abbasnâme*.¹¹⁵

1.3.2.4. *Takmelatu'l-Aḥbâr*¹¹⁶

Takmelatu'l-Aḥbâr (Supplement to History) recounts Ṣâh İsmâ'il and also Ṭahmâsb I's eras until 979 AH/ 1568 or 1569. 'Abdi Beig Şirazi explicates the details of Ṣâh İsmâ'il's battles with Uzbek, Ottoman, and Iranian rulers. In the *Takmelatu'l-Aḥbâr*, 'Abdi beig provides the first-hand information about the Sultans of the Ottoman Empire, the Safavid Empire, Egypt, Sham, Hejaz, Iraqi Arabia, Diyarbakir, and Mosul.¹¹⁷

1.3.2.5. *Tazkera-yi Ṣâh Ṭahmâsb*¹¹⁸

Tazkera-yi Ṣâh Ṭahmâsb (Memoirs of Ṣâh Ṭahmâsb) is an autobiography of Ṣâh Ṭahmâsb. In this book, which was completed in 1561, Ṣâh Ṭahmâsb wrote his life from his birth until the extradition of Prince Bâyezîd from Sultân Süleymân's envoys.¹¹⁹ Despite being a reliable source, it is written in a brief format.¹²⁰ In the book, which was written in the Persian language along with Arabic expressions and a few Turkish verses, Ṣâh Ṭahmâsb gives details about his policy toward the Ottomans. There are many manuscripts in the book; in this dissertation, the Berlin manuscript is used.

1.4. Secondary Sources

1.4.1. Exploring *Mecmû'a-i Ferîdûn Bey (Münşe'ât üs-Selâtîn)*¹²¹

This MA thesis was written at the University of Tehran by Abbas Qoli Ghaffarifard in 1366 SH/1987. In the thesis, Abbas Qoli Ghaffarifard has transcribed some of the documents

¹¹⁵ Manijeh Rabi'i, "منتظم ناصری [Târiḥ-i Montażam-i Nâserî]," *Encyclopedia of the World of Islam* Vol.6, 1393 SH/ 2014 or 2015, <<https://rch.ac.ir/article/Details/7269>>, (15 October 2020).

¹¹⁶ Zayn al-'Âbidîn 'Alî 'Abdî Beg Şîrâzî, تكمه الاخبار [Abdî Beg Şîrâzî] (Tehran: Nashr-e Ney, 1369 SH/ 1990 or 1991).

¹¹⁷ Abdulhossein Nava'i and Abasghouli Ghaffarifard, تاریخ تحولات سیاسی، اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی ایران در دوران صفویه [History of political, social, economic and cultural developments in Iran during the Safavid period] (Tehran: Samt, 1392 SH/ 2013 or 2014), 7.

¹¹⁸ Ṭahmâsb, تذکره شاه تهماسب [Tazkara-ye Ṣâh Ṭahmâsb] (Berlin: Abdulshokour, 1343 SH/ 1964 or 1965).

¹¹⁹ Mitchell P. Colin, "ṬAHMÂSB I," 15 July 2009, <<http://www.iranicaonline.org/articles/tahmasp-i>>, (25 October 2019).

¹²⁰ Nava'i and Ghaffarifard, History of political, social, economic and cultural developments in Iran during the Safavid period, 7.

¹²¹ Abbas Gholi Ghaffari Fard, بررسی مجموعه فریدون بک (منشآت السلاطین) [Exploring of Ferîdûn Beg Collection (Münşe'ât üs-Selâtîn)], (MA thesis, Tehran: Tehran University, 1366 SH/ 1987 or 1988).

related to Iran pertaining to the period from Ḥasan Celâyirî (d. 1356) to Şâh Ṭahmâsb from the printed edition of *Mecmû'a-i Münşe'ât üs-Selâfîn* (Istanbul 1274-75/1858). As for the reign of Ṭahmâsb, Ghaffarifard only transcribed four letters, which are in this dissertation with the numbers of document no.9, no.14, no.15, and no.30, with less explanation about the letters.

1.4.2. Diplomatic Language of Ottoman-Safavid Relations¹²²

Hilal Çifçi wrote his Ph.D. dissertation in Turkish at Çankırı Karatekin University in 2015. In this dissertation, the author examines the correspondence of both sides from the perspective of the language of diplomacy. Scrutinizing the type and content of both sides of the letters, Hilal Çifçi concludes that there was no formal language created for the communication between the two states. In the dissertation, the printed edition of *Mecmû'a-i Münşe'ât üs-Selâfîn* (Istanbul 1274–75/1858) has been used as the main source.

1.4.3. Ottoman-Safavid Relations (1501–1576)¹²³

Another Ph.D. dissertation in Turkish, submitted to Ankara University by Hamidreza Mohammadnejad in 2015, examines Ottoman–Safavid relations on the basis of primary and secondary sources related to both sides: Iran and Turkey. A chapter of the dissertation is dedicated to the study of the relations of Şâh Ṭahmâsb and Sulţân Süleymân.

1.4.4. Safavid–Ottoman Relations During the Reign of Şâh Ṭahmâsb I¹²⁴

This article, written in Persian, was published in Volume VI of an Iranian journal, *History of Foreign Relations*. Using mainly Persian sources, the authors review the relation of Şâh Ṭahmâsb and Sulţân Süleymân.

1.4.5. *Studien zu Aḥmed Ferîdûn's Münşe'ât es-selâfîn*¹²⁵

This chapter written in German was published by Univ. Verl. Wagner in 1939. In this chapter, which is considered as one of the most crucial instances of research about *Mecmû'a-i Münşe'ât üs-Selâfîn*, Kurt Holter (1911–2000) investigates the *münşe'ât* by comparing the manuscripts and printed editions. He concluded that some documents were added to the original work of Ferîdûn Bey.

¹²² Hilal Çifçi, "Osmanlı Safevi İlişkilerinin Diplomatik Dili," (PhD Dissertation, Çankırı: Çankırı Karatekin Üniversitesi, 2015).

¹²³ Hamidreza Mohammednejad, "OSMANLI-SAFEVİ İLİŞKİLERİ (1501-1576)," (PhD Dissertation, Ankara: Ankara University, 2015).

¹²⁴ Ghoreishi Krin and Barzan, "مناسبات صفویه با عثمانی در زمان شاه طهماسب اول" [Safavid–Ottoman Relations During the Reign of Şâh Ṭahmâsb I], *History of Foreign Relations* (2016): 1-26.

¹²⁵ Kurt Holter, "Studien zu Aḥmed Ferîdûn's Münşe'ât es-selâfîn," *Mitteilungen des Instituts für Österreichische Geschichtsforschung*. Vol. XIV (Böhlau: Univ.-Verl. Wagner, 1939).

1.4.6. Şâh Ṭamâsb I¹²⁶

In this book written in Persian and regarded as the holistic source about Şâh Ṭamâsb, Manouchehr Parsadoust explores the details of Şâh Ṭamâsb's reign. In the second part, titled Şâh Ṭamâsb and neighbors, the relations of Sultân Süleymân with Şâh Ṭamâsb are explored until the revolt of Prince Bayezid on the basis of primary sources of both sides.

1.4.7. Şâh Ṭamâsb Şafavi: Collection of Historical Documents and Correspondence¹²⁷

This book was compiled by 'Abdul Hosein Nava'î and published in Tehran in 1350 SH/1971. The work includes diplomatic letters, firmans, and other documents with responses, in some cases, with translations. It is one of the most crucial accounts on Ṭamâsb I, which is collected from many reliable sources, chronicles, collections, and archives.

1.4.8. The Relations of the Ottoman Empire With Iran During Sultân Süleymân the Lawgiver (1520–1566)¹²⁸

This Ph.D. dissertation, published as a book as well, was written by Remzi Kılıç in 1994. This dissertation in Turkish can be considered as a piece of holistic research about Ottoman–Safavid relations during Sultân Süleymân reign. Remzi Kılıç in this study mostly used Ottoman sources.

1.4.9. The Edition Critic and Evaluation of the Ancient Compiling *Münşe'ât-i 'Atîk* Which Comprises the Letters Exchanged Between Şâh Ṭamâsb (1524–1576) and the Ottoman Serai¹²⁹

This MA Thesis was written by İsa Şevik at Dokuz Eylül University. In this thesis, the correspondence of Şâh Ṭamâsb I and Sultân Süleymân in *Münşe'ât-i 'atîk* is transcribed and compared with other *münşe'âts*. *Münşe'ât-i 'atîk* is preserved in the Izmir National Library with no.899/1.

1.4.10. Two Poet Emperors: Süleymân the Magnificent and Şâh Ṭamâsb's Reciprocal Poem¹³⁰

---

¹²⁶ Manouchehr Parsadoust, *Şâh Ṭamâsb I* [Şâh Ṭamâsb I] (Tehran: Publishing Joint Stock Company, 1391 SH/ 2013 or 2014).

¹²⁷ 'Abdul Hosein Nava'î, *Şâh Ṭamâsb Şafavi: A collection of historical documents and correspondence with detailed notes* [Şah Tahmasb Safavid: A collection of historical documents and correspondence with detailed notes] (Tehran: Iranian Culture Foundation, 1350 SH/ 1971 or 1972).

¹²⁸ Remzi Kılıç, *Kanuni Devri Osmanlı-İran Münasebetleri (1520-1566)*, (Istanbul: IQ Kültür Sanat, 2006).

¹²⁹ İsa Şevik, "Şah Tahmasb (1524–1576) ile Osmanlı Sarayı Arasında Teati Edilen Mektupları İçeren "Münşe'ât-i 'Atik" in Edisyon Kritiği ve Değerlendirilmesi," (MA thesis, İzmir: Dokuz Eylül University, 2008).

¹³⁰ Mehmet Nuri Çınarcı, "Söz meydanında iki hükümdar: Kanuni Sultan Süleyman ve Şah Tahmasb'In müşâ'aresi," *Journal of History School (JOHS)* (2015): 187-210.

In this article, which was published in the *Journal of History School* (JOHS) in 2015, the author explored Sultân Süleymân and Şâh Tamâsb's reciprocal poems in three anthologies (*şîir mecmû'ası*) which are preserved in the Turkish National Library in Ankara with numbers 06 Mil Yz 1701/1 (v. 13-a), 06 Mil Yz 1826/1 (v. 197-a) and 06 Mil Yz 3291 (v. 50-a, b).

1.5 Research Method

The current study draws on descriptive and analytical research methods. Thirty-three direct exchanges of letters of the Ottomans and the Safavids as well as a diary of Sultân Süleymân written on the campaign to the Safavids' territory in *Münşe'ât ve Ba'zî Vaqâyi'-i Sultân Süleymân Hân* was transcribed and summarized in detail. Then, *Münşe'ât ve Ba'zî Vaqâyi'-i Sultân Süleymân Hân* was compared with *Mecmû'a-i Münşe'ât üs-Selâtin* for checking correspondence of the Ottomans and the Safavids. To do so, firstly, the correspondence which is existing in the *Münşe'ât ve Ba'zî Vaqâyi'-i Sultân Süleymân Hân* was checked in the two most complete manuscripts, ÖS (83) and ÖN (H. O. 158). Then, the printed edition (1274–75 AH/ 1858) was explored both from existential and textual perspectives. Besides, the manuscript of *Düstûru'l-İnşâ*, H.O.167, as another reliable source about the foreign relations of the Ottoman Empire, as well as *Muḥâberât Mecmû'ası*, a newfound *münşe'ât*, were compared in terms of both existential and textual perspectives. Moreover, in the case of letters in other chronicles, they were also mentioned but not compared. With regard to the goals of the study, the following primary, secondary, and tertiary questions were designed and addressed.

Primary Question:

Are the letters and diary campaign of *Münşe'ât ve Ba'zî Vaqâyi'-i Sultân Süleymân Hân* existent in both handwritten manuscripts and printed edition (1274-75 AH/1858) of Ferîdûn's *Mecmû'a-i Münşe'ât üs-Selâtin*? What about *Düstûru'l-İnşâ* and *Muḥâberât Mecmû'a*?

Secondary Question:

What are the similarities and differences between the letters of the Ottomans and the Safavids in *Münşe'ât ve Ba'zî Vaqâyi'-i Sultân Süleymân Hân* with *Mecmû'a-i Münşe'ât üs-Selâtin*, *Muḥâberât Mecmû'as* and *Düstûru'l-İnşâ* in terms of both existential and textual perspectives?

Tertiary question:

How was the course of relations between the two states based on *Münşe'ât ve Ba'zî Vaqâyi'-i Sultân Süleymân Hân*?

CHAPTER 2 THE RELATIONSHIP BETWEEN THE OTTOMANS AND THE SAFAVIDS

Ottoman–Safavid relations date back to the period when the Safavids were a Sufi order with the name of the Safaviyya (*Şafavîyyi*) which was founded by Şeyh Şafiyüddin İshak Ardebîlî (d. 1252) in Ardabil.¹³¹ During the reign of Murad II (1421–1444), Şeyh Cüneyd went to the Ottoman lands and asks for a special place in the Kurtbeli, but his request was rejected by Murad II. In return, Murad II sent two thousand Flory gold to him as well as one thousand silver coins (*âkçe*) to his poor men (*darâvîş*) and asked them to leave the Ottoman lands.¹³² However, the official relations between the two states began after Şâh İsmâ‘il had established the Safavid state in Tabriz in 1501.¹³³ In the period, relations between Şâh İsmâ‘il and Bâyezîd II were relatively friendly and peaceful. Both sides sent envoys and presents to each other.¹³⁴ Nevertheless, sending the Ottoman ally Uzbek leader Muḥammad Şeybânî’s stuffed head to Bâyezîd, Supporting a pro-Shia and pro-Safavid rebellion of Şâhḳulu Bâbâ Tekelü in Anatolia, and recruiting soldiers by Nûr ‘Alî Ḥalife in Anatolia for Şâh İsmâ‘il, caused many concerns in Istanbul’s military circles.¹³⁵ Finally, with Janissaries’ support, Sulṭân Selîm succeeded his father, Bayazid II, and hostile relations with the Safavids began.¹³⁶

¹³¹ Reşat Öngören, “SAFİYYÜDDÎN-i ERDEBİLÎ,” (ö. 735/1334) Safeviyye tarikatının kurucusu ve Safevî Devleti’ni kuran ailenin atası, *TDV İslâm Ansiklopedisi*, 35.cilt, 2008, pp. 476-478, <<https://islamansiklopedisi.org.tr/safiyuddin-i-erdebili>>, (30 March 2020); Aşıkpaşazade [Derviş Ahmet Âşıkî], *Tevârih-i Âl-i Osman* (İstanbul: Âlî Bey, 1953), 264.

¹³² Tahsin Yazıcı, “CÜNEYD-i SAFEVÎ,” (ö. 864/1460) Safeviyye tarikatının bir devlete dönüşmesinde büyük payı olan kişi, *TDV İslâm Ansiklopedisi*, 8. Cilt, 1993, pp. 123-124, <<https://islamansiklopedisi.org.tr/cuneyd-i-safevi>>, (24 October 2020); Aşıkpaşazade, *Tevârih-i Âl-i Osman*, 264.

¹³³ Various theories have been proposed about the establishment of Safavids, among which, three major theories need to be highlighted. The first theory examines the national sovereignty established by the Safavids on the Iranian plateau, with Water Hines and Savory as the most prominent proponents. It explores how the Safavids are introduced as a national state formed after Islam on the Iranian plateau. The second theory is about the issue of religion and belief, including theorist as Mazzaoui and other figures. Proponents of this theory attribute the rise of the Safavids to the existence of Shiite and Sufi backgrounds in the society of Iran. The third theory is the Turcoman-Anatolian theory, which views the Safavids as the rulers of Turcomans in Iran. Figures of this theory include various scholars, including Petrushevsky, who is considered as one of its most influential theorists. For further details of these theories, see Roger Savory, *Iran Under the Safavids* (Cambridge: Cambridge University Press, 1980); Von Walther Hinz, *Irans Aufstieg Zum Nationalstaat Im Fünfzehnten Jahrhundert* [Iran’s Rise To The Nation State In The Fifteenth Century] (Berlin u. Leipzig: W. de Gruyter, 1936); Michel M. Mazzaoui, *The origins of the Safavids. Shiism, Sufism, and the Gulat* (Wiesbaden: Franz Steiner Verlag, 1972); N.Pigulevskaya, A.Yakubovsky, I.Petrushevsky, L.Stroeva, L. Belenitsky, *History of Iran from ancient times to the end of the 18th century* (Leningrad: Publishing house of the Leningrad University, 1958); Ali Salarishadi, “A critical study of the existing theories regarding the establishment of the Safavid Sovereignty[نقد و بررسی نظریه های موجود درباره تشکیل],” *Journal of Iranian Islamic Period History*, no. 9 (2015): 71-106.

¹³⁴ Vural Genç, “Political and Diplomatic Relations between Shah Ismail I and Bayezid II Based on the Ottoman Documents (911-917 H/ 1505 -1511),” *IRANIAN STUDIES* VII (Spring-summer 2018): 129 -146.

¹³⁵ İsmâ‘il Türkoğlu, “ŞEYBÂNÎ HAN,” (ö. 916/1510) Şeybânîler hânedanının kurucusu ve ilk hükümdarı (1500-1510), *TDV İslâm Ansiklopedisi*, 39. cilt, pp. 43-45, <<https://islamansiklopedisi.org.tr/seybani-han>>, (2010, 20 July 2020); Osman G. Özgüdenli, “OTTOMAN-PERSIAN RELATIONS i. UNDER SULTAN SELIM I AND SHAH ESMÂ‘İL I,” *Encyclopædia Iranica*, 20 July 2006, <<https://iranicaonline.org/articles/ottoman-persian-relations-i-under-sultan-selim-i-and-shah-esmail-i>>, (1 July 2020); Tufan Gündüz, *Kızılbaşlar, Osmanlılar, Safevîler* (İstanbul: Yeditepe, 2016), 78.

¹³⁶ Feridun Emecen, “SELİM I,” (ö. 926/1520) Yavuz lakabıyla tanınan Osmanlı padişahı (1512-1520), *TDV İslâm Ansiklopedisi*, 36. cilt, 2009, pp. 407-414, <<https://islamansiklopedisi.org.tr/selim-i>>, (20 June 2020).

Additionally, Şâh İsmâ'il did not send any congratulatory message to Sultân Selîm, and on the contrary, announced Şehzâde Murad as the heir to the Ottoman throne.¹³⁷ As a result, the conflict developed into an open military conflict, the Çaldıran battle between the two states. Yavuz Sultân Selîm organized his first campaign to Iran and penned three insulting letters to Şâh İsmâ'il for dragging him to the battlefield. Şâh İsmâ'il replied in a letter to him and went to the battlefield.¹³⁸ The two armies arrived at Çaldıran on 23 August 1514. After defeating the Safavids, Sultân Selîm reached the Safavids' capital, Tabriz. Considering the return of Şâh İsmâ'il and Janissaries' revolts, he left Tabriz for Karabakh.¹³⁹ Upon Selim leaving Tabriz, Şâh İsmâ'il entered his capital. After a while, he sent a letter for peace; however, Sultân Selîm rejected it and imprisoned his envoy.¹⁴⁰ Selîm passed away on 21–22 September 1520, The only son of Sultân Selîm, Sultân Süleymân, ascended the Ottoman throne.¹⁴¹ Unlike his father, instead of marching into the east, Sultân Süleymân marched into the west and conquered Rhodes. After two years of Sultân Süleymân's reign, Şâh İsmâ'il sent a letter with the presidency of Tacüddin Halife for offering a congratulatory message on the conquest of Rhodes and condolences for the death of the late Sultân Selîm. As a response, Sultân Süleymân orders to the chief scribe Cürî Çelebî/ Cevrî Çelebî to respond to the letter, and he wrote a reply on 14 *Muḥarram* of 930 HQ/ 3 Decmber 1523.¹⁴² However, Çelebî wrote that the response was in line with the Islamic tradition in which a greeting (*salâm*) must be responded in return. Moreover, Sultân Süleymân ordered to release Şâh İsmâ'il's envoys and to return the goods of Iranian merchants who were imprisoned by his father.¹⁴³

Şâh İsmâ'il passed away, and his son, Şâh Tahmâsb, on 23 May 1524 followed him on the Safavid throne.¹⁴⁴ At this moment, there was not any existing union among red-heads (*Kızılbaşs*), the same as existed while Şâh İsmâ'il was on the throne.¹⁴⁵ In the first correspondence, Sultân Süleymân sent a letter in which he threatened Şâh Tahmâsb for not declaring his servitude after his father's death and his ascendance to the Ottoman throne. Additionally, he listed his conquests in Europe and informed Şâh Tahmâsb he would march into his land in the near future.¹⁴⁶ According to Uzun Çarşılı, this threat was about the

¹³⁷ Mustafa Çetin Varlık, "ÇALDIRAN SAVAŞI," Yavuz Sultan Selim ile Safevî Hükümdarı Şah İsmâ'il arasında Çaldıran ovasında 23 Ağustos 1514'te yapılan meydan savaşı, *TDV İslâm Ansiklopedisi*, 8. cilt, 1993, pp. 193-195.

<<https://islamansiklopedisi.org.tr/caldiran-savasi>>, (26 June 2020).

¹³⁸ Ahmed Bey Feridun, منشآت سلاطین [*Münşe'ât üs-Selaṭîn*], Vol. II, 379, 386-389.

¹³⁹ Özgüdenli, "OTTOMAN-PERSIAN RELATIONS"; Rahim R'aisnia, "جنگ چالدران [Battle of Chaldiran]," The EncyclopaediaIslamica Foundation, *Encyclopedia of the Islamic World* (Tehran: The EncyclopaediaIslamica Foundation, n.d. 665-669), 668.

¹⁴⁰ Özgüdenli, "OTTOMAN-PERSIAN RELATIONS."

¹⁴¹ Emecen, "SELİM I."

¹⁴² Ahmed Bey Feridun, منشآت سلاطین [*Münşe'ât üs-Selaṭîn*], Vol. I, 525-526.

¹⁴³ Manuchehr Parsadoust, شاه تهماسب اول [*Shah Tahmasp I*] (Tehran: Publishing Joint Stock Company, 2013 [1391 AH]), 131.

¹⁴⁴ Colin Mitchell, "P. TAHMĀSP I."

¹⁴⁵ Seyed Hasan Ghoreishi Krin and Marziye Barzan, "مناسبات صفویه با عثمانی در زمان شاه طهماسب اول [Safavid relations with the Ottomans during the reign of Shah Tahmasb I]," *History of Foreign Relations* (2016): 5.

¹⁴⁶ Ahmed Bey Feridun, منشآت سلاطین [*Münşe'ât üs-Selaṭîn*], Vol. I, 541-543.

cooperation of Şâh Tahmâsb with European powers rather than a congratulatory issue.¹⁴⁷ After Süleymân stabilized the European frontiers, he turned his attention to the Safavid territories.¹⁴⁸ Sultân Süleymân launched three campaigns against the Safavids.

2.1. First Campaign

The First campaign of Sultân Süleymân was launched by the urge of Olâma.¹⁴⁹ After failing in achieving the position of representative of court (*vakil'ol salṭane*), Olâma Beg Takkalu, who was commander of commanders (*amîr'al-umarâ*) of Azerbaijan and had experience of participating in the Şâhḳulu rebellion in 1511 as well as in the service of Şâh İsmâ'il as one of red-heads tribes, sought refuge in the Ottomans lands.¹⁵⁰ At the same time, taking refugee of Şeref Hân Bitlis ruler (*hâkim*) of Bitlis with 400 tribal followers to Şâh Tahmâsb and assassinating the governor of Bagdad who was a partisan of the Ottoman Sultan by Şâh Tahmâsb, also paved the way for a war with the Safavids.¹⁵¹ In this regard, convincing İbrahim Pâşâ and by the confirmation of Sultân Süleymân, Olâma marched against Bitlis in 938 HQ or 1531/1532, and took Bitlis and killed Şeref Han.¹⁵² A year after taking Bitlis, Olâma urged Sultân Süleymân again to march into the Safavids' territories when Şâh Tahmâsb was in war with Uzbek. Thus, Olâma and İbrahim marched into Tabriz and by the betrayal of Musa and Molânâ Aḥmet Ṭabasi to Şâh Tahmâsb, they occupied the whole of Azerbaijan.¹⁵³

After a while, in order to take back Tabriz, Şâh Tahmâsb launched a campaign. At this time, İbrahim Pâşâ informed Sultân Süleymân about the campaign.¹⁵⁴ Sultân Süleymân launched a new campaign after taking Tabriz and advanced to Soltanieh. However, Şâh Tahmâsb did not face Sultân Süleymân and destroyed his path.¹⁵⁵ Due to difficult climatic conditions, Sultân Süleymân could not continue and left Soltanieh to Bagdad along with many losses.¹⁵⁶ Sultân Süleymân moved to take Bagdad, and at the same time, Şâh Tahmâsb

¹⁴⁷ Hamidreza Mohammednejad, "OSMANLI-SAFEVİ İLİŞKİLERİ (1501-1576)," (PhD Dissertation, Ankara: Ankara University, 2015), 494-495.

¹⁴⁸ Aliakbar Diyanet, "ابراهيم پاشا [Ibrahim Paşa]," the second prime minister of Suleiman the Magnificent, the tenth Ottoman's Sultan, *The Great Islamic Encyclopedia*, vol.2, <<http://lib.eshia.ir/23022/2/673/01>>, جلد 2, June 2020).

¹⁴⁹ Tahmasb, تذکره شاه تهماسب [Tazkera-yi Şâh Tahmâsb], 89.

¹⁵⁰ Nava'i and Ghaffarifar, *History of political, social, economic and cultural developments in Iran during the Safavid period*, 12; Tufan Gündüz, "TEKELÜ," Safevî Devleti'nin kuruluşunda rol oynayan Türkmen aşiretlerinden biri, *TDV İslâm Ansiklopedisi*, 40. cilt, 2011, pp. 347-348, <<https://islamansiklopedisi.org.tr/tekelu>>, (25 October 2020).

¹⁵¹ Erika Glassen, "BEDLÎSÎ, ŞARAF-AL-DÎN KHAN," *Encyclopædia Iranica*, Vol. IV, Fasc. 1, 15 December 1989, pp. 76-77, <<https://iranicaonline.org/articles/bedlisi-saraf-al-din-khan-b>>, (15 December 2020); Tony Bunting, "Battle of Baghdad, Iraqi history [1534]," *Encyclopedia Britannica*, 24 Mar. 2017, <<https://www.britannica.com/event/Battle-of-Baghdad-1534>>, (5 December 2020).

¹⁵² Hossein Mirjafari, "نامه ای از شاه طهماسب صفوی به سلطان سلیمان قانونی" [A letter from Shah Tahmasb Safavid to Sultan Suleiman the Magnificent], *Journal of Historical Studies*, Azar and Dey 1354 SH/ 1975 or 1976, 238.

¹⁵³ Parsadoust, *Shah Tahmasp I*, 154-155.

¹⁵⁴ Mirjafari, "A letter from Shah Tahmasb Safavid to Sultan Suleiman the Magnificent," 239.

¹⁵⁵ Parsadoust, *Shah Tahmasp I*, 156.

¹⁵⁶ Feridun Emecen, "İRÂKEYN SEFERİ," Kanûnî Sultan Süleyman'ın 1533-1535 yılları arasında yaptığı ilk İran seferi, *TDV İslâm Ansiklopedisi*, 19. cilt, 1999, 116-117, <<https://islamansiklopedisi.org.tr/irakeyn-seferi>>, (25 December 2020).

chased Olâma and sieged Van's castle.¹⁵⁷ When the Safavid army arrived at Van on April 1, 1535, Sultân Süleymân decided to return to Tabriz, and after three months, he arrived there.¹⁵⁸ Tahmâsb moved to Soltanieh to assemble an army. From there, he sent an army under the leadership of Amir Sultân Rumlu and Çırağ Sultân Ustaclu for gaining information about the Ottoman Sultan.¹⁵⁹ Sultân Süleymân marched to Soltanieh after engaging in a skirmish with Amir Sultân Rumlu's army consisting of two hundred soldiers, and by being informed that Tahmâsb went to Isfahan, he left Soltanieh.¹⁶⁰ When Sultân Süleymân returned, Şâh Tahmâsb retook Tabriz and advanced to the Van. Sultân Süleymân sent an army, but they were defeated.¹⁶¹ After spending the winter in Diyarbekir, Sultân Süleymân returned to Istanbul on 8 January 1536.¹⁶²

2.2. Second Campaign

The second campaign was provoked by Alqaş Mirza. Taking Şîrvân under his authority in 1538, Şâh Tahmâsb assigned Alqaş Mirza as the ruler of Şirvanşâh's territory.¹⁶³ Through minting coins and reciting sermon (*hutba*) with his name, Alqaş Mirza openly revolted against Şâh Tahmâsb. At this time, Şâh Tahmâsb directed his campaign from Georgia to Shirvan, and Alqaş Mirza fled to Istanbul to take refuge in territory of the Ottoman Empire.¹⁶⁴ Staying in Istanbul, he contacted with Sultân Süleymân, expressing his desire to return to Iran as an Ottoman client.¹⁶⁵ In view of Alqaş Mirza's offer, Sultân Süleymân started a campaign to Tabriz and sent Olâma with a giant army to Van and Alqaş Mirza with 40 thousand men to Marand. Sultân Süleymân entered Tabriz.¹⁶⁶ At this time, Şâh Tahmâsb again organized the scorched-earth strategy and did not face the Ottomans.¹⁶⁷ Due to scarcity of provisions, Sultân Süleymân left Tabriz after a few days. During the retreat, he annexed Van into his land and appointed Eskender Pâşâ as his client there.¹⁶⁸ However, Alqaş Mirza marched inside of Iran and crossed over Hamedan, then took hostage the wives and children of his brother, Bahram

¹⁵⁷ Emecen, "İRAKEYN SEFERİ."

¹⁵⁸ Feridun Emecen, "SÜLEYMAN I," (ö. 974/1566) Osmanlı padişahı (1520-1566), *TDV İslâm Ansiklopedisi*, 38. cilt, 2010, pp. 62-74, <<https://islamansiklopedisi.org.tr/suleyman-i#1>>, (1 december 2020).

¹⁵⁹ Mirjafari, "A letter from Shah Tahmasb Safavid to Sultan Suleiman the Magnificent," 241.

¹⁶⁰ Emecen, "SÜLEYMAN I"; Mirjafari, "A letter from Shah Tahmasb Safavid to Sultan Suleiman the Magnificent," 241.

¹⁶¹ Karim Najafiyebazegar, *تاریخ تحولات سیاسی، اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی ایران در دوره صفویه* [*History of political, social, economic and cultural developments in Iran in the Safavid period*] (Tehran: Peyamnour, 1393 SH/ 2015 or 2016), 93.

¹⁶² Emecen, "İRAKEYN SEFERİ."

¹⁶³ Tufan Gündüz, "TAHMASB," (ö. 984/1576) Safevî şahı (1524-1576), *TDV İslâm Ansiklopedisi*, 39. cilt, 2010, pp. 413-415, <<https://islamansiklopedisi.org.tr/tahmasb>>, (25 December 2020).

¹⁶⁴ C. Fleischer, "ALQĀS MĪRZA," *Encyclopædia Iranica* Vol. I, Fasc. 9, 15 December 1989, pp. 907-909, <<https://iranicaonline.org/articles/alqas-alqasb-alqas-mirza-safawi>>, (27 October 2020).

¹⁶⁵ Şahin Kaya, *Empire and Power in the Reign of Süleyman*, 117.

¹⁶⁶ Najafiyebazegar, *History of political, social, economic and cultural developments in Iran in the Safavid period*, 93.

¹⁶⁷ Adel Allouche, *The Origins and Development of the Ottoman-Safavid Conflict (906-962/1500-1555)* (Berlin: Schwarz, 1983), 140; Tahmasb, *Tazkera-yi Şâh Tahmâsb*, 55-56.

¹⁶⁸ Nasrollah Pourmohammadi amleshi and Bourumand Surouni, "ابرسی نقش قبایل کُرد در دوره حکمرانی شاه طهماسب اول" [A study of the role of Kurdish tribes during the reign of Shah Tahmasb I], *Peyam-e Baharestan* (1391 SH/ 2013 or 2014): 455.

Mirza, and took them with himself to Baghdad. However, he released and sent them back to Şâh Tahmâsb.¹⁶⁹ Plundering Qom and Kashan, slaughtering Yezd-i Hâst, and being unsuccessful in conquering Isfahan, Shiraz, and Shuster, Alkaş Mirza finally retreated from Dezfûl into the Ottoman territory of Baghdad.¹⁷⁰ Henceforth, Alkaş Mirza's relationship with Sultân Süleymân became strained, when Sultân Süleymân summoned him, and he refused to comply, so Sultân Süleymân sent a cavalry of 3,000 men to suppress him.¹⁷¹ He fled to Mareyvan to seek refuge from the ruler of Ardalân in September 1549.¹⁷² By the intermediation of Surhâb, ruler of Ardalân, Alkaş Mirza was sent to Şâh Tahmâsb. Şâh Tahmâsb imprisoned him in the KâhKâha castle, and six months later, on 9 April 1550, he was killed by some unknown persons whose father had been killed by Alkas Mirza earlier.¹⁷³

2.3. Third Campaign

After taking Ardunç by the governor-general of Erzurum (*Erzurum beglerbegi*), İskender Pâşâ on 13 June 1551 and advancing in the east, Georgian begs asked for help from Şâh Tahmâsb.¹⁷⁴ Şâh Tahmâsb launched a campaign against İskender Pâşâ and sent İsmâ'il Mirza to Van. Although İsmâ'il Mirza defeated İskender Pâşâ, he could not conquer the Castle of Van.¹⁷⁵ Then, Şâh Tahmâsb conquered the castle of Ahlât and plundered it.¹⁷⁶ Sultân Süleymân was informed, and he stopped the Erdel operation and launched a campaign into Safavid territory. During this campaign, he killed his elder son Şehzâde Mustafa and then lost Şehzâde Cahângir. Sultân Süleymân spent the winter in Halep. Then, he launched his campaign taking Revan on 13 July 1554. He also took Nakhchivan on 28 July and plundered it, then returned to Âmasiye to spend the winter at the governor-general's residence.¹⁷⁷ Again, Şâh Tahmâsb did not face Sultân Süleymân. Meanwhile, Şâh Tahmâsb released Sinan bey, who had been captured during the Nahcivan campaign.¹⁷⁸

¹⁶⁹ Salih Muhammedoğlu Aliyev, "ELKAS MİRZA," (ö. 957/1550) Safevî şehzadesi, *TDV İslâm Ansiklopedisi*, 11. cilt, 1995, p. 55. <<https://islamansiklopedisi.org.tr/elkas-mirza>>, (25 November 2020); Mahin Fahimi, "بهرام میرزا [Bahram Mirza]," son of Shah Ismail Safavid and only brother of Shah Tahmaseb, *Encyclopedia of the World Islam*, vol.4, 2014/2015 [1393 SH], <<https://rch.ac.ir/article/Details/12133>>, (25 December 2020).

¹⁷⁰ Fleischer, "ALQĀS MĪRZA"; Aliyev, "ELKAS MİRZA."

¹⁷¹ Ezzat Molla Ebrahimi, "القاص میرزا [Alkas Mirza]," Shah Ismail Safavid's son, The Centre for the Great Islamic Encyclopaedia, 9 June 2020, <<https://www.cgie.org.ir/fa/article/225652/28>>, (25 December 2020).

¹⁷² Najafiyebazegar, *History of political, social, economic and cultural developments in Iran in the Safavid period*, 94; Aliyev, "ELKAS MİRZA."

¹⁷³ Fleischer, "ALQĀS MĪRZA."

¹⁷⁴ Abdülkadir Özcan, "İSKENDER PAŞA," (ö. 979/1571) Osmanlı beylerbeyi, *TDV İslâm Ansiklopedisi*, 22. cilt, 2000, pp. 565-566, <<https://islamansiklopedisi.org.tr/iskender-pasa>>, (10 December 2020).

¹⁷⁵ Nava'i and Ghaffarifar, *History of political, social, economic and cultural developments in Iran during the Safavid period*, 197.

¹⁷⁶ Karim Najafiyebazegar, *History of political, social, economic and cultural developments in Iran in the Safavid period*, 94.

¹⁷⁷ Emecen, "SÜLEYMAN I"; Hüsamettin M Karamanlı, "NAHCIVAN," Azerbaycan'da tarihî bir şehir ve bu şehrin merkez olduğu özerk cumhuriyet, *TDV İslâm Ansiklopedisi*, 32. cilt, 2006. <<https://islamansiklopedisi.org.tr/nahcivan>>, (25 December 2020).

¹⁷⁸ Nava'i and Ghaffarifar, *History of political, social, economic and cultural developments in Iran during the Safavid period*, 198.

Şâh Tahmâsb sent Kaçar Şâh kulu and Sinân Pâşâ to Sultân Süleymân in order to declare ceasefire when Sultân Süleymân was staying in Erzurum.¹⁷⁹ After a few exchanges of letters, both sides accepted some conditions. The Safavids signed an agreement with the Ottomans on recognizing the Ottomans' authority over the Safavids and border management cooperation. Additionally, to show respect to the Ottoman side, official cursing of Abû Bakr and 'Omar would not be allowed afterwards. Instead, the Ottomans secured Iranian pilgrims' free passage to Shia Islam's holy cities, Mecca, Medina, Karbalâ, and Najaf.¹⁸⁰ Moreover, the Ottomans gained significant lands in Iraq.¹⁸¹

2.4. Prince Bâyezîd's Revolt

After the Âmasiye agreement, the Ottoman-Safavid relations changed to a friendly one. However, Prince Bâyezîd's taking refuge in Iran in 1562 and Ma'sûm Beg Safavi in the northern part of Syria for the accusation of propaganda of Alevism during Selîm II, relations became strained and almost verged on collapse.¹⁸² However, Şâh Tahmâsb could still maintain peace.

The story of Bâyezîd begins with fighting with his elder brother, Selîm. Considering himself as a successor of Sultân Süleymân, understanding that Selîm would be the Ottomans' Sultan after Süleymân and fearing the execution of fratricide according to the Fatih's law, Bâyezîd challenged Selîm for the Ottoman throne.¹⁸³ Having been assigned as a ruler of Âmasiye in 1558, Bâyezîd considered it a belittling position for himself; he accepted it with delays.¹⁸⁴ Collecting partisans and forces in Âmasiye, Bâyezîd sent letters of complaint to Sultân Süleymân about being unsatisfied in the designation. Selîm also gathered an army but with the support of his father.¹⁸⁵ The relations of Bâyezîd and Selîm became strained, and their supporters started to kill one another. Supporting Selîm in these conflicts, Sultân Süleymân asked Abussud Efendi to issue a formal legal opinion or fatwa (*fetvâ*) to kill

¹⁷⁹ Nava'i and Ghaffarifar, *History of political, social, economic and cultural developments in Iran during the Safavid period*, 198; İlhan Şahin and Feridun Emecen, "AMASYA ANTLAŞMASI," Osmanlı Devleti ile İran arasında yapılan ilk antlaşma (11 Receb 962 / 1 Haziran 1555), *TDV İslâm Ansiklopedisi*, 3. cilt, 1991, pp. 4-5, <<https://islamansiklopedisi.org.tr/amasya-antlasmasi>>, (29 December 2020); Mitchell, "TAHMÂSP I."

¹⁸⁰ M.Köhbach, "AMASYA, PEACE OF," *Encyclopædia Iranica* Vol. I, Fasc. 9, 15 December 1989, p. 928, <<https://iranicaonline.org/articles/amasya-peace>>, (10 December 2020).

¹⁸¹ V.J. Parry and Others, *A History of the Ottoman Empire to 1730*, The Reign of Suleiman the Magnificent, 1520–1566, ed. M.A. Cook (Cambridge: Cambridge University Press, 1976), 94.

¹⁸² Mitchell, "TAHMÂSP I"; Mohammednejad, *OSMANLI-SAFEVÎ İLİŞKİLERİ*, 817.

¹⁸³ Şerafettin Turan, "BAYEZİD, Şehzade," (ö. 969/1562) Kanûnî Sultan Süleyman'ın saltanat iddiasıyla isyan eden Hürrem Sultan'dan olma oğlu, *TDV İslâm Ansiklopedisi*, 5. cilt, 1992, pp. 230-231, <<https://islamansiklopedisi.org.tr/bayezid-sehzade>>, (29 December 2020).

¹⁸⁴ Şerefeddin Turan, "بایزید، شاهزاده [Bayazid, prince]," son of Suleiman the Magnificent, *Encyclopedia of The World of Islam*, vol.1, p.427, <<http://lib.eshia.ir/23019/1/427>>, (30 December 2020).

¹⁸⁵ Hossein Mirjafari, "پناهندگی شاهزاده بایزید به ایران (969 - 966 ه ق = 1559 - 1562) (با استفاده از منابع مورخین عثمانی و ایرانی)" [Asylum of Prince Bayazid to Iran (969 - 966 AH = 1562 - 1559) (using the sources of Ottoman and Iranian historians)], *Historical studies* (Mordad va Shahrivar 1352 SH/ 1974 or 1975), 17.

Bâyezîd.¹⁸⁶ Finally, on May 29, 1559, a battle between the two brothers took place near Konya.¹⁸⁷ With the help of his father and Sokollu Mehmet Pâşâ, Selîm defeated Bâyezîd.¹⁸⁸ Having been defeated, Bâyezîd returned to Âmasiye and asked apologies from Sultân Süleymân, but he refused him.¹⁸⁹ Finally, he sought asylum in the Safavid court. Şâh Tahmâsb warmly welcomed him.¹⁹⁰ After the Sultân Süleymân had been informed about Bâyezîd's seeking asylum in Iran, he sent a letter asking Şâh Tahmâsb to extradite Bâyezîd. Additionally, they threatened to launch a campaign against the Safavids unless Şâh Tahmâsb returns Bâyezîd.¹⁹¹ Seeing the letters, Bâyezîd asked Şâh Tahmâsb to mediate between them. To do so, Şâh Tahmâsb sent two letters to Sultân Süleymân. In response to the letter, Sultân Süleymân explained Bâyezîd's fault and asked him to kill some entourage, and then sent Bâyezîd to Âmasiye.¹⁹² Şâh Tahmâsb stopped continuing meditating as he found out the hostility of Bâyezîd with him. In this regard, he wrote in his book that Bâyezîd was going to poison him with a kind of sweet (*halvâ*).¹⁹³ In this situation, Şâh Tahmâsb took advantage and asked for some privileges in return for extraditing Bâyezîd.¹⁹⁴ Sultân Süleymân accepted it, and finally, Şâh Tahmâsb sent Bâyezîd back to the envoy of Selîm, Ali Ağâ.¹⁹⁵ In return, Sultân Süleymân sent rewards to Şâh Tahmâsb.¹⁹⁶ Thereby, Bâyezîd and his sons were murdered, and Şâh Tahmâsb could maintain the Âmasiye peace.

---

¹⁸⁶ Necâti Gültepe, *Ebussuud Efendi*, (Istanbul: Beyan Yayınları, 1984), 75; Turan, "BAYEZİD, Şehzade."

¹⁸⁷ Feridun Emecen, "SELİM II," (ö. 982/1574) Osmanlı padişahı (1566-1574), *TDV İslâm Ansiklopedisi*, 36. cilt, 2009, pp. 414-418, <<https://islamansiklopedisi.org.tr/selim-ii>>, (30 December 2020).

¹⁸⁸ Erhan Afyoncu, "SOKULLU MEHMED PAŞA," (ö. 987/1579) Osmanlı sadrazamı, *TDV İslâm Ansiklopedisi*, 37. cilt, 2009, pp. 354-357, <<https://islamansiklopedisi.org.tr/sokullu-mehmed-pasa>>, (25 August 2020).

¹⁸⁹ Hossein Mirjafari, "Asylum of Prince Bayazid to Iran (969 - 966 AH = 1562 - 1559)", 18.

¹⁹⁰ Colin P Mitchell, ed. *New perspectives on Safavid Iran: empire and society* (London and New York: Routledge, 2011), 41; Ahmed Bey Feridun, *Münşe'ât üs-Selaṭin*, 43-45.

¹⁹¹ Ahmed Bey Feridun, *Münşe'ât üs-Selaṭin*, 45-46.

¹⁹² Hossein Mirjafari, "Asylum of Prince Bayazid to Iran (969 - 966 AH = 1562 - 1559)", 25.

¹⁹³ Tahmasb, *Tazkere-ye Shah Tahmasb*, 77.

¹⁹⁴ Hossein Mirjafari, "Asylum of Prince Bayazid to Iran (969 - 966 AH = 1562 - 1559)", 31.

¹⁹⁵ Ahmed Bey Feridun, *Münşe'ât üs-Selaṭin*, 30-33; Şerafettin Turan, "BAYEZİD, Şehzade."

¹⁹⁶ The list of gold and precious gifts sent to Şâh Tahmâsb is listed in Uzun Çarışlı's article as follow:

İsmail Hakkı Uzunçarşılı, "İran Şahı'na İltica Etmiş Olan Şehzade Bayezid'in Teslimi için Sultan Süleymân ve Oğlu Selim Tarafından Şah'a Gönderilen Altınlar ve Kıymetli Hediyeler", *Belleten*, XXIV/93 (1960): 103-110.

CHAPTER 3 *MÜNŞE'ÂT VE BA' ZI VAĖÂÝ'Î-SULTÂN SÜLEYMÂN HÂN* (SUMMARY AND TRANSCRIPTION OF THE OTTOMAN-SAFAVID CORRESPONDENCE)

The documents of the Ottoman-Safavid direct correspondence are provided in detail in this section. As mentioned above, 32 documents and one campaign diary are presented in this chapter. For each document, first of all, the English translation of the title is provided. For a few documents whose titles are missing, a new one is generated on the basis of their content. The titles are followed by the title's transcription, the language used in the document, the number of pages as per the original edition, the date, the document in the other three *münşe'âts*, *Mecmû'a-i Münşe'ât-i Ferîdûn Bey*, *MuĖâberât Mecmû'ası* and *Düstûru'l-İnşâ*, and the other sources. Next, there is a summary followed by a transcription of the documents. The three *münşe'âts* are compared while presenting the transcription of the document. Moreover, most of the Arabic content including verses, traditions, blessing, and other Arabic expressions have been translated into English. As for the Quran's verses, a separate add-ins Quran in Ms Word (made by Mohamad Taufiq, English translated by Shakir) is used.

3.1. Document No.1

The Response

- *El-Cevâb*
- Ottoman Turkish
- Pp. 144b.-145a.
- No date of correspondence
- The document in the other *münşe'ât*:
  - i) *Mecmû'a-i Münşe'ât-i Ferîdûn Bey* (Vol.II), 1858, 33-34.
Title: *El-Cevâb* (The Response)
  - ii) *Muḥâberât Mecmû'ası*, varak 113b-115a, 169-170.
Title: *El-Cevâb* (The Response)

Summary

In the letter, which is a reply to a letter, after a short praying and praising, the sender compares the receiver with Şâh Ferîdûn's insight, Dara's knowledge, Nurshiravan, and Alexander the Great's nature. The comparison seems to be fit for the Safavid Shah. The sender, most likely from the Ottomans, expresses its satisfaction with the recent news from the Safavids.

Transcription

P-144b.

الجواب

تحيات مسكية الفوحات نسائم اسبحار صداقت اثار ايله
تبليغ بليغ اولندقدنصكره ضمير منير خورشيد رتبه كه
منور عالم اتحاد ومحبت در روشن و مبرهن در كه بين الاحباب
بلا اريتاب سلوك مسالك خلوص نيت و صداقت و انهاب
مناهج صفای طويت و استقامت باعث تزايد طريقه مضافات
و موجب تصاعف قواعد موالات اولق محققدر لله الحمد
و آلمته خصلت شاه فریدون بینش و دارا دانش و شهنشاه

نوشیروان و سکندر منش دن خالا صدور و ظهور ایدن
 اثار صدق مواعید و ایمان و انوار توافق عهد و پیمان بین
 الاعیان نمایان اولدوغی یعنی اول جانب جناب جلالت
 مابه بو دفعه ارسال اولنان معتمد علیه خدام والامقامله
 امر موعود و طریق معهود اوزره تسلیم اولندوغی سبب
 اشتہار مکارم اخلاق و باعث انتشار محاسن اعراق اولمشدر
 واقعا اول ذات فتوت ماب مروت نصاب کوهر کان صدق
 و صفا جوهر صدق لطف و وفانک اتساع عرصه کرم و ارتفاع
 ذرؤه همملرندن مامول و مسول¹⁹⁷ اولان بونک امثالی خصایل

محموده

P-145a.

محموده آلشاییل ایدی که ظاهر و باهر اولدی حقا که بو کار
 صداقت شغار و حقیقت اشغار انظار اولی الابصارده
 شرف قبول و عزوار تضایه موصول قلوب سراپای مهر
 انجلای قلوب ارباب آلبابده جمال با کمال اتحاد و یکانکی
 مشهور اولوب فوق الحد مشکور و محمود واقع اولمشدر
 همیشه چار بالش عزوعلی برقمه قبه هفتمین خضرا
 افرخته و مهمات کار و انتظام احوال دارو دیار با رای صواب
 فرمای ساخته باد ابد الابد بحق التون والصاد¹⁹⁸

¹⁹⁷ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: مستول.

¹⁹⁸ For the sake of *Nûn* (the God who gives gifts to the believers and punishes the unbelievers) and *Şâd* (the God who is truthful in his promise to make people cross the bridge and arrests the oppressors in the interrogation).

Porch of Wisdom cultural institution, در روایات [The meanings of the letters "A", "Sad", "Qaf", "Kaf" and "Nun" in the narrations], 16 January 2014, <<https://www.islamquest.net/fa/archive/question/fa27603>>, (25 June 2020).

3.2. Document No.2

The Grand Viziers' Response to Red-Head's Beggings during the Second Nakhchivan Campaign

- *Şâniyan Nahcivân Seferinde Vüzerâ-yı 'Îzâmdan Sürhser Beglerine Yazılan Cevâbdur*
- Ottoman Turkish
- Pp. 4a.-6b.
- No date of correspondence
- The document in the other *münşe'ât*:
  - i) *Mecmû'a-i Münşe'ât-i Ferîdûn Bey* (Vol. II), 1858, 56-57.
Title: *Bu Dahı Eşnâ-yı Muşâlahada Bu Taraftan Gönderilen Nâmelerdendir* (This Letter Also Submitted from This [the Ottoman] Side During the Peace Negotiations)
  - ii) *Muḥâberât Mecmû'ası*, varak 4a-8a, 50-52.
Title: *Şâniyan Nahcivân Seferinde Vüzerâ-yı 'Îzâmdan Sürhser Beylerine Yazılan Cevâbdur*
(The Grand Viziers' Response to Red-Head's Beggings in the Second March in Nakhchivan)
- The document in the other sources:
  - i) *Târîh-i Peçevî* (vol. I), 1980, P.318-322.
Title: *Nâme-i Dîvüm 'An Cânib-i Vezîr-i 'Azam*
(The Second Letter from the Grand Vizier)

Summary

This letter was written on the basis of red-head's request for peace. In the letter, grand viziers of the Ottomans reject red-head's claim regarding the grand viziers' request for peace. Moreover, they mention that they do not need any peace with them now, but their door for peace is not closed forever. They add that Sultan's aim in the letter is not directly referred to peace. As mentioned in the letters, which was given to the envoy (*elçi*), the threshold of happiness (*âsitâne-i sa'âdet*) was explained.

Then, the grand viziers explained his Islamic jurist's (*mutftî*'s) opinion in which the blood and properties of the people of Land of the Ajam (*Vilâyet-i 'Acem*) are permitted. They explain that the Safavids' claim for being a Muslim is against the rule of Islam in which they do not have five-time congregational prayer (*namâz-ı cemâ'at*) and Friday prayer (*Cûma namazı*) in their territory. In the case of their fight for being Sayyid (*siyâdat*) and hatred speeches like Sabb (ritual cursing or insult cast on the first three caliphs (Sunni) viz. Abu Bakr, 'Omar, and 'Osmân) and damnation (*la'n*) against religious scholars (*aşhâb-i kirâm*), are contradictory. Next, they pose a question and ask: are not those who live in the kingdom and satisfied with those practices infidels? And you do not have any church in your kingdom!

In addition, the grand viziers claim if they mean Islam, they can send their scholars (*‘ulamâ*) who can issue a formal legal opinion or fatwa (*fetvâ*) to have a debate with the Ottomans’ scholars. However, in case of loss, the Safavid side should accept the result and leave their fifty-year religion. The grand viziers also asserted that in this world, they do not need the Safavids’ preaching. Furthermore, they add that since the first century of Islam, Anatolian people’s (*ehl-i Rûm*’s) faith have been logical, and the people of land of the Ajam have been the center of depravity.

At the end of the letter, the conditions of peace have been written. The grand viziers asserted that if they have an aim for peace, they should sit in their land and not cause sedition and corruption. If they really want peace, they should not send a mobster (*‘arâzil-i nâs*). Otherwise, they would be on the frontier in the whole summer and carry the subject’s encumbrance. Finally, the grand viziers point out that in case of requesting peace, the Ottomans would not hesitate to show generosity.

Transcription

P-4a.

ثَانِيَا نَحْجُوَانِ سَفَرِنْدَهٗ وَزَرَايِ عِظَامَدُنْ

سُرْحَ سَرِيكَلَرَهٗ يَازِيلَانِ جَوَابْدَرْ

بو طرفه مکتوبکوز کلوب عنوانده مقدما بو جانبدن صلح

امیز مکاتب¹⁹⁹ وارد اولوب صکره اکا مخالف اعماری صدورى

تصريح اولمش پوشيده و مخفی اولمیه که حضرت خلافت پناه

سعادت دستگاه پادشاهمزا عزالله انصاره²⁰⁰ حضرتلرینک

خدمت علیا مرتبتلرنده اولان وزرا قوللرینک اول جانب ایله

صلح و صلاح بابنده اصلا مکتوبی کوندرلمش دکدر زپرا

بو طرفدن اول جانب ایله²⁰¹ مصالحه طلب اولمغی ضرورت ایجاب

ایدرالحمدالله و المئه حق سبحانه و تعالی²⁰² حضرتلرینک علو

¹⁹⁹ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Feridûn Bey*: مکاتب.

²⁰⁰ May God make his victories glorious.

²⁰¹ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Feridûn Bey*: جانبله.

²⁰² Praise be to God and gratitude is the right of the almighty God.

عنایتلری و ایکی جهان فخرنیک معجزات هدایت ایتلری
 والکرام و اصحاب عظامک رضوان الله تعالی اعلیهم اجمعین²⁰³
 مرافقت اروح مقدّسه لری ایله اول قوت و قدرت و کمال
 شوکت و عظمت که حضرت خلافت پناهه نصب اولمشدر
 خواقین ذوی الاقتداردن بر کسینیه میستر اولمش دکدر
 بزوم نه ضرورتز اولمشدر که سپزوکله صلح و صلاح مراد
 ایدینوب مکتوبلر کوندریله اول خصوص خلاف واقعدر

P-4b.

شمديه²⁰⁴ دکین اول جانبه اصدار بیوریلان نامه لرده خود تکرار
 و تکرار تصریح اولمشدر که حضرت خلافت پناهک خلد الله
 ملکه²⁰⁵ خضال حمیده لری مکارم و الطافه مَبْدُول اولوب اُستان
 مَخْلَد الاقباللر ایله صلح و صلاح مراد ایدنلرک تمثالری
 زَد اولنور دکدر اول معنای اشراب ایچون تجویز صلح بیورمشلردی
 بودکدر که خالیا اول جانب ایله بو طرفدن مصالحه مرداد
 اولنوب مکاتیب کوندریله اُستان سَعَادَتَه مقدّمه وارد
 اولان ایلچی یه ویریلان نامه مستطابده بوخصوصده
 جمله مسطور ایدی ثانیاً ولایت عجمده اولان سپاهی دن
 و رعایادن جمله سی کافرلردر قانلری و ماللری مفتی لرومز²⁰⁶

²⁰³ May God's favor be upon all of them.

²⁰⁴ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Feridûn Bey*: شمدی یه.

²⁰⁵ May God most high perpetuate his kingdom.

²⁰⁶ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Feridûn Bey*: مفتی لریمیز.

حلالدر²⁰⁷ دیو ویرددکبری فتوی خصوصی تذکر اولنوب

حضرت خداوندك جلّ وعلا وحادایتنه مقّر و حضرت

رسالت پناهك صلی الله علیه و سّلم²⁰⁸ نبوتنه معترف اولنلر

نجه کافر اولورلر دینلمش و قران عظیمده و من یقتل مؤمناً

متعمداً فجزاؤه جهنم خالداً فیها²⁰⁹ ایت کریمه سی مقتضاسنجه عذاب

و عقابدن اندیشه اولما دوغی بیان اولنش واقعا مؤمنی

قتل ایدنلروک²¹⁰ جزاسی جهنم ایدوکنده اشتباه یوقدر بزوم²¹¹

علمامز

P-5a.

علمامز قتلنه فتوی ویرددکبری طایفه²¹² اهل ایماندن ایدوکلری²¹³

ثابت دکلدر چونکه ایمان و اسلام دعواسپن²¹⁴ ایدرسز مکتوبلرکرده

ایات قران عظیم یازوب کوندررسز ایمان اهلندن اولان پادشاهلرک

مملکتلرنده جامعلری مسجدلر اولوب مسلمانلر بش وقت نمازی

جماعت و اذان ایله ادا ایدرلر جمعه نمازی قیلنوب منبرلرده

خطبه لر اوقنوب سرورکاینا²¹⁵ صلی الله علیه و سّلم

صلوات²¹⁶ ویریلوب ال و اصحاب کرامنه رضوان الله علیهم

²⁰⁷ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: حلال در.

²⁰⁸ May God's prayers and peace be upon on him.

²⁰⁹ [An Nisa"93]

وَمَنْ يَقْتُلْ مُؤْمِنًا مُتَعَمِّدًا فَجَزَاؤُهُ جَهَنَّمُ خَالِدًا فِيهَا

And whoever kills a believer intentionally, his punishment is hell; he shall abide in it.

²¹⁰ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: ایدنلرک.

²¹¹ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: بزم.

²¹² In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: طائفه.

²¹³ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: ایدکلری.

²¹⁴ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: دعواسن.

²¹⁵ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: کائناته.

²¹⁶ See footnote number 173.

اجمعین²¹⁷ تختیلر ویررلر انصاف ایله نظر ایدوک سزوک²¹⁸

افعال و اوضاعکوزده²¹⁹ آثار اسلام و دیانت وارمیدر رفض

و الحاد ایله معتاد اولوب سنیادت دعواسز ایدرسز

حضرت محمدک صلی الله علیه و سلم²²⁰ عهد تبوتلرنده یمین و سیار

وزرای عالمقداری و مبارک مرقدلرنده یار و مصاحبیری

اولان اصحاب کرامنه خاشا سبت و لعن ایدرسز تبراپی لر که

مخلد فی التار ایدوککری²²¹ محققدر علائیه فساد و شناعتلرنه

رضا ویروب انلری منع و دفع ایلمزسز بر مملکتده که شرع شریف

اجرا اولمایه انلرک مصاحبیری و اول مملکتده اقامت ایدوب

کفره رضا ویرنلر جمله کافر اولمزپی یه کافر کیمه دیرلر

P-5b.

مجرد کافر کلیسائی اولانلر ایسه سزده کلیسنا دخی یوقدر

ایمان و اسلام نه ایدوککی بلمزسز مجرد مسلمانوز دیمکله آدم

مؤمنی اولور فی الواقع کندوکوزی²²² مومن و مسلمان اعتقاد

ایدرسز سزه فتوی ویرور²²³ علماکوز²²⁴ وارسه بوجانبه کوندرك

بزم عالمرومزه²²⁵ کلوب بحث اتسونلر²²⁶ اعتقادلرینک فسادی

ظاهر اولوب انصافکوز²²⁷ وارسه اول وقت حق نه جانبده ایدوککی

²¹⁷ See footnote number 173.

²¹⁸ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Feridûn Bey*: سرك.

²¹⁹ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Feridûn Bey*: اوضاعکوزده.

²²⁰ May God's prayers and peace be upon on Him.

²²¹ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Feridûn Bey*: ایدککری.

²²² In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Feridûn Bey*: کندوکوزی.

²²³ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Feridûn Bey*: ویرور.

²²⁴ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Feridûn Bey*: علماکر.

²²⁵ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Feridûn Bey*: بزم عالمرومزه.

²²⁶ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Feridûn Bey*: ایتسونلر.

²²⁷ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Feridûn Bey*: انصافکر.

معلومکوز²²⁸ اولور دین محمدی ظهور ایدلن طقوز یوز
یلدر²²⁹ سز احداث ایلدوکوز²³⁰ این دخی الی ییلدر
تجاوز اتمدی بودین که اکا طپرسز شمديه دکین قنده ایدی
شرع پاک رسوله مخالفدر انک کبی حادث و باطل دینه
متابعت ایدنلر کافر اولمزیمي حضرت حق جلّ و علاّدن
شرم و حیّا اتمزسز²³¹ قیامت کوننده جوابکزندر شرعه کفرکوزی²³²
حکم ایدن علمانک حقّنده آقاویل باطله اختراع ایدوب
ترهاتله مسّتور اولان امورکوزی²³³ کشف ایدرسز ثالثا
روز قیامت و حشر و نشر و صراط و میزان احوالی ذکر اولنوب
پنج روز²³⁴ حکومت دنیای فانیده بقا اولمادوغی ذکر اولمش
حمد و ممتّ خدای ربّ العالمینه که حضرت خلافت پناه
اعزّ الله

P-6a.

اعزّ الله انصاره²³⁵ دنیای پی بقانک سرعت کذرانتی دایما²³⁶
نصب العین ایدمشلردر اول بایده²³⁷ وعظ و نصیحتته احتیاجمز
یوقدر خصوصا واعظ و ناصح سز اولاسز و اهل رومک
تزویر و تلبیسده اشتهارلری اولدغی بیان اولمش ممالک

²²⁸ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: معلومکوز.

²²⁹ ییلدر is not mentioned in *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*.

²³⁰ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: ایلدوکوز.

²³¹ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: اتمزسز.

²³² In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: کفرکزه.

²³³ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: امورکزی.

²³⁴ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: پنج و روز.

²³⁵ May God increase her victories.

²³⁶ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: دائما.

²³⁷ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: اولبایده.

روم حایها الله الملك القیوم حضرت ظلّ الله المهیمن

القُدوسك²³⁸ ایام عدالترنده غازیلر اوجاغی اولوب شرایع

نبوی آیین دین مصفوی برله معموردر ارباب تزویر

و تلبیس اهالی عجمدر که ظهور دولت محمدیدن صلی الله

علیه و سَلَم²³⁹ الی هذا الآن فتنه و فسادلری مستمر

اولوب لایزال قهر ذوالجلال²⁴⁰ ایله تغالی شانه مقهورلردر

شانلرنده سرورکینات و خلاصه موجوداتک صلی الله علیه و سَلَم²⁴¹

دعای²⁴² مشهور و مسطوردر آخر نامه ده

صلح احوالی ذکر اولمش آستان سعادت اشیانلری دایما²⁴³

مفتوح در²⁴⁴ اگر دوستلق یوزندندر و اگر دشمنلکه اصلاً

کمسنه یه منع و رد یوقدر اگر اول جانبندن صلح مرادکوز

اولسه کندو مملکتکوزده اوتورب فتنه و فساده مُبَاشَرَت

اتمزدکوز²⁴⁵ حقیقتا صلح استرسکوز²⁴⁶ ارادل ناسدن کوندرمیوب

P-6b.

یراردم کوندریله که جواب ویریله والا سرخده قشلیوب²⁴⁷

رعایانک و بای بوینوکه اولور بوطرفدن عاطفت و مرحمت

خسروانی ارباب خاجات حقنده²⁴⁸ دریغ اولنور دکلد

²³⁸ May God who is the lord, Self-subsisting, protect the presence of his excellency, sacred Shadow of God.

²³⁹ See footnote number 173.

²⁴⁰ The lord of glory's endless torment.

²⁴¹ May God's prayers and peace be upon on him.

²⁴² In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Feridûn Bey*: ضرر انجایی.

²⁴³ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Feridûn Bey*: دائماً.

²⁴⁴ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Feridûn Bey*: مفتوح در.

²⁴⁵ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Feridûn Bey*: اغتردکر.

²⁴⁶ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Feridûn Bey*: مرادکر اولسه.

²⁴⁷ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Feridûn Bey*: قشلا یوب.

²⁴⁸ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Feridûn Bey*: حقنده در.

احوالکوزی²⁴⁹ سزیک بلورسز²⁵⁰ و السّلام علی من اتّبع الهدی²⁵¹

---

²⁴⁹ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: احوالکزی.

²⁵⁰ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: بیلورسز.

²⁵¹ [Ta Ha47]

وَالسَّلَامُ عَلَىٰ مَنْ اتَّبَعَ الْهُدَىٰ

and peace is on him who follows the guidance

3.3. Document No.3

Sultân Süleymân's Response to Şâh Tahmâsb's Letter Which Arrived Along With the Birds of Prey

- *Sultân Süleymân Hâna Şâh Tahmâsbdan Tûgânlarla Gelen Nâmenüñ Cevâbıdır*
- Ottoman Turkish
- Pp.10a.-10b.
- No date of correspondence
- The document in the other *münşe'âts*:
  - i) *Mecmû'a-i Münşe'ât-i Ferîdûn Bey* (Vol. II), 1858, 14.
Title: *Şâh Tahmâsbdan Gelen Tûgânların Vuşûlünde Yazılan Cevâb-nâme-i Hümayûnuñ Şûretidür*
(The Copy of Imperial Response Letter to Şâh Tahmâsb, When the Birds of Prey Arrived)
  - ii) *Muḥâberât Mecmû'ası*, varak 120a-123a, 173-174.
Title: *Sultân Süleymân Hâna Şâh Tahmâsbdan Tûgânlarla Gelen Nâmenüñ Cevâbıdır*
(Sultân Süleymân's Response to Şâh Tahmâsb's Letter, Which Was Received along with the Birds of Prey)

Summary

In this letter, Sultân Süleymân, after appreciating Tahmâsb for birds of prey as gifts with many epithets (*alkâb*) and praying for him, requests to crackdown a group of rebels, whom Sultân Süleymân called ignominious like a subject or riff-raff whose father was also a subject (*ra'yat oğlu ra'yat*) settled in the territory of Şâh Tahmâsb. Moreover, Sultân Süleymân emphasizes that as long as the group is settled in Safavid territory, they indeed instigate two dynasties against each other.

Transcription

P-10a.

سلطان سلیمان خانہ شاہ طہماسبدن طوغانلرلہ کلان نامہ نک جوابدیر

تا ہمای ہمایون فال و اقبال اوج فضای شرف و اجلالہ

طایر و شَهَباز بلند پرواز ظفرانبان²⁵² جَوَّهَوای مجد و اعتراده²⁵³
 سایدردر او ابد²⁵⁴ حشمت جاودانی و شوارد مکنت و کامرانی
 محالب مطالبده²⁵⁵ بر وفق مرام دوستان صدق²⁵⁶ شغار صیدوشکار
 اوله دعوات عنبرین فام و تحیات مسکین ختام جناح موردجناح مورد
 التنجاح و رقاً نامۀ مودّت ایله انها اولنوب مسامع مجامع
 ارباب صدق و ولایه افهام و انبا اولنان بودرکه یتھوی
 زَرین منقار مفاوضه مخالصة شعار اوکار دیار²⁵⁷ رومه²⁵⁸
 نازل و اشیان سعادت نشانه واصل اولوب این خسروان
 کامکار و اسلوب خواقین ذوی الاقتدار اوزره تکمیل امور
 ملک و ملت و ترتیب محمّات دین و دولتدن زمان فراغ و اطمینانده
 تنزه خاطر و ترقه وافر ایچون نمونۀ رزم و کیردار صید و شکار
 عادت باسعادت شَهْر یازان نامدار اولیکلمشدر²⁵⁹ صَحَایف
 سیر و اثارده زمرة انبیاء عظام و فرقه اصفیاء کرام
 علیهم الصلوة والسلامدن دخی نقل و اخبار اولمشدر
 بناءً علیه اول دیارده بولنان شنغار²⁶⁰ عنقا شکار و سایر

P-10b.

جوارح برق کرداردن کزیده و یرار بر نیچه اجنحه و قلایدپرې
 پرهما پیکر صواید ارسال اولمش جمله هپی محلّ قبوله موصول

²⁵² In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: آمال.

²⁵³ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: اعتلاده.

²⁵⁴ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: در موارد.

²⁵⁵ محالب مطالبده is not mentioned in *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*.

²⁵⁶ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: صداقت.

²⁵⁷ is missed in *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*.

²⁵⁸ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: روحه.

²⁵⁹ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: اوله کلمشدر.

²⁶⁰ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: شهباز.

واقع اولدی بعده اول جناب عالی لازال محفوظاً بالمعالي²⁶¹
 نك علم شریف جهان ارالرنه²⁶² روشن و هویدادرکه مقدما
 شعار عصیانى اشکار و آثار طغیانى اظهار ایدن جماعت
 وخیمه الغاقبه دن بقیه فئه باغیه بالفعل اول دیارده
 قرارتمشردر انلردن هر برنیک چهره عبودیتلری داغ رقیبتله
 رتبت رینت²⁶³ بولوب ابا عن جد رعیت اوغلی رعیت ایکن اول شور
 بختان و حرام نمکان کفران النعم²⁶⁴ طاغی و باغی اولدلر²⁶⁵ انک کبی مفسدان
 کم مقدار ناکشان بر کشته روزکار مادامکه اول دیارده قراریده لر
 فیما بین محزک سلسله مخالف و شین اولمق محققدر مرافق منافقدن
 احتراز اهم و الزمدر لأجرم ثمره حسن وفاق و نتیجه من اتفاق بودرکه
 اول طایفه بدفعال پُر ضلال علی ای حال بی توقف و امحال درگاه
 سعادت دستکاهمه ارسال و ایصال اولماق بابنده مباردت و مسارعت
 قلنه که موکد قواعد محبت و ممتهدار ارکان سعادت²⁶⁶ اولدوغنده
 اشتباه یوقدر باقی ریاض دولت مجلس نسای بریاحین امانی و ازهار
 شادمانی ناضر و نامی باد برت العباد

²⁶¹ May his high quality never be downfall.

²⁶² In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: آرالرنه.

²⁶³ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: رتبت و رینت.

²⁶⁴ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: نعم.

²⁶⁵ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: اولدیلر.

²⁶⁶ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: مصادقت.

3.4. Document No.4

The Copy of the Illustrious Letter of Sultân Süleymân to Şâh Tahmâsb for the Fourth Time Which Was Sent by Muştafa Çavuş and Hasan Çavuş Along With the Men of Envoys Üns Kulî and Hâcî Beyrâm

- *Sultân Süleymân Hân Cânibinden Şâh Tahmâsba Def'a-i Râb'ada Muştafa Çavuş ve Hasan Çavuş ile ve Elçi Âdamlarından Üns Kulî ve Hâcî Beyrâm İle Gönderilen Nâme-i Şerîf Şûretidür*
- Ottoman Turkish
- Pp.11a.-14b.
- No date of correspondence
- The document in the other *münşe'âts*:
  - i) *Mecmû'a-i Münşe'ât-i Ferîdûn Bey* (Vol.II), 1858, 28-29.
Title: *Sultân Süleymân Gâzî Dergâhından Şâh Tahmâsba Def'a-i Rab'ade İrsâl Olunan Nâmedür*
(The Letter, Which Was Sent from the Court of Sultân Süleymân Gâzî to Şâh Tahmâsb for the Fourth Time)
  - ii) *Muḥâberât Mecmû'ası*, varak 103a-108a, 161-164.
Title: *Sultân Süleymân Hân Cânibinden Şâh Tahmâsba Def'a-i râb'ada Muştafa Çavuş ve Hasan Çavuş İle ve Elçi Âdamlarından Üns Kulî ve Hâcî Beyrâm İle Gönderilen Nâme-i Şerîf Şûretidür*
(The Copy of the Illustrious Letter of Sultân Süleymân to Şâh Tahmâsb for the Fourth Time, Which Was Sent by Muştafa Çavuş and Hasan Çavuş Along With the Men of Envoys Üns Kulî and Hâcî Beyrâm)

Summary

This letter is Sultân Süleymân's reply to Şâh Tahmâsb. In this letter, which had been submitted to Sultân Süleymân by Mustafa Çavuş, Hasan Çavuş and envoys of Şâh Tahmâsb, Üns Kulî ve Hâcî Beyrâm, Sultân Süleymân rejects a request of Şâh Tahmâsb for designation of one of his sons as the governor of a county (*vilâyet*) located near his territory. However, Sultân Süleymân makes an excuse that the county is far from infidels for holy war (*cihâd*). Sultân Süleymân proposes to hand over Bâyezîd, and then sends one of his sons to make him a father-son like relationship favor.

Moreover, in response to Tahmâsb's request, in which he has asked to accept two envoys for assessing vow and voluntary charity (*naẓr u şadaḳâ*) in Imam shrines for spending in charity moneys (*vücûh-i ḥayrât*), Sultân Süleymân confirms the request and issues the permission for two brokers (*kârgozâr*) in the blessed martyrdom places (*maṣḥadeyn-i mûbârak*) of Baghdad. At the end of the letter, Sultân Süleymân emphasizes the agreement and sustainment of peace [notably in the extradition of Bâyezîd and his sons].

Transcription

P-11a.

سلطان سُلیمان خان جانبُدن شاه طُهاَسَبَه دَفْعَهُ رابعَه ده
مصطفی چاوش وَ حَسَن چاوش ایلَه وَ ایلچی ادملرندن انس قوالی
وَ خواجه بیرامرایله کُندرِیلان نامه شَرِیف صُورَتِیْدُر

عالیجناب رفعت مناب دولت ایاب عِزّت قباب دَرانجُ
کسری تخت سکندر فطرت عطار د فطنت خسرو شوکت
ناهید صحبت جمشید جاه خورشید کلاه فریدون فراست
کیکوس²⁶⁷ کیاست نیر اوج برج اقبال درّه التاج عزّوجلّال
مشرق انوار ابهت مطلع اثار منقبت حاوی مکارم مفاخر راوی
محاسن مآثر غرّه جبین دولت کوهر نکین سَعَادَت مَهر
سپهر عظمت و شهر یاری و سپهر مهر نصف و تاجداری
حشمت پناه عِزّت دَسْتگاه طُهاَسَب شاه ضاعَف الله
تعالی معال قدر و رفعتَه و رفع اعلام عِزه و شوکتَه²⁶⁸
بدایع رواب تحیات شمسِیّه اللّماغات و صنایع ذرایع تسلیات
مسکِیّة النّسَمات ایلَه که ساحت قلوب احبّا صحن بهشت اَسا
انکله منور و مشام سگان ارایک²⁶⁹ علیا روح و ریحان
باغ جنان کبی اندن معطر و مُعْتَبَر اولا صفایح الواح محبّت²⁷⁰
محلّی و مزین و صحایف شرایف مودّت موقع و معنون قلوب

²⁶⁷ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: کاس.

²⁶⁸ May God multiply his value and sublimity and raise the flags of his dignity and grace.

²⁶⁹ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: اراک.

²⁷⁰ In *Muhâberat Mecmû'ası*: صنایع.

ضمیر منبر اینده نظیر و خاطره خطیر²⁷¹ خورشید تاثیر²⁷² که عکس
حقایق اشیا انده صورت پذیر و دقایق امور²⁷³ تدبیر²⁷⁴ مشپرو²⁷⁵
سفیر²⁷⁶ در²⁷⁷ آنها و انبا اولنور که تجدید معانی و داد و تشدید
مبنای اتحاد و اقامت لوازم اخلاص و ادامت مراسم اختصاص
ایچون ارسال اولنان کتاب مستطاب عنبرین نقاب واسطه
رابطه زلف و وسیله سلیله خلّت امارت ماب دولت
انتساب قدوة الامراء و الاعیان²⁷⁸ حضر سلطان زید قدره²⁷⁹ ایله
که آثار مجّد و وقار سیاستنده لامع و پرتوصدق افعال
و حسن اطوار²⁸⁰ احوالنده ساطعدر افادت اداب وفادت
و اصابت قواعد²⁸¹ رسالت ایدوب اسعد ساعات و ایمن²⁸² از زمان
و اشرف اوقات²⁸³ و احسن احیادنده قبوله موصول اولدی²⁸⁴ حقاکی
شعشئه خورشید رخشان و مهر تابان کی سطور لایح
التور و ضیاء انوار اوصاف اشرف اسلافدن مقتبس

²⁷¹ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: عاطر.

²⁷² In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: تنویر.

²⁷³ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: مدبره.

²⁷⁴ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: تنویر.

²⁷⁵ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: مشیر.

²⁷⁶ سفیر is not mentioned in *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*.

²⁷⁷ دقایق اموری تدبیر مشیر و سفیردر in *Muhâberat Mecmû'asr*: دقایق امور تدبیر مشپرو سفیر در.

²⁷⁸ A role model for commanders and grandee.

²⁷⁹ May his dignity be increased.

²⁸⁰ حسن اقوال و صدق اطوار in *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: صدق افعال و حسن اطوار.

²⁸¹ وفادت واصابت قواعد in *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: وفادت و اصابت قواعد.

²⁸² is not mentioned in *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*.

²⁸³ اشرف اوقات is not mentioned in *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*.

²⁸⁴ و پرتوصدق افعال و حسن اطوار احوالنده ساطعدر افادت اداب وفادت و اصابت قواعد رسالت ایدوب اسعد ساعات و ایمن از زمان و اشرف اوقات و احسن احیادنده
و پرتو صدق افعال و حسن اطوار احوالیندن ساطعدر. غفلت اداب و وفادت و اصابت قواعد رسالت ایدوب اسعد in *Muhâberat Mecmû'asr*: قبوله موصول اولدی
ساعات و ایمن از زمان و اشرف اوقات و احسن احوالیده غر قبول موصول اولدی.

هر سطری نیجه بیت معمور اول شاه نامه نامی و ملاطفه²⁸⁵

کرامی نکک نظم بدیع الانتظامی نکهت روضه فردوسی و حالت

عالم انسی محتوی فی الحقیقه عباراتنده انواع مجاز

و استعارات و کلماتنده اصناف نکار و کنایات منظوی در²⁸⁶

حروف

P-12a.

حروف سطوری نمونه صفوف حور و صحیفه زیبای کافوری

سیاسی نشانه صفحه سلساء²⁸⁷ سائره²⁸⁸ بیضا در فوادمندن²⁸⁹

تانهایت خواتمی مانند زلال سلسال ضافی واقع اولوب دیر

عطارد نظیر کنجینه ضمیردن سلك تقریرده نظم و تحریر

ایتدوکی²⁹⁰ وجه تشبیه و حسن توجیه اوزره اولان مضمون

بلاغت نمونی مکنون²⁹¹ درر مشحونی مشمول علوم علیه عالم آرا

و ملحوظ انظار سنیه ثواب²⁹² نما اولدقده مطاوی اداء رنکین لطافت

قرینندن مفهوم اولدپکه قواعد عهدو وثاق موکد و معاهد²⁹³

صدق وفاق مشید اولوب مصالح دین و دولت و محمات ملک

و ملتده دایما²⁹⁴ رضاء خیراتمازه اتباع و وقایع امورده بوطرفدن

صدور بولان اخبار محبت اثارى سمع جانله استماع ایدوب

²⁸⁵ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: ملطفه.

²⁸⁶ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: منظویدر.

²⁸⁷ Selsâ is not mentioned in *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*.

²⁸⁸ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: سائره.

²⁸⁹ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: بدایتندن.

²⁹⁰ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: ایتدکی.

²⁹¹ نمونی و مفهوم مکنون in *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*.

²⁹² In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: صواب.

²⁹³ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: معاهد.

²⁹⁴ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: دائماً.

اساس موافقت تقادم ایامله²⁹⁵ مستحکم و منزله صداقتده
 الى يوم القيام راسخ قدم اولماق²⁹⁶ قلب اخلاص دفين و دل محبت
 مکنکوزده مرکوز و مصمم قلنمش اولان²⁹⁷ واقعا قدیمدن عادت
 باسعادت اساطین²⁹⁸ سلاطین²⁹⁹ و شیمه کریمه خواقین عدالت
 آیین بو منوال اوزره جاریدرکه حفظ عهدده وثایق³⁰⁰ و ضبط
 شرایط محبت و روابط غلايقده سعی و اقدام و حسن اهتمام

P-12b.

اولنه که یا ایها الذین امنوا اوفوا بالعقود³⁰¹ مضمون موفور³⁰² السعدی
 اوزره لازمه اهل ایمان و سبب عالمیان³⁰³ اولمشدر و درج فحوی
 نامه مودت افزاده عرض ملتمسات قلنوب بعض مهتاکه بیان
 اولنمش محض مرام عطوفت³⁰⁴ و حسن رافت³⁰⁵ و محبتدن³⁰⁶ موقع
 قبوله حلول ایدوب اولاد³⁰⁷ انجاد عزت نهاد³⁰⁸ عالی نژاد کوز ایچون
 امور عزم و حزمه اعتیاد و تحصیل ثنوبات غزوه و جهاد اتمکه³⁰⁹
 سایه بلند پایه سطنتمده اولان ولایتده امارت و ایالت

²⁹⁵ In Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey: ایام ایله.

²⁹⁶ In Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey: اولماق.

²⁹⁷ In Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey: اوله.

²⁹⁸ in Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey is not mentioned.

²⁹⁹ In Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey: سلاطین کزین.

³⁰⁰ In Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey: موایق.

³⁰¹ [Al Ma'idah1]

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا اؤْفُوا بِالْعُقُودِ

O you who believe! fulfill the obligations

³⁰² In Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey: مقرون.

³⁰³ is not mentioned in Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey.

³⁰⁴ In Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey: و رافت.

³⁰⁵ In Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey: انعطاف.

³⁰⁶ In Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey: مودتدن.

³⁰⁷ In Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey: اولاد اولاد.

³⁰⁸ is not mentioned in Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey.

³⁰⁹ In Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey: انمکه.

بیوریلہ کہ سفرظفر رہبر³¹⁰ رکاب ہمایون عزّت مقروم و یاخود

عسکر نصرت اثرم متوجہ اولدوقچہ³¹¹ ادملرین کوندرومکله

والّٰدین جاهدوا فینا لنہدیکم سبلنا³¹² ایتہ وافیتہ العنایتی

مقتضابہنجه حایز³¹³ عطیّہ سنّیّہ ہدایت اولالردینلمش³¹⁴ ایدی³¹⁵

مغلؤمدزکہ اول سمتہ قریبا³¹⁶ اولان اماکندن بو طرفلرہ اوقات

سفرده کلمنک بعد مسافہ اجلندن غایتده مشکل

وعسکر و ادوات وات والات بو حالاتہ متحمل اولماز³¹⁷

اما³¹⁸ مطمح نظر دقائق³¹⁹ بنی ادم آیین دین مبین اوزرہ مجاہدہ

طغاة مشرکین الیجا³²⁰ بو حالت سرحد ولایت روم ایلندہ

متصوّردر شویلکہ احباء مراسم محبت و ولا و ابقاء³²¹ لوازم عہدو

وفا

P-13a.

وفا اولنوب بایزیدی و اوغللرنی تسلیم و ارسال بیوروب

مصلحت برطرف اولا³²² مراد شریف ایتمہ فرزند ارجمند سعادتمندلرندن

³¹⁰ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Feridûn Bey*: رہبرہ.

³¹¹ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Feridûn Bey*: اولدوقچہ.

³¹² Al 'Ankabut69]

والّٰدین جاهدوا فینا لنہدیکم سبلنا

And (as for) those who strive hard for Us, we will most certainly guide them in Our ways

³¹³ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Feridûn Bey*: حایز.

³¹⁴ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Feridûn Bey*: اولہ لر دینلمش.

³¹⁵ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Feridûn Bey*: ایدی.

³¹⁶ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Feridûn Bey*: قریب.

³¹⁷ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Feridûn Bey*: اولماز.

³¹⁸ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Feridûn Bey*: لاکن.

³¹⁹ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Feridûn Bey*: دقیق.

³²⁰ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Feridûn Bey*: اولیجق.

³²¹ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Feridûn Bey*: ایفا.

³²² In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Feridûn Bey*: اولہ.

بري بو جانبه كوندريله كه اتالق و اوغلق حَقِّين³²³ كمال مرتبه

رغايت ايدوب ان شاء الله الرحمن³²⁴ عين عنايت و شفقت شاهانه

و يمن همت بي همتاي پادشاهانه ايله مَحفوظ قلوب ذروه

علياي مقاصد و مرآه واصل و عروه و تقى مطالب و محام³²⁵

خاضل³²⁶ اولوب سبب خلود اسباب محبت و باعث ايور³²⁷ ضوابط

الفت و مودت اولوب خاطر غاطره خطور ايدندن زياده

عنايتلر و رغايتلر مشاهده اولنه و ثانيا مشاهد ايمه

عظام عليم رضوان الله³²⁸ الملك العلامده³³⁰ ارسال نذر³³¹ و صدقات

اولندقه وجوه خيرات و مبراته مصروف³³² اولمغچون اكي³³³ نفرادمكور

كوندرملك توقع اولمش لاجرم بغدادده اولان مشهدين مباركينده

اكي³³⁴ نفر كاركنار ادمكور اقامت اتمكه³³⁵ اذن و اجازت و يرلدي كه

واقع اولان خدمته كمال امانت و نهايت صيانت اوزره اولالر

و كتاب محبت انتسابكوزده بونك كي خدمت عظمي مروردهور

و اعوام و عبور شهر و ايامله³³⁶ واقع اولماق بعيدر اكر

خدام و الامقامك برندن صدور اتشه³³⁷ موجب فضل و احسان

³²³ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: حَقِّين.

³²⁴ If the compassionate God wills.

³²⁵ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: محامه.

³²⁶ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: نائل.

³²⁷ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: باعث ايور is not mentioned in *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*.

³²⁸ رضوان الله عليهم in *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: رضوان الله.

³²⁹ الملك العلامده is not mentioned in *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*.

³³⁰ May God's good favor be upon all of them.

³³¹ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: نذور.

³³² In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: صرف.

³³³ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: ايكي.

³³⁴ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: ايكي.

³³⁵ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: انجكه.

³³⁶ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: ايام ايله.

³³⁷ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: ايتسه.

نامحصور اولوردې ديو بو مهمك مقابله سنده عنايات
 ممنوع التهايات وانعامات بي غايات ترقب اولندوغى بيان
 اولمش امدى³³⁸ علم شريفكوره خنى اولميه كه اصل مصلحتك
 حصولى و بومهمك اتمامه وصولي منتظر ازباب انتظار
 و مترقب خواطر فيض شغاردن حضرت خداجل و علا³³⁹ كواه و دانا
 دركه خدمت غايتيه و مصلحت نهايتيه ايريشوب بو طرفه ارسالده
 حسن احوالكوز³⁴⁰ صدق احوالكوز³⁴¹ ظاهر اولدقده اثار احسان
 بي كران و كرم دريا فيضان شول وجهله جوشان و بي پايان
 اولاه كه تمام مبتغاي رضاي خاطر و مقتضاي طبع مكرمت
 ماثر اوزره واقع اولوب السنه عالميائنده مذكور و طوايف³⁴²
 خلق جهان اچره تا ابد مشكور اولاه³⁴³ فاما نامه كورده ذوالقدرلو
 بكريكيلى على پاشايه حسن اغا كوندرلمسي التماس اولنوب سعي
 و امكيري سبقت اتدوكي³⁴⁴ سبيدن اتمام كارانلرك الندين
 ظهور اتمبي³⁴⁵ اشعار اولمش ارباب البابه محل استعجاب اولدپكه
 بو طرفدن ارسال اتدوكومز³⁴⁶ ادملره تسليم اولنغه سوكند و قسم
 موكدو محكم اولدوغى تقديرجه انلر كوندرحلف³⁴⁷ صحيحه
 خلف صريح اولماق محققدر و كتاب فضاحت انتسابده عمده

³³⁸ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: ايمدى.

³³⁹ The lord God, may he be exalted.

³⁴⁰ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: احوالكوز.

³⁴¹ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: افعالكر.

³⁴² In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: طوايف is not mentioned in *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*.

³⁴³ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: اوله.

³⁴⁴ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: ايتديكي.

³⁴⁵ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: اتمسى.

³⁴⁶ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: ايتدوكمز.

³⁴⁷ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: كوندرلميجك.

P-14a.

کلام وزیده مرام اظهار اخلاص و موالات و اشعار صدق و مصافات
 اولوب محضا ابتغاء برضاي خير اقتضا مرکوز رای صواب نما
 ایدوکی آنها و انبا اولمش پس موافق سوابق عهود و مطابق
 موافق عقود بو مصلحتک اتمام و اکمالنده و طرق تسلیم و
 ارسالنده نتیجه افکارکوز نوجهله اولدوغن³⁴⁸ اظهاری
 ایچون ایلچی مشارالیه مشقت بعد اسفار و زحمت کشت
 دیاردن بر زمان اسوده و راحت اولمچیچون اقامت اتدرپلوب
 ادملرندن انس قولي و بیرام خواجه زید قدره³⁴⁹ ایله درکه
 عزت دستکاهمز خدامندن چاوش مصطفی و چاوش حاجی
 حسن زید مجده³⁵⁰ قوشلوب³⁵¹ اول صوب سعادت³⁵² انتایه
 کوندرلای عندالوصول کمال حب وافی و قلب ضافیدن
 انجاح محام و اتمام مرام³⁵³ اداء صواب نماده ارتسام بولان وجهی
 اعلامچیچون علی سبیل الاستعجال ارسال اولناق مامولدرکه
 سبب تضاعف و داد و موجب ترادف اسباب اتحاد³⁵⁴ اول بو
 خصوصوده تسويف و اهمال باعث تفرقه احوال و اختلال مال
 ملحوظ اولوب عامه رغایا و کافه برایانک ارامش و امانی

³⁴⁸ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: اولدیغن.

³⁴⁹ May their dignity be increased.

³⁵⁰ May their glory be increased.

³⁵¹ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: قوشیلوب.

³⁵² In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: صواب.

³⁵³ اتمام مرام و انجاح محام in *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: انجاح محام و اتمام مرام.

³⁵⁴ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: ماله.

و رفاهیت و اطمینانی نه صورتده ظهور ایدرسه اول وجه اوزره

P-14b.

سعی موفور قلوب³⁵⁵ مقتضای عهدو امانت و مبتغای صدق

و دیانت کما ینبعی مرعی اول³⁵⁶ که تا روز قیامت ارکان صلح و معاهدت³⁵⁷

و بنیان حسن موافقت مستحکم و مشید³⁵⁸ و مخلّد اولاً همیشه

اسباب دولت و اقبال بر کمال و سعادت و اجلال بعون ایزد متعال

متزایدولایزال باد

---

³⁵⁵ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: قبلوب.

³⁵⁶ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: اوله.

³⁵⁷ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: صلح و معاهدات is not mentioned.

³⁵⁸ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: مشید is not mentioned.

3.5. Document No.5

The Copy of the Fifth Letter of Sultân Süleymân to Şâh Tahmâsb

- *Sultân Süleymân Cânibinden Şâh Tahmâsba Def‘a-i Hâmisede Gönderilen Nâme Şûretidür*
- Ottoman Turkish
- Pp. 16a.-20b.
- No date of correspondence
- The document in the other *münşe’âts*:
  - i) *Mecmû‘a-i Münşe’ât-i Ferîdûn Bey* (Vol.II) 1858, 30-33.
Title: *Müşârinileyh Şehzâde Bâyezîde Dâir Şâh Tahmâsbdan Gelen Nâme-ye Yazılan Cevabnâme-i Hümâyûnuñ Şûretidür Ki Def‘a Hâmisede İşdâr Buyurulmuşdur*
(The Copy of Imperial Response Letter, Which Was Sent for the Fifth Time to a Letter Which Had Received from Tahmâsb About the Aforementioned Prince Bâyezîd)
  - ii) *Muḥâberât Mecmû‘ası*, varak 108a-113b, 164-169.
Title: *Sultân Süleymân Cânibinden Şâh Tahmâsba Def‘a-I Hâmisede Gönderilen Nâme Şûretidür*
(The Copy of the Fifth Letter of Sultân Süleymân to Şâh Tahmâsb)

Summary

Praising Şâh Tahmâsb in this letter, Sultân Süleymân reminds him of the agreement that was going to make their friendship stronger. Then, he confirms Şâh Tahmâsb’s request and continues, if Selîm II (Sultân Süleymân’s son) had come with envoys, he would have extradited Prince Bâyezîd. Then, Sultân Süleymân mentions the request of Şâh Tahmâsb for the extradition of Prince Bâyezîd. He mentions that he has dispatched the governor-general of Van, Hüsrev Pâşâ, Çavuş Başı ‘Alî Ağa (on behalf of his son, Selîm II), and from others Firuz and Yasavul Başı Veli bey to take Prince Bâyezîd back. Sultân Süleymân accepts vows and charities, and performance of prayer and any kindness (*nuzûru şadâkât ve adâyı şalât-ı müberrâtı*) for his representative and Tahmâsb’s son. Then, he declares that he gives permission concerning Tahmâsb’s complaints about not permitting his appointed and assigned persons by the frontier commander (*ümarâyı serhed*).

At the end of the letter, Sultân Süleymân informs about the grant of permission for the entrance of Ca’fer Sultam for friendship. He continues that Ca’fer Sultam probably would encounter with Hüsrev Pâşâ, his son’s man, and Bâyezîd and his sons when they arrive in the frontier.

سُلْطَانُ سُلَیْمَانُ جَانِبِنْدَنُ شَاهِ طَهْمَاسِبِه دَفْعَه

خامسه در کوندریلان نامه صور تیدر

تا بارقه سابقه عنایت حضرت رب عزت³⁵⁹ تبارک سبحاناً قدیراً
و تعالی عما یقولون علواً کبیراً³⁶⁰ مانند صبح صادق مطالع
صدور پر نور سالکان مناهج حقایقه متألّق³⁶¹ و رخشان و افتاب
مشرق اقبال افق عز و جلال و اوج رفعت و کمالدن فضاء سرای
جهان و ساحت فسحت خال عالمیانه شارق و درخشان اولاً³⁶²
کوکب بخت همایون سعد مقرون³⁶³ حضرت فلک رفعت کیوان منزلت
کردون اهت انجم اهبت نیر اوج سر بلند ی بدر عالی قدر³⁶⁴ منزل
ارجمندی برجیش برج شرف در سعادت صدف غزه سرنامه
شاهی طره جبعه عزت³⁶⁵ پناهی فریدون فر همایون اثر خسرو ایوان
سکندر مگان ارانیده سریر سروری زبیده³⁶⁶ تخت داوری ماه آسمان
جلالت خورشید مطلع ایالت والا ولایت دارا و درایت یکاوس³⁶⁷
کیاست هوشنک فراشت حاوی مفاخر کیخسروانی راوی مآثر

³⁵⁹ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Feridûn Bey*: العزة.

³⁶⁰ [Al Isra"43]

سُبْحَنَهُ وَتَعَالَىٰ عَمَّا یَقُولُونَ عُلُوًّا کَبِیْرًا

Glory be to Him and exalted be He in high exaltation above what they say

³⁶¹ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Feridûn Bey*: باریق.

³⁶² In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Feridûn Bey*: اوله.

³⁶³ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Feridûn Bey*: سعادت مقرون.

³⁶⁴ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Feridûn Bey*: عالی قدر.

³⁶⁵ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Feridûn Bey*: سعادت.

³⁶⁶ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Feridûn Bey*: زینت دهنده.

³⁶⁷ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Feridûn Bey*: کاوس.

جشنید نشانی موئس امور مملکت داری³⁶⁸ مهندس رسوم نصف شعاری

فیروز بخت کسری تخت مکرم قباب سیادت انتساب دولت ایاب

عالیجناب معالی نصاب عدالت آیین سپهر تمکین مهر سپهر عظمت

P-16b.

سپهر مهرحشمت شاه سعادت نهاد شهریار منوجهرنژاد مسند

ارای جایگاه کامرانی مستند چاربالش جهانبانی اردشیر صولت

کیقباد شوکت محمدت دثار دولت مدار الفایز بالقدرح المعلی

من قداح المجد و العلی و الحایز بوجوه التّولة العظمی و القدار الاسنی

سلطنت منقبت خلافت مرتبت عالیجاه جم کلاه³⁶⁹ خدیو سعادت

دستگاه لازلت شمس معالیه و قدره عن مطالع

الغز و السعادة طالعة و ما برحتن بدور عتره و مجده فی منازل

الشرف السیادة لامعة³⁷⁰ بیت الشرف حشمت و شهریار

اوج برج شوکت و تاجداریدن بتوفیق الله ربّ المغارب و المشارق

ساطع و بارق اول³⁷¹ دعوات ضالحات اجابت قرین که مخبر مضمون

مناشیر تباشیر صبح سعادت و تحیات ضادقات اصابت

رهین که مقرر اشارات بشازات ین محبت اولوب حیطة

مدركات ارباب فهم و ادراکدن افزون و دایره احضان

حركات افلاک کبی بیرون اول³⁷² زبان قلم و قلم زبان تقریرنده

قاصر و فذلکة جامع الحسابی ضبطنده حساب نکته یاب

³⁶⁸ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: مملکتداری.

³⁶⁹ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: جمکلاه.

³⁷⁰ May the sun of his majesty be shined brightly in the signs of sayyidness, and the stars of his majesty be perpetuated in the places of happiness.

³⁷¹ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: اوله.

³⁷² In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: اوله.

عاجز و خاسر³⁷³ در نهایت حبّ و داده مبنی و غایت³⁷⁴ رابطه اتحاددن

منهی اولوب محب فضای صدق اتناسندن نسایم خلّت ابد پیوند

متنسم

P-17a.

متنسم و زلال سلسال³⁷⁵ وفای روان بخشایندن ریاض خوش هوای

دوستی و الفت سرسبز و متبسم اولا شهود عهد وفایله³⁷⁶

ثابت و موکد و عنوان خریطه ثناده³⁷⁷ شریطه صفّا اوزره

مهد و مجدّد قلوب اسلوب مرغوب تبجیل و تنویه³⁷⁸ ایله

صوب جناب سامی و مجلس کرامی یه که مرکز دایره عزّ جاودانی و مطرح

اشعه قدر و کامرانی در³⁷⁹ تبلیغ و توجیه اولنوب انهاء

ضمیر خورشید تاثیر³⁸⁰ و انباء خاطر خطیر³⁸¹ حقایق سفیر³⁸² اولدرکه

برساعت سعادت اثر و بر وقت میمنت رهبرده هدهد کتاب

هما پرواز نباء سبأ یقین ایله واصل و حمامه نامه دن³⁸³ قمری

مقری نغمه ساز کی صباخ روانه و مسامع مجامع ارباب عرفانه

الحان رنگیز حاصل اولای میدان بلاغته صافنات جیاد

عبارت کی زین استعارت و حلیه کنایت ایله تزین قلوب

کلمات جسان حسان ایله مضمار فضا حنده مطلق العنان استباق

³⁷³ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: فاتر.

³⁷⁴ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: کمال.

³⁷⁵ Salsal is not mentioned in *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*.

³⁷⁶ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: وفا ایله.

³⁷⁷ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: ثنادن.

³⁷⁸ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: توقیر.

³⁷⁹ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: کامراندر.

³⁸⁰ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: تنویر.

³⁸¹ *خطیر* is not mentioned in *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*.

³⁸² In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: سمیر.

³⁸³ *نامه دن* is not mentioned in *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*.

و جولان اتمشدر³⁸⁴ معروض انظاری اولی الالبصار و مشهود عیون³⁸⁵

تدبر و اعتبار واقع اولوب یعنی فراید لالی معانی که سلك سمط

الفاظ ابدارده انتظام و پرلمشدر سمع قبوله وصول بولب³⁸⁶ سبجه وار

انامل تاامل ایله تقلیب و شمار اولندقدده زیده کلام خیر انجام بو جمله

P-17b.

انفهام بولدیکه³⁸⁷ مقتضای خلوص محبت و مبتغای خصوص مودت

اوزره لایق دمت همت علیه و مطابق مکارم حصایل مرضیه اولان

ایفا عهود و اداء مراسم³⁸⁸ مستدعای رای زرین و فکر کرین و باعث

رفاهیت و اطمینان کافه مسلمین و سبب³⁸⁹ رضای سعادت افزای

حضرت رب العالمین در مطمح نظر دقایق بین اصابت قرین

اولمش واقعا اول جناب مکرمت نصاب و محمدت ایاب ایله مابینده

اولان عقد اکید الارکان و داد و عهد شدید البنیان حسن

اتحاددن مامول بودر که معدل لیل و نهار کی میزان دهر دوازده همیشه

لوازم خلّت و مضافات ثابت و استوار اولوب و محور دایره³⁹⁰ خط

استوا مانندی معاهد الفت و وفا اکمل نظام و توافق تام اوزره

دایم³⁹¹ استقرار بولوب مودت قواعدی و موالات مغاهدی اول و³⁹² جمله

³⁸⁴ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Feridûn Bey*: اتمشدر.

³⁸⁵ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Feridûn Bey*: عین.

³⁸⁶ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Feridûn Bey*: بولوب.

³⁸⁷ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Feridûn Bey*: بولدیکه.

³⁸⁸ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Feridûn Bey*: مراسم شروط و قبود.

³⁸⁹ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Feridûn Bey*: موجب.

³⁹⁰ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Feridûn Bey*: دائره.

³⁹¹ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Feridûn Bey*: دائم.

³⁹² In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Feridûn Bey*: اولو.

تشید و تاکید اولنه که سوانخ³⁹³ انواری و لواج³⁹⁴ اثارې رخسار³⁹⁵ دار و دیارده

و صفحات روزگاردی الی یوم القرار خورشید تا بدار کبی روشن و اشکار

اولا³⁹⁶ زیرا قبا بقاء ملک و ملت طراز اتساق اسباب نصفت و صدق طویت

ایله مطرز و محلی و دوام ایام دین و دولت حسن نیت خیر امنیت ایله

میسر و مؤفی اولور و درج درر مکنون نامه فضاخت مشحونده

اشعار اولمش که منبیهان اخبار و مخبران محبت مسرت ایثار اولان

ایلچیان

P-18a.

ایلچیان نامدار ایله دولت دثار عزت شغار فرزند ارشد اسعد

امجد اوغولوم سلیم طلال بقاء بفضل الله الملك الکریم³⁹⁷ طرفندن

معمد املر کوندلمش اولایدی بایزید و³⁹⁸ اولادی آنلره تسلیم

اولنوردی شمدی همان انتظار یرار و کارکنار کمسنه لری کلمسنه در

ارسالنه مبادرات اولنه که تسلیم اولنوب باعث تاکید اخلاص

و تزايد اختصاص اولا³⁹⁹ دینلمش بناء علی هذا اول ذات ملک سمات

و حمیده صفاتک بلغه الله الی اعلی التریجات⁴⁰⁰ قواعد صدق نیت

و صفاء⁴⁰¹ محبتلری اوزره بو محمک تحصیلی و بو خصوصک

تکمیلی ایچون حالا وان بکلرکیسی اولان امیر الامراء الکرام

کبیر الکبراء الفخام ذوالقدر والاحترام صاحب العز

³⁹³ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: لواج.

³⁹⁴ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: سوانخ.

³⁹⁵ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: رخساره.

³⁹⁶ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: اوله.

³⁹⁷ May his survival be long by God's grace, the noble Sovereign.

³⁹⁸ Bایزید is not mentioned in *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*.

³⁹⁹ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: اوله.

⁴⁰⁰ May God bring him to the highest degrees.

⁴⁰¹ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: صفای.

والاحتشام⁴⁰² خسرو پاشا دام اقباله ونجح آماله⁴⁰³ سعادت نهاد
و نجات نژاد مومی⁴⁰⁴ الیه او غلوم طرفندن چاوش باشی علی
اغا و متفرقه لردن فیروز اول جناب فلک اقتدار و رفیع
المقدار صوبنه ذخر الاعیان فخر الاقران یساول باشی
ولی بیک زید مجده⁴⁰⁵ ایلہ بروجہ استعجال روانہ و ارسال
اولندیلر عند حصول شرف الوصول مامولدرکہ بایزید ایلہ
جملہ اولادنی⁴⁰⁶ انلرہ تسلیم ایدوب کوندرمکده مقتضای هم والا

P-18b.

شیم صدور و ظهور ایده که تا انقراض ازمان مستوجب عطوفت
و⁴⁰⁷ مودت بی پایان و مستجلب اسباب خلّت ابدًا اقتراق اولوب هر دم
مراقق یکاکی و دستی مراقق و ساعد یمین و سعادت مساعد و موافق
اولمق⁴⁰⁸ محققدر و مضمون و میمون کتاب عنبرین نقاب و بلاغت
نصایده بعض ملتمسات که رجا و تمنا اولمشدر مسموع سمع قبول
اولوب مخز⁴⁰⁹ حصوله موصول اولمشدر اولّا طیبّه طیبّه مدینه
مقدّسه نبویه که مہبط فیوض وحی ربّانی و محط کواکب مواہب
سبحانی اولوب مطلع نور لامع الظهور جمال محمدی و منبع
جویبار کوثر آثار نوال کمال احمدی⁴¹⁰ علی ساکنہا افضل الصلوٰۃ

⁴⁰² The Most august commander of the commanders, the most Great of the esteemed noblemen, possessor of might and honour, possessor of grandeur and magnificence.

⁴⁰³ May his fortune be perpetuated and his goals be achieved.

⁴⁰⁴ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: مشار.

⁴⁰⁵ [May God] increase his glory.

⁴⁰⁶ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: اولادینی.

⁴⁰⁷ عطوفت is not mentioned in *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*.

⁴⁰⁸ اولمق. In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*.

⁴⁰⁹ منزله. In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*.

⁴¹⁰ احمدیدر. In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*.

والتَّحِيَّةُ مَا تَعَاقَبَتِ الْغَدَاةُ وَالْعَشِيَّةُ⁴¹¹ جَوَارِ عَزَّتْ مَدَارِنْدَه⁴¹² اُولَان

بقاع فلك ارتفاعدن نشانة ساحت عالم ملكوت و ارمكاه محرمان

اسرار خلوت سراى جبروت نمونه رَوْضَاتِ جَنَّاتِ برين بقیع رفیع

سدره آیین ده⁴¹³ اُولَان مشاهد⁴¹⁴ ايمۀ عظام و مراقد اجلۀ كرامك

بعضنه كه هر بري رهبران مسالك دين و سروران ممالك يقين در⁴¹⁵

رضوان الله عليهم اجمعين⁴¹⁶ مرکوز خاطر غاطر و مكنوز⁴¹⁷ ضمير خورشيد

ماثر واقع اُولَان نذور و صدقات و صلوات مبراتی ايضال و ادا ايچون

ادم كوندرك استدغا اولمش امدی⁴¹⁸ اول ذات ستوده صفات

و مكرمت

P-19a.

و مكرمت سماتك راى شريف عالم ارا و طبع منيف حقايق

نمالرنه⁴¹⁹ ظاهر و هويدا اولاكه مابينده اُولَان حسن طويّت

و محض محبت مقتضائي اوزره تمام محام و انجاح⁴²⁰ مرآمده مساعي

جميله و بين اقدام ظهور ايدوب مشاراليه خسرو پاشاييله⁴²¹

دولت اقرا⁴²² سعادت نشان اوغولوم سيلم جانبدن واران

ادمی سنه⁴²³ بايزيد ايله درت نفر اولادي تسليم اولنوب ارسال

⁴¹¹ The best prayer and salutation be upon its inhabitants as the turning of morning and evening.

⁴¹² In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Feridûn Bey*: عزتمدارنده.

⁴¹³ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Feridûn Bey*: در.

⁴¹⁴ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Feridûn Bey*: مشاهد مشاهير.

⁴¹⁵ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Feridûn Bey*: يقيندر.

⁴¹⁶ May God's good favor be upon all of them.

⁴¹⁷ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Feridûn Bey*: منکوز.

⁴¹⁸ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Feridûn Bey*: ايمدی.

⁴¹⁹ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Feridûn Bey*: نمالرينه.

⁴²⁰ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Feridûn Bey*: انجاح.

⁴²¹ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Feridûn Bey*: پاشا ايله.

⁴²² In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Feridûn Bey*: اقتران.

⁴²³ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Feridûn Bey*: آدميسنه.

اولندقده که نتیجه لوازم مصادقت و شرایطه طریقه
 موافقت در⁴²⁴ مقصود موعود علی ما هو المأمول شرف قبوله
 موصول قلوب من بعد دخی اسلوب مرغوب عهدو وفا
 و عادت میمنت مقرون صدق و صفًا محاسن خصایل⁴²⁵
 ملوک اوزره مرعی و مسلوک اولدوقچه واقع اولان
 جمله اُمال و ملتسمات و مقاصد و مرادات صحیفه ضمیر
 منپرده صورت پذیر اولدوغندن زیاده میسر
 و محصل اولماق⁴²⁶ مضمم مقزدر ثانی اول جناب عالی
 لازال محفوظاً بالمعالی⁴²⁷ نك غزّه ناصیه تاجدارى قرة باصرة
 شهریارى اولاد امجادلری حقّنده سابقاً انواع نوازش
 خسروانه و اصناف عواطف ملوکانه مرجو و مأمول

P-19b.

اولدقده مبذول و مقبول اولمش اپکن⁴²⁸ خالا وازد اولان
 کتاب مسکین نقابده هنوز اول کلبن کلستان
 جاه و جلال و انوار حدایق عزو اقبالک غنچه وجودلری
 کلشن شهودده نو شکفته اولدوقلری اشعار و انبا اولمش
 پس استنشاق رواج عنایت عمیه و استشام فوایح رعایت
 جسیم ایچون الطاف شامله دن تشریفات کامله صدورى
 ملحوظ انظار اضابت اثار واقع اولمشدر و فحواى کلام درر

⁴²⁴ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: موالفتدر.

⁴²⁵ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: خصائل.

⁴²⁶ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: اولقى.

⁴²⁷ May his high quality and dignity never be downfall.

⁴²⁸ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: اولمشيکين.

نظام نامه مسرت اختتامده اول جناب سلطنت مآبک
 منسوبات و متعلقانندن بو جانبه کلنلری امراء سرحد
 منع ایدوب رخصت ویرمیوب کپرو اول جانبه کوندرملری
 اشارت اولغین بوخصوص ایچون نکهتبانان اقالیم معمور اولان
 امراء عظام و مستخفطان ممالک محروسه اولان کبراء کرامه⁴²⁹
 تنبیه و تاکید اولندی که اول جانبدن اجازت اولدین
 کلنلرک⁴³⁰ طریق مرورلری بسته و قنطره عبورلری شکسته
 اولوب اصلا بر فردک سرحد ولایت دخیولن تجویز اتمیوب کپرو
 معاودت ایتدیره لر⁴³¹ و اول خسرو جمشید اقبال و همایون فال
 قبلندن مقدما تجدید قواعد محبت و تمهید معاهد دوستی

ومودت

P-20a.

و مودت ایچون کوندرپلان معتمد الدولة السنیه مؤتمن
 الحضرة العلیة مفخرالاعیان جعفر سلنام⁴³² دام مجده⁴³³
 مصحوب اجناس تشریفات فاخره و انواع تبرکات زاخره
 قلوب بی تاخر و تراخی موافقت⁴³⁴ توفیق میمنت و مقارنت
 توفیر توفیر و حسن اجازتله اول صوب صواب مابه صرف عنان
 اتمک⁴³⁵ محققدر تاکه مشارالیه خسرو پاشا و اوغلو⁴³⁶

⁴²⁹ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: فخامه.

⁴³⁰ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: کلنلرک.

⁴³¹ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: اینده دیلر.

⁴³² In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: سلطان.

⁴³³ May his Magnanimity endure.

⁴³⁴ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: مفارقت و.

⁴³⁵ رفیق ایله معاودت اینتدیرلنک مقرر و in *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: مقارنت توفیر توفیر و حسن اجازتله اول صوب صواب مابه صرف عنان اتمک.

⁴³⁶ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: اوغلو.

آدمی سی⁴³⁷ ایله بایزید و جمله اولادی ازسال قلنوب
 سرحدده واصل اولدقلرنده تخمیناً متلاقی اولالر و منازل
 و مراحلده حفظ و حراستلری و ترتیب محمات و مصلحتلری
 ایچون خدام والامقامدن ادملر قوشلمشدر ان شالله
 الترحم⁴³⁸ مساعدت عون یزدان و همراهی انصار و اعوان
 سببی⁴³⁹ ایله اول جناب مکرمت مناب و سلطنت مابک
 مجلس رفیع⁴⁴⁰ و محفل منیقلرنه⁴⁴¹ واصل اولوزلر باقی
 درجات عالیات دولت همایون و شرفات غرفات عزت روز
 افزون انوار طوابع لوامع سلطنت و مکت و آثار⁴⁴² سواطع
 مطالع سعادت و رفعت ایله مزین و محلی و روشن مجلی
 اولوب تضاعف عطایای الهی و ترادف الاء نامتناهی اوقات

P-20b.

نجسته ساغاتکره مقرون و مخصوص و اساس حشمت عظمی
 و اسباب شوکت و اعتلا ایله کاته بنیان مرصوص⁴⁴³ باد
 أبدالاباد

⁴³⁷ is not mentioned in *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey.* و همراهی انصار و اعوان سببی

⁴³⁸ If the compassionate God wills.

⁴³⁹ is not mentioned in *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey.* و همراهی انصار و اعوان سببی

⁴⁴⁰ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey.* منیف.

⁴⁴¹ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey.* رفیعلرینه.

⁴⁴² In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey.* آثار و

⁴⁴³ [As Saff4]

کانه بنین مروض

as if they were a firm and compact wall

3.6. Document No.6

The Letter, Which Was Sent With Gifts After the Revolt of Prince Sultân Bâyezîd to the Şâh Tahmâsb

- *Şehzâde Sultân Bâyezîd Vâkı'asından Şoñra Şâh Tahmâsba İn'âmla Gönderilen Nâmedür*
- Ottoman Turkish
- Pp. 21a.-23b.
- No date of correspondence
- The document in the other *münşe'âts*:
  - i) *Mecmû'a-i Münşe'ât-i Ferîdûn Bey* (Vol.II), 1858, 49-50.
Title: *Cennet-mekân Sultân Süleymân Hân Gâzî Hazretleri Dergâhundan Şâh Tahmâsba Def'a-i Sâdisede İrsâl Buyurulan Nâme-i Hümayûnuñ Şûretidür*
(The Copy of the Sixth Imperial Letter, Which Was Sent from the Court of His Excellency the Sultân Süleymân Hân Gâzî, May Paradise Be His Home to Şâh Tahmâsb)
  - ii) *Muhâberât Mecmû'ası*, varak 115a-120a, 170-172.
Title: *Şehzâde Sultân Bâyezîd Vâkı'asından Şoñra Şâh Tahmâsba İn'âmla Gönderilen Nâmedür*
(The Letter, Which Was Sent to Şâh Tahmâsb After Prince Sultân Bâyezîd's Revolt Along With Some Donations)

Summary

This letter which was sent to Şâh Tahmâsb by Sultân Süleymân Hân along with some donations is about Prince Sultân Bâyezîd. In the letter, which is penned after Bâyezîd's revolt, after respectfully praising Şâh Tahmâsb, Sultân Süleymân emphasizes friendship and peace. He writes that the letter along with the gifts and goods has given to İlyâs Bey lord of the standard (*sancak-begî*) of the Eastern Karaman (*Karaman-i Şarkî*) to take it to Şâh Tahmâsb.

Transcription

P-21a.

شہزادہ سلطان بایزید واقعہ سندن صکرہ شاہ طہماسبہ انعاملہ کوندریلان نامہ در

تحتیات مبارکۃ سنیتۃ و اثنیۃ فواجہا زکیۃ و دَعَوَات

تلالاً کالالی اجلّ من العقود الجوهرة⁴⁴⁴ تحملها التّسیم بطیب
عرف یبلغ بالغداة و بالعشیّة هرچند که دیبای زیبای
کلام فصاحت ادا حریر حسن تحریر و لطف تعبیر ایله
تسطّیر و تصویر اولنه و خلعت عبارت حلیه استغارت
و حلّه دلالت طراز بَلَاغَتْ برله طور دلپذیر اوزره و شی
و تحبیر قلنه و نمایم و شاح الفت جواهر زواهر خلّت ایله
مژین و محلی و سررشته قلاید فراید موانست دررغر رمصادقتدن
نمونه عقد ثریا اوله⁴⁴⁵ حرزیمین ارباب و داد و قصّ نکین فواد
صفا نهاد اولان کهر معتبر کان امکان و یواقیت مواقیت
و ازمان اعنی هدایای دعوات ضافیات لامع الانوار که لولوی
شاهوار کبی اصداف قلوب اشرافدن ظاهر و اشکار اولور
وَ عطاای تحیات خالصات با هراثار مانند لعل ابدار زینت
افسر تاجداران عالیقदार اولمغه سزاوار اوله⁴⁴⁶ صدور سطور
کتاب مستطاب محبت ارتسامده محزون و مندرج و استار
اسرار خطاب صواب با احترامده مکنون و مندمج قلوب

P-21b.

اول حضرت هما همت داور دولت فلك بسطت ملك
خصلت عطار فطنت مریخ صولت قمر طلعت مشتری
مکانت جمشید مکنت فریدون منطلت کسری تخت فیروز
بخت آیالت ایاب سعادت قباب سیادت انتساب مکارم
اکتساب دارا شوکت کیقباد حشمت خسرو و عزّت خاقان رتبت
نصفت دثار مکرمت شغار رفعت مدار کردون و قار غره
ناصیه شهریار قرة باصرة تاجداري جمجاه عزّت پناه سعادت

⁴⁴⁴ In Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey: الجوهرة.

⁴⁴⁵ In Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey: اوله.

⁴⁴⁶ In Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey: اوله.

دستگاه طهاسب شاه لازل خیام دولته باوتاد العزة
مشدودة و ظلال اقباله و رفعتہ بنظام ایام حشمتہ ممدودة⁴⁴⁷
صوب صواب نما و جانب شرف اتما لرنه⁴⁴⁸ اتحاف و اهدا روانه و انها
اولنوب مرایای مهر انجلای خاطر خطیر حقایق سفیر و مطاف
طوایف لطایف اولان صحایف دقایق معاکف ضمیر مشترې نظیر
لامع التئورده روشن و مبین واضح و معین درکه نهال
مقال زلال صفاء بال ایله بهجت تازه و اغضان کلمات
محبّت سمات طولی مثال تنسم ریاح موافات ایله سرفراز
و بر کمال اولوب اهتزاز بی اندازه بولوب بهارستان معانی و کبرک
نکات بیانی و رشحات انس و روحانی و نسایم عنبرین شایم صدق و جاودانی
ایله

P-22a.

ایله مرشح و صفحه افاق و لوحه اوراق لوامع نیر اتحاد
و سواطع مهر و وداد ایله محلی موشح الور فضای خوش هوای
دوستی و یاری و عرصه چمن زار پیمان دارای حسن نیت و تعهد و
تربیت ایله لطافت و نظافت و حضرت و طراوت بولور درجات
ارتفاع شاخسار الفاظ درر نثاردن اثمار معنای محبت
انبای⁴⁴⁹ لامع الانوار تماشاگاه نکس بیدار اولی الابصارده
نشانه کلهای لعلین رخسار و انظار هوشیاران صاحب
طلعت افزای دوحه مراد و زهت نمای سراپستان حسن اعتقاد
اولوب نمونه روضه رضوان و حدایق جنان فرحت آثار
و مسرت نثاردر پس توالی ورود جنود و فود و تنابع

⁴⁴⁷ May his tent of state be tied with the pillar of glory, and the shadow of glory and greatness be endured with the order of the days of virtuous.

⁴⁴⁸ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: انجالیینه.

⁴⁴⁹ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: انبای.

وسایل عهد و رسایل⁴⁵⁰ محبت نمود تعاقب کواکب سعود کجی
 سبب دوام میامن مضافات و باعث تمام محاسن موافات
 اولوب اسالیب اساطین ارباب جاه و مکنت و قوانین خواقین
 صاحب مجد و شوکت سوابق ازماندن بونسق اوزره محقق
 الجریاندر واقعا استقرار قواعد شهر یاری و استمرار مراسم
 صداقت شغاری توامان و اطراد امور دولت اتساق اعمال
 صفای طویّت ایله همعناندر قوام نظام احوال بنی آدم

P-22b.

و بقاء بنأ جملة عالم قوائی⁴⁵¹ اسباب موالات و تنائی لوازم
 مضافات اولدوغی خرده خرده دان قتنده ظاهر و عیاندر
 بناء علی هذا مسالك مودت و عهد وافی و مشارع الفت
 و اعتقاد ضافی شیمه کریمه ملوک اوزره مشروع و مسلوک
 قلوب منہیان اقبال و مخبران احوال واردان موارد کامرانی
 قاصدان مقاصد عزت نشانی بین الجانبین منعاقب و متوارد
 اولمشدر انتہاج منہج محبت استنتاج نتایج مودت تحریک
 سلسله حب و وداد و تشبیک روداف عواطف دایم الازدیاد
 و تکمیل بنیان مخالصة و تعدیل ارکان مصادقت ایچون
 خدام انجم احتشامدن قره حصار شرقی سنجاغی بکی اولان
 قدوة الامراء الکرام عمدة الکبراء الفخام⁴⁵² الیاس بیک دام عزه⁴⁵³
 مصحوب خزاین و تبرکات و اصناف تعطیلات و تکریمات قلوب
 اول مجلس سامی و نادى کرامی یه ارسال اولندی تاکه درر
 فواید عوایده مبداء صدور و تضاعف شرایف و عوارفه

⁴⁵⁰ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Feridûn Bey*: رسائل.

⁴⁵¹ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Feridûn Bey*: توالی.

⁴⁵² A role model for the most august commander and example of the esteemed noblemen.

⁴⁵³ May his glory be eternal.

منشأ ظهور اولاً مادام که شریطه حمیده کرداری و طریقه
 بزککاری بر وفق امنیّت و خلوص عقیدت مرعی و حمّاً مشاق⁴⁵⁴
 و حدود اتفاق محمی طوتلوب⁴⁵⁵ استمشاک عروه و تقی وفا

و مستدعای

P-23a.

و مستدعای رضا خیر اقتضا مودّی اولنه ارجاً رجاً و امید
 محطّ رجال نوید سعید اولوب اسباب اغراز و تائید تجدد
 و تأکید اولق مقرر در و لوح خاطر انورده بوجه اورده مصمّم
 و مصوّر در و درر صدف شرف و کمال و دراری بروج مجد
 و اقبال اخلاف نجاب⁴⁵⁶ عزّت انتساب فرزندان سعادت‌مندان
 مکرمّت اکتساب زید اعمار هم فی ارفع دولة شامخ بناوها
 و دام اثار هم باسبغ نعمه راسخ سناوها⁴⁵⁷ ملحوظ لواحظ
 شهنشاهی و مشمول عواطف و نوازش پادشاهی اولوب هر
 برلر⁴⁵⁸ خلع اکرام و تحف با احترام تعین اولمشدر ان شاء الله
 الملك المتغال علی ایمن الوجه و احسن الحال⁴⁵⁹ عزّ حضور موفور
 السروره شرف اتضال بولوب مثول خدمت و حصول امنیّتدن
 صکره مقرون حسن قبول و رخصت عودت و نهضت اپدوب
 اخبار مسرت اثار دوام عافیت و اطوار ذات ملک صفات
 و ستوده خصلت ایلّه باعث نیل آمال و امانی و موروث لوازم
 حبور و شادمانی اولماق⁴⁶⁰ مامولدر تالواء صبح سعادت و فیروزی

⁴⁵⁴ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey* and *Muhâberat Mecmû'asr*: میشتاق.

⁴⁵⁵ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: طوتلوب.

⁴⁵⁶ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: بجانب.

⁴⁵⁷ May their flourishes rise as great buildings in his lofty state, and the most beautiful works of blessing may perpetuate as rooted as arrowhead.

⁴⁵⁸ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: برلرینه.

⁴⁵⁹ May God preserve your state in the best possible way and the best possible condition.

⁴⁶⁰ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: اولماق.

افق تنق میمنت و بهروزیدن کشاده و داور خاور جهان افروز
سریر سپهر چارمین ده اسباب حشمت و زهت آیینی اماده قلا⁴⁶¹

P-23b.

اشعه لمعه خورشید عزت جهان پیمای و خافقات زایات
قدرو حشمت آسمان فرسای اول⁴⁶² لازال بالقدر الرفیع ممتعاً
مادارت الایام والاعوام⁴⁶³ باجل احوال و ایمن عزه
و اتم اقبال یلیه دوام

---

⁴⁶¹ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: قله.

⁴⁶² In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: اوله.

⁴⁶³ May his dignity be perpetuated as the turning of days and years.

3.7. Document No.7

Şâh İsmâ'il's Letter to Sultân Süleymân for Offering Congratulation on the Conquest of Rhodes and Condolences for the Death of the Late Sultân Selîm

- *Sultân Süleymân Hâna Bu Mektubu Şâh İsmâ'il Feth-i Kal'e-i Rodos Tehniyesiyçün ve Merhûm Sultân Selîm 'Aleyh Raḥmetullâhi Raḥim Ta'ziyesiyçün Göndermişdür*
- Persian
- Pp. 80a.-81a.
- No date of correspondence
- The document in the other *münşe'ât*:
  - i) *Mecmû'a-i Münşe'ât-i Ferîdûn Bey* (Vol.I), 1858, 525-526.
Title: *Cennet-Mekân Sultân Selîm Hân Ġâzî Hazretlerinin Vefatlarına Ta'ziye ve Rodos Kalesinin Fethi İçün Tehniyeyi Şâmil Şâh İsmâ'il Tarafından Takdîm Kılınan Nâmenüñ Şûretidür*
(The Copy of Şâh İsmâ'il's Letter to Sultân Süleymân for Offering Congratulation on the Conquest of Rhodes and Condolences for the Death of his Excellency the Sultân Selîm Hân Ġâzî, May Paradise Be His Home)

Summary

This was the first letter written by Şâh İsmâ'il after Sultân Süleymân's enthronement. In the letter, after sending praying towards Muslim and Islamic soldiers, and entitling Sultân Süleymân with Süleymân mekân, Hazreti Hâkan, Cam câh, Sultân of Selâtîn, supporters of Islam, among others, Şâh İsmâ'il congratulates on the victory over the infidels and considers it as a service to Islam. At the end of the appreciations, he quotes a verse from the Quran for Sultân Süleymân which says, "Except him who comes to God with a heart free (from evil)." Moreover, he offers his condolences to him upon his father's death in a polite manner. At the end of the letter, Şâh İsmâ'il states that the letter has been sent by Tacüddin Halife, as one of the old trustee scholars of his family.

Transcription

P-80a.

سلطان سليمان خانه بو مکتوبی شاه اسمعیل فتح قلعه رودوس تنهیه سیچون
و مرحوم سلطان سلیم علیه الرحمة الملك الرحیم تعزیه سیچون کوندرمشدر

هو الله المستعان سلماً للمعداة و السلطنة و النصفة

و الخلافة والحشمة و الشوكة و الظفر والجلال و الاجلال سلطان
 سليمان خلد الله تعالي ظلال سلطانه بين الخواقين و نصر جنوده
 و اعضاده لقلع مائر اضداد الدين و قطع دابر المشركين و قمع
 منابر الكفر و الكافرين و ظفر عساكر الاسلام و جيوش

P-80b.

المسلمين الى يوم ينال فيه اجر العالمين بعد دعايى كه فوايح
 قبولش شهايم نوايح رياض جنان بمشام ساكنان انجمن انس رساند
 و ثنابي كه فواتح حصولش نسايم⁴⁶⁴ نفس الرحمن ادعان عالم جان
 غنچهاي چمن قدس بشكفاند تحفه مجلس جنت آسا و هديه محفل
 خلد انتماي حضرت خاقان جم سكندر تمكين سليمان مكان
 دارا آيين قدوة اكاسرة المجاهدين عمدة قياصرة السلاطين⁴⁶⁵
 كراينده مشهود ضمير اقدس و مكشوف خاطر خطير انفس انكه
 چون در مكامن حيطة⁴⁶⁶ امكان ابداع از نوع انسان كما بشهد عليه
 لولاك⁴⁶⁷ لما خلقت الافلاك منصور و ممكن نيست و هو مع ستمو
 شانه و علو مكان بحكم آية كريمة و ما خلقت الجن و الانس الا
 ليعبدون⁴⁶⁸ وسيلة عبادت رب العالمين و دريعة⁴⁶⁹ اطاعت
 شرع مبين و دين متين اند و فضل جهاد بمقتضاي كلمه طيبه
 فضل الله المجاهدين على القاعدين⁴⁷⁰ مبين و مبرهن و هويدا و

⁴⁶⁴ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: بنسايم.

⁴⁶⁵ A role model for Kasrâs of Mujahedin and example of the Kaisers of Sultans.

⁴⁶⁶ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: خطه.

⁴⁶⁷ لولاك لولاك in *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: لولاك.

⁴⁶⁸ [Adh Dhariyat56]

وَمَا خَلَقْتُ الْجِنَّ وَالْإِنْسَ إِلَّا لِيَعْبُدُونِ

And I have not created the jinn and the men except that they should serve Me

⁴⁶⁹ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: ذريعه.

⁴⁷⁰ [An Nisa"95]

روشن است و مقرر و معین که هر فتح و فیروزی که اسلام را
بر کفر و هدی را برضلال بامداد توفیقات سبحانی و اعداد عنایات
رتابی از وریا حجب غیب چهره کشاید و از حبابای⁴⁷¹ عوالم لاریب
جلوه کر آید سیما فتحی که بمؤدای مالا عین رات و لا اذن سمعت
ولا خطر

P-81a.

ولا خطر علی قلب بشر مثل آن درازمنه سابقه و اعوام و قرون
سالفه عیون اعیان اولوالابصان دیده⁴⁷² و کوش و هوش خردمندان
اهل اعتبار نشنیده و بخاطر روشن ضمیران صایب⁴⁷³ افکار نرسیده
یقین که خشنودی خالی ارض و سما و سبب ارواح مقدسه جمیع
انبیا و ائمه هدا و کافه اولیا و زمرة اصفیا علیهم التحية و الثنا⁴⁷⁴
خواهد بود و استبصار بدین نعمت جسیمه عظمی و سعادت حسنه
کریمه کبری بمصدوقه یستبشرون بنعمه من الله⁴⁷⁵ و فضل لم یسهم سوء
و اتبعوا رضوان الله⁴⁷⁶ که جابر خواطر الم رسید کان رحلت عالی حضرت⁴⁷⁷
خاقان فردوس مکان علّین آشیان حامی بیضه اسلام ما حی دابر
عبدة الاصنام الواصل الی اعلیٰ غرف جنّات نعم المنعوت

فَضَّلَ اللَّهُ الْمُجَاهِدِينَ عَلَى الْقَاعِدِينَ

and God shall grant to the strivers above the holders back a mighty reward

⁴⁷¹ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: خبابای.

⁴⁷² اولوالبصار ندیده in *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*.

⁴⁷³ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: صائب.

⁴⁷⁴ Greetings and salutations upon them.

⁴⁷⁵ [Al 'Imran171]

يَسْتَبْشِرُونَ بِنِعْمَةٍ مِّنَ اللَّهِ

They rejoice on account of favor from God and (His) grace

⁴⁷⁶ [Al 'Imran174]

وَفَضَّلَ لَمْ يَمَسْسَهُمْ سُوءٌ وَاتَّبَعُوا رِضْوَانِ اللَّهِ

[God and] (His) grace, no evil touched them and they followed the pleasure of God

⁴⁷⁷ عالیحضرت in *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: حضرت

من اتى الله بقلب سليم⁴⁷⁸ عظم الله معالى درجات السلف و ابد مراقي
 قدر الخلف مى شد اين صورت اعظم از عيد اضحى و انجم سرور بشرى
 دانسته سعادت مآب عمدة الخلفاء العظام⁴⁷⁹ تاج الدين حسن خليفه را
 كه از خلفاء معتمدان قديم اين خاندان است جمعت تهنيت فتوحات
 كبرى متوجه قبله اقبال و محرم حريم كعبه
 امانى و آمال ساخته تاكيدا الصفاء الوداد و تايداً الصدق
 الاعتقاد و العتماد و الدعاء مخلص الى يوم التناد

⁴⁷⁸ [Ash Shu'ara"89]

إِلَّا مَنْ أَتَى اللَّهَ بِقَلْبٍ سَلِيمٍ

Except him who comes to God with a heart free (from evil)

⁴⁷⁹ Example of the exceedingly great caliphs.

3.8. Document No.8

The Response

- *El-Cevâb*
- Persian
- Pp. 81b.-82a.
- Date of correspondance: *Muḥarram* 14, 930 AH /November 23, 1523.
- The document in the other *münşe'ât*s:
  - i) *Mecmû'a-i Münşe'ât-i Ferîdûn Bey* (Vol. I), 1858, 526-527.
Title: *Reisü'l-Küttâb Cevrî Çelebî İnşâsıyla Yazılan Cevâbdur*
(The Written Response Which Was Composed by the Head of the Scribes Cevrî Çelebî)

Summary

In this response to the letter, as mentioned in the content of the letter, according to a tradition in Islam in which replying to a greeting (*salâm*) is mandatory, Sultân Süleymân did so and responded to Şâh İsmâ'il's letter on Muharram 14, 930 AH (November 23, 1523). The letter begins with respectful epithets like deserved state holder and Şâh İsmâ'il, son of Şeh Heydar, among others. Then, Sultân Süleymân informs Şâh İsmâ'il that he received the letter and states his thanks and appreciations for offering congratulation on the conquest of Rhodes and condolences for the death of the late Sultân Selîm. He mentions the granting of permission to Tacüddin Ḥalîfa to return. The letter ends with: "May God preserves your reign."

Transcription

P-81b.

الجواب

جناب امارت مآب⁴⁸⁰ حکومت انتساب اسمعیل بن شیخ

حیدر الصفوی ارشده اللہ تعالیٰ⁴⁸¹ مثال

شریف کشور کشای سلطانی و طغرای غرای

عالم آرای خاقانی کہ غرہ غرای صبح دولت و کامرانی

⁴⁸⁰ امارتاً: in *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*.

⁴⁸¹ May the Almighty God guide you.

و شمسۀ رایات فتح آیات و کشورستان نیست مشاهده رفته
 انها می رود که چون فتح مبین دین متین اسلام و طریق مستبیین
 شریف سیدالانام علیه افضل التحیه والسلام⁴⁸² جواب کتاب
 و رد تحیت و سلام بر مقتضای مضمون مصدوقه قدیمه فاذا
 حیتم بتحیه فحیوا باحسن منها اوردوها⁴⁸³ و مستدعای آن لجواب
 الکتاب حقاً کرد السلام از جمله واجبات و قبیل مفروضاتست
 درین و لاطایر خجسته حصال کوبه پرواقبال بال اعنی مکتوب
 موذت مصحوب صداقت اسلوب که بفاتحه الکتاب اخلاص معنون
 و بحاسین خلوص طویت و اختصاص مژین کشته بوساطه⁴⁸⁴ عمده
 الخواص و المعتمدين زبدة اصحاب الغر و التمكن⁴⁸⁵ تاج الدین حسن
 خلیفه زید مجده⁴⁸⁶ در ساعت سعد و وقت خرم بسده سئیه
 کعبه مثال و عتبه علیه قبله اقبال که مطاف طایفان مجموع
 عالمست

P-82a.

عالمست و قبله کاه زایران جمهور ام سمت ورود یافت و نتایج
 کلمات طیبات از تهانی⁴⁸⁷ جلوس بر سریر سلطنت و فتوح قلاع
 و مملکت و خصوص تعزیت رحلت اعلی حضرت سلطان فردوس
 آشیان خاقان جنت مکان مالک نواصی الملل سالک اقاصی

⁴⁸² The Holy Prophet, may the best greetings and peace be upon him.

⁴⁸³ [An Nisa"86]

وَإِذَا حُيِّتُمْ بِتَحِيَّةٍ فَحَيُّوا بِأَحْسَنَ مِنْهَا أَوْ رُدُّوهَا

And when you are greeted with a greeting, greet with a better (greeting) than it or return it.

⁴⁸⁴ In Mecmua-ı Münşe'ât-ı Feridûn Bey: بواسطه.

⁴⁸⁵ Example of the specialty and accredited chosen of the owners of splendor and empowerment.

⁴⁸⁶ [May God] increase his glory.

⁴⁸⁷ In Mecmua-ı Münşe'ât-ı Feridûn Bey: نهانی.

التول ناصر شعائر الاسلام و المسلمين قانع مآثر الفجرة و التمردين
ملك نهاد و ممالك پناه و ملك سستان الشاكن
في اعلى درجات جنات نعيم المتصف بمن اتي الله بقلب سليم⁴⁸⁸
تغمده الله بغفرانه و بواه حيث يشاء⁴⁸⁹ من جنانه كه در مضمون
عزت مشحونش مكنون بود من القوادم⁴⁹⁰ الى الخواتم يسمع اشرف
و اعلى اسمع الله المسادى دايما⁴⁹¹ رسيد صورت تلقي و حسن
قبول پذيرفت و چون قاصد موي اليه شرايط ابلاغ رسالت را
بر موجب وقولوا للناس حسنا⁴⁹² على احسن الوجوه بتقديم
رسانيد باجازت عليه يمون انصراف و انعطاف داده
بدان صوب روانه كرداينده و من الله التوفيق⁴⁹³ حق سبحانه
و تعالى⁴⁹⁴ همواره ارگان بناء دارالحكومة آن جناب را بحجت
رعايت شرع و امتثال احكام دين از اصول فروغ لايزال
مزين و مشرف داراد بمحمد خير العباد و آله المجاد الى يوم التتاد

P-82b.

جرى ذلك و حرر في رابع عشر من شهر محرم الحرام سنة ثلثين و تسعماية

⁴⁸⁸[Ash Shu'ara"89]

لَا مَنْ أَتَى اللَّهَ بِقَلْبٍ سَلِيمٍ

Except him who comes to God with a heart free (from evil)

⁴⁸⁹ May God be mercy on his soul and provide him with any place as he wants.

⁴⁹⁰ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Feridûn Bey:* فوادم.

⁴⁹¹ A passage from Arabic poetry.

⁴⁹²[Al Baqarah83]

وَقُولُوا لِلنَّاسِ حُسْنًا

and you shall speak to men good words aside

⁴⁹³ And God make successful.

⁴⁹⁴ And God whose lauds, I recite, and who be extolled.

3.9. Document No.9

The Copy of the Honorable Imperial's Letter Sent to Ṭahmâsb for Informing His Sultanate to the County of Ajam, Which Was Composed by Sealer Celâlzade

- *Celâlzâde İnşâsıyla Cenâb-i Hümayûndan Şâh Ṭahmâsbuñ Sâltânâti İstimâ'yla Vilâyet-i 'Aceme Gönderilen Nâme Şûretidür*
- Ottoman Turkish
- Pp. 86b- 88b.
- No date of correspondence
- The document in the other *münşe'âts*:
  - i) *Mecmû'a-i Münşe'ât-i Ferîdûn Bey* (Vol.I) 1858, 541-543.
Title: *Nişancı Bulunan Celâlzade İnşâsıyla Ṭahmâsba Gönderilen Tehdid-nâmedür*
(The Threatening Letter Which Was Composed by Sealer Celâlzade That Was Sent to Ṭahmâsb)

Summary

In this letter, composed by Mustafa Celâlzâde sealer (*nişancı*), Sultân Süleymân threatens Şâh Ṭahmâsb for not declaring his servitude after his father (Sultân Selîm) death, and his ascendance to the throne. Then, Sultân Süleymân threatens him that after finishing the war with Angros and Afranj, and conquering Belgrad and Rhodes, he would march to Eastern lands (*diyâr-i Şark*) and camp in Tabriz and Azerbaijan, probably in Iran and Turan, and other counties of Samarkand and Khorasan soon. He suggests Ṭahmâsb that if he wants to be alive, he would better leave the throne and go to the dervish lodge like his fathers did. Then, Sultân Süleymân compares himself as a bird of prey and Şâh Ṭahmâsb as an ant that would be hunted and wiped off the face of the earth with the help of God. Finally, he urges Şâh Ṭahmâsb to respond to him and if he is brave enough, prepare himself [for facing Sultân Süleymân].

Transcription

P-86b.

جلال زاده انشاسيله جانب همايوندن شاه طهاسبك سلطنتي

استماعيله ولايت عجمه كوندريلان نامه صورتي در

طهاسب بهادر ارشده الله الملك القادر

مثال بيمثال واجب الامتثال واصل اوليجاق معلوم اولاي

بونندن اقدم سعيد الحيات و شهيد المات مرحوم بابام سلطان سليم خان

عليه الرحمة و الرضوان نشین فانیدن سراي باقی یه انتقال و ارتحال
ایدوب بارگاه قدسي پناه توتی الملك من تشاء⁴⁹⁵ دن تقدست اسماؤه و توال
الاؤه سریر ملك خسرواني و تحت خلافت صاحب قرانی⁴⁹⁶ جناب جلالت
مآب و عتبه سعادت نضایمه تفویض اولنوب ممالك محروسه
نامتناهي و اقالیم محمیة سعادت دستکاهی بالطول و العرض
بر مقتضای انا جعلناک خلیفه فی الارض⁴⁹⁷ قبضه قدرت جهانبانی
پنجه مکنت فرمان روانه مقبوض و مقرر و مضبوط و مسخر اولوب
پادشاهان

P-87a.

پادشاهان دارا آیین خسروان صاحب تمکین سده کردون نشان
ترابه یوز سوروب درگاه جهانپناهیه اظهار عبودیت
و امتثال قلمشدر ایمدی سنداخ⁴⁹⁸ صدمات صرصر قهرمانی
و سطوت و دهشت آیات عتاجدن شمه مشاهده ایلوب مرغ
روح بی فتوحک چنکال شاهین اجل پردازدن خلاص و منقار
شهباز بلند پروازدن مناص بولش اوقلو شکارمز ایدک عرصه
آشوب جنکنده فضای وسیع جهان باشکه تنک کورینوب زمزمه
مردان عدوکش و صف شکن و لوله تفنک و ضربزن خروش افکن
سود بی سود کی سراسمه⁴⁹⁹ ایدوب لشکر شیاطین رهبرک يوم بقر الموء

⁴⁹⁵ [Al 'Imran26]

أَلَمْ لَکَ مَنْ تَشَاءُ

[you give] the king whomever you want

⁴⁹⁶ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: صاحبقرانی.

⁴⁹⁷ [Sad26]

إِنَّا جَعَلْنَاكَ خَلِيفَةً فِي الْأَرْضِ

[o Dawood! Surely] We have made you a ruler in the land

⁴⁹⁸ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: سندخی.

⁴⁹⁹ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: سراسمه.

من اخیه⁵⁰⁰ خالتن⁵⁰¹ مشاهده ایلمشلدی لکن آبا و اجداد عالی نژادمک
 طبایع محمدت بدایعلرنده کمال مروت و نهایت عاطفت و وفور شفقت
 و رافت را کزو مقرر اولوب قچانی قومق و زیونی اولدرمک عادت مرضیه
 و قاعده مالوفه لری اولمامغین نقطه وجود خبثت آلودگی تیغ بران
 عساکر ظفر مآثرله صفحه روزکاردن ازاله و حک ایلمک ممکن و میسر ایکن
 اغراض عین اولنوب اولانجه خزاین و جهاتک نهب و غارت و معمور ولایتک
 نهب و خسارت قلوب لوآء نحوست نمآکده خدوغ بی فروغ هزیمت سزا که
 مجتمع اولان طایفه ملحدین طعمه تیغ غازیان فتوح آیین واقع

P-87b.

اولمشیدی اگر طبیعت ضلالت سرشتکده ذره قدر جلادت
 و غیرت اولایدی چوقدن هلاک اولوردک پس بونک کی عنایتمزه
 مظهر دوشوب قلیجمرتالنده جان هراسانکه امان ویرلیدی
 نیچون درگاه جهانپناه و بارگاه فلک اشتباهمه آدم کوندب
 عرض عبودیت و جان سپاری و اظهار رقیت و خاکساری
 ایتمدک بو نقصان عقلله تمام غرورک و دایره⁵⁰² ضلالتدن
 عدم عدولک اولمغین انشاءالله الاعتر و الاکرم⁵⁰³ بنم داخلی
 عن قریب دیار شرقه توجه همایون و عزیمت میمونمه موجب
 و باعث اولدی اوتاق کردون نطق اراضی تبریز و ادربایجان
 بلکی ممالک ایران و توران و سایر ولایت سمرقند و خراسان
 صحرالرنده قورلمق مقرر اولدی بو زمانه دکن تاخیره سبب
 اقضای ممالک محمیّه ده دهنه کفار انکروس و افرنجده

⁵⁰⁰ [Abasa34]

يَوْمَ يَقْرُ الْمَرْءُ مِنْ أَخِيهِ

The day on which a man shall fly from his brother

⁵⁰¹ آیتن In Mecmua-ı Münşe'ât-ı Feridûn Bey:

⁵⁰² دائرة In Mecmua-ı Münşe'ât-ı Feridûn Bey:

⁵⁰³ If God the highest and honorable willeth.

واقع اولان بلغراد و رودوس که معظمت قلاع ربع مسکون اولوب
هر بري اعجوبه دهر بوقلمون ايدي استخلاصلى ايچون لشکر جزار
عدو شکارله اوزرلرله عزيمت ايدوب و اردوغم کي هادی
اَنَا فَتَحْنَا لَكَ فَتْحًا مُبِينًا⁵⁰⁴ هدايتی ايله و دليل و ينصرك الله نصرًا
عزيرًا⁵⁰⁵ دلالتی ضربه هجوم شاهبازان رومه متحمل اولموب
هر بري

P-88a.

هر بری زمان قليل ده حیطه فتوح و تسخير وصول بولوب
مدار اصنام دارالاسلام و معابد اوٹان مساجد اهل ايمان
اولوب آيين کفر و ضلال على وجه الکمال نکوسار قلندی
الحمد لله الذي هدانا لهذا⁵⁰⁶ ايدي خبر و آگاه اولاسن⁵⁰⁷ که
عنان عزيمت ظفر قرايم سنک اوزرکه منعطف اولوب عسکر
ظفر رهبرک هجوم نصرت مرسوملري ولايتکه در مقدما تنبيه
احوال کارز ارشيمه مرضيه دلاوران نامداران اولمغين
سکا دخی اعلام اولندي شويلکه گروه کوه شکوه
ولايتکه داخل اولوب خانمان و مملکتک تاراج ايدين⁵⁰⁸ تاج
الحاد رواجک باشکدن چقاروب طريقه اجداد که سالک
اولوب ابدال وارمند کيوب زاويه درويشی و مسکننده و تکیه

⁵⁰⁴ [Al Fath1]

إِنَّا فَتَحْنَا لَكَ فَتْحًا مُبِينًا

Surely We have given to you a clear victory

⁵⁰⁵ [Al Fath3]

وَيَنْصُرَكَ اللَّهُ نَصْرًا عَظِيمًا

And that God might help you with a mighty help

⁵⁰⁶ [Al A'raf43]

الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي هَدَانَا

All praise is due to God Who guided us

⁵⁰⁷ In Mecmua-ı Münşe'ât-ı Feridûn Bey: اولاسر

⁵⁰⁸ In Mecmua-ı Münşe'ât-ı Feridûn Bey: ايتدين

مذلتده منزوی اولوب بواب کامیایمندن شیئ لله ایدرسک
 دولت و سغادت سنک اولاً⁵⁰⁹ و ایلکدن غیری نسنه کورمیه سن
 والّا غرور فرعونی و پندار نمرودی جبلت شقاوت منزلتکدن
 زایل⁵¹⁰ اولیوب راه ضلالت ولجّا ذاهب اولورسک انشاء الله
 الاعز⁵¹¹ صدای تصادم لیوش و نوابر تراحم رمح جیوش و آوازّه
 طوب صاعقه کردار رعد آثار جیشوم مخافت میشومکه واصل اولیجاق⁵¹²

P-88b.

ینه اوغرادوغک معلوم اولاً⁵¹³ شویله که مور بمقدار اولوب تقبّه
 زمینه کبررسک و طایر پرنده اولوب هوای بالاده اوچرسک
 دخی سنی قومیبوب بعنایه الله الملك الخبیر⁵¹⁴ عرصه جهانی
 وجود خبیثکدن تطهیر ایدم فرمان قدر تفاذمه جواب کوندروب
 ارسک وقتکه حاضر اولاسن⁵¹⁵ و السلام علی من اتبع الهدی⁵¹⁶

⁵⁰⁹ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: اوله.

⁵¹⁰ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: زائل.

⁵¹¹ If God the highest willeth.

⁵¹² In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: اولیجق.

⁵¹³ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: اوله.

⁵¹⁴ The sovereign God who knows all things.

⁵¹⁵ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: اوله سن.

⁵¹⁶ [Ta Ha47]

وَالسَّلَامُ عَلَىٰ مَنْ اتَّبَعَ الْهُدَىٰ

And peace is on him who follows the guidance

3.10. Document No.10

The Illustrious Letter Sent to Shah at Nakhchivan Campaign When [Sultân Süleymân] Had Crossed the Border of Azerbaijan

- *Naḥcivân Seferinde Hudûd-i Azarbâyçâna Dâhil Olundukda Şâha Gönderilen Nâme-i Şerîfdür*
- Ottoman Turkish
- Pp. 201a-203b.
- No date of correspondence
- The document in the other *münşe'ât*:
  - i) *Mecmû'a-i Münşe'ât-i Ferîdûn Bey* (vol. II), 1858, 19-20.
Title: *Şâh Tahmâsbi Mukâtalaye D'âvet Zîmninda İrsâl Buyrulan Nâme-i Hümayûn Şûretidür*
(The Copy of Imperial Letter Sent to Şâh Tahmâsb During the Invitation of Him to War)
- The document in the other sources:
  - i) *Târîḥ-i Peçevî* (vol.I), 1980, P.310-312.⁵¹⁷
Title: *Nâme-i Hümayûn Becâneb-i Tahmâsb Şâh*
(The Imperial Letter to Şâh Tahmâsb)
  - ii) *Târîḥ-i Şolakzâde*, 1298 [1880 or 1881], P. 527-528.⁵¹⁸
Title: *Şûret-i Nâme-i Pâdişâh İslâm Sultân Süleymân*
(The Copy of Padishah of Islam Sultân Süleymân's Letter)

Summary

In this letter, mentioning the name of Tahmâsb in a disrespectful way, Sultân Süleymân threatens him to convert from his wrong sect (*mazhab*) to the right one. Sultân Süleymân declares that he has formal legal opinion or fatwa (*fetvâ*) of scholars in which they made obligatory (*vâcib*) for wiping Şâh Tahmâsb off the face of the earth because of his curse (*küfr*) to Abu Bakr and 'Omar Farouk (*şeyhein*) which is forbidden in the four sects. Then, he informs Şâh Tahmâsb that he has just crossed and been settled in Kars of the land of infidelity with his tremendous and ironclad soldiers for five days. Then, Sultân Süleymân points out that according to the rules of Islam, he would like to give an opportunity to Şâh Tahmâsb to convert to the right sect (*hak mazhab*) before he begins the war; in case, he would not accept, Sultân Süleymân may destroy their lands like his father [Sultân Selîm] did. He also emphasizes calling Tahmâsb a coward who would not face him in war. Sultân Süleymân reasserts that if Şâh Tahmâsb embraces Islam and follows the Islamic law (*şari'a*), he would show him compassion. Then, he states that he has just entered Nakhchivan and asks Şâh Tahmâsb to face him if he is brave.

⁵¹⁷ In this source, the letter is summarized.

⁵¹⁸ In this source, the letter is summarized, and it is similar to the Peçevî's letter.

Transcription

P-201a.

نخجوان سفرنده حدود آذربایجانہ داخل

اولندقده شاه کوندریلان نامه شریفه در

طهاسب بهادر ارشده الله تعالى⁵¹⁹ مثلا لازم الامتثال⁵²⁰
واصل اولیجاق⁵²¹ معلوم اولاً⁵²² که سکا متابعت و انقیاد ایدن
ارباب فسادک کفر و ارتدادلری درجه و صوحده⁵²³ آشکار
اولوب تبدیل دین مبین و تغییر مراسم شرع کزین اتمکه⁵²⁴
دایره⁵²⁵ انصافدن خروج⁵²⁶ و عدولک منتهای تحقیقه وصول
بولشدر خصوصاً سب شیخین رضی الله عنہا⁵²⁷ دورت⁵²⁸ مذهبه
بیله کفر وضلال ایدوکی مصرح و مسطور اولوب هدم بنیاد⁵²⁹
دین ایدنلرولق قانلری و ماللری مباح ایدوکنه فقهای
ارباب یقین و ائمه شریعت سید المرسلین علیه الصلوٰۃ والسلام⁵³⁰
با سرهم فیوا⁵³¹ ویرمشلردر اکابناء محضاً امتثال اوامر الهی
و اتباع شرایع حضرت رسالت پناهی ایچون صلی الله علیه وسلم⁵³²
حق سبحانه و تعالی⁵³³ عنایتنه توکل و ایکی جهان فخرینک معجزاتنه⁵³⁴

⁵¹⁹ May God Almighty guide you.

⁵²⁰ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Feridûn Bey*: الامتثال.

⁵²¹ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Feridûn Bey*: اولیجاق.

⁵²² In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Feridûn Bey*: اوله.

⁵²³ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Feridûn Bey*: وضوحده.

⁵²⁴ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Feridûn Bey*: اتمکه.

⁵²⁵ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Feridûn Bey*: دائره.

⁵²⁶ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Feridûn Bey*: خروج.

⁵²⁷ God be please with them.

⁵²⁸ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Feridûn Bey*: درت.

⁵²⁹ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Feridûn Bey*: بنیان.

⁵³⁰ May God's prayers and peace be upon on him.

⁵³¹ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Feridûn Bey*: فتوی.

⁵³² Blessings of God be upon him and grant him peace.

⁵³³ His majesty God to who be praise, and whose name be exalted.

⁵³⁴ فخری جناب ختم رسالتک معجزاتنه: in *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Feridûn Bey*: فخرینک معجزاتنه.

توسل ايليوب چهاريار عضامك علو همتلرينه طيانوب برييله
 قريب اولدي كه ⁵³⁵ مقر سعادتمدن قالقوب ديار كفر شعار شرقك
 تخريبي و اصحاب كرام سعادت ارتسام دشمنلرينك معذيي ⁵³⁶

P-201b.

نيتنه غزا و حماده بيل ⁵³⁷ بجليوب عساكر هيچا مائرم ايله توجه
 همايون ميمنت مقرون ايلمشيدم حاليا اول عزيمت عالي نهمت
 اورره ⁵³⁸ لشكر آهن پوش و دريا خروش ⁵³⁹ غضنفران هرير ⁵⁴⁰ هييت
 و اژدر خروش ايله منازل عديده طي قلوب ⁵⁴¹ شهر حبيب الرحمن
 ماه شعبان ظفر اقترايك بشنجي كوني حوالى قارص ظلال
 رايات ظفر ⁵⁴² آياتله مُستعد ⁵⁴³ اولدي قبل السيف تكليف اسلام
 آيين شرع سيدالانام اولدوغه ⁵⁴⁴ اجلدن بو حكم همايون شرف
 مقروم سكا اصدار بيولدي سالها دركه كندوكه شاه لق ⁵⁴⁵
 اسناد ايدوب لاف كراف ايله مردلك و دلبرلك دعواسن ايدرسز
 سنين سابقه ده دفعاتله تخت تصرفكده اولان ممالك
 و اراضي ستم ستور لشكر منصور ايله پايمال اولدقده نصال
 سهام جان آشام غزاتدن قلوبكه ⁵⁴⁶ كمال خوف و خشيت مستولي
 اولماغين ⁵⁴⁷ مقابله يه كلمكه ⁵⁴⁸ راضى اوليوب پرده كيزده مختفي

⁵³⁵ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Feridûn Bey*: اولديكه.

⁵³⁶ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Feridûn Bey*: تعذيبي.

⁵³⁷ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Feridûn Bey*: بل.

⁵³⁸ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Feridûn Bey*: اوزره.

⁵³⁹ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Feridûn Bey*: جوش.

⁵⁴⁰ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Feridûn Bey*: هزير.

⁵⁴¹ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Feridûn Bey*: قلوب.

⁵⁴² In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Feridûn Bey*: نصرت.

⁵⁴³ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Feridûn Bey*: مستسعد.

⁵⁴⁴ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Feridûn Bey*: اولديغى.

⁵⁴⁵ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Feridûn Bey*: شاهلى.

⁵⁴⁶ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Feridûn Bey*: قلوبكه.

⁵⁴⁷ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Feridûn Bey*: اولمغين.

⁵⁴⁸ *is not mentioned in Mecmua-ı Münşe'ât-ı Feridûn Bey.* كلمكه

اولمش ایدوک⁵⁴⁹ بو حال فضیحت مآل ایله مستور اولوب خانه پرورلک
 اختیار ایلمش ایکن⁵⁵⁰ الفتنة نائمة⁵⁵¹ لعن الله من ایقظها مضمونندن
 غفلت کوستروب سنه سابقه ده بعض عساکر ظفر مآثرم
 کقار خاکسار ایله غزاده ایکن فرصت بولوب رکاب ضلالت انتساب

P-202a

اوزرنه⁵⁵² کلوب هوای نفسه متابعت ایله اکناف ممالک
 محروسمدن⁵⁵³ بعض مواضعک رعایا سنه تعذیب و⁵⁵⁴ عذابه⁵⁵⁵ شتاب
 ایلمش ایدوک آگاه اولاسن که⁵⁵⁶ ظلمک آخري وخیم وقتنه
 و فسادک ثمراتی مشاهده⁵⁵⁷ عقاب عظیمدر انشالله الاعتر
 الاکرم⁵⁵⁸ عن قریب حدود نخجوان غلغلل لشکر خجسته نشان
 و دید به دلبران غضنفر فران ایله مشرف اولور اسفار سابقه ده
 شاید رقود غفلتدن اویانوب کوش هوشکده پنبه عنادی
 ازاله ایلیه سن دایره⁵⁵⁹ اسلامه قدم باصوب مسلمان اولاسن⁵⁶⁰
 دیو احتمال ویریلوب رعایایه نوع مرحیم⁵⁶¹ وسگان شرق فتنه
 غرقه مزید عاطفتم اولوب انلره تعرض اولنامشیدی⁵⁶² بو دفعه
 نیت خیر خاتمت پادشاهی صحابه کباره سب و لعن ایدن طوایفک
 عنایت حق جل ذکره ذکوری علف شمشیر اناقی و اطفالی

⁵⁴⁹ In Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey: اولمشیدک.

⁵⁵⁰ In Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey: ایلمشیکین.

⁵⁵¹ In Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey: نائمة.

⁵⁵² In Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey: اوزرنه.

⁵⁵³ In Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey: محروسه مدن.

⁵⁵⁴ In Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey: تعذیب is not mentioned in Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey.

⁵⁵⁵ In Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey: ایذایه.

⁵⁵⁶ In Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey: اوله سنکه.

⁵⁵⁷ In Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey: مشاهده is not mentioned in Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey.

⁵⁵⁸ If God the most high and honorable willeth.

⁵⁵⁹ In Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey: دائره.

⁵⁶⁰ In Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey: اوله سن.

⁵⁶¹ In Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey: مرحیم.

⁵⁶² In Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey: اولنامشیدی.

اسیر قلنق خصوصه مَـصـرُوفْ اولمشدر ایله⁵⁶³ اولسه ذاتکده فی الجملة
 عزت⁵⁶⁴ و حمیتدن اثر وجیلتهکده دانّه خردل مقداری جلادت
 و هز اولوب رجولیتدن حصّه و بهره وارلکده⁵⁶⁵ دژه و شمه⁵⁶⁶ وارسه⁵⁶⁷
 کلوب عساکر ظفرماتر مه مقابل اولاسن حق سبحانه و⁵⁶⁸ تعالی نک مشیت
 ازلی و ارادت لم یزلسینده مقدر اولان هر نه ایسه معرض بروزده جلوه کر اولان⁵⁶⁹

P-202b.

جناب حقّه جلّ و علا⁵⁷⁰ معلوم درکه⁵⁷¹ جهانده مقصود و مرام⁵⁷²
 احیای سنت نبوی اولوب مال و ملکه نکرانم و دنیای
 قرین الفنایه دژه دکلو التفات و اعتبارم یوقدر همواره
 روزگار سعادت اثارم کقار نار قرار ایله غزایه منعطف و متصرفدر⁵⁷³
 دست و بازوی قوتم عنایت باری یه عمّ نواله⁵⁷⁴ مربوط و محکم در⁵⁷⁵
 شمدیادکین⁵⁷⁶ جناب جلالت مائیم ایله⁵⁷⁷ مصادفه اقدام اتمیوب⁵⁷⁸
 زاویه کزیز و اختفاده اولدوغکه سبب و باعث حشیت
 طوب و تفنک رعد اهنک اولمش ایسه اول خونی قلبکدن
 ازاله ایده سن عساکر فوز مائرم ایله طوب و تفنک اولدغی
 عادت قدیمه موروثی اولوب لازمه قاعده کیتی ستانی

⁵⁶³ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: اولیه.

⁵⁶⁴ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: غیرت.

⁵⁶⁵ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: وارلکدن.

⁵⁶⁶ شمه و دژه in *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: شمه.

⁵⁶⁷ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: واریسه.

⁵⁶⁸ is not mentioned in *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: سبحانه و.

⁵⁶⁹ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: اوله.

⁵⁷⁰ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: علاوه.

⁵⁷¹ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: معلومدرکه.

⁵⁷² In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: مرام.

⁵⁷³ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: مصروفدر.

⁵⁷⁴ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: نواله یه.

⁵⁷⁵ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: محکمدر.

⁵⁷⁶ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: شمدیه تکی.

⁵⁷⁷ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: مائیمله.

⁵⁷⁸ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: اتمیوب.

اوله کلمشدر بودکدرکه سنک کبی نام و نامؤس ترک ایلمش
ایله محاربه و جنک ایچون ترتیب اولمش اولاً⁵⁷⁹ سکا اقتدا
ایدن اوباشک احوالی نه ایدوکی ونه مقوله مفسدلی ایدوکی
معلوم و ظاهر در مقابله یه کلمکه اصلاً طوب تفنکدن
قورقمیه سن ملاحده بی عار و تنک دفعه طوب
و تفنک حاجت دکل و انزلنا الحدید فیه بّاس شدید⁵⁸⁰
مقتضاسنجه اصحاب⁵⁸¹ طغیانک دفعنه شمشیر برآن و تیغ درخشان
کافیدر

P-203a.

کافیدر تفنکیله اوریلور مرده پنجه زنک آشوبیدر برقع⁵⁸² طبنجه
و اگر مقابله یه کلمکه عدم اقدامک کثرت عساکر جهانبانی و وفرت
جنود کشورکیری و خسروانی دن خوف⁵⁸³ و احتیاط⁵⁸⁴ ایدرسک
اول خشینتک ازله سیچون لشکر ظفر رهبردن بی نهاییه دلیران
رزم پرورافراز اولنوب یرلویرنه⁵⁸⁵ وارمق امراولمشدر خصمه
مروّت و عاطفت یوقدر و اولورسه دخی بوندن اوزکه اولز عسکر
چوقلغندن قلوبکه⁵⁸⁶ خوف کنورمیه سن اما شویله که عادت
قدیمک اوزره کیروقرار⁵⁸⁷ اختیار ایدوب لشکر پیروز روز⁵⁸⁸ ایله
مقابله اولمیه سن خواقین خانه نشین مانندی مغفر یرینه

⁵⁷⁹ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: اوله.

⁵⁸⁰ [Al Hadid25]

وَأَنْزَلْنَا الْحَدِيدَ فِيهِ بَأْسٌ شَدِيدٌ

and We have made the iron, wherein is great

⁵⁸¹ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: ارباب.

⁵⁸² In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: برقاچ.

⁵⁸³ خوف مملکت ستانیدن in *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: و خسروانی دن خوف.

⁵⁸⁴ هراس in *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: احتیاط.

⁵⁸⁵ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: یرلویرنه.

⁵⁸⁶ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: قلبکه.

⁵⁸⁷ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: کیروقرار.

⁵⁸⁸ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: بر رزم.

معجر اختیار ایلله سن⁵⁸⁹ شاهلق نامی سکا حرام اولوب
 حرامیلر زمره سندن اولورسن حرامیلر فرار ایدوب
 میدان کلمیجک رخت و بخت تار و مار یتاغ⁵⁹⁰ و طوراغی
 خراب و ییاب قلنوب شراره آتش سوزان ایلله پر نار قلناق⁵⁹¹
 عادت قدیمه شاهان بزرگواردر رعایانک مظالمی بوینوکه
 لشکر انبوه درباشکوه مملکتکده طاش⁵⁹² طاش اوزره قومیوب
 شهبازان روم معموره ولایتکی آشیان جغد⁵⁹³ و بوم ایدرلر
 بلمش اولاسن بهرحال فرمان جهانمطاعمه جواب کوندروب

P-203b.

وقتوکه⁵⁹⁴ حاضر اولاسن⁵⁹⁵ والسلام علی من اتبع الهدی⁵⁹⁶

⁵⁸⁹ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: ایلله سن.

⁵⁹⁰ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: یتاغ.

⁵⁹¹ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: قلناق.

⁵⁹² In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: طاشی.

⁵⁹³ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: جعد.

⁵⁹⁴ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: وقتکه.

⁵⁹⁵ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: اوله سن.

⁵⁹⁶ [Ta Ha47]

وَالسَّلَامُ عَلَىٰ مَنْ اتَّبَعَ الْهُدَىٰ

And peace is on him who follows the guidance

3.11. Document No.11

The Grand Viziers' Response to the Governor-General of Red-Head' Submissive Letter During the Nakhchivan Campaign

- *Naḥcivân Seferinde Vüzarâ-yi 'Îzâm Sürhser Beglerinden Gönderilen Żarâ 'at-nâmenüñ Cevâbidur*
- Ottoman Turkish
- Pp. 208a-209b.
- No date of correspondence
- The document in the other *münşe'âts*:
  - i) *Mecmû 'a-i Münşe 'ât-i Ferîdûn Bey* (Vol.II), 1858, 55-56.
Title: *Esnâye Müsâlihâda Taraf-i Sâltânât-i Seniyyeden Şâhuñ Vükelâsına Gönderilen Nâmedür*
(The Letter, Which Was Sent by the High Majesty to Şâh's Representatives During the Reconciliation)
  - ii) *Muḥâberât Mecmû 'ası*, varak 1a-4a, 48-50.
Title: *Naḥcivân Seferinde Vüzarâ-yi 'Îzâm Sürhser Beglerinden Gönderilen Żarâ 'at-nâmenüñ Cevâbidur*
(The Grand Viziers' Response for the Governor-General of Red-Heads' Submissive Letter During the Nakhchivan Campaign)
- The document in the other sources:
  - i) *Târîḥ-i Peçevî* (vol. I), 1980, P.316-318.
Title: *Vezir-i A'zam Cânibinden İrsâl Olunan Nâme Şûretidür*
(The Copy of Letter Which Was Sent from the Grand Vizier)

Summary

In this letter, the grand viziers reject the contradictory statement of the governor-general of red-head in which they claim they have been informed by the governor-general of Erzurum, Ayas Pâşâ about peace and hostility of the Ottoman caliphate. The grand viziers assert there are two ways for the highness Padişâh, war or peace. In this regard, the Padişâh sided with peace because the rest of tribute-paying subjects [of the Sultan/ Shah] (*re'âyâ*) and the welfare of free Muslim subjects [of the Sultan/ Shah] (*berâyâ*) according to reconciliation are better (*eş'şulhül hayr*). Then, the grand viziers state that despite their approaching, the governor-general of red-heads plotted mischief. The viziers claim that when the Safavids oppressed tribute-paying subjects last year, they deployed an army and marched in Azerbaijan, but the Safavids did not encounter them. The grand viziers continue to humiliate Şâh Tahmâsb and claim that he is not a Shah because he runs away from facing the Ottomans every time. They assert that the escape can be because of their canons and rifles. In order to humiliate, they claim that they would put aside the canons and rifles.

Finally, the grand viziers inform him that the Ottoman caliphate have come here from long distances to revive the Islamic prophet Muḥammad's religious, and now they are about to course of Nakhchivan. Then, they emphasize that they only carry a sword and hope that the Safavids face them.

Transcription

P-208a.

نخجوان سفرنده وزرای عظامه سر بکلرندن کوندریلان

ضراعت نامه نك جواييدر

حاليا بوجانبه مکتوبکر وارد اولوب حضرت سلیمان مگان
 کیتی سستان پادشاهمزا عزّالله انصاره⁵⁹⁷ جانلرندن اول طرفه
 شرف اصدار بیوریلان نامه همایونک مضامین عبرت قرینندن
 خواطر خشیت مظاهره طاری اولان حالات که نتیجه بی ناموسی
 و بی عاریدر صورت تقریرده اظهار اولمش ولایت ارض روم⁵⁹⁸ بکلر
 بکیسی ایاس پاشا جانبندن صلح و صلاح انبا اولنوب حضرت خلافت
 اشیان خلد الله ملکه⁵⁹⁹ طرفرندن جنک و خصومت اشعار اولندوغي
 اجتماع تقیضین در دینلمش امدی⁶⁰⁰ پادشاهلر مابیننده⁶⁰¹ ایکی طریقندن
 برینه سلوک اولماق قاعده⁶⁰² مستمره شاهان عالی شان اولی کلمشدر
 صلح یا جنک استراحت رعایا و رفاهیّت برایا ایچون الصلح خیر^{603 604}
 مقتضاسنجه عمل اولماق⁶⁰⁵ شرایط و ایین خواقین مرّوت قرین اولدوغنده

⁵⁹⁷ May God increase [his] victories.

⁵⁹⁸ ارزن الروم: in *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*.

⁵⁹⁹ May God Most High perpetuate his kingdom.

⁶⁰⁰ ایمدی: in *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*.

⁶⁰¹ میاننده: in *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*.

⁶⁰² عائده: in *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*.

⁶⁰³ [An Nisa"128]

الصّٰلِحُ خَیْرٌ

reconciliation is better

⁶⁰⁴ الصّٰلِحُ الخیر is written inside of parentheses in *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*.

⁶⁰⁵ اولمق: in *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*.

اشتباه یوقدر و بوجانبدن دفعاتله⁶⁰⁶ نامه لر کوندربلوب
 پادشاهما عزالله انصاره⁶⁰⁷ حضرتلرینک استان سعادت مکانلری
 هر زمانده مفتوح و مکشوفدر کسنه نک دوستلغندن نفرت
 و ابالری یوقدر صلح و صلاحدن قاچمز لر دیو بیان اولمشدُر

P-208b.

قطعا اول جانبدن رفاهیت برایایه رخصت تجویز اولنیوب⁶⁰⁸
 هر زمانده اشاعت نایره⁶⁰⁹ فسادہ سعی و جهد اولنش در سنه سابقه ده⁶¹⁰
 ممالک محروسه رعایاسنه واقع اولان مظالم و اوزار که اول جانبدن
 ظهور و بروز ایلمشدر البادی اظلم⁶¹¹ در لابد غیرت و حمیت دین
 مبین مقتضی اولدرکه اول طرفدن رعایایه قونیلان نیران قهر
 و عدوان کندو ولایتکرده مشاهده اندور یله اکا بناء نیجه
 ایلدر عساکر هیجا مائر اکناف ادر بایچانده⁶¹² دوران ایدلر
 سزدن نام و نشان ناپیدا اولوب کاهی اهو مثال روس جبالی ماوی
 کاهی خشیت عساکر فیروزی مظاهر دن صعب المرور سنکستان⁶¹³
 اتکا ایدرسز آیین سلطنت و شاهی و قواعد حکومت و مملکت پناهی
 بومیدر اگر شاه ایسکوز⁶¹⁴ میدانه کلوب رعایایه اتدو کوکر⁶¹⁵ مظالم
 و مخایفک⁶¹⁶ جزا و سزا سنی مشاهده ایلک حق سبحانه و تغالی⁶¹⁷
 مشیت ازلی سنده مقدر اولان امور ظهوره کله چونکه شاهلق

⁶⁰⁶ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: دفعات ایله.

⁶⁰⁷ May God increase his victories.

⁶⁰⁸ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: اولنیوب.

⁶⁰⁹ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: نایره.

⁶¹⁰ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: سابقه.

⁶¹¹ The one who starts is more cruel.

⁶¹² In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: آذربایچانده.

⁶¹³ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: سنکستانه.

⁶¹⁴ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: اسکر.

⁶¹⁵ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: ایتدکر.

⁶¹⁶ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: مخایفک.

⁶¹⁷ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: تعال نک.

و سرولك دايړه سنده قصور و نقصانكز⁶¹⁸ اولوب هر زمانده غيړتسزلك
 اختييار ايدوب عسكر ظفر يټكر ايله روبرو اولمغه اقتدار كون⁶¹⁹
 يوقدر چاكرلك و عذرخواهلق طريفة سالك اولوب استان
 مكرمت شهنشاهی دن استعفا اتسكوز⁶²⁰ دايړه⁶²¹ ثبوله قرين اولوردي
 دفعات

P-209a.

دفعات عديده دركه مالك شرق سم ستور لشكر منصور
 ايله پالمال و غرق اولور هيچ بر زمانده ظهوره كلميوب
 بدناملق و كيزجويلق اختييار ايدرسز بو درجه ده زاوية
 اختفاده مختفی اولدوغكوزه⁶²² شايد سبب و باعث طوب
 و تفنك خشيتندن عدم اقدام اوله ديو ملاحظه اولنوب
 اول معني نك ازاله سپچون نامه هايونده اشارت اولمشپدی
 اول كلمات سعادت ايات اضطراب جھتندن ناشی اولمشدردينلمش
 اضطراب نه جانبد ايدوكي معلومدر حضرت خلافت
 اشيان محضا مراسم دين احمدی⁶²³ و اشاعت ناموس شرايع محمدی
 اجليچون عليه الصلوة و السلام⁶²⁴ مسافه بعیده دن
 عساكر دريا نشان ايله بوجانبره كلمشدر بو دفعه
 طرق و مسالك احوالنه اطلاع تحصيل اولنوب ان شاءالله
 الاعز الاكرم⁶²⁵ مور بيقدار اولوب ثقبه زمينه كيروسكوز⁶²⁶

⁶¹⁸ In Mecnua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey: نقصان کر.

⁶¹⁹ In Mecnua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey: اقتداريکر.

⁶²⁰ In Mecnua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey: ايتسکر.

⁶²¹ In Mecnua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey: دائره.

⁶²² In Mecnua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey: اولدوغكزه.

⁶²³ محضا احيای مراسم دين احمدی in Mecnua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey: محضا مراسم دين احمدی.

⁶²⁴ Prayer and peace be upon him.

⁶²⁵ If God the highest and honorable willeth.

⁶²⁶ In Mecnua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey: کروسكوز.

دخی خواه و ناخواه چار و ناچار سیزی⁶²⁷ میدانہ چقارمق

امورینک اسیابی⁶²⁸ تہیہ⁶²⁹ سیچون حدود ممالک محمیہ ده قشلاق⁶³⁰

نیت اولمشدر سمت نخبواندن سعادت و اقبال ایله شرف

معاودت صورتندہ اولمغله شغال اندر اید⁶³¹ بیانک دلیر

P-209b.

مقتضابہنجہ قوت قلب تحصیل ایدوب دایرہ⁶³² وجودده اولدغکوز⁶³³

اظہار اولمش ہنوز بودیار ظلال اعلام کشورستان ایله

مستظاہر مہدانہ کلورسکوز اشارت اولندوغی اوزره لشکر

نہنک اہتکدن طوپ و تفنک برطرف قیلنور⁶³⁴ شمشیر عدوگیر

میدانده لامع تیغ جہانکشای ظفر تاثیر افتاب جہانتاب

کبی درخشندہ و ساطعدر

بلمش اولاسز

⁶²⁷ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: ناچار سیزی.

⁶²⁸ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: اسیابی.

⁶²⁹ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: تہیہ.

⁶³⁰ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: قشلاق.

⁶³¹ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: آید.

⁶³² In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: دائرہ.

⁶³³ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: اولدغکوز.

⁶³⁴ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: قیلنور.

3.12. Document No.12

The Grand Viziers' Response to the Governor-General of Red-Head for the Third Time

- *Def'a-i Şâlişede Vüzerâ-yi 'Îzâmdan Sürhser Beglerine Yazılan Cevâbdur*
- Ottoman Turkish
- Pp. 211a-213b.
- No date of correspondence
- The document in the other *münşe'âts*:
  - i) *Mecmû'a-i Münşe'ât-i Ferîdûn Bey* (Vol.II), 1858, 57-58.
Title: *Kazâlik Bucânibden Gönderilen Nâmelerden*
(Likewise, from the Letters Which Was Sent by on My Behalf)
  - ii) *Muḥâberât Mecmû'ası*, varak 8a-12a, 52-54.
Title: *Def'a-i Şâlişede Vüzerâ-yi 'Îzâmdan Sürhser Beglerine Yazılan Cevâbdur*
(The Grand Viziers' Response to the Governor-General of Red-Head for the Third Time)
- The document in other sources:
  - i) *Târîḫ-i Peçevî* (vol. I), 1980, P.322-325.
Title: *Erzrum Beglerbegisi Âyâs Pâşâ Tarafından Şâh Gumrâh Vükelâsına Yazılan Nâme Şûretidür*
(The Copy of Letter, Which Was Sent to the Perverse Şâh's Representatives from Erzrum's Beglerbegisi, Âyâs Pâşâ)

Summary

In the letter, which was a response to red-head beygs, the grand viziers claim that after hearing news of destroying Ardabil and Tabriz, the governor-general of red-heads sent a letter for relieving their bravery. The viziers continue that whenever Sultân Süleymân comes to their land, they run away and whenever he leaves, they show their dares. They add that the governor-general of red-heads' state that they cannot surrender Tabriz and Ardabil, which is between Kapan Köşeler and Eğerçeler Derbendi. The grand veziers threaten that their Padishah would come to Tarbiz and Ardabil, and show them the meaning of manhood. They emphasize that there is no relation between them and Alevism (*'Âlavi*), and their claims belonging to the supreme convent of Alevism (*âsitâne-i 'aliyye-i 'Âlaviye*) is a hypocrisy (*tazvîr*). Then, the grand veziers react to the red-heads' claims in which they have stated that they have designated Mirzas, the administrative head of the Safavid Sufi order (*ḫalîfet ül-ḫâlefâ*) and military leader (*ḫâns*) in the borderland for conquering, and ask them if they wish, to do so. Afterwards, they react to another claim of the red-heads in which they have asserted that their horses would die of hunger, and state that they can go until Khorasan and Samarkand in case of need. The veziers add that their Padishah with his army is in the

frontier and would come to Ardabil and Tabriz in the spring. Then, they would see the situation of the cities.

At the end of the letter, the grand veziers comment that if they have an intention of making peace, the Padishah would consider it.

Transcription

P-211a.

دَفْعُهُ ثَالِثُهُ دَهْ وَزَرَءَ عَظَامَتُنْ سُرْخِ سَر

بَكَلَرَتُهُ يَا زِيْلَانْ جَوَابُئِدُرْ

حاليا بوجانبه مکتوبکوز⁶³⁵ وارد اولوب مقدما ارسال
اولنان نامه عنایت خامه یه جواب ویریلوب خلاصه مضموننده
تخریب تبریز و اردبیل اخبارینک استماعندن تحصیل اولنان
جراتک اطفاسی و تسکینی ایچون صورت وعظ و نصحه بعض
کلمات تحریر اولنمش اول خصوصده کانون سینده مشعل
اولان نار غیرتک سویمسی کمال اشکال و نهایت صعوبته در
زیرا سلطان البرین و خاقان البحرین حضرت ظلّ الله⁶³⁶ عالم
پناه پادشاهمزا عزّ الله انصاره و ضاعف اقتداره⁶³⁷
هرچند که لشکر دریا نشانه دیار شرقه دخول همایون
بیوردپلر سزدن نام و نشان ناپیدا اولورکاهی جنال
و بیابانه⁶³⁸ شتابان کاهی بوادی فرار و انتقاله کیزان اولورسز
سعادت و اقباله شرف معاودت بیوردقلری زمانده

⁶³⁵ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: مکتوب.

⁶³⁶ Shadow of God.

⁶³⁷ May God increase his victories and may God increase his power.

⁶³⁸ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: بیابان.

پردۀ اختفادن⁶³⁹ ظهور ایدوب انواع جلادت و مردانکی اظهار
 ایدرسز بو احوال نامحمود و اقوال نامربوط که شمدی ظهور اتمکه
 باشلادی بُو زمانه کهنجه قنده ایدوکوز⁶⁴⁰ تبریز و اردبیل

P-211b.

شهرلرني قپان کوشه لرنه واکرجه دربندنه تحویل
 ایدوب قاچورمق ممکن و قابل دکلدر ان شاء الاغزولاکرم⁶⁴¹
 اول بابدۀ⁶⁴² قدرت و شوکت کیمکدر معلوم اولور حق سبحانه
 و تغالینک عنایتيله اول دَمَلر قریب اولوب تَبَز
 مشاهده ایدرسز ارلک اولدرکه شمدی اولان لاف و
 کرافده ثابت قدم اولاسز و هم اردبیلده اولان حضیره
 خصوصنده اسدالله الغایب⁶⁴³ مطلوب کل طالب امیرالمومنین
 و امام المتقین و یعسوب المسلمین امام علی کرم الله وجهه
 و رضی الله عنه⁶⁴⁴ حضرتلرندن صادر اولان کلام درر بار و جواهر
 انتظام دَرَج اولنمش اول سوزلر راست محلّنده در اما انک سپزه⁶⁴⁵
 نه مناسبتی و حضیره یه نه مشکلتی واردر استانه علیّه
 علویّه یه انتسابکوز⁶⁴⁶ محض تزویر ایدوکي کوندن روشندر ارواح
 طیبّه چار یارکار سزدن یزار اولوب مقربان حضرت الوهیت
 نقود بی بهره یه خریدار دکلدر و هم مکتوبکوزده توسیع

⁶³⁹ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Feridûn Bey*: احتفاده.

⁶⁴⁰ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Feridûn Bey*: ایدوکز.

⁶⁴¹ If God the highest and honorable willet.

⁶⁴² اول بابدۀ in *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Feridûn Bey*: اول بابدۀ.

⁶⁴³ An epithet for the first imam of Muslims in the meaning of Lion of God.

⁶⁴⁴ May God make his face noble and God be pleased with him.

⁶⁴⁵ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Feridûn Bey*: سزه.

⁶⁴⁶ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Feridûn Bey*: انتسابکوز.

دايره ميدان ايدوب ممالك محروسه پادشاهي نك اطراف

و جوابني تباھيلزدن بر قومه توزیع و تقسیم اولنوب

نواب کامياب بوجانبدن ميرزالر برطرفدن خانلر و خليفه

الخلفا

P-212a.

الخلفا طرف اخردن بر مملكته ارسال ايلمك بابنده ترغيب عجيب

بيان اولنمش زهي تصور باطل زهي خيال محال بونك امثالي

تختيلات فاسده نك عروضي اكثر يا فساد و ماغن و ماخلوليائي

ديوانكي دن ناشي اولور و يا خود بي عاروننك اولانلرك

قلوب معلوبلرنه⁶⁴⁷ كيفيت بنكدن عارض اولور قضيه در

بو ايكي سبب بو العجبك برينك هجومی ايله شايد بر نسنه ظهوره كلوب

اقدام ايدرسكوز⁶⁴⁸ غايت مقصود و مرام و نهايت مطلوب ظفر

انجامزدر اول فرصت و غنيمت كيمك الله⁶⁴⁹ كيروور⁶⁵⁰ كه جبال عجمدن

چقوب ممالك محروسه صحرالريني ماوي ايلييه سز كيره مجال قالميه

خدام والامقام پادشاه ظفر احتشامك عز نصره⁶⁵¹ عيد ونوروز

لری اول كوندركاشكي اول سعادتہ دست رس ميسر اولسه

و هم عساكر منصوره پادشاهي نك ياد پالری زاد و علف سزلكدن⁶⁵²

لاغروپريشان اولوب انلره⁶⁵³ پياده لك عارض اولجاغي⁶⁵⁴ ذكر

⁶⁴⁷ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Feridûn Bey*: مغلوبلرنه.

⁶⁴⁸ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Feridûn Bey*: ايدرسكر.

⁶⁴⁹ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Feridûn Bey*: اليه.

⁶⁵⁰ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Feridûn Bey*: كيروور.

⁶⁵¹ May his victory be glorious.

⁶⁵² In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Feridûn Bey*: سوزلكدن.

⁶⁵³ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Feridûn Bey*: انلاره.

⁶⁵⁴ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Feridûn Bey*: اوله جغي.

اولنمش طایفه⁶⁵⁵ مسلوب العقوله و ما من دأبه في الارض الأعلى
 الله رزقها⁶⁵⁶ مضموتندن⁶⁵⁷ غفلت عجب دكلدر عساکر منصوره
 کیتی سستان ایله اولان اشتان سرمست اوزرلرنده نیچه ایلق
 زواده خاضر و اماده اولوب دلاوران سرافرازك جنبیت

P-212b.

و يك اندازلری خود خراسان و سمرقند ولايتلرنه دكين كيدرلرايسه
 سواران جهان پيا اولان ازاده لره پياده لك كلمز قصور عقل
 و فتور ادراكدن دركه⁶⁵⁸ ازاده عساکر همايونك زبون و بی
 مجال اولان دواب ضعافك هلاکندن دیده اغدايه
 فتورلشکر ظفر اثر منظور⁶⁵⁹ اولور بو مقوله ييهوده کلمات
 مزخرفه ابداعنه جرات اولنور عوك قلعه سی طرفلرندن اولان
 ييلاقده⁶⁶⁰ صلح خبرلرينه انتظارده يوز ديلمش⁶⁶¹ بو انتظارينه
 درخدام آستان ملاتك اشيان جانبلرندن سزوك ایله
 صلح و صلاحه طالب اولماق⁶⁶² رجا ايدرسكوز اول باب مقفل⁶⁶³
 و مسدود در طلب صل ناچار و زبون اولان غيبتسوزلركدر
 الحمدالله والمته⁶⁶⁴ حضرت خلافت پناه بتون عسکر ظفر رهبر ایله

⁶⁵⁵ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Feridûn Bey*: طائفه.

⁶⁵⁶ [Hud6]

وَمَا مِنْ دَابَّةٍ فِي الْأَرْضِ إِلَّا عَلَى اللَّهِ رِزْقُهَا

And there is no animal in the earth but on God is the sustenance of it

⁶⁵⁷ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Feridûn Bey*: مضموننده.

⁶⁵⁸ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Feridûn Bey*: ادراكندرکه.

⁶⁵⁹ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Feridûn Bey*: منصور.

⁶⁶⁰ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Feridûn Bey*: يايلاقده.

⁶⁶¹ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Feridûn Bey*: دتلمش.

⁶⁶² In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Feridûn Bey*: اولماق.

⁶⁶³ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Feridûn Bey*: مفصل.

⁶⁶⁴ To God be praise and glory.

حدود ممالك محروسه يه قريب يرده مشتتا تعيين اولنوب
 قشلماق⁶⁶⁵ بيورلمشدر انشاء الله العزيز⁶⁶⁶ اول بهار خجسته ائارده
 عسكر شير فن برله صدهزار بنايان بنيان كن و بسيار استادان
 اساس افكن احضار اولنوب شوكت غضنفرن زورآوران⁶⁶⁷ ايله
 ممالك عجم غبار انكيز اولوب اردييل و تبريزك اشكاي
 فجعلنا عالها سافلها⁶⁶⁸ مقتضاسنجه وضع آخره تبديل

اولنور

P-213a.

اولنور اما صلح و صلاح امرنده شويلكه عاقبت انديش
 اولوب شوروش دفعيچون استان خلافت اشياندن
 استعفا ايليوب تضرع و نياز ايدرسكوز⁶⁶⁹ قبول صلحدن
 نفرت و ابالري يوقدر هر زمانده مراحم و سفتت شاهانه لري
 ارباب خاجاته مبدولدر والسلام على من اتبع الهدى⁶⁷⁰

⁶⁶⁵ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: قشلماق.

⁶⁶⁶ If God the mighty willeth.

⁶⁶⁷ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: روزآوران.

⁶⁶⁸ [Al Hijr74]

فَجَعَلْنَا عَلَيْهَا سَافِلَهَا

Thus did We turn it upside down

⁶⁶⁹ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: ايدرسكوز.

⁶⁷⁰ [Ta Ha47]

وَالسَّلَامُ عَلَىٰ مَنْ اتَّبَعَ الْهُدَىٰ

And peace is on him who follows the guidance

3.13. Document No.13

[The Ottoman Grand Vizier's Response Letter to Şâh Tahmâsb's Representatives]

- No Title
- Ottoman Turkish
- Pp. 215a.- 216b.
- No date of correspondence
- The document in the other *münşe'âts*:
  - i) *Münşe'ât-i Ferîdûn Bey*, (Vol.I) 1858, 619-620.
Title: *Şadr-i A'zam Tarafından Âmasiyada Şâh Tahmâsbuñ Vükelâsına Yazılan Cevâb-nâmenüñ Şûretidür*
(The Copy of Grand Vizier's Response Letter to Şâh Tahmâsb's Representatives, Which Was Written in Âmasiye)
  - ii) *Muḥâberât Mecmû'ası*, varak 12a-13b, 55-57.
Title: *Âmasiyede Vüzerâ-yı 'İzâm Şâh Tahmâsbuñ Vükelâsına Yâzdıkları Cevâbdur*
(The Response Letter, Which Was Written by the Grand Viziers in Âmasiye to Şâh Tahmâsb's Representatives)

Summary

In this reply, which was written in Âmasiye to Şâh Tahmâsb's representatives (*vükelâ*), after praising Şâh Tahmâsb's representatives in a polite manner, the replier expresses his satisfaction about the arrival of Tahmasb's envoy, Maşûm Hân Şafavî, Şâh Kulu Hâlife, Badrḥân, and Sevundun Kõrucubaşı. The replier communicates his satisfaction with forbidding to insult the companions of the Prophet (*aş-şahâbah*). Moreover, he emphasizes that there is no severe hindrance for reaching an agreement. He also talks about the religious foundations (*evkâf*) around the two honored holy districts, i.e. Mecca and Medina (*ḥaremeyn-i muhteremeyn*). He points out that there are trustees of the religious foundations (*mütevellîs*) from the land of Rûm, Mısır, Şâm, Diyârbekr and Bağdâd in every county (*vilâyet*) for donating any property (*mâl*) along with pilgrims (*ḥuccâc*) to the so-called trustees (*ümenâ*) of distribution. The trustees distribute those property to scholars and the local religious dignitaries (*şulehâ*), people who avoid sins (*etḳiyâ*), and the poor (*fukarâ*) whose names have been registered in records (*defters*). At the end of the letter, he asks for Altun Kale to be submitted to the Ottoman side.

Transcription

P-215a.

افاخم خانان عظام عالپمقام اكارم كبراء فحام واجب

الأكرام مراجع امرآء ذوى القدر والأحترام مجامع مجامد⁶⁷¹
و فضائل جوامع محاسن خصائل بانيان الدولة والاقبال
ممهّدان⁶⁷² اساس العزة والاجلال المخصوصون بوفور
الطاف الملك المتعال المحفوفون بصنوف
اعطاف دى الجلال معصوم خان صفوى و شاه
قولى خليفه و بدرخان و سوندك قورچى باشى ادام الله
تعالى مغاليمهم الى يوم الحساب⁶⁷³ تحيات زاكيات مسكيتة
النسمات كه رواج روح افراسندن مشام روخانيان
معطر و دعوان⁶⁷⁴ خالصات عبرية التفحات كه فوايح دلکشاسندن
دماغ ساكنان باغ جنان معبر اولوا⁶⁷⁵ اشرف مغان⁶⁷⁶
واسعد زمانده صفای جانندن صدور و خلوص
جانندن ظهورله قرين نسيم قبول اولوب محلّ اجابة
وقبوله متصاعد و موصول اوله تحف مجالس نقايس
قلندقدنصكره ضماير مرايا مظاهره انها و انبا اولنوركه

P-215b.

استان عرش اشيان و درگاه عاليشان حضرت شاه كامران
رفع الله تعالى شأنه و خلد سلطانه⁶⁷⁷ طرفندن تأسيس اساس
اخلاص و تأييد بناء اختصاص ايچون طريق رسالت ايله
وارد اولان عمدة الخواص اغا زيد مجده⁶⁷⁸ ايله بو محب
بى اشتباه دولتنخواه جانبنه اولان حبّ قديم و دّ ضميمكوز⁶⁷⁹

⁶⁷¹ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: محمد.

⁶⁷² In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: مهّد.

⁶⁷³ May almighty God ever preserve their high quality and dignities until day of resurrection.

⁶⁷⁴ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: دعوات.

⁶⁷⁵ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: اوله.

⁶⁷⁶ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: اوان.

⁶⁷⁷ May almighty God raise his esteem and perpetuate his kingdom.

⁶⁷⁸ May God increase his glory.

⁶⁷⁹ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: صميمكوز.

ایجابیلہ ایجاد رسالہ اتحاد و تحریر صحیفہ مشحون الولاء
والو داد قلوب مضمون مکنونی درر مصافاته مزین
و حقوی محبت نمونی غرر مولاتله معنون امین احیان و احسین
اوانده وصول بولوب خلال مقال لآل مثالنده مندرج
و منتظم اولان مآرب و امال و تفاصيل احوال مفهوم و معلوم
اولوب اخبار صحت نزهت فزودک ورودی سبب اصناف حبور
و باعث اضعاف سرور واقع اولدوغی⁶⁸⁰ اراء جهان ازایه مخفی
و مستور اولمیه محافظه عهد و امان اهم ارکان اهل ایمان
واقدام⁶⁸¹ خصال دوی الاحسان ایدوکی عالم و عالمیانه افتاب
تابان مثالی با هر و عیان اولوب حاجت دلیل و برهان
و متوقف کشف و بیان دکدر بو بنای مؤکد البنیانه
بوجانبدن خلل و نقصان تجویزی ضمیراکاه و خاطر اولی

الانتباهه

P-216a

الانتباهه خطور اتمک⁶⁸² مقتضای ذهن سلیم و طبع مستقیمدن
دور و محجور اولوب احتمال خیال محالدر⁶⁸³ حضرت حضرت حق جلّ
و علانک علو عنایتی و سرور انبیا و مفخر اصفیانک علیه و علی اله و اصحابه
من الصلوة ازهاها⁶⁸⁴ و من التحيات انماها هدايت سعادت
غایتلری ایله پادشاهمزا اعز الله انصاره و صاعف اقتداره⁶⁸⁵ حضرتلرینه
اکناف ممالك وسیعہ الأطراف مسخر اولوب توسیع ولایت و تکثیر
مملکت توفیر خزاین و فتح مذایندن کمال استغفال⁶⁸⁶ و نهایت

⁶⁸⁰ In Mecnua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey: اولدیغی.

⁶⁸¹ In Mecnua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey: اقدم.

⁶⁸² In Mecnua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey: اتمک.

⁶⁸³ In Mecnua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey: محال خیالدر.

⁶⁸⁴ In Mecnua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey: کاهها.

⁶⁸⁵ May God increase his victories and increase his glory.

⁶⁸⁶ In Mecnua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey: استغنا.

استیفا اوزره اولوب دایما⁶⁸⁷ مراد سعادت معتادلری ظلّ
 ظلیل حمایتلری نده⁶⁸⁸ کافّه مسلمین و جمهور موحدین آسوده حال
 اولوب فراغ بال ایله ثنای⁶⁸⁹ عزّ و اقباللرّه اشتغال اوزره
 اولمقدر معابد و مساجدی تعظیم و توقیر و طاعت و عبادته
 اقبال و اوامر الهی یه امثالکوز⁶⁹⁰ مسموع اولمغین تعلق خاطرمنز⁶⁹¹
 زیاده اولمشدر عداوت ماضیه نک باعی اول دیارده بعض
 اشرار اخیار اصحاب کباره بغض و عداوتده اصرار اوزره
 اولدقلری ایدی بحمدالله تعالی⁶⁹² بو وضع هایل ممنوع و مدفوع
 اولوب اتم مراملری رعایت شرایع اسلامه اهتمام اتمش⁶⁹³ بو تقدیرجه
 دوستلغه مانع و حایل⁶⁹⁴ نسنه قالمیوب اساس صلح و صلاح

P- 216b.

مؤید و قواعد فوز و فلاح مؤکد و مشید اولوب باب خلاف⁶⁹⁵ منسد⁶⁹⁶
 در و حرمین محترمین معظمینک اول اطرافده واقع اولان
 اوقافی محصولی واقفلرک شرایط اخلاص روبرطلری
 مقتضاسنجه محل مشروطه ارسال و ارباب استحقاقه اتصال
 خصوصی اشعار اولنمش ضایر نیره یه مخفی اولمیه که دیار روم
 و مصر و شام و دیاربکر و بغداد بالجمله اقالیم موقبه پادشاهیدن
 هر ولایتده اوقات حرمین مکرمین متولیلری مستقل اولوب
 هر سال جمع و تحصیل اتدوکلری⁶⁹⁷ مالی قافله حجاج با ابتهاج

⁶⁸⁷ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: دائماً.

⁶⁸⁸ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: حمایتلرینده.

⁶⁸⁹ is not mentioned in *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*.

⁶⁹⁰ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: امثالکوز.

⁶⁹¹ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: خاطرمنز.

⁶⁹² Praise and thank be to the Almighty God.

⁶⁹³ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: اتمش.

⁶⁹⁴ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: حائل.

⁶⁹⁵ is missed in *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*.

⁶⁹⁶ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: مسدد.

⁶⁹⁷ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: اینتکلری.

سعدت رواج ایله ارسال اولنان امناء توزیعه تسلیم ایدلر
 اول امانک متبرکه ده مجاور و ساکن اولان علما و صلحا و اتقیا
 و فقرا اعلی الاسماء ثبت دفتر اولنوب هر برینک کفاف معاش
 و سبب انتعاشی ایچون حاللرینه و بیوت و عیاللرینه و اولاد
 و اطفاللرینه⁶⁹⁸ کوره برر مقدار صرة تعیین اولنوب موسم حجه
 هر کشینک حصّه معینه سی و وظیفه مقدّره سی شریف
 و حاکم معرفتی ایله امناء⁶⁹⁹ صدقات بدنن توزیع اولنور
 و التون قلعه نک بو جانبه تسلیمندن اهل اولمیه و آسلاّم

⁶⁹⁸ اطفالرینه In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*.

⁶⁹⁹ امناء is not mentioned in *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*.

3.14. Document No.14

[Şâh Tahmâsb's Submissive Letter to Sultân Süleymân for Making Peace]

- No Title
- Persian
- Pp. 217a.-221b.
- No date of correspondence
- The document in the other *münşe'âts*:
  - i) *Mecmû'a-i Münşe'ât-i Ferîdûn Bey* (Vol.I), 1858, 620-623.
Title: *Âmasiyada Müşâlha İstidâsıyla Şâh Tahmâsbdan Gelen Żarâ'at-nâmenüñ Şûretidür*
(The Copy of Submissive Letter That Arrived from Şâh Tahmâsb for Asking a Peace in Âmasiye)
  - ii) *Muĥâberât Mecmû'ası*, varak 113b-115a, 57-64.
Title: *Âmasiyede Dergâh-ı Mu'allâya Şâh Tahmâsbdan Gelen Żarâ'at-nâmedür*⁷⁰⁰
(The Copy of Submissive Letter That Arrived from Şâh Tahmâsb to the Exalted Court in Âmasiye)
  - iii) *Düstûru'l-İnşâ*.⁷⁰¹
Title: *Merĥûm Sultân Süleymân Acem Şâhı İle Şülhe Rizâ Verdikde Şâh-i Mezbûrdan Gelen Nâmenüñ Şûretidür*
(The Copy of Şâh Tahmâsb's Letter That Arrived From Şâh As Mentioned Above When He Gives Consent to Peace)
- The document in other sources:
  - ii) *Târîĥ-i Peçevî* (vol. I), 1980, P.329-336.
Title: *Nâme-i Şâh Acem Tahmâsb Şâh*
(The Letter of Şâh Tahmâsb to the Shah of Iran)

Summary

In this letter, which was sent by Şâh Tahmâsb to Sultân Süleymân, despite other letters, Şâh Tahmâsb starts it with “In the name of God, the Merciful, the Compassionate” and then after some verses from the Quran he mentions the name of the Prophet, Muĥammad, Imam Ali and the Imams (PBUT). In this letter, Şâh Tahmâsb compares Sultân Süleymân with mythological heroes like Alexander the Great, Jamshid, Feridun, Kaiser, among others. He also describes Sultân Süleymân as the Prophet Sulaiman of the time. He then uses righteous (*'adil*) as an adjective for Sultân Süleymân. Tahmâsb in this letter pronounces his attempts for solving the

⁷⁰⁰ This letter was translated into Turkish, so, I could not compare it with its text.

⁷⁰¹ There is no page number in this manuscript.

conflict between the two states and stresses that he sent Kemalüddin Ferahzâd Beg chamberlain (*eşik âğâsı*) as one of a trusted envoys with complete authority for negotiation. Şâh Tahmâsb continues by asking from Sultân Süleymân to emphasize and strengthen the peace that afterwards the Islam army (*sipâhî*) and ordinary people (*ra'âyâ*) would be in a safe and happy state, and they would pray for the Ottomans. Then again, Şâh Tahmâsb asks Sultân Süleymân to continue their correspondence to ensure that all Muslims under their reign would move on their daily lives. Afterwards, Şâh Tahmâsb requires the Iranian pilgrims to be allowed safe passage through the Ottoman lands during their pilgrimage to the sacred House of God and the glorious Medina and other holy Shrines. Finally, he cites verses from poems (*abyât*) to pray for Sultân Süleymân's crown, and closes the letter.

Transcription

P-217a.

⁷⁰² بسم الله الرحمن الرحيم

وله الكبرياء في السموات والأرض وهو العزيز الحكيم ⁷⁰³ لله الحمد

قبل كل كلام بصفات الجلال والأكرام حمد اوتاج تارك

سخن است صدر هر نامه نو و کهن است خامه چون تاج

نامه اراید ⁷⁰⁴ درة التاج نام ان ⁷⁰⁵ شاید حمدی مضافا از شائیه ⁷⁰⁶

انقطاع و انتها شایسته پادشاه قلك ⁷⁰⁷ بارگاهست ⁷⁰⁸ که ظلّ

ظلیل رحمت و سایه بلند پایه عطوفت و مرحمت بر سرسلطین

فلک تمکین و فرق خواقین معدلت آیین ⁷⁰⁹ کسترانید و ایشانرا

بمصدوقه حدیث السلطان العادل ظلّ الله فی الأرض ⁷¹⁰

برکزیده جمت اصلاح حال و انجاح امانی و امال ⁷¹¹ عموم خلایق

⁷⁰² The Basmala: In the name of God, the Most Gracious, the Most Merciful.

⁷⁰³ [Al Jathiyah37]

وَلَهُ الْكِبَرِيَاءُ فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ

And to Him belongs greatness in the heavens and the earth, and He is the Mighty, the Wise

⁷⁰⁴ In *Düstûru'l-Înşâ*: آرید.

⁷⁰⁵ In *Düstûru'l-Înşâ*: او.

⁷⁰⁶ In *Düstûru'l-Înşâ*: شاییه.

⁷⁰⁷ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey* and *Düstûru'l-Înşâ*: فلک.

⁷⁰⁸ بارگاهست: ب. In *Düstûru'l-Înşâ*: بارگاه does not have a point under ب.

⁷⁰⁹ In *Düstûru'l-Înşâ*: آیین.

⁷¹⁰ Shadow of God.

⁷¹¹ In *Düstûru'l-Înşâ*: آمال.

مأمور مطاع⁷¹² فاستبقوا الخیرات⁷¹³ و محکوم حکم لازم الاتباع
 فاتقوا الله و اصلحوا ذات بینکم⁷¹⁴ انما الله اله واحد⁷¹⁵ فهو النعم
 و هو الحامد⁷¹⁶ می نهد⁷¹⁷ شکر نعمت بدهان می کند⁷¹⁸ شکرزاری⁷¹⁹
 بزبان شکر فضلش چو عطای دگر است⁷²⁰ باعث حمد و ثنای دگر است⁷²¹
 کی شود در نظر خرده⁷²² شناس منتهی سلسله شکر⁷²³ و سپاس
 هر که⁷²⁴ جانی بودش در بدن کی⁷²⁵ شود هر سر مویش دهنی
 باشد از هر دهنی کشته زمان⁷²⁶ هر سر موی بصد نطق و بیان

P-217b.

ابد الدهر سخن سازکنند⁷²⁷ پرده از کهنه و نو بازکنند نتوانند که
 آرند بجای شکر مویی ذکرهای خدای سبحانک لا احصى ثناء
 عليك انت کما اثنت علی نفسك و صلوة⁷²⁸ فزون از ادراک
 و عقول اولی النهی زبینه بارگاه حضرت رسالت پناهی

⁷¹² مأمور امر مطاع in *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: مطاع.

⁷¹³ [Al Ma'idah48]

فَاسْتَبِقُوا الْخَيْرَاتِ

[therefore strive with one another] to hasten to virtuous deeds

⁷¹⁴ [Al Anfal1]

فَاتَّقُوا اللَّهَ وَأَصْلِحُوا ذَاتَ بَيْنِكُمْ

So be careful of (your duty to) God and set aright matters of your difference

⁷¹⁵ [An Nisa"171]

إِنَّمَا اللَّهُ إِلَهٌ وَاحِدٌ

God is only one God

⁷¹⁶ So he is good and praiseworthy.

⁷¹⁷ In *Düstûru'l-İnşâ*: میدهد.

⁷¹⁸ In *Düstûru'l-İnşâ*: میکند.

⁷¹⁹ In *Düstûru'l-İnşâ*: شکرگذاری.

⁷²⁰ In *Düstûru'l-İnşâ*: دگرست.

⁷²¹ In *Düstûru'l-İnşâ*: دگرست.

⁷²² In *Düstûru'l-İnşâ*: خورده.

⁷²³ In *Düstûru'l-İnşâ*: حمد.

⁷²⁴ In *Düstûru'l-İnşâ*: چه.

⁷²⁵ In *Düstûru'l-İnşâ*: کی.

⁷²⁶ In *Düstûru'l-İnşâ*: زیان.

⁷²⁷ In *Düstûru'l-İnşâ*: سازکند.

⁷²⁸ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: صلوات.

است که رایت کرامت آیت⁷²⁹ اِنِّیْ رَسُوْلٌ مِّنْ رَّبِّ الْاٰلَمِیْنَ⁷³⁰ در میدان

فسحت نشان کنت نبیاً و آدم بین المآء و الطین افراحت

و منشور عزت قبول و ما محمد الارسل⁷³¹ بطغرای غزای لولاک

لما خلقت الافلاك موشح و مزین ساخت سید انبیا و سند اصفیا را

از دار فاوحی الی عبده ما اوحی⁷³² بلند پرواز سبخان الّذی

اسری⁷³³ رسولی که کافّه ام از عرب و عجم را بنوید⁷³⁴ طوبی للمصالحین⁷³⁵

اولئک المقربون يوم القيمة⁷³⁶ بشارت داده از کمال حلم و سپرت⁷³⁷

کریم⁷³⁸ بمقتضای و اِنَّکَ لَعَلٰی خَلَقَ عَظِیْمٌ⁷³⁹ بطریق صلاح و سداد

مهندی کردانید⁷⁴⁰ و رتبه قدر و منزلت ایشانرا بموادى اصلاح

ذات البین شعبه من شعب التبوّة باوج علیّین رسانید

شهنشاه⁷⁴¹ سریرلی مع الله زده بالای آن نه خیمه خرگاه⁷⁴²

زلولاک و لعمرک تخت و تاج است⁷⁴³ کشیده چرخ برکردون خراج است⁷⁴⁴

⁷²⁹ In *Düstûru'l-İnşâ*: آیه.

⁷³⁰ [Al A'raf104]

إِنِّیْ رَسُوْلٌ مِّنْ رَّبِّ الْعٰلَمِیْنَ

surely I am a messenger from the Lord of the worlds

⁷³¹ [Al 'Imran144]

وَمَا مُحَمَّدٌ اِلَّا رَسُوْلٌ

And Muḥammad is no more than a messenger

⁷³² [An Najm10]

فَاَوْحٰی اِلٰی عَبْدِهٖ مَا اَوْحٰی

And He revealed to His servant what He revealed.

⁷³³ [Al Isra"1]

سُبْحٰنَ الَّذِیْ اَسْرٰی

Glory be to Him

⁷³⁴ In *Düstûru'l-İnşâ*: is not mentioned in *Düstûru'l-İnşâ*.

⁷³⁵ In *Düstûru'l-İnşâ*: للصالحین.

⁷³⁶ Blessed to the people who make peace among people and they are the closest on the day of resurrection.

⁷³⁷ In *Düstûru'l-İnşâ*: سیر.

⁷³⁸ In *Düstûru'l-İnşâ*: کریمه.

⁷³⁹ [Al Qalam4]

وَ اِنَّکَ لَعَلَّیْ خُلِّیْ عَظِیْمٌ

And most surely you conform (yourself) to sublime morality.

⁷⁴⁰ In *Düstûru'l-İnşâ*: کردانیده.

⁷⁴¹ In *Düstûru'l-İnşâ*: شهنشاهی.

⁷⁴² In *Düstûru'l-İnşâ*: آگاه.

⁷⁴³ تخت و تاجش in *Düstûru'l-İnşâ*: تخت و تاج است.

⁷⁴⁴ خراجش in *Düstûru'l-İnşâ*: خراج است.

زحق ملك شفاعت درنكین است ⁷⁴⁵ خطاب از رحمة للعالمین است ⁷⁴⁶

خدابر

P-218a.

خدا بر انبیا سروری داد بدستش خاتمی پیغمبری داد سلیمان
درنکین ⁷⁴⁷ دان ⁷⁴⁸ عالمی داشت بر شکل ⁷⁴⁹ ردایش ⁷⁵⁰ خاتمی ⁷⁵¹ داشت ⁷⁵² و آل ⁷⁵³
اولاد هدایت مأل ⁷⁵⁴ او خصوصاً ان ⁷⁵⁵ مظهر رحمت رحمانی
معدن فیض و کرامت سبحانی المخصوص بآیت ائمه المنصوص
بسوره ء هل اتی ⁷⁵⁷ معلی رتبه لو کشف العطاء ⁷⁵⁸ صاحب لوای
انا مدینة العلم و علی بابها ⁷⁵⁹ و باقی ائمة اطهار و عدت ⁷⁶⁰
اخیار ⁷⁶¹ که سیارکان برج امامت و اهتدا و ستارکان اسمان
کرامت و اقتدا اند امین و مقتدای شرع و دین اند ⁷⁶² امام
و هادی راه یقین اند ⁷⁶³ زواج عرش برتر پایه دارند زمین و آسمان
در سایه دارند فلک کان سریر پر موج ابی است ⁷⁶⁴ ر ⁷⁶⁵ بحر رفعت
ایشان حبایست زمین از خاک پاشان اب رو یافت

⁷⁴⁵ درنکینش: in *Düstûru'l-İnşâ* درنکین است

⁷⁴⁶ للعالمینش: in *Düstûru'l-İnşâ* للعالمین است

⁷⁴⁷ درنکین: In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*.

⁷⁴⁸ زان: In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey* and *Düstûru'l-İnşâ*.

⁷⁴⁹ شکلی: In *Düstûru'l-İnşâ*.

⁷⁵⁰ ردایش: In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*.

⁷⁵¹ خاتمی: In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*.

⁷⁵² داد: In *Düstûru'l-İnşâ*.

⁷⁵³ النبوة: In *Düstûru'l-İnşâ*: آل is not mentioned in *Düstûru'l-İnşâ*.

⁷⁵⁴ مأل: In *Düstûru'l-İnşâ*.

⁷⁵⁵ آن: In *Düstûru'l-İnşâ*.

⁷⁵⁶ ائمه: is inside of a parenthesis in *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*.

⁷⁵⁷ هل اتی: is inside of a parenthesis in *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*.

⁷⁵⁸ العطاء: In *Düstûru'l-İnşâ*: العطاء. In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*.

⁷⁵⁹ I am the city of knowledge and Ali is its gate.

⁷⁶⁰ عترت: In *Düstûru'l-İnşâ*.

⁷⁶¹ اخبار: In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*.

⁷⁶² دینند: In *Düstûru'l-İnşâ*.

⁷⁶³ یقینند: In *Düstûru'l-İnşâ*.

⁷⁶⁴ آییست: in *Düstûru'l-İnşâ* and آییست: in *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey* ابی است

⁷⁶⁵ ز: In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*.

چه آب رولال⁷⁶⁶ ارزو⁷⁶⁷ یافت بعد هدا⁷⁶⁸ مکشوف مشاعر قدسی
 مآثر و مشهور ضایر مهر سرائر حضرت فلک رفعت کردون
 بسطنت آفتاب حشمت جمشید رتبت سلیمان مرتبت سکندر
 منزلت شهنشاه سریر⁷⁶⁹ کامرانی فریدون زمان جمشید ثانی⁷⁷⁰
 جهان داری که دارای زمین اوست سلیمان زمان خویشتن اوست⁷⁷¹
 بسی سالست کلین پرکار⁷⁷² افلاک بسر کردید کرد مرکز خاک

P-218b.

که⁷⁷³ نیشان افتاب عالم افروز براوج سلطنت کردید فیروز
 بدولت سایه لطف آهست جهانرا اسایه لطفش پناهست⁷⁷⁴
 پناه ملک و شهنشاه کامل سلیمان زمان سلطان عادل
 سلطان اعظم السلاطین و القیصره الکبار برهان افخم
 الخواقین و الاکاسره بمعالی التربه و المقدار ناصب اعلام
 الملك و الذین حافظ ثغور الاسلام و المسلمین شهی کآسانش
 کین پایه ایست بزیر لوایش زمین سایه است⁷⁷⁵ نکهبان هر قصر او قیصری
 هر آینه داروی اسکندری فلک تابع و اسمان⁷⁷⁶ پی روش⁷⁷⁷
 نکین جم و تخت کیخسروش ز خورشید رخشان جهانگیرتر⁷⁷⁸

⁷⁶⁶ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: روزال. In *Düstûru'l-İnşâ*: دولال.

⁷⁶⁷ In *Düstûru'l-İnşâ*: از بحر او.

⁷⁶⁸ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey* and in *Düstûru'l-İnşâ*: هذا.

⁷⁶⁹ In *Düstûru'l-İnşâ*: زمین.

⁷⁷⁰ in *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey* is not mentioned here. جهان داد و ذاتش کوه تمکین سپهر معدلت شاه جم آیین

⁷⁷¹ جهان داری که دارای زمین اوست سلیمان زمان خویشتن اوست is not mentioned in *Düstûru'l-İnşâ*.

⁷⁷² In *Düstûru'l-İnşâ*: پرکار.

⁷⁷³ In *Düstûru'l-İnşâ*: کر.

⁷⁷⁴ In *Düstûru'l-İnşâ*: پناهت.

⁷⁷⁵ In *Düstûru'l-İnşâ*: ایست.

⁷⁷⁶ In *Düstûru'l-İnşâ*: آسمان.

⁷⁷⁷ In *Düstûru'l-İnşâ*: پی روش. ی. پیروش is without two points in پیروش.

⁷⁷⁸ In *Düstûru'l-İnşâ*: جهان کریز.

زیر فلک⁷⁷⁹ زاست تدبیرتر⁷⁸⁰ ز دریای جاهش حبای سپهر⁷⁸¹ ر خورشید

قدرش کمین ذره مهر زمانه زمین بوس درگاه او خرد رهبر

و بخت همراه او بانی مبانى السلطنه على اعلی⁷⁸² مراتب⁷⁸³ الکمال ضارب⁷⁸⁴

رؤس الکفرة الفجرة بميامن العز و الأقبال زافع رایات العدل

و الأحسان ما حی ایات الجور و العدوان حامی حوزه دین⁷⁸⁵

عن مکاید الکفار و المنافقین دافع اثار الأشرار عن⁷⁸⁶ وجوه

الأرضین حارس ناموس الشریقه⁷⁸⁷ البیضا کاسر ناقوس الکفرة

و العناة⁷⁸⁸ و الأشقیاء باسط بנסاط الأمن و الأمان ناشر صحایف

اللطف

P-219a.

اللطف والأمتنان جمان در سایه ارمیده⁷⁸⁹ چو مردم درسواد

شهردیده از وشمشیر در خواب سلامت چو فتنه برنخورد تا قیامت

کمان از ایمنی⁷⁹⁰ درد و راوشاد زجله⁷⁹¹ چون کمان رستم ازاد⁷⁹² زمین

زین سان که شد در زاه او خاک سزدکر نکرزاند⁷⁹³ سر زافلاک

زحل فخری اگر دارد از آنست⁷⁹⁴ که شب براستانش⁷⁹⁵ پاسبانست بدورانش

⁷⁷⁹ زیر فلک in *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: زیر فلک.

⁷⁸⁰ is not mentioned in *Düstûru'l-İnşâ*.

⁷⁸¹ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: ز.

⁷⁸² is not mentioned in *Düstûru'l-İnşâ*.

⁷⁸³ In *Düstûru'l-İnşâ*: والمراتب.

⁷⁸⁴ In *Düstûru'l-İnşâ*: صالب.

⁷⁸⁵ حوزه الدین in *Düstûru'l-İnşâ*: حوزه دین.

⁷⁸⁶ In *Düstûru'l-İnşâ*: من.

⁷⁸⁷ In *Düstûru'l-İnşâ*: شریقه.

⁷⁸⁸ الکفار و العنات in *Düstûru'l-İnşâ*: الکفرة و العناة.

⁷⁸⁹ آرمیده in *Düstûru'l-İnşâ*: در سایه او ارمیده. ارمیده in *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: در سایه ارمیده.

⁷⁹⁰ In *Düstûru'l-İnşâ*: ایمن.

⁷⁹¹ In *Düstûru'l-İnşâ*: زجله.

⁷⁹² In *Düstûru'l-İnşâ*: آزاد.

⁷⁹³ سر بگذارند in *Düstûru'l-İnşâ*: سر بگذارند.

⁷⁹⁴ In *Düstûru'l-İnşâ*: آنست.

⁷⁹⁵ In *Düstûru'l-İnşâ*: آستایش.

پلنک و رنک همراز بهم چون عاشق و معشوق دمنساز شکان⁷⁹⁶ چشم⁷⁹⁷
 آهو شیر پیشه بدورش عشق بازی⁷⁹⁸ کرد پیشه غزالی را اگر در جلوه ناز⁷⁹⁹
 بپاخاری خلد از روی اغراز ز مژگان سوزن ازدشیر⁸⁰⁰ خوانخواز
 برون آید⁸⁰¹ زیای نازکش خار چنین کر⁸⁰² عدل آن شاه جهانگیر خراب آباد
 عالم یافت تعمیر دل و پیران مشتاقان رنجور عجب نبود که کرد بیت
 معمور بسططان عالیشان⁸⁰³ کردون مدار خان⁸⁰⁴ جم جاه سلیمان
 وقار قان⁸⁰⁵ دازا شکوه جمشید مکان قیصر والا افسر سکندر
 نشان پادشاه عالیجاه مهر اشتهاار خسرو انجم سپاه سپهر اقتدار
 مورد تأییدات الهی مطرح⁸⁰⁶ انوار فیوضات نامتناهی الا ای افتاب
 اوج شاهي بفرمان تو ازمه تابماهي تو بی اسکندر ان⁸⁰⁷ صاحب قرانی⁸⁰⁸
 سلیمان زمان دارای ثانی بجز رای تو دوران هیچ جای بدید⁸⁰⁹ اینیئه کیتی نمایی
 زجم آیین⁸¹⁰ و از اسکندر اثار چو صورت آینه در وی بدیدار خاقان آلبرین

P-219b.

سلطان البحرین⁸¹¹ الخادم بوفور الاخلاص فی الحرمین الشریفین مؤید
 ارکان السلطنه الکبری مهد بنیان الخلافة العظمی شاه والاگهر
 دریا کف که فلك کهر او راست صدق⁸¹² رای او رایت جمشید افراخت

⁷⁹⁶ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: شکار.

⁷⁹⁷ شکان در چشم in *Düstûru'l-İnşâ*: شکان چشم.

⁷⁹⁸ عشقبازی in *Düstûru'l-İnşâ*: عشق بازی.

⁷⁹⁹ ناز is not mentioned in *Düstûru'l-İnşâ*.

⁸⁰⁰ In *Düstûru'l-İnşâ*: آردشیر.

⁸⁰¹ In *Düstûru'l-İnşâ*: آرد.

⁸⁰² In *Düstûru'l-İnşâ*: کر.

⁸⁰³ In *Düstûru'l-İnşâ*: عالی شان.

⁸⁰⁴ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey* and *Düstûru'l-İnşâ*: خاقان.

⁸⁰⁵ In *Düstûru'l-İnşâ*: قان.

⁸⁰⁶ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: مصدر. In *Düstûru'l-İnşâ*: مصرح.

⁸⁰⁷ In *Düstûru'l-İnşâ*: آن.

⁸⁰⁸ صاحبقرانی in *Düstûru'l-İnşâ*: صاحب قرانی.

⁸⁰⁹ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: ندید. In *Düstûru'l-İnşâ*: ندیده.

⁸¹⁰ In *Düstûru'l-İnşâ*: آیین.

⁸¹¹ سلطان بَرین و خاقان بحرین in *Düstûru'l-İnşâ*: خاقان آلبرین سلطان البحرین.

⁸¹² In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey* and *Düstûru'l-İnşâ*: صدق.

چتر اوسایه بخورشید انداخت هست میدان سخن تنگ بسی چون
 زود راه ثنای تو کسی حرف را کی بود آن کنجایی که شود طرف ثنا
 پیاپی بحر معنی چو شود ظرف سكال چشمه حرف بود تنگ مجال⁸¹³
 التّوید بالتّأییدات الجلیّه من عند الله الملك العزیز المتان و الموفق
 بتوفیق الله الکریم المستعان سلیمان السّریر⁸¹⁴ السّطنه و الحشمه و الشّوکه
 والاقبال و مغرالعظمه و الابهتر و النصفه و العز و الآ جلال
 سلطان سلیمان شاه خان لآزال میامی⁸¹⁵ السّلطنه زاهره بدوام
 الايام و مآثر عظمته و جلالته ممدوده لتقویّه دین
 الأسلام انکه کواکب ثواقب⁸¹⁶ عزّوعلا⁸¹⁷ و شوا هب جلیته المراتب سپهر
 اعتلا یعنی کتاب واجب التعظیم و خطاب مستطاب⁸¹⁸ لازم التکریم
 مصداق کریمه اتی التّی کتاب کریم اّنه من سلیمان واءنه⁸¹⁹
 بسم الله الرحمن الرحیم⁸²⁰ از مشارق سرداق شکوه سلیمانی⁸²¹ و مطامع سعود
 الطّوالع عظمت و کامرانی طالع و لامع شده⁸²² بود از ایراد عمده
 الأعظم و الأعیان⁸²³ شاه قوی بیك قورجی قاجار دُر اعزّ اوقات
 و اشرف

P-220a.

⁸¹³ is not mentioned in *Düstûru'l-İnşâ*.

⁸¹⁴ سلیمان سریر in *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Feridûn Bey*.

⁸¹⁵ In *Düstûru'l-İnşâ*: میامن.

⁸¹⁶ ثواقب کواکب in *Düstûru'l-İnşâ*.

⁸¹⁷ In *Düstûru'l-İnşâ*: آسان عزّوعلا.

⁸¹⁸ مستطاب is not mentioned in *Düstûru'l-İnşâ*.

⁸¹⁹ [An Naml,29-30]

قَالَتْ يَا أَيُّهَا الْمَلَأُ أَيُّ إِلَهِیَ كَتَبَ كَرِیْمٌ ۚ

إِنَّهُ مِنْ سُلَیْمَانَ وَإِنَّهُ ۚ

29. She said: O chief! surely an honorable letter has been delivered to me

30. Surely it is from Sulaiman, and surely it is in the name of God, the Beneficent, the Merciful

⁸²⁰ In the name of God, the Merciful, the Compassionate.

⁸²¹ سرادقات سلیمانی in *Düstûru'l-İnşâ*: سرداق شکوه سلیمانی.

⁸²² In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Feridûn Bey*: شود.

⁸²³ Example of the grandees and noblemen.

و اشرف ساعات سمت ورود یافت و باشارات بشارات غیبه⁸²⁴ که
از مورد فیوضات لاریبته فایض شده بود فایزگشت چون
از مضمون خیر مشحون ان انوار صلاح و فلاح همکنان و آثار
فوز و نجاح عامه عجزه و⁸²⁵ مسلمانان لامع و لایح بود مؤدای
هو الذی انزل السکینه فی قلوب المؤمنین است⁸²⁶ کافه⁸²⁷ برآیا
بظهور پیوست⁸²⁸ لهذا مورد کرپمش را بشرایط اغراز و اکرام
و لوازم تعظیم و احترام مقابل داشته⁸²⁹ در مقابل⁸³⁰ ان⁸³¹ اصناف
تسلیمات مسکینه التفحات که شایم طیب آن بروفق سلام علیکم
طبتم⁸³² نسایم ریاض رضوان بمشام جان عالمیان رساند
و الاف دغوات وردیه النسات که فوایح روائح ازهار ان⁸³³ برحسب
فادا خیتیم بتحیه فحیوا باحسن منها⁸³⁴ عرصه آفاق راچون ساخت⁸³⁵
حدایق جنان معمور⁸³⁶ و معطر گرداند⁸³⁷ تحفه مجلس والا و محفل⁸³⁸
اعلی گردانیده حقا و بعزه الله تعالی که ار⁸³⁹ بدو حال تا⁸⁴⁰ غایت
جهت اشاعت انوار عدل و احسان و افاضا آثار رأفت و امتنان

⁸²⁴ غیبه is not mentioned in *Düstûru'l-İnşâ*.

⁸²⁵ عجزه is not mentioned in *Düstûru'l-İnşâ*.

⁸²⁶ است is not mentioned in *Düstûru'l-İnşâ*.

⁸²⁷ In *Düstûru'l-İnşâ*: باکافه.

⁸²⁸ In *Düstûru'l-İnşâ*: پیوسته.

⁸²⁹ In *Düstûru'l-İnşâ*: داشت.

⁸³⁰ In *Düstûru'l-İnşâ*: مقابله.

⁸³¹ In *Düstûru'l-İnşâ*: آن.

⁸³² [Az Zumar73]

خَرَّتْهَا سَلَامٌ عَلَيْكُمْ طِبْتُمْ

Peace be on you, you shall be happy

⁸³³ In *Düstûru'l-İnşâ*: آن.

⁸³⁴ [An Nisa"86]

وَإِذَا خُتِّمَ بِتَحِيَّةٍ فَخَيُّوا بِأَحْسَنَ مِنْهَا

And when you are greeted with a greeting, greet with a better (greeting) than it

⁸³⁵ In *Düstûru'l-İnşâ*: ساخت.

⁸³⁶ In *Düstûru'l-İnşâ*: معتبر.

⁸³⁷ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Feridûn Bey*: کرد از.

⁸³⁸ In *Düstûru'l-İnşâ*: هدیه محفل.

⁸³⁹ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Feridûn Bey*: آن. In *Düstûru'l-İnşâ*: آن.

⁸⁴⁰ ت does not have two point on ت.

نسبت بعموم عالیشان مضمون حقایق مقرون عسی الله ان يجعل
 بینکم و بین الذین عادتیم منهم مودة⁸⁴¹ ملحوظ خاطر داشته ایم
 و همگی همت خیر نهمت⁸⁴² بر انتظار اسباب صلح و صلاح جانبین

P-220b.

و استحکام قواعد محبت و مصافات مابین بلاشک متضمن
 صلاح حال عباد و مسلمزم معمورئ ولایات⁸⁴³ و بلاد است⁸⁴⁴
 کماشته و درین ولاکه بمقتضای ارباب الدول ملهون از
 طرفین بامضاء این نیت ارجمند که فی الواقع موجب سعادت
 دین و دنیا و محض رضا و خشنودی حضرت حق جلّ و علا
 و حضرت رسالت پناه محمدی صلوة الله علیه و آله⁸⁴⁵ و حضرت⁸⁴⁶
 ایمنه معصومین علیهم الصلوة و السلام⁸⁴⁷ است توفیق یافته
 ان پادشاه غالبشان⁸⁴⁸ و ان⁸⁴⁹ مظهر لطف و احسان همه در طی نامه
 نامی و صحیفه کرامی توجه و اقبال تمام باتمام این مرام
 که بی تکلف از اعلاى مآثر الهامات ربانی و توفیقات سبجانی
 است⁸⁵⁰ فرمودند غایت امیدواری بر وثوق و اعتماد و رسوخ و
 ثبات ان⁸⁵¹ قاعده حاصل کشت و امارت مآب⁸⁵² حکومت نصاب

⁸⁴¹ [Al Mumtahanah7]

عسی الله أن يجعل بينكم وبين الذين عادتيم منهم مودةً والله قديرٌ والله غفورٌ رحيمٌ

It may be that God will bring about friendship between you and those whom you hold to be your enemies among them; and God is Powerful; and God is Forgiving, Merciful.

⁸⁴² In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: محمت.

⁸⁴³ In *Düstûru'l-İnşâ*: ولایت.

⁸⁴⁴ بلادست in *Düstûru'l-İnşâ*: in بلاد است.

⁸⁴⁵ Blessings of God be upon him and his progeny.

⁸⁴⁶ حضرت is not mentioned in *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*. In *Düstûru'l-İnşâ*: حضرات.

⁸⁴⁷ Prayer and peace be upon them.

⁸⁴⁸ In *Düstûru'l-İnşâ*: عالی شان.

⁸⁴⁹ In *Düstûru'l-İnşâ*: آن.

⁸⁵⁰ است is not mentioned in *Düstûru'l-İnşâ*.

⁸⁵¹ In *Düstûru'l-İnşâ*: آن.

⁸⁵² مآب is not mentioned in *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*. In *Düstûru'l-İnşâ*: مآب.

کمال‌الدین⁸⁵³ فرخ زاد بیک⁸⁵⁴ اپشک اغاسی را که از معتمدان و
 نزدیکان این درگاه است⁸⁵⁵ بجهت تبلیغ رسالت و تشیید مبانی
 موافقت و تأکید قواعد دوستی و صداقت⁸⁵⁶ روانه درگاه معلّا
 گردانیدیم و تفصیل احوال را بتقریر و⁸⁵⁷ رجوع فرمودیم
 که بعد عرض رساند چون از محب لطف الاهی⁸⁵⁸ و ممکن فضل نامتناهی
 نسایم

P-221a.

نسایم قبول⁸⁵⁹ بر ریاض این نیت خبر مأل و زیده استعدا
 و التماس انست که بناء این مراهم را بنوعی مؤکد و مستحکم
 فرمانید که بعد الیوم اهل اسلام از سپاهی و رعایا
 در محاد امن و امان آسوده و خوش حال⁸⁶⁰ و مرّقه و فارغ
 البال بوده از روی اطمینان خواطر بدعای دوام دولت
 ابدی الاتصال اشتغال نمایند و بواسطه انتشار اثار لطف
 و ترحّم حاصل مضمون لوکانت لی دعوة مستجابه لصرقتها
 الی السّطان العادل⁸⁶¹ از زبان کل واحد از صغار و کبار
 بندگان خدای عزّوجلّ بمسامع عزّ و علا رسد و چون
 بحسب رسوم عادات⁸⁶² بنیان صداقت و مصافات بایلاغ⁸⁶³
 رسل و رسائل مؤکد و مستحکم است ماء مول و متوقع انکه

⁸⁵³ کمال‌الدین is not mentioned in *Düstûru'l-Înşâ*.

⁸⁵⁴ فرخ زاد بیک in *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: فرخ زاد بیک.

⁸⁵⁵ درگاهست in *Düstûru'l-Înşâ*: درگاه است.

⁸⁵⁶ is not mentioned in *Düstûru'l-Înşâ* and تأکید قواعد دوستی و صداقت.

⁸⁵⁷ او. In *Düstûru'l-Înşâ*.

⁸⁵⁸ الاهی. In *Düstûru'l-Înşâ*.

⁸⁵⁹ نسیم قبول اقبال in *Düstûru'l-Înşâ*: نسیم قبول اقبال.

⁸⁶⁰ خوشحال in *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: خوش حال.

⁸⁶¹ If I had an answered prayer, I would make all those prayers for the just Sultan.

⁸⁶² رسوم و عادات in *Düstûru'l-Înşâ*: رسوم عادات.

⁸⁶³ ابلاغ. In *Düstûru'l-Înşâ*.

همواره ابواب مکاتبات و مراسلات مفتوح دارند⁸⁶⁴
 تا حقیقت صلاح جانبین و اصلاح ذات الیین⁸⁶⁵ بر جمیع
 عجزه و مسلمان ظاهر و هویدا گشته از سرفراغت خاطر
 و امتیّت بمراسم درویشی و اکتساب مصالح معاش و مغاد
 قیام و اقدام توانند نمود⁸⁶⁶ و از روی جمعیت و فراغ بال بسعادت⁸⁶⁷
 طواف زیارت بیت الله الحرام و مدینه مشرقه مکرمه و سایر⁸⁶⁸

P-221b.

مشاهد مقدسه فایزگشته دزان امکنه متبرکه که محل اجابت
 دعاست⁸⁶⁹ بدعای دوام دوالّت⁸⁷⁰ ابد مقرون اشتغال نتوانند⁸⁷¹ کرد
 و هراپنه اثار و میامن⁸⁷² آن مقارن بخت بیدار و معاون
 دولت پایدار گردد ان ارید الاصلاح ما استطعت و ما
 توفیقی الا بالله علیه توکلت و الیه انیب⁸⁷³ همواره سریر عرش
 نظیر سلیمانی و اورنک سلطنت و جمانبانی مقر عزّت و جاه و مستقر
 حشمت و تکیه کاه پادشاه جم جاه سلیمان مکان و خاقان
 عالیشان اسکندر نشان باد الهی تا نشان از تخت و تاجست⁸⁷⁴
 ز تاج و تخت عالم رار رواجست⁸⁷⁵ بزیر پای تخت شاهپش باد

⁸⁶⁴ مکافات با بلاغ رسل و رسائل مؤکد و مراسلات in *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Feridûn Bey*.

⁸⁶⁵ is not mentioned in *Düstûru'l-İnşâ*.

⁸⁶⁶ is not mentioned in *Düstûru'l-İnşâ*.

⁸⁶⁷ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Feridûn Bey*: سعادت. In *Düstûru'l-İnşâ*: بسعادت.

⁸⁶⁸ سائر ولایت in *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Feridûn Bey* and *Düstûru'l-İnşâ*.

⁸⁶⁹ is not mentioned in *Düstûru'l-İnşâ*.

⁸⁷⁰ is not mentioned in *Düstûru'l-İnşâ*.

⁸⁷¹ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Feridûn Bey*: نتوانند.

⁸⁷² آثار میامن in *Düstûru'l-İnşâ*.

⁸⁷³ [Hud88]

إِنْ أُرِيدُ إِلَّا الْإِصْلَاحَ مَا اسْتَطَعْتُ وَمَا تَوْفِيقِي إِلَّا بِاللَّهِ عَلَيْهِ تَوَكَّلْتُ وَإِلَيْهِ أُنِيبُ

I desire nothing but reform so far as I am able, and with none but God is the direction of my affair to a right issue; on Him do I rely and to Him do I turn

⁸⁷⁴ تاج است in *Düstûru'l-İnşâ*.

⁸⁷⁵ رواج است in *Düstûru'l-İnşâ*.

تبارك⁸⁷⁶ تاج ظلّ الهيش باد⁸⁷⁷

---

⁸⁷⁶ بتارح. In *Düstûru'l-Înşâ*.

⁸⁷⁷ in *Düstûru'l-Înşâ* is not mentioned here. باقى نمائاد آنکه نخواهد بقای تو

3.15. Document No.15

The Response

- *El-Cevâb*
- Ottoman Turkish
- Pp. 221b.-224a.
- No date of correspondence
- The document in the other *münşe'ât*:
  - i) *Mecmû'a-i Münşe'ât-i Ferîdûn Bey* (Vol.II) 1858, 52-54.
Title: *İran Şâh Tahmâsb Tarafına Mezheb-i Râfîzî'nin Baṭlânî Hikâyesiyle İşdâr Buyurulan Nâme-i Hümayûnuñ Şûretidür*
(The Copy of the Imperial Letter Sent to Şâh Tahmâsb about the Story of the Rafidi Sect Cancellation)
  - ii) *Muḥâberât Mecmû'ası*, varak 18b-21a, 64-67.
Title: *El-Cevâb*
(The Response)
- The document in other sources:
  - i) *Târîh-i Peçevî* (vol. I), 1980, P.337-340.
Title: *Nâme-i Hümayûn Pâdişâhi*
(The Imperial Letter of the Padishah)

Summary

This letter was written as a response to Tahmâsb's letter. In the letter, carried by Qorucu Başı Kaçar, praising Şâh Tahmâsb, Sultân Süleymân considers allowing Iranian pilgrims to visit (*ziyârat*) holy cities. Then, he asserts that as long as the Safavids do not violate the [Âmasiye] agreement, it would be valid. In this regard, he pens that he issued an imperial edict (*fîrmân*) for rulers (*hükâm*) in their frontiers in which he emphasizes not to interfere and attack the territories beyond their borders. The letter is submitted to Farruḫzâd Beyg as a chamberlain to deliver it to Şâh Tahmâsb.

Transcription

P-221b.

الجواب

عالی حضرت کردن بسطت خورشید افاضت برجش سعادت

کیوان مرتبت ثریا دارا دزایت جمشید خصلت جم بخت

و كسرى تحت دولت مناب⁸⁷⁸ رفعت قباب منقبت اكتساب مكرمت
انتساب سباق غايات الرتب⁸⁷⁹ الزاهرة رافع رايات الغزة الباهرة
و افرا الفضائل كامل الحصايل مطلع كواكب مناقب و شرايف⁸⁸⁰
قبله

P-222a.

قبلة قافلة طلاب عوارف سلاله سلاطين كسرى اصل
خلاصة خواقين خاتم⁸⁸¹ بذل مؤسس بنیان السعادة و الأقبال
مشيد اركان العظمة و الجلال مهر سپهر ايلت و كامكاري
دزی برج رفعت و بختيارى المحفوف بصنوف عواطف⁸⁸² الملك الاله
معز السلطنة السنهيه ظهير⁸⁸³ الدولة البهية طهاسب شاه
لأزال مقرونا باهداية الله⁸⁸⁴ لطايف تسليحات و افيات مسكية
التفحات⁸⁸⁵ و شرايف تحيات صافيات عبرية الفوحات⁸⁸⁶ كه محض
عاطفت بهجت شعارشاهانه و عين⁸⁸⁷ رأفت سعادت دثار
پادشاهانه دن فايص⁸⁸⁸ ولايح اولور قافله نسيم شمال ايله
ابلاغ و ارسال قلنور⁸⁸⁹ ضمير منبر مهر تنوير خاطر عاطر مشترى
تأثيرلرينه⁸⁹⁰ مخفى اولميه كه مقدما دارالفتح و التصر محروسه
ارزن الروم⁸⁹¹ ظلال رايات ظفرلم⁸⁹² ايله مستسعد اولدوقده

⁸⁷⁸ دولتمناب: in *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*.

⁸⁷⁹ سائق رايات رتب: in *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*.

⁸⁸⁰ شراف: in *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*.

⁸⁸¹ عزت: in *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*.

⁸⁸² بصنوف لطائف الملك: in *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*.

⁸⁸³ مجبر: in *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*.

⁸⁸⁴ May divine guidance always be accompanied.

⁸⁸⁵ الخسرات: in *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*.

⁸⁸⁶ النفحات: in *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*.

⁸⁸⁷ بمن: in *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*.

⁸⁸⁸ فائض: in *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*.

⁸⁸⁹ اولنور: in *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*.

⁸⁹⁰ تدبيرلرينه: in *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*.

⁸⁹¹ محروسه ارضروم: in *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*.

⁸⁹² ظفرلم: in *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*.

عتیه سامی مکملز قبله سزوک طرفکوزدن قوریچی قاپچار
 واسطه سیله نامه کرامی وارد اولوب جناب جلالت مایمزه⁸⁹³
 من بعد مایمده موالات و مضافات اولوب صلح و صلاح
 اموری که متضمن اسایش خلق مستلزم انتظار احوال جمهوردر
 اول طریقه سلوک اولحق توقع و استدعا ایلمشدکوز⁸⁹⁴ رجا کوز⁸⁹⁵ محلّ

P-222b.

ارتضاده واقع اولوب اول زمانده کتاب مستطاب ایله مشارالیه
 ایلمچی کوز⁸⁹⁶ صوب صواب افزاکوزه⁸⁹⁷ کوندرویلوب⁸⁹⁸ ممالک محروسه مز
 حدودنده اولان حکامه فرمان جهاتمطاعمز ارسال اولنوب
 خارجه دخل و تعرض اولمایه⁸⁹⁹ دیو تنبیه و تأکید اولمشدی
 حالیا اول طریق توفیق رفیق کیرو مسلوک طوتیلوب استان
 محلّ الاقبالزه تأکید مراسم محبت و داد و تشیید مبانی
 مودّت و اتحاد امیدنه اول سلسله نک مقرب و⁹⁰⁰ مخصوصلرندن⁹⁰¹
 شرف الاماجد ولاکارم مستجمع جمیع المحامد و المکارم⁹⁰²
 المختص بمزید عواطف هادی السداد⁹⁰³ ایشک اغاسی فرخزاد بیک زید قدره⁹⁰⁴
 رسالت طریقیله کوندریلوب سده سعادت اشتمالز⁹⁰⁵ قبله کتاب
 مستطاب و خطاب مشکین نقاب تحریر اولمش این اوقاتده⁹⁰⁶

⁸⁹³ جلالت مایمزه in *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*.

⁸⁹⁴ ایلمش اولدیغکز اجلان in *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*.

⁸⁹⁵ رجا کوز in *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*.

⁸⁹⁶ ایلمچی کوز in *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*.

⁸⁹⁷ افزاکوزه in *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*.

⁸⁹⁸ کوندریلوب in *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*.

⁸⁹⁹ اولمیه in *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*.

⁹⁰⁰ is not mentioned in *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*.

⁹⁰¹ مخصوصلرندن in *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*.

⁹⁰² is not mentioned in *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*.

⁹⁰³ الوداد in *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*.

⁹⁰⁴ May God increase his dignity.

⁹⁰⁵ آشیانه مز in *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*.

⁹⁰⁶ اوقات in *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*.

و احسن ساعاتده سده كردون عده مزه وصول بولوب⁹⁰⁷
 شرف تقبيل پايه سرير⁹⁰⁸ خلافت مصيرمز ايله مستسعد اولوب
 سزوك طرفكوزدن⁹⁰⁹ سپارش اولنان امورى عز⁹¹⁰ حضور فايز
 الحبور مزه عرض و تقرير ايليوب نامه نامي و صحيفه كرامى ضمننده
 مندرج و⁹¹¹ مسطور اولان خلاصه آماه دخی اطلاع تحصيل اولندی
 تشييد مباني موالات و تهيد قواعد⁹¹² مصافات بابنده هر نه كه
 دينلمش

P-223a.

دينلمش ايسه علم شريف عالم ازامز محيط و شامل اولدى بو معنى
 عالم و عالميانه افتاب جهانتاب مانندی روشندرکه⁹¹³
 حق سبحانه و تعالى حضرتلرى مالك الملك اولوب⁹¹⁴ ممالك و سيعه
 اطراف⁹¹⁵ على بالطول و العرض و العرض انا جعلناك خليفة في الأرض⁹¹⁶
 مقالى⁹¹⁷ مقتضاسنجه زمام⁹¹⁸ نصر فرزه⁹¹⁹ تفويض ايدوب احوال
 بلاد و عبادى راي جهان جهان⁹²⁰ ازامزه تسليم قلمشدر الحمد لله
 على آلائه العميمة⁹²¹ سروركاينات و خلاصه موجوداتك

⁹⁰⁷ وصول بولوب ايلچيكر شرف: In Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey: وصول بولوب شرف

⁹⁰⁸ سرير is missed in Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey.

⁹⁰⁹ كندويه: in Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey: سزوك طرفكوزدن

⁹¹⁰ امورى سزوك طرفكوزدن عز: in Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey: امورى عز

⁹¹¹ مندرج is not mentioned in Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey.

⁹¹² معاقد: In Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey:

⁹¹³ روشن و مشهوردر: in Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey: روشندرکه

⁹¹⁴ مالك ملك اولوب: in Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey: مالك الملك اولوب

⁹¹⁵ وسيعه الاطراف: in Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey: وسيعه اطراف

⁹¹⁶ [Sad26]

إِنَّا جَعَلْنَاكَ خَلِيفَةً فِي الْأَرْضِ

We have made you a ruler in the land

⁹¹⁷ مقالى is not mentioned in Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey.

⁹¹⁸ زمان: In Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey:

⁹¹⁹ بنصرفزه: in Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey:

⁹²⁰ جهان is typed one time in Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey.

⁹²¹ Praise be to God for his great many blessings.

صلوة الله عليه و سلامه⁹²² معارنت معجزات هدايت اياتلری
 و ارواح مقدسه ال کرام و⁹²³ اصحاب کزین و چاریار سغادت
 قرینک علیهم رضوان الله اجمعین⁹²⁴ افاضه برکات عمیمة الآثار
 ایله همواره نیت همایون خیر مقرومیز ترفیه احوال مسلمینه مصروف
 اولوب دایما⁹²⁵ میامن همم علیه⁹²⁶ عدل آیینز انتظام محام انامه
 معطوفدر چونکه مابینده موالات و مصافک استحکام
 و قزاری باینده عتبه عالم مدارمر جانبی ایله صلح و صلاحه
 اشارت اولنوب نامه در ربارکوز⁹²⁷ ضمننده بو جانبه وفور
 اخلاصکز منفهم اولور لامتحابین⁹²⁸ میانلرنده حسن موافقت
 و اتحاد لازمه قاعده خسروان نصف آیین در⁹²⁹ ضمایر نیره⁹³⁰ خورشید

P-223b.

تنویرلرنه روشن اولا⁹³¹ که بیزوم⁹³² اقصابی مرام و عمده افاملز اصحاب
 کزین و خلفاء مهدیین که⁹³³ ضجیع⁹³⁴ سیدالمرسلین دررلر⁹³⁵ انلرک پرده
 ناموسلری محفوظ اولمقدرد وارد اولان ایلچی کوز⁹³⁶ بو معانی⁹³⁷
 اشراپ ایدوب تبرایی لر اول جانبده مدفوع و ممنوع اولماق

⁹²² May God's prayers and peace be upon on him.

⁹²³ ال و اصحاب: in *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*.

⁹²⁴ May God be pleased with them all.

⁹²⁵ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: دائما.

⁹²⁶ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: عالیہ.

⁹²⁷ ربارکر: In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*.

⁹²⁸ لابسلاطین: In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*.

⁹²⁹ آییندر: In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*.

⁹³⁰ ضمایر: in *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*.

⁹³¹ اوله: In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*.

⁹³² بزم: In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*.

⁹³³ متمدینکه: In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*.

⁹³⁴ امین: In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*.

⁹³⁵ درلر: in *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*.

⁹³⁶ ایلچیکر: in *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*.

⁹³⁷ معانی: In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*.

ملحوظ خاطر عايطر کوز ايدوکن خبر ويرديلر⁹³⁸ في الواقع اول خصوص⁹³⁹
 غايت امانی و منتهای امالدر نامه نامی ده آل سعادت مال⁹⁴⁰
 اولندوغی محله سلطان آلولايه و⁹⁴¹ برهان الکرامه امام علی
 کرم الله وجهه و رضی الله عنه⁹⁴² حضرتلرينک⁹⁴³ رفعت شان شريفلرينه
 متعلق بعض کلمات اولنمش لاشک فيه انلروک⁹⁴⁴ علوشان سعادت
 نشانلری⁹⁴⁵ مرتبهء تحيردن⁹⁴⁶ افزون و ذایره⁹⁴⁷ احساندن خارج
 و بيروندر لکن انلر علوجه سعاده انتباه اوزره اولماغله
 ساير اصحاب کرينه بغض و غداوت لازم کلمز سرور کاینات⁹⁴⁸
 و خلاصه موجودات صلوة الله عليه و سلامه⁹⁴⁹ اصحابی کالتجوم
 بايهم اقديم اهتديتم⁹⁵⁰ بيور مشلردر اول سرورلرک جمله سنه
 وفور محبت مستلزم سعادت دنيا و آخرت ايدوکنه اشتباه يوقدر
 بالجمله سده بجهت بخشمز طرفی⁹⁵¹ ايله مضافات خصوصنده واقع اولان
 مامولکرحيز قبوله قرين اولوب مشاراليه⁹⁵² ايلچی کوز دخی شولکه شرايط
 و لوازم

p-224a.

و لوازم تبليغ رسالتدر کما ينبغی⁹⁵³ مؤدی قيلوب حسن اجازت همايوزم

⁹³⁸ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Feridûn Bey*: ويردى.

⁹³⁹ اوخصوص: in *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Feridûn Bey*: اول خصوص.

⁹⁴⁰ سعادت مال: in *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Feridûn Bey*: سعادت مال.

⁹⁴¹ آلولايه برهان: in *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Feridûn Bey*: آلولايه و برهان.

⁹⁴² May God honor him and may God be pleased with him.

⁹⁴³ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Feridûn Bey*: حضرتلرينک.

⁹⁴⁴ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Feridûn Bey*: انلرک.

⁹⁴⁵ سعادت نشانلری: In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Feridûn Bey*: سعادت نشانلری.

⁹⁴⁶ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Feridûn Bey*: تقريردن.

⁹⁴⁷ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Feridûn Bey*: دائره.

⁹⁴⁸ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Feridûn Bey*: کائنات.

⁹⁴⁹ Prayer and peace upon him.

⁹⁵⁰ My companions are the same stars, whichever of them you use as a guide, you will be rightly guided.

⁹⁵¹ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Feridûn Bey*: ترانی.

⁹⁵² In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Feridûn Bey*: مومى اليه.

⁹⁵³ As was required.

ایله صوب صواب افزا کوزه⁹⁵⁴ مراجعت اینتدرلدی انشاء الله
 الاعتر الاکرم⁹⁵⁵ من بعد روابط⁹⁵⁶ اتحاد مؤید و شرایط انبساط مرعی و مشید
 اولوب مادام که اول جانبیدن⁹⁵⁷ مصافات و مولاته⁹⁵⁸ مغایر اوضاع فتنه
 ایقاع⁹⁵⁹ صدور و ظهور⁹⁶⁰ اتمیه اکناف ممالک محمیّه مزده⁹⁶¹ قونلان⁹⁶² ضابطان
 ملک و ملت و حارسان اقالیم و مملکت طرفلرندن اول سلسله نك
 حدودنه ابواب تعرض مسدود اولوب اسباب مصافاتک مراعاتنده
 دقیقه فوت اتمیه لر⁹⁶³ مقتضای صلح و صلاح و مستدعای فوزوفلاح
 اوزره نامه مستطابکرده اشارت اولنان امورکه
 حجاج بیت الله الحرم و زوار مرقدہ مطهر حضرت سیدالانام علیه
 الصلوٰۃ و السلام⁹⁶⁴ زماہیت⁹⁶⁵ و اطمینانلر⁹⁶⁶ اول سعادته⁹⁶⁷ فائز اولمالرندن⁹⁶⁸
 اول خصوصه⁹⁶⁹ دخی اجازت علیہ ء خاقانیہ⁹⁷⁰ شرف نقاد⁹⁷¹ بولوب اماکن
 مشرفه و قبله مطهره⁹⁷² طرفلرینه⁹⁷³ طواف و زیارت قصد اییدن
 عموم مسلمین و کروه موحدینه حافظان ثغور و سبل⁹⁷⁴ مانع و
 حایل اولیوب فراغی خاطر و اطمینان بالیلہ اتمام مرام ایلیه لر

⁹⁵⁴ In Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey: کزه.

⁹⁵⁵ If God the most high and honorable willeth.

⁹⁵⁶ قونیلان in Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey: واسطه.

⁹⁵⁷ اولجانبیدن in Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey: قونیلان.

⁹⁵⁸ مولاته و مصافات in Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey: مولاته.

⁹⁵⁹ ایقاعی in Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey: ایقاعی.

⁹⁶⁰ ظهور و صدور in Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey: ظهور.

⁹⁶¹ محروسه مزه in Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey: محروسه مزه.

⁹⁶² قونیلان in Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey: قونیلان.

⁹⁶³ اتمیه لر in Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey: اتمیه لر.

⁹⁶⁴ The Holy Prophet, may the best greetings and peace be upon him.

⁹⁶⁵ کمال رفاهیت in Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey: کمال رفاهیت.

⁹⁶⁶ اطمینان in Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey: اطمینان.

⁹⁶⁷ ایله اولسعادتہ in Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey: ایله اولسعادتہ.

⁹⁶⁸ اولمالریدر in Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey: اولمالریدر.

⁹⁶⁹ اولخصوص in Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey: اولخصوص.

⁹⁷⁰ خاقانیہ یه in Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey: خاقانیہ یه.

⁹⁷¹ نقاد in Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey: نقاد.

⁹⁷² مشرفه و مطهره یئرلری دیشیک in Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey: مشرفه و قبلهء مطهره.

⁹⁷³ طرفلرینه in Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey: طرفلرینه.

⁹⁷⁴ سییل in Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey: سییل.

3.16. Document No.16

[The Copy of Şâh Tahmâsb's Letter to Sultân Süleymân for Congratulating on the Süleymâniye Mosque]

- No Title
- Persian
- Pp. 235b.-241a.
- No date of correspondence
- The document in the other *münşe'âts*:
  - i) *Mecmû'a-i Münşe'ât-i Ferîdûn Bey* (Vol.II) 1858, 14-18.
Title: *Süleymâniye Câmi'-i Şerîfinüñ Hitâmında Tahmâsb Şâhdan Gelen Tebrîk-nâmenüñ Şûretidür*
(The Copy of Şâh Tahmâsb's Letter of Congratulation to Sultân Süleymân Upon the Completion of the Honorable Süleymâniye Mosque)
  - ii) *Muḥâberât Mecmû'ası*, varak 32b-38a, 81-92.
Title: *Merḥûm Sultân Süleymân Hânuñ Câmi'-i Şerîfi Tamâm Oldukda Şâh Tahmâsbdan Gelen Tehnîd-nâmenüñ Şûretidür*
(The Copy of Şâh Tahmâsb's Letter of Congratulation to the Late Sultân Süleymân Hân Upon the Completion of the Honorable Mosque of Süleymâniye)
  - iii) *Düstûru'l-İnşâ*.
Merḥûm Sultân Süleymânüñ Câmi'-i Şerîfi İtmâma Erişdikde Tehnîyet İçün Şâh Tahmâsbdan Nâmedür
(Şâh Tahmâsb's Letter of Congratulation to the Late Sultân Süleymân Hân Upon the Completion of the Honorable Mosque of Süleymâniye)
- The document in other sources:
  - i) *Motâzam-e Nâşeri* (Vol.II), 811-818.
Title: *Şûret-i Nâme-i Şâh*
(The Copy of Şâh Tahmâsb's Letter)

Summary

This letter is about congratulating on the completion of the construction of the Süleymâniye Mosque. In the letter, Şâh Tahmâsb praises Sultân Süleymân by quoting poems, verses from the Quran, among others. He also emphasizes that all people of Iran's Counties (*Memâlik-i Iran*) from old to young, infidels to Muslim, Turks to Tajiks, among others, after performing religious duties (*adâyi farâyiz*) pray for him and his state. Şâh Tahmâsb continues by mentioning that the letter is carried by his envoy Kemallüdin Tebet Âğa. Şâh Tahmâsb adds

that he, along with the letter, has sent many gifts and three exquisite manuscripts of the Quran. Then, Tahmâsb asks Sultân Süleymân to order carpets and his paintings.

Transcription

P-235b.

تحفه که از روایح مسکّیه الفواح ان صوامع مجامع
 مسبّحان ملاء اعلیٰ معطر شود⁹⁷⁵ و هدیه ثنایی که ار⁹⁷⁶ فروغ لوامع
 ان جوامع مناظرکر و بیان⁹⁷⁷ عالم بالا متور گردد نثار
 و اپثار بارگاه اعلیٰ و مجلس معلای اعلیٰ حضرت فلک رتبت
 سپهر بسطت کیوان رفعت خورشید منزلت اسکندر⁹⁷⁸ اُبهت
 سلیمان مرتبت پادشاه فریدون جاه جسم⁹⁷⁹ اقتدار خاقان
 دارارای⁹⁸⁰ کسری شعار مظهر انوار تأییدات ابدی مظهر اسرار
 هبایی

P-236a.

هب لی ملکا لا ینبغی لاحد من بعدی⁹⁸¹ شهنشاه عرصهء خاک فارس
 یکران کره افلاک مهر سپهر سلطنت و خلافت بدر منیر
 نصفت و عدالت⁹⁸² شهنشاه عالم شه کامران سکندر سریر و سلیمان مکان
 جهان برتو از نو درویش⁹⁸³ گرفت سپهر افسراز خاکپایش گرفت
 فریدون جم قدر و عالم مدار پدر پر پدر خسرو کامکار

⁹⁷⁵ In *Düstûru'l-İnşâ*: شد.

⁹⁷⁶ In *Düstûru'l-İnşâ*: آن.

⁹⁷⁷ مناظر ساکنان in *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*.

⁹⁷⁸ In *Düstûru'l-İnşâ*: سکندر.

⁹⁷⁹ In *Düstûru'l-İnşâ*: جم.

⁹⁸⁰ In *Düstûru'l-İnşâ*: درای.

⁹⁸¹ [Sad35]

هَبْ لِي مُلْكًا لَا يَنْبَغِي لِأَحَدٍ مِّنْ بَعْدِيَّ

[My Lord!] Grant me a kingdom which is not fit for (being inherited by) anyone after me

⁹⁸² سلطان البرین و خاقان البحرین سمی نبی الثقلین وارث ذوالقرنین کھف الحافقین خادم الحرمین الشریفین سلجا للسلطنة و الشوكة و القدرة و الخلافة و العدالة و⁹⁸²
 in *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey* is not mentioned here.

⁹⁸³ In *Düstûru'l-İnşâ*: رایش.

درش کعبهء حاجت اهل دل ولی طوف دلها کند متصل
 مراعات خلق خدا کار او دزان کار لطف خدا یار او
 بود خاتمش چون سلیمان بدست کروشد⁹⁸⁴ و⁹⁸⁵ الحاجت هر که هیست
 شهنشاهی که اسمان⁹⁸⁶ قدرش چون قدر اسمان⁹⁸⁷ برون آن⁹⁸⁸ ادراک⁹⁸⁹ عقول
 و اوهام اوست و سپهر سریرش چون سریر سپهر متجاوزان از مدارک
 افهام⁹⁹⁰ برق حسام خون اشامش آتش آهنک و غم انعام عامش
 چون انعام غم⁹⁹¹ بی توقف و درنگ مؤسس⁹⁹² مبانی السلطنه
 العظمی⁹⁹³ مرصص⁹⁹⁴ قواعد الخلافة الكبرى⁹⁹⁵ حارس حوزه الدین⁹⁹⁶ حافظ
 ثغور المسلمین قاتل الکفرة و المشکرکین آن⁹⁹⁷ شاه که بلندی⁹⁹⁸ بخت
 بالاتر از اسبان زند تخت محتاج درش هزار خاقان قغفور کمینش از غلامان
 هر چا شکهی برآستانش⁹⁹⁹ صدخان خطا کشیده خوانش بر ماه کشیده بارگاهش
 مشکین شده چین زخاک زاهش مثلش نشنیده کوش دوزان سلطان جهانیان

P-236b.

سلیمان ضافی ضمیری که¹⁰⁰⁰ اشراقیات¹⁰⁰¹ ضمیر منیرش در¹⁰⁰² شب دیجوری¹⁰⁰³ حوادث

⁹⁸⁴ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: کروشد.

⁹⁸⁵ کرو شد روا in *Düstûru'l-İnşâ*: کروشد و.

⁹⁸⁶ In *Düstûru'l-İnşâ*: آسمان.

⁹⁸⁷ In *Düstûru'l-İnşâ*: از.

⁹⁸⁸ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: از.

⁹⁸⁹ In *Düstûru'l-İnşâ*: دراک.

⁹⁹⁰ از مدارک مشاعر افهام in *Düstûru'l-İnşâ*: از مدارک افهام.

⁹⁹¹ is not mentioned in *Düstûru'l-İnşâ*: عامش چون انعام غم.

⁹⁹² In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: موهبتش.

⁹⁹³ سلطنت عظمی in *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: السلطنة عظمی.

⁹⁹⁴ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: مرصصش.

⁹⁹⁵ الخلافة الكبرى in *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: خلافت کبری.

⁹⁹⁶ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: البرین.

⁹⁹⁷ In *Düstûru'l-İnşâ*: آن.

⁹⁹⁸ که از بلندی in *Düstûru'l-İnşâ*: که بلندی.

⁹⁹⁹ In *Düstûru'l-İnşâ*: برآستانش.

¹⁰⁰⁰ is not mentioned in *Düstûru'l-İnşâ*: کوش دوزان سلطان جهانیان ضافی ضمیری که.

¹⁰⁰¹ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: اشراقیات. In *Düstûru'l-İnşâ*: اشراقات.

¹⁰⁰² In *Düstûru'l-İnşâ*: ضمیرش برآستانش ضمیر منیرش در.

¹⁰⁰³ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: دیجور.

زمانی و نواب اسمانی چون ماه چارده تابان و لامع است¹⁰⁰⁴ رای
 عالم آرای و خاطر صواب نمایش¹⁰⁰⁵ بر حال مستقبل چون ماضی آگاه
 و مطلع است دلشن بنور یقین¹⁰⁰⁶ از دریچه امروز همه مشاهده احوال عالم فرداست
 سلطان مؤید کامکار مظهر کریمه¹⁰⁰⁷ یخلق مایشاع و یختار¹⁰⁰⁸ فریدون طلعتی خورشید جاهی
 سکندر حشمتی دارا سپاهی محیط مکرمت دریای رحمت¹⁰⁰⁹ سپهر معدلت خورشید دولت
 شهنشاهی که دوران کهن سال بدو داده نوید فتح و اقبال جهمانداری که دارای جهمانست
 ثنایش انس جان و جانست دلش کنجینه اسرار شاهی ضمیرش مطالع¹⁰¹⁰ نور الهی
 قضا همراه فرمان روانش قدر همچون ظفران بی دوانش¹⁰¹¹ سپهراندر خم¹⁰¹² جوکانش کوپی
 محیط از جود او سرماحوی¹⁰¹³ فیاضی که اقطار امطار فیض غمام انعامش
 بر ریاض آمال و حذایق احوال عموم انام علی التوام فیاض
 و بارانست و رشحات سحاب بی غایتش¹⁰¹⁴ برکشت زار¹⁰¹⁵ آرزوی¹⁰¹⁶ سایلان¹⁰¹⁷
 امیدوار علی تعاقب الاطوار¹⁰¹⁸ سناک وریزانست رای منیرش
 ثالث التیرین و پایه قعد¹⁰¹⁹ قدر رفعتش¹⁰²⁰ فرق¹⁰²¹ الفرقدین اسطت¹⁰²² جاه عریضش
 متجاوز از چهار سوی ارکان و پنج¹⁰²³ دولتش فراز طارم

¹⁰⁰⁴ لامعست و in *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: و لامع است

¹⁰⁰⁵ صوابنایش in *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: صوابنایش

¹⁰⁰⁶ دلش منور بود in *Düstûru'l-İnşâ*: دلش منور بود

¹⁰⁰⁷ in *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey* is not mentioned here.

¹⁰⁰⁸ [Al Qasas68]

يَخْلُقُ مَا يَشَاءُ وَيَخْتَارُ

[your Lord] creates and chooses whom He pleases

¹⁰⁰⁹ In *Düstûru'l-İnşâ*: مرحمت.

¹⁰¹⁰ In *Düstûru'l-İnşâ*: مطلع.

¹⁰¹¹ is not mentioned in *Düstûru'l-İnşâ*: قضا همراه فرمان روانش قدر همچون ظفران بی دوانش

¹⁰¹² In *Düstûru'l-İnşâ*: بنی.

¹⁰¹³ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey* and *Düstûru'l-İnşâ*: سرمایه جوی.

¹⁰¹⁴ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: بیغایتش.

¹⁰¹⁵ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: کشتزار.

¹⁰¹⁶ In *Düstûru'l-İnşâ*: ازروی.

¹⁰¹⁷ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: سائلان.

¹⁰¹⁸ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey* and *Düstûru'l-İnşâ*: الادوار.

¹⁰¹⁹ is not mentioned in *Düstûru'l-İnşâ*: قعد.

¹⁰²⁰ In *Düstûru'l-İnşâ*: رفیعش.

¹⁰²¹ In *Düstûru'l-İnşâ*: فوق.

¹⁰²² In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey* and *Düstûru'l-İnşâ*: بسطت.

¹⁰²³ In *Düstûru'l-İnşâ*: پنج نوبت.

کیوان سعت غرف کمالش زیاده از عرصه مسدس خاک و رفعت
کنکره قصر جلالش محاذی صرخ قمر افلاک ای فلک بر درن¹⁰²⁴ کمینه غلام
اخترت

P-237a.

اخترت تابع و زمانه بکام شب بیاس تو هنویست¹⁰²⁵ سیاه بسته
برپای خود جلاجل ماه هر ولایت که چون توشه دارد ایزد از هر
بدش نکه دارد¹⁰²⁶ زان سعادت که در سرت دانند سرور همت¹⁰²⁷
کشورت خوانند پنجمین کشور از تو ابادان و ز توشش کشور دگر
شادان خاتمی¹⁰²⁸ نصرت الهی راختم بر تست پادشاهی را سلطان فلک
قدر و کردون و قار خاقان جم جاه¹⁰²⁹ سلیمان اقتدار قیصر والا
افسرا¹⁰³⁰ اسکندر نشان خسرو دولت قرین و صاحب قران¹⁰³¹ عام بلاد السلام
ما حی اثار الکفر و الظلال کاسر هیاکل¹⁰³² الاصلنام ناصب الویة العدالة¹⁰³³
والاحسان بالرای الضایب ما حی رسوم الشّرك و العصیان بالفهم¹⁰³⁴
الثاقب الا ای شهنشاه انجم سپاه که زبید تراچون فلک بارگاه
سعادت قرینی و صاحب قران¹⁰³⁵ تویی کامیاب و تویی کامران
درخشنده مهری ز اوج کمال چرخ مهری که هرگز نبیند¹⁰³⁶ زوال
زروی تو هر ذره دلفروز بتابد¹⁰³⁷ عجب کر کندکار روز

¹⁰²⁴ In *Düstûru'l-İnşâ*: درت.

¹⁰²⁵ In *Düstûru'l-İnşâ*: هندوست.

¹⁰²⁶ نکهدارد in *Düstûru'l-İnşâ*: نکه دارد.

¹⁰²⁷ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: هفت.

¹⁰²⁸ In *Düstûru'l-İnşâ*: خاتم.

¹⁰²⁹ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: جمجاه.

¹⁰³⁰ هندوست is not mentioned in *Düstûru'l-İnşâ*: افسرا.

¹⁰³¹ صاحبقران in *Düstûru'l-İnşâ*: صاحب قران.

¹⁰³² In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: مفاصل.

¹⁰³³ رایات اللطف in *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: رایة العدالة.

¹⁰³⁴ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: بالحکم.

¹⁰³⁵ صاحبقران in *Düstûru'l-İnşâ*: صاحب قران.

¹⁰³⁶ نه بینی in *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*.

¹⁰³⁷ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey* and *Düstûru'l-İnşâ*: نباشد.

آلهی زدوران ملالت مباد تو خورشید ملکی زوالت مباد واضع
 نیران¹⁰³⁸ البر و الاحسان قامع بنیان الحور¹⁰³⁹ و الطغیان مفیض
 ذوارف¹⁰⁴⁰ العوارف علی قاطبة الاسلام راقم¹⁰⁴¹ ایات الرأفة و الرحمة
 علی صفحات الأیام شه مغرب که مشرف را پناهست سلیمان کافرش بالای ما هست

P-237b.

ز اقصای خطاتا آخر¹⁰⁴² روم کس ازخوان عطایش نیست محروم
 طریق خداما¹⁰⁴³ پیش برده غم درویش ازیشان بیش خورده¹⁰⁴⁴ بهر حاجت که
 خلق اغاز کرده دری دارد چو دریا باز کرده زعدش ظلم
 کیشان بداندیش نکرده ظلم الابر تن خویش سپاهی از سیاست در
 زمانش نکرده زور الا برکانش¹⁰⁴⁵ کسی جز زلف خوبان سمن بوی
 پریشانی ندیده یکسر¹⁰⁴⁶ موی زن بیوه زمال و حشمت پر مرغ خویش
 داده دانه بدورش انچنان کشتنده مردم که حرف احتیاج از
 دهر شدم¹⁰⁴⁷ کم پادشاه جم جاه عالمپناه مصدوقه السلطان
 الغادل ظل الله¹⁰⁴⁸ باسط بساط الامن و الأمان ناشر اثار البر والامتنان
 علی قاطبة اهل الايمان¹⁰⁴⁹ الفایز¹⁰⁵⁰ من بحار انعامه ورشحات افضاله
 مآثر¹⁰⁵¹ ان الله یامر بالعدل و الاحسان¹⁰⁵² شاهنشاه افتاب سایه کیخسرو

¹⁰³⁸ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey and Düstûru'l-İnşâ*: میزان.

¹⁰³⁹ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: الفجور.

¹⁰⁴⁰ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: ذوارف.

¹⁰⁴¹ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: رافع.

¹⁰⁴² In *Düstûru'l-İnşâ*: آخر.

¹⁰⁴³ In *Düstûru'l-İnşâ*: جدوا.

¹⁰⁴⁴ In *Düstûru'l-İnşâ*: برده.

¹⁰⁴⁵ In *Düstûru'l-İnşâ*: ترکانش.

¹⁰⁴⁶ In *Düstûru'l-İnşâ*: یک سر.

¹⁰⁴⁷ In *Düstûru'l-İnşâ*: شد.

¹⁰⁴⁸ The just sovereign is shadow of God.

¹⁰⁴⁹ In *Düstûru'l-İnşâ*: باسط بساط الامن و الأمان ناشر اثار البر والامتنان علی قاطبة اهل الايمان is not mentioned in *Düstûru'l-İnşâ*.

¹⁰⁵⁰ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: فایز. In *Düstûru'l-İnşâ*: فایز.

¹⁰⁵¹ In *Düstûru'l-İnşâ*: مآثر.

¹⁰⁵² [An Nahl90]

إِنَّ اللَّهَ يَأْمُرُ بِالْعَدْلِ وَالْإِحْسَانِ

Surely God enjoins the doing of justice and the doing of good (to others)

کیقباد پایه دارنده تخت پادشاهی دارای سعیدی¹⁰⁵³ و سپاهی تاج تو
 ورای تاج خورشید تخت تو فراز بخت¹⁰⁵⁴ جمشید هر جا که دلست¹⁰⁵⁵ قاف
 تا قاف از دوستی تو می زند¹⁰⁵⁶ لاف شهریاری که در رسوم سلطنت و خدا یکانی
 قیصر و خاقان بنده اوشد¹⁰⁵⁷ و در آیین عدالت و جهانبانی کسری
 و¹⁰⁵⁸ نوشیروان خجیل¹⁰⁵⁹ و شرمنده او قیصر عصر و خیر و افاق
 پادشاه جهان علی الاطلاق¹⁰⁶⁰ در عدالت جه قیصر و خاقان
 بنده

P-238a.

بنده او هزار نوشیروان¹⁰⁶¹ کاش نوشیروان کنون بودی عدلش
 از پیشتر¹⁰⁶² فزون بودی تا ز دعوی عدل شرمنده خسرو روم را
 شدی بنده کردی از بنده کی¹⁰⁶³ سرافرازی پیش شاه¹⁰⁶⁴ مجاهد غازی
 المؤید بالعنایات¹⁰⁶⁵ الرحمانیة¹⁰⁶⁶ الموفق¹⁰⁶⁷ بالالطاف الزبائیة المستغنی¹⁰⁶⁸
 بمواهب الملك العزيز المثنان المستفیض من رشحات الفضل
 و الامتتان سلطان البرین و خاقان البحرین سمی بنی الثقلین
 كهف الخافقین خادم الحرمین الشریفین¹⁰⁶⁹ سلیم السلطنة
 و الشوكة و الحشمة و القدرة و الخلافة و العدالة و العظمة

¹⁰⁵³ In *Düstûru'l-İnşâ*: سعیدی.

¹⁰⁵⁴ In *Düstûru'l-İnşâ*: تخت.

¹⁰⁵⁵ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: دلست. In *Düstûru'l-İnşâ*: دلست.

¹⁰⁵⁶ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: میزند. In *Düstûru'l-İnşâ*: میزند.

¹⁰⁵⁷ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: اوست.

¹⁰⁵⁸ In *Düstûru'l-İnşâ*: قیصر و خاقان بنده اوشد و در آیین عدالت و جهانبانی کسری و is not mentioned in *Düstûru'l-İnşâ*.

¹⁰⁵⁹ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: خجیل.

¹⁰⁶⁰ In *Düstûru'l-İnşâ*: قیصر عصر و خسرو افاق پادشاه جهان علی الاطلاق is not mentioned in *Düstûru'l-İnşâ*.

¹⁰⁶¹ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: نوشیروان.

¹⁰⁶² In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: پیشتر.

¹⁰⁶³ In *Düstûru'l-İnşâ*: بندگی.

¹⁰⁶⁴ In *Düstûru'l-İnşâ*: عدل.

¹⁰⁶⁵ In *Düstûru'l-İnşâ*: بعنايه.

¹⁰⁶⁶ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: الرحمانيه.

¹⁰⁶⁷ In *Düstûru'l-İnşâ*: الموفق.

¹⁰⁶⁸ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: الرحمانيه مستغنی in *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: الزبائیة المستغنی.

¹⁰⁶⁹ In *Düstûru'l-İnşâ*: شریفین.

والا به و التّصفه و العزة والاقبال سلطان سليمان شاه
 ابن سلطان سليم خان¹⁰⁷⁰ لازالت اعلام¹⁰⁷¹ خلافته مرفوعة فوق السّماء
 و ارقام سلطنته مرفوعة¹⁰⁷² على لوح البقاء¹⁰⁷³ كدائده بوسيلة
 دعاء بي ريا خود را بر مرات خاطر خطير و جام جهان نای ضمير منير
 افتاب تنوير حلق¹⁰⁷⁴ ميدهد و همواره ارادة خاطر الهام پذير بدان
 متعلق است كه بيمان بخت فيروز و مساعي دولت عالم افروز¹⁰⁷⁵
 توفيق اشاعت انوار عدل و داد نسبت بكافة عباد و بلاد و تأييد
 قلع و قمع اصحاب كفر و ارباب شروك و فساد رفيق حال و قرين
 امانی و امال¹⁰⁷⁶ آن پادشاه صاحب اقبال كردد حقا و كفى به شهيدا

P-238b.

كه از نسيم¹⁰⁷⁷ الطاف¹⁰⁷⁸ الهی و فيضان عنايت¹⁰⁷⁹ نامتناهی پادشاهی
 نفحات امن و امان بمشام جان متمكنان و رشحات مكرمت
 و احسان بكام عالميان رسیده محب نيكوخواه¹⁰⁸⁰ و اشكروا
 نعمة الله ان كنتم اياه تعبدون¹⁰⁸¹ بمراسم شكرگزاری مواهب¹⁰⁸²
 سبخانی و عواطف حضرت خاقانی كه درين مدة¹⁰⁸³ مشاهد دیده

¹⁰⁷⁰ سلطان البرين و خاقان البحرين سمى بنى الثقلين كهف الخافقين خادم الحرمين الشريفين سلما للسلطنة و الشوكة و الحشمة و القدرة و الخلافة و العدالة و العظمة والابهة و
 is not mentioned in *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*.

¹⁰⁷¹ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: اقلام.

¹⁰⁷² In *Düstûru'l-İnşâ*: مرقومة.

¹⁰⁷³ The flags of his caliphate are still fluttering over Heaven. And, the figures of His Sultanate are still elevated there on the Board of Eternity.

¹⁰⁷⁴ In *Düstûru'l-İnşâ*: جلوه.

¹⁰⁷⁵ In *Düstûru'l-İnşâ*: افروزد.

¹⁰⁷⁶ In *Düstûru'l-İnşâ*: آمال.

¹⁰⁷⁷ كه تا از نسيم in *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: که از نسيم.

¹⁰⁷⁸ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: لطف.

¹⁰⁷⁹ In *Düstûru'l-İnşâ*: عنایة.

¹⁰⁸⁰ In *Düstûru'l-İnşâ*: نيكوخواه.

¹⁰⁸¹ [An Nahl114]

يَعْمَتُ اللَّهُ إِنْ كُنْتُمْ إِتَّاهُ تَعْبُدُونَ و اشكروا

And give thanks for God's favor if Him do you serve.

¹⁰⁸² In *Düstûru'l-İnşâ*: مواجب.

¹⁰⁸³ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: مدت.

اعتبار و منظور نظر اولی الأبصار شده قیام اقدام¹⁰⁸⁴ داشته
و پیوسته منتهای همت بلند و قصا¹⁰⁸⁵ رای نیت ارجمند برحسب
مؤدای¹⁰⁸⁶ و افوا بالعهد انّ العهدکان مسئولاً¹⁰⁸⁷ کماشته و بواسطه
مشاهده مکارم اخلاق و محاسن اشقاق آن پادشاه عرصه
افاق خود را در وادی محبت و اخلاص و طریق موده¹⁰⁸⁸ و اختصاص¹⁰⁸⁹
چنان بی تاب و¹⁰⁹⁰ بی اختیار می باید که روزی¹⁰⁹¹ بروز مواد موافقت حقیقی
و مصادفت صمیمی یکی درصد و هزار¹⁰⁹² بلکه بیرون از حد و عد و شمار
در خاطر خطیر سمت تزايد و ترقی دارد الحمدلله الی هدانا لهذا¹⁰⁹³
حال بی شایبه تکلف و شیوه تصلف عموم عالمیان خصوصاً
مرد ممالک ایران از¹⁰⁹⁴ پیر و جوان و کافر و مسلمان ترك و تاجیک دور
و نزدیک و ضیع و شریف قوی و ضعیف ذکوراً و اناثاً حتی طفلان
خرد و پیران سال خورد ار هفت ساله¹⁰⁹⁵ تا هفتاد ساله درگاه و بیکاه
و شام

P-239a.

و شام¹⁰⁹⁶ و سحرگاه بعد از اداء فرایض و طاعات دعاء دوام دولت

¹⁰⁸⁴ قیام و اقدام in *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: قیام اقدام.

¹⁰⁸⁵ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: اقصای.

¹⁰⁸⁶ In *Düstûru'l-İnşâ*: مرادی.

¹⁰⁸⁷ [Al Isra"34]

وَأَوْفُوا بِالْعَهْدِ إِنَّ الْعَهْدَ كَانَ مَسْئُولًا

and fulfill the promise; surely (every) promise shall be questioned about.

¹⁰⁸⁸ In *Düstûru'l-İnşâ*: مودب.

¹⁰⁸⁹ is not mentioned in *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*. و اختصاص is not mentioned in *Düstûru'l-İnşâ*.

¹⁰⁹⁰ is not mentioned in *Düstûru'l-İnşâ*. بی تاب و

¹⁰⁹¹ In *Düstûru'l-İnşâ*: روز.

¹⁰⁹² In *Düstûru'l-İnşâ*: در هزار.

¹⁰⁹³ [Al A'raf43]

الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي هَدَانَا لِهَذَا

All praise is due to God Who guided us to this.

¹⁰⁹⁴ ممالک مردم ایران آن in *Düstûru'l-İnşâ*: مرد ممالک ایران از

¹⁰⁹⁵ in *Düstûru'l-İnşâ*: از هفت سال تا هفت ساله

¹⁰⁹⁶ وهرشام in *Düstûru'l-İnşâ*: و شام

روز افزون و نظام قوام اسباب سلطنت همایون ان اعلیحضرت¹⁰⁹⁷
 فلك رتبت را بر ذمت همت¹⁰⁹⁸ خود از لوازم داشته اند بلکه¹⁰⁹⁹ بمنزله¹¹⁰⁰
 فرایض انکاشته توان شاهی که اندر شرق و در غرب
 جمود و کبر و ترسا و مسلمان همی کویند¹¹⁰¹ در تسبیح و تهلیل الهی عاقبت
 محمود کردان و لاشک دعاپی که در شبهای تار ارباب حاجت
 خصوصا چندین هزار نفس که هر ساله باوجود فراغ خاطر
 و جمعت حواس باطن و ظاهر بطواف بیت الله الحرام و زیارت
 مدینه مکرمه حضرت سید الأنام و مشاهد مقدسه حضرات
 ائمه¹¹⁰² کرام علیه و علیهم افضل التحیه و السلام مشرف شده
 در آن اماکن شریفه که¹¹⁰³ قبله حاجت روا کعبه حاجات ارباب
 صدق و صفاست روی بمحراب طاعت آورده بتضرع و ابتیال
 از درگاه حضرت قاضی الحاجات و مجیب الدعوات مسئلت¹¹⁰⁴ نمایند¹¹⁰⁵
 چنانچه احادیث و روایات و صحیحه بدان¹¹⁰⁶ و اردست بعز اجانب¹¹⁰⁷
 مقرون و اثار ان بروزکار فرخنده اثار همایون عاید¹¹⁰⁸ شده و خواهد
 شد انشاء¹¹⁰⁹ الله تعالی¹¹¹⁰ هدا و فوع رای عالم ارا او مشهود ضمیر منیر خورشید
 انجلا که مانند جام جهان نما از چهره امانی¹¹¹¹ و امال¹¹¹² پرده کشاست

¹⁰⁹⁷ آن عالی حضرت: in *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey* ان اعلیحضرت

¹⁰⁹⁸ همت is not mentioned in *Düstûru'l-İnşâ*.

¹⁰⁹⁹ همواره in *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey* is not mentioned here.

¹¹⁰⁰ In *Düstûru'l-İnşâ*: منزلت.

¹¹⁰¹ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey* and *Düstûru'l-İnşâ*: همیکویند.

¹¹⁰² In *Düstûru'l-İnşâ*: ائمه.

¹¹⁰³ که is not mentioned in *Düstûru'l-İnşâ*.

¹¹⁰⁴ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: مسألت.

¹¹⁰⁵ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: مینمایند.

¹¹⁰⁶ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: بران.

¹¹⁰⁷ بعزاجابت in *Düstûru'l-İnşâ*: بعز اجانب.

¹¹⁰⁸ In *Düstûru'l-İnşâ*: عانده.

¹¹⁰⁹ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: انشاء.

¹¹¹⁰ If God willeth.

¹¹¹¹ In *Düstûru'l-İnşâ*: آمانی.

¹¹¹² In *Düstûru'l-İnşâ*: آمال.

میکرداند چون¹¹¹³ قواعد اخلاص¹¹¹⁴ و روابط اختصاص مقتضی
 انست که بوسیله مناسبات و واسطه تقریبات خود را فرایاد
 خاطر فیض مآثر آورده روز بروز مبانی مصادقت و موالات
 و معاهد محبت¹¹¹⁵ و مصافات را التیام و استحکام دهد لهذا چون
 قبل ازین بچند¹¹¹⁶ سال از واردات¹¹¹⁷ آن صوب ضوایب استماع افتاده
 بود که رای خیر اندیشه که همیشه معا بیوت الله است بر وفق
 طاعت¹¹¹⁸ اِنَّمَا يَعْمُرُ مَسَاجِدَ اللَّهِ¹¹¹⁹ به بناء¹¹²⁰ مسجد¹¹²¹ خجسته بنیان¹¹²² اَلَّتِي
 لَمْ يَخْلُقْ مِثْلَهَا فِي الْبِلَادِ¹¹²³ جمهور عباد اثار و البيت المعمور
 والسقف المرفوع گردانیده با عموم دزان¹¹²⁴ مکان شریف که از
 غایت رافت¹¹²⁵ محل و مقام تالی¹¹²⁶ بیت الله الحرام و جامع مضمون
 این ابیات بلاغت نظام است بر عبادت¹¹²⁷ و تلاوت قیام نماید¹¹²⁸
 مسجد شه جامع فیض آله زمزمه ذکر رساندیم
 آمده در روی ز سپهر کبود فیض به یک¹¹²⁹ خواندن قران فرود

¹¹¹³ In *Düstûru'l-Înşâ*: و چون.

¹¹¹⁴ *is not mentioned in Düstûru'l-Înşâ*.

¹¹¹⁵ In *Düstûru'l-Înşâ*: مخلصت.

¹¹¹⁶ In *Düstûru'l-Înşâ*: بچند.

¹¹¹⁷ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey and Düstûru'l-Înşâ*: واردان.

¹¹¹⁸ In *Düstûru'l-Înşâ*: اطاعت.

¹¹¹⁹ [At Tawbah18]

إِنَّمَا يَعْمُرُ مَسَاجِدَ اللَّهِ

18. Only he shall visit the mosques of God

¹¹²⁰ بنیای In *Düstûru'l-Înşâ*: به بناء.

¹¹²¹ in *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey* is not mentioned here. اسس علی التقوی بانی ثانی مسجد اقصى گردیده و بعمارت

¹¹²² In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey and Düstûru'l-Înşâ*: بنیاد.

¹¹²³ [Al Fajr8]

الَّتِي لَمْ يَخْلُقْ مِثْلَهَا فِي الْبِلَادِ

The like of which were not created in the (other) cities.

¹¹²⁴ تا عموم اهل اسلام دران in *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*:

¹¹²⁵ In *Düstûru'l-Înşâ*: رفعت.

¹¹²⁶ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey and Düstûru'l-Înşâ*: ثانی.

¹¹²⁷ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: عبادت.

¹¹²⁸ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: نمایند.

¹¹²⁹ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey and Düstûru'l-Înşâ*: یک.

غلغل تسبیح به کنبد¹¹³⁰ درون رفته ز نه کنبد بالا برون¹¹³¹
هرکه سغادت بودش رهنای برادر او سرزندانه¹¹³² پای
درین والا که خبر توفیق اتمام آن بنای¹¹³³ خیر عالیشان¹¹³⁴ بدینجانب¹¹³⁵
بمبارکی و فرخنده کی¹¹³⁶ رسید کمال بهجت و خوش حالی¹¹³⁷ روی نمود
انشاء الله

P-240a.

انشاء الله تعالى¹¹³⁸ که بر احتیاء¹¹³⁹ دولت روز افزون مبارک باد و
میمون خجسته باد و همایون¹¹⁴⁰ و همت تهنیت¹¹⁴¹ مبارک باد آن
عمده اصحاب الاعتماد و الاعتبار کمال الدین تبت اغا را که
از قدمای معتقدان و خدمتکاران¹¹⁴² این سلسله است¹¹⁴³ فرستاده
شد و بدین تقریب سه جلد مصحف اعلی که احسن تحف و هدایا
و بسبب¹¹⁴⁴ بدان عالی بنا از تحف دیگران است¹¹⁴⁵ و اولی است اهدا
و ارسال رفت و اته لکتاب عزیز¹¹⁴⁶ لایاتیه الباطل من بین یدیه
ولا من خلفه¹¹⁴⁷ اگرچه مخلص بحسب ظاهر بعبادت دران مکان

¹¹³⁰ بکنید: in *Düstûru'l-İnşâ*: به کنبد.

¹¹³¹ والا برون in *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: بالا برون.

¹¹³² In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: سرهندانه.

¹¹³³ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: بناء.

¹¹³⁴ In *Düstûru'l-İnşâ*: عالی شان.

¹¹³⁵ In *Düstûru'l-İnşâ*: بدین جانب.

¹¹³⁶ is not mentioned in *Düstûru'l-İnşâ*: و فرخنده کی.

¹¹³⁷ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: خوشحالی.

¹¹³⁸ If God the most high willeth.

¹¹³⁹ In *Düstûru'l-İnşâ*: احتیاء.

¹¹⁴⁰ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: مبارک و میمون خجسته باد و همایون.

¹¹⁴¹ In *Düstûru'l-İnşâ*: تهنیت.

¹¹⁴² In *Düstûru'l-İnşâ*: خدمتکاران.

¹¹⁴³ In *Düstûru'l-İnşâ*: ایست.

¹¹⁴⁴ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey* and *Düstûru'l-İnşâ*: نسبت.

¹¹⁴⁵ In *Düstûru'l-İnşâ*: دیگرانست. In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: دیگران است.

¹¹⁴⁶ [Fussilat,41]

وَأَنَّهُ لَكِتَابٌ عَزِيزٌ
and most surely it is a Mighty Book

¹¹⁴⁷ [Fussilat, 42]

لَا يَأْتِيهِ الْبُطْلُ مِنْ يَمِينٍ يَدِيهِ وَلَا مِنْ خَلْفِهِ

مستطاب مشغول نمی شود بمقتضای الدال علی الخیر کفاعله
 از ثواب ثلاث دزان صوب صواب بهر مند گردد و مثوبات
 آن بی شبهه بروزگار فرخنده اثار همایون آن حضرت¹¹⁴⁸ عاید
 خواهد شد و چون اهتمام در تزین اماکت شریفه امریست مرغوب
 و بغایت مستحسن و مطلوب و من یُعظم شعائر الله فاتهامن
 تقوی القلوب¹¹⁴⁹ تعیین فرش لایق سبب زینت بلکه از مصالح
 ضروری آن مسجد است¹¹⁵⁰ و درین ممالک قالی را بقدر بدنی یافند
 و این محب نیز فی الجمله از نقاشی و قوفی دارد بی تکلف فرستادن
 قالیه بتکلف جهت آن مسجد جدید و معبد سعید مناسب میداند

P-240b.

و در خاطر میکرد و موقوف به تشخیص عدد و طول و عرض
 و زنك زمین و حاشیه است اگر اشارت فرمائید که آن تفصیل
 مشروحا نوشته تا¹¹⁵¹ ذری که طول و عرض مقرر شده از آهن
 ساخته مصحوب کمترین بندکان درگاه عالمپناه تبت اغاء
 مشارالله فرستند که زیاده و کم نشود بهمان قاعده ترتیب داده
 پای انداز واقفان موافق دعا و طاعت و مقیمان استان¹¹⁵² عبادت
 و اطاعت گرداند و چون آن¹¹⁵³ نوع ارادت محض خیر و خیر محض
 است¹¹⁵⁴ طریق خصوصیت مقتضی آنکه¹¹⁵⁵ در امثال این¹¹⁵⁶ مواد حجاب

Falsehood shall not come to it from before it nor from behind it

¹¹⁴⁸ آنحضرت: in *Düstûru'l-Înşâ*.

¹¹⁴⁹ [Al Hajj32]

وَمَنْ يُعَظِّمْ شَعَائِرَ اللَّهِ فَإِنَّهَا مِنْ تَقْوَى الْقُلُوبِ

[That (shall be so);]and whoever respects the signs of God, this surely is (the outcome) of the piety of hearts.

¹¹⁵⁰ مسجدست: in *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey* and *Düstûru'l-Înşâ*.

¹¹⁵¹ با. In *Düstûru'l-Înşâ*.

¹¹⁵² آستان: In *Düstûru'l-Înşâ*.

¹¹⁵³ از. In *Düstûru'l-Înşâ*.

¹¹⁵⁴ محضست: In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*.

¹¹⁵⁵ آنست: In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*. In *Düstûru'l-Înşâ*.

¹¹⁵⁶ آن: In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*.

از جانبین مرتفع باشد ترقب که بی تکلف و توقف خصوصیات
 مذکور را مفصلاً و مشروحاً¹¹⁵⁷ ز¹¹⁵⁸ صحیفه آنها و اعلام مرقوم
 کردند¹¹⁵⁹ تا مخلص نیز از مثنوبات آن مخطوط و بهر مند باشند چون
 غرض معتدبه از انشاء صحیفه اخلاص منحصر بر عرض قواعد
 و روابط اختصاص است¹¹⁶⁰ علف عنان قلم مخالفت¹¹⁶¹ رقم از
 صوب اطناب نموده بشریطه¹¹⁶² دعاء بی ریا¹¹⁶³ که مستلزم سعادت
 دین و دنیا است¹¹⁶⁴ اختصار می نماید¹¹⁶⁵ خدایا تو این شاه درویش دوست
 که اسایش خلق در ظلّ اوست بسی بر سر خلق یابنده دار
 بتوفیق طاعت دلش زنده دار همینش بس از کرد کالجید
 که توفیق

P-241a.

که توفیق خیرش بود بر مزید

¹¹⁵⁷ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: مفصل و مشروح.

¹¹⁵⁸ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: بر.

¹¹⁵⁹ In *Düstûru'l-İnşâ*: کردند.

¹¹⁶⁰ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: اختصاص است. In *Düstûru'l-İnşâ*: اختصاصیت.

¹¹⁶¹ In *Düstûru'l-İnşâ*: مخالفت.

¹¹⁶² In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: بشرایط.

¹¹⁶³ دعایی بی ریا in *Düstûru'l-İnşâ*: دعایی بی ریا.

¹¹⁶⁴ دنیا است in *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: دنیا است.

¹¹⁶⁵ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey* and *Düstûru'l-İnşâ*: مینماید.

3.17. Document No.17

The Response

- *El-Cevâb*
- Ottoman Turkish
- Pp. 241a.-242b.
- No date of correspondence
- The document in the other *münşe'ât*s:
  - i) *Mecmû'a-i Münşe'ât-i Ferîdûn Bey* (Vol.II) 1858, 18-19.
Title: *El-Cevâb*
(The Response)
  - ii) *Muḥâberât Mecmû'ası*, varak 38a-40a, 92-94.
Title: *El-Cevâb*
(The Response)

Summary

This letter was written as a response to Şâh Ṭahmâsb with the title of *El-Cevâb* from Sultân Süleymân. In the letter, carried by Tibet Âğa, praising Şâh Ṭahmâsb with respectful epithets, Sultân Süleymân appreciates Şâh Ṭahmâsb's goodwill and the gifts which have been sent to him. Then, he rejects Şâh Ṭahmâsb's sincere offer for carpets very respectfully, and states that carpets, lamps, torches, and other decoration accessories have already been prepared.

Transcription

P-241a.

الجواب

عالپحضرت کردون سطوف¹¹⁶⁶ خورشید طلعت جمشید خصلت
بالا منزلت دارا درایت کسری سیرت بر جیش سعادة کيقباد
بخت فریدون تخت ساه¹¹⁶⁷ سریرحشمت و کامکاری ماه منیر
سپهر بختیاری رافع اعلام العزة و الاجلال باسط بساط
الزفة و الاعتدال مطلع کواکب مناقب منیع شرایف¹¹⁶⁸ مراتب

¹¹⁶⁶ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: بسطت.

¹¹⁶⁷ بخت شاه in *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: تخت ساه.

¹¹⁶⁸ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: شرائف.

جامع مكارم الأخلاق و مفاخر الشيم حاوی مراسم الأشفاق
و مائر آله المنظور بو فور الطاف الكريم الوهاب المحفوف
بصفوف اعطاف الرحيم الثواب جم جاه¹¹⁶⁹ دولت پناه طهاسب شاه
لأزال مستفيضاً من افاضه اثار الهدايه و مستنيراً من اشعة
انوار العناية¹¹⁷⁰ بدایع دغوات طینات كه اضواء لمعاني جوامع
ملكوئی روشن و صنایع تحتات زاکیات كه انوار اشراقی
ضوامع جبروتی مزین قلوب محض صفوق عقیدت و صدق
نیت¹¹⁷¹ عالی منقبتدن صدور و ظهور ایلیه محل قبوله وصولی
مأمول اولافافله نسیم صبا و رواحله¹¹⁷² شمیم صفایله اتخاف
و اهدادن صكره ضمیر بی نظیر مژات نما و زای منیر جهان ارالرنه¹¹⁷³

P-241b.

انها و انبا اولنور بناء زافت شاهانه و اساس عاطفت
پادشاهانه مز قواعد اتحاد و اصول وداد فطرة نهاد اوزره
ممهّد و معقّد ایکن تأکید مبنای موالات و تشیید مبنای
مضافات ایچون وسیله تقریب نزهت ترغیب و ذریعه ترتیب
بهجت ترکیب ایلّه تحریر کتاب عنبرین نقاب و تسطیر خطاب مستطاب
قیلوب اول سلسله نك اصحاب اعتماد و ارباب اعتبارلرندن
ملازم قدیم خالص صمیم قدوة الامثال و الامجاد جامع
المحسن و المحامد تبت اغا¹¹⁷⁴ زیده قدره¹¹⁷⁵ ایلّه بارکاه غز و اقبالمره
ارسال و ایصال قلوب اخبار صحت و صحت اخبار اشعار

¹¹⁶⁹ جمجاه: in *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*.

¹¹⁷⁰ The king who still drives his vision from the guiding lights of God, enlightened by his light.

¹¹⁷¹ نیت is not mentioned in *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*.

¹¹⁷² راحله: In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*.

¹¹⁷³ آرالرنه: In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*.

¹¹⁷⁴ زینل آغا: In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*.

¹¹⁷⁵ May God increase his dignity.

و اینار¹¹⁷⁶ قلنش اسعد حالات و این ساغایده واصل اولوب
 نامه مشکین خامه نك¹¹⁷⁷ ورود مسرت فزود مكرمت آلودی
 باعث و دنامعدود و داعی حب ممدود اولوب مضمون مكنون¹¹⁷⁸
 اخلاص مشحونده مندرج و محزون اولان معانی إضابت¹¹⁷⁹ مَبَانِي
 معلوم علم جهانبانی و مفهوم رأی كامرانی واقع اولوب
 اثناء تحریر¹¹⁸⁰ و میان تعبیرده طاعت خالق و مولی جلّ شأنه
 و تعالی¹¹⁸¹ یه¹¹⁸² مبادرت و عبادت رب اعلم عم احسان و توالی¹¹⁸³ یه مسارعت
 اتم مطالب و اهم ماریکز اولماق¹¹⁸⁴ افصاح و ایضاح اولنش
 ضمائر

P-242a.

ضمایر¹¹⁸⁵ خورشید مظاهر کوزده¹¹⁸⁶ اعلاء شعایر اسلام و انفاذ
 شرایع حضرت سیدالانام علیه و علی آله افضل الصلوة و اکمل
 التحیات ما تغاقب اللیلالی و الاایام¹¹⁸⁷ سمتنه بر حسب اقتضاء
 فطرت اصلی میل کئی و تعلق جبلی اولماق¹¹⁸⁸ سبب ازدیاد تعلق
 خواطر جهاننداری و امتداد روابط مراحم شهریاری ایدوکی
 واضح و جلی در¹¹⁸⁹ ابتغاء لوجه الله¹¹⁹⁰ تعمیر اولنان جامع شریف

¹¹⁷⁶ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: اخبار.

¹¹⁷⁷ ختامه نك in *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*.

¹¹⁷⁸ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: مكمون.

¹¹⁷⁹ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: مصادقات.

¹¹⁸⁰ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: تقریر.

¹¹⁸¹ May he be exalted.

¹¹⁸² تعالی یه in *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*.

¹¹⁸³ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: توالی.

¹¹⁸⁴ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: اولماق.

¹¹⁸⁵ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: ضمیر.

¹¹⁸⁶ مؤثریکره in *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: مظاهر کوزده.

¹¹⁸⁷ The Holy Prophet, may the best greetings and the most greetings be upon him and his Family as the turning of nights and days.

¹¹⁸⁸ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: اولماق.

¹¹⁸⁹ جلیدر in *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: جلی در.

¹¹⁹⁰ For the sake of God.

و معبد منیفه شروع و ابتدا اولمازدن¹¹⁹¹ اسبق حین¹¹⁹² اثناء بنا
و بعد انتهاء لابد¹¹⁹³ اولان مهماتك تدارك و احضاری ایچون اطراف
و اقطار ممالك محروسه مزدن هر دیارده امر مطاع اصدار اولنوب
فرش و قنادیل و مشاعل و سایر¹¹⁹⁴ لوازم تزیین و مراسم تحسینك
مقادیر تعیین اولنوب قبل اقامة الصلوة مجموع مهمات
تهنیه¹¹⁹⁵ و اتمام اولنوب قلیل و کثیر توقف و تاء خیر اولناجق¹¹⁹⁶
اسباب قالمامش بولندی بوبابده شولکه ایجاب فتوب اصداقا
و احبابدر مطوی و متروک اولمیوب طریق اخلاص و راه اختصاص
مرعی و مسلوک طوتلمش همیشه توفیق مسلك تحقیق قرین و رفیق
اولماقدن¹¹⁹⁷ خالی اولمیه خلقت انسانیدن نهایت قصوی و غایت
کبری زهد و صلاح و تقوی ایدوکی اوضعدر اخری و اولی بودورکه¹¹⁹⁸

P-242b.

اخروی و اولی ده¹¹⁹⁹ خیر محض و نفع صرف اولان اعماله عمر عزیز صرف
اولنه تا که يوم يقوم الناس لرب العالمین¹²⁰⁰ عنایت خالق مستغان
و معین و هذایت حضرت خاتم النبیین صلوة الله علیه و علی
آله و اصحابه الطیبین الطاهرین^{1201 1202} دایما¹²⁰³ رفیق و قرین اولوب

¹¹⁹¹ اولمازدن: in *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*.

¹¹⁹² حین is not mentioned in *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*.

¹¹⁹³ لازم: In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*.

¹¹⁹⁴ سایر: In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*.

¹¹⁹⁵ مجیا: In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*.

¹¹⁹⁶ اولنه حق: in *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*.

¹¹⁹⁷ اولماقدن: In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*.

¹¹⁹⁸ بودورکه: In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*.

¹¹⁹⁹ اخری و اولیده: in *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*.

¹²⁰⁰ [Al Mutaaffin6]

يَوْمَ يَقُومُ النَّاسُ لِرَبِّ الْعَالَمِينَ

The day on which men shall stand before the Lord of the worlds

¹²⁰¹ صلوة الله علیه و علی آله اجمعین: in *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*.

¹²⁰² May God's prayers be upon him and his good and pure family and companions.

¹²⁰³ دایما: In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*.

هادیان مسالك دین و راه نمایان مرافق¹²⁰⁴ یقین یعنی چهار¹²⁰⁵ ارکان
 شرع مبین رضی الله عنهم اجمعین شفیق و شفیع اولالر¹²⁰⁶
 مشارالیه ایلچیکوز¹²⁰⁷ تقبیل آستان سامی مکتمز ایله سعد و شرف
 تحصیل اتدوگده جانب شریفکردن مامور اولدوغی¹²⁰⁸ اموری بلا
 قصور¹²⁰⁹ سریر سعادت مصیرمده¹²¹⁰ عرض و تقریر قلوب¹²¹¹ مراسم رسالت
 و لوازم صداقتی کما بنفعی حسن اذایله و اکمال قلدقندنصکره اجازت
 همایونمزله صوب صواب نمونه ارسال قلندری من بعد ذاخی¹²¹²
 شرط اخلاص و شطر اختصاص محفوظ و مرعی طوتلوب¹²¹³ ابلاغ آثار
 صحت و ایثار اخبار سلامت متوارد و متوالی اولا¹²¹⁴ قبضه حکومتکوزده¹²¹⁵
 اولان و ولایاتده مادام که شرع شریف مطهر رعایت و صیانت اولنه
 قواعد صلحه مضرت احتمالی منقطع اولوب امر معاهد موالات
 مؤید و حکم قواعد مضافات مخلددر همواره همای آمال بر سنمای اقبال
 کشاده بال باد برب العباد و بمحمد و آله الأجداد و اصحابه الانجاد

¹²⁰⁴ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: منہج.

¹²⁰⁵ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: چار.

¹²⁰⁶ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: اوله لر.

¹²⁰⁷ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: ایلچیکوز. does not have points on the ق and in *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*.

¹²⁰⁸ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: اولدیغی.

¹²⁰⁹ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: بی قصور. بلا قصور in *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*.

¹²¹⁰ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: مصیرمزه.

¹²¹¹ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: قلوب.

¹²¹² In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: دخی.

¹²¹³ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: طوتلوب.

¹²¹⁴ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: اوله.

¹²¹⁵ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: حکومتکوزده.

The Late Hâşeki Sultân

- *Merhûme Hâşeki Sultân*
- Persian
- Pp. 243a.-246a.
- No date of correspondence
- The document in the other *münşe'âts*:
  - i) *Mecmû'a-i Münşe'ât-i Ferîdûn Bey*, (Vol.II) 1858, 63-65.
Title: *Merhûme Hâşeki Sultâna Şâhuñ Hemşiresinden Gelen Nâmenüñ Şûretidür*
(The Copy of the Letter of Şâh Tahmâsb's Sister Received by the Late Hâşeki Sultân)
  - ii) *Muḥâberât Mecmû'ası*, varak 40a-43a, 94-99.
Title: *Merhûme Hâşekî Sultâna Şâhuñ Hemşiresinden Gelen Nâme Şûretidür*
(The Copy of the Letter of Şâh Tahmâsb's Sister Received by the Late Hâşeki Sultân)
  - iii) *Düstûru'l-İnşâ*.
Title: *Merhûm Sultân Süleymân Zamanında Merhûme Sultâna Şâh Tahmâsbuñ Hemşiresinden Nâmenüñ Şûretidür*
- The document in other sources:
  - i) *Chrestomathie persane a l'usage des élèves de l'École spéciale des langues orientales vivantes*, (Vol.II), 1885, 221-224.¹²¹⁶
Title: *Şûret-i Nâme-i Ki Hemşire-i Şâh Tahmâsp Bi-hâşekî Sultân Ferestâdi Ast*
(The Copy of the Letter of Şâh Tahmâsb's Sister Which Was Sent to the Late Hâşekî Sultân)

Summary

This letter is sent by Şâh Tahmâsb's sister (Sultân Beygüm) to Hürrem Sultân (Hâşeki Sultân). In the letter, praising Hâşeki Sultân with a couple of respectful sentences, Şâh Tahmâsb's sister asks her to order a carpet with a specific quality of length, width, design, and color for the Süleymâniye mosque and to mediate between them and Sultân Süleymân for accepting the gifts. Şâh Tahmâsb's sister also expresses her gratitude for the mediation of

---

¹²¹⁶ Charles Henri Auguste Schefer, *Chrestomathie persane a l'usage des élèves de l'École spéciale des langues orientales vivantes*, Vol. II (Paris: E. Leroux, 1885), 221-224.

Hâseki Sultân and his son in law (Rüstem Pâşâ) for the peace [of Âmasiye]. Additionally, Şâh Tahmâsb's sister sends some volumes of the Quran along with the letter.

Transcription

P-243a.

مرحوم حصکی سلطان

زواهر جواهر تسبیح و تهلیل بر منابر حصائر¹²¹⁷ خافقین¹²¹⁸ من حول
العرش در سلك و یسبحون له باللیل و النهار و هم یسامون¹²¹⁹
منخرط و منتظم می شود و ظرایف لطایف¹²²⁰ هر طاعت و دعا که در
جوامع صوامع پیشگاه فی بیوت اذن الله¹²²¹ در جریده و یستجیب
الذین امنوا و عملوا الصالحات و یزید هم من فضله¹²²² مرتسم و ملتیم¹²²³
می گردد¹²²⁴ و زیب و زیور عرایس اوقات فرخنده ساعات و نفایس
حالات کثیر¹²²⁵ البرکات علیا حضرت مشتری مرتبت ناهید منزلت
فرنکیس حشمت زلیخا سپرت مریم رتبت¹²²⁶ خورشید منقبت نجسته
صفات حمیده سمات ملکه المملکات فخر النساء المطهرات بلیق
سلیمان زمان و قیدافه دهر اوان¹²²⁷ و نوشایه عصر و¹²²⁸ دوران
خاصکی سلطان سرای جمانرا بتدبیر بانو بنای کرم زا بتحقیق بانی

¹²¹⁷ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey* and *Düstûru'l-İnşâ*: حضائر.

¹²¹⁸ In *Düstûru'l-İnşâ*: خافقین.

¹²¹⁹ [Fussilat38]

يُسَبِّحُونَ لَهُ بِاللَّيْلِ وَالنَّهَارِ وَهُمْ لَا يَسْأَمُونَ

[yet those with your Lord glorify] Him during the night and the day, and they are not tired.

¹²²⁰ وظایف طرایف in *Düstûru'l-İnşâ*: وظایف طرایف لطایف.

¹²²¹ After الله in *Düstûru'l-İnşâ*: ان ترفع and in *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: ترفع.

¹²²² [Ash-Shura26]

وَيَسْجِبُ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ وَيَزِيدُهُمْ مِنْ فَضْلِهِ

And He answers those who believe and do good deeds, and gives them more out of His grace.

¹²²³ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey* and *Düstûru'l-İnşâ*: ملتئم.

¹²²⁴ In *Düstûru'l-İnşâ*: میگردد.

¹²²⁵ In *Düstûru'l-İnşâ*: کثیره.

¹²²⁶ In *Düstûru'l-İnşâ*: عصمت.

¹²²⁷ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: داوان. In *Düstûru'l-İnşâ*: داوان.

¹²²⁸ is not mentioned in *Düstûru'l-İnşâ*.

بعهدش صیا شرم دارد کشادن نقاب از عذار کل بوستانی
 خرد چون قلم در صفات کمالش فرومانده¹²²⁹ از بی سری و زبانی
 دعایش خلائق در اوقات خمسه کنند از سر صدق و اخلاص جانی
 امید که همیشه ذات بی همال ان حور¹²³⁰ مثال بجلی و حلل صحت
 و عافیت موشخ و اراسته باد و پیوسته نهال هر کونه امانی و امال آن¹²³¹

P-243b.

ملکی حصال بمیامن تاییدات صمدنی مرشح و پیراسته
 در سواد شب سلجانی محمد بلقیس باد نورانی سایه شه که هست¹²³² چشمه نور
 زان کل کلسان مبادا دور چون مدتی بود که بارسال رسل و هر کونه
 رسایل و اتحاف تحف و سایر انواع¹²³³ وسائل¹²³⁴ در پرتو ضمیر منیر انفس
 و در مژات خاطر عاطر اقدس مطلقا مرور خطور نکرده بود درین والا
 که دولت ماب عمده الاعظم و الاعیان¹²³⁵ کمال الدین تبت اغا همت تشیید
 قواعد اخلاص و تاءکید معاهد اختصاص ازنجانب¹²³⁶ متوجه
 درگاه جهانپناه بود مجدد ابدریعه این صحیفه خود را دزان
 صحبت¹²³⁷ ملحوظ خاطر انور ساخت و بنابر اقتضاء محبت ازلی و الفت
 روحانی بتازه¹²³⁸ فنون دعواتی که از ریاض بسناتین اخلاصش نسیم کرامت
 شمیم فاستجاب لهم ربهم¹²³⁹ بمشام روزگار همانیون آثار رساند و بر

¹²²⁹ In *Düstûru'l-İnşâ*: بفرمان ده.

¹²³⁰ آنحور in *Düstûru'l-İnşâ*: ان حور.

¹²³¹ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: آن is not mentioned in *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*.

¹²³² سایه شب بود که in *Düstûru'l-İnşâ*: شه که هست.

¹²³³ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: is not mentioned in *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*.

¹²³⁴ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: رسائل.

¹²³⁵ Who is the repair of sovereignty and the honor of the grandees and noblemen.

¹²³⁶ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey* and *Düstûru'l-İnşâ*: ازنجانب.

¹²³⁷ صحبت is not mentioned in *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*.

¹²³⁸ In *Düstûru'l-İnşâ*: بتازکی.

¹²³⁹ [Al 'Imran195]

فَأَسْتَجِبْ لَهُمْ رُبُّهُمْ

So their Lord accepted their prayer

شاخسار اختصاصش¹²⁴⁰ از ترشح جویبار فتقبتلها رَہا بقبولِ
 حسنٍ و انتہا نباتاً حسناً¹²⁴¹ هر کونه¹²⁴² مراد بر شاخسار دل امیدوار
 شکفته کرداند تحیات که چون از دل بزیاید
 همه روحانیانرا¹²⁴³ جان فزاید شمیم آن درین فیروزه منظر
 دماغ قدسیان دارد معطر صادر از جریان حبّ قدیم و ناشی
 از فیضان و دّ صمیم مصحوب و فود صدق و صفا و مُبْدَرْقُ بجنود
 خلوص

P- 244a.

خلوص عقیدت و ولاارسال میدارد شاه راه¹²⁴⁴ بی اشتباه مرسلات
 علیہ و طریق توفیق رفیق مفاوضات سنیہ مفتوح و مسلوک
 می کرداند¹²⁴⁵ دعواتی¹²⁴⁶ در اخلاص که بنام بر هرکونه¹²⁴⁷ موانع زَمَان و
 حوادث دوزان تا اکنون در خزانه عیب¹²⁴⁸ محزون و در کنج خانه لاریب
 مکنون بود بحکم قهرمان وقت اوان¹²⁴⁹ در سلك اظهار و بیان و در
 رشته اشتہار و عیان انتظام می دهد یجتم و یحبوبہ¹²⁵⁰ چنین
 فرمود که انعقاد محبت زجانب مابود بعد از عرض صحایف
 ضراعات اخلاص آیات و اهداء مراسم تسلیات مسکینۃ التفحات

¹²⁴⁰ شاخسار گلزار اختصاصش in *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey and Düstûru'l-İnşâ*: شاخسار اختصاصش

¹²⁴¹ [Al 'Imran37]

فَتَقَبَّلَهَا رَبُّهَا بِقَبُولٍ حَسَنٍ وَأَنْبَتَهَا نَبَاتًا حَسَنًا

So her Lord accepted her with a good acceptance and made her grow up a good growing

¹²⁴² بر هرکونه in *Düstûru'l-İnşâ*: بر هرکونه

¹²⁴³ روحانیان را in *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: روحانیان را

¹²⁴⁴ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: شاهراه

¹²⁴⁵ In *Düstûru'l-İnşâ*: ان

¹²⁴⁶ is not mentioned in *Düstûru'l-İnşâ*.

¹²⁴⁷ بر هرکونه in *Düstûru'l-İnşâ*: بر هرکونه

¹²⁴⁸ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey and Düstûru'l-İnşâ*: غیب

¹²⁴⁹ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey and Düstûru'l-İnşâ*: و اوان

¹²⁵⁰ [Al Ma'idah54]

يُحِبُّهُمْ وَيُحِبُّونَهُ

He shall love them and they shall love Him

بعزائها و شرف¹²⁵¹ اصعا¹²⁵² برساند¹²⁵³ که چون در خلال این ایام سعادت

اتمام¹²⁵⁴ و در قضا عیاف¹²⁵⁵ این اوقات خجسته فرجام اعلیحضرت پادشاه

اسلام و خاقان فریدون حشمت سلیمان مقام الملک

العدل القاهر و السلطان البازل بر مصدوقه¹²⁵⁶ اَنَّمَا یَعْمُرُ

مَسَاجِدَ اللَّهِ مَنْ آمَنَ بِاللَّهِ وَ الْیَوْمِ الْآخِرِ¹²⁵⁷ که همیشه مغار بیوه¹²⁵⁸

الله و پیوسته در تعمیر بلاد الله است خاطرش تشنه و اسایش خلق آب حیات

همتیش خسرو و معموره عالم شیرین آنچه کردد و ال او شنیده و واله آن

رونق شرع مطهر¹²⁵⁹ بود و قوت دین در دارالسلطنه استانبول بناء

مسجد اتس على التقوی¹²⁶⁰ و احداث ثانی مسجد اقصی فرمودند

P- 244b.

مسجد جامعی زعین صفا ثانی اثنین مسجد اقصی و آثار و البیت

المعمور و السقف المرفوع¹²⁶¹ منظور و مسموع عالمیان کرداننده

تا داده روزگار¹²⁶² بغالم صلاهی خیر نهاد¹²⁶³ هیچ فرد ازین به بنای¹²⁶⁴ خیر

¹²⁵¹ بعزاحتفاء: in *Düstûru'l-İnşâ*: بعزائها و شرف.

¹²⁵² اصعا: In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*.

¹²⁵³ برساند: In *Düstûru'l-İnşâ*: می رساند.

¹²⁵⁴ انجام: In *Düstûru'l-İnşâ*.

¹²⁵⁵ تضاعیف: In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*.

¹²⁵⁶ مقصوده: In *Düstûru'l-İnşâ*.

¹²⁵⁷ [At Tawbah18]

إِنَّمَا يَعْمُرُ مَسَاجِدَ اللَّهِ مَنْ آمَنَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ

Only he shall visit the mosques of God who believes in God and the latter day

¹²⁵⁸ بیوت: In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey* and *Düstûru'l-İnşâ*.

¹²⁵⁹ مطهره: In *Düstûru'l-İnşâ*.

¹²⁶⁰ [At Tawbah108]

لَمَسْجِدٍ أُسِّسَ عَلَى التَّقْوَى

certainly a masjid founded on piety

¹²⁶¹ [At Tur,4-5]

وَالْبَيْتِ الْمَعْمُورِ ٤ وَالسَّقْفِ الْمَرْفُوعِ ٥

4. And the House (Kaaba) that is visited

5. And the elevated canopy

¹²⁶² اوزگار: In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*.

¹²⁶³ منهاج: In *Düstûru'l-İnşâ*.

¹²⁶⁴ دعای: In *Düstûru'l-İnşâ*.

رجا بخرمت¹²⁶⁵ انانی که در بوادی و براری¹²⁶⁶ و من یجاهد فی سبیل الله
 مراحل و منازل¹²⁶⁷ طریق یاتین من کلّ فج عمیق¹²⁶⁸ بارفیق توفیق یپای
 اخلاص از سر تحقیق بیپایان برده اند و مقصود و جهمانی
 بدست آورده بردار محبت و ولا از تار و پود صدق و صفا احزام
 ولله علی الناس حجّ البیت من استطاع الیه سبیلاً¹²⁶⁹ بسته بطواف
 قبلهء دین و کعبه یقین و جعلنا البیت مثابة للناس
 و امناً¹²⁷⁰ رسیده اند که بناء قدیم و جدید ان خسرو کامکار
 و سلیمان روزگار همواره چون بناء ارم ذات العماد الّتی
 لم یخلق مثلها فی البلاد¹²⁷¹ مشید و مستحکم باد
 بحق کعبه و اهلش که کرد کعبه بنا بنابر طریقه موافقت و نسق
 موافقت¹²⁷² درین صحبت¹²⁷³ بندکان نواب کامیاب خلد الله ملکه و سلطانه
 جند مجلد از مصاحف مجید و کلام حمید بدان صوب صواب نما
 اهدا فرموده اند که در مسجد مذکور¹²⁷⁴ صلحا و اتقواء امت
 محمدی و ملت احمدی علیه من الصلوة افضلها و من التسلیات
 اکملها

¹²⁶⁵ In *Düstûru'l-İnşâ*: بحرمة.

¹²⁶⁶ In *Düstûru'l-İnşâ*: برابری.

¹²⁶⁷ منازل و مراحل in *Düstûru'l-İnşâ*: منازل و مراحل.

¹²⁶⁸ [Al Hajj27]

يَأْتِينَ مِنْ كُلِّ فَجٍّ عَمِيقٍ

coming from every remote path

¹²⁶⁹ [Al 'Imran97]

وَلِلّٰهِ عَلَى النَّاسِ حُجُّ الْبَيْتِ مَنِ اسْتَطَاعَ اِلَيْهِ سَبِيْلًا

And pilgrimage to the House is incumbent upon men for the sake of God, (upon) every one who is able to undertake the journey to it

¹²⁷⁰ [Al Baqarah125]

وَإِذْ جَعَلْنَا الْبَيْتَ مَثَابَةً لِّلنَّاسِ وَأَمْنًا

[And when] We made the House a pilgrimage for men and a (place of) security

¹²⁷¹ [Al Fajr,7-8]

لِزَمَ ذَاتِ الْعِمَادِ ۖ الَّتِي لَمْ يُخْلَقْ مِثْلُهَا فِي الْبِلَادِ ۝۸

7. (The people of) Aram, possessors of lofty buildings

8. The like of which were not created in the (other) cities

¹²⁷² is not mentioned in *Düstûru'l-İnşâ* و نسق موافقت

¹²⁷³ درین خیر صحبت in *Düstûru'l-İnşâ*: درین صحبت

¹²⁷⁴ In *Düstûru'l-İnşâ*: مزبور.

اکملها¹²⁷⁵ بتلاوت ان اشتغال نموده مثنوایان¹²⁷⁶ خیر بروزکار خجسته
 آثار آن خسرو کامکاروان پادشاه کردون اقتدار عایدو و اصل
 بود انشاءالله¹²⁷⁷ وحده العزیز توقع از اشفاق آن مخدومه
 افاق آنکه در محلّ فرصت و مجال بهترین صورتی این اشرف
 الهدایا را بعرض اشرف اعلی رسانند¹²⁷⁸ و چون ثواب کامیاب¹²⁷⁹
 درین جانب بجهت¹²⁸⁰ ان¹²⁸¹ مسجد معلی مرتبت قالیپاء¹²⁸² اعلی فرموده¹²⁸³
 بدان صوب¹²⁸⁴ فرستند و در اصل کتابت بندکان ثواب عالیجاه که
 با حضرت پادشاه عالمپناه نوشته اند دو کلمه در سی¹²⁸⁶ باب مرقوم
 شده التماس از آنحضرت عصمت¹²⁸⁷ و عطوفت شعار آنکه¹²⁸⁸ کمیت
 و کیفیت طول و عرض و طرح و رنگ و نقشان¹²⁸⁹ تشخیص دهند
 و حقیقت اعلام فرمایند تا برحسب فرموده قالیپاء مذکوره¹²⁹⁰
 اتمام داده ارسال شود و مثنوایان¹²⁹¹ خیر نیز بایام¹²⁹² فرخنده فرجام
 بندی حضرت پادشاه اسلام عاید گردد و چون قضیّه
 مصالحت و رفع کدورت در اوّل مرتبه

¹²⁷⁵ May the most virtuous and complete greetings be upon *şulehâ* (the local religious dignitaries), and *etkiyâ* (God-fearing people who refrain from committing sins).

¹²⁷⁶ In *Düstûru'l-İnşâ*: آن.

¹²⁷⁷ In *Düstûru'l-İnşâ*: بجهت.

¹²⁷⁸ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: رسانند.

¹²⁷⁹ In *Düstûru'l-İnşâ* is not mentioned here. دقت استماع خیر اتمام آن خیر اراده و نیت فرموده اند

¹²⁸⁰ In *Düstûru'l-İnşâ*: بجهت.

¹²⁸¹ In *Düstûru'l-İnşâ*: آن.

¹²⁸² In *Düstûru'l-İnşâ*: قالیپای.

¹²⁸³ In *Düstûru'l-İnşâ*: اعلی ساختن فرموده.

¹²⁸⁴ In *Düstûru'l-İnşâ*: بدان صوب.

¹²⁸⁵ In *Düstûru'l-İnşâ* is not mentioned here. صواب نما اهداء فرمودنده اند که در مسجد مزبور صلحا و اتقیا

¹²⁸⁶ In *Düstûru'l-İnşâ*: در سی.

¹²⁸⁷ In *Düstûru'l-İnşâ*: حضرت و عصمت.

¹²⁸⁸ In *Düstûru'l-İnşâ*: آنکه.

¹²⁸⁹ In *Düstûru'l-İnşâ*: نقش آن.

¹²⁹⁰ In *Düstûru'l-İnşâ*: مزبور.

¹²⁹¹ In *Düstûru'l-İnşâ*: ایام.

¹²⁹² In *Düstûru'l-İnşâ*: انجام.

بوسیله امداد از¹²⁹³ علیا حضرت عطاوت

آثار¹²⁹⁴ و حضرت وزیر اعظم نامدار متبوع¹²⁹⁵ الامرا و الوزراء

فی الاقطار و المصار ابد الله تعالى ظلال افضلهما و احسانهما الى

P- 245b.

يوم القرار¹²⁹⁶ شده درین مرتبه بر نوعی فرمایند که تأکید قواعد محبت

و تشدید مغاقد مودت هم از جانب ایشان باشد چنانچه آثار آن

بر جمهور عالمیان سمت ظهور یافته نتایج خیران¹²⁹⁷ به پیشتر¹²⁹⁸ مسلمانان

عاید شود بحق من لابی بعده حقا و بعزة الله تعالى¹²⁹⁹ که تا قضیه

اصلاح ذات البین بانجام رسیده و رفع عوایل از طرفین شده

تمام اهل ایران و سادات واجب الاحترام و علماء و مشایخ¹³⁰⁰

مقام اتقیاء¹³⁰¹ کرام و حجاج بیت الله الحرام و زوار مدینه طیبه

سیدالانام¹³⁰² و عتبات عالیات مشاهد ائمه عظام علی ساکبها

اشرف¹³⁰³ الصلوة و السلام از ذکور و اناث و صغیر و کبیر و غنی

و فقیر و جوان و پیر از هفت¹³⁰⁴ ساله همیشه بدعاء بقای سلطنت

و جاه و حشمت اعلیحضرت¹³⁰⁵ سلیمان مکنی اشتغال داشته و دارند

و بی شک ان حضرت¹³⁰⁶ بلقیس منزلت و وزیر اعظم اصف¹³⁰⁷ رتبت

¹²⁹³ In *Düstûru'l-Înşâ*: آن.

¹²⁹⁴ In *Düstûru'l-Înşâ*: آثار.

¹²⁹⁵ نامدار و متبوع: in *Düstûru'l-Înşâ*: نامدار متبوع.

¹²⁹⁶ May the almighty God perpetuate their virtue shadow and benevolence on me until the day of resurrection.

¹²⁹⁷ In *Düstûru'l-Înşâ*: خیران.

¹²⁹⁸ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey and Düstûru'l-Înşâ*: پیشتر.

¹²⁹⁹ [Swear] to the glory of God Almighty!

¹³⁰⁰ علماء اعلام و مشایخ: in *Düstûru'l-Înşâ*: علماء و مشایخ.

¹³⁰¹ In *Düstûru'l-Înşâ*: اتقیای.

¹³⁰² In *Düstûru'l-Înşâ* is not mentioned here.

¹³⁰³ In *Düstûru'l-Înşâ*: افضل.

¹³⁰⁴ In *Düstûru'l-Înşâ*: هفتاد.

¹³⁰⁵ In *Düstûru'l-Înşâ*: اعلیحضرت.

¹³⁰⁶ In *Düstûru'l-Înşâ*: آن حضرت.

¹³⁰⁷ In *Düstûru'l-Înşâ*: آصف.

که بانی و باعث این امر¹³⁰⁸ خیر بودند بمقتضای الدال علی الخیر کفاعله
 در ثواب رفاهیت عالمیان و امنیت جهانیان شریک
 سهیم اند¹³⁰⁹ چون لایق نبود که نقد اوقات شریفه آن محذره محمد عقت¹³¹⁰
 و محجوبه تنق سلطنت و طهارت را¹³¹¹ که همواره تا قیام قیامت از دیده
 حساد مخفی باد مرکوز عرصه ضیاع سازد بنابراین¹³¹² قطع طناب
 اطناب

P-246a.

اطناب در هر باب نموده بدعاء ایام سلطنت روز افزون که مدام
 از صولت تطاول زمان محروس و مصون باد اختتام کلام
 اخلاص فرجام می نماید که نو عروس دعای بی ریای محبتان¹³¹³
 صادق الولا در داماد¹³¹⁴ خانه اجابت بقز استجابت¹³¹⁵ مقرون باد
 الهی تا جهانرا اب¹³¹⁶ ورنکست¹³¹⁷ فلك را درو کیتی را در نکست
 فراخی ده زاقبالش جهانرا زچترش سر بلندی آسمانرا¹³¹⁸ ممتنع¹³¹⁹ دارش از عمر جوانی¹³²⁰
 زهر چیزی فزون ده زندگانی¹³²¹

¹³⁰⁸ امر is not mentioned in *Düstûru'l-İnşâ*.

¹³⁰⁹ In *Düstûru'l-İnşâ*: سهمندن.

¹³¹⁰ In *Düstûru'l-İnşâ*: عصمت.

¹³¹¹ طهارت in *Düstûru'l-İnşâ*: طهارت را.

¹³¹² In *Düstûru'l-İnşâ*: بنابراین.

¹³¹³ دعای محبتان in *Düstûru'l-İnşâ*: بی ریای محبتان.

¹³¹⁴ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Feridûn Bey*: دراماد.

¹³¹⁵ In *Düstûru'l-İnşâ*: اجابت.

¹³¹⁶ In *Düstûru'l-İnşâ*: آب.

¹³¹⁷ In *Düstûru'l-İnşâ*: ورنکست.

¹³¹⁸ In *Düstûru'l-İnşâ*: آسمانرا.

¹³¹⁹ In *Düstûru'l-İnşâ*: ممتنع.

¹³²⁰ عمر و جوانی in *Düstûru'l-İnşâ*: عمر جوانی.

¹³²¹ In *Düstûru'l-İnşâ* is not mentioned here.

3.19. Document No.19

The Response

- *El-Cevâb*
- Ottoman Turkish
- Pp. 246a.-247b.
- No date of correspondence
- The document in the other *münşe'ât*:
  - i) *Mecmû'a-i Münşe'ât-i Ferîdûn Bey* (Vol.II), 1858, 65-66.
Title: *El-Cevâb*
(The Response)
  - ii) *Muḥâberât Mecmû'ası*, varak 43a-44b, 100-101.
Title: *El-Cevâb*
(The Response)

Summary

This letter is Hâşeki Sultân's response to Şâh Tahmâsb's sister with the title of *El-cevap*. In this letter, praising Şâh Tahmâsb's sister in a respectful way like the presence of Eva' sacrifice (*nişâr-i ḥazret-i Havâ*), Zuleikha's nature (*sîret-i Zülüḥâ*), Dara's creation (*ḥilḳat-i Dârâ*), wisdom of the world-ornamenting lady (*derâyet şâhibe-i ârâ' cahânârâ*), Meryem Isâ (the presence of Mary's tact), among others, Hürrem Sultân states that before they start to build the mosque, they had prepared every stuff for decoration. Then, he ensures Şâh Tahmâsb's sister that Islam's Padishah [Sultân Süleymân], according to the high tradition, would keep their agreement and never violate it. Then, Hâşeki Sultân also ensures Tahmasb's sister that she would keep his promise about the [Âmasiye] peace.

Transcription

P- 246a.

الجواب

درر دغوات ضافیات که سبجہ تقدیس سبحان¹³²² ملکوت
و غرر تحیات طیبات که ورد تهلیل عاکفان مساجد جبروت
اولوب رتبت قبول و حلیهء اجابت ایله طوق زیور حورجنان
و جواهر افسر خیرات حسان اول¹³²³ نثار حضرت حورا سپرت

¹³²² In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: مسبحان.

¹³²³ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: اوله.

زلیخا خصلت بالا خلقت دارا دزایت ضاحبه اراء جهان ازا
 مریم عیسی نفس قیدافه داراب را کوکب دری بروج رفعت
 دژ شاهوار تاج عصمت مستوره حجاب عفت طناب منظوره
 انظار¹³²⁴ عنایات بی حساب قلندقدنصرکه انهاء ضمیر انور و تصویر
 خاطر ضیا کثر بودرکه استماع اثار سعادت دثار و اصفاء اخبار

P- 246b.

نزه شعارلر نه ترقب و انتظارده کلزار محبت و وداد جویبار
 طراوت اثار صدق و صفایله مخضر و مطر¹³²⁵ اولاله زار مودت
 فطرت نهاد امطار نصرت ایشار خلوص وفایله سرسبز و مصفا
 ایکن اول جناب کریمه الاخلاق و عمیمه الاشفاق قبلندن
 مثال نافه چین برنامه عنبرین وارد اولوب الفاظ شرین ایله
 تحسین و معانی رنکین ایله تزیین اولنمش انواع شکوفه غزایله
 ملون و محلی بر حدیقه رعنا و روضه علیادر که اسعد زمان
 و امین احیانه وصول ایله بوی ریاحینی مشام جانی معطر
 و دماغ جنانی معبر قلوب مضمون همايوننده مکنون و مصون
 اولان فنون بهجت نمونه وقوف¹³²⁶ و شعور اولوب باعث وفور
 حبور و داعی فرط سرور اولمشدر حضرت پادشاه عالمیناه
 ظلل الله سغادت دستکاه خلد الله تعالی ملکه و سلطانه
 و افاض علی العالمین بره و احسان¹³²⁷ ایله شاه جم جاه سیادت
 دستکاه باینده اولان صلح و صلاح که موجب قوز فلاح در¹³²⁸
 تأسیس و تأیید و تشدید و تأیید اولنماق¹³²⁹ امورنده بو مخلصه کوز

¹³²⁴ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: انتظار.

¹³²⁵ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: مطرا.

¹³²⁶ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: وقوفه.

¹³²⁷ May the Almighty God perpetuate his kingdom and his reign and scatter over the people of the world his kindness and bounty.

¹³²⁸ فلاحدر in *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: فلاح در.

¹³²⁹ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: اولنماق.

جانبدن بدل مقدور و جدّموفور توفّع و استدعا اولمش اتمام
خصوص معهوده بوندن اقدام صرف مجهود اولنوب عنایت

حضرت

P- 247a.

حضرت کریم معبودله کما هو المقصود¹³³⁰ وجود بولمشدر حفظ عهد
و صانت¹³³¹ عقود پادشاه اسلامز ظفر انجام حضرتلرینک
سنن سنیه و قاعده مرضیه لریدر بنیان عهد و امانه تزلزل
و نقصان احتمال محالدر حالا وارد اولان فحواي کتاب مستطابدن
اول سلسله نك تعمیر و مساجد و توقیر معاينه¹³³² و اقامت صلوات
و سایر طاعات و عباداته اوقاف خجسته ساعاتلری صرف اولماق¹³³³
اعلاء شعایر شرایع سیدالمرسلین حضرتنه صلی الله علیه
واله و اصحابه اجمعین¹³³⁴ سعی و اجتهدلری ازدیاد و امتداد
اوزره اولماق¹³³⁵ منفهم اولوب بو سبیدن پادشاهمز اعترالله
انصاره¹³³⁶ حضرتلرینک انلر جنبه تعلق خاطرلری زیاده اولمشدر
برودت سایقه یه بادی و باعث نه ایدوکی سابقا حضور مستلزم
الجبوره ایضال اولنان صحیفه دعايله انها اولمشدی مشقت
اسفار اختیارلری ثبوت دین متین¹³³⁷ تعمیر بیوت دین مبین و تزیین دؤر
شرع متین ایچون اولوب تخریب بلاد مسلمین منوی دکل ایدوکی
ظاهر و باهر در اثناء صلحه نواب کامیابك منع و تهدیديله
اول دیارده اولان تبرايلر اعراض اهل بیت و اصحاب کرپنه تعرضدن

¹³³⁰ As intended.

¹³³¹ و صانت: in *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*.

¹³³² معاينه: In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*.

¹³³³ اولماق: In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*.

¹³³⁴ Peace be upon him and his family and his companions

¹³³⁵ اولماق: In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*.

¹³³⁶ May God increase her victories.

¹³³⁷ دین متین: In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*.

تبری و اعراض قیلوب من بعد صلاحه محل سنه قلمشدر رای

P- 247b.

رای عالم ارالرنه مستور اولمیه که حالا بنا اولنان جامع معمورک
بنیادنه یتت بیورلدقده جمله مهماتی احضارنه¹³³⁸ شروع اولنوب
لوازم تحسین و مراسم تزین قبل تمام البنا حاضر و محیا
اولمشیدی خلق کریم و لطف عمیکوز¹³³⁹ استدعاسپله فرش
و بساط خصوصنده شولکه شرط خیر خواهی و انبساطدر
ادا و ایغا قلمش مزید عمر ایله بهرمند اولاسز¹³⁴⁰ اهدا اولنان
صحف سبحاتی و تنزیل ربانی موقعنده واقع اولوب کمال الجلال
و تعظیم و نهایت اغرار¹³⁴¹ و تکریم برله مقبول و مرعی اولمشدر
باقی دولت و اقبال لایزال باد

¹³³⁸ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: احضارینه.

¹³³⁹ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: عمیکوز.

¹³⁴⁰ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: اوله سز.

¹³⁴¹ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: اعزاز.

The Letter of the Shah of Ajam to the Grand Vizier to Ask for Peace

- *Vezîr-i A'zam Cânibine 'Acem Şâhı Tarafından Şulh Taleb İtmek için Nâmedür*
- Persian
- Pp. 247b.-252a.
- No date of correspondence
- The document in the other *münşe'âts*:
  - i) *Mecmû'a-i Münşe'ât-i Ferîdûn Bey* (Vol.II), 1858, 66-69.
 Title: *Şâh Tahmâsbuñ Oğlu Hodabende Hândan Rüstem Pâşaya Gelen Nâmenüñ Şûretidür*
 (The Copy of Şâh Tahmâsb's Son, Hodabende Hân's Letter, Which Was Sent to Rüstem Pâşâ)
  - ii) *Muḥâberât Mecmû'ası*, varak 44b-49a, 101-107.
 Title: *Şâh Tahmâsbuñ Oğlu Hodâbendeden Rüstem Pâşaya Gelen Nâme Şûretidür*
 (The Copy of Şâh Tahmâsb's Son, Hodâbande Hân's Letter, Which Was Sent to Rüstem Pâşâ)

Summary

This letter was sent by Şâh Tahmâsb's son to congratulate on the appointment of Rüstem Pâşâ as a grand vizier. In the letter, Hodâbande mentions that his father has given him this duty to congratulate on the re-appointment of Rüstem Pâşâ as a grand vizier. He continues that his father is also happy for him for being grand vizier again and appreciates his role in the peace [of Âmasiye] from which many Muslims benefit and they can go to Mecca and Medina. They pray for him to maintain peace among the Muslims.

Transaction

P-247b.

وزیر اعظم جانبہ عجم شاہی طرفندن صلح طلب ایتک ایچون نامہ در

تحفہ سلامی کہ از پرتو جلاء در آینه جان صورت

شاهد محب و دوستی کہ بر حسب تعارف ازلی و مناسب

معنوی تاکنون در حجاب اختفا و کمون ثابت بود با حسن وجهی

جلوه نماید و ہدیہ دغایی کہ از نہایت انجلاء در مرآت

چنان جلال معنی خلّت¹³⁴² و اشنایی تا غایت در پرده خفا مستور
و محزون بود از ورای¹³⁴³ پرده غیب چهره کشاید مصحوب قوافل شوق
و آرزومندی بحضرت ایالت و حشمت پناه نصف و شوکت
دستگاه

P-248a.

دستگاه معدلت و عظمت انتباه وزیر اقدم و اعظم مطاع الوزراء
فی العالم متبوع ارباب السیف و اصحاب القلم ناظم مناظم الأمور
بوفور رایه الصایب کفیل مصالح الجمهور باضابة فکرة الثاقب
مشیردی قدر عالیشان اصف سلیمان جهمان واسطه رحمت
و امنیت عالمیان مظهر انوار باسرار الهی مظهر اثار معدلت
و مرحمت شهنشاهی امین الحضرة العلیة السلاطیة یمین
التولة البیة الخاقانیة انکه کلکش کشاده دریکدم
که از کار بسته عالم کرده سد مصالح جمهور رای او حل مشکلات امور
همچو بوزرجمهر ثانی ثانی اصف سلیمانی لازال متمکنا علی معارج العز
و الأقبال و العلی و مؤید بالتأيیدات العلیة من حضرته
الاعلی اوصله الله تعالی الی منتهی مطالبه و مرامه فی الدین
و الدنیا مبلغ و مرسل کشته بلورم تهنیت رجوع آن عالیحضرت
آصف صفت بمسند ایالت کبری و بارکشت ان مشتری منزلت
و عطارده مرتبت بمستقر وزارت عظمی قیام و اقدام می نماید
فبشری فقد انجر الأقبال ما وعدا و کوکب ألنصر فی افق العلی صعدا
لله الحمد و المته علی نغائه المتکثرة المتوافرة که باز فالیچه
نیابت¹³⁴⁴ و وزارت عالی از فر مقدم ان همایون فال متور و مزین کشت

¹³⁴² In Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey: خلعت.

¹³⁴³ In Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey: وراء.

¹³⁴⁴ In Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey: منابت.

و چهار بالش نصفت و ایالت از ین قدوم شریف ان حضرت
ملکی حصال¹³⁴⁵ مفتخر و مشرف شد فحمداله ثم حمداله¹³⁴⁶
زمانه که چون طرّه خوبان پریشان می نمود از ین شان عطار
نشان چون عقد پروین جمعیت آیین کشت و دوران که چون
بُنان بیار و ناتوان بود از برکت انفاص عیسوی اقتباسش بصحت
قرین شد همه کارشاهان کیتی ستوه برای وزیران پذیرد شکوه هرچند
تا قیامت دولت ترا آفت زوال کلی نرسد و جمال بی مثالش از اصاب
عین الکمال مصون ماند چند روزی در شارع کامرانی ان عدم المثال
باد ملالی وزید و خار انتقال بدامن جاه و جلال آن ملکی
خصال خلیل اما چون درازل ازال زمام امور بکف کفایت
آن مهر سپهر وزارت سپرده بودند و در بُدو حال نظم مضاح
جمهور برای رزینش موکل ساخته ساره مأ فلك اقبال بعد
از انکه مرتبه هلال یافته بود باز درجه بدریت¹³⁴⁷ بکمال یافت
و مجدّد ابرچیش حشمت و اجلال بعد از انکه متوجه حضیض بعد
شده بود دیگر باره باوج جاه و جلال انتقال کرد
و للنجم من بعد الرجوع استقامه و للشمس من بعد الغروب و بطلوع
دولت تیر رستخیر بود دولت آن به که افت و خیز بود علم الله و کفی به
شهید اگر

شهید اگر بواسطه استماع مکارم اخلاق و محاسن اوصاف ذات
کریم الصفات و عموم عدل و احسان و شمول عواطف برو امتنان
ان عالیشان نسبت باطبقات عالمیان در بدو حال نهال محبت

¹³⁴⁵ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: خصال.

¹³⁴⁶ Indeed praise is to Gad, so God praises him.

¹³⁴⁷ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: بدویت.

و شجرهٔ مودّت آن حضرت بنوعی در بوستان دل و جان و گلستان
 روضهٔ جنان جای گرفته که همیشه از کمال شوق و آرزومندی
 ذات خجسته صفات را در مخیلهٔ ضمیر فیض پذیر و بر صفحهٔ
 خاطر کسیر از روی شوق تصویر نموده بدین مضمون متذکر و مترّم
 است که با رخت آینهٔ دل در مقابل داشتم در مقابل صورتی دیدم که در دل داشتم
 و دزان ایام که آثار مساعی جمیله آنحضرت در باب تمهید قواعد صلح
 و صلاح میانهٔ حضرات پادشاهان عرصهٔ اسلام رفع الله تعالی
 لواء سلطنتهم علی بسیط الأرض و السماء الی قیام الساعه
 و ساعهٔ القیام¹³⁴⁸ در اطراف عالم اشتها یافت و از واردان
 آن صوب فلك طباق و متردّین ممالك آذربایجان¹³⁴⁹ و عراق
 خصوصیات امداد ایشان درین کار خیر و فلاح استماع رفت
 بی شایهٔ تکلف و بی عابلهٔ¹³⁵⁰ تصلّف خلوص ارادت و حسن اعتقاد
 باطوار حسنه ان نصفت پناه تجدید چون مبانی سبعا شدادا
 تأکید یافته چند مرتبه برین معنی عازم و بدین مقدمه جازم

P-249b.

شد که نقاب حجاب از پیشگاه خاطر آگاه بر داشته باظهار اسرار
 محبت صمیمی و مودّت حقیقی مبادرت نماید باز بواسطهٔ بعد مسافت
 ملاخذه آنکه از جانب نواب کامیاب سپهر رکاب کردون جناب
 اعلیحضرت اشارتی دزان باب نشده بود بعرض ان جرأت
 نکرد و این معنی مدتها در عقده توقّف و تأخیر بود درین ولایه
 از مواهب تأییدات الهی برحسب فرمان قضا جریان بندکان نواب
 طوبی لهم و حسن مآب از سر قدم ساخته از دارالملک خراسان
 بعد از خُرمان چندین ساله بشرف تقبیل عتبهٔ علیّه فلك

¹³⁴⁸ May God the most high raise their reign's flag over earth and sky until the hour and the day of resurrection.

¹³⁴⁹ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: آذربایجان.

¹³⁵⁰ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: غائله.

اشتباه شاهنشاهی وتلثیم سده سنیه بارگاه عالمپناه

پادشاهی موفق و سزاور کشت بمقتضای الأمور مرهونه باوقات¹³⁵¹

اتفاقا آن معنی بر ضمیر الهام پذیر انحضرت که فی الحقیقه

مئات حقایق غیب و حام جهمان نمای عالم لاریب است پرتو انداخته

بقریب خصوصیات حالات و حکایات و انبساط خاطر عاطر

اشرف که سبب تجدید تفویض منصب نیابت و وزارت انحضرت

آصف منزلت اظهار میفرمودند کمین بنده خود را چون تازه

بدرگاه معلی آمده و ان ایالت پناه مجدداً بمنصب عالی وزارت

عالی وزارت اعظم

اعظم

P-250a.

اعظم سرافرار کشته بودند بمراسم تهنیت و مبارک باد ایشان

و تمهید محبت و یکانکی فیما بین ایشان مأمور کردند و مخلص

هم بنابر اراده و محزون خاطر خطیر و اتباع امر مطاع ثواب

خورشید نظیر بتوفیق ملک قدیر از حجاب موانع بیرون¹³⁵² آمده

باهداء ان دریعه مبادرت نمود و ابلاغ ان کتاب ضوای

و ارسال ان کرامی خطاب مستطاب مصحوب عمده ارباب الدوله

فی الزمان و زیده الاعاظم و الأعیان¹³⁵³ ثبت اقا که قریب پنجاه

سال است که خدمت اعظم امراء آن سلسه علیه نموده و هر¹³⁵⁴ خیر

خواهی و مصلحت اندیشی همواره صلاح المسلمین و همه روزه در

مجلس بهشت آیین بغر مجالست قرین بوده و ثواب اعلی همواره

با او طریق ملازمان خاص نظر مرحمت و شفقت داشته اند و از کمال

¹³⁵¹ There is a time for all things.

¹³⁵² In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: بیرون.

¹³⁵³ The greatest of heads of the state at the time and chosen of the grandees and noblemen.

¹³⁵⁴ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: هنر.

اعتماد درین اوقات او را بوکالت مخلص تعیین فرموده اند فرستاده
 شد که بوظایف و مراسم تهنیت منصب غالی وزارت انحضرت که
 انشاءالله تعالی¹³⁵⁵ مبارک و میمون و آثار ان¹³⁵⁶ پرودگار فرخنده
 آثار واصل و متواصل باد قیام نماید و قواعد محبت و خصوصیت را
 غایانه چنانچه آشنایان تقارب معنوی و تناسب روحانی
 با کمال مباعدت صوری و مفارقت جسمانی مقدمات وصال جانی

P-250b.

و اتصال جنانی را متمد می سازند مشیت کرداند و بعد آلیوم
 بمیامن اهتمام خدام جانبین بنیان محبت و دوستی حضرات
 پادشاهان طرفین و اساطین خاقین که فی الحقیقه
 عموم فراق انام را از سر ارباب کفر و نفاق حامی علی الاطلاق
 و حوزه اسلام حافظ استحقاق اندکانه بنیان مرصص¹³⁵⁷
 استحکام تمام و عموم انام و جمهور خاص و عام در ظل
 ظلیل معدلت و احسان ایشان در کمال قرار و اطمینان که تا
 انقراض زمان و نهایت و دوزان پاینده باد از حوادث ایام مصون
 و محروس توانند بود لله عقدولالانفصام له ما انفک یزداد
 توثیقا و تأکیداً و الحّب لله فیص من مؤاهیه فزادنا الله توفیقا و تأییداً
 حقا که درین ایام بشرف ملازمت و بندگی نواب کردن جناب
 اعلیحضرت سکندر مرتبت خاقانی و سرافراز کشته مکرر بزیان
 معجز بیان حسنودی تمام از آثار مساعی ایشان که در باب صلاح
 طرفین و اصلاح ذات البین نموده بودند اظهار فرمودند و هرگاه

¹³⁵⁵ If God the most high willeth.

¹³⁵⁶ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: آبادان.

¹³⁵⁷ [As Saff4]

كَأَنَّهُمْ بَنَیْنٌ مَّرْصُوصٌ

as if they were a firm and compact wall

که حکایت تجدید منصب انحضرت مذکور شد این مضمون برایشان
مبارك مقال ثواب ولی الافضال جانی کشت که اگر هوسی در سرکار
وزیر اعظم که بانی و باعث صلح بودند واقع نمی شد و حالا بحمدالله
و المته

P-251a.

و المته¹³⁵⁸ که بمیامن خیرخواهی ان صاحب دولت هر ساله چندین
هزار مسلمانرا اطواف بیت الله الحرام میسر شد و بدولت فغن دخاله
کان امنأ¹³⁵⁹ فایز کشت و بطواف مسجد اقصی مشرف کشته بزیرارت
مدینه معلی و مرقد مزکی حضرت سید کائنات و مفخر موجودات
سرور انبیا و سر دفتر اصفیا سلطان سریردنی فتدلی فکان
قاب قوسین اودنی¹³⁶⁰ محمد کازل تا ابد هر چه هست بارایش نقش او نام ست
رسیده خاک استان ملأیک اشینانس مراد می سازند
ای کرده¹³⁶¹ خاکپای تو با عرش همسری جسم است بر کمال تو جسم پیمبری
در معرض ظهور بکردان¹³⁶² علوقدر با آفتاب سنایه شخصت برآبری
و بدولت مجاوری مشاهده متبرکه حضرات مستسعدمی¹³⁶³ کردند
و ابواب نهب و غارت و فسوق و فجور و سایر¹³⁶⁴ مفاسد که در خصوص
هر یک ازان کراجم ایات و صحاح احادیث وارد است بلکه مسدود است و
از طرفین بواسطه انتشار اثار عدل و داد که بمقتضای کلّم راع

¹³⁵⁸ Praise is to Gad and he is holder of favor.

¹³⁵⁹ [Al 'Imran97]

وَمَنْ دَخَلَهُ كَانَ آمِنًا

And whoever enters it shall be secure

¹³⁶⁰ [An Najm9]

فَكَانَ قَابَ قَوْسَيْنِ أَوْ أَدْنَىٰ

So he was the measure of two bows or closer still

¹³⁶¹ ای کرده is not mentioned in *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*.

¹³⁶² In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: بکرد از.

¹³⁶³ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: مستسعدی.

¹³⁶⁴ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: سائر.

و کَلِّمَ مَسْئُولَ عَنْ رَعِيَّتِهِ¹³⁶⁵ بر ذمت سلاطین کامکار واجب و لازم
 است مضمون لو کانت لی دعوة مستجابة لصرفتها الى السَّلاطین
 از زبان حال کلّ واحد از فراد عباد بکوش هوش عالم و عالمیان
 می رسد و بی شبهه حضرات پادشاهان اسلام ازین¹³⁶⁶ سعادت را

P-251b.

جابر و در بعضی شریک و سهم امده و انحضرت که بانی و باعث
 آن امنیت و صلاح و سبب استقامت و فلاح بوده اند لاشک
 بر طبق حدیث صحیح آله ال علی الخیر کفاعله در بیان و عقی
 بسعادت عظمی و مثوبات کلیه سرافزار خواهد بود
 کسی نیک بیند بهر دو سرایی که نیکی رساند بخلق جزائی¹³⁶⁷ اکنون توقع
 و ترقب از مکارم اطوار و اخلاق ان عمیم الأشفاق چنانست که
 چون بندگان حضرت خاقانی خالصّالوجه الله تعالی و خشنودی
 حضرت محمد رسول الله صلی الله علیه و سلم و حضرات ائمه¹³⁶⁸ معصومین
 صلوات الله علیهم اجمعین¹³⁶⁹ و رفاهیت و فراغت رعایا که و ذایع
 بدایع حضرت خالق البرایا عزّو علاند و جهت رفع ضرر و اضرار
 از عموم جمهور مسلمانان و قاطبه اهل ایمان بی شایه غرضی
 از اغراض دنیویّه صلح فرمودنده اند و اگر بحسب فرض محال عالمی
 در مقام بعض ان پیشتر یکسر موقصور بقواعد آن راه نخواهد
 یافت آن سعادتمند که از بدایت حال بانی و باعث این خیر شده اند
 چنانچه مقتضی حسن جبلّت و خویی فطرت و اقتضای منصب
 عالی نیابت و رتبه وزارت است بنوعی در انتظام آن مصلحت¹³⁷⁰

¹³⁶⁵ All of you are protectors and are responsible for your subjects.

¹³⁶⁶ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: ارس.

¹³⁶⁷ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: جزائی.

¹³⁶⁸ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: ائمه.

¹³⁶⁹ Peace be upon them.

¹³⁷⁰ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: مصالحت.

بمقتضای الأکارم بالأتمام¹³⁷¹ اهتمام نمایند که روز بروز موجب

ازدیاد

P-252a.

ازدیاد رفاهیت عالیشان و دعای خیر مسلمانان گردد و ذکر
جمیل آن رفیع المقدار تامنقرض ادوار بر صفحات روزگار ناپایدار
ماند و بموجب محبت اصلی که مضمون صدق مشحون الارواح جنود
مجتدة از آن منصف و مخبر است قواعد الفت و فطری چون بنای ارم ذات
العهد التي لم يخلق مثلها في البلاد¹³⁷² استحکام تمام داده
در تشیید قواعد مضادقت و مودت بروحی توجه فرمایند که
بمرور ایام و تعاقب شهور و اعوام در ارکان راسخة البینان
عهد و پیمان مطلقا خللی و ذلی راه نیابد انشاء الله تعالی¹³⁷³
چون باقی حالات حامل صحیفهء دعا بمشافهه عرض می نماید
درین صحبت بهمین چند کلمه اکتفا نموده ختم کلام¹³⁷⁴ اخلاص
فرجام بدعاء امام وزارت و ایالت و نصف و زرافت فلك احتشام
می نماید بقیة بقاء الدهر یا کھف اھله و هذادعاء للبریة شامل
بقیت مدی الدنیا بایک کعبه بطوف الاغالی حولها و الا سافل

¹³⁷¹ Generosity is fulfilled when given in full measure.

¹³⁷² [Al Fajr8]

الَّتِي لَمْ يُخْلَقْ مِثْلُهَا فِي الْبِلَادِ

The like of which were not created in the (other) cities

¹³⁷³ If God the most high willeth.

¹³⁷⁴ کلام is not mentioned in *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*.

3.21. Document No.21

[The Letter of Muḥammad Ḥodâbende's Tutor to Rüstem Pâşâ to Congratulate on His Appointment]

- No Title
- Persian
- Pp. 252a.-256a.
- No date of correspondence
- The document in other *münşe'âts*:
  - i) *Mecmû'a-i Münşe'ât-i Ferîdûn Bey* (Vol.II) 1858, 69-71.
Title: *Muḥammad Ḥodâbende Lâlâsından Rüstem Pâşâyâ Tehnîyei Vizâret İçün Gelen Nâmedur*
(The Letter of Muḥammad Ḥodâbende's Tutor, Which Was Sent to Rüstem Pâşâ to Congratulate on His Vezirat)
  - ii) *Muḥâberât Mecmû'ası*, varak 49a-53a, 169-170.
Title: *Muḥammad Ḥodâbende Lâlâsından Rüstem Pâşâyâ Tehnîyei Vezâret İçün Gelen Nâmedur*
(The Letter of Muḥammad Ḥodâbende's Tutor, Which Was Sent to Rüstem Pâşâ to Congratulate on His Vezirat)
  - iii) *Düstûru'l-İnşâ*.
Rüstem Pâşâyâ Tahmâs Şâh Oğlu Muḥammed Ḥodâbende Lâlâsından Gelmiştir
([The Letter]) Has Arrived from Tahmâs's Son, Muḥammad Ḥodâbende's Tutor to Rüstem Pâşâ)

Summary

This letter was written by the tutor (*lâlâ*) of Şâh Tahmâsb's son, Muḥammad Ḥodâbende, and carried by Kamâllüdin Tibet Ağa along with Ḥodâbende's letter to Rüstem Pâşâ. In this letter, the tutor of Muḥammad Ḥodâbende, Muḥammad Ḥan Şereffedün Tekelü, appreciates the role of Rüstem Pâşâ in concluding the peace [of Âmasiye]. He mentions that Şâh Tahmâsb appreciates Rüstem Pâşâ's attempts at maintaining the peace. The tutor of Şâh Tahmâsb's son narrates that he discussed it with Şâh Tahmâsb how Şâh Tahmâsb appreciates Rüstem Pâşâ as follow:

[...] if he [Rüstem Pâşâ] was in the grand vizier position, and there was not Ahmad Pâşâ in the position, these marching, slaughtering and looting and types of corruption which were done by the lord of corruption, would not have happened...[]

The tutor of Şâh Tahmâsb's son continues his appreciation of Rüstem Pâşâ for allowing Muslims to go to Mecca and Medina every year. Finally, he again emphasizes maintaining peace.

Transcription

P-252a.

چون افتتاح مکاتبات و ابتداء¹³⁷⁵ مفاوضات بوظایف دعا و مراسم
ثنا شیوه حسنه اخوان الصفا و همواره سته¹³⁷⁶ سنیه¹³⁷⁷ خلان
وفاست لهذا بر وفق آیین و اطوار¹³⁷⁸ محبتان صادق و داب

P-252b.

و شعار مخلصان موافق مبادی این صحیفه مشحون بمحبت و وذاد
و عنوان این رساله عاری از شایبه¹³⁷⁹ ریب و غائله¹³⁸⁰ ریا بوظایف¹³⁸¹ دعای
دوام دولت و استدامت شهر¹³⁸² و اعوام جاه و جلال خدام¹³⁸³ فلک
احترام عالیحضرت کیوان حشمت ناهید رتبت مشتری منزلت
مترشح صولت عطار تدبیر مهر سپهر وزارت و رعیت پروری بدر
منیر نیابت و عدل¹³⁸⁴ کسری¹³⁸⁵ رکن التواله القاهرة السلیمانیة عضد
السلطنة الباهرة الخاقانیة¹³⁸⁶ وزیر اعظم اصف¹³⁸⁷ مقام نایب
خسرو جمشید احتشام متبوع اعظم الوزراء و الحکام و مخدوم
اصحاب السیوف و الاقلام ناظم مناظم العلماء الاعلام کفیل
مصاح اهل الاسلام¹³⁸⁸ من الخواص و العوام ملاذ افامخ الوزراء من

¹³⁷⁵ In *Düstûru'l-İnşâ*: ابتداء.

¹³⁷⁶ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: سنت.

¹³⁷⁷ و. منت سنیه in *Düstûru'l-İnşâ*: و همواره سته سنیه.

¹³⁷⁸ اطوار is not mentioned in *Düstûru'l-İnşâ*.

¹³⁷⁹ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: شایبه.

¹³⁸⁰ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey* and *Düstûru'l-İnşâ*: غایله.

¹³⁸¹ In *Düstûru'l-İnşâ*: بمقروضات.

¹³⁸² In *Düstûru'l-İnşâ*: مدت شهر.

¹³⁸³ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: خدام.

¹³⁸⁴ In *Düstûru'l-İnşâ*: عدالت.

¹³⁸⁵ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: کسری.

¹³⁸⁶ The pillar of the the pillar of the mighty state of Süleymâniye and the arm of the shinning reign of Hâkânîye.

¹³⁸⁷ In *Düstûru'l-İnşâ*: آصف.

¹³⁸⁸ اصحاب السیوف و الاقلام ناظم مناظم العلماء الاعلام کفیل مصاح اهل الاسلام is not mentioned In *Düstûru'l-İnşâ*.

حيث القوة والقدرة و آلممكن و معاد¹³⁸⁹ جمهور لنظم مصالح¹³⁹⁰
المسلمين مشير صاحب درايت¹³⁹¹ صايب¹³⁹² راى وزير كافى¹³⁹³ كفايت
ممالك اراى مورد تأييدات الهامات ربانى واسطة فيضان انوار
عواطف احسان سليمانى شجاعاً للايالة و الدولة و السعادة
و الحكومة و الحشمة و الشوكة و الظمة و العز و الاقبال
و التصفة و الزافة و المعدلة و الشفقة و المرحمة و المكرمة
والاحسان و الأفضال رستم پاشا اسيع الله تعالى ظلال
وزارتة

P-253a.

وزارتة و ايالة و حشمته و شوكنه و عظمته¹³⁹⁴ و عزه و اقباله
و نصفته و رأفته و معدلته¹³⁹⁵ و مرحمته و مكرمته و احسانه
و افضاله الى قيام القيامة¹³⁹⁶ مصدر ساختند¹³⁹⁷ و عنان عبارت¹³⁹⁹
از صوب اطناب در بيان اوصاف و القاب تطويل¹⁴⁰⁰ در نشر محامد
و اخلاق ان خمسته صفاف ملكى ملكات كه دست فرسوده ارباب
رسوم عاذاست كشيده بدايع ضرايع دعوات و افيات وردية
التفخات چون اوراد مسبحان خطاير¹⁴⁰¹ مقدس ملكوت مستجاب
و ورايع¹⁴⁰² بدايع تخيات زاكيات صادقات بمثابة انفاس متين

¹³⁸⁹ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey* and *Düstûru'l-İnşâ*: معاذ.

¹³⁹⁰ جمهور الكبراء لنظم محام: in *Düstûru'l-İnşâ*: جمهور لنظم مصالح.

¹³⁹¹ صاحب دولت و درايت: in *Düstûru'l-İnşâ*: صاحب درايت.

¹³⁹² In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: صائب.

¹³⁹³ is not mentioned in *Düstûru'l-İnşâ*: كافى.

¹³⁹⁴ in *Düstûru'l-İnşâ* is not mentioned here: و شرافته و معدلته.

¹³⁹⁵ is not mentioned in *Düstûru'l-İnşâ*: و عزه و اقباله و نصفته و رأفته و معدلته.

¹³⁹⁶ May God the most high extend the shadow of his ministry, state, majesty, glory, greatness, power, luck, justice, compassion, justice, mercy, honor, grace and benevolence until the day of resurrection.

¹³⁹⁷ يوم القيمة: in *Düstûru'l-İnşâ*: قيام القيامة.

¹³⁹⁸ In *Düstûru'l-İnşâ*: ساخته.

¹³⁹⁹ و عنان يكران عبارت: in *Düstûru'l-İnşâ*: و عنان عبارت.

¹⁴⁰⁰ القاب و تطويل: in *Düstûru'l-İnşâ*: القاب تطويل.

¹⁴⁰¹ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: خطاير.

¹⁴⁰² In *Düstûru'l-İnşâ*: ودايع.

که¹⁴⁰³ محاوران¹⁴⁰⁴ قدس و جبروت مستطاب ابلاغ میدارند و دعایی که از

ریاحین بساتین اخلاصش نسیم کرامت شمیم فاستجاب لهم ربهم¹⁴⁰⁶

بمشام روزگار فرخنده اثار رساند و ثنایی که بر شاخسپار¹⁴⁰⁷

کلزار اختصاص از ترشح جویبار طروات شعار فتقبّلها ربها

بقبول حسن و انبتها نباتا حسنا¹⁴⁰⁸ غنچه هر گونه امانی¹⁴⁰⁹ و امال

شکفته کرداند تحفه معلی¹⁴¹⁰ موقف نصف ایاب و هدیه

مرکی¹⁴¹¹ محفل معدلت ماب می رسازند و بوظایف تهنیت رجوع

بمستقر وزارت عظمی و عود بمسند ایالت کبری و عروج بذروه

مروه¹⁴¹² وفا و صعود باوج صقحه صفا و جلوس بکریاس نیابت¹⁴¹³ علیا

P-253b.

و نزول ببارگاه دولت استی قیام و اقدام می نمایند الحمدلله الّذی

اذهب عنّ الحزن¹⁴¹⁴ و من علینا بانواع المنن بحمدالله که مقصود دل ما

شده حاصل خوشا این حاصل ما رجا بفیض¹⁴¹⁵ واهب ذی الافضال حاصل¹⁴¹⁶

و امل بکرم فیاض متعال متواصل است که همیشه صدر مسند وزارت

¹⁴⁰³ متبرکه: *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey* in متین که

¹⁴⁰⁴ مشکین: *Düstûru'l-İnşâ* in متین که

¹⁴⁰⁵ مجاران: *Düstûru'l-İnşâ* in مجاوران: *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*

¹⁴⁰⁶ [Al 'Imran195]

فَاسْتَجَابَ لَهُمْ رَبُّهُمْ

So their Lord accepted their prayer

¹⁴⁰⁷ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: شاخسار

¹⁴⁰⁸ [Al 'Imran37]

فَتَقَبَّلَهَا رَبُّهَا بِقَبُولٍ حَسَنٍ وَأَنْبَتَهَا نَبَاتًا حَسَنًا

So her Lord accepted her with a good acceptance and made her grow up a good growing

¹⁴⁰⁹ In *Düstûru'l-İnşâ*: امانی

¹⁴¹⁰ In *Düstûru'l-İnşâ*: ملا

¹⁴¹¹ In *Düstûru'l-İnşâ*: مرگه

¹⁴¹² In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: مروت

¹⁴¹³ In *Düstûru'l-İnşâ*: نیابة

¹⁴¹⁴ [Fatir34]

وَقَالُوا الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي أَذْهَبَ غَمًّا لِّلْحَزَنِّ

And they shall say: (All) praise is due to God, who has made grief to depart from us

¹⁴¹⁵ In *Düstûru'l-İnşâ*: از فیض

¹⁴¹⁶ ذوالافضال: *Düstûru'l-İnşâ* in ذی الافضال حاصل

و ایالت بوجود فیاض الجود¹⁴¹⁷ الحضرت¹⁴¹⁸ اصف منزلت مشتری مرتبت مزین
و مشرف باد بقای جاه تو باذا که با عنایت تو نه کار ما که شود کار عالمی انتظام¹⁴¹⁹
بعد از عرض فنون¹⁴²⁰ خدمات وطنی وادی¹⁴²¹ صنوف ضراعات عرضه رای
جهان ارا¹⁴²² و معروض خاطر خورشید انجلا و ضمیر منیر سپهر اغترا¹⁴²³ میگرداند
که درین ایام خجسته فرجام که استماع خبر مسترت اثر العود احمد بمسامع
جاه و جلال رسید¹⁴²⁴ و در خلال ان خال نقاب کامرانی و جهانبانی ابوالغایب
سلطان محمد میرزا خلد الله تعالی فی ظلّ ظلیل اعلیحضرت و الیه
الاعلی ظلال جلاله الامنی و اوصله الی منتهی المراتب و المقامات
فی الدین و الدنیا¹⁴²⁵ از دار الملک خراسان بعد از چندین ساله حرمت¹⁴²⁶
بسغادت مغاودت فرمودند و بدولة تقبیل قوایم¹⁴²⁷ درگاه عرش اشتباه
مشرف کشته بعزتلیثم سده جهانپناه¹⁴²⁸ فایز شدند و درین اثنا بتقریب
هر نوع حکایات و ذکر¹⁴²⁹ هر گونه مقالات که نقاب¹⁴³⁰ طوبی له¹⁴³¹ و حسن ماب¹⁴³²
با فرزند ارجمند سلطنت شعار خود میفرمودند مساعی جمیله انحضرت که
درباب

P- 254a.

¹⁴¹⁷ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: الجودان.

¹⁴¹⁸ In *Düstûru'l-İnşâ*: آنحضرت.

¹⁴¹⁹ In *Düstûru'l-İnşâ*: بنظام.

¹⁴²⁰ In *Düstûru'l-İnşâ*: فنون.

¹⁴²¹ In *Düstûru'l-İnşâ*: وادی.

¹⁴²² In *Düstûru'l-İnşâ*: آرا.

¹⁴²³ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: اختر. In *Düstûru'l-İnşâ*: اغترا.

¹⁴²⁴ جاه و جلال نقاب شاهی رسید in *Düstûru'l-İnşâ*: جاه و جلال رسید.

¹⁴²⁵ May God the highest perpetuate the shadow of his Majesty and raise his position higher, and make the shadow of his glory and Majesty higher, and raise him to the highest levels and positions.

¹⁴²⁶ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey* and *Düstûru'l-İnşâ*: حرمان.

¹⁴²⁷ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: فواید.

¹⁴²⁸ In *Düstûru'l-İnşâ*: جهان پناه.

¹⁴²⁹ ذکر is not mentioned in *Düstûru'l-İnşâ*.

¹⁴³⁰ In *Düstûru'l-İnşâ*: نقاب کامیاب.

¹⁴³¹ In *Düstûru'l-İnşâ*: لهم.

¹⁴³² [Ar Ra'd29]

طوبی لهم و حسن ماب

good final state shall be theirs and a goodly return.

درباب¹⁴³³ صلح طرفین و اصلاح ذات البین در بدو امر عوده¹⁴³⁴ بودند
 اظهار می فرمودند¹⁴³⁵ و¹⁴³⁶ این معنی مذکور کشت که اگر همچنان انحضرت
 در مسند وزارت عظمی متمکن می بودند و نصب احمد پاشا و قوع غی
 یافت اصلاً این لشکر کشیها و قتل و نهب و سایر¹⁴³⁷ انواع فساد که یسعی¹⁴³⁸
 ارباب افساد روی غی نمود واقع غی شد و در خلال آن خصوصیات¹⁴³⁹
 بر زبان کوهرا افشان بندگان ثواب کامیاب کدشت که چون ثواب
 شاهزادگی مجدد انجدمت آمده اند و انحضرت همچنین بتازی¹⁴⁴⁰ بمنصب
 وزارت عظمی سرافزار کشته لایق ان میناید¹⁴⁴¹ که تهنیت منصب وزارت
 رفیع مرتبت ثواب مشارالیه کس فرستاده تحریک سلسله محبت
 انحضرت بوسیله رسولی امین فرمایند برین¹⁴⁴² ثواب کامرانی بر حسب اشارت
 مطاع و اطاعت امر متحتم الاتباع بندگان ثواب کامیاب خلا الله
 تعالی ملکه و سلطانه¹⁴⁴³ جناب دولت ماب سعادت ایاب¹⁴⁴⁴ کمال الدین
 تبت اغا را که قریب پنجاه سالست¹⁴⁴⁵ که در سلسله¹⁴⁴⁶ اعظم امراء عالمقدار
 صاحب اعتبار بوده و درین ولا از کمال اعتماد و کالت ثواب کامرانی
 بوی مفوض شده بر سالت فرستادند تا مقدمات تعارف ازلی که
 بمقتضای ولكن الله الف بینهم¹⁴⁴⁷ همواره ثابت و محقق بوده تجدید

¹⁴³³ باب is not mentioned in *Düstûru'l-İnşâ*.

¹⁴³⁴ In *Düstûru'l-İnşâ*: نمود.

¹⁴³⁵ میفرمودند in *Düstûru'l-İnşâ*: می فرمودند.

¹⁴³⁶ و is not mentioned in *Düstûru'l-İnşâ*.

¹⁴³⁷ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: سائر.

¹⁴³⁸ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey* and *Düstûru'l-İnşâ*: بسی.

¹⁴³⁹ آن خصوصیات in *Düstûru'l-İnşâ*: آن خصوصیات.

¹⁴⁴⁰ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: تبارکه.

¹⁴⁴¹ می نماید in *Düstûru'l-İnşâ*: می نماید.

¹⁴⁴² In *Düstûru'l-İnşâ*: بنابرین.

¹⁴⁴³ May God the Almighty perpetuate his kingdom and his reign.

¹⁴⁴⁴ May God the highest perpetuate his kingdom, who is the refuge of the state and prosperity.

¹⁴⁴⁵ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey* and *Düstûru'l-İnşâ*: پنجاه سالست.

¹⁴⁴⁶ در سلسله in *Düstûru'l-İnşâ*: در سلسله.

¹⁴⁴⁷ [Al Anfal63]

ولكن الله الف بينهم

but God united them

نمایند و نتایج و آثار¹⁴⁴⁸ آن¹⁴⁴⁹ سمت ظهور یابد و اشعهٔ مرایاء¹⁴⁵⁰ صداقت و مودت

P-254b.

جبلّی که از صیقل محبت و داد مجدد اجلا یافته ار¹⁴⁵¹ طرفین صفت

انعکاس پذیرد و بمیان محاسن آن اسباب تعدّد ممالک و کثرت¹⁴⁵²

مسالك با اتحاد تبدیل یافته یا وجود بعد دیار و توسط بحار

صورت وحدت پذیرد¹⁴⁵³ و همیشه بسبب آن التیام جمیع مسلمانان

در محاد امن و امان و مجموع¹⁴⁵⁴ طبقات عالمیان در کمال فراغت

و اطمینان مرقه و اسوده خاطر توانند¹⁴⁵⁵ بود و از سر فراغ¹⁴⁵⁶ خاطر و جمعیت

حواس باطن و ظاهر بوظایف¹⁴⁵⁷ طاغات و عبادات و اقدام براسم

دعای دولت حضرات سلاطین طرفین و خواص حافقین¹⁴⁵⁸

بواجبی اشتغال توانند نمود و زیاده برین مصالح مسلمین در معرض

فوت¹⁴⁵⁹ و ضیعان¹⁴⁶⁰ و حقوق مؤمنین در خیر¹⁴⁶¹ نقصان و خسران

نباشد و دایماً¹⁴⁶² راه مسافران طریق تحقیق ولله علی

الناس حجّ البیت من استطاع الیه سبیلاً¹⁴⁶³ کشاده ثنای مردی¹⁴⁶⁴

¹⁴⁴⁸ In *Düstûru'l-İnşâ*: آثار.

¹⁴⁴⁹ In *Düstûru'l-İnşâ*: آن.

¹⁴⁵⁰ In *Düstûru'l-İnşâ*: مرایای.

¹⁴⁵¹ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: از.

¹⁴⁵² In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: کثرت. In *Düstûru'l-İnşâ*: کثرت.

¹⁴⁵³ In *Düstûru'l-İnşâ*: کثرت.

¹⁴⁵⁴ In *Düstûru'l-İnşâ*: عموم.

¹⁴⁵⁵ In *Düstûru'l-İnşâ*: نتوانند.

¹⁴⁵⁶ In *Düstûru'l-İnşâ*: فراغ.

¹⁴⁵⁷ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: بوظایف.

¹⁴⁵⁸ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: خافقین.

¹⁴⁵⁹ In *Düstûru'l-İnşâ*: قوت.

¹⁴⁶⁰ In *Düstûru'l-İnşâ*: ضعیفان.

¹⁴⁶¹ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: حیز.

¹⁴⁶² In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey* and *Düstûru'l-İnşâ*: دائماً.

¹⁴⁶³ [Al 'Imran97]

وَلِلّٰهِ عَلَى النَّاسِ حِجُّ الْبَيْتِ مَنِ اسْتَطَاعَ اِلَيْهِ سَبِيْلًا

and pilgrimage to the House is incumbent upon men for the sake of God, (upon) every one who is able to undertake the journey to it

¹⁴⁶⁴ In *Düstûru'l-İnşâ*: مردمی.

انحضرت رفیع مرتبت همه ساله جمعی کثیر از مسلمانان و جمعی¹⁴⁶⁵
 غفیراز مؤمنان¹⁴⁶⁶ بمقصد و مقصود رسیده بدولت طواف
 بیت الله الحرام و مجاورت رکن و مقام و سعادت زیارت مدینه معظمه
 حضرت سیّد الانام علیه و علی آله¹⁴⁶⁷ شرایف الصلوة و نفایس السّلام و مشاهد
 مقدسه انبیای عظام و ائمه¹⁴⁶⁸ کرام علیهم التحیّه والاکرام فایز توانند
 شد

P-255a.

شد بکلك ثقات رواة اخبار انبیای عالمقدار منضبط و در
 سلك مشهورات حالات ملوك ذوی الاقتدار منخرط¹⁴⁶⁹ است که
 صاحب فضیلت لقد آتینا داود متافضلاً¹⁴⁷⁰ که منشور منقبت انا
 جعلناک خلیفه فی الأرض¹⁴⁷¹ بطغرای مستطاب وشدت تا¹⁴⁷² ملکه
 و اثنباه الحکمة و فصل الخطاب¹⁴⁷³ موشع داشت و جال ذکر جمیل
 و اذکر عبدنا داود ذالابدائه اواب¹⁴⁷⁴ بکمال الطف جزیل و ان له

¹⁴⁶⁵ In *Düstûru'l-İnşâ*: جمعی.

¹⁴⁶⁶ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: مؤمنان.

¹⁴⁶⁷ in *Düstûru'l-İnşâ* is not mentioned here. واصحابه الکرامه

¹⁴⁶⁸ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: ائمه.

¹⁴⁶⁹ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: منخرط.

¹⁴⁷⁰ [Saba"10]

وَلَقَدْ آتَيْنَا دَاوُدَ مِنَّا فَضْلًا

And certainly We gave to Dawood excellence from Us

¹⁴⁷¹ [Sad26]

إِنَّا جَعَلْنَاكَ خَلِيفَةً فِي الْأَرْضِ

We have made you a ruler in the land;

¹⁴⁷² In *Düstûru'l-İnşâ*: نا.

¹⁴⁷³ [Sad20]

وَشَدَدْنَا مُلْكَهُ وَأَتَيْنَاهُ الْحِكْمَةَ وَفَضَّلَ الْخِطَابِ

And We strengthened his kingdom and We gave him wisdom and a clear judgment

¹⁴⁷⁴ [Sad17]

وَأَذْكُرْ عَبْدَنَا دَاوُدَ ذَا الْأَيْدِ إِنَّهُ أَوَّابٌ

And remember Our servant Dawood, the possessor of power; surely he was frequent in returning (to God)

عندنا لزلنّی و حسن مآب¹⁴⁷⁵ مؤید و مرشح علی سید¹⁴⁷⁶ و سید الکائنات
 افضل الصلوة¹⁴⁷⁷ و اکل التّحیات در وقتی از اوقات نیکی¹⁴⁷⁸ از
 اساطین سلاطین عجم رسولی¹⁴⁷⁹ ارسال داشته و کتابی کریم
 فرستاده که در سفایح لوایح آن زیور چنین مذکور بوده که صلاح
 میان¹⁴⁸⁰ پادشاهان و اصحاب حکم و فرمان موجب استقامت جمهور
 عالمیان مورث¹⁴⁸¹ حفظ نفس و عرض و مال بلکه سبب سلامت¹⁴⁸² ارکان
 دین جمیع موحدین است پس بر هر نفسی از نفوس بشری واجب¹⁴⁸³ و لازم
 است¹⁴⁸⁴ که در چیزی که نفع ان بعموم افراد خلائق می رسد¹⁴⁸⁵ بقدر
 مقدور¹⁴⁸⁶ سعی باشند و بر کافّه مکلفین این مقدمه ضروری¹⁴⁸⁷
 و متحتم که در مهمّی¹⁴⁸⁸ که فایده ان¹⁴⁸⁹ جمیع اشخاص انسان سرایت کند
 جهد مشکور مبذول دارند¹⁴⁹⁰ و بخصوص¹⁴⁹¹ سلاطین بطریق اولی

P-255b.

و جواب¹⁴⁹² ان¹⁴⁹³ مؤکد و لزوم آن مبرم خواهد بود چنانچه اگر احیاناً

¹⁴⁷⁵[Sad40]

وَإِنَّ لَهُ عِنْدَنَا لَزُلْفَىٰ وَحُسْنَ مَّآبٍ

And most surely he had a nearness to Us and an excellent resort

¹⁴⁷⁶ In *Düstûru'l-Înşâ*: سیدنا.

¹⁴⁷⁷ و علیه افضل الصلوة

¹⁴⁷⁸ In *Düstûru'l-Înşâ*: نیکی.

¹⁴⁷⁹ رسولی is written two times.

¹⁴⁸⁰ In *Düstûru'l-Înşâ*: میان.

¹⁴⁸¹ In *Düstûru'l-Înşâ*: مستوجب.

¹⁴⁸² In *Düstûru'l-Înşâ*: سلامت.

¹⁴⁸³ In *Düstûru'l-Înşâ*: واجب است.

¹⁴⁸⁴ is not mentioned in *Düstûru'l-Înşâ* و لازم است

¹⁴⁸⁵ In *Düstûru'l-Înşâ*: میرسد.

¹⁴⁸⁶ is not mentioned in *Düstûru'l-Înşâ* و وسیع میسرور

¹⁴⁸⁷ In *Düstûru'l-Înşâ*: ضروری.

¹⁴⁸⁸ In *Düstûru'l-Înşâ*: مهم.

¹⁴⁸⁹ In *Düstûru'l-Înşâ*: آن.

¹⁴⁹⁰ مشکور و سعی مفور مبذول دارند in *Düstûru'l-Înşâ* و سعی موفور

¹⁴⁹¹ و خصوصاً این سلاطین in *Düstûru'l-Înşâ* و بخصوص سلاطین

¹⁴⁹² In *Düstûru'l-Înşâ*: وجواب.

¹⁴⁹³ In *Düstûru'l-Înşâ* و خصوصاً این سلاطین

دو پادشاه¹⁴⁹⁴ از اهل ایقان باشند و یکی با دیگری در او¹⁴⁹⁵ ملک محاربه¹⁴⁹⁶

و منازعه نماید این معنی سبب عصیان از¹⁴⁹⁷ فرمان حضرت سبحان

و موجب کفران نعم بی پایان ملک مئان است یا ایها الذین آمنوا

قد جاءكم موعظة من ربكم و شفاء لما فی الصدور¹⁴⁹⁸ و بحمدالله و المته¹⁴⁹⁹ که

ذات یا¹⁵⁰⁰ برکات خجسته صفات حضرات عالینان¹⁵⁰¹ سامیان¹⁵⁰² پادشاهان

ما خلد الله ظلال سلطنتها و خلافتها اقبالها الى انقراض الزمان¹⁵⁰³

که اساطین سلاطین خلاصه جهان و افتخار کبار خواقین

دوراند از بدو فطره¹⁵⁰⁴ بصلاح مسلمین و حفظ ثغور و حوزه

دین مجبور و مفلورند و جمعی که بانی¹⁵⁰⁵ و باعث نزاع و خارف¹⁵⁰⁶ بودند

بیمامن توفیقان¹⁵⁰⁷ الهی بر طرف شدند و غیر محبت و وداد و صدق و صفا

بین توجه آن¹⁵⁰⁸ سرخیل اهل وفا امری بظهور نمی رسید امید ببرکت¹⁵⁰⁹

قدوم سعادت لزوم آن وزیر عالیمقام چون از بدو امر و اغار قضیه

صلح و صلاح بمحض اهتمام ان حضرت مشتری احتشام صورت یافته

بمقتضای الاکرام بالاتمام¹⁵¹⁰ و ابرام این معامله خیر در انجام نیز از

اثر عطوفت خدام ذوی الاحترام شود و ما ذلك على الله بعزیز¹⁵¹¹ چون حامل

¹⁴⁹⁴ پادشاهی In *Düstûru'l-İnşâ*: دو پادشاه

¹⁴⁹⁵ In *Düstûru'l-İnşâ*: امر.

¹⁴⁹⁶ ملک مجازی محاربه In *Düstûru'l-İnşâ*: ملک محاربه

¹⁴⁹⁷ In *Düstûru'l-İnşâ*: جمعی is not mentioned in

¹⁴⁹⁸ [Yunus57]

يَا أَيُّهَا النَّاسُ قَدْ جَاءَكُمْ مَوْعِظَةٌ مِنْ رَبِّكُمْ وَشِفَاءٌ لِمَا فِي الصُّدُورِ

O men! there has come to you indeed an admonition from your Lord and a healing for what is in the breasts

¹⁴⁹⁹ May God the highest the shadows of their sultanate and their caliphate and luck until the extinction of time.

¹⁵⁰⁰ In *Düstûru'l-İnşâ*: با.

¹⁵⁰¹ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: عالیات عالیان is not mentioned in *Düstûru'l-İnşâ*.

¹⁵⁰² In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: سامیات

¹⁵⁰³ ما خلد الله ظلال سلطنتها و خلافتها اقبالها الى انقراض الزمان is not mentioned in *Düstûru'l-İnşâ*.

¹⁵⁰⁴ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: فطرت.

¹⁵⁰⁵ In *Düstûru'l-İnşâ*: باوی.

¹⁵⁰⁶ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey* and *Düstûru'l-İnşâ*: خلاف.

¹⁵⁰⁷ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: توفیقات.

¹⁵⁰⁸ In *Düstûru'l-İnşâ*: آن

¹⁵⁰⁹ In *Düstûru'l-İnşâ*: برکت.

¹⁵¹⁰ Generosity is fulfilled when given in full measure.

¹⁵¹¹ [Ibrahim20]

صحيفة الصّراعة در هنگام فرصت بعرض¹⁵¹² بعضی از خصوصیات مهم مبادرت
بجسارت

P- 256a.

بجسارت می نماید و یقین بلطف جسیم و خلق عظیم ملازمان
و آجب التّکریم¹⁵¹³ حاصل است که حسب المر امر انتظار می پذیرد
زیاده برین مخلصان پای جرئت در بنشاط انبساط نهاده اند¹⁵¹⁴
بیش ازین کمیت خوش خرام اقلام را در بیان¹⁵¹⁵ و اعلام¹⁵¹⁶ کلام
منخلع اللّجام¹⁵¹⁷ سر نداند همواره زمام اشهب سپهر و اصهب
مهر در کف کفایت و قبضهء دزاست¹⁵¹⁸ آن شهسوار میدان¹⁵¹⁹
وزرات و ایالت¹⁵²⁰ سپرده باد بمحمّد واله الاّ مجاد¹⁵²¹

وَمَا ذَلِكَ عَلَى اللَّهِ بِعَزِيزٍ

And this is not difficult for God

¹⁵¹² is not mentioned in *Düstûru'l-Înşâ*. حامل صحيفة الصّراعة در هنگام فرصت بعرض

¹⁵¹³ Respectable.

¹⁵¹⁴ In *Düstûru'l-Înşâ*: نهاده اند.

¹⁵¹⁵ در میدان بیان in *Düstûru'l-Înşâ*.

¹⁵¹⁶ is not mentioned in *Düstûru'l-Înşâ*. و اعلام

¹⁵¹⁷ Thoughtless speech.

¹⁵¹⁸ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey and Düstûru'l-Înşâ*: درایت.

¹⁵¹⁹ In *Düstûru'l-Înşâ*: عرصه.

¹⁵²⁰ In *Düstûru'l-Înşâ*: ایالت.

¹⁵²¹ is not mentioned in *Düstûru'l-Înşâ*. سپرده باد بمحمّد واله الاّ مجاد

3.22. Document No.22

[The Response of Grand Vizier of the Ottomans, Rüstem Pâşâ to Şâh Tahmâsb's Son and His Tutor]

- No Title
- Ottoman Turkish
- Pp. 256a.- 257a.
- No date of correspondence
- The document in other *münşe'ât*:
  - i) *Mecmû'a-i Münşe'ât-i Ferîdûn Bey* (Vol.II) 1858, 54-55.
Title: *Irân Şâhı Şâh Tahmâsb-zâde Muḥammad Mirzâya Şadr-i A'zam Tarafından Yazılan mektûb-i Sâmîniñ Şûretidür*
(The Copy of Grand Vizier's Vezirial Letter to Son of Iran's Şâh, Şâh Tahmâsb)
  - ii) *Muḥâberât Mecmû'ası*, varak 53a-54a, 113-114.
Title: *Vezîr-i A'zam Kibeline Şâh Tahmâsb Oğlu Muḥammad Mirzâya Yazılan Nâmedür*
(The Letter of Grand Vizier to Tahmâsb's Son Muḥammad Mirzâ)

Summary

This letter is sent by grand vizier (*şadr-i a'zam*) to Şâh Tahmâsb's son and his tutor without writing the sender's name. However, by considering the letter sent by Şâh Tahmâsb's son and his tutor and this response to Şâh Tahmâsb's son and his tutor, it seems that the sender is Rüstem Pâşâ. In the letter, Rüstem Pâşâ expresses his appreciations and describes Şâh Tahmâsb's son Şehzâde Hodâbande with suitable words for a prince (*şehzâde*). Then, he emphasizes that both sides should keep the peace and agreement [of Âmasiye]. He emphasizes that he would do his best not to violate the peace agreement and continue his friendship.

Transcription

P-256a.

الاف دغوات صالحات تکریمات شغار و اصناف تسلیات

زاکیات تعظیبات دثار که مقبول بارگاه جناب ربّ عم احسانه¹⁵²²

---

¹⁵²² Everyone is bestowal.

و مقارن اجابت درگاه حضرت مفیص رحمت عز سلطانه¹⁵²³ واقع
 اولمسی¹⁵²⁴ متوقع و متضرع اولماغین¹⁵²⁵ کمال اخلاص و فرط اختصاصدن
 جریان ایدوب قافله اعزاز و اکرام و رواحله¹⁵²⁶ اعظامه و احترامله
 نثار مجلس رفیع نهال حدیقه سلطنت ثمره بوستان¹⁵²⁷ ایالت
 درثمین عثمان جهانداری دزی حسین اسلمان کامکاری ناظم قواعد
 امور جمهور عالم ضامیر نزدیک و دور چراغ انجمن شهنشاهی
 سروچمن پادشاهی قلندقدنصکره انهاء ضمیر منیر مهر تنویر بودرکه

P-256b.

طلوع صبح شادمانی و رجوع بهار¹⁵²⁸ کامزانی یه مترقب ایکن اول حضرت
 ملک سپرت ملک¹⁵²⁹ رفعت قبلندن مراسم رافت و مکارم عاطفت
 ظهور و صدور ایدوب بوداعی دولتخواه بی اشتباهلرین صحیفه
 فصیحه مشکین رقم و رساله صحیحه عنبرین قلم برله¹⁵³⁰ مشرف
 و مکرم اسعد حینده¹⁵³¹ واصل و امین وقت فرح قرینده نازل¹⁵³²
 اولوب بوی¹⁵³³ ریاحینی باغ خلدیرین کی دماخ جانی معطر
 و مشام جنانی¹⁵³⁴ معتبر قلوب¹⁵³⁵ مثال روضه علیا ازهار ذوارق¹⁵³⁶

¹⁵²³ May his reign be saint.

¹⁵²⁴ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: اولمسی.

¹⁵²⁵ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: اولمغین.

¹⁵²⁶ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: راحله.

¹⁵²⁷ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: بوستان.

¹⁵²⁸ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: شمس.

¹⁵²⁹ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: فلک.

¹⁵³⁰ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: ایله.

¹⁵³¹ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: احيانده.

¹⁵³² اوقات فرح نماینده نازل in *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: وقت فرح قرینده نازل.

¹⁵³³ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: باغ.

¹⁵³⁴ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: جامی.

¹⁵³⁵ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: قلوب.

¹⁵³⁶ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: زواف.

عوارفی باران احسان بی کرانه¹⁵³⁷ سر سبز و ریان و گلزار لطایف
و عواطفی سحاب بی حساب امتنابه محض و خندان اولوب
باعث ابتهاج و سرور و سبب نزهت و حبور اولمشدر بناء صلح
و صلاح و اساس فوز و فلاح آلی آخر الدهور¹⁵³⁸ مؤکد و معمور
اولماق¹⁵³⁹ باینده بو خالص بی ریالری طرفندن سعی مشکور موفور¹⁵⁴⁰
و بذل¹⁵⁴¹ جهد و مقدور صدوری خطاب مستطاب ضمننده مرقوم و
منظوم قلنمش¹⁵⁴² حبل متین محبت و ولایاطه¹⁵⁴³ هروء تقی لانفضام لها¹⁵⁴⁴
ایله مربوط و مسدود¹⁵⁴⁵ اولوب خاندان عدالت آیین پادشاهی نك¹⁵⁴⁶ خواقین
کامکار و سلاطین روزگار یله اولان عقود و¹⁵⁴⁷ عهدی حفظ و رعایت
عادت مرضیه لریدر سییا اول سلسله نك اعلاء شرایع و احکامه

P-257a.

احتماللری¹⁵⁴⁸ اولوب تعمیر مساجد و جوامع و توقیر معابد و صوامع
و مسارعت طاعت مأموره و اقامت عبادات مأموره یه توجه
و امثاللری موجب تشدید مبانی اخلاص و باعث ثابید و مرام
اختصاصدر نهایت املز شرایط صلح و صلاح بوجانیدن دایما¹⁵⁴⁹

¹⁵³⁷ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: بی کران ایله.

¹⁵³⁸ Until the end of time.

¹⁵³⁹ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: اولماق.

¹⁵⁴⁰ موفور و مشکور in *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: موفور.

¹⁵⁴¹ بذل is not mentioned in *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*.

¹⁵⁴² In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: قیلنمش.

¹⁵⁴³ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: ولایاطه.

¹⁵⁴⁴ [Al Baqarah256]

بِالْعَزْوَۃِ الْوُثْقٰی لَاۤ اَنْفِصَامَ لَهَا

[he indeed has laid hold on] the firmest handle, which shall not break off

¹⁵⁴⁵ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: مشدود.

¹⁵⁴⁶ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: پادشاهینک.

¹⁵⁴⁷ و is not mentioned in *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*.

¹⁵⁴⁸ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: اهتمالری.

¹⁵⁴⁹ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: دائماً.

مصون و مرعی دولت‌مقدر¹⁵⁵⁰ روابط معاهد¹⁵⁵¹ فوز ماله انتقطاع
و انفصال ممتنع و محالدر ضیای اشفاق¹⁵⁵² نیر الأفافه بعد جسمانی
حایل¹⁵⁵³ اولمایوب¹⁵⁵⁴ انوار قرب روحانی ایله¹⁵⁵⁵ خانه¹⁵⁵⁶ دل و جان روشن
و نوزانی اولوب تحریر رتبه عرض اخلاص ذایره¹⁵⁵⁷ امکاندن
بیرون و تصویر درجه انهاء اختصاص حدویاندن فزوندر¹⁵⁵⁸
رجاء صادق و امل و اتقدرکه اصدقاء دولت روز افزون
خاطر عاطر خورشید مآثره خطور اندوکجه¹⁵⁵⁹ بو صافی الفوادلری
یاد اولنماغله¹⁵⁶⁰ جنان خلوص نهادلری اباد قلنمقدن خالی اولمیه¹⁵⁶¹

¹⁵⁵⁰ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: طوتلمقدر.

¹⁵⁵¹ روابط و معاهد in *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: روابط معاهد.

¹⁵⁵² In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: اشفاقی.

¹⁵⁵³ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: حائل.

¹⁵⁵⁴ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: اولمیوب.

¹⁵⁵⁵ روحانیله in *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: روحانی ایله.

¹⁵⁵⁶ خانه is not mentioned in *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*.

¹⁵⁵⁷ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: دائره.

¹⁵⁵⁸ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: افزوندر.

¹⁵⁵⁹ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: ایتدکجه.

¹⁵⁶⁰ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: اولنماغله.

¹⁵⁶¹ in *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey* is not mentioned here.

3.23. Document No.23

[Şâh Tahmâsb's Letter to Sulţân Süleymân About Seyyid 'Alî Çelebî]

- No title
- Persian
- Pp. 257a.- 258b.
- No date of correspondence
- The document in the other *münşe'âts*:
  - i) *Mecmû 'a-i Münşe'ât-i Ferîdûn Bey* (Vol.II), 1858, 72-74.
Title: *Şâh Tahmâsbdan Zeyne'd-dîn Seyyid 'Alî Çelebî İle Gelen Nâmenüñ Şûretidür*
(The Copy of Şâh Tahmâsb's Letter, Which Was Arrived by Zeyne'd-dîn Seyyid 'Alî Çelebî)
  - ii) *Muḥâberât Mecmû'ası*, varak 55b-58a, 117-120.
Title: *Şâh Tahmâsbdan Seyyid 'Alî Çelebî ile Gelen Nâmenüñ Şûretidür*¹⁵⁶²
(The Copy of Şâh Tahmâsb's Letter, Which Was Arrived by Seyyid 'Alî Çelebî)
  - iii) *Düstûru'l-İnşâ*.
Title: *Sâlif'al Mazkur Seyyed 'Alî Çeleple Tahmâ[b] Şâhdan Gelen Nâme Şûretidür*
(The Copy of Letter, Which Arrived with Seyyed 'Alî Çelep As Mentioned Above)
- The document in the other sources:
  - i) *Chrestomathie persane a l'usage des élèves de l'École spéciale des langues orientales vivantes*, (Vol.II), 1885, 209-212.
Title: *Şûret-i Nâme Ki Şâh Tahmâsp Bi Sulţân Süleymân Hân Tabâ Şarahu Firistâd Dar Hiyni Mürâce'at Seyyed 'Alî Çelebî bi-Âstâni-i 'Alîyye*
(The Copy of Şâh Tahmâsb's Letter, Which Was Sent to Sulţân Süleymân Hân, May His Grave Be Pleasant to Himself, When Seyyed 'Alî Çelebî Returned to the Exalted Court)

Summary

This letter of Şâh Tahmâsb was given to Seyyedi 'Alî to convey Sulţân Süleymân. In the letter, praising Sulţân Süleymân with many epithet, Şâh Tahmâsb explains that Zeynüddin 'Alî Seyyedi Çelebî, by the help of God, had reached to the beach. Then he went to the domains of India (*Memâlik-i Hind*), Sind, Kabul, Bedehşan and Maverâünnehir and stayed for a while there and then contacted with their governors (*hükkâm*) and Sultans. During the

---

¹⁵⁶² The copy of received nâme of Şâh Tahmasb that carried by Seyyid Ali Çelebi.

time, he yearned for returning the court (*dergâh*) of Sultân Süleymân and rejected their proposition to stay there. Then, he reached the Well-Protected Domains (*Memâlik-i Mahrûse*) and he was happy when he heard about peace and tranquility (*şulh ü şalâh*). Şâh Tahmâsb continues that he has welcomed him and sent him to the court [of Sultân Süleymân].

Finally, at the end of letter, Şâh Tahmâsb stresses corresponding and dialogue which consolidates friendship and sincerity as it is in favor of all Muslims.

Transcription

P-258b.

دعایی که چون پرتو نیز چمن ارا¹⁵⁶³ نهال محبت و ولا همکنار در ریاض
آرزو

P-259b.

آرزو و¹⁵⁶⁴ تمنا نشو و نما دهد و ثنایی که چون نسیم صبا کلهای مراد
و کامرانی بر شاخسار امال و امانی مخلصان شکفته کردند و
سلامی که چون انفاس عیسوی از نکبت جانبخش آن نسیم روح
و راحت بدماغ جان و جنان و زد و پینامی که چون نوید بشارت
خجسته اشارت بيشتر هم ربه بر حمة منه و رضوان¹⁵⁶⁵ از ورود
آن مزده امن و امان بکوش هوش عالمیان رسد سلام يعطر نفعاته مشام
اصحاب الصدق و التصديق و يتور¹⁵⁶⁶ المغاته مقام ارباب الحق و التوفيق
سلام على فخر السلاطين في الوري من الحضرة الوهاب كل صباح
و قرن¹⁵⁶⁷ اليه الف الف تحية و الف سلام عند كل رواح بخدمت

¹⁵⁶³ In *Düstûru'l-Înşâ*: آرا.

¹⁵⁶⁴ و is not mentioned in *Düstûru'l-Înşâ*.

¹⁵⁶⁵ [At Tawbah21]

يُبَشِّرُهُمْ رَبُّهُمْ بِرَحْمَةٍ مِنْهُ وَرِضْوَانٍ

Their Lord gives them good news of mercy from Himself and (His) good pleasure

¹⁵⁶⁶ In *Düstûru'l-Înşâ*: تنور.

¹⁵⁶⁷ In *Düstûru'l-Înşâ*: بهدی.

اعلیحضرت¹⁵⁶⁸ عالی مرتبت متعالی منزلت کردون بسطت عالی¹⁵⁶⁹ شوکت
 کیوان وقار فلك اقتدار عالمینشاهی شاهنشاهی ظلّ الهی¹⁵⁷⁰ سکندر
 جاهی خسرو دارای فریدون سریر خاقان سلیمان شان جمشید
 نظیر سلطان الغزاة و المجاهدين¹⁵⁷¹ حامی حوزة الاسلام عن مکاید
 الکفار و المنافقين¹⁵⁷² ناصب الویة الفتح و الظفر حارسن بینان الدین
 عن شوايب الخوف و الخطر سلطان چار بالش عزت اقتدار مصد¹⁵⁷³ اثار
 یخلق مایشاء و یختار¹⁵⁷⁴ مظهر اثار¹⁵⁷⁵ ار¹⁵⁷⁶ دقایق حکمت الهی مظهر انوار
 الهامات نامتناهی خسرو¹⁵⁷⁷ زمان نوشیروان¹⁵⁷⁸ دوران المؤید بالتأییدات الازلیة

P-259b.

من الملك المتان و الموفق بالتوفیقات الابدیة من الله المستعان¹⁵⁷⁹
 لا زالت عتبه العلیة حدّا بین الكفر¹⁵⁸⁰
 والاسلام و سدّته السنیة سدّا الحماية جمهور الانام من الخواص
 و العوام^{1581 1582} مبلغ و مهدی داشته حقّا که همواره بر مسلک مصادقت¹⁵⁸³
 و موالات مقیم و برجاده موافقت و مصافات مایل¹⁵⁸⁴ و مستقیم

¹⁵⁶⁸ In *Düstûru'l-İnşâ*: اعلی حضرت.

¹⁵⁶⁹ In *Düstûru'l-İnşâ*: فریدون.

¹⁵⁷⁰ Shadow of God.

¹⁵⁷¹ سلطان الغزاة و المجاهدين in *Düstûru'l-İnşâ*: سلطان المجاهدين و الغزاة.

¹⁵⁷² In *Düstûru'l-İnşâ*: المشركين.

¹⁵⁷³ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey and Düstûru'l-İnşâ*: مصدر.

¹⁵⁷⁴ [Al Qasas68]

يَخْلُقُ مَا يَشَاءُ وَيَخْتَارُ

[And your Lord] creates and chooses whom He pleases

¹⁵⁷⁵ ث does not have three point on اثار

¹⁵⁷⁶ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: از.

¹⁵⁷⁷ In *Düstûru'l-İnşâ*: کیخسرو.

¹⁵⁷⁸ زمان وشهنشاه کامرانی in *Düstûru'l-İnşâ*: زمان نوشیروان.

¹⁵⁷⁹ From the giving king who is helped and supported by the Mighty God forever.

¹⁵⁸⁰ سلطان سلیمان خان in *Düstûru'l-İnşâ* is not mentioned here.

¹⁵⁸¹ In *Düstûru'l-İnşâ*: الانام.

¹⁵⁸² His elevated threshold is still a borderline between Islam and disbelievers, while his luminous gate is a dam for protecting the creatures, special or public ones.

¹⁵⁸³ In *Düstûru'l-İnşâ*: مصادقة.

¹⁵⁸⁴ In *Düstûru'l-İnşâ*: دائم.

بوده و می باید¹⁵⁸⁵ و چون بر حسب مقتضای اخلاص و یکانگی
 همیشه طالب و مستدعی آن بوده و هست¹⁵⁸⁶ که بذریعۀ هر گونه
 تقریبات و وسیله هر نوع خصوصیات عرض و ظایف محبت
 و اختصاص¹⁵⁸⁷ صمیمی نموده روابط مودّت و دوستی باوتاد خلود
 مربوط¹⁵⁸⁸ سازد بنابراین در خصوص ارباب¹⁵⁸⁹ طیّ وادی¹⁵⁹⁰ اطناب نموده
 بمقتضا حدیث صحیح انا و اتقیاء براء من التکلف¹⁵⁹¹ ار¹⁵⁹² شرح مناقب
 و القاب و بسط محامد و اوصاف ذات خجسته صفات که ارکان
 باب¹⁵⁹³ رسوم و عاداتست و بی تکلف از وفور مکارم صفات ملکی ملکات¹⁵⁹⁴
 در مقام عدو احصاء ان کما ینبغی¹⁵⁹⁵ نمیتوان شد تخاصی می نماید¹⁵⁹⁶ و سوق کلام
 محبت انجام را که بموادى الحدیث سخن¹⁵⁹⁷ از صوب مرام منعطف می گردد¹⁵⁹⁸ بجانب
 مقصود می کشد التطق عن احضاء و صفات عاجز و العقل عن ادراك قدرتك¹⁵⁹⁹
 قاصر لهذا مشهود رای عالم ارا که فی الحقیقه جام جهان نما بلکه مرات¹⁶⁰⁰ حقایق
 جمیع

P-260a.

جمیع اشیاست انکه درینولا¹⁶⁰¹ از غرایب اتفاقات حسنه شرافت مآب¹⁶⁰²

¹⁵⁸⁵ In *Düstûru'l-İnşâ*: می باشد.

¹⁵⁸⁶ is not mentioned in *Düstûru'l-İnşâ* و هست.

¹⁵⁸⁷ is not mentioned in *Düstûru'l-İnşâ* و اختصاص.

¹⁵⁸⁸ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: مربوط.

¹⁵⁸⁹ is not mentioned in *Düstûru'l-İnşâ* در خصوص ارباب.

¹⁵⁹⁰ In *Düstûru'l-İnşâ*: بوادی.

¹⁵⁹¹ My pious nation and I are free from such talk and self-dramatization in speech.

¹⁵⁹² In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: از.

¹⁵⁹³ in *Düstûru'l-İnşâ*: ارباب ارکان باب.

¹⁵⁹⁴ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey* and *Düstûru'l-İnşâ*: ملکات.

¹⁵⁹⁵ As was required.

¹⁵⁹⁶ In *Düstûru'l-İnşâ*: مینماید.

¹⁵⁹⁷ In *Düstûru'l-İnşâ*: شجیون.

¹⁵⁹⁸ In *Düstûru'l-İnşâ*: میکردد.

¹⁵⁹⁹ In *Düstûru'l-İnşâ*: قدرک.

¹⁶⁰⁰ In *Düstûru'l-İnşâ*: مرآت.

¹⁶⁰¹ In *Düstûru'l-İnşâ*: درین ولا.

¹⁶⁰² شرافت مآب: in *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: شرافتمآب, and in *Düstûru'l-İnşâ*: شرافت مآب.

و معالی تصاب¹⁶⁰³ امارت شعاری زین الدین علی چلبی که باوجود همت

خدمت بعتبه علیا و شرف نسبت¹⁶⁰⁴ بدان سدره¹⁶⁰⁵ عرش انا فضایل

و کمالات حسبی را علاوه شرافت نسبی گردانیده و مع هذا از تغرب¹⁶⁰⁶

اوطان و مسافرت بلدن و مشاهده غرایب و آثار و مطالعه

عجایب بدایع و صنایع حضرت ملک ستار¹⁶⁰⁷ بر وفق

تغربت عن الاطان¹⁶⁰⁸ فی طلب العلی و سافر فنی الاسفار خمس فواید^{1609 1610}

بمواهب¹⁶¹¹ جلیه و خصایل سنیه فایز کشته بفر مجالست مجلس

ممنون¹⁶¹² استسعاد یافت و بواسطه حسن محاورات¹⁶¹³ و غرایب و

عجایب مکایات¹⁶¹⁴ که درین مدت¹⁶¹⁵ دیده و شنیده بود و بعروض¹⁶¹⁶

داشت نظر قبول عاطفت شاهانه منظور و ملحوظ کشت مجمل احوال

مشارالیه انکه از تاریخی که بر حسب امر مطاع متوجه مصر بوده

و حاکم مطلق العنان تجری آلتیاح بما لاتشهی السفن کشتی

او را بساهل¹⁶¹⁷ هند رسانیده مدتی در ممالک هندوسند و کابل

و بدخشا¹⁶¹⁸ و ماوراء النهر افتاده و بهرکس از حکام و سلاطین

ان زمین¹⁶¹⁹ بمقتضای وقت و زمان طریق معاشرت و مخالطت سپرده

چون درین مدت مدید همه وقت شوق وصول بدرسعادت پیش¹⁶²⁰

¹⁶⁰³ In *Düstûru'l-İnşâ*: نصاب.

¹⁶⁰⁴ is not mentioned in *Düstûru'l-İnşâ* علی چلبی که باوجود همت خدمت بعتبه علیا و شرف نسبت

¹⁶⁰⁵ In *Düstûru'l-İnşâ*: سدره.

¹⁶⁰⁶ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: تغرب.

¹⁶⁰⁷ in *Düstûru'l-İnşâ*: حضرت پروردگار حضرت ملک ستار.

¹⁶⁰⁸ In *Düstûru'l-İnşâ*: الاوطان.

¹⁶⁰⁹ In *Düstûru'l-İnşâ*: فوایدی.

¹⁶¹⁰ To gain glory and grandeur, leave your homeland and travel, which has five benefits in traveling.

¹⁶¹¹ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: بمواهب.

¹⁶¹² in *Düstûru'l-İnşâ*: بفر مجالست هایون.

¹⁶¹³ In *Düstûru'l-İnşâ*: محاورات.

¹⁶¹⁴ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey* and *Düstûru'l-İnşâ*: حکایات.

¹⁶¹⁵ In *Düstûru'l-İnşâ*: مدّة.

¹⁶¹⁶ In *Düstûru'l-İnşâ*: معروض.

¹⁶¹⁷ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey* and *Düstûru'l-İnşâ*: بساحل.

¹⁶¹⁸ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey* and *Düstûru'l-İnşâ*: بدخشان.

¹⁶¹⁹ in *Düstûru'l-İnşâ* ان زمین is not mentioned in

¹⁶²⁰ in *Düstûru'l-İnşâ*: بدرکاه سعادت کیش بدرسعادت پیش.

و از روی¹⁶²¹ رجوع بدریافت شرف مرتبه و مقام خویش عنان گیر مشارالیه
 بود هر چند سلاطین آن صوب¹⁶²² تکلیف ملازمت و اقامت او در آن
 ممالک نموده آمد قبول قبول¹⁶²³ نکرده و مضمون العود احمد صلاح مال
 و متضمن حصول هر گونه امانی و امان خود¹⁶²⁴ دانسته یکباره کی زمام
 صبر و اختیار در رجوع بدان مقصد اعلی و مطلب سنی از دست
 داده تا بغداد قطع منازل¹⁶²⁵ و طی مزاحل هابل رهنمونی قاید¹⁶²⁶
 توفیق و دلالت هادی طریق تحقیق و سرحد ممالک محروسه
 رسید¹⁶²⁷ و دیگر باره رخت حیات از موج خیر¹⁶²⁸ حوادث بساحل نجات
 کشته¹⁶²⁹ و بواسطه استماع خبر صلح و مصالحه مابین از روی
 اطمینان¹⁶³⁰ خاطر و فراغ بال متوجه درگاه فلک مثال شده بعد از
 استسعا¹⁶³¹ بشرف مجالست مجلس فلک تزیین و استماع برخی از حکایات
 غزا این¹⁶³² شرافت مآب¹⁶³³ مشارالیه و ابشمول¹⁶³⁴ عواطف خسروانه
 و مغرور و کرامی داشته روانه درگاه کیتی پناه گردانیدیم
 و بدان صوب صواب فرستادیم رجاء واثق و امل صادق بر¹⁶³⁵ وفق
 منتهای همت و قصارای نیت¹⁶³⁶ خود درسلك بندکان عتبه عرش اسنا¹⁶³⁷

¹⁶²¹ و آرزوی: *Düstûru'l-İnşâ* in از روی

¹⁶²² آنصوب: *Düstûru'l-İnşâ* in آن صوب

¹⁶²³ . *Düstûru'l-İnşâ* and *Ferîdûn Bey* and *Münşe'ât-ı Mecmua-ı* is written one time in قبول

¹⁶²⁴ خود: *Düstûru'l-İnşâ* and *Ferîdûn Bey* and *Münşe'ât-ı Mecmua-ı* In

¹⁶²⁵ از قطع منازل: *Düstûru'l-İnşâ* in قطع منازل

¹⁶²⁶ هابل بر مضمونی قاید: *Düstûru'l-İnşâ* in هابل رهنمونی قاید

¹⁶²⁷ رسید: *Düstûru'l-İnşâ* In

¹⁶²⁸ موج خیز: *Düstûru'l-İnşâ* in موج خیز

¹⁶²⁹ کشیده: *Düstûru'l-İnşâ* In

¹⁶³⁰ اطمینان: *Düstûru'l-İnşâ* In

¹⁶³¹ استسعا: *Düstûru'l-İnşâ* and *Ferîdûn Bey* and *Münşe'ât-ı Mecmua-ı* In

¹⁶³² آیین: *Düstûru'l-İnşâ* In

¹⁶³³ شرافت مآب: *Düstûru'l-İnşâ* in and شرافتمآب: *Münşe'ât-ı Mecmua-ı* in شرافت مآب

¹⁶³⁴ مشارالیه را ابشمول: *Düstûru'l-İnşâ* in and مشارالیه ابشمول: *Münşe'ât-ı Mecmua-ı* in مشارالیه و ابشمول

¹⁶³⁵ که: *Düstûru'l-İnşâ* In

¹⁶³⁶ امنیت: *Düstûru'l-İnşâ* In

¹⁶³⁷ آسا: *Düstûru'l-İnşâ* In

مجاوران¹⁶³⁸ بارگاه فلک اعتلا منتظم کشته عن قریب بدان مقصد

اقصی و مطلب اسنی فایز گردد و ازینجانب عرض وظایف دعای بی ریا¹⁶³⁹

بنماید¹⁶⁴⁰

P-261a.

بنماید ان شاء الله تعالی¹⁶⁴¹ چون غرض منحصر بود زیاده ازین قدم بر

بساط انبساط نهاد همین توقع که از ان جانب نیز بوسیله امثال

این تقریبات ابواب مفاوضات و مکاتبات علیه که موجب تشدید

بنیان مضادقت و دوستی است همواره مفتوح دارند و

باعلام سواخ حالات و اشاره هر گونه خصوصیات که هر اینه

متضمن صلاح حال و مال¹⁶⁴² و موجب انتظام امانی¹⁶⁴³ و امال¹⁶⁴⁴ جمیع

مسلمانان بلکه جمهور عالمیانست مخلصانرا ممنون گردانند¹⁶⁴⁵

همیشه لوای عرش اسای معدلت و مرحمت سلمانی¹⁶⁴⁶ بر مفارق

جهانیان سایه کستر باد¹⁶⁴⁷ و بافتاب عالمتاب در افاضه انوار عدل و

احسان و اشاعة اثار بر و امتنان مساوی برابر باد برت العباد

¹⁶³⁸ In *Düstûru'l-İnşâ*: و ملازمان.

¹⁶³⁹ بی ریا in *Düstûru'l-İnşâ*.

¹⁶⁴⁰ In *Düstûru'l-İnşâ*: بنماید.

¹⁶⁴¹ If God wills it.

¹⁶⁴² In *Düstûru'l-İnşâ*: مال.

¹⁶⁴³ In *Düstûru'l-İnşâ*: آمانی.

¹⁶⁴⁴ In *Düstûru'l-İnşâ*: آمال.

¹⁶⁴⁵ In *Düstûru'l-İnşâ*: گردانند.

¹⁶⁴⁶ In *Düstûru'l-İnşâ*: سلمانی.

¹⁶⁴⁷ in *Düstûru'l-İnşâ*: سایه کستر باد.

3.24. Document No.24

[Şâh Tahmâsb's Letter to Prince Bâyezîd When He Arrived in Yerevan]

- No Title
- Persian
- Pp. 261a- 263a.
- No date of correspondence
- The document in the other *münşe'âts*:
  - i) *Mecmû'a-i Münşe'ât-i Ferîdûn Bey* (Vol.II) 1858, 43-45.
Title: *Şâh Tahmâsbdan Erivânda Şehzâde Bâyezîde Gelen Nâmenüñ Şûretidür*
(The Copy of Şâh Tahmâsb's Letter Received by Prince Bâyezîd in Yerevan)
  - ii) *Muḥâberât Mecmû'ası*, varak 58a-60a, 121-123.
Title: *Şâh Tahmâsbdan İrvânda [Revan] Şehzâde Bâyezîde Gelen Nâme Şûretidür*
(The Copy of Şâh Tahmâsb's Letter Received by Prince Bâyezîd in Yerevan)
  - iii) *Düstûru'l-İnşâ*.
Title: *Şehzâde Bâyezîd Konya Muḥârebesinden Soñra Münhezim Olub Serhede Dâhil Oldukda Şâh Tahmâsbdan Kendüye Gelen İstimâlet Nâmedür*
(The Pardon Letter Sent by Şâh Tahmâsb, When Prince Bâyezîd Crossed the Frontier After He Had Been Defeated in the Battle of Konya)
- The document in the other classic sources:
  - i) *Motazam-i Naşerî* (Vol.II).¹⁶⁴⁸
Title: *Şûret-i Nâme-i Şâh Tahmâsb Be Sultân Bâyezîd İbn Sultân Sülymân Hân*
(The Copy of Şâh Tahmâsb's Letter to Sultân Süleymân Hân's Son, Sultân Bâyezîd)

Summary

This Letter was penned by Şâh Tahmâsb to Prince Bâyezîd when he ran away from the Ottomans to seek refuge in Şâh Tahmâsb's court. Extolling Bâyezîd with honorable words, Şâh Tahmâsb states he would accept him with great hospitality and for that he has sent

¹⁶⁴⁸ Muḥammad Ḥasan E'temâd as Saltaneh, منتظم ناشری [*Motazam-i Naşerî*], Ed, Mohammad Esmail Rezvani, Vol. II (Tehran: Donya-e Ketab, 1367 SH/ 1988 or 1989), 835-837.

Muhammed Ağa as one of his special stewards there (Yerevan). Moreover, he states that he has asked Nizameddin Şâh Kûlî Sultân Ustaclu to accompany Sultân Bâyezîd and his children to Nakhchivan. Then, he continues that he has sent the vizier of Azerbaijan ‘Aṭa’ullah to show hospitality and to accompany them to the capital city (*dârüssaltana*) from resting-place to resting-place (*menzil* to *menzil*).

Transcription

P-261a.

معز السلاطنة و الحشمة و الشوكة و العظمة و المعدلة و المحبة
و¹⁶⁴⁹ العظوفة و الغز و الأقبال سلطان بايزيد الدروم¹⁶⁵⁰ بهارخان همواره
ابواب تأييدات و توفيقا¹⁶⁵¹ نامتناهى برورى دولت و اقبال و جهره
امانى و امال حضرت سلطنت و حشمت پناه معدلت و رفعت دستگاه
فرزند كامكار پادشاه زاده¹⁶⁵² جوان بخت¹⁶⁵³ نامدار نقاوة اعظم سلاطين
و خواقين روزگار شايبسته اورنك رفعت و كامرانى دودمان¹⁶⁵⁴ سلطنت

P- 261b.

سليمانى سلطان فلك قدر ثريا مكان شهر يارى¹⁶⁵⁵ على تبار¹⁶⁵⁶ اسكندر نشان
المؤيد بالتأييدات الجلية¹⁶⁵⁷ من عند الله الملك المنان الموفق
بالتوفيقات¹⁶⁵⁸ الالهية¹⁶⁵⁹ من الله الملك المستعان رفع الله
تعالى الويه سلطنة و اقباله على السماء و اعلى دولته و نصرته

¹⁶⁴⁹ is not mentioned in *Düstûru'l-Înşâ* المحبة

¹⁶⁵⁰ In *Düstûru'l-Înşâ*: الترم.

¹⁶⁵¹ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: توفيقات.

¹⁶⁵² پادشاهزاده in *Düstûru'l-Înşâ*: پادشاه زاده.

¹⁶⁵³ جوان بخت in *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: جوان بخت.

¹⁶⁵⁴ كامرانى فتخار دودمان in *Düstûru'l-Înşâ*: كامرانى دودمان.

¹⁶⁵⁵ In *Düstûru'l-Înşâ*: شهر يار.

¹⁶⁵⁶ عالى تبار in *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: عالى تبار.

¹⁶⁵⁷ In *Düstûru'l-Înşâ*: الجلية.

¹⁶⁵⁸ In *Düstûru'l-Înşâ*: بالتوفيق.

¹⁶⁵⁹ In *Düstûru'l-Înşâ*: الهى.

و عزته علی مفارق الانام الی¹⁶⁶⁰ یوم القیام¹⁶⁶¹ مفتوح و کشاد باد
و اسباب امانی و آمال¹⁶⁶² آن سلطان علی شان¹⁶⁶³ و ان شهزاده عالی مکان¹⁶⁶⁴
از خزانه غیب و حکمت امارت مهیتا و اماده بمحمد واله حقاً
و کنفی به شهیداً که¹⁶⁶⁵ از ورود خیر قدوم مسرت لزوم ان¹⁶⁶⁶ سلطان علی تبار¹⁶⁶⁷
و فرزندان کامکار عالمقدار بدین ضوب صوب¹⁶⁶⁸ و ملاحظه حصول
مطالب و مقاصد خود در ضمن¹⁶⁶⁹ محبت و دوستی محبت بلا اریاب
نه چندان آثار¹⁶⁷⁰ بهجت و شادمانی بخاطر اشراف اعلی¹⁶⁷¹ و مفتشان¹⁶⁷² بارگاه
معلاً¹⁶⁷³ راه یافت که قابل تقریر و تحریر باشد درین ولا که مقاصد
آن مشتمل بر کمال خلوص محبت و ولا متضمن¹⁶⁷⁴ بر کیفیت حال خجسته
مآل الحضرت¹⁶⁷⁵ و خلاصی از کید مخالفین و اعدا بمطالعه عزا¹⁶⁷⁶ رسید¹⁶⁷⁷
اسباب بهجت و شادمانی و مواد و دوشحالی¹⁶⁷⁸ متزاید¹⁶⁷⁹ و متضاعف¹⁶⁸⁰
کشت الحمد لله اذهب عنا الحزن ان ربنا لغفور شکور¹⁶⁸¹

¹⁶⁶⁰ In *Düstûru'l-İnşâ*: الی.

¹⁶⁶¹ In *Düstûru'l-İnşâ*: القیمة.

¹⁶⁶² امانی و اقبال in *Düstûru'l-İnşâ*: آمال.

¹⁶⁶³ عالیشان in *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: عالیشان.

¹⁶⁶⁴ عالیمقام in *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: عالیمقام.

¹⁶⁶⁵ is not mentioned in *Düstûru'l-İnşâ*: آن سلطان علی شان و ان شهزاده عالی مکان از خزانه غیب و حکمت امارت مهیتا و اماده بمحمد واله حقاً و کنفی به شهیداً که.

¹⁶⁶⁶ In *Düstûru'l-İnşâ*: آن.

¹⁶⁶⁷ عالیمقام in *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: عالیمقام.

¹⁶⁶⁸ is written one time in *Düstûru'l-İnşâ*: صوب.

¹⁶⁶⁹ is not mentioned in *Düstûru'l-İnşâ*: و ملاحظه حصول مطالب و مقاصد خود در ضمن.

¹⁶⁷⁰ In *Düstûru'l-İnşâ*: آثار.

¹⁶⁷¹ In *Düstûru'l-İnşâ*: اعلی.

¹⁶⁷² In *Düstûru'l-İnşâ*: منیان.

¹⁶⁷³ In *Düstûru'l-İnşâ*: معلاً.

¹⁶⁷⁴ is not mentioned in *Düstûru'l-İnşâ*: مشتمل بر کمال خلوص محبت و ولا متضمن.

¹⁶⁷⁵ In *Düstûru'l-İnşâ*: آنحضرت.

¹⁶⁷⁶ In *Düstûru'l-İnşâ*: عزا.

¹⁶⁷⁷ In *Düstûru'l-İnşâ*: رسید.

¹⁶⁷⁸ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: خوشحالی.

¹⁶⁷⁹ In *Düstûru'l-İnşâ*: مواد و خوش حالی.

¹⁶⁸⁰ In *Düstûru'l-İnşâ*: متزاید و متضاعف.

¹⁶⁸¹ [Fatir34]

اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ الَّذِيْ اَذْهَبَ عَنَّا الْحَزْنَ اِنَّ رَبَّنَا لَغَفُوْرٌ شَكُوْرٌ

(All) praise is due to God, Who has made grief to depart from us; most surely our Lord is Forgiving, Multiplier of rewards

انچه دل اندر طلبش می شتافت در پس این پرده نهان بود یافت و سیادت
پناه

P-262a.

پناه شمس الفلك التوار محمد اقامه‌انداران خاصه شریفه که از
مخصوصان بارگاه¹⁶⁸² فلك اشتباه است در تهنیت مقدم شریف
و طلب انحضرت¹⁶⁸³ بدان¹⁶⁸⁴ صوب¹⁶⁸⁵ صواب نما فرستادیم و چون توجه
رایات جلال بصوب دارالسلطنه تبریز درین اثنا که آن سلطنت
پناه تشریف آورده اند¹⁶⁸⁶ موجب برهم زدگی¹⁶⁸⁷ ولایت می باشد¹⁶⁸⁸ بنابراین¹⁶⁸⁹
فرمان جهمان مطاع¹⁶⁹⁰ نافذ کشت که امارت پناه¹⁶⁹¹ نظام الدین شاه
قولی¹⁶⁹² سلطان¹⁶⁹³ اوستاجلو جماعت مذکوره در ملازمت عالی
انتساب و فرزندان عالیشان¹⁶⁹⁴ بالشکر فیروزی اثر متوجه بلده
نخجوان¹⁶⁹⁵ کردند و پروانچه مطاعه باسم وزارت پناه غیاثا عطاء الله
وزیر آذربایجان¹⁶⁹⁶ فرستادیم که استقبال موکب عالی نموده منزل
بنزل سامان و ساوری ضرورت¹⁶⁹⁷ دهد و در بلده نخجوان بعز
ملازمت عالی مشرف¹⁶⁹⁸ شده بوظایف پیشکش و محمات

¹⁶⁸² In *Düstûru'l-İnşâ*: درگاه.

¹⁶⁸³ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: آن حضرت. In *Düstûru'l-İnşâ*: آنحضرت.

¹⁶⁸⁴ In *Düstûru'l-İnşâ*: بدین.

¹⁶⁸⁵ صوب is not mentioned in *Düstûru'l-İnşâ*.

¹⁶⁸⁶ In *Düstûru'l-İnşâ*: آورده اند.

¹⁶⁸⁷ برهم زدگی in *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: برهم زدگی.

¹⁶⁸⁸ In *Düstûru'l-İnşâ*: باشد.

¹⁶⁸⁹ In *Düstûru'l-İnşâ*: بنابراین.

¹⁶⁹⁰ جهمانطاع in *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: جهمانطاع.

¹⁶⁹¹ In *Düstûru'l-İnşâ*: مآب.

¹⁶⁹² In *Düstûru'l-İnşâ*: قلی.

¹⁶⁹³ In *Düstûru'l-İnşâ*: سلطان.

¹⁶⁹⁴ In *Düstûru'l-İnşâ*: عالی شان.

¹⁶⁹⁵ In *Düstûru'l-İnşâ*: نخجوان.

¹⁶⁹⁶ In *Düstûru'l-İnşâ*: آذربیحان.

¹⁶⁹⁷ In *Düstûru'l-İnşâ*: ضرورت.

¹⁶⁹⁸ مشرف is not mentioned in *Düstûru'l-İnşâ*.

و خدمات قیام می نماید¹⁶⁹⁹ و او نیز باتفاق¹⁷⁰⁰ سلطان مشارالیه
و جماعت در رکاب¹⁷⁰¹ سعادت انتساب بوده بقرخی و فیروزی
متوجه دارالسلطنه تبریز کردند و در دارالسلطنه المذكوره
امارت مائی¹⁷⁰² مھماندار¹⁷⁰³ حاضه¹⁷⁰⁴ شریف که از زمره اصدق¹⁷⁰⁵ و یکجھتان
دولت باهره است بعد ملازمت خواهد رسید و امارت ماب مشارالیه

P-262b.

در دولتخانه همایون لوازم محتمات و مراسم پیش کش رسانی قیام نماید
و بعد از سیر عمارت و منازل و باغات انجا¹⁷⁰⁶ که امرا و وزراء مشارالیه
و جماعت مذکور¹⁷⁰⁷ شب و روز¹⁷⁰⁸ ملازم رکاب عالی بود بدین اسلوب
مستقر سریر سلطنت و کامرانی خواهد کشت و بعضی حکایات زبانی¹⁷⁰⁹
بدیشان سفارش فرموده ایم در خلال آن ایام که بسعادت
خدمت عالی و ملازمت سامی مشرفند¹⁷¹⁰ بعرض خواهند رسانید
و بعد از تجاوز دارالسلطنه المزبوره¹⁷¹¹ ارکان دولت و اعیان
حضرت نیز فوج استقبال¹⁷¹² رکب¹⁷¹³ عالی نموده بسعادت ملازمت
مشرف خواهند شد انشاءالله تعالی¹⁷¹⁴ بعد از ادراک صحبت شریف

¹⁶⁹⁹ نماید. in *Düstûru'l-İnşâ* می نماید.

¹⁷⁰⁰ با. In *Düstûru'l-İnşâ*.

¹⁷⁰¹ جماعت و در رکاب. in *Düstûru'l-İnşâ* جماعت در رکاب.

¹⁷⁰² مائی. In *Düstûru'l-İnşâ*.

¹⁷⁰³ مھمانداری. In *Düstûru'l-İnşâ*.

¹⁷⁰⁴ حاضه. In *Düstûru'l-İnşâ*.

¹⁷⁰⁵ اصدقا. In *Düstûru'l-İnşâ*.

¹⁷⁰⁶ آنجا. In *Düstûru'l-İnşâ*.

¹⁷⁰⁷ مذکور. In *Düstûru'l-İnşâ*.

¹⁷⁰⁸ شب روز. in *Düstûru'l-İnşâ* شب و روز.

¹⁷⁰⁹ ربائی. In *Düstûru'l-İnşâ*.

¹⁷¹⁰ مشرف میشوند. In *Düstûru'l-İnşâ*.

¹⁷¹¹ المذكوره. In *Düstûru'l-İnşâ*.

¹⁷¹² استقبال is written two times in *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Feridûn Bey*.

¹⁷¹³ موکب. In *Düstûru'l-İnşâ*.

¹⁷¹⁴ If God wills it.

انچه نهایت کام و مرام و غایت مدعی¹⁷¹⁵ و خاطر خواه آن سلطان¹⁷¹⁶ معدلت
 دستکاه باشد بتأیید و توفیق¹⁷¹⁷ و اعانت و احترام حضرت و حضرات
 بمحل خواهد شد بهیچ وجه و هیچ¹⁷¹⁸ چیز در و طایف امداد و معاونت
 انحضرت¹⁷¹⁹ فرو گذاشت نخواهیم فرمود ثانیاً مشهود ضمیر منیر¹⁷²⁰ مهر
 تنویر می کرداند¹⁷²¹ که قبل از ورود کتاب مستطاب درباب ابوت
 و اخوت ماب¹⁷²² سلطنت پناه¹⁷²³ متردد خاطر بودیم و ارادت خاطر
 عاطر ان حضرترا¹⁷²⁴ درین باب راجح داشته انتظار شریف¹⁷²⁵ داشتیم که درین
 ولاکه نامه نامی رسید و لفظ ابوت در تعریف القاب همایون نوشته
 بودند

P-263a.

بودند این¹⁷²⁶ معنی را مستند بالهام غیبی دانسته ما نیز ان سلطنت
 پناه را¹⁷²⁷ بسمت فرزندی معزز و کرامی کردانیدیم و انشاء الله تعالی¹⁷²⁸
 در مراعات و طایف¹⁷²⁹ و مقتضای ان¹⁷³⁰ نسب عالی بوجهی اهتمام خواهیم
 فرمودند که آثار ان¹⁷³¹ بصخایف روزگار و صفحات لیل و نهار باقی ماند

¹⁷¹⁵ In *Düstûru'l-İnşâ*: مدعا.

¹⁷¹⁶ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: سلطنت.

¹⁷¹⁷ In *Düstûru'l-İnşâ*: توفیق الله.

¹⁷¹⁸ هیچ is not mentioned in *Düstûru'l-İnşâ*.

¹⁷¹⁹ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: آن حضرت.

¹⁷²⁰ منیر is not mentioned in *Düstûru'l-İnşâ*.

¹⁷²¹ میگرداند in *Düstûru'l-İnşâ*: میگرداند.

¹⁷²² In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: اخوت ماب.

¹⁷²³ درباب اخوت و ابوت ماب سلطنت پناه in *Düstûru'l-İnşâ*: درباب ابوت و اخوت ماب سلطنت پناه.

¹⁷²⁴ آنحضرت را in *Düstûru'l-İnşâ*: آنحضرت را.

¹⁷²⁵ In *Düstûru'l-İnşâ*: تشریف.

¹⁷²⁶ In *Düstûru'l-İnşâ*: آن.

¹⁷²⁷ is not mentioned in *Düstûru'l-İnşâ*: is not mentioned in *Düstûru'l-İnşâ* غیبی دانسته ما نیز ان سلطنت پناه را.

¹⁷²⁸ If God wills it.

¹⁷²⁹ In *Düstûru'l-İnşâ*: و طایف.

¹⁷³⁰ In *Düstûru'l-İnşâ*: آن.

¹⁷³¹ آثار ان in *Düstûru'l-İnşâ*: آثار آن.

و معذرت¹⁷³² که در باب آمدن¹⁷³³ اولکای¹⁷³⁴ تَوَاب همایون مایی¹⁷³⁵ رخصت و اجازت
 قلمی فرموده بودند حقّا که باوجود عالم محبّت و یکانکی که در علاقه
 ابوّت و فرزندى اصلاً کنجایش آن¹⁷³⁶ نیست ملکی چنین از طریق یکانکی
 بتکلپنی¹⁷³⁷ اولکای¹⁷³⁸ ما را مشرف فرموده اند ازین بغایت¹⁷³⁹ و نهایت مقبول
 افتاده خاطر شریف از غبار آن دغدغه مصفی دارند و آمدن¹⁷⁴⁰ خود را بدین
 دیار خیر آثار محض مسرّت و عین صفا شناسند همواره طلال¹⁷⁴¹ سلطنت و اقبال
 و سایه رفعت و اجلال بر مفارق انام مخلّد و مستدام با¹⁷⁴² بَرَب الْعِبَاد¹⁷⁴³

¹⁷³² In *Düstûru'l-İnşâ*: معذرتی.

¹⁷³³ In *Düstûru'l-İnşâ*: آمدن.

¹⁷³⁴ In *Düstûru'l-İnşâ*: الکای.

¹⁷³⁵ In *Düstûru'l-İnşâ*: مایی.

¹⁷³⁶ In *Düstûru'l-İnşâ*: این.

¹⁷³⁷ In *Düstûru'l-İnşâ*: بی تکلف.

¹⁷³⁸ In *Düstûru'l-İnşâ*: الکای.

¹⁷³⁹ In *Düstûru'l-İnşâ*: بغایه.

¹⁷⁴⁰ In *Düstûru'l-İnşâ*: آمدن.

¹⁷⁴¹ In *Düstûru'l-İnşâ*: طلال.

¹⁷⁴² In *Düstûru'l-İnşâ*: باد.

¹⁷⁴³ بَرَب الْعِبَاد is not mentioned in *Düstûru'l-İnşâ*.

[The Letter of Sultân Süleymân to Şâh Tahmâsb About Prince Bâyezîd's Revolt]

- No Title
- Ottoman Turkish
- Pp. 263a-264b.
- No date of correspondence
- The document in the other *münşe'ât*:
  - i) *Mecmû'a-i Münşe'ât-i Ferîdûn Bey* (Vol.II) 1858, 45-46.
 Title: *Sultân Süleymân Hân Gâzi Hazretleri Dergâhından Şâh Tahmâsba İbitida Yazılan Nâme-i Hümayûnuñ Şûretidür Ki Üsküdar'da Sefer-i Hümayûnuñ Niyetine Çıkdıkları Zamânda Yazılmışdur*
 (The Copy of the Imperial Letter Sent from the Court of His Excellency the Sultân Süleymân Hân Gâzi to Şâh Tahmâsb Initially, Which Was Written in Üsküdar When It Was Aimed to Launch an Imperial Campaign)
  - ii) *Muḥâberât Mecmû'ası*, varak 60a-69a, 123-125.
 Title: *Sultân Süleymân Cânibinden Şehzâde Bâyezîd Husûsunda Tahmâsb Şâha Yazılan Nâme Şûretidür ki Nakl Olundu*
 (The Letter Written to Şâh Tahmâsb on Behalf of Sultân Süleymân About Prince Bâyezîd Which Was Quoted)

Summary

This letter, which was sent to Tahmâsb by Sultân Süleymân, is about handing over of Bâyezîd. In the letter, after praising Şâh Tahmâsb, Sultân Süleymân states that his son, Bâyezîd, because of youth pride made revolt against him and made a fight with his older son Selîm for a materialistic goal. Then, Sultân Süleymân continues that his older son, along with Rumeli heroes, Anatoli, Karaman and Mar'aş soldiers, and some the slaves of the porte (*kapı-kulları*) and janissaries (*yenîçeriler*) attacked Bâyezîd and Bâyezîd fled to the east. Then, Sultân Süleymân reminds the agreement and asks from Şâh Tahmâsb not to let Bâyezîd to pass border [of the Safavid] and surrender him to Selîm's troops so that Ottoman's troops are not forced to enter the Safavid's lands. At the end of the letter, Sultân Süleymân mentions that for announcing the case, he sent his slave, Ardahân's the lord of the standard (*sancağı begi*) Sinân, to his court and asks to send him back as soon as possible.

Transcription

P- 263a.

عالی حضرت مغالی رتبت کردون بسطت قمر بهجت عطارد فطنت

ناهید عشرت خورشید افاست برجیش سعادت بهرام صولت
کیوان رفعت کسری معدلت دارا دزایت سلطنت پناه خلافت دستکاه

P- 263b.

باسط امن و امان ممتسک جبل متین ان الله ياء مر بالعدل و الاحسان¹⁷⁴⁴

المؤيد بلطف الله القايم و بامر الله معز الدولة و العزه و السلطنة

و الاقبال طهاسب شاه بديم الله تعالى ايام دولته و سلطنه

و ضاعف كل يوم مقادير حشمته و شوكته¹⁷⁴⁵ فوايح روايح دعواتي كه

محب هدايت وفا و وفاقدن منشعب اولور¹⁷⁴⁶ انواع عز و شرف برله

مهدى و متحف قلندقدنصكره آيينه راي صواب نماي و مرات

ضمير ظلمت زداه ظاهر و هويدا اولاكه حاليا اوغلوم بايزيد

غرور شباب و اغواي اصحاب سبى ايله دايرة ابدن خارج جاده

اطاعتدن عدول و طريق ضلالته دخول ايدوب شعار عصيانى

اشعار و اثار طغيانى اظهار ايليوب بى تأمل و تفكر بى اندیشه

و تدبر احساس¹⁷⁴⁷ اشرالتاسدن نيچه ارباب فتنه و فساد و اصحاب بغى

و عنادى ياننه جمع ايليوب فرزند ارجمند¹⁷⁴⁸ ارشد اوغلوم

سليم اوزرينه يوريوب اغراض فاسدهء دنيويه و اغراض كاسدهء

دينيه¹⁷⁴⁹ ايچون مقابله و مقاتله ايلمكين مشارالله اوغلوم

¹⁷⁴⁴ [An Nahl90]

لئن الله يأمر بالعدل والإحسان

Surely God enjoins the doing of justice and the doing of good (to others)

¹⁷⁴⁵ May God the highest perpetuate his state's days and reign and increase the value of his majesty and glory every day.

¹⁷⁴⁶ محب هدايت دفاؤ وفاتدن منشعب و شايام نسايام تسليجاتي كه منشاء عنایت in *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Feridûn Bey*: نسيم اتحاد و اتفاقدن منبعث اولور

¹⁷⁴⁷ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Feridûn Bey*: اجناس

¹⁷⁴⁸ ارجمند امجد ارشد in *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Feridûn Bey*: ارجمند ارشد

¹⁷⁴⁹ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Feridûn Bey*: دينيه

دخی متوگلا علی الله و مستعیئًا بالله باینده حاضر بولنآن

رجال توانا مجال ایله مضاربه و محاربه یه مباشرت ایلدکده اول

جیش بدکپش بونلرک هیبت¹⁷⁵⁰ پرهیبتله هجومن کوریجک مقابله یه

مقاومت

P-264a.

مقاومت و مقاتله یه طاقتلری قالمیوب عسکر انجم شرری

چون نبات النعش حیز افتراقه و اختر بختی وبال و¹⁷⁵¹ احتراقه دوشمکین

جمعیّت ضلالت مائری تفریق و فریق جمالت منقبتی خسارت

و هزیمته رفیق اولوب فرار اختیار ایلمش ایدی مومی الیه اوغلو

سلیم طال بقاه نک¹⁷⁵² صرصر غیرت نارحمینه التهاب و لهبه عضبه

اضطراب ویرمکین کلیئا روم ایلی دلاور لريله و اناطولی و قرمان

و مرعش عسکری ایله و بعض قیوم قوللری و یکچیریلری ایله

معجلا یوریوب هجوم ایتدوکی اشیدیجک¹⁷⁵³ قراری فراره تبدیل

ایلیوب دیار شرق جانبنه توجه ایلمش امدی اول حضرت عالی رتبت ایله

مایینده منعقد اولان کمال محبت و اخلاص و تمام مودت

و اختصاص مقتضی درکه اگر اوغلو بایزید عنید شرمه قلیله

و زمزه ذلیله سیله سرحد ولایتکزه داخل اولق دلرسه¹⁷⁵⁴ اجازت

و رخصت ویریلوب حدود ولایت ضابطلرنه تنبیه

و تأکید اولنه که مهر و معبرلری سد ایلیوب کچورمیه لر شویله که

¹⁷⁵⁰ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: هیئت.

¹⁷⁵¹ is not mentioned in *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*.

¹⁷⁵² May his life be prolonged.

¹⁷⁵³ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: ایشیدیجک.

¹⁷⁵⁴ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: دیلرسه.

بر طریقه¹⁷⁵⁵ اول جانبہ یول بولب مملکتہ داخل اولورسہ دخی

مجال ویرمیوب یرار آدملا ایلہ اوغلو سلیمہ کوندروب تسلیم

اولنہ تا کہ بو جانبدن کوندریلان عسکر ظفر رهبر سرحد ولایتکزه

P-264b.

داخل اولماق¹⁷⁵⁶ لازم کلوب حدود ولایتہ و عایای¹⁷⁵⁷ مملکتہ

غفلت ایلہ تعدی و تادی اولنمیه پس بو خصوصده هرנסنه که

لایق خلوص محبت و سزاوار صفای نیت در صدور و ظهور ایلیه

بو قضیه نک اعلامیچون اردهان سنجاغی بکی قلوب سنان اول

صوب صوابه ارسال اولندقدہ عند الوصول مأمولدر که معجلا کیر و بوجانبہ

رخصت اجازت ایلہ ارسال اولنہ همواره صدور دولت و معالی

مدی الاثام و اللیالی بوجود علی مزین و مشرف دارد اته رؤف بالعباد¹⁷⁵⁸

¹⁷⁵⁵ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: طریقه.

¹⁷⁵⁶ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: اولماق.

¹⁷⁵⁷ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: رعایای.

¹⁷⁵⁸ [Al Baqarah207] and [Al 'Imran30]

رَعُوفٌ بِالْعِبَادِ

[and God is] Affectionate to the servants

3.26. Document No.26

[The Letter of Sultân Süleymân in Explaining Prince Bâyezîd's Revolt and Conditions of his Forgiveness When Sought Refuge in the Safavid Empire]

- No Title
- Ottoman Turkish
- Pp. 267a.- 270b.
- Date of correspondence: Şa' bân 967 AH / August or September 1523.
- The document in the other *münşe'âts*:
  - i) *Mecmû'a-i Münşe'ât-i Ferîdûn Bey* (Vol.II) 1858, 26-28.
Title: *Şehzâde Bâyezîd İrana Firârında Şâh Tahmâsba Yazılan Nâme-i Hümayûnuñ Şûretidür.*
(The Copy of Imperial Letter Written for Şâh Tahmâsb, When Prince Bâyezîd Fled to Iran)
  - ii) *Muḥâberât Mecmû'ası*, varak 69a-72b, 169-170.
Title: *Pâdişâh-ı Âlem-penâh Cânibinden Def'a-i Şâniyede Yazılıb, Gelen Elçi İle Tahmâsb Şâha Gönderilen Nâme-i Şerîf Şûretidür*
(The Copy of Illustrious Letter Sent to Tahmâsb Şâh on Behalf of the Sheltering-the World Padişâh in the Second Time Carried by the Coming Envoy)
- The document in the other sources:
  - ii) *Motazam-i Naşerî* (Vol.II).¹⁷⁵⁹
Title: *Şûret-i Nâme-i Sultân Süleymân bi Şâh Tahmâsb*
(The Copy of Sultân Süleymân Hân's Letter to Shah)

Summary

In this letter, praising Şâh Tahmasp in a respectful way with honorable mythological titles, Sultân Süleymân explains Prince Bâyezîd's revolt. He expresses that Bâyezîd, due to his youthful pride and negligence, collected some villains and bandits, and then campaigned against his son Selîm in Konya. Having been defeated, he fled to Âmasiye and then asked for forgiveness from Sultân Süleymân. Sultân Süleymân continues that he asked from Bâyezîd for killing his entourage who went astray and then he can go his district (*sâncak*); However, Bâyezîd killed only ten persons and kept ten thousand with him and plundered the people. Sultân Süleymân continues that when he campaigned against Bâyezîd, he ran away Eastward and asked from Şâh Tahmasp to mediate for his forgiveness. Sultân Süleymân goes on by confirming Şâh Tahmâsb request in forgiving Bâyezîd with the condition that Bâyezîd must

¹⁷⁵⁹ Muḥammad Ḥasan E'temâd as Saltaneh, منتظم ناشری [*Motazam-i Naşerî*], Ed, Mohammad Esmail Rezvani, Vol. II (Tehran: Donya-e Ketab, 1367 SH/ 1988 or 1989), 839-843.

kill Ferruh, Abdülğanî Oğlu Tursun and Aksak Seyfeddîn and leave other bandits then come to frontier of county (*ser-ḥadd-i vilâyet*) with his sons and two of his slaves (*kuls*) and some of his men (*âdams*) to get to reputable Sultan. Then, Sultân Süleymân emphasizes that if Şâh Ṭahmâsb finds out being bandit in any of Bâyezîd's men, he should not let them to come. Finally, Sultân Süleymân asserts that if Bâyezîd accepts this, he would send some of his persons to embrace him.

Transcription

P- 267a.

اعلى حضرت والا رتبت كردون رفعت عطارد فطنت نیر طارم
 ابهت فص خاتم معدلت خورشید مشارق شهریار جمشید
 سرداق تاجدارى داور دارارای فریدون ملک ارای کیخسرو دهر نریمانی
 عصر مزین سریر سلطنت و شاهی مبین آیین خلافت و شاهنشاهی
 صاحب اذبال الماثر صاحب اعلام المفاخر قره باصرة الایالة غره ناصیه
 البسالة المخوف بصنوف روایت¹⁷⁶⁰ المواهب فی فضل الله معز الدولة و الاقبال
 طهمناسب شاه لازالت اطنام خیام دولته مربوطة بالخلود و اسباب
 نظام شوکته مضبوطة بالسعود¹⁷⁶¹ لوائح انوار دغوات فایقه و فوائج انوار
 دعوات فایقه و فوائج آثار¹⁷⁶² تحیات رایقه که صفحات فواد اوڊا
 اندن متوسم و نفحات و داد احبنا انکله متنسم اولایا نمایم حامیم رفعت
 منال هدهد مثال قلوب وسایل مسکین شمایل نسیم شمال ایله
 اهدا و ارسال اولندقدنصکره رای منبر صواب نما و خاطر خطیر حقایق
 کشایه انها و انبا اولنور که مقدما اوغلویم بایزید غرور غفلت جوآنی
 و قصور عقل و نادانی ایله سوء تدبیر خلل پذیردن بادئی اثار
 فتنه و حشت و بانی اسأت جرات و جسارت¹⁷⁶³ اولمغین خلاف

P- 267b.

¹⁷⁶⁰ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: روایت.

¹⁷⁶¹ May the kingdom be everlasting with whatever is required for that and structure of his governance to be with luckiness.

¹⁷⁶² In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: انوار.

¹⁷⁶³ اسات و منافرت in *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: اسات جرات و جسارت.

مقتضای افکار صابیّه حردمندان و منافی رضای انظار ثاقبه
 هوشمندان نیچه¹⁷⁶⁴ اوضاع فضحیه ناشایسته و افعال و اعمال¹⁷⁶⁵
 قبیحه تاپسندیده یه ارتکاب ایدوب یاننه خیلی اشترّا و اشقیا
 مجتمع و اباطیل اقوللرن¹⁷⁶⁶ میستع اولوب دیار جلیل الاعتبار¹⁷⁶⁷
 قونیه ده حامی حومه شهر یاری حاوی کمالات پسندیده کرداری¹⁷⁶⁷
 نوردیده سلطنت چراغ افروزدیده¹⁷⁶⁸ سعادت اوغولوم سلیم¹⁷⁶⁹ طال بقاء
 و نال مناه¹⁷⁷⁰ نك اوزرنه یوریوب¹⁷⁷¹ مقابله و مقاتله ایتدو کده¹⁷⁷² بعنایه الله تعالی
 اتباع و اشیاعی مخدول و منهزم اکثری مقتول و منعدم اولمغین کندویه
 رعب و انهزام و امارت ضعف اقدام¹⁷⁷³ و علامت انکسار فوت اقدام مستولی
 اولوب یومینر المرء من اخیه¹⁷⁷⁴ حالتن مشاهده ایدوب معرکه مملکه دن
 دونوب¹⁷⁷⁵ سنجاغی اولان محیه¹⁷⁷⁶ اماسیه یه واریجاق¹⁷⁷⁷ تدارک دزام و جراحی
 ایچون درگاه عنایت پناهه که مرام بخش عامه انامدر فاعترفنا بذنوبنا¹⁷⁷⁸
 دیو¹⁷⁷⁹ کارید کردارنه¹⁷⁸⁰ بوجه عجز و اضطراب تقدیم مراسم استعذار¹⁷⁸¹ و تقیم لوازم
 استنابه و استغفار ایلوب استدعای رافت و شفقت و ارتجای مرحمت

¹⁷⁶⁴ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: نیچه.

¹⁷⁶⁵ is not mentioned in *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey* و اعمال.

¹⁷⁶⁶ اباطیل اقوللرنی in *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: اباطیل اقوللرن.

¹⁷⁶⁷ in *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: به جای پسندیده کرداری.

¹⁷⁶⁸ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: افروزدین.

¹⁷⁶⁹ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: سلیم.

¹⁷⁷⁰ May he Long be lived and be achived his wishes.

¹⁷⁷¹ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: یوریوب.

¹⁷⁷² In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: ایتدکده.

¹⁷⁷³ کندویه امارت ضعف اقدام in *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: کندویه رعب و انهزام و امارت ضعف اقدام.

¹⁷⁷⁴ ['Abasa34]

يَوْمَ يَقْرَأُ الْمَرْءُ مِنْ أَخِيهِ

The day on which a man shall fly from his brother

¹⁷⁷⁵ رعب و انهزام ایله دونوب in *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: معرکه مملکه دن دونوب.

¹⁷⁷⁶ محیه is not mentioned in *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*.

¹⁷⁷⁷ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: واریجاق.

¹⁷⁷⁸ [Ghafir11]

فَاعْتَرَفْنَا بِذُنُوبِنَا

Thou given us life, so we do confess our faults

¹⁷⁷⁹ دیو is not mentioned in *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*.

¹⁷⁸⁰ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: کردارلرنه.

¹⁷⁸¹ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: اعتذار.

و مكرمت اتمكپن تضرع و اعتذارنه¹⁷⁸² و تذلل انكسارنه ترخم اولنوب دپده
ادراكن ايقات و عقل دراكنه انفاظ¹⁷⁸³ ايچون امر قدرقدر و فرمان قضا
اقتضا¹⁷⁸⁴ ارسال اولنوب اول سنى اضلال ايدن رجال فاسد الاحوالك
وجود

P-268a.

وجود مضرت آلودلرني عالمده نابود ايليوب قتل و سياستده
اهمال و مساهلت اتميه سن و ثانيا عوام و خواصدن يانكده اولان
اشخاصك نشاء¹⁷⁸⁵ شقاوت و شقاق و رشحه شناعة و نفاق اولان
فريق هزيمت رفيقن¹⁷⁸⁶ تفريق ايدوب من بعدادم يازوب جمعيت اتمكدن
فراغت ايدوب¹⁷⁸⁷ واروب سنجاغكده كندو حالكده اوتورب اغاز مخالفت و خود راي
اتميوب اطلاعات اوامر و فرمان رواي ده اولورسك كليتا خطا و سهو كي
عفو ايدوب كناهكدن كچلور ديو انواع نصايح جامعه بيان و اصناف
مواعظ نافعه عيان اولمشيدي اگرچه باش مفسدلردن اونفرينك¹⁷⁸⁸
باشن¹⁷⁸⁹ كسمك ايله¹⁷⁹⁰ ظاهر امثال فرمان عالیشان ايدوب حليه وفاق ايله
متحلي اولماق¹⁷⁹¹ فهم اولندي لكن حيله و نفاق ضمني اجلندن اون بيك
مقداری اشراری ياننه جمع ايدوب داخی اهالی ولایت و رعایای مملكته
بی تقریب صالحون ضالوب طوارلرين آلوب مال و منالترین نهب و غارت
ايتدوکی¹⁷⁹² قطع روابط عهد و پیمان و قلع ضوابط صدق ایمانه دلیل
قاطع و برهان ساطع اولوب كوندريپلان احكام صلاح انجامي

¹⁷⁸² In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: اعتذار.

¹⁷⁸³ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: انفاظ.

¹⁷⁸⁴ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: مضاً.

¹⁷⁸⁵ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: نشئه.

¹⁷⁸⁶ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: رفيقنى.

¹⁷⁸⁷ is not mentioned in *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*.

¹⁷⁸⁸ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey* and *Muhâberat Mecmû'ası*: اوچ نفرينك.

¹⁷⁸⁹ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: باشنى.

¹⁷⁹⁰ Kismk aile in *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: كسمك ايله.

¹⁷⁹¹ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: اولمق.

¹⁷⁹² In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: اينكده.

سمع رضایله اصغا اتمیوب متصل دست جشارقی خسارت نفوس
و احوال¹⁷⁹³ مسلمینه اطلاه دن دور قلمیوب عجزه رعایا و برایایی حواله باطله
زایده اله¹⁷⁹⁴ آزار و اضراردن مهجور اولدی پس سوء اذمی و قبح تاراج و طلبی

P-268b.

حد اعتدالین متجاوز اولغین مقتضای روشن جهانبانی و مرتضای آیین
صاحب قرانی¹⁷⁹⁵ دایما¹⁷⁹⁶ دفع مواد فتن و اشرار و صون دماء مسلمین و اهل
دیار اولوب خاروخاشه¹⁷⁹⁷ زینغ و فساددن ساحت بلادی تظہیر واجب
و ظلام ظلم و عنادی مفارق عباددن رفع و تغییر لازم و مناسب اولمشدر
راه عدلین عدول و طریق حقدن غفل¹⁷⁹⁸ ایدنلرک قباج وقایعی و فضاح
و شنایعی تبدیل و زدایل¹⁷⁹⁹ خصایلی تحول¹⁸⁰⁰ اولنمقده اہمال و اہمال موجب
اختلال حشمت و اقبال اولغین مسالک ضبط ممالک سلوک ایدن حکام
و ملوک ایله اوزرنه¹⁸⁰¹ کوندریلان عسکر ظفر رھبردن خوف و خشیت و حیرت
و دھشت غلبه ایتدوگده¹⁸⁰² دیار شرقه توجه ایدوب اتساع حوزه¹⁸⁰³ کرم دریا شیم
و ارتفاع دروه هم¹⁸⁰⁴ والانهمکوزه¹⁸⁰⁵ اعتمادا قزونیہ واردوقده اول
جناب نصف نصاب و مکرمت ایابدن بسط قواعد معذرت و استدعا
و استغفار و شفاعت ایچون مجدد بنیان محبت و مشید ازکان مودت¹⁸⁰⁶
منہی صفاء ضمیر و منہی وفای¹⁸⁰⁷ سرایر نصارت بخش ریاض موانست

¹⁷⁹³ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: اموال.

¹⁷⁹⁴ is not mentioned in *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*.

¹⁷⁹⁵ صاحبقرانی in *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: صاحبقرانی.

¹⁷⁹⁶ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: دائما.

¹⁷⁹⁷ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: خاشاک.

¹⁷⁹⁸ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: نکول.

¹⁷⁹⁹ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: رذائل.

¹⁸⁰⁰ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: تحویل.

¹⁸⁰¹ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: اوزرنه.

¹⁸⁰² In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: ایتدکده.

¹⁸⁰³ is not mentioned in *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*.

¹⁸⁰⁴ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: همت.

¹⁸⁰⁵ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: والانهمکوزه.

¹⁸⁰⁶ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: مودتی.

¹⁸⁰⁷ ضایری منہی ورفای in *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: ضایری منہی و منہی وفای.

و نخل پیرای کلشن مخالفت کتاب مستطاب مشکین نقاب ایله قدماء

خواص مغالی اختصاص دن¹⁸⁰⁸ مطلع خیابای اسرار محرم عزت مدار¹⁸⁰⁹

عالی اغا زیده قدره¹⁸¹⁰ عتبه عالی مرتبه سمتنه ارسال اولمش ازمین

و امین اوانده وصول بولوب مشمول انظار احترام سعادت ارتسام اولوب

بمن

P-269a.

بمن ملاحظه و شرف مطالعه اولندقدده تتق افق عباراتندن

ساحت سطوره صبح صادق صفاء نیت طالع و قعر بحر

اشاراتندن ساحل ظهوره جواهر زواهر صدق طویت

واقع اولوب خلاصه کلام بلاغت النظام¹⁸¹¹ و ملخص پیام محبت

انجام اَنّ الله عفو بحب العفو¹⁸¹² مضمون سعادت مقرونی اوزره

کظم غیظ و عفو معصیت سنت حسنه اهل مرحمت

اولوب مشارالیه دخی اتدوکی¹⁸¹³ قباچه پشیان افی تبت الآن¹⁸¹⁴

کلام شریفی ورد زبان ایدوب واقع اولان خطالرینه ندامت

و کناهلرینه توبه و انابت اتدوکی ایچون¹⁸¹⁵ صحیفه اعمالنده صورت

پذیر اولان خطیاتی مصفوح و جریده افغانده جای کیر

اولان سیاتی مسموح¹⁸¹⁶ و مسموح اولماق¹⁸¹⁷ خصوصنده انواع التماس

و استشفاع¹⁸¹⁸ اولمش امدی ضمیر منیر صداقت اقتضا و خاطر

¹⁸⁰⁸ اختصاصدن in *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*.

¹⁸⁰⁹ عزّمدار in *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*.

¹⁸¹⁰ May God increase his dignity.

¹⁸¹¹ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: نظام.

¹⁸¹² God is very forgiving, loves forgiveness.

¹⁸¹³ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: ایندیکی.

¹⁸¹⁴ [An Nisa"18]

إِنِّي تُبْتُ إِلَهُكَ

Surely now I repent

¹⁸¹⁵ ایندوکیچون in *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*.

¹⁸¹⁶ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: مسموح.

¹⁸¹⁷ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: اولماق.

¹⁸¹⁸ التماس و استشفاع in *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*.

خطیر موافقت¹⁸¹⁹ ارتضایه مخفی و محبتی¹⁸²⁰ اولمیه که مومی الیهک

غباوت نفس و هو ایله راه راست هدایت ایتامدن غدولی

و اهمال جانب حقوق ایله¹⁸²¹ سلوک جادّه عقوق و طریق

ضالته دخولی عندالله اولو کنه اولدوغندن

ماعد بونجه تلف نفس و سفک دمایه باعث اولدغیچون¹⁸²²

P-269b.

سزوار نفرین خلق اسمان و زمین اولوب مقتضای غضب

پادشاهی سزای جزای کناهی اجزا و ایغا اولمش ایدی¹⁸²³ اما

مایینده مشید اولان قواعد و داد و مؤکد اولان مغاهد

اتحاد متقاضی در¹⁸²⁴ که¹⁸²⁵ ملتس ان¹⁸²⁶ خجسته صفات مبدول

و مستدعی لری¹⁸²⁷ شرف قبوله موصول اولا¹⁸²⁸ بناء علی هذا محضا

رعايت خاطر فیض مظاهری امل¹⁸²⁹ عفا اللخ عما سلف¹⁸³⁰

فخواسیله عامل اولوب سواد نامه عصیانی مداد خامه

طغیانی الواح احوال و صحایف افعالنندن قطارت¹⁸³¹ فضل امتنان

ورشحات لطف و احسانه¹⁸³² تطهیر و پاک و تنظیف و تابناک

قلوب الماضی لا بذكر¹⁸³³ دیو جرم کزار جرمنندن کذار اولندی

¹⁸¹⁹ نظام: *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: مرافقت

¹⁸²⁰ مخفی و محبتی: *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: مخفی و محبتی

¹⁸²¹ حقوق ایله: *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: حقوق ایله

¹⁸²² اولدیغیچون: *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: اولدیغیچون

¹⁸²³ اولمش ایدی: *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: اولمش ایدی

¹⁸²⁴ متقاضی در: *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: متقاضی در

¹⁸²⁵ که is not mentioned in *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*.

¹⁸²⁶ ذات: *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: ذات

¹⁸²⁷ مستدعاری: *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: مستدعاری

¹⁸²⁸ اوله: *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: اوله

¹⁸²⁹ و is not mentioned in *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*.

¹⁸³⁰ [Al Ma'idah95]

اللّٰهُ عَمَّا سَلَفَ

God has pardoned what is gone by

¹⁸³¹ قطرات: *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: قطرات

¹⁸³² احسان ایله: *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: احسان ایله

¹⁸³³ Mention not the past.

اما شاه عالیجاه حضرتلرندن مامولدرکه که مقتضای رای

سدید اوزره قوانین نصح و پندی تمهید و کندسنه تنبیه

و تأکید ایلوب دایره استقامتده¹⁸³⁴ و حیطه صداقتده راسخ دم

و ثابت قدم¹⁸³⁵ اولورسه حالاً یاننده اولان اشقیادن عهد بعید

و زمان مدید پرورده نعمت نامتناهی و برآورده تربیت

پادشاهی ایکن عصیان ایدوب تحریک شراره شرت و توفیر¹⁸³⁶

مقدمات جرئت و بو دکلو قبايحه دلالت و نیجه خون ناحقه

مباشرت

P-270a.

مباشرت ایدن فترخ و عبدالغنی اوغلی و طورسون و اقساق

سیف الدین نام مفسدلری قتل ایدوب و سایر¹⁸³⁷ اشرایی آنده

الیقویوب و اسکی قوللرندن بر مقدار ادمبسی ایله و اوغللری

ایله¹⁸³⁸ یرار سلطانلره قوشوب سرحد ولایته کله که ذات البین ده¹⁸³⁹

اولان مصالحت و مصافات باقی و برقرار اولوب طرفینک رعایا¹⁸⁴⁰

و بریاسی¹⁸⁴¹ آسوده حال و مرفه البال و ممالک و بلاد داخی معمور

و آباد اولان¹⁸⁴² اگرکه انلرکیدرملکه¹⁸⁴³ قابل اولمیه¹⁸⁴⁴ کندو هملرندن

ینه بر فساد داخی مباشرت فهم اولنور یاننده قالماعه رخصت

ویرلیوب و بله¹⁸⁴⁵ کوندرلیوب آنده یقونله¹⁸⁴⁶ پس بو نصایح و پند ایله

¹⁸³⁴ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: استقامت.

¹⁸³⁵ is not mentioned there. و ثابت قدم

¹⁸³⁶ is not mentioned in *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*. و توفیر

¹⁸³⁷ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: سائر.

¹⁸³⁸ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: اوغللریله.

¹⁸³⁹ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: البینده.

¹⁸⁴⁰ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: رعایاسی.

¹⁸⁴¹ is not mentioned in *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*. و بریاسی

¹⁸⁴² In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: اوله.

¹⁸⁴³ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: انلرکیدرملک.

¹⁸⁴⁴ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: اولمزه.

¹⁸⁴⁵ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: بله.

¹⁸⁴⁶ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: یقونیه.

سودمند اولوب رضای جمیله اتباع و کلام حقّی استماع
ایدرسه دایما شرایط حقوقی مطمح نظر و اثار مخالفتدن اجتناب
و حذرده اولاً¹⁸⁴⁷ که هر آینه لایق دولت بلند پایه و مستحقّ حشمت
و پیرایه اولماق¹⁸⁴⁸ محقّقدر شویله که بو خصوصلر سمع قبوله موصول
اولاً¹⁸⁴⁹ بو جانبه اعلام اولنه که بو طرفدن یرار ادملریله بریکلریکی
کوندریلوب سنجاغی اولان اماسیه یه کتوریلوب حمیده اطوار
و پسندیده کردار اختیار ایدوب و قار اوزره اولاً¹⁸⁵⁰ که نتایج
نصیحه فصیحه کوز¹⁸⁵¹ حاصل و مقرر و مبتغای رضامز ایله

P-270b.

عامل اولماق¹⁸⁵² میسر اولاً¹⁸⁵³ چون عادت ارباب وقایم اعدت و حسن
اجازتدر¹⁸⁵⁴ عمده الاماجد علی اغا بعد الفراغ هما وجب علیه من
الیلاغ¹⁸⁵⁵ منظور انظار اکرام¹⁸⁵⁶ و اقبال قلوب عزّ حضور فایض
النوره ارسال اولندی همواره وسایل رسایل ایل سلسله موالات
و رابطه مصافات مؤکد و مجدّد اولاً¹⁸⁵⁷ همیشه اساس
دولت و کامرانی و بناء حشمت جاودانی بارتفاع مبانی
عزت و اجتماع معانی رفعت مشید و مخلّد باد بنصّ النّون

¹⁸⁴⁷ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: اوله.

¹⁸⁴⁸ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: اولمق.

¹⁸⁴⁹ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: اوله.

¹⁸⁵⁰ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: اوله.

¹⁸⁵¹ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: کز.

¹⁸⁵² In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: اولمق.

¹⁸⁵³ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: اوله.

¹⁸⁵⁴ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: اجازت در.

¹⁸⁵⁵ After completing the assigned duty.

¹⁸⁵⁶ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: کم.

¹⁸⁵⁷ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: اوله.

وَالصَّادُ¹⁸⁵⁸ حَرَّرَهُ¹⁸⁵⁹ فِي غَزَّةَ شَعْبَانَ سَنَةِ سَبْعٍ وَ سِتِّينَ وَ تِسْعِمِائَةَ¹⁸⁶⁰

---

¹⁸⁵⁸ For the sake of *Nûn* (God who give gifts to the believers and punishing the disbelievers) and *Sâd* (the God who is truthful in his promise to make people cross the bridge and arrest the oppressors in the interrogation).

Porch of Wisdom cultural institution, *The meanings of the letters "A", "Sad", "Qaf", "Kaf" and "Nun" in the narrations.*

¹⁸⁵⁹ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: حرر.

¹⁸⁶⁰ سنه ٩٦٧ in *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: تسعمائة و ستين و سبع.

[Şâh Tahmâsb's Letter to Sulţân Süleymân About the Extradition of Prince Bâyezîd]

- No Title
- Ottoman Turkish
- Pp. 270b.- 273b.
- No date of correspondence
- The document in the other *münşe'âts*:
  - i) *Mecmû'a-i Münşe'ât-i Ferîdûn Bey* (Vol.II) 1858, 46-47.
Title: *Şâh Tahmâsb Şehzâde Bâyezîdi Girift Eyledigi Zamanda Sulţân Süleymân Hân Gâzî Hazretleri Dergâhına Takdim Eyledigi Nâmedür*
(The Şâh Tahmâsb's Letter Sent to the Dergâh of His Excellency Sulţân Süleymân Hân Gâzî, When He Captured Prince Bâyezîd)
  - ii) *Muḥâberât Mecmû'ası*, varak 72b-75b, 125-134.
Title: *Pâdişâh-ı Âlem Penâha Şâh Tahmâsbdan Gelen Nâmedür Şehzâde Bâyezîdi Girift İtdügi Zamânda*
(The Great Shah, the Refuge of the World, Tahmâsb's Letter, When He Captured Prince Bâyezîd)
  - iii) *Düstûru'l-İnşâ*.
Ba'dehu Şâh Sulţân Bâyezîdî ve Oğullarını Habs İdüp Erz-i Rûm Padişâh Kethüdası ile Taraf-i Sulţân Süleymân Hâna Gönderdügi Nâmenüñ Şûretidür
(The Copy of the Letter Which Was Sent to Sulţân Süleymân by the Deputy of Arzrum's Pâşâ After Imprisoning Sulţân Bâyezîd and His Sons)

Summary

This letter was sent to Sulţân Süleymân from Şâh Tahmâsb. Praising him with epithets like Muslims who fight any enemy of the Islam (*ğuzats*) and one who combats in Allah's path of the Islam (*mucâhedîn*), and comparing Sulţân Süleymân's saray with a dam between the Islam and the infidels, Şâh Tahmâsb informs him about accepting two entourages of Mustafa Pâşâ, ruler of Erzurum. In addition to this, Şâh Tahmâsb asserts that he has sought an opportunity for serving Sulţân Süleymân. In this regard, in order to serve Sulţân Süleymân, he sends Bâyezîd and his sons to Sulţân Süleymân as he requested. However, he asserts that he cares about Bâyezîd's sons like his own sons. In the rest of the letter the reader is informed that Şâh Tahmâsb claims that he has dispersed tens of thousands of Bâyezîd's entourage both good and bad. Then, Tahmâsb emphasizes that he has no intention of arresting Bâyezîd and his entourage only for friendship and kindness. Then, he continues that if he had a little hope for Bâyezîd, he would not do such things; however, Şâh Tahmâsb asserts he did it for the sake of Sulţân Süleymân, and not Sultans of Maverâünnehir, Hind, and Hitâ. Finally, he stresses that the life of Bâyezîd and his progeny is at the mercy of Sulţân Süleymân.

Transaction

P-270b.

سلطان البرین و خاقان البحرین ستی نبی الثقلین وارث
 ذی القرنین خادم الحرمین الشریفین سلیمان¹⁸⁶¹ السلطنه
 و الشوکه و الحشمة و القدرة و العظمة و الابهة¹⁸⁶² و التصفه
 و العزة و الاقبال سلیمان خان
 مرحبا طایر هایون بال که رسید از سپهر عز و جلال
 یعنی از بارگاه سلطانی ساخت¹⁸⁶³ شوکت سلیمانی بسته بر بال
 نامه مشکین نامه عطرسا¹⁸⁶⁴ چونافهء چین¹⁸⁶⁵ نامه¹⁸⁶⁶ عطر بیز¹⁸⁶⁷ مشک
 افشان

P-271a.

فشان نامه فیض بخش جان و جهان¹⁸⁶⁸ همه کیتی بروی او مسرور
 همه عالم رقبض او پرنور روضه چون بهشت میتافام¹⁸⁶⁹ پاک کیشان
 دران گرفته مقام خیل قدوسیان زهر طرفی همچو مرغان
 قدس بسته صفی¹⁸⁷⁰ همه ار¹⁸⁷¹ شوق یکدیگر مدهوش همگی در سخن ولی
 خاموش مرأت غیبی¹⁸⁷² و مشکات¹⁸⁷³ امور حقایق لاریبی که مجدداً ار¹⁸⁷⁴

¹⁸⁶¹ In *Düstûru'l-İnşâ*: سلیمان.

¹⁸⁶² و الشوکه و الابهة و الحشمة و القدرة و العظمة و الشوکه و الحشمة و القدرة و العظمة و الابهة in *Düstûru'l-İnşâ*.

¹⁸⁶³ In *Düstûru'l-İnşâ*: ساخت.

¹⁸⁶⁴ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: عطرسا. in *Düstûru'l-İnşâ*.

¹⁸⁶⁵ of چین in *Düstûru'l-İnşâ* is without points.

¹⁸⁶⁶ In *Düstûru'l-İnşâ*: ناهه.

¹⁸⁶⁷ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: ریز.

¹⁸⁶⁸ In *Düstûru'l-İnşâ*: جهان.

¹⁸⁶⁹ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: میتافام.

¹⁸⁷⁰ in *Düstûru'l-İnşâ* is not mentioned here. هر سو بلفظ حرف شکر، جلوه حوران قاصرات الطرف

¹⁸⁷¹ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey* and *Düstûru'l-İnşâ*: از.

¹⁸⁷² مرأت صور غیبی in *Düstûru'l-İnşâ*: مرأت غیبی.

¹⁸⁷³ In *Düstûru'l-İnşâ*: مشکوة.

¹⁸⁷⁴ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: از.

تنوغب¹⁸⁷⁵ بر منصّه ظهور خلوه¹⁸⁷⁶ نمود و بوجه جمیل پرده خفا
از جبال شاهد مطلوب و چهره مقصود کشتود اعنی نفحات¹⁸⁷⁷ ریاض
مکرم و اقبال و رشحات امانی و امال که از محب عاطفت سلطانی
و جویبار حدایق موهبت و مرحمت اعلی حضرت¹⁸⁷⁸ سلیمانی سلطان
الغزاة و المجاهدین مّمهد مصالح الاسلام و مناظم المسلمین
پادشاه عالمپناه سکندر جاه مظهر اثار تخلّقوا باخلاق الله¹⁸⁷⁹
شهنشاهی که امد¹⁸⁸⁰ چون سلیمان همه روی زمینش زیر فرمان
فراز¹⁸⁸¹ چرخ چارم تکیه کاهش فرون از هرچه کوم عزوجاهش
فلک بالای چترش سایانی زحل بر بام قصرش پاسبانی
بعالم¹⁸⁸² خوان احسانش کشیده ازان هر کس بحظّ خود رسیده
سخن کوتاه نبود هیچ جای کس از خوان نوالش بی نوایی
در قصر رفیع او در ایام بودستی میان کفر و اسلام

P-271b.

کران سد درمیان حایل نبودی جهانرا¹⁸⁸³ چشم راحت کی عنودی
جوذاتش مایه امن و امانست دعایش حر زجان انس و جانست¹⁸⁸⁴
ناصر¹⁸⁸⁵ لواء¹⁸⁸⁶ الاسلام ما حی اثار¹⁸⁸⁷ الکفر عن صفحات الاّیام شهنشاهی که

¹⁸⁷⁵ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey and Düstûru'l-İnşâ*: تتق غیب.

¹⁸⁷⁶ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey and Düstûru'l-İnşâ*: جلوه.

¹⁸⁷⁷ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: نفحات.

¹⁸⁷⁸ In *Düstûru'l-İnşâ*: اعالی حضرت.

¹⁸⁷⁹ Generate divine morality in yourself.

¹⁸⁸⁰ In *Düstûru'l-İnşâ*: آمد.

¹⁸⁸¹ In *Düstûru'l-İnşâ*: فراخ.

¹⁸⁸² In *Düstûru'l-İnşâ*: به الم.

¹⁸⁸³ In *Düstûru'l-İnşâ*: جهان را.

¹⁸⁸⁴ In *Düstûru'l-İnşâ*: جان است.

¹⁸⁸⁵ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: ناصیه.

¹⁸⁸⁶ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey and Düstûru'l-İnşâ*: لواء.

¹⁸⁸⁷ In *Düstûru'l-İnşâ*: مآثر.

مارص 1888 قضا و قدر زمام اقتدار ابلق تیز کام ایام را¹⁸⁸⁹ بدست قدرت

و اختیار او داده بکنار¹⁸⁹⁰ همت عالی نهمتش کام جز در تحصیل

کام و مرام عاجزان نهاده شهریاری که تا کمیت خوش خرام همتش

در میدان جمانبانی و جمانداری جولان نموده ملو حظ ضمیر¹⁸⁹¹ و منظور

خاطر خطیرش غیر از اعانت مظلومان و اغاثت¹⁸⁹² ملهوفان امری دیگر

نبوده شاهی که بحسن رای و تدبیر زویافت اساس ملک تعمیر

آیین سکندری فز¹⁸⁹³ او آینه¹⁸⁹⁴ ضمیر روشن او شاهی که بعهد پادشاهی

جز شیوه عدل و دادخواهی نموده خطور در ضمیرش¹⁸⁹⁵ آیین¹⁸⁹⁶ جهان نظام از و یافت

کار همه انتظام ازو یافت هم سیر فلک بوفق رایش¹⁸⁹⁷ هم کار جهان بمدعاش^{1898 1899}

کس نیست زعین¹⁹⁰⁰ رحمت او فارغ ز دعای دولت او ستمی تبتی الله الملك الرحمان¹⁹⁰¹

مُظْهَر انوار و مَظْهَر اثار اِنَّه من سلیمان¹⁹⁰² مطالع اعظم السلاطین کفیل

مصالح الاسلام و کھف المسلمین حافظ بلاد الله عن مکاید الکفار

حارس مبانی الاسلام عن الضر والاشرار سلطان فلک قدر کردون

وقار خاقان جم جاه سلیمان اقتدار تعالی الله ای شاه فرخنده رای

که رای

¹⁸⁸⁸ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: رایض. In *Düstûru'l-İnşâ*: تا رایض.

¹⁸⁸⁹ ایامرا in *Düstûru'l-İnşâ*: ایام را.

¹⁸⁹⁰ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: بکنار.

¹⁸⁹¹ ضمیر منبر و منظور in *Düstûru'l-İnşâ*: ضمیر و منظور.

¹⁸⁹² is not mentioned in *Düstûru'l-İnşâ*: اغاثت.

¹⁸⁹³ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey* and *Düstûru'l-İnşâ*: فن.

¹⁸⁹⁴ In *Düstûru'l-İnşâ*: آینه.

¹⁸⁹⁵ in *Düstûru'l-İnşâ* is not mentioned here: بگذشته بخاطر خطیرش.

¹⁸⁹⁶ In *Düstûru'l-İnşâ*: آیین.

¹⁸⁹⁷ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: ارایش.

¹⁸⁹⁸ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: بمدعایش.

¹⁸⁹⁹ is not mentioned in *Düstûru'l-İnşâ*: هم سیر فلک بوفق رایش هم کار جهان بمدعاش.

¹⁹⁰⁰ In *Düstûru'l-İnşâ*: زغیر.

¹⁹⁰¹ In *Düstûru'l-İnşâ*: الرحمن.

¹⁹⁰² [An Naml30]

إِنَّهٗ مِنْ سُلَيْمَانَ

Surely it is from Sulaiman

که رای تو دارد جهانرایی توان¹⁹⁰³ شهریاری که در عدل وجود
 عدلیت¹⁹⁰⁴ نیاید دگر در وجود جهانی پر از رحمت عام تست
 جهان سرپر فیض انعام تست زلف تو عالم همه گامیاب
 چو ذرات از پرتو آفتاب¹⁹⁰⁵ جهانرا که خالی ز نامت مباد
 تو داری ز عهد سلیمان بیاد تر داد توفیق حق یاور
 در احیای آیین اسکندر قانع آثار الشکر و الطغیان
 رافع الویه العدل و الاخسان حارس ناموس الاسلام کاسر
 ناقوس الکفر و هیاکل الاصنام لازال مؤیداً بالتأییدات
 الحلیة من عند الله الملتان و موفقاً بالتوفیقات العلیه
 من الله المعین المستعان¹⁹⁰⁶ رفع الله لواء عظمته و سلطنته و حشمته
 علی السماء و بسط بساط معدلته و مرحمته و رافته لمصالح المسلمین
 علی بسیط الغبراء¹⁹⁰⁷ برکشت زار امید دوستان صادق الوداد و محبتان
 ثابت الاعتقاد فیض و فایز¹⁹⁰⁸ شده بود دراعز اوقات و اشرف ساعات
 سمت ورود یافت چون¹⁹⁰⁹ مضمون بلاغت مشحون آن¹⁹¹⁰ مبین¹⁹¹¹ بر استحکام
 بنیان مضادقت و دوستی و انتظام روابط¹⁹¹² خصوصیت و یگانگی
 بود نسایم روح و راحت بمشام جان و جنان رسید فاماً
 چون حاملان خطاب مستطاب¹⁹¹³ که دو نفر از ملازمان¹⁹¹⁴ ایالت ماب¹⁹¹⁵

¹⁹⁰³ In *Düstûru'l-İnşâ*: توان.

¹⁹⁰⁴ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: عدلیت.

¹⁹⁰⁵ In *Düstûru'l-İnşâ*: آفتاب.

¹⁹⁰⁶ May God holder of favor be satisfied and confirm (you) permanently, and May God grant you the best degrees of success.

¹⁹⁰⁷ May God raise the flag of her greatness, kingship, and glory in the sky and rule over Muslims' interests with her (king)

tolerance, tenderness, and kindness.

¹⁹⁰⁸ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: فایز.

¹⁹⁰⁹ In *Düstûru'l-İnşâ*: و چون.

¹⁹¹⁰ In *Düstûru'l-İnşâ*: آن.

¹⁹¹¹ In *Düstûru'l-İnşâ*: مبین.

¹⁹¹² In *Düstûru'l-İnşâ*: ضوابط.

¹⁹¹³ آن کتاب مستطاب in *Düstûru'l-İnşâ*: خطاب مستطاب.

¹⁹¹⁴ In *Düstûru'l-İnşâ*: ملازمت.

¹⁹¹⁵ In *Düstûru'l-İnşâ*: پناه.

مصطفی پاشا حاکم ارض روم بودند چنان تقریر نمودند که قپوچیان
 درگاه عالمپناه¹⁹¹⁶ ¹⁹¹⁷ نبودند¹⁹¹⁸ و احتمال ان داشت که کتاب مذکور
 از جانب ان اعلی حضرت¹⁹¹⁹ نبوده باشد بلکه بعضی جهت مصلحت¹⁹²⁰ خود
 در میانه تمهید و ترتیب داده باشند¹⁹²¹ فی الجمله موجب تردّد
 و دغدغه خاطر کشت و باوجود تردّد¹⁹²² باحتمال صدق این معنی¹⁹²³
 مراسم تعظیم و تکریم بجای آورده بورود ان ممنون شد
 آنچه¹⁹²⁴ در باب سلطان بایزید و فرزندان نکاشته¹⁹²⁵ اقلام محبت¹⁹²⁶
 ارقام منشیان بلاغت نشان شده بود که ممات او بوجوه¹⁹²⁷ از حیات
 اولی است¹⁹²⁸ او را بقتل رسانیده¹⁹²⁹ فرزندان او¹⁹³⁰ را که معصوم و بی گناهند¹⁹³¹
 بفرستند برعالمیان ظاهر است¹⁹³² که در ان¹⁹³³ اوقات که مشارالیه
 اظهار عقوق و دشمنی به بنده کان¹⁹³⁴ ان حضرت¹⁹³⁵ نمود چون مدتهای مدید
 این معنی در خاطر این¹⁹³⁶ مخلص خطور داشت که بتوفیق الله در وقتی از

¹⁹¹⁶ In *Düstûru'l-İnşâ*: عالم پناه.

¹⁹¹⁷ کتاب شریق را از بارگاه معلّا بارض روم آورده بودند حسب الاشارة اعالی حضرت پادشاه ظلّ الله پاشای مشارالیه بدینصورت فرستاده بنا بر آنکه ایشانرا
 in *Düstûru'l-İnşâ* is not mentioned here. سمت ملازمین

¹⁹¹⁸ In *Düstûru'l-İnşâ*: نبود.

¹⁹¹⁹ اعالی حضرت in *Düstûru'l-İnşâ*: اعلی حضرت.

¹⁹²⁰ بلکه بعضی جهت خود in *Düstûru'l-İnşâ*: بلکه بعضی جهت مصلحت خود.

¹⁹²¹ In *Düstûru'l-İnşâ*: نبشند.

¹⁹²² تردّد is not mentioned in *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*.

¹⁹²³ اجتماع معنی in *Düstûru'l-İnşâ*: اجتماع معنی.

¹⁹²⁴ In *Düstûru'l-İnşâ*: آنچه.

¹⁹²⁵ فرزندان او نکاشته in *Düstûru'l-İnşâ*: فرزندان نکاشته.

¹⁹²⁶ in *Düstûru'l-İnşâ*: is not mentioned in *Düstûru'l-İnşâ*. اقلام محبت

¹⁹²⁷ وجود او in *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: وجود او.

¹⁹²⁸ اولی است in *Düstûru'l-İnşâ*: اولی است.

¹⁹²⁹ In *Düstûru'l-İnşâ*: رسانند.

¹⁹³⁰ و فرزندان او in *Düstûru'l-İnşâ*: و فرزندان او.

¹⁹³¹ In *Düstûru'l-İnşâ*: بیگناهند.

¹⁹³² ظاهرست in *Düstûru'l-İnşâ*: ظاهر است.

¹⁹³³ in *Düstûru'l-İnşâ*: is not mentioned in *Düstûru'l-İnşâ*. ان

¹⁹³⁴ که ببنده کان in *Düstûru'l-İnşâ*: که ببنده کان.

¹⁹³⁵ آنحضرت in *Düstûru'l-İnşâ*: آنحضرت.

¹⁹³⁶ این is not mentioned in *Düstûru'l-İnşâ*.

اوقات خدمتی نمایان نسبت¹⁹³⁷ بدان اعلیٰ حضرت¹⁹³⁸ بتقدیم رسانند
 بحسن خلق و تدبیر بهر نوع و هر زمان¹⁹³⁹ که میسر بود او را بدست
 آورده¹⁹⁴⁰ یا بقتل رساند¹⁹⁴¹ و¹⁹⁴² ده هزار کس از نیک و بد که همراه داشت پراکنده
 و پریشان ساخت حالا مدتیست که مشارالیه گرفتارست قائماً
 فرزندان از او را بطریق فرزندان خود نگاه داشته رعایت می نمایم
 و این

P-273a.

و این معنی هراینه باندک تأمل بر ارباب عقل و دانش ظاهراست که از
 گرفتن و مقید ساختن سلطان بایزید و قضیه¹⁹⁴³ قتل ملازمان و یکجهتان
 و دوستان او غیر از دوستی و محبت آن اعلیٰ حضرت¹⁹⁴⁴ آمر دیگر
 منظور نیست اگر شمه دلبستگی و امیدواری با او¹⁹⁴⁵ میداشتیم
 گرفته مقید نمیشاختیم¹⁹⁴⁶ و دوستان و یکجهتان او را بقتل
 نمی رسانیدیم و انکه او را نگاه داشته ایم¹⁹⁴⁷ جهت خاطران¹⁹⁴⁸ اعلیٰ
 حضرت¹⁹⁴⁹ نه جهت سلاطین ماوراء التهر و یا هندوخطا
 تا بهرچه اشارت اعلیٰ حضرت¹⁹⁵⁰ باشد بعمل آوریم¹⁹⁵¹ و بعد از گرفتن
 و قتل ملازمان و دوستان ظاهر است¹⁹⁵² که میانه ما و او چه کونه¹⁹⁵³

¹⁹³⁷ is not mentioned in *Düstûru'l-Înşâ*.

¹⁹³⁸ کرد که بدان نسبت آن عالیحضرت را: *Düstûru'l-Înşâ* in بدان اعلیٰ حضرت.

¹⁹³⁹ زبان: *Düstûru'l-Înşâ* In.

¹⁹⁴⁰ آورده: *Düstûru'l-Înşâ* In.

¹⁹⁴¹ رسانید: *Düstûru'l-Înşâ* In.

¹⁹⁴² و تا ده هزار: *Düstûru'l-Înşâ* in و ده هزار.

¹⁹⁴³ قضیه is not mentioned in *Düstûru'l-Înşâ*.

¹⁹⁴⁴ عالیحضرت: *Düstûru'l-Înşâ* in اعلیٰ حضرت.

¹⁹⁴⁵ با او: *Düstûru'l-Înşâ* in با او.

¹⁹⁴⁶ و مقید نمیشاختیم: *Düstûru'l-Înşâ* in مقید نمیشاختیم.

¹⁹⁴⁷ داشتیم: *Düstûru'l-Înşâ* In.

¹⁹⁴⁸ که جهت خاطرات: *Düstûru'l-Înşâ* in جهت خاطرات.

¹⁹⁴⁹ عالیحضرت آستانه: *Düstûru'l-Înşâ* in اعلیٰ حضرت آستانه.

¹⁹⁵⁰ و او آمر آنحضرت: *Düstûru'l-Înşâ* in اعلیٰ حضرت.

¹⁹⁵¹ آوریم: *Düstûru'l-Înşâ* In.

¹⁹⁵² دوستان آنحضرت ظاهر است: *Düstûru'l-Înşâ* in دوستان ظاهر است. *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey* in.

¹⁹⁵³ چگونه: *Düstûru'l-Înşâ* in چگونه.

التیام ممکن تواند بود و چرا¹⁹⁵⁴ باوجود حقوق و نعمت نامتناهی
 چه کرد که با ما چه کند و از وجه چشم توان داشت پس درباب
 حیات و ممات او و فرزندان امرو¹⁹⁵⁵ اشارت از ان اعلی حضرت¹⁹⁵⁶ پادشاه
 ظل الله¹⁹⁵⁷ است¹⁹⁵⁸ و دوستی و محبت اناغلی¹⁹⁵⁹ حضرت بتقدیم رسانیده
 خود اصلا غرضی¹⁹⁶⁰ بوجود و عدم ایشان ندارد و اگر داشتی او را
 بدین مرتبه از خود نومید نمی ساخت و باین¹⁹⁶¹ مرتبه قطع امید ازو
 نکرد¹⁹⁶² جملا¹⁹⁶³ آنکه¹⁹⁶⁴ آنچه¹⁹⁶⁵ ان اعلی حضرت درباب مشارالیه و فرزندان
 اشارت فرمایند سمعا و طاعة کویان بتقدیم می رسانندو سعی و امک

P- 273b.

خود رکه¹⁹⁶⁶ در همچنین امری بجای آورده¹⁹⁶⁷ میانه پادشاه¹⁹⁶⁸ عالمیان ضایع
 نمی سازد¹⁹⁶⁹ امرامر حضرت خداوندکار و حکم حکم ان اعلی حضرت¹⁹⁷⁰
 فَلَکَ مَقْدَارُست هَذَا مَا عَهِدْنَا لَکُم وَالْعَهْدُ فِی الْآخِرِینِ
 علینا وعلیکم¹⁹⁷¹ همواره ساخت¹⁹⁷² فسیح الفضای خاقانی وفضای

¹⁹⁵⁴ in *Düstûru'l-İnşâ* is not mentioned in here. باشد او با پدر بزرگوارى عالمقدر و ولّی نعمت و پادشاه خود با وجود حقوق

¹⁹⁵⁵ In *Düstûru'l-İnşâ*: اوامر.

¹⁹⁵⁶ اعلی حضرت: *Düstûru'l-İnşâ* in اعلی حضرت.

¹⁹⁵⁷ Shadow of God.

¹⁹⁵⁸ اعلی حضرت است و مخلص این خدمت عظیم محبت خاطر آن پادشاه ظلل الله است: *Düstûru'l-İnşâ* in از ان اعلی حضرت پادشاه ظل الله است

¹⁹⁵⁹ آن اعلی: *Düstûru'l-İnşâ* in اناغلی

¹⁹⁶⁰ In *Düstûru'l-İnşâ*: غرض.

¹⁹⁶¹ و تا این: *Düstûru'l-İnşâ* in و با این

¹⁹⁶² In *Düstûru'l-İnşâ*: نیکرد

¹⁹⁶³ In *Düstûru'l-İnşâ*: مجدد

¹⁹⁶⁴ In *Düstûru'l-İnşâ*: آنکه

¹⁹⁶⁵ In *Düstûru'l-İnşâ*: آنچه

¹⁹⁶⁶ In *Düstûru'l-İnşâ*: که. In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*.

¹⁹⁶⁷ In *Düstûru'l-İnşâ*: آورده

¹⁹⁶⁸ is not mentioned in *Düstûru'l-İnşâ*. پادشاه

¹⁹⁶⁹ In *Düstûru'l-İnşâ*: نسازد

¹⁹⁷⁰ is not mentioned in *Düstûru'l-İnşâ*. ان اعلی

¹⁹⁷¹ This is the covenant that we have concluded with you, and the commitment to it in the both word is with you.

¹⁹⁷² In *Düstûru'l-İnşâ*: ساخت

خوش هوای بارگاه سلیمانی از غبار ادبار¹⁹⁷³ مخالفان پاک¹⁹⁷⁴ و مصفا¹⁹⁷⁵ باد برب العباد

---

¹⁹⁷³ ادبار: In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*.

¹⁹⁷⁴ معرا: In *Düstûru'l-İnşâ*.

¹⁹⁷⁵ مصفی: In *Düstûru'l-İnşâ*.

The Response

- *El-Cevâb*
- Ottoman Turkish
- Pp. 273b.- 275b.
- Date of correspondence: *Rebi 'ülevvel* 9, 968 AH / December 8, 1561.
- The document in the other *münşe'ât*s:
  - i) *Mecmû'a-i Münşe'ât-i Ferîdûn Bey* (Vol.II) 1858, 42-43.
 Title: *Irân Şâhı Tahmâsb Tarafından Şehzâde Bâyezîdi İrsâl İkrârıyla Takdim Olunmuş Olan Nâme-ye Cevâben İşdâr Buyurulân Nâme-i Hümayûnuñ Şûretidir.*
 (The Copy of the Imperial Letter Sent as a Response to Şâh Tahmâsb's Letter About Accepting the Extradition of Prince Bâyezîd)
  - ii) *Muḥâberât Mecmû'ası*, varak 75b-77b, 134-137.
 Title: *El-Cevâb*
 (The Response)

Summary

In this response letter, praising Şâh Tahmâsb in honorable manners, Sultân Süleymân compares him with Alexander the Great, Kasrâ, Kay Kâvus, Kay Hüsru, and Ferîdûn. He lauds the letter written by Şâh Tahmâsb and delivered by the governor-general of Erzurum. The Sultan sends the response by the governor-general. In the letter, Sultân Süleymân again emphasizes the rapprochement. Then, he asks Şâh Tahmâsb to extradite Bâyezîd and his four sons to his men, the governor-general of Zü'l-Ḳadriyye county, 'Alî Pâşâ, and the head gatekeeper (*baş kapucubaşı*), Ḥasan Ağa, in accordance with the friendly relationship in line with their sincere promise (*va'd-i şâdik*) and the former covenant (*'ahdi sâbiq*). Finally, Sultân Süleymân points out that keeping pledges and promises (*'ahd û peymân*) are a requirement for the Shahs' high rank (*Şâhân-i 'âli rütbet*).

Transcription

P-273b.

الْجَوَابُ

اعلى حضرت كردون بسطت فلك رفعت ملك خصلت ماه ماهيت
 عطار فطنت ناهيد عشرت خورشيد منزلت بهرام صولت برجيس

سعدت کیوان سَطوت ستارہ سیارہ سیادت¹⁹⁷⁶ اختر فیروز جہان
 افروز اسنان امارت قطب ملک دولت و مغالی خلاصہ ایام و لیالی
 مہر سپہر عزت و جلال بدرغالی قدر¹⁹⁷⁷ افق سعادت و اقبال بہجہ مجہ
 پادشاہی صبح ضیافت¹⁹⁷⁸ بخشای ملک شاہی مشرق انوار مکرمث دثاری
 مطلع آثار ایالت تاجداري نجابت و نباہت نہاد سکندر فطنت
 کسری معدلت کیخسرو کاوس شوکت قیصر و فریدون ابہت مسنداری
 حشمت و شہریاری زینت افزای اورنک کامکاری متمم مکارم الاخلاق
 التسنیہ مکمل میامن¹⁹⁷⁹ اوصاف الملیکیہ حاوی¹⁹⁸⁰ محاسن¹⁹⁸¹ منقبت
 ناشر مناشر محملت دولت مدار نصف شغار المویذ بتایید اللہ الموفق
 بتوفیق اللہ

P-274a.

بتوفیق افتاب مکت و جاہ طہماسب شاہ لازالت طوالع
 عزتہ فی مطالع السعادة مضيئة شارقة و ما برحت بخور حشمتہ
 فی بروج السیماکة لامعة بارقة¹⁹⁸² ہدایای¹⁹⁸³ تحایای وافیہ ضافیہ
 الاوصاف و سنایای ثنایای شافیہ زاکیہ الاطراف کہ محض خلوص
 محبت و مضافات و فرط صفای مودت و موافاتدن منشعب
 و منبعث اولور مصحوب قوا فل مضادقت و مشمول رواحل موافقت
 قلنوب¹⁹⁸⁴ ہدیہ محفل رفیع¹⁹⁸⁵ و تحفہ مجلس قلندقدن صکرہ¹⁹⁸⁶ آینہ¹⁹⁸⁷ ضمیر

¹⁹⁷⁶ ستارہ سیارہ سماء سیادت in *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*.

¹⁹⁷⁷ بدرغالی قدر in *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*.

¹⁹⁷⁸ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: ضیا.

¹⁹⁷⁹ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: محاسن.

¹⁹⁸⁰ اوصاف الملیکیہ الملیکیہ حاوی in *Muhâberat Mecmû'asr*.

¹⁹⁸¹ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: میامن.

¹⁹⁸² May the stars of his majesty be shined brightly in the signs of sayyidness, and the stars of his majesty be perpetuated in the places of happiness.

¹⁹⁸³ بارقة کی ہدایای in *Muhâberat Mecmû'asr*.

¹⁹⁸⁴ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: قیلنوب.

¹⁹⁸⁵ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: منبع.

¹⁹⁸⁶ قلندقدن صکرہ in *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*.

¹⁹⁸⁷ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: آینہ.

منیر جام جھان نما نظیر وجوه حسن تدبیرانده¹⁹⁸⁸ صورت پذیر و جاي کیر¹⁹⁸⁹

اولوب مشاغل انوار علوم غیبیه دن مقتبس و مستنیردر لایح

و روشن و واضح و میندر¹⁹⁹⁰ که تشبید بنیاد و داد و تجدید مواد اتحاد

ضوابط روابطه منوط و وسایل رسایله مربوط اولمغین روضات

حسن مخالصة و دوخات ین موانست اقطار اقلام محبت اعلام

و امطار ارقام مودت انجامله¹⁹⁹¹ سربسز و خندان تازه و ریان قلوب¹⁹⁹²

ارض روم¹⁹⁹³ بکلریکیسی آدمی ایله اول جناب عالی مناب¹⁹⁹⁴ سلطنت ماب ایالت

ایاب نور حدقه شاهی تور حدیقه پادشاهی لازالت شمس سعاده

مشرقه منیره و غصون سلطنته موروقه نک مجلس سامی لرنه¹⁹⁹⁵

محبت نامه کرامی کوندرلمش اییدی¹⁹⁹⁶ واروب وصول بولوب حقیقت مجاری

P-274b.

احوال و پیغام و جمله امور مصلح و محام اعلام اولندقدن صکره¹⁹⁹⁷

اول غره جبهه اقبال دره¹⁹⁹⁸ افسرا اجلالک نشاء¹⁹⁹⁹ روحانیده اولان

محبت جاودانلری²⁰⁰⁰ برق یمانی و کوکب درزی نورانی کبی مرایای اکوان

و مجالی اعیانده تابان و شعشه خورشید رخشان وش ساخت جنابده

تابان²⁰⁰¹ اولوب مشارالیه بکلریکی آدمی ایله نامه سامی یه²⁰⁰² جواب

¹⁹⁸⁸ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: تدبیرانده.

¹⁹⁸⁹ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: جایکیر.

¹⁹⁹⁰ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: معین.

¹⁹⁹¹ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: ارتسام ایله.

¹⁹⁹² سربسز و ریان وتازه وخندان قلوب: in *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: سربسز و خندان تازه و ریان قلوب.

¹⁹⁹³ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: ارضروم.

¹⁹⁹⁴ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: عالینجاب.

¹⁹⁹⁵ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: سامیلرینه.

¹⁹⁹⁶ کوندرلمشیدی: in *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: کوندرلمش اییدی.

¹⁹⁹⁷ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: اولندقدنصکره.

¹⁹⁹⁸ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: ذروه.

¹⁹⁹⁹ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: نشاء.

²⁰⁰⁰ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: جاودانی.

²⁰⁰¹ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: نمایان و درخشان.

²⁰⁰² In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: سامیه.

مستطاب انخطاب²⁰⁰³ کرامی²⁰⁰⁴ رقم زده کک دیر فصاحت تقریردر
 ارسال اولمغین آسعد ساغات²⁰⁰⁵ ایمین اوقاتده عزوصول شرف قبوله
 موصول اولوب مجدد مبنای قدیم²⁰⁰⁶ البناء الوداد و موکد قوانین
 لازم الا یفا اتحاد واقع اولدی مقدمه بلاغت استیعابده
 صحیفه صد²⁰⁰⁷ و صواب اوزره مرقوم کک براعت انتساب اولان
 عرض عوارض حالات و سوق فحوی کلماتدن استفاد اولدی که²⁰⁰⁸
 اول جناب غالی و مظهر مکارم و معالی نک²⁰⁰⁹ دایما²⁰¹⁰ نیت خیر
 امنیت لری²⁰¹¹ بر موجب احاسن صفات ارباب عزو دولت و محاسن
 سمات اصحاب جاه و مکنت همیشه مراعات شرایط اخلاص و ملاحظه
 ضوابط اختصاص ايله²⁰¹² بین الجانبین بنیان التحدک اشتدادنه و ارکان
 و دادک امتدادنه مصروف و معطوف ایمش هر آینه نتایج سوابق مخالفت
 و غزات سؤالف مضادقت مقتضی در که اول جناب نعم المآبک
 خصایل

P-275a.

خصایل²⁰¹³ حمیده و شمایل پسندیده لرندن دایما²⁰¹⁴ بونک امثالی آثار
 جمیله و اطوار جزیه صدور ایلته و درج درر مشحون و مضمون
 فصاحت مقررونده بایزیدک خصوصنده معتمد ویراد و معتقدی
 کارکنار ادملر کوندربله که ائله تسلم اولنوب لوح ضمیرده صورت

²⁰⁰³ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: آتجناب.

²⁰⁰⁴ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: کرامیکه.

²⁰⁰⁵ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: ساعاتده.

²⁰⁰⁶ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: قویم.

²⁰⁰⁷ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: سداد.

²⁰⁰⁸ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: اولیندی.

²⁰⁰⁹ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: معالینک.

²⁰¹⁰ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: دایما.

²⁰¹¹ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: امنیت لری.

²⁰¹² In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: اختصاص ايله.

²⁰¹³ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: خصائل.

²⁰¹⁴ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: دایما.

پذیر اولان حسن تدبیر نه ایسه ائکله عمل اولته دیو اشغار
 اولمش بناءً علی هذا امراء عالیشان²⁰¹⁵ سعادت اقراندن امیر الامراء
 الکرام کبیر الکبراء الختام ذوالقدر و الاجترام صاحب العز
 والاحتشام²⁰¹⁶ ولایت ذوالقدریه بکلرکیسی علی پاشا و خواص
 اعیان استان رفیع الارکندن باش قپوچی باشی اولان فخر الاماجد
 والاکارم جامع المحاسن و المکارم²⁰¹⁷ حسن آغا اول صوب مابه
 ارسال اولندیلر ان شاء الله تعالی عز²⁰¹⁸ حضور فایض الحبوره
 وصول یولداقلرنده مامولدرکه شرایط دوستی و محبت و روابط
 موثرت و الفت مرعی اولوب مطابق وعد صادق و موافق عند سابق
 بازید و درت اوغلنی انلره تسلیم ایدوب بو طرفه ارسال بابنده
 آثار الطاف عمیمه و اخلاق کریمه ظهور ایده که مورت
 تائید موافقت ووداد و باعث تضاعف موانست و اتحاد اولماق²⁰¹⁹
 محققدر بالجمله رغایت عهدو بیان و محافظت صدق و موافق

P-275b.

و ایمان ذمت بلند رتبت²⁰²⁰ شاهان عالی همته²⁰²¹ الزم و انسب
 در²⁰²² که سبب ترقه مغاش جمهور اولوب مجموع خلق عالم
 آسوده و پر حضور و کافه ذریات بتی آدم آرمیده و مسرور
 اولماق ائکله میسر و متصور اولما²⁰²³ همواره عزایم هم دریا
 شمیزه اهم و خاطر فیض مظاهرده مصمم اولان مراعات امور

²⁰¹⁵ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: عالی شان.

²⁰¹⁶ The Most august commander of the commanders, the most Great of the esteemed noblemen, possessor of might and honour, possessor of grandeur and magnificence.

²⁰¹⁷ The glory of the great and the gracious, and the all-encompassing of best deeds and morals.

²⁰¹⁸ May God Honor and dignity.

²⁰¹⁹ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: اولماق.

²⁰²⁰ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: همت.

²⁰²¹ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: رتبت.

²⁰²² انسبدر in *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: in انسب در.

²⁰²³ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: اوله.

سپناه و رعیت و مواسات حاجات اهالی مملکت در²⁰²⁴ تا که
 بین عدل و داد ایله احوال عباد طریق سداد اوزره اولوب
 جمله عباد²⁰²⁵ معمور و اباد اول²⁰²⁶ همیشه ورود وفود²⁰²⁷ عنایات
 ربانی و جنود سعود عطیات سبخانی ایله درجات غالیات
 دولت همایون و عزو سعادت روز افزون مستحکم و مستدام باد
 ابد الأباد حرز فی تاسع ربیع الاول سنه ثمان و ستین و تسعمایه²⁰²⁸

²⁰²⁴ مملکتدر in *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*:

²⁰²⁵ جمله بلاد in *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*:

²⁰²⁶ اوله in *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*:

²⁰²⁷ وفور in *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*:

²⁰²⁸ فی ربیع الاول سنه ۹۶۸ in *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*:

3.29. Document No.29

The Letter Written to Şâh Tahmâsb from Sulţân Süleymân about Yerevan and the Frontier of Kars

- *Sulţân Süleymân Cânibinden İrevân ve Kârş Sınırı İçün Şâh Tahmâsba Yazılan Nâmedür*
  - Ottoman Turkish
  - Pp. 282b.- 285a.
  - No date of correspondence
  - The document in the other *münşe'âts*:
    - i) *Mecmû'a-i Münşe'ât-i Ferîdûn Bey* (Vol. I), 1858, 635-636.
Title: *Kârş Ka'lesine Mute'alık Bâzı Hûşûşa Dâir Şâh Tahmâsba Gönderilen Nâme-i Hümayûnuñ Şûretidür.*
(The Copy of the Imperial Letter Sent to Şâh Tahmâsb About Some Matters of the Yerevan Castle)
    - ii) *Muḥâberât Mecmû'ası*, varak 113b-115a, 144-146.
Title: *Sulţân Süleymân Cânibinden İrevân ve Kârş Sınırı İçün Şâh Tahmâsba Yazılan nâmedür*
(The Letter Written to Şâh Tahmâsb on Behalf of Sulţân Süleymân About Yerevan and the Frontier of Kars)

Summary

This letter is about the borders of Yerevan and Kars between the two states. In the letter, praising Şâh Tahmâsb in a respectful way, including terms like the great human, worthy of Sultanate, Sulţân Süleymân mentions the Âmasiye agreement that had the consequences of peace and welfare (*şulḥ u şalâḥ*), and asks to maintain the borders like before. Sulţân Süleymân then complains about a Georgian commander, Verze for attacking and plundering some regions (*nâhiyes*) of one of his commanders, Baş açuk's county (a particular county or zone) and encroaching on the county of Ardahan. Then, Sulţân Süleymân asserts that Verze has sent some men to attack the county of Kars. Sulţân Süleymân claims that the frontier county before the [Âmasiye] agreement was their possession. The land and farms are registered in the the Ottoman Sultan's Register (*defter-i hümayûn*) as state-owned (*tîmâr*) and tenure (*ze'âmet*) for the cavalry of his servants (*sipâhî kullar*) and any enroachment can be considered the violation of their agreement. In addition to this, Sulţân Süleymân states that he has received the information on Verze's raid from the governor-general and the commander of the servants (*begler kulları*) who were in the frontier. However, Sulţân Süleymân states that he did not trust it until the same news were delivered by Şâh Tahmâsb's commanders (*begs*) like Şâh Kulu and Manşûr, among others, and then, he sent the news to Şâh Tahmâsb.

سلطان سلیمان جانبندن ایروان و قارص
سنورې ایچون شاه طهاسبه یازیلان نامه دُر

عالیجناب سلطنتاب عظمت قباب شوکت نصاب کمال²⁰²⁹

للدولة

للدولة و السلطنة و العظمة و الشوكة و العز و القبال شاه طهاسب
بهاذرخان ابديت ايام عزه و سلطنته²⁰³⁰ دعوات صالحات
شاهانه اتحادندنصره معلوم اول²⁰³¹ که چون تکفل امور خطيره
سلطنت و تحمل تکاليف عظيمه خلافتدن مقصد اقصى و مطلب
اعلى بودرکه جمهور ام و کافه خلق عالم که و دايع کارخانه
الهي و ثمره صنايع لطيف نامتناهي در کمال و حسن
جمعيت ايله اساس و حضور و ارامش وجبوره اولال²⁰³² که
موجب سعادت دين و دنيا و محض رضای خوشنودي
حضرت خدا جل و علا ايدوکی معلوم ارباب افهام و اصحاب البادر
و اول زمان که ممالك محميته اسلاميه دن²⁰³³ ديار اماسيه بارقه
منجوق رايات ظفرايات خسروانم ايله منور قلمش ايدي اول
فريدون کاوس سوکت نریمان طوس صولت جانبندن انتظام
اسباب صلح و صلاح جاتبين و استحکام قواعد مُحبت
و مضافات ما بين اقضای مرام²⁰³⁴ خير انجاملری اولمغن سده

²⁰²⁹ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: کمال.

²⁰³⁰ May his days of glory and reign be eternal.

²⁰³¹ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: اوله.

²⁰³² In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: اوله لر.

²⁰³³ اسلامیدن in *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: اسلاميه دن.

²⁰³⁴ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: مرام.

سَعَادَتِه یرار و مصلحت کذار²⁰³⁵ ایلچیلر کوز²⁰³⁶ کلمش ایدی واقعا
احاسن محاسن اهالی جاه و مکنت و اشرف اوصاف اصحاب دولت
حسن اتفاق و خلوص نیت و ین وفاق و صفای طویت ایدوکی

P-283b.

ارباب خردوکیاست و اصحاب عقل و فراسته خنی و خبی
دکدرعلی التوام فراید نظام عالم سلك قرارده پایداراولمی
قوت بنان سلاطین نامداره منوط و زمام فراغ و رفاه²⁰³⁷ اولاد
ادم دست مضادقت خواقین کامکار مربوط اولیکلکشلردر²⁰³⁸
بناء علی هذا اصلاح²⁰³⁹ و فلاح همکنان وفوزو نجاع عامه
عجزه و²⁰⁴⁰ مسلمانان ایچون طرفیندن رفع قواعد فتن و آوزار
و قمع مغاقد احوال اشرار منع تکالیف ما لایطاق ارباب ظلم
و نفاق اولماق²⁰⁴¹ اوزره عهد و میثاق ظهور و صدر اتمیش
ایدپکه²⁰⁴² حین صلحه حدود مملکت و سرحد ولایت نه کیفیت
اوزره ایشه اندن تجاوز اولنمیوب علی حاله ابقا اولنه ایدی²⁰⁴³
اول وقتندن برو²⁰⁴⁴ جمال صلاح خال و چهره حصول امال بعون
عنایت ذی الجلال بر وفق مبتغای بال مشهود و منظور و²⁰⁴⁵ مناشیر
جریان امور بر طبق رضا و سرور مزبور و مسطور اولوب
اسباب رامش و آرامش²⁰⁴⁶ عامه رغایا و کافه برایا محیا و مهنا²⁰⁴⁷

²⁰³⁵ مصلحتکذار in *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: مصلحتکذار.

²⁰³⁶ ایلچیکر in *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: ایلچیکر.

²⁰³⁷ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: رفاه.

²⁰³⁸ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: اوله کلمشدر.

²⁰³⁹ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: صلاح.

²⁰⁴⁰ Eجزه is not mentioned in *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*.

²⁰⁴¹ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: اولفق.

²⁰⁴² ایشدی که in *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: ایشدی که.

²⁰⁴³ ایدی is not mentioned in *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*.

²⁰⁴⁴ اولوقتندبرو in *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: اولوقتندبرو.

²⁰⁴⁵ و جریلن مناشیر in *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: و مناشیر.

²⁰⁴⁶ آرامش و آسایش in *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: آرامش و آسایش.

²⁰⁴⁷ مهنا و محیا in *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: مهنا و محیا.

بالجمله بساط انبساط بسیط زمینده مبسوط و امور جمهور
 واسطه مرحمت ایله مضبوط ایکن اول سرپرده اقبال لازال
 محفوظاً بالجلاله²⁰⁴⁸ متعلق بعض اشرار ناقص الافکار که قلب

پرعلتلی

P-284a.

پرعلتلی نور ایماندن خالی و محو و اسباب فتنه و فسادلری
 اصغاف و مضاعفدر خصوصاً طایفه حایفه کورجی دن²⁰⁴⁹ ورزه
 نام لعین انک کبی بی دین دایما²⁰⁵⁰ محرک سلسله فساد و غصیان
 و اهنک عناد و طغیاندن خالی اولیوب پیرایه فضل نامتناهی
 اولان امرا قوللرمدن باش اچوق²⁰⁵¹ ملکک ولایتندن نیچه ناحیه لرینی²⁰⁵²
 نهب و غارت و اهالیستنی قتل و خسارت ایللیوب خراب و ویران
 ایلمشدر و آردهان ولایتنه نه وجمله²⁰⁵³ تعدی ایلدوکی مشهور
 و مذکوردر و حالا قلعه قارصه دخی بغض ادم کوندریلوب
 ضبط ایلمک ملاحظه سی اولمش امدی قارص ولایتی قبل الصلح
 دفعاتله خدام والامقامدن بعضه²⁰⁵⁴ سنجاق طریقیه صدقه
 اولنوب و اکا تابع نیچه قرا و مزارع داخل دفتر همایون اولمغین
 سپاهی قوللروم بروجه تیار و زعامت متصرفلر اولوب اچینده اولر
 و طاملر یایوب قرار و ارام اتمشدر²⁰⁵⁵ اپکن سرحد ولایتده اولان
 بعض اشخاص مختلفه المملدن انلره خلل و زلل ایرشمک غایتده
 بدیع و بعید و خلاف رای سدپد ایدی امدی²⁰⁵⁶ عقود عهود ارباب

²⁰⁴⁸ May he be Be full of glory.

²⁰⁴⁹ خایفه کورجیدن in *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*:

²⁰⁵⁰ دائماً in *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*:

²⁰⁵¹ اچوق in *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*:

²⁰⁵² ناحیه لری in *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*:

²⁰⁵³ نوجمله in *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*:

²⁰⁵⁴ بعضی یه in *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*:

²⁰⁵⁵ اتمشدر in *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*:

²⁰⁵⁶ امدی in *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*:

جاه و جلال مرور شهر و ایامله²⁰⁵⁷ اختلال پذیر اولماق²⁰⁵⁸ مُخَالِدِر
پس مناسب بَلْکَه واجب در²⁰⁵⁹ که من بعد دَخِي بنیان مودّت و اتحاد اشتداد

P-284b.

و ارکان محبّت و وداد امتداد بولماق²⁰⁶⁰ اوزره دفع آثار ظلمت ایثار
ایدوب قارصه کلان صفار و کباری اول مَخْلَدِن²⁰⁶¹ قَالْدِرْمَق
بابنده شان مکارم نشانه لایق و سزاوار اولان مساعی جمیله
ظهور کله که موجب ازدیاد مواد و داد ایدوکی محلّ اشتباه دکدر
و سَوَالِف اِیَاْمَدِن سایه حایت خواقین مَعْدَلْت نشانده دَاخِلْ
اولوب و خلال دفاتر ولایت و ایالتلرنده مزبور و متحلّل²⁰⁶² اولان
قلاع و قُرّا²⁰⁶³ و اراضی یه اخردن تعرض و تجوز خلاف قوانین اعظم
سلاطین سَعَادَت²⁰⁶⁴ فریندر اول اسلوب مرغوبی صینانت باعث
بقا²⁰⁶⁵ اسباب سَعَادَت اولدوغی هر دم ملحوظ انظار ارباب بَصَائِر
و ابصار اولماق انسب والیق در²⁰⁶⁶ وَاِیَام سَلْطَنْتْمِدِه ریاض ملک
و مَلّت صرصر ظلم اهل فساد و تطاول ید مردم شَرّت نهاددن
مامون و مصون اولماق²⁰⁶⁷ و بالجمله رفع شرور و مناهی مفترضات
حُزْم پادشاهیدندر اما بو وقایع شنایعک²⁰⁶⁸ صَحّتی خبری سرحدده
اولان بکلرکیکلر و بکلر قوللرمک²⁰⁶⁹ مجرّد اعلاملری ایله اعتماد اولنماشدر

²⁰⁵⁷ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: اعوام ایله.

²⁰⁵⁸ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: اولماق.

²⁰⁵⁹ واجبدر in *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: واجب در.

²⁰⁶⁰ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: بولماق.

²⁰⁶¹ اولمخاندن in *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: اول مَخْلَدِن.

²⁰⁶² In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: متخلّل.

²⁰⁶³ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: قری.

²⁰⁶⁴ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: غیرت.

²⁰⁶⁵ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: بقای.

²⁰⁶⁶ والیقدر in *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: والیق در.

²⁰⁶⁷ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: اولماق.

²⁰⁶⁸ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: شایعک.

²⁰⁶⁹ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: قوللریک.

بلکه سزوك بکړکوزدن²⁰⁷⁰ شاه قولې و منصور و غېرېدن کندولره
کلن²⁰⁷¹ مکتوبلری عینی ایله بله کوندرمکین خبرک صحتی معلوم اولوب
اول صوب صواب نمایه اعلام و انها اولنمشدر باقی عهد و اوان
دولت

P-285a.

دولت و دور زمان حشمت ان حضرت²⁰⁷² لایزال از وصیت نقص
و زوال محفوظ باد برت العباد و بالتون والصاد²⁰⁷³

---

²⁰⁷⁰ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: بکړکوزدن.

²⁰⁷¹ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: کلان.

²⁰⁷² ان حضرت in *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: ان حضرت.

²⁰⁷³ For the sake of *Nûn* (the God who gives gifts to the believers and punishes the unbelievers) and *Şâd* (the God who is truthful in his promise to make people cross the bridge and arrests the oppressors in the interrogation).

Porch of Wisdom cultural institution, *The meanings of the letters "A", "Sad", "Qaf", "Kaf" and "Nun" in the narrations.*

The Copy of the Shah's Representatives' Letter Received by the Grand Viziers

- *Vüzerâ-i 'İzâm Câniblerine Şâhuñ Vükelâsından Gelen Nâmenüñ Şûretidür*
- Persian
- Pp. 291b.-296a.
- No date of correspondence
- The document in the other *münşe'ats*:
  - i) *Mecmû'a-i Münşe'ât-i Ferîdûn Bey* (Vol.II) 1858, 58-61.
Title: *Vüzerâ-i 'İzâm Câniblerine Şâhuñ Vükelâsından Gelen Nâmenüñ Şûretidür*
(The Copy of the Shah's Representatives' Letter Received by the Grand Viziers)
  - ii) *Muḥâberât Mecmû'ası*, varak 93b-98a, 153-157.
Title: *Vüzerâ-yı 'İzâm Câniblerine Şâhuñ Vükelâsından Gelen Nâme Şûretidür*
(The Copy of the Shah's Representatives' Letter Received by the Grand Viziers)

Summary

This letter was written by Şâh Ṭahmâsb's representatives (*vükelâ*) to the grand viziers (*vüzerâ-i 'izâm*) of Sultân Süleymân. In the letter, firstly, the representatives mentions the name of grand viziers, including grand vizier Rüstem Pâşâ, second vizier (*vazîr-i şâni*) Muḥammed Pâşâ, 'Alî Pâşâ, Pertev Pâşâ, and Ferhâd Pâşâ in an honorable way along with a suitable epithet (*alḳab*). Then, complaining about Sultân Süleymân, Şâh Ṭahmâsb's representatives assure that Ṭahmâsb would hand over Prince Bâyezid eventually. Moreover, Şâh Ṭahmâsb's representatives extend their apologies for being late in extraditing Prince Bâyezid, and they emphasize that Şâh Ṭahmâsb does not have any fault in this delay. Then, Şâh Ṭahmâsb's representatives complain that in the past 29 years, there had been only presumption and wrath (*gurûr u ğaḏab*), and unsympathetic (*bi-luṭfî*). The representatives again complain that six years after the [Âmasiye] agreement, envoy (*elçi*) and gifts (*peş-keş*) have been sent to the the exalted court (*dergâh-ı mu'allâ*) four times. However, there was not even an appreciation (*navâzeş*) from Sultân Süleymân, let alone bestowing (*baḥşiş*) and gifts (*in'âm*). The representatives also assert that Şâh Ṭahmâsb is as honest (*sâdik*), loving and caring (*dostadâr*) and friendly (*dolathâh*) toward Sultân Süleymân as nobody else. They continue that if Sultân Süleymân launches a campaign against them, there would not be anybody who would think about Bâyezîd and his sons and all the people would think about saving their own lives.

At the end of the letter, they ask the grand viziers to convey the letter's content to be worthy of Sultân Süleymân and guarantee the benevolence of Muslims. Finally, the representatives ask the grand viziers to take action in a way to maintain the peace and increase kindness and alliance.

Transcription

P-291b.

وزرای عظام جانب‌لر نه شاهک وکلا سندن کلان نامه صورت‌یدر

جلالاً للوزارة والايلة والعظمة والرفاة والرحمة

والعزة والاقبال رستم پاشا و زیناً للحکومة والابهة

والحشمته

P-292a.

والحشمة والشفقة والاجلال علی پاشا و شمساً لسماء المارة

والرفعة والدين محمد پاشا و کمالاً للدولة والسعادة والعز

والتمکين پرتو پاشا و نجماً للفلک المفاخر و المغالی فرهاد

پاشا دعایی که از محب ورودان صفا و انجلاً خواطر ارباب

محبّت و ولا در ضمیر و آیینۀ خاطر خطیر اصحاب دولت روی

نماید و ثنایی که از مطلع ظهوران تنابشر صُبَح سَعَادَت

چون پرتو مهر لامع بر صفحه عالم و عالمیان بی نقاب و حجاب

چهره کشاید مشحون بلطایف تائیدات ربّانی و مکنون بزوهر

جواهر عنایات سبحانی تحفه مجالس غالی و هدیه محافل

کرامی حضرات علیّة المراتب جلیّة المناقب اعنی وزرای²⁰⁷⁴

ضایب رای ممالک ارای مظاهر انوار تائیدات الهی مجال اثار

²⁰⁷⁴ وزراء: In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*.

عواطف و مراحم نامتناهی پادشاهی و سایل ایضال افضال
 مواهب سلطانی و سایل فیضان امطار سحاب معدلت و مرحمت
 سلجانی الذین هم ینایع الجود و الاحسان و مفاتیح الرحمة
 والامتنان مهدی²⁰⁷⁵ قوانین التصفه و العدالة بحسن تدابیر هم
 الصایبة مشییدی قواعد السلطنة و معاهد المملكة
 بوفور ارایهم الثاقبة **نظم** وزرای امیر صاحب رای

P-292b.

در تدابیر ملک عقده کشای همچو پیر خرد خجسته ضمیر
 چون دبیر فلك نكو تدبیر داده هر يك بلك سحر بیان
 انتظام عالم مهام عالمیان طیب انفاسشان²⁰⁷⁶ مروح روح
 جنبش كلك شان كلید فتوح خصوصاً حضرت من خصه الله تعالى
 بالنفس الزكية و الخصال المرضية و العنايةات الارلية
 و السعادات السرمدية اولهم و اعظمهم بحسب الرتبة والاقتدار
 اقربهم و اولیهم بالنسبة الى الحضرة العلیة من حیث الغرة
 والاعتبار حلال مشكلات الامور كفیله مصالح الجمهور
 و حضرات غالی مرتبات سامی درجات مدبری المور الامم ناظمی
 مصالح العرب و العجم موسسی میانی الغز و التمكن ناشری²⁰⁷⁷ اثار
 العدالة الخاقانية الى يوم الدين مفاخر الوزراء فی العالم مستخدمی
 ارباب السیف و القلم لازالت رشحات اقلامهم واسطة
 لانتشار اثار العدالة فی صفحات الايام و رابطة لانتظام امور

²⁰⁷⁵ In Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey: مهدی.

²⁰⁷⁶ In Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey: انفاس شان.

²⁰⁷⁷ In Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey: ناشدی.

الانام الى يوم القيام كدائنده حقاكه در همه حال صفحات
 خواطر بحكم و اشرفت الارض بنور ربها²⁰⁷⁸ باقلام اشعه مهر و محبت
 و ارقام لمعات موالات و مودت نكاشته ايم و لسان موافقت
 دروادی ان حسن العهد من الايمان بلطایف نكات مصادقت
 بیان

P-293a.

بیان و نفایس کلمات حقیقت نشان جاری داشته و لله الحمد
 و المنة²⁰⁷⁹ که بمیامن دولت روز افزون و برکات اثار مَعْدَلَتْ
 همايون حضرات پادشاهان صاحب قران²⁰⁸⁰ و سعادت قرین
 و حارسان حوزه دین مبین و فقههم الله تعالى لاعلا کلمة
 الحق في بساط الارضین همواره ریاض محبت و دوستی از زلال
 سلسال تحابوا في الله²⁰⁸¹ سرسبز و سیراب و غنچه کلبن مودت
 و یکانکی در هوای فضای اشد حباً لله²⁰⁸² شکفته و شادایست
 رجاء واثق وامل صادق که بوسیله بین جانبین و صفای
 طویت طرفین تا اوان يوم ينفع الصادقین صدقهم²⁰⁸³ ماثر
 و نتایج آن بروزکار فرخنده اثار ایشان بر عموم عالمیان

²⁰⁷⁸ [Az Zumar69]

وَأَشْرَقَتِ الْأَرْضُ بِنُورِ رَبِّهَا

And the earth shall beam with the light of its Lord

²⁰⁷⁹ Thank you for the goodness of God.

²⁰⁸⁰ صاحبقران in *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey:*

²⁰⁸¹ Love for the sake of God.

²⁰⁸² [Al Baqarah165]

أَشَدُّ حُبًّا لِلَّهِ

whom they love as they love God

²⁰⁸³ [Al Ma'idah119]

يَوْمَ يَنْفَعُ الصَّادِقِينَ صِدْقُهُمْ

the day when their truth shall benefit the truthful ones

فايض كردد ان شاء الله وحده العزيز²⁰⁸⁴ بعد ازاهد او ابلاغ

دعاء بی ریا مشهود ارای عالم ارای و مخطور خواطر خبرت²⁰⁸⁵

اتما میگردانید درین ولاکه منہیان سعادت نشان ایلچیان

بشارت رسان اعلیحضرت پادشاه جم جاه سلاطین سپاہ

سلیمان شان و داور دارا افسر سکندر نشان ظل الله الخالق

آیة من آیات الله على الخلاق سلطان البرین خاقان البحرین

خادم الحرمین الشریفین²⁰⁸⁶ رفع الله تعالى رايات سلطنته

P-293b.

معدلتہ علی فوق السّماء و جعل آیات رافته و رحمہ مکتوبہ

على صفحات البقاء²⁰⁸⁷ بدین صوب صواب شرف و ورود ارزانی

داشتند و بقر مجالست مجلس خلد آیین و محفل فلک تزیین

استسعاد یافته منشور سعادت جاوردانی و توفیع رفیع

سلیمانی اعنی کتاب صواب و خطاب مشکین نقاب مشتمل

بروفور تفقدات عنایات شاهانه مصحوب انعامات و تشریفات

خسروانه نسبت به بنده کان نقاب کامیاب اشرف اقدس اعلی

ہمایون شاہی ظلّ الہی²⁰⁸⁸ خلد الله تعالى ملکہ و سلطانہ²⁰⁸⁹ بمطالعہ

اشرف و اعلی رسانیدند و بر طبق کریمہ و ماعلی الرسول الا

البلاغ²⁰⁹⁰ مراسم ابلاغ حکم و فرمان و امر و اشارہ لازم الانقیاد

²⁰⁸⁴ If God the one almighty God willeth.

²⁰⁸⁵ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: جہرت.

²⁰⁸⁶ Shadow of God the Creator is one of God's ayat upon the creatures, Sultan of Al-Birin, Khan Al-Bahrain, Custodian of the Two Holy Mosques.

²⁰⁸⁷ May God raise the flag of her kingdom in the sky and record her (king) tenderness, kindness in history for always.

²⁰⁸⁸ Shadow of God.

²⁰⁸⁹ May the Almighty God perpetuate his kingdom and his reign.

²⁰⁹⁰ [Al Ma'idah99]

مَا عَلَى الرَّسُولِ إِلَّا الْبَلَاغُ

و الاذعان حضرت پادشاه سلیمان شان درباب سپردن
 سلطان بایزید و فرزندان بجای اورند از آنجا که مقتضای
 مراعات ادب پدر و فرزندپست بقبول آن اقبال و استقبال
 فرموده از صمیم دل و جان امتثال فرمودند و بمواهب و عطایای
 پادشاهی مفتخر و مباحی گشتند و کما ینبغی²⁰⁹¹ بمراسم شکر
 کزاری قیام و اندام نموده وظایف دعاکوی دولت
 روزافزون و مزید جاه و حشمت همایون تقدیم رسانیدند

وچند

P-294a.

وچندگاه که حضرات ایلچیان عظام بعزّ مجالست و مخاطبت همایون
 سرافراز بودند از آنجا که کمال قبول و قابلیت ایلچیان²⁰⁹²
 و حسن بلاغت و بیان ایشانست بنده کان نواب کامیاب اشرف
 اعلی را بصحبت موفور البهجت ایشان الفت و استینام²⁰⁹³ تمام حاصل
 کشته خصوصیات حالات و حکایات چندین ساله با ایشان
 تقریر فرمودند و معذرت توقف و تاخیری که بالضرّوه درین
 مرتبه در تسلیم سلطان بایزید و فرزندان واقع شده نواب کامیاب
 اعلی دران ماده تقصیری ندارند خاطر نشان ایشان فرمودند
 و در کتابات شریفه اعلی حضرت پادشاه سلیمان مکان نیز چنانچه
 لاشک مسموع سمع رضا و مقبول خاطر اقدس اعلی انحضرت خواهد
 بود مبین گردانیدند لاجرم عطف عنان عزیمت از شرح و بیان

Nothing is (incumbent) on the Messenger but to deliver (the message)

²⁰⁹¹ As was required.

²⁰⁹² In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: الچیان.

²⁰⁹³ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: استیناس.

ایمقوله نموده از روی دولتخواه و دوستی یکانکی مکشوف
 اراء ضاییه میکردد که مخفی نخواهد بود که اگر مدتها کسی از جانب
 پادشاهی شفقتها و عنایتها و نفعهای کلی یافته باشد و اتفاقاً
 اندک سعی در دولتخواه کند یا معدودی از مخالفان بدست
 آورد معهود نیست که سعی او را حقیر شمردند و کار او را بی اعتبار
 دارند بلکه او را با انواع شفقت و احسان در میان عالمیان

P-294b.

سرافراز میکردانند باوجود آنکه درین مدت بیت و نه سال
 از آن حضرت اعلی غیر از قهر و غضب و بی لطفی و مضرت و بی شفقتی
 و بی عنایتی چیزی دیگر بظهور نرسید و مع هذا درین شش
 سال که صلح واقع شده است و چهار نوبت ایلچی و پیشکش
 بدرگاه معلی فرستاد شده یک نوبت بنوازش خلعتی²⁰⁹⁴ هم سرافزار
 فرمودند چه جایی آنکه بخشش و انعامی فرمایند و بر اهل عالم
 واضح شد که ثواب کامیاب شاهی نسبت به اعلی حضرت پادشاهی
 شهنشاهی درین صورت بوجهی کمال صداقت و یکجہتی و خدمتکاری
 و دولتخواهی بظهور رسانیده اند که از دست کسی کمتر می آید
 و از زمان سلطنت خاندان غالی شان حضرات عالیات آل عثمان
 اسکن الله تعالی ارواح اجداد هم الکرام فی اعلی غرفات الجنان
 و خلاد ظلال سلطنة اخلافهم العالی الی انقراض الزمان²⁰⁹⁵
 هیچ فردی صد یک این خدمت بتقدیم نرسانیده باندک

²⁰⁹⁴ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: خلعت.

²⁰⁹⁵ May God the most high rest their souls and be in the highest classes of Paradise and their reign be continued in their descendants until the end of time.

مسابله که درین مرتبه شده بنابر ملاحظه انست که در نامه
 نامی اعلیحضرت شهنشاهی مسطور کشته مباداکه معنی
 دیگر بخاطر غاطر اورند و احتمال غیر دادند و سپردن در ضمیر
 منیر راه دهند حقا و بَعَزَةُ اللَّهِ تَعَالَى²⁰⁹⁶ که سبب تاخیران و منظور
 همان

P-295a.

همان است و ثم حقا که همان دیگر برارء ثاقبه پوشیده نماند که
 در هر مرتبه امر و اشاره و حکم حضرت پادشاه غالیجاء سکندر
 اشتباه شده تمامی آن بلطف و احسان و شفقت و مرحمت آن
 اعلیحضرت میسر میشود الانسان عبید الاحسان به به بعنف
 و درشتی بلکه بشیرین زبانی و لطف و خوشی توانی که
 فیلی بمویی کشتی و این معنی نیز بر ضمایر انجم نظایر ظاهر باشد که
 اگر ریایات همایون اعلیحضرت خاقانی سلیمانی جمت قرب مسافت
 ما بین و سهولت امد و شد رسل و رسایل طرفین ارباب بدینجانب
 عبوری فرمایند صلاح دولت و مقتضای مصلحت نخواهد بود
 چراکه باوجود جنبش کوه شکوه اعلیحضرت پادشاه انجم سپاه مردم
 این دیار از غایت صولت و سَطَوْتُ اُنْحَضَرْتُ پای تمکین و قرار²⁰⁹⁷ از جای
 رفته یاخود فرار نخواهد داد که آن اعلیحضرت بر لطف و شفقت
 آید زیرا که هرگاه که کوه عظمی از جای خود بحرکت دراید هر کس
 چشمی و عقلی دارد در برابر قرار نمیگیرد و بعد از آن هر کس
 مفید حیوة و عرض و ناموس شده هیچ آفریده ز فکر و اندیشه

²⁰⁹⁶ With the glory of Almighty God.

²⁰⁹⁷ In Mecmua-ı Münşe'ât-ı Feridûn Bey: فرار.

سپردن سلطان بایزید و فرزندان نمی ماند و همه بفکر احوال
خود مشغول خواهد بود و این مدعا²⁰⁹⁸ صورت امکان نمی یابد

P-295b.

و اصلا درین شایبه شك و شبهه نیست آنچه بخاطر خیرخواهان
واضح شده اینست که معروض شد مطموع و مامول از مکارم علیّه
حضرات عالیّات سامیات رفیع الدرجات انکه کیفیت
این حالات و خصوصیات بوجهی که لایق اصلاح اندیشی ایشان
و متضمن خیرخواهی مسلمانانست بقر عرض و شرف اصغا رسانید
و بنوعی در استحکام قواعد صلاح و وفاق و تشدید معاهد
محبت و اتفاق اهتمام فرمایند که مرور دهور و ایام انقضای
شهور و اعوام در بنیان ارکان آن شایبه زلل و عایله خلل
رآه نیابد ان شاء الله تعالی²⁰⁹⁹ چون زیاده برین تطویل و اطناب
مفضی بحراب و اسهابست مراسم آداب را التزام نموده بساط
انبساط را مطوی میدارند و از صوب املاط عطف عنان بیان را
بصوب دعای دوام ایام عمر و دولت از کواکب سعادت اثار
و انجم مهر انوار منعطف می سازند تا که از اطناب کیرد طبع ایشانرا
ملال بر دعا خواهیم کردن اختتام و اختصار همواره امثله امال
و امانی سلطانی بتوفیقات سعادت جاودانی ان دولتیاران
کامکار موثّق مزین همیشه ریاض دولت و کامرانی اعلی حضرت²¹⁰⁰
خاقانی ظلّ سبحانی به آبیاری آن سعادت‌مندان بختیار

²⁰⁹⁸ مدعا is not mentioned in *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*.

²⁰⁹⁹ If the the supreme God wills it.

²¹⁰⁰ اعلیحضرت: in *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*.

ناظر

P-296a.

ناظر و مرشح باد بالنتی و اله الطیبین الطاهرین الامجاد

و صَلَوَاتُ اللَّهِ وَ صَلَوَاتُ اللَّهِ وَ سَلَامُهُ عَلَيْهِ وَ عَلَيْهِمْ إِلَى يَوْمِ التَّنَادِ²¹⁰¹

---

²¹⁰¹ Peace be upon the Prophet and his pure and noble family, and peace and blessings of God be upon him and his family until the day of resurrection.

3.31. Document No.31

The Response

- *El-Cevâb*
- Ottoman Turkish
- Pp. 296a.-298b.
- No date of correspondence
- The document in the other *münşe'ât*:
  - i) *Mecmû'a-i Münşe'ât-i Ferîdûn Bey* (Vol.II) 1858, 61-63.
Title: *El-Cevâb*
(The Response)
  - ii) *Muḥâberât Mecmû'ası*, varak 98a-103a, 158-160.
Title: *El-Cevâb*
(The Response)

Summary

This letter was the response to Şâh Ṭahmâsb's representatives from the Ottomans' grand vizier, 'Alî Pâşâ carried by Cafer Sultân. In this letter, praising Şâh Ṭahmâsb's representatives, Ma'sûm Hân Safevî, Sevindik Beg, the head of the guards (*korucı başı*) and Şâh Kulu Halîfe, the chief seal-keeper (*mühürdâr*), 'Alî Pâşâ expresses gratitude and satisfaction. Then, the Ottomans' grand vizier emphasizes that they would not violate the [Âmasiye] agreement and they would continue the peace. The grand vizier explains that Şâh Ṭahmâsb's reason for complaining has been explained in the Imperial letter of Şâh Ṭahmâsb sent to Sultân Süleymân. Then, the grand vizier talks about the complaints of Şâh Ṭahmâsb's representatives about the 29 years of coercive relationship and not sending any gifts in return for the gifts sent four times during these years. He asserted that by the extradition of Bâyezîd gifts would be sent.

Finally, explaining Bâyezîd's uprising against his father in brief, the grand vizier ensures that they would pay wage at the end of their service according to the kindness and favor shown by the Padishah of Islam (*maṭlûb u marâm-i Pâdişâhân-i İslâm*).

Transcription

P-296a.

الجواب

غاليخاه وكالت دستكاه كمال التولة معصوم خان صفوى

و شوکت مناب شجاعت قناب معزالدولة سونديک
 يک قورچی باشي و دولت قرين سعادت ايين عمادالدولة
 شاه قولي خليفه مهردار آتدت ايام سعادتهم و دولتهم²¹⁰²
 دعوات ضافيات بلاغايات و مدحات وافيات بلانهايات
 اتحاف و اهدا قلندقدنصكره ضاير مرات نظاير خورشيد مظاهره
 انها مخلصان صادق الاعتقاد خالص الفواد بودركه اُستان
 عالمقدار عالم مداره شاه عاليجناب دولت ماب حضرتلري
 جانبدين وارد اولان مفخر اكارم و امائل مظهر محاسن و خصايل
 جعفر سلطان زيد قدره²¹⁰³ ايله بو محبتان بي اشتباهكر قبله
 جانب شريفكردن ارسال قلنان نامه نامي محبت نما و صحيفه
 كرامى مؤدت اتما اعز اوقات و اسعد ساعاتده شرف وصول و حسن
 قبوله مقارن قلوب²¹⁰⁴ ورود و دالودي باعث شوق نامعدود
 واقع اولوب رياض موانست و مصادقتى امطار تاكيد صدق

P-296b.

وصفايله سرسبز و مطرا بوستان الفت و مخالصى انهار تمهيد
 حب و وفايله محضر و غزا قلمشدر فحواى عنوان نزهت نشاني
 عنفوان اوان ربيع كجى تازه و خندان معنای هماشان
 دلستانى قواعد عقود عهدك استحکام بنيانى اموزنده
 سعى و اقدام نهايت مقصود و غايت مرام اولماق²¹⁰⁵ اشعار اولمش
 اراء جهان ارالرنه خفي دكلدرکه پادشاه اسلام ظل الله
 على الانام مد ظله العالى ما تغايب الياى و الايام²¹⁰⁶
 حضرتلرينك محافظه عهد و امان و رغايت عقد و پيمان

²¹⁰² May his state and felicity days be made endless.

²¹⁰³ May God increase his dignity.

²¹⁰⁴ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: قلوب.

²¹⁰⁵ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: اولماق.

²¹⁰⁶ May his exalted shadow be extended over creatures as the turning of nights and days.

قاعده قديمه مرضيه و طريقه بهينه سنیه لری اولوب هیچ
 بر زمانده طرف اخرده اثار نقض امان ظاهر و عیان اولماینجه²¹⁰⁷
 عنان عزیمتلی جانب خلافه منعطف اولمش دکدر من بعد
 داخی روابط صلح و صلاح که موجب فوز و فلاحدر مرور
 دهور و اعوام و کور شهور و ایامله بوجانیدن خلل پذیر
 اولماق احتمالی منقطع اولوب بو بی ریا مخلصلرکوز²¹⁰⁸ عَلَى التَّوَام
 بو امر سعادت انجامه کمال سعی و اقدامده دقیقه فوت اتمیوب
 اتمام مطالب و اکمال ماریکوزده²¹⁰⁹ تعصیر²¹¹⁰ و تهاون جایز²¹¹¹ و روا
 کورلمدوکی محقق ملاحظه اولنه بعد ما کتاب مسکین تقابکرده
 در زندان

P-297a.

در زندان اولان سلطان بایزید و فرزندان بودفعه ایلیچیان
 عالیشانه تفویض و تسلیم اولنراقده²¹¹² تاخیر و تسویه باعث
 و بادی حضرت شاه ذی انتباه دولت پناهک نامه همایون
 محبت مبادیلرنده مسطور اولان اموردن غیری دکدر
 من بعد امر لازم الاطاعه یه امثال مذکورلری تسلیم و ایضال
 مقرر و محقق اولوب لکن بو مرامک²¹¹³ اتمامی احسان و انعامله
 حاصل و میسردر یکرمی طقوز ییلدن برو قهر و غضبندن غیری
 سنه مشاهده اولنمیوب طرفیندن صلح و صلاح امري
 موکد و متمد اولالی التی یتلدرکه رعایا و برایا رفاهیت حال
 و فراغ نال ایله دعای خیره اشتغالده اوولوشاه غالیجاه

²¹⁰⁷ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: اولماینجه.

²¹⁰⁸ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: مخلصلرکوز.

²¹⁰⁹ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: ماریکوزده.

²¹¹⁰ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: تقصیر.

²¹¹¹ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: جائز.

²¹¹² In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: اولنمقده.

²¹¹³ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: امرک.

حضرتلرینک درت دفعه تحف و هدایایله ایلچیلر واروب
 بر دفعه خلعت فاخر و سعادت شغایر ایله مبتهج و مفتخر
 قلمادیر شویله که پادشاه عالمپناه حضرتلری تقریب رسل
 و رسایل ایچون شکوه و سطوتله دریای عبور ایده لر طایفه
 دیار عجمه دهشت و خشیت مستولی اولوب هر کس حفظ حیوة
 و عرض و ناموسی سوداسنه دو شوب سالف الذکر محبوسلری
 تسلیم و ادایه مجال اشتغال امر محال اولوب کمال اشکال حاصل

P-297b.

اولور بو خصوص توجیه وجیه و حسن تعبیر ایله عرض
 و تقریر اولنه دیو شرح و بیان اولمش ایله اولسه خواطر
 نیره یه روشن و هویدا درکه مرقوم محبوس مایوس وحشت
 مانوس بودیار جلیل الاعتبارده ایکن سعادتلو پادشاهمز
 اعترالله انصاره²¹¹⁴ حضرتلرینک اصناف عنایت بی شارلرله مقارنتله
 انواع مطالب و ماری اسعاف اولنوب نچه²¹¹⁵ دفعه دایره²¹¹⁶ ادبدن
 خروجی عفو و محوه مظهر دوشوب بحار نعمته مستغرق اپکن
 نعم نامتناهی نك شکر بلمیوب اهم واجباتدن اولان حرمت
 حقوق هتک اتمکین²¹¹⁷ عقوبت عقوق تعقیب ایلیوب نعمتی
 نعمته نهتی نکتبه مبدل اولوب جبلتنده اولان بغی عناده
 یاننده اولان اهل فسادک اضلال و اغواسی منضم اولماغله
 عصیان والدکه اکبر کبیردندر ارتکاب اتمکین کندونک
 و اکا همراه اولان اشقیانک²¹¹⁸ ادوکلری²¹¹⁹ خسران یوللرله کلوب

²¹¹⁴ May God increase her victories.

²¹¹⁵ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: نیچه.

²¹¹⁶ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: دائره.

²¹¹⁷ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: ایتمکین.

²¹¹⁸ ارتکاب اتمکین کندونک و اکا همراه اولان اشقیانک is not mentioned in *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*.

²¹¹⁹ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: ایتدکلری.

جانب حقندن جزالرين بولشدر بر معاند كه بخت نامساعد
 صاحبي اولاً²¹²⁰ اكاذل و نكبت متعاقب و متزايد اولماق²¹²¹ مقرر اولوب
 اهالي اسلامده مذكوره فوز و فلاح و نجات و نجاح²¹²² احتمال و ويرر
 كمسنه يوقدر انك كجي نكبت و بليت مستوالي اولاندن منفعت و منقبت
 مرجو

P-298a.

مرجو و مامول دكل ايدوكي اصحاب عقوله ظاهري و باهردر ذلت
 و مضرتي معين و همنشين اولنلره سرايت اتمكدن تحاشي
 و احتراز مهم فهم اولنور بوندن اسبق اول جانبلردن وارد
 اولان صحايف و رساييك برنده بو استان سعادتدن و ران
 ايلچيلره مذكورلرك تسليم اولماهي²¹²³ بابتده يمين سبقت ايدوكي
 اشارت و اشعار اولنمش ايله اولسه تاخير و تسويق اقتضا ايدجك
 طريقه سلوك اولنميو بيميلرنه²¹²⁴ حث و كفارة مترتب اولمايق²¹²⁵
 طور و اسلوب رعايت اولنوردی لكن اكثر مكتوبات مكنونات²¹²⁶
 طريق صلح و صلاح مسلك و مرعي اولماغي مشتمل شويله كه
 معتدبه ايلچيلركله تسليمده تخلف و توقف اولماز ديو اعلان
 و اعلام اولنوب زمان امن و اماندن بروجانبدن عهد و پيانه
 مغاير وضع صدور اتميوپ شاه عاليجاه و عزت دستكاه
 حضرتلرينك بو استانه سعادت اشيايه خلوص نيت و صفأ
 عقيدت ايله غايت محبت و حسن مودتلرنه پادشاهمز

²¹²⁰ اوله: In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*.

²¹²¹ اولمق: In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*.

²¹²² نكاح: In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*.

²¹²³ اولنمسي: In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*.

²¹²⁴ بيميلرنه: In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*.

²¹²⁵ اولميه جق: In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*.

²¹²⁶ مكنونات is not mentioned in *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*.

ابدالله تعالى دولته²¹²⁷ حضرتلرينك وفور اعتقاد و كمال اعتمادې

اولمغين نامه شريف پادشاهي و تشریف منيف شهنشاهي ايله²¹²⁸

مقربان حضرت و عاكفان بارگاه رفعتدن مقول عليه و معتدبه

P-298b.

ايلچيلر ارسال بيورمشلردى خواقين فحام و سلاطين عالي

مقامدن²¹²⁹ برفرده بو درگاه غايدن ايلچي كوندزلك واقع اولمشمدر

بو بابه اولان خدمت صغير و حقير عد²¹³⁰ اولنامق²¹³¹ اينا اولنميش

از باب صدق و صفا مياننده اولان جزئي خدمت كلي عد اولنامق²¹³² اخلاق

اسلاف و اوصاف اشرفدن ايدوكى اذهان اولى الاذعانه مخفي و مستور

دكلكن²¹³³ بونك كجى كثير و كبير خدمت صغير و حقير معدود اولماق²¹³⁴

احتمال عقلى دكلدر لكن قبل اتمام الخدمة تقديم اجرت

و شاييه دناءتدن شاهان سعادت نشانك علوق شانلري

مبرا و مصون اولماغين مكافات مكرمت غاياتلري هتكام

اتمام خدمته تاخير اولمشمدي شويلكه مين همت مساعدلكي ايله

مطلوب و مرام پادشاه اسلام نصرت پيام حضرتلرينك امر

جيليل القدرلري مستدغابنجه اتمام و انجامه ايرشه ملتسمات

و مبتغالري احسن وجوه و اكمل طرق اوزره ميسر اولدوغنه اصلاريب

و اشتباه يوقدر اول صدور منتظم الامور خدمتلرندن بو بابه

وفور سعي مشكور ظهور و صدور اتمك باعث انشراح صدور

و رافع ترح و فتور ايدوكى مخفي دكلدر باقى ايام زندگانشان

²¹²⁷ May God make your state eternal.

²¹²⁸ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: ايله is not mentioned in *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*.

²¹²⁹ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: عالقمادن.

²¹³⁰ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: حد.

²¹³¹ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: اولنمق.

²¹³² In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: اولنمق.

²¹³³ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: دكل ايكن.

²¹³⁴ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: اولمق.

---

²¹³⁵ For the sake of Nûn(the God who gives gifts to the believers and punishes the unbelievers) and Şâd (the God who is truthful in his promise to make people cross the bridge and arrests the oppressors in the interrogation).

Porch of Wisdom cultural institution, *The meanings of the letters "A", "Sad", "Qaf", "Kaf" and "Nun" in the narrations.*

Porch of Wisdom cultural institution, *معانی حروف «الف»، «صاد»، «قاف»، «کاف» و «نون» در روایات [The meanings of the letters "A", "Sad", "Qaf", "Kaf" and "Nun" in the narrations].*

The Written Letter from Sultân Süleymân to Şâh Tahmâsb After Removing Wine-houses

- *Sultân Süleymân Cânibden Meyhaneler Ref'inden Soñra Şâh Tahmâsba Yazılan Nâmedür*
- Ottoman Turkish
- Pp. 302a.-305b.
- No date of correspondence
- The document in the other *münşe'âts*:
  - i) *Mecmû'a-i Münşe'ât-i Ferîdûn Bey* (Vol.II) 1858, 11-13.
 Title: *Memâlik-i İslâmîyedekî Şerbet Hânelerin Ref'i Hikâyesiyle Tahmâsb Şâha Yazılan Nâme-i Hümayûnuñ Şûretidür*
 (The Copy of the Imperial Letter Sent to Tahmâsb Along With the Story of Removing Wine-houses)
  - ii) *Muḥâberât Mecmû'ası*, varak 123a-126b, 137-138.
 Title: *Sultân Süleymân Hân Cânibinden Mey-hânelerin Ref'inden Soñra Şâh Tahmâsba Yazılan Nâmedür*
 (The Written Letter from Sultân Süleymân to Şâh Tahmâsb After the Close-Down of the Wine-Houses)
- The document in the other sources:
  - i) *Motazam-i Naşerî* (Vol.II.)²¹³⁶
 Title: *Şûret-i Nâme-i Sultân Süleymân Hân*
 (The Copy of Sultân Süleymân Hân's Letter to the Shah)

Summary

The letter is sent by Sultân Süleymân to Şâh Tahmâsb after banning wine-houses (*meyhânes*) in the Safavid territory, carried by Hamza Sultân as Tahmâsb's envoy. In the letter, Sultân Süleymân states his satisfaction with the decision of closing wine-house centers as a necessity to fulfill Islamic law (*şerîat*) according to the religion of Islam. Then, Sultân Süleymân informs Şâh Tahmâsb about receiving news about an Ottoman Emir, Zeynel bey who forcibly sent away Birdost Kurds (*Biradost Ekrâdî*) from the central part of a town (*kasbe*) of Tesuç, and another Emir with the name of Emir Ömer who plundered a caravan on its way in Iraq for Hajj and Pilgrimage (*hacc u ziyâret*) and business. Sultân Süleymân assures that he would send Çavuşes for inspection and punish anybody who did that without considering who they were.

²¹³⁶ Muḥammad Ḥasan E'temâd as Saltāneh, *منتظم ناصری* [*Motazam-i Naşerî*], Ed, Mohammad Esmail Rezvani, Vol. II (Tehran: Donya-e Ketab, 1367 SH/ 1988 or 1989), 825-829.

Transcription

P-302a.

سُلطان سَلیمان جَانبدن میخانه لر رَفْعندن صَکره شاه طَهاسِبِه یازیلان نامه در

اطناب خیام رفعت و اسباب قیام حشمت حضرت عالی رتبت
 فلك مكنت شمسه ایوان عزت نیر آسان شوکت خدیو کامکار
 شهریار مكرمت شغار جمشید خورشید طلعت خاقان کیوان
 منزلت دارای تاج و تخت داور²¹³⁷ پیروز²¹³⁸ بخت خسرو فغفور فر
 شاه فریدون سیر واسطه عقد بختیاری نکین خاتم تاجداری
 همایون دولت مشتری سعادت جم جاه²¹³⁹ و نصف پناه والا صدر
 ویلند قدر طهاسب شاه لازالت شمس حشمت من افوا الاقبال
 نایره و ما برحت بدور دولته فی بروج السعادة دایره²¹⁴⁰ اوتاد
 شرف و عزت ایله مد و دامداد و اسعاد توفیق مینت ایله
 موفورو نامحدود²¹⁴¹ اولوب پرتو آفتاب شوکت و انوار ماهتاب
 معدلتلری لامع درخشان²¹⁴² و ساطع و تابان اولاتا صحایف جراید
 جهانی لطایف عوارف سبجانی موشح و مهدب و صفایح
 لوايح زمین و زمانی منایح فیوض آسمانی مرشح و مرتب قلا²¹⁴³
 قوایم مسند اقبال و دعایم رواق اجلال مستحکم و استوار و دائم²¹⁴⁴

²¹³⁷ داور is not mentioned in *Muḥâberât Mecmû'ası*.

²¹³⁸ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: فیروز.

²¹³⁹ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: جمجاه.

²¹⁴⁰ May the lights of his majesty be shined over the glorious horizon, and may the full moons of his state be live in the signs of salvation.

²¹⁴¹ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: معدود.

²¹⁴² لامع و رخشان in *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: لامع رخشان.

²¹⁴³ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: قبله.

²¹⁴⁴ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: دائم.

و برقرار اولاً²¹⁴⁵ بدایع روائع محبت و صنایع ذرائع تحیت که باعث
انفراح صدور ارباب حضور و موجب افتتاح ابواب سرور

P-302b.

و ارتیاح اصحاب دحور در نکاشته اقلام مودت ارقام
اولوب وساطت حمامه نامه ایله اول صوب مکرم کرامی و حرم
محترم نامی²¹⁴⁶ یه انهدانصکره²¹⁴⁷ انباء ضمیر حقایق سفیر و مرات
طبع منیر خورشید نظیر اولدر که مهب ریاح²¹⁴⁸ الفتدن نسایم
عنبرین شایم صدق ولاوزیده وریاض خلّتن ازهار حسن
عقیدت و وفا کشاده و دمیده اولوب دستیاری قاصدان
فترخ فال و واردان متاهل اقبال ایله مجموعه نوادر اشارات
و کنجینه جواهر عبارات کتاب بدیع المثل و خطاب مسرت
منال که رقوم الفاظ غزاسی مفاتیح کنون و نقوش سطور دلرباسی
مصایح رموز غره بیاضی دری رخشان کی لامع التور و سواد
مدادی مانند طره جعد حور معاهد معانی سی²¹⁴⁹ بدایع بلاغی
متضمن و قواعد بنیان بیانی²¹⁵⁰ اسلوب مرغوب فصاحت متقندر
احسن ازمان و اسعد اوانده مجالس انس روحانی یه ورود بولوب
محافل حب جاودانیده بهجت افزود واقع اولدی²¹⁵¹ درج درر
مکنون مفاوضه لطیفه براعت نموندن ظاهر اولان

²¹⁴⁵ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: اوله.

²¹⁴⁶ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: سامی.

²¹⁴⁷ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: انهدان صکره.

²¹⁴⁸ In *Muḥâberât Mecmû'as*: زیاح.

²¹⁴⁹ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: معانیسی.

²¹⁵⁰ مبانیسی in *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: بنیان بیانی.

²¹⁵¹ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: اولوب.

محایل²¹⁵² مصادقت و اتحاد و دلائل صدق فواد ملحوظ انظار اولی

الابصار اولوب عهود موالات حصین و شدید و عقود

مصافات

P-303a.

مصافات رکن و سدايد ايدوکی مفهوم و رسوخ و استحکام

مبانی وفاق تام ممتنع الزوال و الانضمام اولدوغی معلوم

اولدی واقعا شاهد حال صدق مال²¹⁵³ اول جناب عالی

لايزال محفوظاً بصنوف المغالی قبلندن ظهور و صدور سعی²¹⁵⁴

مشکور تعاقب ایام و ادواريله چهره روزکارده باقی و مذکور

اولقی محققدر لازمه شان مکارم نشان اصحاب هم علیه و شیم

رضیه²¹⁵⁵ بودر که صلاح کار دین و دنیایی همیشه اندیشه ایدوب

صدق ایمان عهد و پیمانی پیشه ایده لر که²¹⁵⁶ باعث نتایج عزت

منزلین و سبب سعادت داریندر فلاجرم²¹⁵⁷ بزوم²¹⁵⁸ دخی نیت خیر

امنیتیز متصدی مصالح ملک و ملت و منازم دین و دولتدر

عرصه علمی اشراق اشعه عدل ايله روشن و شغار²¹⁵⁹ شرع

مطهر ايله محلی اتمک²¹⁶⁰ اتم واجبات و اتم مهماتدندر زیرا هر

سلطان عادل و ملک دانای²¹⁶¹ دل که ساعی مغالم دین و راعی

²¹⁵² In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: محایل.

²¹⁵³ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: مقال. In *Muḥâberât Mecmû'ası*: معال.

²¹⁵⁴ صدور ایدن سعی in *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: صدور سعی.

²¹⁵⁵ و ارباب شیم رضیه in *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: و شیم رضیه.

²¹⁵⁶ is not mentioned in *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*.

²¹⁵⁷ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: لاجرم.

²¹⁵⁸ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: بزم.

²¹⁵⁹ روشن و مجلی وشعار in *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: روشن و شغار.

²¹⁶⁰ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: اتمک.

²¹⁶¹ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: دانا.

مراسم شرع مبین اولوب مالک زمام مهم انام و ماسک
 عنان احکام امرو نهی اهل اسلامدر²¹⁶² هر اینه مراعات جانب
 اوامر و حمایت اسالیب مکارم ماثره سعی اکید و جهد جمید
 اتمک²¹⁶³ انسب و اوجبدر که وقابت نظام مملکت مراقب نسق

P-303b.

شریعت و صیانت صلاح و جمعیت محافظت ارکان سنه
 مربوط ابتغاء رضا فضل نامتناهی امضاء نوامیس و فرمان
 الهی یه و بقاء قواعد کجانداری و دین پناهی²¹⁶⁴ اقتداء سنن سنن
 حضرت رسالت پناهی یه منوطدر لابد اجراء قوانین شریعت
 شریفه غزا و احیاء معلم ملت حنفیه بیضا مطلب اعلی
 و مقصد اجلی و اقتضاء²¹⁶⁵ آثار صحابه کرام و تابعین و اتباع
 اطوار ائمه دین و هداة محدثین²¹⁶⁶ سبب جمیع سعادت نشاتین
 اخری و اولی و شرعا و عقلا افضل و اولی در وموجب
 تلفیق اسباب استبقا عزت دین و دنیادر نور حق و یقین²¹⁶⁷
 ایله روشن اولان خرد عاقب بین قتنده ظاهر و مستبین درکه
 خواقین دیندار و سلاطین شریعت شعار هر بارکه
 صفحه اکناف و اطراف دیاری چرک شرک و خاشاک الحاد
 و فساددن تیغ ابدار ایله تطهیر و پاک ایده لر اقتضا جبلت
 عادلانه اوزره ساحت مملکتی دخی انوار عدالتله مستنیر

²¹⁶² احکام امرو نهی اسلامدر in *Muḥâberât Mecmû'ası*: احکام امرو نهی اهل اسلامدر

²¹⁶³ موفقور اتمک in *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: اکید و جهد جمید اتمک

²¹⁶⁴ دولت دستکاهی in *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: دین پناهی

²¹⁶⁵ اقتفاء in *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*:

²¹⁶⁶ مهتدین in *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*:

²¹⁶⁷ نورحق بین و یقین in *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: نورحق و یقین

و تابناك اتمك لازم و منحم در²¹⁶⁸ و رفع اسباب شر و شور قمع الات
فسق و فجور²¹⁶⁹ اقدم شرائط مسلمانی و الزم ضوابط جهانبانیدن اولمشدر
زیرا خوای بشارت مودای کلام معجز نظام ربانی و مضمون هدایت مشحون
تنزیل

P-304a.

تنزیل واجب التبجیل سبحانی و من یطع الله و الرّسول فاولیک
مع الدّین انعم الله علیهم²¹⁷⁰ اوزره اطاعت و فرمان بّرداری
باعث نیل مرضات حضرت باری و بشرای فمن تبع هداى فلا
خوف علیهم ولا هم یحزنون²¹⁷¹ زمره اهل ایمان و فرقه اصحاب
عرفانه مسرت افزای²¹⁷² و هدایت نموندن لاجرم ابناء زمانك²¹⁷³ بنت
العنبدن دست²¹⁷⁴ و امّ الحنایثی تعاطی و تناولدن منع²¹⁷⁵ و فمن شرب
منه فلیس منی²¹⁷⁶ مضمونی اوزره زجر وردع اولندیلر زیرا مشمول
انظار اصحاب اعتباردر که شغف باده خرمن زندکائی باده
ویرور ینالّه لاله کبی ساغر دلی تهی و ساده اولنلر شراب
طهور ایله مالامال اولمغه مستعد و اماده اولور و دَرَد

²¹⁶⁸ منحمدر: in *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey* منحم در

²¹⁶⁹ فجوره: In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*

²¹⁷⁰ [An Nisa"69]

وَمَنْ يُطِيعِ اللَّهَ وَالرَّسُولَ فَأُولَٰئِكَ مَعَ الَّذِينَ أَنْعَمَ اللَّهُ عَلَيْهِمْ

And whoever obeys God and the Messenger, these are with those upon whom God has bestowed favors

²¹⁷¹ [Al Baqarah38]

فَمَنْ تَبَعَ هَٰذَايَ فَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ

then whoever follows My guidance, no fear shall come upon them, nor shall they grieve

²¹⁷² In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: بخشای

²¹⁷³ زمانك سیم و سبای بنت: in *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: زمانك بنت

²¹⁷⁴ دست تناولی رفع و امّ الحنایثی: in *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: دست و امّ الحنایثی

²¹⁷⁵ تناولدن منع: in *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: تناولدن منع

²¹⁷⁶ [Al Baqarah249]

فَمَنْ شَرِبَ مِنْهُ فَلَيْسَ مِنِّي

whoever then drinks from it, he is not of me

خم خمار و درد و الم خمار شرابك شراب²¹⁷⁷ اولدوغنه هوشیار
 فطنت دئارتقنده اعدل کواهدر اخیبناء عمر سَیلِ عَرْمُ کی انکله
 منهدم و خراب اولماسنی بی اشتباهدر اهل هوانک ضمیرنده آخردمده
 ندامت و وادر دست رس هوا اولنر²¹⁷⁸ تباہ روزگار اولدوقلری
 اصحاب اهتباہ یاننده ظاهر و هویدا در هر لهوده هول مکنون هر هو سه
 سهو مقروندر چنک و ربابک صریری هَبَا ارباب غنانک صداسی²¹⁷⁹
 محض هوادر مرتکبان مناهی و ملاهی نک روز حسرتده دود آهی

P-304b.

ظلمات بعضها فوق²¹⁸⁰ بعض اولماسی معین و منهم ظالم لنفسه²¹⁸¹
 نص میبندده²¹⁸² اهل فجور کندیلره جور موفور اتدوکی مبین در
 پس صاحب ایمان کامل خرد مند غافله واضعدر که حدیث بشارت
 توریث من لم یتغنّ بالقران فلیس منی²¹⁸³ مصداقی²¹⁸⁴ اوزره صغیر
 مقریان مقربان²¹⁸⁵ درگاه وندای مسرت افزای اشهد ان لا اله الا الله²¹⁸⁶
 مشنف اسماع جان و مشرف صباخ جنان اولوب²¹⁸⁷ نعره های و هوده
 کچن عمر بیپوده یه پیشمان اولورلر هر جوان ضادق عزیمت چون

²¹⁷⁷ شراب که شراب in *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: شرابك شراب.

²¹⁷⁸ ندامت حسب حاللری اولوب in *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: ندامت و وادر دست رس هوا اولنر.

²¹⁷⁹ صداسی هبا و اربابنک غناسی in *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: صریری هَبَا ارباب غنانک صداسی.

²¹⁸⁰ [An Nur40]

ظَلُمْتُ بَعْضَهَا فَوْقَ بَعْضٍ

a cloud, (layers of) utter darkness one above another

²¹⁸¹ [Fatir32]

فِيهِمْ ظَالِمٌ لِّنَفْسِهِ.

But of them is he who makes his soul to suffer a loss

²¹⁸² In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: مصداقجه.

²¹⁸³ Anyone who does not recite the Quran in a pleasant tone is not from me.

²¹⁸⁴ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: منهومی.

²¹⁸⁵ مقربان is written one times in *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*.

²¹⁸⁶ I testify that no God but God.

²¹⁸⁷ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: اولهیوب.

الف مستقیم میان جانندن محراب مناجاتده قائم و هر پیر خمیده
 قامت اثناء²¹⁸⁸ عبادتده مقیم و دال مثال دغا اوزره ملازم اولوب
 مجامع رود سرود یرنه²¹⁸⁹ جوامع عبادتده ورود حمد و درود ازاء²¹⁹⁰
 نغمت بم وزیرده زمزمه صلوات تسبیح و تکبیر صوامع سوامعه²¹⁹¹
 جای کیر²¹⁹² اولشدر بحمدلله تغالی و منه المته والالاء²¹⁹³ که
 سکان ممالک محمیة اسلامیة صینت عن الافات و البلیة
 بشرایف المواهب السنیة السبحاتیة صدوق طویت و خالص نیّت
 ایله اجتناب رذایل²¹⁹⁴ حصایل قبایح و سیئات ولایزال²¹⁹⁵ امتثال
 وجوه طاغات و قبول نضایح و اطاعتده²¹⁹⁶ سعی محمود و بذل مجهود
 اتمکده²¹⁹⁷ در لایحه صفحه نال خیر مال اجراء اوامر و نواهی الهیه
 و اظهار

P-305a.

و اظهار شعایر شرایع نبویّه در علیه افضل الصلوة و التحیة²¹⁹⁸
 هر اینه حضرت ربّ ذی الجلال²¹⁹⁹ و ملک متعال جلّ عن الاشباه
 والامثال²²⁰⁰ رضاً خیر اقتضا سنی ابتغا ایدنلرؤک منجوق رایات

²¹⁸⁸ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: انتساب.

²¹⁸⁹ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: یرینه.

²¹⁹⁰ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: واثاء.

²¹⁹¹ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: مسامعه.

²¹⁹² In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: جایکیر.

²¹⁹³ Glory be to God for his blessings and graceful.

²¹⁹⁴ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: رذائل.

²¹⁹⁵ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: لایزاله.

²¹⁹⁶ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: عبادتده.

²¹⁹⁷ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: اتمکده.

²¹⁹⁸ The best prayer and salutation for him.

²¹⁹⁹ The Illustrious Lord, Lord of Majesty.

²²⁰⁰ The most high God who transcends comparison and example.

اقبال و اعلام جاه و جلاللین قضای کردون محال منهای امالده
 افراخته و نمایان و شوارق ایات توفیق لمغالتلین افق صبح
 تأییددن غایت ارتفاع تأیید ایله رخشان و تابان قلمق²²⁰¹ بفضلله
 الاوفر میسر و مقرردر و مطاوی کلام محبت انجام²²⁰² و فحوی
 پیام صداقت فرجامده²²⁰³ بعض قضایا انها اولنوب برادوست اکرادی
 زینل بک ادملری قصبه طسوج دن کوچ ایدوب²²⁰⁴ کندو اولکالرنه²²⁰⁵
 الحاق اتدوکی²²⁰⁶ و نیت حج و زیارت و قصد کسب و تجارت ایچون
 سمت عراقه وارد اولان قافله یه امیر عمر مانع اولوب بعده
 نهپ و غارته جسارت ایله خیلی خسارت اولندغی²²⁰⁷ انباء اولمش
 امدی²²⁰⁸ بو خصوص ایچون زینل بکه و امیر عمره فرمان قضا جریان ایله
 منبیاں اوامر عالیشان اولان چاوشلر کوندریلوب بو قضیه
 مرضیه²²⁰⁹ یه اصل و مبادی و ظهور شروره²²¹⁰ باعث و بادی کیملر اولوب
 وجه و سبب نه ایدوکنه جواب اولمشدر که موجب فتنه
 و فساد اولانلره²²¹¹ لایق و سزا اولدوقلری اوزره عتاب و جزا

P-305b.

²²⁰¹ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: قلمق.

²²⁰² In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: ارتسام.

²²⁰³ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: انجامده.

²²⁰⁴ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: ایتدیرب.

²²⁰⁵ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: اولکه لرینه.

²²⁰⁶ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: ایتدوکی.

²²⁰⁷ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: اولندیغی.

²²⁰⁸ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: ایمدی.

²²⁰⁹ قضیه غیر مرضیه in *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: مرضیه.

²²¹⁰ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: صدورینه.

²²¹¹ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: اولنلره.

اولنه که صیانت موثیق ذات²²¹² البین²²¹³ و حمایت جوانب طرفینده²²¹⁴

سعی و اقدام و جلّ اهتماملری مبذول اولوب اصلاً جائده

ادبدن خروج و عدول اتمیه لر و رساننده نامه نامی برارنده

صحیفه کرامی قدوة الاماجد و الاعیان عمدة الامائل والافران

حمزه سلطان دام مجدر²²¹⁵ تمهید وضوابط شریطه و تیره²²¹⁶ اتحاد

و تشید روابط طریقه سلیقه²²¹⁷ و داد ایدوب اداء روایت

موالات و ایفاء قواعد وفادت²²¹⁸ و مضافاتدن صکره یمن

عنایت و حسن اجازتله مشمول انظار قبول و اقبال اول صوب

عزت انتساب و رفعت قبا²²¹⁹ به توجیه و ارسال اولندی

همیشه سراق شوکت و سغادت و بارگاه حشمت و مکنّت

در عرصه مجد و عزّت قائم²²²⁰ و اساس دولت و بنیان سیادت

بتایید و تایید مستحکم و دائم²²²¹ باد بالتقی و آله الامجاد

²²¹² In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: ذات.

²²¹³ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: البینده.

²²¹⁴ is not mentioned in *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*.

²²¹⁵ May his glory be perpetuated.

²²¹⁶ وثیقه. In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: و تیره.

²²¹⁷ روابط سلیقه. In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: روابط طریقه سلیقه.

²²¹⁸ وفا. In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*:

²²¹⁹ منا. In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*:

²²²⁰ قائم. In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*:

²²²¹ دائم. In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*:

3.33. Document No. 33 (Campaign Diary)

Detail

The Description of the Encampments Where Sheltering-the World Padishah Crossed Over From the Sea to the Maḥmîye of Istanbul for Wiping the Head of Red-Heads Şâh Tahmâsb Off From the Face of Earth

- *Tafşîl*
Manâzil ve Kazâyadur Ki Pâdişâh-i 'Âlem Penâh Re'îs-i Mülhidîn Kızılbaş Şâhı Tahmâsbîñ Vücudunu Şafha-i Rüzgârdan Hak Eylemek İçün Deryaden Sa'detle 'Ubur İdüp Maḥmîye-i İstânbula Gelince Vâk' Olan Ehvâlî Beyan İder
- Ottoman Turkish
- Pp. 160a.-186b.
- No date of correspondence
- The document in other *münşe'âts*:
  - i) *Mecmû'a-i Münşe'ât-i Ferîdûn Bey* (Vol.I), 1858, 584-598.
Title: *Tafşîl-i Manâzil ve Kazâyadur Ki Pâdişâh-i 'Âlem Penâh*
(The Details of the Encampments, Which Sheltering-the World Padişâh [had been])
- The document in the other sources:
  - i) *Beyân-ı Menâzil-i Sefer-i 'Îrâkeyn-i Sultân Süleymân Hân*²²²²
(Description of the Encampments on the Campaign to the Two Iraqs, *Iraq-i Ajam* and *Iraq-i Arab*)

Summary

This campaign diary explains Sultân Süleymân's campaign against the Safavids from 1534-1536. This campaign is known as a travelogue of the Two Iraqs (*Sefer-i 'Îrâkeyn*) as well. In this diary campaign, Sultân Süleymân leaves Istanbul on the 28th zilka'de 940 AH /20 June 1534. Passing some encampment houses, he finally arrives in Tabriz on the 18th of *Rebi'ülevvel* 941 AH / 27 September 1534. He chases Şâh Tahmâsb, but Şâh Tahmâsb prefers not to confront him face to face on the battlefield. Sultân Süleymân goes on until Soltaniyeh. Due to heavy snow and severe cold, Sultân Süleymân leaves Soltaniyeh to Baghdad visiting Abhar, Dargazin, Hamedan and Qasr Shirin and Hânkin. He arrives in Baghdad on the 1th of *Cemâzil-âhîr* 941 AH/ 18 December 1534. Staying in Baghdad for a while, he leaves to Tabriz again and arrives there on the 28th of *Ramadan*, 941 AH / April 2, 1535.

Finally, he leaves Tabriz with İbrâhim Pâşâ and arrives in Istanbul on the 14 Receb 943 AH/ 6th January 1537. It should be noted that in the middle of this journey, Sultân

²²²² Nasuhî's-Silahi (Matrakçı), *Beyan-ı Menâzil-i Sefer-i Irakeyn-i Sultan Süleyman Han* (Ankara : Türk Tarih Kurumu Basıevi, 1976).

Süleymân visits the shrines of Mevlana Jalaluddin Rumi, Shams-i Tabrizi, Imam Ali (the first Imam to the Shiites), and Imam Hussein (the third Imam to the Shiites).

Transcription

P-160a.

تفصیل

منازل و قضايا که پادشاه عالم پناه رئيس مُلجدين
قزلباش شاهي طهاسبك وجودني صفحه روزگاردن
حك ايلمك ايچون دريادن سعادتله عبور ايدوب
محيمته استانبوله كلنجه واقع اولان احوالي بيان ايدر
و سفر مزبور بين الجهور عراقين سفري ديمكله معروف
ومشهوردر الواقع في ٢٨ ذي القعدة في ²²²³١ خريزان سنه ٩٤٠
يوم الخميس في ٢٨ ²²²⁴منه اسكودرده قونلديلر ²²²⁵
يوم الجمعة في ٢٩ منه اوتوراق يوم السبت غره ذى الحجه اوتاق كندي
يوم الاحد في ٢ منه مال ديه قوناغنه
يوم الاثنين في ٣ منه تكفور چايري قوناغنه زياده يغمورياغدي
يوم الثلاثاء في ٤ منه كليويره ²²²⁶قوناغنه يوم الاربعاء في ٥ هرکه قوناغنه
يوم الخميس في ٦ منه سازلو دره قوناغنه
يوم الجمعة في ٧ منه ستاره كوپروسي قوناغنه
يوم السبت في ٧ منه قازقلو دره قوناغنه
يوم الاحد في ٩ منه دكيلو طاش قوناغنه
يوم الاثنين في ١٠ منه اوتوراق روزعيد

²²²³ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: ١١.

²²²⁴ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: غره.

²²²⁵ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: قونلدى.

²²²⁶ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: ككبوزه.

P-160b.

يوم الثلاثاء في ١١ منه پانبوقچي²²²⁷ قوناغنه
يوم الاربعاء في ١٢ منه يكي شهرى²²²⁸ قوناغنه
يوم الخميس في ١٣ منه اوتوراق دوه لرياغلندي
يوم الجمعة في ١٤ منه آق بيق قوناغنه
يوم السبت في ١٥ منه اشن قوناغنه
يوم الاحد في ١٦ منه بوزايوك يوم الاثنين في ١٧ منه ايزا وكي قوناغنه
يوم الثلاثاء في ١٨ منه ايلجه قوناغنه
يوم الاربعاء في ١٩ منه ابتداء تموزكوتاهيه يغمورياغدي
يوم الخميس في ٢٠ منه يوم الجمعة في ٢١ منه
يوم السبت في ٢٢ منه اتاق كندي
بعضي قاضيلرك خلقن سوروب المالوطاغن شكار ايجون بو اوج
كون مقيم²²²⁹ اولندي يوم الاحد في ٢٣ منه
التون طاش قريه سى قربنده قونلاي زياده بعيد منزلدر
يوم الاثنين في ٢٤ منه اوتوراق اولوب المالوطاغى اولاندي
يوم الثلاثاء في ٢٥ منه ايرت قريه سنه يوم الاربعاء في ٢٦ منه قره حصار قوناغنه
يوم الخميس في ٢٧ منه قزىل²²³⁰ كليسا قوناغنه
يوم الجمعة في ٢٨ منه سلام عليكم قوناغنه
يوم السبت

P-161a.

يوم السبت في ٢٩ منه اسحاقلو كچيلوب كول بشنده قونلاي
يوم الاحد في ٣٠ منه آقشهرده قونلاي

²²²⁷ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: پاموقچي.

²²²⁸ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: يکشهرى.

²²²⁹ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: شكار.

²²³⁰ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: قزل.

پاشایله کیدن عز بیله اغاسی علی اغا کلوب وان

ووسطان و نیجه قلعه لر فتحی خبرین کتوردی

یکون یوم ۲۳²²³¹ منزل

شهر محرم الحرام سنه ۹۴۱

یوم الاثنين غره منه اوتوراق یوم الثلاثاء فی ۳ منه اوتوراق

یوم الاربعاء فی ۳ منه اوتوراق یوم الجمعة²²³² فی ۴ منه آرق قوناغنه

یوم الجمعة فی ۵ منه ایلغول قوناغنه یوم السبت فی ۶ منه زکی قوناغنه

یوم الاحد فی ۷ منه کلیمج بلی قوناغنه یوم الاثنين فی ۸ منه قونیہ شهرینه قونلیدی

پاشادان اولاق کلوب فتح اولنان قلاک مفتاحلریم کتوردی

یوم الثلاثاء فی ۹ منه اوتوراق

پادشاه حضرتلری مزار شریف مولانای وارب زیارت ایلدی

یوم الاربعاء فی ۱۰ منه قرق پیکار قوناغنه

یوم الخميس فی ۱۱ منه قره جه طاغک پیکاری باشنه

یوم الجمعة فی ۱۳ منه قباغک اقچه شارنه

یوم السبت فی ۱۳ منه اوده قوناغنه

P-161b.

یوم الاحد فی ۱۴ منه اق ایوک قوناغنه

یوم الاثنين فی ۱۵ نقره زن چارینه بعید قوناقدر

یوم الثلاثاء فی ۱۶ منه باصدینه قریه سنه

یوم الاربعاء فی ۱۷ منه دولو قره حصار قوناغنه بعید منزلدر

یوم الخميس فی ۱۸ منه بوغاز کوپری قوناغنه غایت بعید منزلدر

یوم الجمعة فی ۱۹ منه قیصریه قوناغنه

یوم السبت فی ۳۰ منه ابتداء اغستوس اوتوراق

²²³¹ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: ۳۱.

²²³² In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: خمیس.

يوم الاحد في ٢١ منه بارصمه قريه سي كچيلوب

صارمساقلو صوينك كنارنده قونلدي

يوم الاثنين في ٢٢²²³³ منه چبق خاني قوناغنه غايب بعيد منزلدر

يوم الثلاثاء في ٢٣ منه كدك خاني قوناغنه

يوم الاربعاء في ٢٤²²³⁴ أسكوقچی خاني قوناغنه

يوم الخميس في ٢٥ منه لطيف خاني قوناغنه

سرعسكر حضرتلري بوكون تبريزه وارمشلر

يوم الجمعة في ٢٦ منه دانشمندلو قوناغنه

يوم السبت في ٢٧ منه سيواس ياشل²²³⁵ باشند ايلچی كلدي

يوم الاحد في ٢٨ منه اوتوراق يكيچيري اغاسی ايلرويه کوچدي

الا يوم²²³⁶

P-162a.

يوم الاثنين في ٢٩ منه اتوراق

يوم الثلاثاء في غرة صفر²²³⁷ سنه ٩٤١ في ١١²²³⁸ اغستوس اتوراق

يوم الاربعاء في ٢ منه قوشچی حسن چايرنه²²³⁹ ايکی قوناق بير اولدی²²⁴⁰

يوم الخميس في ٣ منه قوج حصار چايرينه اصل قاز کولی ایدی صو الماغين بونده کلندي

قوناغه کلوب قوناجق يرده بر صعب محل کچيلور

يوم الجمعة في ٤ منه قبولی حصار مقابله سنده شخه قياسنه

اصل قوناق اوسکچی قياسي ايدي اندن سحنه قياسي ايدي

ايکی قوناق بر اولدی اوسکچی قياسنه ککنجه کور بوغه نام

²²³³ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: ٢٣.

²²³⁴ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: اسکوقچی.

²²³⁵ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: ياشيل.

²²³⁶ There is no two points under ی in *الا يوم*.

²²³⁷ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: صفرا الحير.

²²³⁸ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: ٢١.

²²³⁹ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: چايرينه.

²²⁴⁰ قونلدى: in *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey* ايکی قوناق بر اولدی.

بر طاع²²⁴¹ آشیلور غایتده طاشلو و صعب طاغدر عسکر
خیلی زحمت چکدیلر²²⁴² یوم السبت فی ۵ منه
آقشهر صحراسنه تابع مارلم چایرینه²²⁴³ قونلای مرحوم سلطان سلیم
کوزلر چایرینه²²⁴⁴ قونمشیدی بو قوناقدن²²⁴⁵ سهلجه اوته در
شحنه قیاسندن قالقجق صحرایه انجه²²⁴⁶ بر مقدار صعب یرلری وارد
بو²²⁴⁷ قوناقدن کویلر چوقدر یوم الاحد فی ۶ منه صوشهری
توابعدن کومش دکن قریه سنک چایرینه²²⁴⁸ اصل قوناق
از بذرنام قریه نک چایری ایدی ایکی قوناق بر اولدی

P-162b.

غایتده²²⁴⁹ اوزاق منزلدر اما یولی دوزدر صعبی یوقدر یول
اوزرنده و قوناقدن کویلرک نهایتی یوقدر و چوبان
امره نام عزیزک مزاری دخی وار در
یوم الاثنین فی ۷ منه کماح²²⁵⁰ توابعدن آق دپه قوناغنه
قوناقدن²²⁵¹ کچلدو کده منزلک نصفنه دک دوزدر
بعده برطاغه کیریلور غایت اغچلو²²⁵² انشلو و یوقشلو صعب
یولدر و هم اوزاق منزلدر اما منزله کلنجه یولده بعض کویلر
وار در یوم الثلاثاء فی ۸ منه کماح توابعدن

²²⁴¹ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: طاع.

²²⁴² In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: چکدی.

²²⁴³ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: چایرینه.

²²⁴⁴ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: چایرینه.

²²⁴⁵ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: قوناقدن.

²²⁴⁶ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: اینجه.

²²⁴⁷ is not mentioned in *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*.

²²⁴⁸ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: چایرینه.

²²⁴⁹ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: غایت.

²²⁵⁰ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: کماح.

²²⁵¹ is not mentioned in *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*.

²²⁵² In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: اغچلو.

بویک²²⁵³ یورت قوناغنه یوللری غایت ایله²²⁵⁴ طاشلودر

یولده قَطْطَا آغَاجْ یوقدریمک بشورجک²²⁵⁵ اودون بولناز

و قوناغده کوی یوقدر یا یلاقدر خیلی منزلدر عربہ یوریمک

مشکلدر یوم الاربعاء فی ۹ منه کرمانه قوناغنه

قوناقدن کوچجک²²⁵⁶ بر مرتبه طاشلو و یوقشلو بیرلر

کچیلور قوناغنه کلنجه خیلی مشقت چکلور²²⁵⁷

یوم الخميس فی ۱۰ منه ارزنجان قوناغنه

شروان بکی طرفندن آدم کلدی یوم الجمعة فی ۱۱ منه اوتوراق

یوم السبت فی ۱۲ منه اوتاق کندی

یوم الاحد

P-163a.

یوم الاحد فی ۱۳ منه چبوق²²⁵⁸ یوردنده دربند اغزنده قونلادی

صَرَبْ²²⁵⁹ یرلردر یوم الاثنین فی ۱۴ منه دزون²²⁶⁰ خانی کچیلور²²⁶¹

قونلادی ایکی قوناق بر اولدی قوناغنه کلنجه بر مرتبه ده صَعَبْ

طاشلو یولدرکه وصف اولمز²²⁶² استانبولدن بورایه کلنجه

بونجلین صعب و دشوار منزل کورلمشدر

یوم الثلاثاء فی ۱۵ منه قریه قرص اوکسنه قونلادی

میانه قوناقدن مرحوم سلطان محمد اوزون حسن اوزرنه²²⁶³

واردقده مذکور قریه اوکندن فراتی کچوب وارمش ایش

²²⁵³ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: بیوک.

²²⁵⁴ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: غایت له.

²²⁵⁵ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: بشوره جک.

²²⁵⁶ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: کوچجک.

²²⁵⁷ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: چکیلور.

²²⁵⁸ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: جیق.

²²⁵⁹ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: صرب.

²²⁶⁰ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: ززون.

²²⁶¹ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: کچیلوب.

²²⁶² In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: اولناز.

²²⁶³ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: اوزرنه.

يوم الاربعاء في ١٦ منه ماماخاتون

خانندن بروده خوييار نام خراب قلعه قرينده قولندي²²⁶⁴

يوم الخميس في ١٧ منه اوتوراق يوم الجمعة في ١٨ منه اوتوراق

يوم السبت في ١٩ منه اغستوس اوتوراق

يغمور ياغوب زياده صوق²²⁶⁵ اولدي ترجان صحراسنك

اطرافنده اولان طاغله قار ياغدي

يوم الاحد في ٢٠ منه اوتوراق

پادشاه حضرتلري ايكندو وقتنده سَوَاز اولوب

پاشالردخي بنوب اُتورآق اولمه نك اصلي جبه خانه

P-163b.

كلوب يتشمك ايچون ايدي تيز كلامسي معلوم اولوب جبه خانه

سفر آخر اولنجه كاخ قلعه سنده قولماق امر اولندي

يوم الاثنين في ٢١ منه اوتاق كندي

يوم الثلاثاء في ٢٢ منه ابتداء ايلول ينك²²⁶⁶ قوناغنه

اوزاق منزلدر و هم غايت صعب دريندلري واردر

قوناق دخي دريند اچنده²²⁶⁷ در

يوم الاربعاء في ٢٣ منه خلس قوناغنه مياندن ارتقدر

و قوناقدن قالفجق طار وصعب طاشلو يركچيلو²²⁶⁸ و قوناغنه

كلندكده سرعسكر طرفندن سپاهي اوغلنلرندن ايكي²²⁶⁹ نفر

اولاقلر كلوب كليتا ديار آذربايجان²²⁷⁰ و عراق مملكتلري

²²⁶⁴ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: قولندي.

²²⁶⁵ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: صوق.

²²⁶⁶ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: نيك.

²²⁶⁷ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: اچينده.

²²⁶⁸ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: كچيلور.

²²⁶⁹ There is no two points under ايكي in.

²²⁷⁰ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: آذربايجان.

فتح اولوب²²⁷¹ اذربایجان بکریکی لکی²²⁷² اولامه بکه و عراق
 بکریکی لکی²²⁷³ پایندار²²⁷⁴ اوغلی مرادبکه و یوندن غیری لازم اولان
 بیرلره بکری نصب اولنوب و واقع اولان فتوحات ایچون
 ممالک محروسه یه نامه لر ارسال اولماغی²²⁷⁵ مناسب کوردکلرن²²⁷⁶
 عرض ایدوب و تبریزه قلعه پایلماغه باشالیوب²²⁷⁷ و مشارالیه
 سرعسکر محرمک یکریمی بشنده تبریزه واردوغنی و پادشاه
 بوییل تبریزه وارمیوب دیار بکرده قشلامق وجه کوردکلرن
 بیلمرملر

P-164a.

بیلمرملر و کیلان پادشاهی ملک مظفره²²⁷⁸ دخی اطلاعات ایدوب
 سرعسکر حضرتلرینه ایلچی کوندروب هر نه بیوررسکز امریکزه²²⁷⁹
 مطعیم دیرلر سرعسکر حضرتلری دخی ایلچیسنه فوق الحمد
 رعایایت²²⁸⁰ ایدوب کنه²²⁸¹ اول جانبه کوندردکلرنی²²⁸² اعلام ایلمرملر
 یوم الخمیس فی ۲۴ منه چرموک قوناغنه
 اصل سلطان سلیم قوناغی الاجه خان بعده چرموک ایدی
 ایکی قوناق براولدی سهل صعب یری وار در وبادیار
 بکرده²²⁸³ قشلاق²²⁸⁴ مقرر اولدی یوم الجمعه فی ۲۵ منه اوتوراق

²²⁷¹ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: اولنوب.

²²⁷² In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: بکریکیلی.

²²⁷³ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: بکریکیلی.

²²⁷⁴ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: پایندار.

²²⁷⁵ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: اولمغی.

²²⁷⁶ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: کوردکلرن.

²²⁷⁷ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: باشالیوب.

²²⁷⁸ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: مظفر.

²²⁷⁹ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: امریکوزه.

²²⁸⁰ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: رعایت.

²²⁸¹ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: ینه.

²²⁸² In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: کوندردکلرن.

²²⁸³ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: دیاربکرده.

²²⁸⁴ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: قشلاق.

يوم السبت في ٢٦ منه ارزن الروم قلعه سي
 كچيلوب قونلدي سرعسكر حضرتلري جانبنده اولان
 فتوحات ايچون ممالك محروسه يه فتح نامه لر ارسال اولندي
 و پادشاه حضرتلري دولتله ارزن الزومده مدفون²²⁸⁵
 اولان غزيرلي²²⁸⁶ زيارته واروب و كيمسه ايلرو كتمسون
 جمله عسكرك آغزيفي الاي عقبنجه كتمسون ديو بيورديلر
 يوم الاحد في ٢٧ منه حسن قلعه سنه
 اكي²²⁸⁷ قوناق بر اولدي خيلي اوزاق منزدر صعب يرلي دخي واردر
 يوم الاثنين في ٢٨ منه چوبان كوپريسنه²²⁸⁸

P-164b.

آرش صوبي كچيلوب قونلدي اوزاق منزدر
 يوم الثلاثاء في ٢٩ منه الاكوز قوناغنه
 قوناغك نصفندن زياده سي صعب يرلر در اغريق زياده
 زحمت چكدي صوبي دخي قلت اوزره در دربند اچنده²²⁸⁹ قونلدي
 يوم الاربعاء في سلخ منه ايمان قياس قوناغنه
 صعب دربند كچلدي اغرق²²⁹⁰ يغلامسون ايلرو كتمسون ديو بيورلدي
 يكون 30 يوم منزل²²⁹¹
 شهر ربيع الاول سنه ٩٤١
 يوم الخميس في غره مزبور في ١٠ ايلول
 آيدن قريه سي قرينده قونلدي الشكر دوا سنك²²⁹²

²²⁸⁵ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: مدفون.

²²⁸⁶ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: عزيزلى.

²²⁸⁷ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: ايكى.

²²⁸⁸ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: كوپرسنه.

²²⁸⁹ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: اچنده.

²²⁹⁰ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: اغريق.

²²⁹¹ يوم ٣٠ منزل ٢٠ in *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: يوم منزل ٣٠.

²²⁹² In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: اوده سنك.

برو باشيدر قوناق کوان²²⁹³ نام خرابه قلعه ايدي ايکي قوناق

براولدی صعب يرلدر زياده زحمت چکلدي

و بو قوناقدن تبريز يولندن ايريلوب ارجيس نام قلعه که

حالیا سرعسكر حضرتي فتح ايلمشدر اکا متوجه اولندي

يوم الجمعة في ۲ منه فرات کنارنده نادلو قريه²²⁹⁴ سنه

برمحلّه انيش يوقش طاشلو يرلر در قوناقج ير²²⁹⁵ دخي تنکدر

اوني

P-165a.

اوتي يوقدر قاسم پاشانک بر قاچ نفر خدمتکارلري

قاچمشدي بر قاچي اله کلوب اوچنی قازغه

اورب طقوز نفري اورتادن بچلدي

يوم الاحد في ۴ منه چبقلو قريه سنه

صعب يرلری زحمت چکلدی

يوم الاثنين في ۵ منه چاقريك²²⁹⁶ قريه سنه قونلدي

غايت اوزاق قوناقدر²²⁹⁷ ايلي کوني قاچمشدر زياده²²⁹⁸

صعب يرلدر که وصف و بيان²²⁹⁹ اولماز

يوم الثلاثاء في ۶ منه اغي قريه سنه اوزاق منزلدر

يوم الاربعاء في ۷ منه ارجيس قلعه سی قرينده قونلدي ميانه منزلدر

پادشاه حضرتلري سرعسكر حضرتلرينه ايتدوکی فتوحار²³⁰⁰ مقابله سنده

بي قياس²³⁰¹ انعام ايدوب مشاراليه ميراخور کبير محمد اغا يله زسال ايلددر

²²⁹³ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: کوات.

²²⁹⁴ There is not two points in قريه of ی in the manuscript.

²²⁹⁵ قوناق يری in *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: قوناقج ير.

²²⁹⁶ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: چاقريك.

²²⁹⁷ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: قوناق.

²²⁹⁸ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: زيادر.

²²⁹⁹ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: بيان و is not mentioned in.

²³⁰⁰ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: فتوحات.

²³⁰¹ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: بيقياس.

يوم الجمعة في ٨ منه اوتوراق²³⁰² ميراخور اغا انعامى الوب كندي
 يوم الجمعة في ٩²³⁰³ منه اوتوراق يوم السبت في ١٠²³⁰⁴ منه اوتوراق
 يوم الاحد في ١٠ منه اوتوراق يوم الاثنين في ١١ منه اوتوراق
 سرعسكر حضرتلندن چاوش فرح اولاغله كلوب قزلباش ايچون كيور
 ديو خبر كتورمكين تبريز طرفنه كوچمك²³⁰⁵ ايچون اوتاق كندی و ديوان

P-165b.

اولوب پاشالر واروب ايچرو كيروب مشاوره اولندي بعد الدويوان
 الاشهرلو چاوش محمد چلبى اولاغله كلوب قزلباشدن قاجوب
 كلمش اريق خليل نام بر قورجى²³⁰⁶ بي عسكر حضرتلري كوندرمش
 كتوردي يوم الثلاثاء في ١٢ منه
 ارجيس دن كوچيلوب كول²³⁰⁷ باشنده بندماهى نام قريه قربنده
 قونلدي²³⁰⁸ يوم الاربعاء في ١٤ منه
 قره دره نام درينده كيرلدوکی يرده قونلدي
 زياده اوزاق قوناقدر بر صعب طاشلو²³⁰⁹ يرشيلو
 يوم الجمعة في ١٥ منه
 سوكن اده نام قريه مقابله سنده چايرده قونلدي صعب يردر²³¹⁰
 خوى كچيلوب قونلدي بر صعب دريند كچلدي كه²³¹¹ ايكي²³¹² آتلو

²³⁰² is not mentioned in *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*.

²³⁰³ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: ٨.

²³⁰⁴ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: ٩.

²³⁰⁵ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: كوچك.

²³⁰⁶ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: قورجى.

²³⁰⁷ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: بول.

²³⁰⁸ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: قونلدى.

²³⁰⁹ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: طاشلو.

²³¹⁰ There is no two points under ی in يردر.

²³¹¹ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: كچلديكه.

²³¹² There is no two points under ی in ايكي.

بربري ياننده يورمك ممكن دكل ايدي²³¹³ اشغه سي²³¹⁴ اوچوروم²³¹⁵

يوقاروسي طاغ چوق طوار دوشوب هلاک اولدي

و هم اوزاق منزلدر زیاده یلّراسوب یغمور یاغدي

يوم السبت في ١٧²³¹⁶ منه اخته خان قريه سنه

غايتده اوزاق منزلدر قطعاً يولده ايچجك²³¹⁷ صويوقدر

بوكون

P-166a.

بوكون دخي الای اولوب سرعسكر حضرتلردن تعجيل کلاسز²³¹⁸

ديو اولاق کلدی و اخشام نمازندن صکره یلّراسوب

یغمور یاغدي يوم الاحد في ١٧ منه

صوفیان کچیلوب هفت چشمه قوناغنه قونلدي بوکون دخي

اوج قوناق براولدي في الجملة صعب یری واردر یلّراسوب

یغمور یاغدی يوم الاثنين ١٨ في ٢٨ ايلول

تبریزه کلوب قونلما یوب سید اوه نام محله قونلدي زیاده

اوزاق منزلدر اکثرآغزیغی یتیشمدی تبریز خلقي جمله

چقوب پادشاهی استقبال ایدوب بی نهاییه قماشلریز لر دوشدیلر

يوم الثلاثاء في ٣٠ منه اوجان قوناغنه

قزلباش شاهنک ییلاغیدر سرعسكر حضرتلري یانلرده²³¹⁹

اولان عسكر ايله ملاقات اولتوب ایکی عسكر بریره جمع اولدي

يوم الاربعه في ٢١ منه

دیوان اولوب سرعسكرله اولان بکلریکیلر و اغالر و دیوان

²³¹³ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: اولدی.

²³¹⁴ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: آشاغیسی.

²³¹⁵ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: اوچورم.

²³¹⁶ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: ١٦.

²³¹⁷ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: ایچیه جک.

²³¹⁸ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: کله سز.

²³¹⁹ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: یانلرده.

کاتبی رئیس مصطفی چلبی بو جمله قفتانلر²³²⁰ کیدوریلوب²³²¹
 پادشاهک اللّین اویدلر و جمله قپو خلقنه بیکر اقچه انعام بیورلدی
 يوم الخميس في ٢٢ منه اتوراق یغمور یاغدي

P-166b.

يوم الجمعة في ٢٣ منه
 دیوان اولوب کیلان پادشاهی ملک مظفر کلوب ال
 اویدی ایچروده بر مقدار طوروب بعده چقوب کندي
 يوم السبت في ٢٤ منه اتوراق
 يوم الاحد في ٢٥ منه اوتا²³²² همايون کندي
 يوم الاثنين في ٢٦ منه تشرین اول²³²³ عباس خانی کچلدی
 بر اوغوردن کوچیلوب سرعسكر حضرتلري اولدن کندولر ایله
 بیله اولان عساکر ایله و روم ایلي عسکريله ایلروی یوریوب
 پادشاه کندولر ایله بیله کلان قپوخلقیله اورتاده یوریوب
 و قرمان عسکري دمدار²³²⁴ اولوب کوچلدي یقین منزلدر صعي
 یوقدر اما صويي قلت اوزره در و شیروان شاه اوغلی محمد
 میرزایی سرعسكر تعیین ایدوب تبریزه قودیلر بایوردیکی
 ادریس بک²³²⁵ و کاخ بکی سنان بک و قره حصار شرقی بکی بیقلو
 محمد پاشا اوغلي مصطفی بک و ایدین بکی اختیارک بو جمله
 بکلري سپاهیلي ایله تبریز محافظه سیچون مشارالیه محمد
 میرزایله بیله طورمق ام اولندي
 يوم الثلاثاء في ٢٧ منه في ٦ تشرین اول

²³²⁰ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: خفتانلر.

²³²¹ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: کیدریلوب.

²³²² In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: اوتاغ.

²³²³ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: اول is not mentioned in *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*.

²³²⁴ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: دندار.

²³²⁵ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: بیک.

ترکان

P-167a.

ترکان قریه سی قرینده قونلدی اوزاق قوناقدیر و طایرلی وارد

یوم الاربعاء فی ۲۸ منه قره بلدرحای قوناغنه

زیاده صعب یولدر²³²⁶ و صوبی قلت اوزره در سرعسکر حضرتلری

روم ایلی عسکرله و یانلرنده اولان سایر²³²⁷ عسکر ایله

ایلرویه قزلباش بکترینک اوزرینه ایلغار ایلدیلر

یوم الخميس فی ۲۹ منه میانه منزلنه

غایتده اوزاق قوناقدیر و زیاده صعبدر و یانندن

بر بیوگ صواقار اوزرنده عالی کوپرسی وارد

یکون یوم ۲۹ منزل

شهر ربیع الاخر سنه ۹۴۱

یوم الجمعة غره منه فی ۹ تشرین اول

قبلاتی کدوکی نام بر صعب طار دریند آشیلوب

قزل اوزون نام محله قونلدی بر عالی دره اقرار اما شورد

ذکر اولنان دریند کچلدکده زیاده مشقت چکیدیلر

بو قوناقدن اوتیه سی عراق مملکتیدر آذربایجان سنوری

بوراده تمام اولور و سرعسکر حضرتی دخی بو قوناقدیه

ایلغاردن کلوب اوردیه ملاقی اولدی و قطعاً ایلرویه

P-167b.

اغریق کتسون الای اردنجه یوریسون دیو امر اولندی

کرچه صعب یردر اما یقین قوناقدیر شوپله که عسکر سلطان

²³²⁶ یولدر: In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*.

²³²⁷ سایر: In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*.

ایلرو کلمسه اوتاق²³²⁸ همایوم مقدم کلدکده قزلباش لعینک

ایلروده اولان بکری اوتاخی باصمق اولمش ایش

پاشانک کلدوکندن خبرالیجاق بی توقف جمیعسی یانلرنده اولان

عسکر ایله قاچمشلر یوم السبت فی ۲ منه خان سرخم قوناغنه

قطعا ایلی یوقدر ايسوز اوزاق منزلدر ایکی قوناق اولماغه²³²⁹

منتحملدر قوناقدن قالقجق بر مقدار صعب یری وارد

اوتة سی صحرا در آلايله کوچیلوب آغریق کرده²³³⁰ قالدي

وایلروده اولامه پاشایله اولان عسکر قزلباشک ایلروده

اولان عسکريله بولشوب²³³¹ و افرباش کسوب اولامه کوندروب کلدی

یوم الاحد فی ۳ منه خان نیکی قوناغنه

غایتده اوزاق قوناقدن اما یولی دوزدر و ايسوزلق یرلدر

و قوناق یرنده بر مقدار چایری وارد و منزل مزبورده قزلباشدن

بر دل الندي یوم الاثنین فی ۴ منه زنکان شهرنه قونلدي

شهر آدنه دُر اکثری خرابدر غایتده²³³² اوزاق منزلدر

صوی وافردر پادشاه ایکندون صکره کلدی

یوم الثلاثاء

P-168a.

یوم الثلاثاء فی ۵ منه سلطانیه شهرینه قونلدي

اول بیوک شهر ایش قزلباش حاکم اولیجق اکثری خراب

اولمش تبریزده یتان شام غزاتک قونداشی سلطان محمد

خدابنده بونده یاتور عالی مزاري وادر مزارینک بر مرتبه ده

بیوک قبه سی وادر که شرح اولمز و اطرافنده سکر مئاره سی

²³²⁸ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: اوتاغ.

²³²⁹ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: اولمغه.

²³³⁰ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: کبروده.

²³³¹ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: بولیشیوب.

²³³² In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: غایت.

وارد شمدي ميللري يقلمش همان شرفه لري طورر غايتده
 اوزاق قوناقدري شاهك قاجدوغي خبري و ذوالفقار اوغلي
 محمدبنك اطاعت ايدوب قزلباشدن قاجدوغي خبري كلدي
 بوكون زياده سوق اولوب اخشام قار ياغدي
 يوم الاربعاء في ٦ منه ذوالفقار اوغلي²³³³

محمدبك كلدو كيچون مقيم اولندي مذكوري
 چاوش باشي قارشوليوب كتوردي سرعسكر حضرتلرينك
 ديوان ايدوب مزبور محمدبيك و كندويه بييله كلمش
 ايكي بك دخي كلوب آل اويديلر متصل قار ياغدي واكندودن²³³⁴
 صكره ديوان اولوب سرعسكر و ساير²³³⁵ وُزرا جمع اولوب
 قزلباشدن كلان شاهرخ بك اوغلي محمد بيك²³³⁶ و بييله كلان

P-168b.

ايكي بك دخي²³³⁷ و بعض قزلباشلر ال اويديلر و اولامه
 پاشايه و ذوالقدر بكلكيسنه و بونلر ايله اولان جميع
 بلكره خلعت ويريلوب انلرده اويدلر²³³⁸ و كيان²³³⁹ پادشاهنه اجازت
 ويرلدي يوم الجمعة في ٧ منه صحن قلعه قريه سنه
 غايت كوزل يولدر و بوكون زياده قارياغدي
 يوم الجمعة في ٨ منه ابهر قصيه سنه
 بر مرتبه ده قار ياغدي كه²³⁴⁰ اربعين و خمسينده بزم مملكتده
 كمسنه كورمش دكلدر صاغ طرفده بر مقدار آدم كورينوب

²³³³ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: اوغلو.

²³³⁴ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: واكنديدن.

²³³⁵ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: سائر.

²³³⁶ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: بك.

²³³⁷ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: داخی.

²³³⁸ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: اويديلر.

²³³⁹ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: كلان.

²³⁴⁰ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: ياغديكه.

قزلباش كلدي ديو جميع عسكر جبه لرین کیوب آتلیرینه
 یندیلر مکر ازوغه کتمش کسنه لر ایش عسكر اضطراب چکدي
 يوم السبت في ٩ منه اتوراق
 عسكرک ذخيره يه مضايقه سي اولغین اطرافدن ذخيره
 تدارک اولماسیچون مقیم اولندي و قزلباشدن کلان
 شاهرخ بيک²³⁴¹ اوغلي محمدبکه یوز بيک نقدر اقچه و ايکی قفتان²³⁴²
 و بش دلبندو بر مجوزه و کندویله کلان اوج بکوک²³⁴³
 بریسنه یکریمي بيک اقچه و بر چاغه و ايکی دلبندو بر مجوزه
 وایکسینه اون بش بيک نقدر و برر قفتان و ایکشر دولبند و برر مجوزه²³⁴⁴
 انعام

P-169a.

انعام ویلدي يوم الاحد في ١٠ منه اتوراق
 دیوان اولوب محمد بك ايله کلان بکدر انعام مقابله سنده
 ال اویدیلر و اولامه بك ايله ایلرویه کتمش بکدرن بعضي
 حاضر المامغین خلعت و یرلماش ايدي حالیا خلعتلری
 ویریلوب انلر دخي ال اوپوب و بغداد طرفنه کتمک مقرر اولدي
 يوم الاثنين في ١١ منه اتوراق
 پادشاه حضرتلری سرعسكرله سوار اولوب عسکری طولاشدیلر²³⁴⁵
 يوم الثلاثاء في ١٢ منه کوشک ر بایلر قریه سی قرینده قونلدي²³⁴⁶
 اولامه پاشایه و ذوالقادر اوغلی محمدبکه تبریزه وارماغه²³⁴⁷
 اجازت و یرلمکین یول اوزرنده ایتوب ایکیسنده ال اویدیلر

²³⁴¹ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: بک.

²³⁴² In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: خفتان.

²³⁴³ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: بکک.

²³⁴⁴ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: برر خفتان.

²³⁴⁵ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: دولاشدیلر.

²³⁴⁶ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: قونلای.

²³⁴⁷ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: وارمغه.

بو قوناقدە اوتاق ھاميونك قاپوسي²³⁴⁸ بغدادن طرفە

اچيلوب ھمان اول جانہ كتمك محقق اولدي

يوم الاربعاء في ١٣ منه اب كرم قوناغنه

غايتە اوزاق قوناقدەر قارياغوب²³⁴⁹ زياده صوف

اولدي عسكرك طوارلري زبون اولوب طوردي

يوم الخميس في ١٤ منه كوه قرغان مياننده

اوه²³⁵⁰ قريه سي قيرنده قونلدي غايت اوزاق منزلدر

P-169b.

بر صعب طاغە كيريلور صباحدن اخشامه دك قار ياغدي²³⁵¹

خزينه دوه لري و قاترلري وجهه خانه و خاص عربه لر

و طوب عربه لري قوناغە كلميوب²³⁵² يولده ياتدئر اعلی و ادني دن²³⁵³

قوناغە دوه سي و طواري كلمش آدم يوغيدي بتون كيجه

ات²³⁵⁴ اوزره طورديلر كيجه ايله بر مرتبه ده سوق اولدي كه

وصف اولماز²³⁵⁵ چوق طوار قالدي و ايكندودنصكره بر دومان

دوشدی كه كمسه كمسه يي كوريمزدي چوق طوار و اسباب

ضايع اولدي يوم الجمعة في ١٥ منه

قلان خزينه و سائر²³⁵⁶ عسكرك اغريغي كلمك اچون

اتوراق اولندي قوناغە كلان اغريق دوماندن

صاحبن يولنجه چوق زحمت چكدي

يوم السبت في ١٦ منه ماضيان قريه سي كچيلوب قونلدي

²³⁴⁸ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: قېوسي.

²³⁴⁹ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: قاريغوب.

²³⁵⁰ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: آوه.

²³⁵¹ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: يغدي.

²³⁵² In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: كلموب.

²³⁵³ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: ادناندن.

²³⁵⁴ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: آت.

²³⁵⁵ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: اولتمز.

²³⁵⁶ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: ساير.

يقين منزلدر اما غايت صعبدر و يغمور ياغوب يوللر
 آخر اولمغين اغريق اخشامه دك كلمدي و اسكندر چلي عزل اولنور
 كندونك و حسين چلي نك زعامتلري خاص اولق بيورلدى
 يوم الاحد فى ١٧ منه قصبه دركزين مقابله سنه ²³⁵⁷ قونلدى ²³⁵⁸
 يقين منزلدر و كوزل يولدر شهره اوغرامديلر
 يوم الاثنين

P-170a.

يوم الاثنين فى ١٨ منه
 كيرو ده اولان عسكر جمع اولوب ذخيره لنمك ايچون مقيم اولندي
 يوم الثلاثاء فى ١٩ منه بلكريكيلره ويكلره
 و زعايه و ارباب تيماره بلكك طوار ايچون
 ضالنان يم جمع اولق ايچون اوتوراق اولندي
 يوم الاربعاء فى ٢٠ منه سازين قريه سى قرينه قونلدى
 اوزاق منزلدر كوزل دوز يولدر قارو ياغور ²³⁵⁹ ياغوب زياده صوقلر اولدي
 يوم الخميس فى ٢١ منه همدان مقابله سندن ²³⁶⁰
 دستكير قريه سنه قونلدى يقين قوناقدردر شهر همدان الوند نام
 طاغاك اتكنده واقع اولمشدر كوزل صحراسى واردر معمور يردير ²³⁶¹
 يوم الجمعة فى ٢٢ منه
 ايلروده ذخيره بولمادغيچون ذخيره جمع اولماغيچون اوتوراق اولندي
 يوم السبت فى ٢٣ منه
 صالحوا قريه سنه غايت كوزل يولدر كويلري واردر
 يوم الاحد فى ٢٤ منه سعد اباد قصبه سى قرينه قونلدى

²³⁵⁷ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: مقابله سنه.

²³⁵⁸ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: دركزين is not mentioned in *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*.

²³⁵⁹ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: يغمور.

²³⁶⁰ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: مقابله سنه.

²³⁶¹ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: يردير.

الوند طاغی اشلیوب²³⁶² قونلای سَعْد آباده اشیلان²³⁶³ یرده برانیش
وادر که کوزلر کورمش دکدر اکر یاغور یاغوب چاُمور اولسه طوار

P-170b.

اتمک²³⁶⁴ احتمالی یوغیدی وَ سَعْد آباد صحرا ایچنده در اطرافی طاغلردر
یوم الثلثا فی ۲۵ منه دنیاور قصبه سنه
بر صحرائک ایچنده جزوی قَصَبه دُر ایومنزل
و ازواق قوناقدرد و زیاده صَعْب یرلردز²³⁶⁵
یوم الاربعاء فی ۲۶ منه
قوناق صعب اولوب عسکرک بعضی قوناغه یتشما مکپن
جمع اولماق²³⁶⁶ ایچون اتوراق اولندی
یوم الخميس فی ۲۸²³⁶⁷ منه بلادر
صحرا ایچنده بر قلعه ادیدر دوز یولدر
یوم الجمعة فی ۲۸²³⁶⁸ منه
و بس القرني قوناغنه دوز یولدر خیلی زحمت چکلدی
یکون منزل ۳۰ یوم ۲۸
شهر جمادی الاولی سنه ۹۴۱
یوم السبت فی غرة منه فی ۷ تشرین ثانی ماهی دشه
غایتده اوزاق قوناقدرد قالقلدقه بریتاق²³⁶⁹ کچلدپکه شرح اولماز²³⁷⁰
یوم الاحد فی ۲ منه اتوراق

²³⁶² In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: آشیلوب.

²³⁶³ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: آشیلان.

²³⁶⁴ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: اتمک.

²³⁶⁵ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: یرلر.

²³⁶⁶ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: اولماق.

²³⁶⁷ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: ۲۷.

²³⁶⁸ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: ۲۷.

²³⁶⁹ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: بریتاق.

²³⁷⁰ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: اولماز.

اوزاق قوناق اولغله عسکر متفرق اولدی که²³⁷¹ کیرو

جمع

P-171a.

جمع اولماغیچون²³⁷² اتوزاق اولندی

یوم الاثنین فی ۳ منه ز مکان چایی قوناغنه

زیاده صعب یرلدر انیشلو یوقشلو بتاقلو دَرَبَد

کیچلوب مشقتلر چکلوب²³⁷³ خیلی طوار قالدی انا بابا

کونی اولدی و نشانجی سیدی بک ذخیره زحمتدن

فوت اولدی بغداده ایلدوب²³⁷⁴ امام اعظم یاننده دفن اولماق²³⁷⁵

بیورلدی ازرن الزومدن بو قوناغه کنبه اغاج جنسندن

أَصْلًا نَسْنَه بولمیبوب بو قوناقد²³⁷⁶ مېشه و ساقز

اغاجی و افریدی عسکر خیلی خطا ایلدیلر

یوم الثلاثا فی ۴ منه شمس علمدار تره سی اوکنده قونادی

مزبور کسسه صحابه دن اولوب رسول الله صلی علیه و سلمک

علمدارى ایش و بو قوناق طاروانیشلو یوقشلو یرلدر

قوناغه کنبه رعد و برق و باران دکیبوب²³⁷⁷ زیاده الم

چکلیدی یولده قلان طوارک نهایتی یوغیدی چوق کسسه نک

اغریغی کلمیوب ات²³⁷⁸ اوزرنده کچندیلر ووقوناقد

یوز دانه طوب عربه سنی اوده یاقوب ضربزنلری یره کوملادی

یوم الاربعاء فی ۵ منه قره بولاق چایی قوناغنه

²³⁷¹ که is not mentioned in *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*.

²³⁷² In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: اولماغیچون.

²³⁷³ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: چکیلوب.

²³⁷⁴ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: ایلنوب.

²³⁷⁵ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: اولماق.

²³⁷⁶ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: قوناق.

²³⁷⁷ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: دغیبوب.

²³⁷⁸ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: آت.

بو ده زیاده صعب یرلر در قواغه وارنجه²³⁷⁹ طاش اوزرنده

بورندی صوده قَلت اوزره اولوب ایل و کون یوغیدی

و هم اوزاق منزلدر عربه لر و اغریق کلوب قوناغه

یتشمیدی زیاده یاغمور طوفان نوحدن نمونه اولدی

یوم الخمیس فی ۶ منه شاهین قلعه سنه

دپه²³⁸⁰ اوستنده بر قلعه در دایره²³⁸¹ سنده ارتق شنک یوقدر

خالی قریه لر در و سرحدّ عراق عرب²³⁸² بوقوناقدر بوارالیغه²³⁸³

بغداد بکریکیسی حکم ایدر صباحدن بوقوناغه کلنجه

یللر اسوب رعد و برق و طولو ایله برمرتبه ده یغمور²³⁸⁴ یاغوب

صحرالر سیلر²³⁸⁵ باصوب قوناغه کلنجه زیاده زحمت

چکدی اما یقین قوناق ایدی و یولی دوز ایدی

یوخسه قوناغه طوارکلمک احتمالی یوغدی

یوم الجمعة فی ۷ منه اتوراق

قوناقلر صعب اولوب یوللر چامور اولمغین طوب عربه لری یتشمودکی

سبیدن اتوراق اولندی و بغداد بعید اولمغین مرحوم نشانچی

سیدی²³⁸⁶ بک اشبو قلعه شاهیندن دفن اولندی

و بوقوناقدّه اصلاً ذخیره بولناغه²³⁸⁷ دَرَمَان اولدی

یوم السبت

²³⁷⁹ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: وارلنجه.

²³⁸⁰ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: تپه.

²³⁸¹ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: دائره.

²³⁸² In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: عراق و عرب.

²³⁸³ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: بوارالغه.

²³⁸⁴ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: یاغمور.

²³⁸⁵ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: سللر.

²³⁸⁶ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: سعدی.

²³⁸⁷ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: بولناغه.

یوم السبت فی ۸ منه یکی امام قوناغنه
 بر خراب قلعه آدیدر²³⁸⁸ کوزل یول میانه قوناقدر همان یولده
 بر بتاقلوصو کچیلور و قوناقدده اوزنکی چالیردره اولوب
 کچیلوب قونلمشده رَعد و بَرَق اولب زیاده
 یغمورلر²³⁸⁹ یاغدی که قابل تعبیر دکلدر²³⁹⁰
 یوم الاحد فی ۹ منه قصر شیرین
 خراب اولمشدر و اطرفنده یر غالی قلعه سی واردر اول دخی²³⁹¹
 خراب حوالی سنده²³⁹² ایریق شنلک یوقدر اطرافی
 یابسدر قطعاً اوتی یوقدر زیاده رعد و برق اولوب
 یغمور²³⁹³ یاغوب قلان طوارک حدی و پایانی یوغدی²³⁹⁴ نیجه
 کمسنه لرك طوارلرني²³⁹⁵ اسبابيله سيل اولوب انابابا کونی اولدی
 یوم الاثنين فی ۱۰ منه خانکی قوناغنه
 اوزاق منزلدر و انیشلویوقشلو یرلر در بغداد بکریکیسی محمد
 بک ادمی²³⁹⁶ کلوب بغدادی پادشاهه ویرب²³⁹⁷ اطلاعات و انقیاد
 ایلدوکی خبری کنوردی و قاضیسی دخی کلدی دیناور²³⁹⁸
 قوناغندن بو منزله کلنجه اصلا شنلک بو قدر بو محله
 کلنجه ادم²³⁹⁹ و حیوان بر مرتبه ده اَجَلَق چکدی که تعبیر²⁴⁰⁰ اولناز²⁴⁰¹

²³⁸⁸ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: آدیدر.

²³⁸⁹ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: یاغمور.

²³⁹⁰ کورلمش دکل ایدی: in *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: قابل تعبیر دکلدر.

²³⁹¹ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: اولدی.

²³⁹² In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: حوالیسنده.

²³⁹³ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: یاغمور.

²³⁹⁴ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: یوغیدی.

²³⁹⁵ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: طوارلرني.

²³⁹⁶ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: آدمی.

²³⁹⁷ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: ویروب.

²³⁹⁸ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: دیناور.

²³⁹⁹ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: آدم.

²⁴⁰⁰ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: تعیین.

²⁴⁰¹ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: اولناز.

يوم الثلثا في ١١ منه اتوراق

خزينة نك طوارلري و عربه لر و خلقك اكثرينك اغريغي كلبامكين

اتوراق اولندي بغداد بكي محمد بكدن كلان ادمه و قاضي سنه²⁴⁰²

خلعتلر كيدرلوب انغام و احسانلر²⁴⁰³ اولندي

يوم الاربعاء في ١٢ منه طقوز اولوم نام

اولو صوكنارنده قولندي يقين منزلدر و دوز يولدر ايلي كوني

معمور و شنلكدر و بغداد بكي محمد بك قوروجي باشيسي كه قره ولي

ديرلر ايمش²⁴⁰⁴ تكه لو ايمش كلوب محمد بك ايچون جميع تكه لو طايغه سني

قلعه دن چيقاروب قلعه قپوسن بر كيدوب تكه لو كندكدنصكره

اردمزدن يولداشلرومز²⁴⁰⁵ كلوب سيز²⁴⁰⁶ كندكدنصكره محمد بيك²⁴⁰⁷ دخي

سيد منصورله قلعه دن چقوب²⁴⁰⁸ شاهه كنديلر ديو بزه خبر

ورديلر و زياده رعد و برق اولوب بر كون بر كيجه

سيللر اولديكه وصف اولناز²⁴⁰⁹ و قوناقدن اصلا اوت يوقدر

يوم الخميس في ١٣ منه اتوراق

صباحدن اخشامه دك متصل يغمور ياغدي پادشاه حضرتلري

سغادتله صباح سوار اولوب مذكور صونك اوزرنه²⁴¹⁰ واروب

زياده طاشقن اولمغين كچلميوب دونوب اوتا²⁴¹¹ همايونه

واروب

²⁴⁰² In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: قاضيسنه.

²⁴⁰³ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: احسانلر.

²⁴⁰⁴ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: ديرلر ايمش.

²⁴⁰⁵ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: يولداشلر يمز.

²⁴⁰⁶ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: سز.

²⁴⁰⁷ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: محمد بيك.

²⁴⁰⁸ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: چيقوب.

²⁴⁰⁹ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: اولغز.

²⁴¹⁰ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: اوزرنه.

²⁴¹¹ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: اوتاغ.

P-173a.

واروب مقیم اولدیملر اکثرا خلق صویه اوغرایوب نیجه آدمملر
و طوارلر و اسباب غرق و ضایع اولدی و صودن خلاص
اولنلردخی صحرائی سیلرر الوب اکثری چلتک ارقلری
اولوب²⁴¹² یغمور سیلندن ارقلر طولوب و صحرائی باشن باشه صو الوب²⁴¹³
انده دخی بلالر چکلدیپکه عسکر باشنه بو فلاکت²⁴¹⁴ بر تارنچده
معلوم دکدر که کلمش اولا نه کورلمش و نه ایشیدلمشدر²⁴¹⁵
یوم الجمعه فی ۱۴ منه
صو زیاده طاشماغین بوکون داخی اتوراق اولندی
یوم السبت فی ۱۵ منه صو کچت و یرمکین ایکندو وقتنده
پادشاه کچوب یتسوغازندن صکره قوناغه کلدیملر قاطعا اوت یوقدر
یوم الاحد فی ۱۶ منه اتوراق
کورد بکلرینه خلعت ویلوب اجازت ویرلدی مکانلر نه کندیملر
یوم الاتنین فی ۱۷ منه پادشاه بر صحرا قونوب
سرعسکر حضرتلری بغداده وارمق ایچون ایلرو کوچوب
مرجان نان قریه قرینده قوندیلر اول محله قریب
قره دیپه²⁴¹⁶ دیرلریمش یوم الثلاثاء فی ۱۸ منه
ایلروده نازن نام برصو اولوب ایکی جانبی یار اولوب و بتاقلر اولوب

P-173b.

صوی طاشقین اولماغین²⁴¹⁷ مقیم اولندی سرعسکر حضرتلری
صونک کنارنده قوندیلر عسکردن اکثر خلق مذکور صوی

²⁴¹² الوب: In Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey.

²⁴¹³ الوب: In Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey.

²⁴¹⁴ here is not mentioned in Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey.

²⁴¹⁵ ایشیدولمشدر: In Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey.

²⁴¹⁶ تپه: In Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey.

²⁴¹⁷ اولمغین: In Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey.

کچدکده بر درجه ده طوار قالوب خیلی استباب

ضایع اولوب مشقت و بلالرچکدیکه اولمش دکدر

یوم الاربعاء فی ۱۹ منه

برخان نام قریه دن اوتته نازن صوی کچیلوب قونلای صو

کچمکده چکلان بلا تعبیره قابل دکدر و اصلا قوناقدہ اوت یوقدر

یوم الخميس فی ۲۰ منه

خلص ارغی نام صوکچیلوب قونلای مذکور صونک اوزرنده

طاش کوپروسی وارد یقین منزدر جبل حمیر نام بر طاغ اشلای²⁴¹⁸

یوم الجمعه فی ۲۱ منه

اولسه نام قریه قربنده بر صو اوزرنده قونلای اغاجدن

کوپری یاییلوب کچیلوب بر مقدار کیدلوب²⁴¹⁹ قونلای صونک

ایکی طرفی یارددر کچمکه قابلیت یوقدر

یوم السبت فی ۲۲ منه بره جک²⁴²⁰ قوناغنه

اصل قوناق الوندیه نام قریه قربی ایدی انده قونلایوب²⁴²¹

بونده قونلای اوزاق منزدر یولده چلتوک ارقلری کچیلوب

خیلی

P-174a.

خیلی اضطراب و زحمت چکلای سرعسکر حضرتلری عسکرله

واروب بوکون بغداده قوندیلر²⁴²² کوزل کون اولدی اما زیاده

صوق اولدی سرعسکر حضرتلری جمیع بکدر و اغالر ایله

²⁴¹⁸ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: آشلای.

²⁴¹⁹ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: کیدیلوب.

²⁴²⁰ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: بره جک.

²⁴²¹ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: قونلایوب.

²⁴²² In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: قونلای.

بنوب²⁴²³ سرعسكرلك سنجاغن چاله چاله ايلدوب²⁴²⁴ بغداد قلعه سنه

دكشدر و كندولر اختيار ايلدكلى كسسه لرايله

قلعه يه كيروب ساير²⁴²⁵ خلقي قوليا يوب قلعه قپوسن بر كمشدر²⁴²⁶

يوم الاحد في ٢٣ منه مزار شيخ سكران

لقان حكيمك داخى مزارى مزبوره²⁴²⁷ يقيندر و يقين منزله

بوكون دخى زياده سوق اولدي و سرعسكر حضرتلري بغداد

قلعه سنك مفتاح²⁴²⁸ امير علمى اولان جعفرىك²⁴²⁹ ايله پادشاهه

كوندروب كليجك بر اغر²⁴³⁰ قفتان²⁴³¹ و بشيوز عدد فلوري

و اوچيوز بيك²⁴³² اقچه ايله ازورنيق سنجاغى عنايت اولندي

يوم الاثنين في ٢٤ منه في ٣٠ تشرين ثاني

قلعه شهر بغداده كيروب²⁴³³ طشره ده چادر ايله قونلدي

سرعسكر كندويه اولان عسكر ايله پادشاهه قارشو واروب

آندن²⁴³⁴ اينوب جميع بكلىر بكلىر و بكلىر ايله بغداد فتحي ايجون

ال اوپديلىر پادشاه حضرتلرى طوغرى امام اعظم حضرتلرينك

P-174b.

مزار شريفنه كلوب آندن²⁴³⁵ اينوب زيارت ايدوب دعا ايتدوب²⁴³⁶

²⁴²³ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: بنوب.

²⁴²⁴ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: ايلنوب.

²⁴²⁵ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: سائر.

²⁴²⁶ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: بر كمش.

²⁴²⁷ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: بومزاره.

²⁴²⁸ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: مفتاح.

²⁴²⁹ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: جعفر بك.

²⁴³⁰ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: آغر.

²⁴³¹ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: خفتان.

²⁴³² In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: بيك.

²⁴³³ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: كيروب.

²⁴³⁴ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: آندن.

²⁴³⁵ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: آندن.

²⁴³⁶ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: ايتديروب.

بعده اته ²⁴³⁷ بنوب اوتاڭ ²⁴³⁸ همايونه نزول ايلديلر و سرعسكر سلطان
 كلدن برو ²⁴³⁹ قلعه قبولري اچيلوب ²⁴⁴⁰ عسكر خلقي شهر لولي
 انخمسون ديو قپو اچلماڊى ²⁴⁴¹ و پادشاه سرعسكر بغداد
 فېحى اچون يكرمى بيك نقد فلوري و خلعتلر و مرصع
 قايچ و مصر محصولندن يكرمى بيك فلورى ساليانه تعيين
 بيورديلر و پادشاه سعادتله استانبولدن بغداده يوز يكرمى اوج منزله كلديلر
 يوم الثلثا في 25 منه ابتداء كانون اول
 ديوان اولوب جميع بكپلر و بكاره خلعتلر و پريلوب
 ال اوپوب روم ايلي و اناطولي عسكرلري بر مناسب يرده قشلايوب
 يرلرنه ²⁴⁴² وارمبوب ساير ²⁴⁴³ عسكر اولرپنه كتمكه اجازت ويرلدي
 يوم الاربعاء ²⁴⁴⁴ في 26 منه اوتوراق
 يوم الخميس في 27 منه اوتوراق
 يوم الجمعة في 28 منه كانون اول ²⁴⁴⁵ اوتوراق
 ديوان اولوب ديوان كاتبلرينك رئيسى مصطفى چلبى يه
 نشانجىلق و پريلوب و رياست ديوان كاتبلرندن رجب
 چلبى يه ويرلدي و چاوش اسحاق ²⁴⁴⁶ چلبى يه اما صوفيه توليتى
 ويريلوب

P-175a.

ويريلوب و قپوجيلردن ²⁴⁴⁷ نقايس مصطفى يه چاوشلق ويرلدي

²⁴³⁷ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: آته.

²⁴³⁸ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: اوتاڭ.

²⁴³⁹ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: كلدنبرو.

²⁴⁴⁰ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: آچيلوب.

²⁴⁴¹ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: اچلمدى.

²⁴⁴² In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: يرلرپنه.

²⁴⁴³ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: سائر.

²⁴⁴⁴ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: الاربعالى.

²⁴⁴⁵ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: اول is not mentioned in *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*.

²⁴⁴⁶ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: اسمحق.

²⁴⁴⁷ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: وقپوجيلر.

يوم السبت في ٢٩ منه اوتوراق يوم الاحد في ٣٠ منه اوتوراق²⁴⁴⁸

يكون يوم ٣٠ منزل

شهر جمادى الاخره سنه ٩٤١

يوم الاثنين غره منه في ٧ كانون اول پادشاه حضرتلري

سعادته بغداده كيروب انده قشلامغي مقرر ايلديلر²⁴⁴⁹

يوم الثلاثاء في ٢ منه

سرعسكر حضرتلري سعادته لرنده ديوان ايدوب جميع بونده

بغدادده تكه لو طائفه سي كه بغداد بكي محمدبك ايله

بيله كتميوب بونده قالوب²⁴⁵⁰ پادشاهه اطلاعت

اتمشلردر²⁴⁵¹ انلر كلوب و بونلردن اوج نفر كسنيه²⁴⁵²

سنباق ويريلوب و سابقا مراعه سنباجي ويريلان اولما

پاشا كندخاسي ولي خان بكه التيز بيك ايله ملاطيه ويكرمي بيك

نقد اقچه و بر چاقمه قفتان²⁴⁵³ انغام اولندي و سكبان

باشنه²⁴⁵⁴ اون بيك اقچه و بر چاقمه احسان اولندي

و نشانجي اولان مصطفى بكه نشانجيلق يوز سكرسان بيك

اقچه لك خاصلر ايله ويرلدي و ديوان كاتبلرينك

P-175b.

رئيسي رجب چلبى يه اللي بيك ايله و ديوان كاتبلردن رمضان

اوغلي محمد چلبى يه اتوز اون سكرزيك تباري وارايمش اتوز بيك

اولماق²⁴⁵⁵ بيورلدي اتوز سكرز اقچه علوفه سي اولان

²⁴⁴⁸ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: اوتوراق.

²⁴⁴⁹ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: ايلدي.

²⁴⁵⁰ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: قلوب.

²⁴⁵¹ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: اتمشلردر.

²⁴⁵² In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: كسنه يه.

²⁴⁵³ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: خفتان.

²⁴⁵⁴ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: باشيه.

²⁴⁵⁵ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: اولماق.

کاتب قره می چلبی نک علوفه سی الی اولماق²⁴⁵⁶ بیورلای

یوم الاربعاء فی ۳ منه ابتداء اربعین

دیوان اولوب منصب اولانلر²⁴⁵⁷ جمله ال اویدیلر²⁴⁵⁸ و شاه تبریزه

کلوب انده اولان عسکر چکیلوب وان واسطان²⁴⁵⁹ طرفنه کلدوکی

خبری کلدی یوم الخمیس فی ۴ منه دیوان اولوب

بکتر و بلوک اغالقلری تبدیل اولوب²⁴⁶⁰ ال اویدیلر

یوم الجمعة²⁴⁶¹ فی ۵ منه موصل سنجاغی

یزیدی حسین بکدن النوب ینه سیدی احمد بکه ویرلای

یوم الجمعة فی ۱۸ منه سفردہ بلوک خلقی

نوبتله پادشاهک اوتاغن²⁴⁶² بکدکلی کی بغداده دخی سرایک

اطرافتی²⁴⁶³ هر بلوک اغاسی بلوکی ایله بکلمک امر اولندی وروم

ایلنده²⁴⁶⁴ سکسن²⁴⁶⁵ بیك اقچه لق²⁴⁶⁶ زعامت تصرف ایدن مسیح پاشا

اوغلی محمود بک اوغلی محمد شاهه سرعسکر امیر علملکی ویرلای

یوم السبت فی ۸ رمضان المبارک سنه ۹۴۱

دیوان

P-176a.

دیوان اولوب ایاس²⁴⁶⁷ پاشا و قاسم پاشا کلوب ایچرویه کیرمزدن اول

ایچرودن امر اولنوب اسکندر چلبی پی بغداده آت بازارنده صلب

²⁴⁵⁶ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: اولماق.

²⁴⁵⁷ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: اولنلر.

²⁴⁵⁸ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: اویدیلر.

²⁴⁵⁹ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: واسطان.

²⁴⁶⁰ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: اولنوب.

²⁴⁶¹ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: الخمیس.

²⁴⁶² In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: اوتاغنک.

²⁴⁶³ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey* is not mentioned here.

²⁴⁶⁴ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: ایلنده.

²⁴⁶⁵ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: سکسن.

²⁴⁶⁶ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: اقچه لك.

²⁴⁶⁷ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: آیاسی.

ایلدیلر یوم الخمیس فی ۱۳ منه

سرعسكر سلطان امام علی و امام حسین²⁴⁶⁸ مشهدلرین²⁴⁶⁹ زیارت ایدوب

اندن بغداده کلدیلر یوم الاثنین فی ۱۸ منه

پادشاه حضرتلری سرعسكر ایله و سایر²⁴⁷⁰ پاشالر و اغالرله امام علی

و امام حسین رضی الله عنهما مزار شریفلرین²⁴⁷¹ زیارت ایتمکه کندیلر

و اولمه بکدن بزه مدد یتشوک دیو اولقلر کلدی

یوم السبت فی ۲۳ منه المبارک

پادشاه حضرتلری زیارتدن کلدیلر اوتاق همایون

وکیلار کوچوب اق اولوم نام محله قوندی و دفتردار افندیلر

خزینه یه واروب یکچیری یه وسایر²⁴⁷² بلوک خلقنه علوفه لرین²⁴⁷³ ویردی

یوم الاحد فی 24 منه

دیوان اولوب مصالح مسلمین کورلوب²⁴⁷⁴ و ایرته پادشاه سقره

چقار²⁴⁷⁵ جمیع یکچیری و اتلو²⁴⁷⁶ حاضر اولوب پادشاه ایله چیقسونلر

دیو بیورلدی و اسکندر چلبی قانی حسین چلبینک²⁴⁷⁷ بوینی اورلدی

یوم الحمیت فی ۲۸ منه ابتداء نیشان

P-176b.

پادشاه حضرتلری قزلباش اوزرنه²⁴⁷⁸ تبریز جانبنه متوجه اولوب

شهر بغداد دن کوچوب آغ بولوم نام محله قوندی و اولامه بکدن

اولاق کلدی یوم الجمعة فی ۲۹ منه اوتاق کندی

²⁴⁶⁸ in *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey* is not mentioned here. رضی الله عنها

²⁴⁶⁹ شهدلرک In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*.

²⁴⁷⁰ سائر In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*.

²⁴⁷¹ شریفلرک In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*.

²⁴⁷² سائر In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*.

²⁴⁷³ علوفه لرک In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*.

²⁴⁷⁴ کورلوب In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*.

²⁴⁷⁵ چیقار In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*.

²⁴⁷⁶ آتلو In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*.

²⁴⁷⁷ چلبی نک In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*.

²⁴⁷⁸ اوزرنه In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*.

يوم السبت في ٣٠ منه هوش عطار منزله بعيد در

يكون يوم ٣٠ منزل

شهر شوال المكرم سنه ٩٤١

يوم الاحد غره منه روز عيد خوش عطارد²⁴⁷⁹ اوتوراق

زياده يللر اسوب خيلي چادر پاده لدي²⁴⁸⁰

يوم الاثنين في ٢ منه قزاني توقي قريه سي قربنده

يوم الثلاثاء²⁴⁸¹ في ٣ منه اتوراق يوم الاربعاء في ٤ منه بط قوناغنه

غايه اوزاق منزلدر يولده صوبي اولمايوب²⁴⁸² قوناغده اقرار چايي²⁴⁸³ واردر

يوم الخميس في ٥ منه بند بط منزله اورته منزلدر

يوم الجمعة في ٦ منه ايواني منزلنه

جبل حمير نام طاغ اشيلوب²⁴⁸⁴ قونلدي اورته منزلدر

يوم السبت في ٧ منه شيخ ماجد مزارى قربنده قونلدي

غايه اوزاق منزلدر صوبي شور در زياده يغمورلر ياغدي

يوم الاحد في ٨ منه عثمانلو قريه سنه يقين منزلدر

يوم الاثنين

P-177a.

يوم الاثنين في ٩ منه اتوراق

يوم الثلاثاء في ١٠ منه سلوكان چايري قوناغنه

اورته منزلدر قوناغنه قريب يرده صعبى واردر

يوم الربيعا في ١١²⁴⁸⁵ منه اتوراق يوم الخميس في ١٣ منه اتوراق

يوم الجمعة في ١٣ منه ليلان قريه سنه يقين منزلدر

²⁴⁷⁹ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: عطارد.

²⁴⁸⁰ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: برالندى.

²⁴⁸¹ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: الاثنين.

²⁴⁸² In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: اولميو.

²⁴⁸³ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: اقرار چايي.

²⁴⁸⁴ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: آشيلوب.

²⁴⁸⁵ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: ١٢.

يوم السبت في ١٤ منه اتوراق يوم الاحد في ١٥ منه اتوراق
توغلر كتمش ايكن دوندريلوب²⁴⁸⁶ غريوله كتمك مقرر اولدي
يوم الاثنين في ١٦ منه اتوراق يوم الثلاثاء في ١٧ منه اتوراق
يوم الاربعاء في ١٨ منه كوك يورت قوناغنه يوم الخميس في ١٩ منه اتوراق
يوم الجمعة في ٣٠ منه اتوراق يوم السبت في ٢١ منه اتوراق
يوم الاحد في ٢٢ منه اتوراق يوم الاثنين في ٢٣ منه اتوراق
يوم الثلاثاء في ٢٤ منه اتوراق يوم الاربعاء في ٢٥ منه اتوراق
يوم الخميس في ٢٦ منه اتوراق يوم الجمعة في ٢٧ منه اتوراق
يوم السبت²⁴⁸⁷ في ٢٨ منه اتوراق يوم الاحد²⁴⁸⁸ في ٢٩ منه اتوراق
يوم الاثنين في ٣٠ منه ديوان اولدي يكون سوم ٣٠ منزل
شهر ذى القعدة الشريفه سنه ٩٤١
يوم الثلاثاء غره منه اتوراق يوم الاربعاء في ٢ منه اتوراق

P-177b.

كوك امير اخورباشي حسين اغا عربجيلر²⁴⁸⁹ و آخوره²⁴⁹⁰ متعلق دولكلر ايله
صناب صوينك اوزرنه²⁴⁹¹ على التيجيل كوپري يايماق ايجون ارسال اولندي
يوم الخميس في ٣ منه روم ايلي كندخداسي
و دفترداري كلوب اوردويه²⁴⁹² ملاقي اولديلر
يوم الجمعة في ٤ منه اتوراق يوم السبت في ٥ منه اتوراق
يوم الاحد في ٦ منه اتوراق يوم الاثنين في ٧ منه اتوراق
يوم الثلاثاء في ٨ منه اتوراق يوم الاربعاء في ٩ منه اتوراق
يوم الخميس في ١٠ منه اتوراق يوم الجمعة في ١١ منه اتوراق

²⁴⁸⁶ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: دوزيلوب.

²⁴⁸⁷ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: الاربعاء.

²⁴⁸⁸ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: الخميس.

²⁴⁸⁹ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: عربيه جيلر.

²⁴⁹⁰ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: آخوره.

²⁴⁹¹ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: اوزرنه.

²⁴⁹² In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: اردويه.

وان اوزرندن قزلباشك قالقوب كوچدوكي²⁴⁹³ خبری كلدې
 يوم السبت في ١٢ منه اورتوق يوم الاحد في ١٣ منه اورتوق
 يوم الاثنين في ١٤ منه ديوان اولوب بعض مدرسه لر ويرلدي يوم الثلاثاء
 يوم الثلاثاء في ١٥ منه اورتوق يوم الاربعاء في ١٦ منه اوتاق كندې
 يوم الخميس في ١٧ منه خاصه حالي²⁴⁹⁴ قوناغنه غايت اوزاق منزلدر
 يوم الجمعة في ١٨ منه اورتوق يوم السبت في ١٩ منه حياقي كنبدي قوناغنه
 ميانه قوناقد ر سرعسكر حضرتلري پادشاهدن ايريلوب²⁴⁹⁵ ايلرو قوندي
 يوم الاحد في ٢٠ منه اورتوق
 يوم الاثنين في ٢١ منه قزبل دره قوناغنه صوبي قلت اوزره در
 يوم الثلاثاء

P-178a.

يوم الثلاثاء في ٢٢ منه²⁴⁹⁶ اولامه بكدن
 اولاقدر كلوب شاهك وان قلعه سي اوزرندن كيدوب
 و خراسانندن شاه قزلباشي²⁴⁹⁷ سام ميرزا استان استانه سعاده
 كلمك اوزره ايدوكن بلدرمش²⁴⁹⁸
 يوم الاربعاء في ٢٣ منه ايمانشا²⁴⁹⁹ دريندي
 كچيلوب حنار نام محله قونلدي احمدبك نام
 بركوردي²⁵⁰⁰ بكي قزلباشدن دل²⁵⁰¹ الوب كتوردي و روم بلكريكسي

²⁴⁹³ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: كوجدوكي.

²⁴⁹⁴ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: چايي.

²⁴⁹⁵ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: آيريلوب.

²⁴⁹⁶ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey* is not mentioned here.

²⁴⁹⁷ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: قزلباشي.

²⁴⁹⁸ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: بيلدرمش.

²⁴⁹⁹ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: ايناشاه.

²⁵⁰⁰ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: كد.

²⁵⁰¹ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: ديل.

طرفندن²⁵⁰² اولاقلا کلوب فرانچہ قرالنگ ایلچی سز²⁵⁰³ کتوردی²⁵⁰⁴

و روم بکری بکیسی طرفندن اولاقلا کلوب اماسیہ سَنجاغنده

عصیان ایدن قزلباشلرک²⁵⁰⁵ عسکرینی اماسیہ بکی محمدبک صیوب

قردوغن²⁵⁰⁶ عرض ایلمش و اناطولی بکریکیسی عسکر ایله کلوب اردوی²⁵⁰⁷

هایونه ملاقی اولدی و بو قوناغک زیاده ییلانلری وارد

یوم الخمیس فی ۳۴ منه

سر عسکر حضرتلری دیوان ایدوب اناطولی بکریکیسی و بکر²⁵⁰⁸ ال اویدیلر

یوم الجمعة فی ۲۵ منه اوتوراق

یوم السبت فی ۲۶ منه ۲۶ منه اوتوراق

یوم الاحد فی ۲۷ منه کلونه قوناغنه

P-178b.

یقین منزلدر والّا²⁵⁰⁹ بر مقدار صعوبتی²⁵¹⁰ وارد

یوم الاثنين فی 28 منه²⁵¹¹ باش چنار قوناغنه یقین منزلدر

طاشلو و انیشلو²⁵¹² یوقشلو یرلردر و طقوز اولوم صوینک

باشی اشبو چنار دیندن چقان²⁵¹³ صوایمش بغداد بکریکیسی

سلیمان پادشادن اولاقلا کلوب و غازی خاندن ادم²⁵¹⁴ کلوب

سام میرزا آستانه سَعَادَتَه اطلاعت

ایلیوب مذکور غازی خانه مکتوب

²⁵⁰² استانبولدن دخی: in *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey* و روم بکریکیسی طرفندن

²⁵⁰³ ایلچیسی: In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*.

²⁵⁰⁴ کلدی: In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*.

²⁵⁰⁵ قزلباشلارین: In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*.

²⁵⁰⁶ قردوغن: In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*.

²⁵⁰⁷ اردوی: In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*.

²⁵⁰⁸ بکری: In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*.

²⁵⁰⁹ دوشیب: In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*.

²⁵¹⁰ صعبی: In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*.

²⁵¹¹ in *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey* is not mentioned here. اتوراق

²⁵¹² وانشلو: In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*.

²⁵¹³ چیقان: In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*.

²⁵¹⁴ آدم: In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*.

کوندروب اول مکتوبی آدمی سیله²⁵¹⁵ کوندرمش

يوم الثلاثاء في سلخ منه قلعة تابع زول

يكون سوم ٢٩ منزل ٧

شهر ذى الحجة²⁵¹⁶ سنة ٩٤١

يوم الاربعاء في غرة منه سيد صادق اورته منزلن

يوم الخميس في 2 منه بك يوردي

غايه صعبدر طاغ ايجنده ياتلدي

يوم الجمعة في 3 منه قزيلجه²⁵¹⁷ قلعه صعب يولدر

يوم السبت في ٤ منه اتوراق يوم الاحد في ٥ منه اتوراق

يوم الاثنين في ٦ منه اتوراق يوم الثلاثاء في ٧ منه اتوراق

يوم الاربعاء

P-179a.

يوم الاربعاء في ٨ منه اتوراق يوم الخميس في ٩ منه اتوراق

يوم الجمعة في ١٠ منه اتوراق بيرام ايجون ال اويمكه امر اولندي²⁵¹⁸

يوم السبت في ١١ منه اتوراق يوم الاحد في ١٢ منه اتوراق

يوم الاثنين في ١٣ منه اوتاق كندي

يوم الثلاثاء في ١٤ منه ستاره منزلنه يقين منزلدر

يوم الاربعاء في ١٥ منه كيل قوناغنه

بر صعب طاغ آشيلوب طاغ ايجنده ياتلدي

يوم الخميس في ١٦ منه خان كدكي قوناغنه

يوم الجمعة في ١٧ منه كون دلقوناغنه اوزاق منزلدر

يوم السبت في ١٨ منه اتوراق

²⁵¹⁵ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: آدمسيلاه.

²⁵¹⁶ ذى الحجة الشريفه: *in Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: ذى الحجة.

²⁵¹⁷ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: قزله.

²⁵¹⁸ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: اولملري.

یوم الاحد فی ۱۹ منه توکان²⁵¹⁹ اوزاق منزلدر
اولامه بك بوناقدہ كلدي وصول بولدي
یوم الاثنين فی ۲۰ منه صاروجه قامش قوناغنه
اوزاق منزلدر و تاجلوخان²⁵²⁰ طرفندن کندونك²⁵²¹ اشپك اغاسي
كلوب پادشاهك امری نه ایشنه اویله اولسون تاجلوخان
کندو ایلچیلکه وراين دیو اجازت طلب ایلمش بو قوناندن اوته
اغریق ایلر کتیبوب جمله عسکر الایله کیدوب اغریق کرده²⁵²² یورتمك²⁵²³

P-179b.

بیورلدي یوم الثلثا فی ۲۱ منه کار دول قوناغنه غایت اوزاق منزلدر
یوم الاربعاء فی ۲۲ منه ناو قوناغنه
کوزل یولدر مراغه نام قصبه صحراسنده در ایکندون
صکره اوجانه کیدیلور دپو دلارندا ایلدي
یوم الخميس فی ۲۳ منه مراغه قوناغنه
پادشاه سغادتلہ اوجانه کتمك²⁵²⁴ مقرر اولدي
یوم الجمعة فی ۲۴ منه مرده رو چایی قوناغنه
یقین منزلدر تاجلو خاندن کلان قزلباش امیره بوکون اجازت ویزلدي
یوم السبت فی ۲۵ منه قونقو دره قوناغنه زیاده اوزاق منزلدر
یوم الاحد فی ۲۶ منه اروانه کوه قوناغنه اورته منزلدر صعبی زیاده در
یوم الاثنين فی ۲۷ منه
اوغللو یورت قوناغنه زیاده صعب یولدر
یوم الثلثا فی ۲۸ منه سرعسکر حضرتلری کوچوب سعد آباده قونلدي

²⁵¹⁹ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: بوکان.

²⁵²⁰ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: تاجلوخانك.

²⁵²¹ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: طرفندن کندونك is not mentioned in *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*.

²⁵²² In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: کبروده.

²⁵²³ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: یورتمك.

²⁵²⁴ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: کیدلک.

يوم الاربعاء في ٢٨ منه تبريز قرينده سعدآباد²⁵²⁵ قوناغنه
 تبريزه بغداددن طقسنان بر كونده كلندي و قيو خلقنه بيكر افچه
 انعام و ايلغار بيله واران²⁵²⁶ ارباب تياره بيكده ايكي يوز ترقى بيورلدى
 شهر محترم الحرام سنه ٩٤٢
 يوم الجمعة

P-180a.

يوم الجمعة غره منه اوتوراق دياربكر
 و روم و ذوالقدر بلكريكلىرى عسكرلىله كلوب اردويه
 ملاقى اولديلىر يوم السبت في ٢ منه اوتوراق
 پادشاه و سرعسكر و سائر پاشالر و اغالر بيله تبريزه واردپلر
 پادشاه تبريزه واردوغى كى شاهك سرينه اينوب اياس پاشا ايله
 قاسم پاشا امرايله چادرلرينه كلوب ياتوب پادشاهله سرعسكر
 تبريزه سرايده ياتديلىر يوم الاحد في ٣ منه اوتوراق
 محكم ير دپرندي و قزلباشدن تكرار ايلچى كلوب اوجانده اولامه نك
 ياننده قونوب پادشاه تبريزه اولمغن اردوى همايونه كلمدي
 يوم الاثنين في ٤ منه اوتوراق يوم الثلاثاء في ٥ منه اوتوراق
 يوم الاربعاء في ٦ منه اوتوراق يوم الخميس في ٧ منه اوتوراق
 يوم الجمعة في ٨ منه اوتوراق پادشاه حضرتلى
 سرعسكر ايله سلطان حسن جامعنده جمعه نمازين قىلوب
 تمام اولنجه يكيچريلر جمعه يى احاطه ايدوب و بلكر دخى ات²⁵²⁷
 اوزرنده طورديلىر بعده سغادته اوتا²⁵²⁸ همايونه متوجه اولديلىر
 يوم السبت في ٩ منه اوتوراق

²⁵²⁵ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: سعدآباد.

²⁵²⁶ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: دوران.

²⁵²⁷ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: آت.

²⁵²⁸ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: اوتاغ.

يوم الاحد في ١٠ منه اوتوراق

P-180b.

پادشاه ديوان ايدوب قزل باشند²⁵²⁹ كلان ايلچي سرعسكر

حضرتلرينك كلوب اللرين اوپدى و كورد²⁵³⁰ بكرندن شفقت بك نام

بر بكوك²⁵³¹ قزل باشله²⁵³² دلى اولماغن²⁵³³ كندوسنك بش نفر آدمسپله

بيونلرى اورلدي يوم الاثنين في ١١ منه اوتوراق

شرف بك اوغلنك²⁵³⁴ كخداسنك بوينى اورلدي

يوم الثلاثاء في ١٢ منه اوتوراق

يوم الاربعاء في ١٣ منه ديوان اولوب بكرىكيلر تبديل اولمشدى²⁵³⁵

ال اوپديلر من ديوان اوليچاق²⁵³⁶ روم ايلى بكرىكىسى ديوانه

كلوب پاشالر ايله بيله اوتوره و اناطولى بكرىكىسى ديوانه

كلميه لر مكره عرض اولماسى²⁵³⁷ لازم مصلحت دوشه اول وقت

كلوب پاشالر ايله بيله اوتوره ساير بكرىكيلر

ديوانه كليچك پاشالر ايله بيله اوتورميوب

ديوانه خانه دن طشره چارطاق التنده اوتوره لر ديو بيورلدي

يوم الخميس في ١٤ منه اوتوراق يوم الجمعة في ١٥ منه اوتاق اوجان طرفنه كتدى

يوم السبت في ٢٤ منه اوتوراق يوم الاثنين في ١٧ منه اوتوراق

يوم الثلاثاء في ١٨ منه اوتوراق يوم الثلاثاء في ١٩ منه اوتوراق

الاربعاء في ٢٠²⁵³⁸ منه خان عباس قوناغنه

²⁵²⁹ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: قزلباشدن.

²⁵³⁰ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: كد.

²⁵³¹ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: بلك.

²⁵³² In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: قزلباش ايله.

²⁵³³ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: اولمغن.

²⁵³⁴ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: اوغلىنك.

²⁵³⁵ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: اولمشيدى.

²⁵³⁶ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: اوليچق.

²⁵³⁷ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: اولنمى.

²⁵³⁸ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: ١٩.

P-181a.

يوم الخميس في ٣١²⁵³⁹ منه باشسوز كنبد قوناغنه
 سام ميرزاپی پادشاه اوغلی ایدینوب قزل اوزان دن اوتسی که
 عراقدر آکا ویردی دیوار دوده دلآلرندا ایلدی
 يوم الجمعة في ٢٢²⁵⁴⁰ منه بصى چای قواغنه
 يوم السبت في ٢٣²⁵⁴¹ منه میانه قوناقدر
 يوم الاحد في ٢٤²⁵⁴² منه قزل اوزان قوناغنه بعید منزلدر
 يوم الاثنين في ٢٥²⁵⁴³ منه خان سرجم قوناغنه
 يوم الثلاثاء في ٢٦²⁵⁴⁴ منه خان نیکبای قوناغنه
 يوم الاربعاء في ٢٧²⁵⁴⁵ منه زنکان قربنده
 يوم الخميس في ٢٨²⁵⁴⁶ منه سلطانیه قربنده
 يوم الجمعة في ٢٩²⁵⁴⁷ منه قیدار نبی ده قونلای
 يوم السبت في ٣٠²⁵⁴⁸ منه چورل قریه سنه²⁵⁴⁹
 قونلای غایت اوزاق منزلدر اوچ²⁵⁵⁰ قوناغنه متحملدر²⁵⁵¹
 شهر صفر المظفر سنه ٩٤٢
 يوم الاحد غره ء منه تحت سلیمان قوناغنه
 يوم الاثنين في ٢ منه دهنه قوناغنه

²⁵³⁹ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: ٣٠.

²⁵⁴⁰ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: ٢١.

²⁵⁴¹ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: ٢٢.

²⁵⁴² In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: ٢٣.

²⁵⁴³ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: ٢٤.

²⁵⁴⁴ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: ٢٥.

²⁵⁴⁵ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: ٢٦.

²⁵⁴⁶ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: ٢٧.

²⁵⁴⁷ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: ٢٨.

²⁵⁴⁸ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: ٢٩.

²⁵⁴⁹ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: قریه سنه.

²⁵⁵⁰ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: اوج.

²⁵⁵¹ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: محتملدر.

يوم الثلاثاء في ٣ منه دركزين قوناغنه

P-181b.

يوم الاربعاء في ٤ منه اوتوراق يوم الخميس في ٥ منه اوتوراق

يوم الجمعة في ٦ منه اوتوراق

يوم السبت في ٧ منه دركزيندن²⁵⁵² دونيلوب تبريزه توجه اولندي

يوم الاحد في ٨ باشسوز²⁵⁵³ كنبه قوناغنه

يوم الاثنين في ٩ منه على اوباجاي قوناغنه

يوم الثلاثاء في ١٠ منه سوجاس²⁵⁵⁴ قريه سنه

يوم الاربعاء في ١١ منه شيوه قريه سي قوناغنه

قوناغنه يوم الخميس في ١٢ منه ايچ كركده

پادشاهك دونه تبريزه كلمسنك خبري بوكون تبريزه كلدي

يوم الجمعة في ١٣ منه نيكباي خاني قوناغنه

يوم السبت في ١٤ منه سرحم خاني قوناغنه

يوم الاحد في ١٥ منه قبلانلي كدوكي قوناغنه

يوم الاثنين في ١٦ منه بصي چاي قوناغنه

يوم الاحد في ١٧ باشسوز²⁵⁵⁵ كنبه قوناغنه

يوم الاربعاء في ١٨ منه اوجان

يوم الخميس في ١٩ منه جناوان قوناغنه

يوم الجمعة في ٢٠ منه پادشاه حضرتلري

تبريزه

P-182a.

²⁵⁵² In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: دركزين دن.

²⁵⁵³ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: باشز.

²⁵⁵⁴ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: جاسوس.

²⁵⁵⁵ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: باشسوز.

تبریزه کلوب خیابان²⁵⁵⁶ طرفندن بر باغچه ده قوندي

يوم السبت في ٢١ منه اوتوراق

يوم الاحد في ٢٢ منه پادشاه کوچوب شام غزان قرينده بر باغچه ده قوندي

يوم الاثنين في ٢٣ منه اوتوراق يوم الثلاثاء في ٢٤ منه اوتوراق

يوم الاربعاء في ٢٥ منه بوكون سرعسكر حضرتلري

نيچه بيك عسكر ايله اتلنوب²⁵⁵⁷ قزلباش كورنمكين سابقا

قوناق اولان خيابان چايي نام قريه يه واروب انده²⁵⁵⁸

كورينان قزلباشلر قاچوب نام و نشاني ظاهر اولمدي

يوم الخميس في ٢٦ منه اوتوراق يوم الجمعة في ٢٧ منه

بوكون شهر تبريزدن كچيلوب ديار روم جانبنه

توجه اولندي شام غزان جوارنده كچيلوب

سروري نام قريه جوارنده قونلدي دولته²⁵⁵⁹

يوم السبت في ٢٨ منه سفيان قوناغنه

يوم الاحد في ٢٩ منه مرند شهرندن كچيلوب كوك ديه نام

چايرده قونلدي شهر ربيع الاول سنه ٩٤٢

يوم الاثنين غرهء منه قركوي قوناغنه

يوم الثلاثاء في ٢²⁵⁶⁰ منه خوي قوناغنه

P-182b.

يوم الاربعاء في ٣ منه اوتوراق يوم الخميس في ٤ منه اوتوراق

پادشاه حضرتلري سرعسكر حضرتلري ايله سواراولوب

شمس تبریزی حضرتلرينك مزار شريفن زيارته وارديلر

²⁵⁵⁶ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: حياوان.

²⁵⁵⁷ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: آتلنوب.

²⁵⁵⁸ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: اوند.

²⁵⁵⁹ is not mentioned in *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*.

²⁵⁶⁰ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: ٣.

يوم الجمعة في ٥ منه پير موسى زوايه سى قوناغنه
غازى خان ايكي باش بردرى قزلباش كوندردى
يوم السبت في ٦ منه اوتوراق
يوم الاحد في ٧ منه سوكن قوناغنه
يوم الاثنين في ٨ منه قره كودر باشى قوناغنه
يوم الثلاثاء في ٩ منه قره كودره نك برو باشنده كتوك²⁵⁶¹ كرك قوناغنه
يوم الاربعاء في ١٠ منه نوشهر قوناغنه
بوكون سرعسكر صباح اته بنوب الامى يغليب
دونداره قالوب بككر و اغالر ايله دانشق آيلدپلر
يوم الخميس في ١١ منه پند ماهى قوناغنه
يوم الجمعة في ١٢ منه ارجيش قوناغنه يوم السبت في ١٣ منه اوتوراق
يوم الاحد في ١٤ منه اوتوراق يوم الاثنين في ١٥ منه اوتوراق
بوكون ذوالقدرلودن اون ايكي نفر كمنه ايله غازى قران
و چاوشلر عاد الجواز قلعه سنه طوب ألوب كتمك ئيوزلدي
يوم الثلاثاء

.P-183a

يوم الثلاثاء في ١٦ منه
سبحان طاغى اتكند على بك باغى نام محله قونلدي
يوم الاربعاء في ١٧ منه عاد الجواز قوناغنه
يوم كنارنده قونلدي بوكون تبليس قلعه سى ألوب²⁵⁶²
ايچينه²⁵⁶³ غازى قران بك كيروب اوتوردغى خبري كلدي
يوم الخميس في ١٨ منه اوتوراق
يوم الجمعة في ١٩ منه اولامه پاشا خيلى باشلر كوندرمىش كلدي

²⁵⁶¹ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: كۆنك.

²⁵⁶² In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: النوب.

²⁵⁶³ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: ايچينه.

يوم السبت في ٢٠ منه اخلاط قوناغنه

اولامه پاشايه وان اوزرينه وارسن ديو مكتوب كندي

و بتلس²⁵⁶⁴ حاكمي شمس الاديك والده سي قلعه لرپنك مفتاحن كتوروب

پيشكش ويردي يوم الاحد في ٢١ منه اوتوراق

سرعسكر حضرتلري وقت عصرده كوچوب طاغلا آشوب

نصف اللبلده عاد الجوازه وارپلوب قونلدي

يوم الاثنين في ٢٢ منه اوتوراق

سرعسكر حضرتي ظهر وقتنه دك عاد الجوازه ارام ايدوب

قلعه يه كيروب طوليرين اتدورب²⁵⁶⁵ و بعض عربيه طوليرين آلوب

و وقت عصره قريب كلوب سبجان چايي نام²⁵⁶⁶ موضعه

P-183b.

باغ علايه قوندي يوم الثلاثاء في ٢٣ منه اوتوراق

سرعسكر حضرتي وقت عصرده ارجيش²⁵⁶⁷ قلعه سنه ايريشوب

قزلباشك الاني اهل اسلامك²⁵⁶⁸ هجومن كوروب طاقت كتورميوب

بند ماهي يه دك قاجوب سرعسكر داخي قلعه دن ايلرو

واروب²⁵⁶⁹ وقت شام اولنجه آلاي بغلنوب غازيلر قزلباشه اولاشوب

برمقدار جنك اولوب باشلر كتوروب بعضي كمسنه لر يرالندي

يوم الاربعاء في ٢٤ منه على بك باغي قوناغنه

يوم الخميس في ٢٥ منه اخلاط قواغنه

سرعسكر سلطان بوكون ايلغاردين كلوب اوردويه ملاقي

اولدي و دياكركيستي اولامه پاشا و سكبجان باشي

²⁵⁶⁴ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: تبليس.

²⁵⁶⁵ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: آديروب.

²⁵⁶⁶ نام is not mentioned in *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*.

²⁵⁶⁷ عصرده وارجيش in *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*.

²⁵⁶⁸ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: اسلامن.

²⁵⁶⁹ ايلر واروب is not mentioned in *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*.

سابقا وان قلعه سنه كوندربولوب²⁵⁷⁰ يولده شاهله بولشوب²⁵⁷¹

جنگ اولدغي خبری کلدی و شاهک بر یصاولی طوتلمش

دولو مرجان و ذوالقدرلو عزالتوله نا کمسنه فریدون ایله

قزلباشه کتمشیدی کلوب اردویه ملاقی اولدیلر

یوم الجمعة فی ۲۶ منه نانوان قوناغنه

دریا کنارنده صحرادر صوق صولری واردر طاعه قریب میشه لو یردر²⁵⁷²

یوم السبت فی ۲۷ منه کوزلدر نام محله قوندی

یوم الاحد

P-184a.

یوم الاحد فی ۲۸ منه اوتوراق

سرعسکر سلطان دیوان ایلیوب اناطولی بکربکیسی و اولامه

پاشا و دیاریکر بکربکیسی و بکر اغالر کلدیلر پادشاه

جانبدن سرعسکر سلطان متعدد خلعتلر وایکی مکمل ات²⁵⁷³ و اوچ ات²⁵⁷⁴ داخی²⁵⁷⁵

انعام کلدی یوم الاثنين فی ۲۹ منه اوتوراق

یوم الثلاثاء فی سلخ منه²⁵⁷⁶ شهر ربیع الآخر سنه ۹۴۲

یوم الثلاثاء فی غره منه اوتوراق یوم الاربعاء فی ۲ منه اوتوراق

یوم الخميس فی ۳ منه اوتوراق یوم الجمعة فی ۴ منه اوتوراق

یوم السبت فی ۵ منه اوتوراق یوم الاحد فی ۶ منه اوتوراق

یوم الاثنين فی ۷ منه تبلیس قلعه سی قوناغنه یوم الثلاثاء فی ۸ منه اوتوراق

غایت صعوبتدن²⁵⁷⁷ اوتوراق اولنهی

²⁵⁷⁰ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: کوندربولوب.

²⁵⁷¹ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: بولنوب.

²⁵⁷² In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: میشه.

²⁵⁷³ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: آت.

²⁵⁷⁴ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: آت.

²⁵⁷⁵ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: دخی.

²⁵⁷⁶ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: is not mentioned in *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*.

²⁵⁷⁷ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: صعوبتندن.

يوم الاربعاء في ٩ منه

قرية نوحان ايله قرية مصراراسنده قونلدى غايت صعب دريندر

يوم الخميس في ١٠ منه اوتوراق يوم الجمعة في ١١ منه اويس القرنى

حضرتلرينك مزار شريفى اولدوغى محله قونلدي

يوم السبت في ١٢ منه ميرزا²⁵⁷⁸ چاي قوناغنه

يوم الاحد في ١٣ منه اوتوراق يوم الاثنين في ١٤ منه اوتوراق

P-184b.

يوم الثلاثاء في ١٥ منه اوتوراق يوم الاربعاء في ١٦ منه

قزلباشدن درت نفر كمسنه قاجوب بايزيد²⁵⁷⁹ چاوش ايله كلديلر

يوم الخميس في ١٧ منه بشرى ناحيه سنده شط كنارنده قونلدى

يوم الجمعة في ١٨ منه اوتوراق يوم السبت في ١٩ منه اوتوراق

يوم الاحد في ٢٠ منه اوتوراق يوم الاثنين في ٢١²⁵⁸⁰ منه صالار چاي قوناغنه²⁵⁸¹

يوم الثلاثاء في ٢٢ منه اوتوراق²⁵⁸² يوم الاربعاء في ٢٣ منه آمد قوناغنه²⁵⁸³

يوم الخميس في ٢٤ منه اوتوراق يوم الجمعة في ٢٥ منه اوتوراق

يوم السبت في ٢٦ منه اوتوراق يوم الاحد في ٢٧ منه اوتوراق

يوم الاثنين²⁵⁸⁴ يوم الثلاثاء في ٢٩ منه اوتوراق

يوم الاربعاء في سلخ منه اوتوراق

شهر جمادى الاولى سنة ٩٤٢

يوم الخميس في غرة منه پادشاه ايله سرعسكر سلطان شهر سيرنه²⁵⁸⁵ كتديلر

يوم الجمعة في ٢ منه اوتوراق يوم السبت في ٣ منه اوتوراق

²⁵⁷⁸ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: مرزا.

²⁵⁷⁹ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: بايزيد.

²⁵⁸⁰ منه اوتوراق in *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey* is not mentioned here.

²⁵⁸¹ منه صالار چاي قوناغنه is not mentioned in *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*.

²⁵⁸² منه اوتوراق in *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: ايار چاي.

²⁵⁸³ منه اوتوراق in *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: آمد قوناغنه.

²⁵⁸⁴ in *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey* is not mentioned here. يوم الجمعة ي ٢٨ منه اوتوراق

²⁵⁸⁵ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: سيرينه.

شکاره بندپلر وقت عصرده آمده²⁵⁸⁶ اچ قلعه یه کیروب تمکن اتدیلر²⁵⁸⁷

یوم الاحد فی ۴ منه اوتوراق یوم الاثنین فی ۵ منه اوتوراق

یوم الثلاثاء فی ۶ منه اوتوراق یوم الاربعاء فی ۷ منه اوتوراق

یوم الخميس فی ۸ منه اوتوراق یوم الجمعة فی ۶ منه اوتوراق

بوکون

P-185a.

بوکون پادشاه جمعه نمازین²⁵⁸⁸ قلماغیچون اسکی جامعه واردیلر

یوم السبت فی ۱۰ منه اوتوراق دیوان اولدی یوم الاحد فی ۱۱ منه اوتوراق

یوم الاثنین فی ۱۲ منه اوتوراق یوم الثلاثاء فی ۱۳ منه اوتوراق

یوم الاربعاء فی ۱۴ منه اوتاق²⁵⁸⁹ طشره چقدی²⁵⁹⁰

یوم الخميس فی ۱۵ منه قره طاغ قربنده قزیل دپه قوناغنه

یوم الجمعة فی ۱۶ منه قره جه طاغ دبنده²⁵⁹¹ المالو قوناغنه

یوم السبت فی ۱۷ منه خاجه کوز قوناغنه

یوم الاحد فی ۱۸ منه عابدين ایرکی²⁵⁹² قوناغنه

یوم الاثنین فی ۱۹ منه ادنه بیکاری قوناغنه

یوم الثلاثاء فی ۲۰ منه روها قوناغنه یوم الریاء فی ۲۱ منه اوتوراق

یوم الخميس فی ۲۲ منه سروچ²⁵⁹³ قوناغنه یوم الجمعة فی ۲۳ منه فرات صوبی

کمیلرله کچیلوب قونلادی یوم السبت فی ۲۴ منه اوتوراق

یوم الاحد فی ۲۵ منه مل حاله یورتنده بیکار باشنده جمعه اوکنده قونلادی

یوم الاثنین فی ۲۶ منه دوادینی مزاری قربنده قونلادی

²⁵⁸⁶ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: امدده.

²⁵⁸⁷ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: ایتدیلر.

²⁵⁸⁸ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: نمازینی.

²⁵⁸⁹ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: اوتق.

²⁵⁹⁰ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: چیقدی.

²⁵⁹¹ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: دپنده.

²⁵⁹² In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: ایوکی.

²⁵⁹³ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: بروج.

يوم الثلاثاء في ٢٧ منه جيلان نام آب روان اوزره قونلدي
 يوم الربعا في ٢٨ منه مدينه حلبده قونلدي يوم الخميس في ٢٩ منه اتوارق
 شهر جمادى الاخره سنه ٩٤٢

P-185b.

يوم الجمعة غره منه اتوارق در حلب²⁵⁹⁴
 پادشاه اسكي جامعه واروب قلعه پي و مزارلري زيارت ايلدي
 يوم السبت في ٢ منه اتوارق يوم الاحد في ٣ منه اتوارق
 يوم الاثنين في ٤ منه اتوارق يوم الثلاثاء في ٥ منه اتوارق
 يوم الاربعاء في ٦ منه بوكون اوتاق كوچب²⁵⁹⁵ ايلرو قوناغه كندي
 يوم الخميس في ٧ منه اساريب قريه سنه يوم الجمعة في ٨ منه عم كوني قريه سنه
 يوم السبت في ٩ منه عاصي صوينك اوزرنده كي كوپري قوناغه
 يوم الاحد في ١٠ منه انطاقيه شهره²⁵⁹⁶
 يوم الاثنين في ١١ منه يقراض طاعي قوناغه
 يوم الثلاثاء في ١٢ منه اسكندر بيكاري
 يوم الاربعاء في ١٣ منه كندخاني قوناغه دريا كناريدر
 يوم الخميس في ١٤ منه قورد قوناغي كچيلوب ايلجاق نام محله قونلدي
 يوم الجمعة في ١٥ منه اطانه جهمان صوبي قوناغه
 يوم السبت في ١٦ منه اتوارق
 يوم الاحد في ١٧ منه اتوارق يوم الاثنين في ١٨ منه اتوارق
 يوم الثلاثاء في ١٩ منه اطانه ده قونلوب²⁵⁹⁷ شكاره كنديلر خزينه ايلرو كندي
 يوم الاربعاء في ٢٠ منه بوكون اوتاق كندي
 يوم الخميس

²⁵⁹⁴ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: حلبده.

²⁵⁹⁵ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: كوچوب.

²⁵⁹⁶ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: شهرينه.

²⁵⁹⁷ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: قونلوب.

P-186a.

يوم الخميس في ٢١ منه حصون قريه سنه
يوم الجمعة في ٢٢ منه قلعه كوك قربنده صارو اشبق زاويه سنده قونلدي
يوم السبت في ٢٣ منه باجدارخاني كچيلوب قونلدي²⁵⁹⁸
يوم الاحد في ٢٤ منه اولوقشله
كافر ضدوغی كچيلوب²⁵⁹⁹ طاغدن خلاص اولوب اولوقشلا²⁶⁰⁰ نام قريه ده²⁶⁰¹
قونلدى يوم الاثنين في ٢٥²⁶⁰² منه ارکلی اوہ دونلدي
يوم الثلاثاء في ٢٥ منه طباعوك اقچه شهرى قوناغنه
يوم الاربعاء في ٢٦ منه ايوك قريه سنه
يوم الخميس في ٢٨²⁶⁰³ منه قوينه بوزاق
يوم الجمعة في ٢٩²⁶⁰⁴ منه قريه بوزاق قوناغنه
يوم السبت في سلخ²⁶⁰⁵ منه ايلغون كچيلوب قريه التون طاشه قونلدي
شهر رجب المرجب سنه ٩٤٢
يوم الاحد في غره منه اسحاقلو قريه سنه
يوم الاثنين في ٢ منه ييای قريه سنه طاغ اچنده²⁶⁰⁶ در
يوم الثلاثاء في ٣ منه سيدى غازى قوناغنه
يوم الاربعاء في ٤ منه اسكى شهر قوناغنه قاريغدي
يوم الخميس في ٥ منه بوز ايوك قوناغنه

P-186b.

²⁵⁹⁸ is not mentioned in *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*.

²⁵⁹⁹ is not mentioned in *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*.

²⁶⁰⁰ قشله. In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*.

²⁶⁰¹ نام قريه is not mentioned in *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*.

²⁶⁰² ٢٤. In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*.

²⁶⁰³ ٢٧. In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*.

²⁶⁰⁴ ٢٨. In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*.

²⁶⁰⁵ ٢٩. In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*.

²⁶⁰⁶ اچنده. In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*.

يوم الجمعة في ٦ منه ارمنى قوناغنه يوم السبت في ٧ منه يكي شهر²⁶⁰⁷ قوناغنه

يوم الاحد في ٨ منه ازنيق قوناغنه قونلدي²⁶⁰⁸

يوم الاثنين في ٩ منه قاز قلو طاغى اشيلوب²⁶⁰⁹

ستاره كوپروسي ياننده و مرئلو نام قريه ده قونلدي

يوم الثلاثاء في ١٠ منه از نكيد قوناغنه

يوم الاربعاء في ١١ منه خزينه قاترلى²⁶¹⁰ كلامكين اوتوراق اولدي

يوم الخميس في ١٢ منه ككيونره²⁶¹¹ قوناغنه

يوم الجمعة في ١٣ منه اوتوراق

يوم السبت في ١٤ منه في ٧ كانون ثاني

بوكون پادشاه انجم سَپاه سعادتله استانبوله دخول ايلديلر

²⁶⁰⁷ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: يکيشهر.

²⁶⁰⁸ قونلدي is not mentioned in *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*.

²⁶⁰⁹ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: آشيلوب.

²⁶¹⁰ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: قازلىرى.

²⁶¹¹ In *Mecmua-ı Münşe'ât-ı Ferîdûn Bey*: ككبوزه.

CHAPTER 4 ANALYSIS OF THE CORRESPONDENCE BETWEEN THE OTTOMANS AND THE SAFAVIDS

Since this collection emphasizes the correspondence of Sultân Süleymân, it can be understood that the collector probably did not intend to collect the Safavids' letters. In other words, it can be argued that the collector did not include Şâh Tahmâsb's letters, particularly those written on religious issues. Such collection only includes the Safavids' supplication letters or those in which the Safavids congratulated the Ottomans and expressed their goodwill to them. The possibility that the collector did not have access to other Safavids' letters is quite low.

After establishing the Safavid Empire, there was a fundamental change in the religious identity of the Iranian plateau, and such change left its great impact on the Safavid-Ottoman relations. In order to understand these fundamental changes, it is necessary to examine the relations between the Ottomans and the states established in the Iranian plateau. In this regard, there is controversy concerning the exact period of the first contact between the states formed on the plateau of Iran and the Ottomans. However, the Timurid state is considered as the first state to be formed on the plateau of Iran, and it took over the entire region sharing borders with the Ottomans who had formed a state earlier. After the Timurids, the Turcomans of Qara Qoyunlu and Aq Qoyunlu established their states, and then the Safavid-Qizilbash state was established. By deciding to establish a state with a Shia identity by the Safavid Sufi order, the relation between the Iranian side and Ottomans fundamentally changed.

To go into detail, this section will first analyze the openings, closings and content of the letters with regard to the structure as well as the names and residents of the states. After that, the exchanged letters between the Ottomans with the Safavids on the one hand, and the Ottomans with the Timurids, the Qara Qoyunlu and the Aq Qoyunlu on the other, will be compared.

4.1 The Letters Structure

In order to examine the structure of the letters, it should be noted that the original letters are different from their copies in this collection. Considering the *münşe'ât* ones, for example, their signature (*tuğrâ*) were not mentioned. However, if they were not manipulated or modified, these letters would seem quite similar to their original versions as far as content is concerned. Nevertheless, the beginnings and endings of the letters might be completely noticed. In this collection, the letters are divided into three categories as the following: the ones sent by Sultân Süleymân and Şâh Tahmâsb themselves, the letters sent by the highest-ranked noblemen of the Safavid state and the Ottoman grand viziers, and the letters exchanged between Hürrem Sultân and Şâh Tahmâsb's sister. It should be noted that the forms and addressees of the three-category letters changed in accordance with the conditions of war and peace between the two states.

The correspondence between the Ottomans and Safavids can be also analyzed in the Persian tradition framework as the letters began with invocations. There are only two letters in this collection that began with invocations; the first is letter No. 7, sent by Şâh İsmâ'il to

Sultân Süleymân, which begins with the Arabic invocation هو الله المستعان (He is God whose assistance we implore), and the second one is letter No. 14, sent by Şâh Tahmâsb to Sultân Süleymân for peace negotiations, which starts with بسم الله رحمان ورحيم (In the name of God, the Merciful, the Compassionate). As such, both letters, which began with invocations, were written by the Safavids. However, in the Ottoman correspondence, there is no invocation in the letters written neither in peace time nor in war time or under hostility conditions. Generally, after the invocation part, the definition of the addressee began with a combination of poems and blessing epithets, and then the topic of the letter was written.

In this collection, the topics of the letters written under war and hostility circumstances did not include any kind of invocation. In letters No. 9 and 10, sent by Sultân Süleymân to Şâh Tahmâsb, the latter was addressed without any invocation and superscription such as *Tahmâsb Bahdır erşedallâhu el-mülk ül-ğadir mişâl-i bi-mişâl-i vacibül imtişâl* (Tahmâsb Bahadur, may God guide him, God, the King, the Powerful, the Unique whose words should be accepted) and *Tahmâsb Bahdır erşedallâhu te'alâ mişale lâzim-ül imtişâl* (Tahmâsb Bahadur (Mongol - Turkic word means warrior) may Allah the able ruler guide him, the Unique whose words should be accepted.) After stating his name, furthermore, Sultân Süleymân used blessings which indicate guidance as *erşedallâhu el-mülk ül-ğadir* and *erşedallâhu te'alâ*. These two blessings are used in the Islamic culture when a person is not in the right path, and the prayer asks God to guide him to the right path. Sultân Süleymân also used the word “*imtişâl*” in his blessings, which indicates that Şâh Tahmâsb should be obedient to God. In other words, he portrayed himself as a pious, committed Muslim, and Şâh Tahmâsb, on the other hand, as a non-Muslim or a deviant Muslim. In addition to Sultân Süleymân's letters, the grand viziers of the Ottomans formed their letters, such as No. 2 and 11, without any invocation and addressed the Safavids in the following forms during wartime: *Bu tarafta mektûbunuz gelüb* (Your letter came to this side) and *Hâlyâ bu cânibe mektûbunuz vârid olub* (Now, your letter came to this side).

In peacetime, the structure of the letters was different. Both sides praised each other using poems, epithets and verses from the Quran and Hadith. They compared each other with the historical, religious, and mythological figures and heroes of Greek, Persian, and Turkic origins. In case one side, which was the Safavids here, requested something more from the other side, they needed to praise the addressee using Quranic verses, poems and epithets more than they did in the ordinary correspondence. For example, Şâh Tahmâsb's Submissive Letter to Sultân Süleymân was saturated with verses from the Quran, poems and praising epithets.

As for the nature of the epithets, the Ottomans praised the Safavids' position and characters with little to no emphasis on their state prowess. Such use of epithets by the Ottomans was repeated with slight differences in other letters sent by Sultân Süleymân. For example:²⁶¹²

عالیجناب رفعت مناب دولت ایاب عزت قباب دَرانجَت کسری تخت سکندر فطرت عطارد فطنت خسرو شوکت
ناهید صحبت جمشید جاه خورشید کلاه فریدون فراست کیکاوس کیاست نیر اوج برج اقبال دَره التاج عزواجلال

²⁶¹² This letter is in the Ottoman language. However, this part is in the Classical Persian language. So, in both the Arabic and Latin alphabet was transcribed.

مشرق انوار ابهت مطلع اثار منقبت حاوی مکارم مفاخر راوی محاسن مآثر غزوة جبین دولت کوهر نکین سعادت مھر
سپهر عظمت و شهریاری و سپهر مھر نصفت و تاجداري حشمت پناه عزت دستگاه طهاسب شاه

*Ālī-cenâb, rif'at-menâb, devlet-iyâb, izzet-kibâb, Dârâ-baht, Kistrâ-taht, Sikender
fıtrat, 'Utârid-fiṭnat, Hûsrev-şevket, nâhîd-şohbet, Cemşîd-câh, Hûrşîd-külâh,
Ferîdûn-firâset, Keykâvus-kiyâset, neyyir-i evc-i burc-ı iḳbâl, dūrretü't-tâc-ı izz ü
iclâl, maşrîḳ-ı envâr-ı übbehet, maṭla'-ı âsâr-ı menḳabet, hâvî-yi mekârim-i mefâhir,
râvî-yi meḥâsin-i me'âsin, ğurre-i cebîn-i devlet, gevher-nigîn-i sa'âdet, mihr-i
sipihr-i azamet ü şehriyârî ve sipihr-i mihr-i naşfet ü tâc-dârî, ḥaşmet-penâh,
'izzet-dest-gâh Ṭahmâsb Şâh*

(His sublime excellency, [who] placed in exaltation, the recourse of state, the dome of glory, Dara-fortune, Kasra-throne, Alexsander-nature, Mercury-insight, Khosrow-grandiosity, companion of Nâhîd, the exalted rank of Jamshid, Sun-crowned, Fereydun's cleverness, Keykavus' policy, the luminary of the peak of prosperity tower, the pearl of the crown of honor and magnificence, the east of lights of grandeur, rise of every good moral quality, possessor of kind of glories, the narrator of good deeds, the forehead of state magnificence, the Jewel of king's felicity seal, Sun of the firmament of greatness and potency, and Sun of the firmament of equity and royalty, the asylum of pomp, the abode of glory, Şâh Ṭahmâsb).

However, the Safavids emphasized on praising the Ottomans' state prowess and religious status in addition to their position and characters. The following are two examples viewing the nature of epithets Şâh İsmâ'il and Şâh Ṭahmâsb used to praise Sultân Süleymân:

In praise of Sultân Süleymân by Şâh İsmâ'il:

سليماً للمعدلة والسلطنة والنصفة والخلافة والحشمة والشوكة والظفر والجلال والاحلال سلطان سليمان

(Peace be upon justice, sultanate, fairness, caliphate, pomp, might, victory, majesty and solemnity; Sultân Süleymân).

In praise of Sultân Süleymân by Şâh Ṭahmâsb in Classic Persian:

بسلطان عالیشان کردون مدار خان جم جاه سليمان وقار قا ان دازا شکوه جمشید مکان قیصر والا افسر سکندر نشان
پادشاه عالیجاه مھر اشتہار خسرو انجم سپاہ سپهر اقتدار مورد تأییدات الہی مطرح انوار فیوضات نامتناہی "نظم"
خاقان البرین سلطان البحرین الخادم بوفور الاخلاص فی الحرمین الشریفین مؤید ارکان السلطنة الکبری مہد بنیان
الخلافة العظمی "نظم" المؤید بالتأییدات الجلیہ من عند الله الملك العزيز المثنان و الموفق بتوفیق الله الکريم المستعان
سليمان السرير السلطنة والحشمة والشوكة والاقبال ومغرا العظمة والابتهر والنصفة والعز والاحلال سلطان
سليمان شاه خان

(To the Sultan who is the highest in dignity and admired and the universe, the Khan who has Jam place and dignity of Suleiman, the Qaan who has Dara's glory and Jamshid place, Caesar who is the sublime officer and has Alexsander's sign, the Padishah who has sublime place and is famous for kindness, Khosrow who his forces are countless as the star and exalted power, who has divine approval and endless bounties. Verse. Khaqan of the two territories, Sultan of the two seas, the servant who has much sincerity to the Two Holy Mosque, Supporter of the pillars of the great Sultanate, paving the way for the building of the great caliphate. Verse. [He who is] blessed with clear support from Allah the giver of all good, and success from Allah

the generous whose help is sought, Süleymân master of the throne, respect, strength, welfare; the domicile of greatness, glare, fairness, esteem, and solemnity; Sultân Süleymân Şâh Hân).

It should be noted that the Ottomans did not use the epithet of Shah to address the Safavids during wartime, and they addressed the Safavids as the sons of Sheikhs. For example, in letter No. 9, in order to show that the Safavids were not equipped with the prowess necessary to govern a state, Sultân Süleymân humiliated the Shah suggesting that he needed to leave the throne and go to the dervish lodge like his fathers.

Interestingly, however, during peacetime, Sultân Süleymân addressed them using the Shah epithet. In some letters, he put the Şâh epithet before the Safavid names, like Şâh Tahmâsb. In other ones, however, he put it after their names like Tahmâsb Şâh. Addressing the Ottomans, the Safavids also put the names alongside Sultan, Shah, Khan and Khagan. Not only did the Safavids show respect to the Ottomans, the Safavids also deemed them superior in the Islamic world.

When it comes to writing the subjects of the letters, there is no specific form. Both sides wrote the subjects using different words and methods.²⁶¹³ A remarkable point here is that under circumstances of hostility and enmity, the subject was written as *inhâ ü ibnâ olunur* (to be informed and announced) and *vâşıl olacak ma'lûm* (when [the letter] was opened, be it known that). Nevertheless, in general, we could not find a specific form of wording or style for writing the subjects such as the beginnings of letters in the Ottoman correspondence.

As for writing the endings of the letters, it depended on the circumstances of war and peace. Endings were written in order to show whether the addressee was in the right path or not. For example, in letters No. 2, 9, 10 and 12, the Quran verse *وَالسَّلَامُ عَلَىٰ مَنْ اتَّبَعَ الْهُدَىٰ* (and peace unto whoever follows the guided path) was used, and it is a kind of religious invitation to guide the misguided. The Prophet of Islam used this verse in his letters to invite the Byzantine Emperor, the Sasanian Emperor and the ruler of Alexandria, among others, to Islam. Hence, the use of such verse in correspondence in which the other side was Muslim could not be contextually correct. As such, its use by the Ottomans showed that the Safavids were not considered as Muslims. On the contrary, in this correspondence collection, the Safavids ended their letters with poetry and blessings.

As far as language is concerned, the letters written before peacetime were plain; they did not include many figures of speech. Letter No. 2 is an example of this kind of letter-writing. However, concerning correspondence after peacetime, more wordiness, verbiage and repetition of synonyms can be observed. Therefore, the correspondence was so complicated that it was very difficult to understand the author's intention. Letter No. 14 is a clear example of such kind of letter-writing.

---

²⁶¹³ As before the Safavid, *ba'd az* or *Ba'd* (then), and *ba'd hâdhâ* (after this) were mostly used to enter the subjects of this correspondence.

4.2 The Letters Content

The entire content of the letters, written during and after peacetime, was much about religious rivalries between the two states. In letter No.7, which was the first letter between Şâh Tahmâsb and Sultân Süleymân before the peace agreement of Âmasiye, the Ottomans considered themselves as Muslims in the right path and the Safavids as non-Muslims or deviants from the right path, particularly the path represented by the four major madhabs (Hanafî, Shafî, Hanbali and Maliki). One of the main reasons for this belief among the Ottomans was the fact that the first three caliphs, namely Omar, Abu Bakr and Osman, were considered as blasphemous by the Safavids. For example, when Sultân Süleymân arrived in Nakhchivan, he sent a letter, No. 10, to Şâh Tahmâsb which expresses that cursing the first three caliphs is forbidden by the four major Madhabs in accordance with the fatwas of the scholars (*fukahâ*) and preachers (*eimme şeriat-i seyyide'l-mürselîn*), and that those who insult these caliphs must be legally killed, and their properties shall be permissible [to people] (*mûbâh*).

Subsequently, in the same letter, he quoted verse No. 25 of Surah Hadid from the Quran, *أَنْزَلْنَا الْحَدِيدَ فِيهِ بَأْسٌ شَدِيدٌ* (We have sent down iron in which there is great might), to refer to Jihad. It means that he considered war with the Safavids as the context of Jihad before the peace agreement of Âmasiye. In the threatening letter No. 9, after emphasizing his victories in Europe, Sultân Süleymân quoted verses No. 2 and 3 of Surah Fath from the Quran, *وَيُضْرَكْ* *اللَّهُ نَصْرًا عَظِيمًا* (Verily, We have granted thee a clear victory, And that Allah may help thee with a mighty help) through which he indirectly referred to the conquest and the news of victory. For Sultân Süleymân, this verse highlighted his legitimacy as well as God's help in the war. He considered himself totally in the right path, unlike the Safavids whom he considered this time as infidels.

In addition to the blasphemy accusations which influenced the correspondence between the two states, there was another issue, and that was the Tabarra'iyân issue. During the Safavids reign, the Tabarra'iyân were a group who praised the first Imam of the Shiites on the streets and reviled the three Sunni caliphs. However, there is a debate on whether the Tabarra'iyân had existed before the Safavids began their sovereignty. Nevertheless, it can be understood from the correspondence between the two states that the Tabarra'iyân had the full support of the Safavids since Şâh İsmâ'il ascended the throne. Moreover, in his correspondence with the Ottomans, Nâdir Şâh also mentioned the beginning of the Tabarra'iyân movement.²⁶¹⁴ Nonetheless, the issue of the Tabarra'iyân was considered one of the main factors behind the conflict. For example, in letter No. 2, the Ottoman grand viziers stated that the Safavids did not stop the activities of the Tabarra'iyân, and it led to a severe conflict between the two states as a fatwa was issued against the Safavids. After the Âmasiye peace agreement, in letter No. 15, Sultân Süleymân expressed his satisfaction that Şâh Tahmâsb stopped such activities practiced by the Tabarra'iyân, and described it as the Ottomans' utmost hope. In letter No. 19, sent by Hürrem Sultân to Şâh Tahmâsb's sister, she expressed her contentment that the activities of the Tabarra'iyân were stopped.

---

²⁶¹⁴ For The Tabarra'iyân during the Safavid, see Rosemary Stanfield-Johnson, "The Tabarra'iyân and the Early Safavids," *Iranian Studies* 37, no. 1 (2004): 47–71.

During peacetime, as the Safavids accepted Ottomans' supremacy over themselves, the relations between the two states improved. Nevertheless, the Safavids had not referred to the names of the three rashidun caliphates (rightly guided caliphs) in the correspondence even though in letter No. 15, Sultân Süleymân complained about not mentioning the names of other caliphs in addition to the name of Imam Ali. In the same letter, Sultân Süleymân quoted the famous Hadith: *اصحابي كالنجوم بأيهم اقتديتم اهتديتم* (My companions are like stars. Whomsoever, among them, you will follow, you will attain guidance) which praises the companions of Prophet Muhammad and proves the authenticity of the caliphates of the first three caliphs.²⁶¹⁵ It should be noted that the Ottomans did not have a scornful attitude towards Shiite Imams as during the travelogue of the Two Iraqs, Sultân Süleymân visited the shrines of Imam Ali and Imam Hussein. Nevertheless, the Safavids did not state the names of the three Rashidun caliphs, and this pattern of correspondence continued until the Afsharid dynasty. In an attempt to abolish cursing the first three caliphs, Nâdir Şâh introduced the Ja'fari madhab as the fifth madhab of Islam.²⁶¹⁶

Another factor which influenced the content of the letters was the Alawite issue. In letter No. 12, sent by the grand viziers to the governor-general of red-head, they believed that the Safavids' claim of belonging to Alawites was a mere pretense as the Safavids did not implement Islamic laws and their behavior was contradictory to the teachings of Imam Ali. To put it another way, the Ottomans deemed the Safavids Qizilbash as the Safavids adhered to the Qizilbash beliefs, believed in the theory of migration of soul (reincarnation), and did not follow the teachings of the four Islamic Madhabs. Qizilbashism was emphasized by the Safavids' noblemen until the beginning of the reign of Şâh İsmâ'il; however, practicing Shiism began among the Safavids from the reign of Şâh İsmâ'il I and continued during the reign of Şâh Tahmâsb. This issue was noticed, for example, in letter No. 32 written by Sultân Süleymân in response to Şâh Tahmâsb regarding the implementation of Islamic laws and the prohibition of liquor. However, the Safavid Shahs retained the title of "the perfect guide (*mürşid-i kâmil*)," and the position of chief of the deputies or caliph of the caliphs (*ḥalîfet ül-ḥâlefâ*) lasted until the end of the Safavids. Nevertheless, the Safavids accepted the supremacy of the Ottomans over themselves in the Islamic world after Âmasiye. This acceptance was exactly what the Ottomans desired as they deemed themselves the just dynasty which is legitimized to rule over the people; they considered themselves as the shadow of God (*zillullah*). In several attempts, through quoting particular verses from the Quran such as *إِنَّا جَعَلْنَاكَ خَلِيفَةً فِي الْأَرْضِ* (We have made you a ruler in the land) in letters Nos. 9 and 15, they sought to emphasize the legitimacy of the Ottoman sovereignty. The Safavids accepted their legitimacy and, as previously stated, used the word *zillullah* in their correspondence. For example, in letter No 14 which expresses submissiveness, the Safavids referred to Sultân Süleymân as the following: *السُّلْطَانُ الْعَادِلُ ظِلُّ اللَّهِ فِي الْأَرْضِ* (The just Sultan is the Shadow of God on earth). They also ended the letter with the following: *تَبَارَكَ تاج ظِلِّ الْهَيْشِ بَاد* (May the crown of the Shadow of God be blessed), which indicated that Sultân Süleymân

²⁶¹⁵ The Shiites have fundamental criticisms of the document and the implications made by the Sunnis about the meaning of this tradition.

²⁶¹⁶ For details of Nadir Shah's fifth Madhab plan, see Ernest Tucker, "Nadir Shah and the Ja'fari Madhhab Reconsidered," *Iranian Studies* 27, no. 1/4 (1994): 163–79.

had the crown of the shadow of God. In addition, they referred to the Ottomans as Mujahid (*Mûcâhid*, doers of Jihad) and Ghazi (*Ġâzî*, the Muslim soldier who fights against non Muslims) in their later letters, symbolizing the Ottomans as the representative of the Islamic Ummah in the battlefield against infidels.

4.3 Naming States and Residents

The endonyms and exonyms of the Ottoman and Safavid states and their residents are other important factors which need to be analyzed in the correspondence. As stated in the introductory part of the analysis, this collection emphasizes the letters sent by Sultân Süleymân. The Ottomans used words such as *Diyâr-i Rûm* (Land of Roman), *Vilâyet-ı Rûm* (Roman Province), *Memâlik-i Maḥrûse* (the Well-Protected Domains), and *Memâlik-i Meḥmiye* (the Well-Supported Domains) as names for their states. Furthermore, the word *Rumeli* (Rumelia) was also used along with Anatolia since the 15th century to refer to the southern Balkans which became, by means of occupation, one of the provinces of the Ottoman Empire. It can be noted that the word *Rûm*, used in the Ottoman correspondence, was meant as a geography. *Memâlik-i Maḥrûse* and *Memâlik-i Meḥmiye*, as the names suggest, were the sum of the protected countries which in fact meant the geographical, administrative areas protected under the Ottomans Empire.

For defining the name of the Safavid state, the Ottomans used the words '*Acem* (Ajam) and *Qızılbaş* (Qizilbash). As for the word '*Acem*, the Ottomans had used the terms: *Vilâyet-ı 'Acem* (Ajam Province), *Diyâr-i 'Acem* (Land of Ajam), and *Memâlik-i 'Acem* (Ajam Countries), and for the Qizilbash, [the country or state], Qizilbash had been used as *Qızılbaş gitmişti*: ([He] had gone to the Qizilbash [country or state]) and *Qızılbaştan kaçub* ([He] fled from Qizilbash [country or state]). Although it is somewhat difficult to determine the exact intention of using the words '*Acem* and *Qızılbaş*, it seems that *Qızılbaş* was used for addressing the Safavids themselves or the Safavid state. In addition, the word Iran had also been used, as in letter No. 9 which was sent by Sultân Süleymân to Şâh Tahmâsb. In this letter, Iran was used along with the word Turan as The Countries of Iran and Turan (*Memâlik-i Iran ve Turan*).²⁶¹⁷ As for *Memâlik-i Iran*, it refers to the geographical, administrative units which can be observed through exploring the Ottoman maps. For example, the map of *Memâlik-i Iran* (Countries of Iran), which was designed by Ibrahim Müteferrika in 1729-30,²⁶¹⁸ can be seen in the map including the countries of Iran, Transoxiana, Turkistan and Anatolia; all of these countries refer to the geography only. Moreover, the term *memâlik-i Şark* (Eastern countries) was used to refer to the Safavid territories adjacent to the east side of the Ottoman state.

Like the Ottomans, the Safavids in this collection did not emphasize a specific name. The Safavids sought religious justification for themselves, proving that they were on the right

²⁶¹⁷ For the using the name "Iran" in the Safavid sources, see Rudolph (Rudi) Matthee, "The Idea of Iran in the Safavid Period: Dynastic Pre-eminence and Urban Pride," in *Safavid Persia in the Age of Empires: The Idea of Iran* Vol. 10, ed, Charles Melville (London: I.B.Tauris, 2021), 81-103..

²⁶¹⁸ Cumhurbaşkanlığı Yayınları, *Müteferrika Sergisi'21*" (Ankara: Cumhurbaşkanlığı Yayınları, Eylül 2021), Map, 121.

path of guidance, the path of Ahl al-Bayt especially Imam Ali. For example, in letter No. 14, they used the Hadith: *أَنَا مَدِينَةُ الْعِلْمِ وَعَلِيٌّ بَابُهَا* (I am the city of knowledge and Ali is its gate). However, in order to elaborate on the residents of Iran in the geographic term, it is worth mentioning that Şâh Tahmâsb, in letter No. 16, used the term *Memâlik-i Iran* to refer to *ممالک ایران از پیر و جوان و کافر و مسلمان ترک و تاجیک دور و نزدیک و ضعیف و شریف قوی و ضعیف ذکور و اناثا حتی* (The people of Iran, young and old, infidels and Muslims, Turks and Tajiks, far and near, vile and honorable, strong and weak, male and female, and even small children and old people). In letter No. 18, Şâh Tahmâsb's sister also referred to the residents of Iran as to include all the people under the Iranian reign within the Iranian geography *تمام اهل ایران* (all of Iran's residents).

The Safavids did not use a specific name for addressing the Ottomans. In the few letters written by the Safavids, if the epithets seemed to be excluded as in most cases, they used the terms: Muslim Sultan and the Excellency of the Islamic World.

Both states used the word *ahâlî* (inhabitants) to describe the people under their sovereignty. The word *ra'yat* (subjects) was also used to describe their submissive and obedient people. In this correspondence, *ra'yat* referred to the class of subjects who were not allowed to carry weapons. For example, in letters No. 14 and 28, Şâh Tahmâsb and Sultân Süleymân distinguished between the *ra'yat* and the soldiers. The same meaning of *ra'yat* was common in the Safavid and Ottoman states, and the term *ra'yat* was used as a legal term which separates actual subjects from the forces of armed soldiers. It was sometimes used with *barâyâ* as well. The term *barâyâ* referred to the men of sword (*ehl-i seyf*) who were exempted from paying taxes. In some letters, it can be seen that the Sultan and Shah considered themselves responsible for the security and welfare of their *ra'yat* and even quoted Hadith in this regard. For example, in letter No. 20, Şâh Tahmâsb's son used the Hadith: *وَكُلُّكُمْ رَاعٍ وَكُلُّكُمْ رَاعٍ وَمَسْئُولٌ عَنْ رَعِيَّتِهِ* (All of you are shepherds and each of you is responsible for his flock) regarding the responsibility to look after the subjects. Furthermore, in letter No. 11, written by the Ottoman's grand viziers, they quoted the Quran verse No. 128 of Surah An-Nisa' *الْصُّلْحُ خَيْرٌ* (reconciliation is better), highlighting the welfare of both *ra'yat* and *barâyâ* coexisting under the reign of the Sultan. It should be noted that, however, *ra'yat* had also been used for humiliation purposes. For example, in letter No. 3, sent by Sultân Süleymân to Şâh Tahmâsb, the former referred to one of the subjects as a subject of the riff-raff whose father also belonged to the same class, which means that his family was deeply rooted in such low-class society.

4.4 Comparison with the Timurids and Turcomans Correspondences

As mentioned above, it is necessary to study the correspondence exchanged between the Ottomans on the one hand, and the states established on the plateau of Iran on the other, with a view to understanding the Safavid dynasty and its relations with the Ottomans. To achieve

such objective, the correspondence of the Ottomans with the Timurids and the Turcomans of Qara Qoyunlu and Aq Qoyunlu was examined.²⁶¹⁹

The first feature of the exchanged letters which should be examined is the structure. The structure of letter-writing between the Ottomans and the Timurids and Turcomans was not very much different from the correspondence between the Ottomans and the Safavids. For example, the correspondence of the Ottomans with the Timurids and Turcomans, like that with the Safavids, included invocations only in some letters. An instance of using invocation is Timur's first letter which began with الحمد لله وحده (praise be to God alone).²⁶²⁰ However, in cases of hostility and enmity, the structure of the letters sent by the Ottomans to the Timurids was a little bit different from that of those sent to the Safavids. For instance, in the first letter of Yıldırım Bayezid to Timur, the Ottoman Sultan began the letter with praising God and Islam and then wrote severely negative epithets for Timur: الحمد لله الذي شرفنا بالاسلام وعززنا بالغزوة على رسول الله محمد محمد خير الانام و على آله العظام و صحبه الكرام. اعلم ايها الكلب العقور سلاطين الاعراب و الامجام و الصلوة على رسول الله محمد محمد خير الانام و على آله العظام و صحبه الكرام. اعلم ايها الكلب العقور الموسوم بالتيور (Praise be to God, who honored us with Islam and strengthened us by conquest on behalf of Arab and Ajam sultans, and blessings be upon His Messenger Muhammad the best of all mankind and upon his great family and honorable companions. Be informed you snappish dog known as Timur).²⁶²¹ As explained above, the Ottomans wrote the subjects of the letters to the Safavids without using such epithets.

As for using epithets in the letters, the Ottomans used almost the same words or intended to indicate the same meaning in their correspondence with the Timurids and the Turcomans, except in hostility cases, like their correspondence with the Safavids. As for the Ottoman and Safavid correspondence, we can see emperorship identifiers like *Sultân-ı a'zam* (supreme-Sultan), emperorship descriptors like *a'lâ ḥazret* (most-sublime majesty), kingship identifiers like Sultan, *Ḥâkân* (Khagan), and Shah, kingship descriptors like *alî/vâlâ ḥazret* (sublime majesty), autarchic identifiers like *âlî/vâlâ cinâb* (sublime excellency) and princely identifiers like *emâret-meab* (princedom) almost in all letters.²⁶²²

To put it another way, all of the rulers used the same epithets such as potentate, sultanate and other Islamic epithets²⁶²³ for themselves and the other sides. It seems that the form of these epithets did not follow a specific rule and was carried mainly due to secretarial duties and sentimental humility. It is worth indicating that, in one letter, the sender showed his superiority using different identifiers. For example, Uzun Hasan addressed the Ottoman Sultan using, instead of an emperorship identifier, a princedom identifier in his letter as: امارت (princedom, the gauge of princedom) which expresses the superiority of Uzun Hassan over the Ottoman Sultan.²⁶²⁴ It is worth mentioning that Fatih Sultan Mehmed responding in a unique structure. After beginning with invocation and verses, Fatih introduce himself and then describes Uzun Hasan as, *Sultân Mehmed bin Murad bin Bâyezîd ḥanım sen ki serdar-i 'acem, ḥân-i a'zam, Keyḥûsrev-i yegâne Ferîdûn-i zamâne Ḥasan ḥânın*

²⁶¹⁹ For discussing about Structure, features and style of the Safavid correspondences, see Colin Mitchell, "Safavid imperial tarassul and the Persian insha tradition," *Studia Iranica* 26, no. 2 (1997): 190-207.

²⁶²⁰ 'Abdul Hosein Nava'i, *Historical Documents and Correspondences of Iran from Timur to Shah Ismail* [اسناد و مکاتبات تاریخی از تیمور تا شاه اسماعیل] (Tehran: the agency of translation and publication of books, 1341 SH/ 1962 or 1963), 92.

²⁶²¹ Nava'i, *Historical Documents and Correspondences of Iran from Timur to Shah Ismail*, 94.

²⁶²² For details of classification of titulature, see Güngörürler, "Diplomacy and Political Relations between the Ottoman Empire and Safavid Iran 1639-1722," (PhD Dissertation, Washington: Georgetown University, 2016), 34-36.

²⁶²³ In this regard, according to the conventional rule of that era, the Sultans and Shahs declared themselves as chosen by God on the basis of the Qur'anic verses and they used the epithets of precedent rulers.

²⁶²⁴ Nava'i, *Historical Documents and Correspondences of Iran from Timur to Shah Ismail*, 576.

mişal-i şerîfimde şöyle işdâr buyurdum ki âgâh olasın ki (I am Sultan Mehmed son of Murad son of Bayezid, you are general of Ajam, in my illustrious edict I (hereby) command that you know that).²⁶²⁵

Concerning the Ottoman Sultans, they preferred unique epithets for themselves such as Mujahids and Ghazis. They considered their states in almost all of their letters as the home of Islam or *dârü'l-islâm* that kept the boundaries of Islam safe and protected against infidels. However, the legitimacy of other states was different from the Ottomans' and was established based on illustrious lineage (*hândân*). For example, Timur and Uzun Hasan considered himself as a conqueror (*cihângîr*) and the heirs of the Il-khanate,²⁶²⁶ and Bayındır of Oghuz Turkic respectively, who had the right to rule over Iran and Turan, among others.²⁶²⁷ However, the Safavids declared themselves the followers of Alawites and Ahl al-Bayt, which led them to represent themselves as religious rivals to the Ottomans. As can be seen in the letters, they considered themselves the Alawite state whose legitimacy did not come from illustrious lineage.²⁶²⁸ Interestingly, the Ottomans did not consider them to be of illustrious lineage as well. Instead, they believed that the Safavids were the sons of sheikhs and the deviant Muslims who had Alawite claims. Furthermore, in the correspondence between the Ottomans and Qara Qoyunlu, both of the states declared the Safavids as Qizilbash from a deviate cult (*fırka-yı zâlîle*).²⁶²⁹

As for the endings of the letters, the correspondence of the Ottomans with the Timurids and Turcomans on the one hand, and with the Safavids on the other, is somehow similar. The letters ended either with Arabic blessing or Persian poems. In this regard, the letters sent to the Safavids by the Ottomans included a distinctive feature which is the use of the Quran verse *والسلام على من اتبع الهدى* in case of enmity and hostility. In the Ottomans' correspondence with Aq Qoyunlu, the Ottomans wrote the aforementioned verse from the Quran in the introductory part of the letter,²⁶³⁰ just like the letter sent by Prophet Mohammad to Persian, Roman, Egyptian and other rulers.

As for the language of the letters, the letters exchanged between the Timurids and the Ottomans were written mainly in Persian, and a few letters were written in Arabic and Ottoman Turkish²⁶³¹. However, none of the letters sent from the Iranian side were in Turkic. Nevertheless, the Safavids began to write few letters in Turkic. For example, during the reign of Şâh Tahmâsb, two letters sent to the Ottomans were written in Turkic. The exchanged letters between the Ottomans and the Timurids were written in simpler prose compared to the letters of Sultân Süleymân's collection. For example, more wordiness and repetition of synonyms can be observed in Şâh Tahmâsb's Submissive Letter (letter No.11) sent to Sultân Süleymân.

As far as naming the states is concerned, it is like *Münşe'ât ve Ba'zî Vakâyi'-i Sultân Süleymân Hân's* letters. As we can see, the use of *Rûm*, *Memâlik-i Rûm*, *Memâlik-i Maḥrûse*,

²⁶²⁵ Nava'i, *Historical Documents and Correspondences of Iran from Timur to Shah Ismail*, 578.

²⁶²⁶ Nava'i, *Historical Documents and Correspondences of Iran from Timur to Shah Ismail*, 99.

²⁶²⁷ For further details of Uzun Hasan's the fifty-fourth ancestor, Oghuz Khagan or Oghuz Khan, see Abu Bakr Tehrânî, *Ketâb-e Diyârbakriya*, ed. N. Lugal and F. Sümer, 2 vols., Ankara, 1962-64.

²⁶²⁸ The Safavids admired Timur, however, this type of admiration different from religious legitimacy of the Safavids. For the Timurid legitimacy during the Safavid, see Sholeh A Quinn, "Notes on Timurid Legitimacy in Three Safavid Chronicles," *Iranian Studies* 31, no. 2 (1998): 149-58.

²⁶²⁹ Nava'i, *Historical Documents and Correspondences of Iran from Timur to Shah Ismail*, 619, 622.

²⁶³⁰ Nava'i, *Historical Documents and Correspondences of Iran from Timur to Shah Ismail*, 578.

²⁶³¹ In the source which I used for exploring the Ottoman correspondence with the Timurids and Turcomans, the first Ottoman Turkish letter sent by Fatih Sultan to Uzun Hasan.

Memâlik-i Maḥrûse Rûm and *Memâlik-i Yunan* (The Countries of Greece),²⁶³² refers to the Ottoman occupation of Greece and the southern Balkans during Fatih's reign. As for Iran, it is also the same, for we can see *Memâlik-i Iran*, 'Acem and the word *Iran-Zamîn* (The Land of Iran) which geographically refer to Iran. For example, in Timur's letter to Uzun Hasan, he stated that Timur came from Turan to Iran.²⁶³³

'Acem was also used in the letters of the Ottomans, the Timurids, and the Turcomans. It can be considered as the equal of Iran. However, it should be noted that the word 'Acem can be somehow different from Iran. It was referred to in the letter of Aq Qoyunlu to the Ottoman Sultan exactly as *ممالك عجم وکشور ایران* (Ajam Countries and Iran).²⁶³⁴ Additionally, the different connotations of the words 'Acem and Iran can be observed in the letters sent by Nadir Şâh to the Ottomans.²⁶³⁵ The issue of the exact meaning of the word 'Acem, being different from its classical meaning, is an intriguing one which could be explored in further research.

---

²⁶³² Nava'i, *Historical Documents and Correspondences of Iran from Timur to Shah Ismail*, 502.

²⁶³³ Nava'i, *Historical Documents and Correspondences of Iran from Timur to Shah Ismail*, 87.

²⁶³⁴ Nava'i, *Historical Documents and Correspondences of Iran from Timur to Shah Ismail*, 690.

²⁶³⁵ T.C Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü, *I. Mahmud - Nadir Şah mektuplaşmaları. 3 numaralı nâme-i hümayûn defteri. = İran vesâire nâme-i hümayûn. (Transkripsiyon / tıpkıbasım)* (İstanbul: Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı, 2014), 324.

CONCLUSION

The Ottoman–Safavid relations, especially during the reign of Sultân Süleymân and Şâh Tahmâsb, have been considered crucial in the history of the region. Concluding the first peace treaty that had been considered a basis for the following significant peace agreement as well as establishing a state with a Shia Islam identity on the Iranian plateau, made the relationship more meaningful. Hence, it was necessary to understand the relation of the two states' direct correspondence in detail. In this regard, the first and reliable source, including the correspondence, is the printed edition of *Mecmû'a-i Münşe'ât üs-Selâtin* (Istanbul 1264–65/1848–49 and 1274–75/1858). This study produced evidence about the manipulation in the source which corroborate the findings of many leading scholars' studies, such as Joseph von Hammer-Purgstall, Mükrimin Halil, Johann Heinrich Mordtmann, Franz Babinger, Rypka, and Holters. Among the scholars, Kurt Holter (1939) claims that an anonymous person added the page numbers 101–563 in the second volume of the 1858 printed edition covering the 16th and the 17th centuries.

Based on Holter and the other scholars' claims, the direct correspondence between the Ottomans and the Safavids were explored in *Münşe'ât ve Ba'zı Vakâyi'-i Sultân Süleymân Han*. 32 letters and one diary campaign in the Ottoman–Safavid relations have been summarized and transcribed. The *Münşe'ât ve Ba'zı Vakâyi'-i Sultân Süleymân Han* was compared with the *Mecmû'a-i Münşe'ât üs-Selâtin*, the two complete manuscripts of ÖS(83) and ÖN(H. O. 158) and the edition printed in Istanbul 1274–75/1858, *Muḥâberât Mecmû'as* and *Düstûru'l-İnşâ*.

In response to the primary research question, all of the letters of the correspondence can be found in the printed edition (Istanbul 1274–75/1858) of the *Mecmû'a-i Münşe'ât üs-Selâtin*. However, no correspondence can be found in the two manuscripts of ÖS(83) and ÖN(H. O. 158). In fact, it is more likely that letters have been added by a third person in the printed edition (Istanbul 1274–75/1858) of the *Mecmû'a-i Münşe'ât üs-Selâtin*.

As for the *Muḥâberât Mecmû'ası*, apart from the documents No.1, No.7, No.8, No.9 and No.10, all documents are in this *Münşe'ât ve Ba'zı Vakâyi'-i Sultân Süleymân Han*. As for *Düstûru'l-İnşâ*, there are eight documents, No.14, No.16, No.18, No.21, No.23, No.24, No.25, and No.28 which can be found in this *münşe'ât*.

From the viewpoint of similarities and differences, the texts of the correspondence in *Mecmû'a-i Münşe'ât üs-Selâtin* without considering the difference in suffixes spelling, diacritic and other changes, which are expected because they belonging to different eras, are very similar to each other but not the same. However, as for *Muḥâberât Mecmû'ası*, the texts of the correspondence are the same as each other. Also, the missing word in the texts is the same. It is likely the source of *Münşe'ât ve Ba'zı Vakâyi'-i Sultân Süleymân Han* and *Muḥâberât Mecmû'ası* was the same, or the collections were copied from one another. In this regard, *Muḥâberât Mecmû'ası* can be source of the printed edition of *Mecmû'a-i Münşe'ât üs-Selâtin* (Istanbul 1264–65/1848–49 and 1274–75/1858). In the case of *Düstûru'l-İnşâ*, there are significant differences with the *Münşe'ât ve Ba'zı Vakâyi'-i Sultân Süleymân Han* from a textual perspective. The source of the two collections was likely different, or the collector had written it full of mistakes.

As for the third question, there is no chronological order in terms of the date of creating the documents. Hence, the documents can be divided into three periods: correspondence between Sultân Süleymân and Şâh İsmâ'il, Sultân Süleymân and Şâh Tahmâsb until the Peace Treaty of Âmasiye, and Sultân Süleymân and Şâh Tahmâsb after the Peace of Âmasiye. The correspondence begins with Şâh İsmâ'il's letter to congratulate on the conquest of Rhodes and express his condolences on the death of Sultân Selîm.²⁶³⁶ As the content of the letter shows, Şâh İsmâ'il wanted to initiate a friendly relation with the Ottomans, and Sultân Süleymân respected and responded.²⁶³⁷ However, Sultân Süleymân did not respond personally; instead, the head of the scribes, Cevrî Çelebî wrote the letter. By doing this, Sultân Süleymân indicated his desire to establish relations with the Safavids' Shah and showed their superiority over the Safavids.

After Şâh Tahmâsb was enthroned, Sultân Süleymân threatened Şâh Tahmâsb for not declaring servitude and condolences for Sultân Selîm's death in the first letter.²⁶³⁸ Sultân Süleymân launched campaigns to the Safavid territory. Nevertheless, the Safavids did not face them, because Şâh Tahmâsb knew that he was not able to fight with the Ottomans, and did not want to repeat his father's mistake. The only achievement of Sultân Süleymân was the Two Iraqs (*Sefer-i 'Irâkeyn*). In the campaign, Sultân Süleymân annexed Baghdad, Basra and its surrounding territory to his empire.²⁶³⁹ As in the campaign diary, it is understandable that Sultân Süleymân found out that it is not easy to conquer all of the Safavid territory. The last campaign of Sultân Süleymân was the Nakhcivan campaign, during which three letters were sent to the Safavids.²⁶⁴⁰ In the letters, Sultân Süleymân's grand viziers threatened and humiliated the red-head's begs. Indeed, the grand viziers instigated them to face the Ottomans. However, at the end of the letters, the grand viziers also expressed that the door of the peace had not been closed. The critical point in these letters is religious matters. As in document no.38, the Ottomans' grand viziers claimed that the Safavids did not follow sharia of Islam and did not perform the five-time prayer, and they even wiped out all churches in their territory. Threatening and expressing the Ottomans' desire to make a peace indicate that they were not in a situation to continue the war, and found it difficult to defeat the Safavids. By threatening to plunder the land of the Safavids, they wanted to establish a border with the Safavids. If they wanted to stay there, they would not do that. After the letter, finally, the Ottoman grand vizier made the terms of peace, including forbidding insult to companions of the Prophet, religious foundation, and submitting Altun kale to the Ottomans.²⁶⁴¹ After the Ottoman grand vizier's letter, Şâh Tahmâsb appreciated the intention of Sultân Süleymân, expressed his satisfaction, and wrote that he would do his best to keep the peace.²⁶⁴² Sultân Süleymân responded to the letter politely and declared that Iranian pilgrims were permitted to visit Mecca as long as the Safavids did not violate the [Âmasiye] agreement.²⁶⁴³

---

²⁶³⁶ Document No.7.

²⁶³⁷ Document No.8.

²⁶³⁸ Document No.9.

²⁶³⁹ Document No.33.

²⁶⁴⁰ Document No.2, No.11, and No.12.

²⁶⁴¹ Document No.13.

²⁶⁴² Document No.14.

²⁶⁴³ Document No.15.

After the Âmasiye agreement had been made, both sides particularly, the Safavids, tried to adhere to the conditions of the peace and continued to maintain friendly relations with the Ottomans. In this regard, in the construction of Süleymâniye Mosque, Şâh Tahmâsb proposed to send carpets. However, Sultân Süleymân rejected it.²⁶⁴⁴ The friendly relations were also established between the two rulers' families. In the correspondence between Şâh Tahmâsb's sister and Haşeki Sultân, both sides particularly, the Safavids, emphasized keeping the peace.²⁶⁴⁵ In the other letter which was sent by Şâh Tahmâsb's son to congratulate on the designation of Rüstem Paşa, maintaining the peace was highlighted too.²⁶⁴⁶

The relations had been continued in a friendly diplomatic manner until Bayezid's revolt ensued. As he was taken as a refuge in the Safavids' territory, Şâh Tahmâsb warmly greeted him by sending the vizier of Azerbaijan, 'Aṭa'ullah to take him to the capital.²⁶⁴⁷ In this first letter, Sultân Süleymân explained Şehzâde Bâyezîd's mistake, reminded the Âmasiye agreement, and asked Şâh Tahmâsb to return Bâyezîd as soon as possible.²⁶⁴⁸ After the letter was sent, Şâh Tahmâsb wanted to mediate between Sultân Süleymân and Bâyezîd; however, Sultân Süleymân continued to explain Bâyezîd's fault and proposed some condition for accepting him.²⁶⁴⁹ When Şâh Tahmâsb realized that it was difficult to mediate between the parties, he assured Sultân Süleymân that he would send Bâyezîd back.²⁶⁵⁰ Sultân Süleymân also asked Şâh Tahmâsb to keep his promise and send him back.²⁶⁵¹ In this situation, Şâh Tahmâsb decided to take advantage of the extradition of Bâyezîd. In a letter, Şâh Tahmâsb's representatives rejected Sultân Süleymân's claims about Bâyezîd and complained about not sending any gifts to Şâh Tahmâsb.²⁶⁵² The Ottomans' grand viziers responded that when they sent back Bâyezîd, they would receive gifts.²⁶⁵³ Meanwhile, Şâh Tahmâsb asked Sultân Süleymân to designate one of his sons as governor in a county near Iran's territory and accept two brokers for assessing charities in Imam's shrines. Sultân Süleymân rejected the designation of his son in the county near the Safavids' territory for the reason of being away from the border of non-muslim but he accepted the designation of the two brokers in the border.²⁶⁵⁴ Finally, Sultân Süleymân sent his men to take Bâyezîd.²⁶⁵⁵ After Bâyezîd had been taken, they executed him, then sent gifts to Şâh Tahmâsb.²⁶⁵⁶ By returning Bâyezîd, Şâh Tahmâsb finally saved the peace agreement. After the Bâyezîd episode was closed, the friendly relations were restored, and Şâh Tahmâsb sent gifts to Sultân Süleymân.²⁶⁵⁷ In the border problems like the border of Yerevan and Kars, both sides tried to solve the issues in a

---

²⁶⁴⁴ Document No.16 and No.17.

²⁶⁴⁵ Document No.18 and No.19.

²⁶⁴⁶ Document No.2, No.21 and No.22.

²⁶⁴⁷ Document No.25.

²⁶⁴⁸ Document No.26.

²⁶⁴⁹ Document No.27.

²⁶⁵⁰ Document No.28.

²⁶⁵¹ Document No.29.

²⁶⁵² Document No.31.

²⁶⁵³ Document No.31.

²⁶⁵⁴ Document No.4.

²⁶⁵⁵ Document No.5.

²⁶⁵⁶ Document No.6.

²⁶⁵⁷ Document No.3.

friendly manner. Moreover, Şâh Tahmâsb set out to elaborate on some religious reforms; in this regard, he closed wine-houses and kept Sultân Süleymân informed of the reform.²⁶⁵⁸

The problem about modification and finding the original manuscript of the *Mecmû'a-i Münşe'ât üs-Selâtîn* (Istanbul 1264–65/1848–49 and 1274–75/1858) has been considered by relevant studies; in this dissertation, the author attempted to provide a new trajectory of sources as well as add more information related to solving the problem. However, due to the Covid-19 pandemic, the author faced many difficulties to find an original edition of the correspondence. Therefore, it should be noted that further research on additional manuscripts pertaining to the correspondence should help formulate a wholistic conclusion.

---

²⁶⁵⁸ Document No.31.

BIBLIOGRAPHY

- Abbaspour, Houman. “انشاء [Inşa].” In *A Encyclopedia of Persian Literature*. Hassan-e Anushe, eds. Vol.II. Tehran: Ketabkhaneye Melli. 1381 SH/ 2002 or 2004.
- Aliyev, Salih Muhammedoğlu. “ELKAS MİRZA,” (ö. 957/1550) Safevî şehzadesi. *TDV İslâm Ansiklopedisi*. 11. Cilt. 1995, p. 55, <<https://islamansiklopedisi.org.tr/elkas-mirza>>. (25 November 2020).
- Allouche, Adel. *The Origins and Development of the Ottoman-Şafavid Conflict (906-962/1500-1555)*. Berlin: Schwarz, 1983.
- Afyoncu, Erhan. “SOKULLU MEHMED PAŞA,” (ö. 987/1579) Osmanlı sadrazamı. *TDV İslâm Ansiklopedisi*. 37. Cilt. 2009. pp. 354-357. <<https://islamansiklopedisi.org.tr/sokullu-mehmed-pasa>>. (25 August 2020).
- Andersson, Tobias. *Early Sunnī historiography: a study of the Tārīkh of Khalīfa b. Khayyāt*. Leiden: Brill, 2018.
- Aşıkpaşazade [Derviş Ahmet Âşıkî]. *Tevarih-i Âl-i Osman*. İstanbul: Âlî Bey, 1953.
- Azamat, Nihat. “SARI ABDULLAH EFENDİ,” (ö. 1071/1660). Reîsülküttâb, Meşnevî şârihi, âlim ve sûfî. *TDV İslâm Ansiklopedisi*. 36.cilt. 2009, 145-147. <<https://islamansiklopedisi.org.tr/sari-abdullah-efendi>>. (23 December 2020).
- ‘Abdî Beg Şîrâzî, Zayn al-Âbidîn ‘Alî. *تکمه الاخبار [‘Abdî Beg Şîrâzî]*. Tehran: Nashr-e Ney, 1369 SH/ 1990 or 1991.
- ‘Aşıkpaşazâde, Derviş Ahmed. *عاشق پاشازاده [‘Aşıkpaşazâde Târîhi]*. Ed. Friedrich Giese. Leipzig: Otto Harrasowitz, 1928.
- Ágoston, Gábor, and Bruce Masters. “Prose.” *Encyclopedia of the Ottoman Empire*. New York: Facts On File, 2008.
- Babaei, Taher, Seyyed Ahmadreza Khezri, and Hassan Hazrati. “The Role of the Iranian Scribes in the Development and Evolution of the Ottoman Court Scribe during the Reign of Selim I & Süleyman the Magnificent (1512- 1566 AD) [ایرانی در تحول و توسعه کتابت درباری عثمانی: دوره سلیم اول (حک: 918- 926 ق) و سلیمان قانونی (حک: 926- 926 ق).” *Journal of Historical Studies of Islam* 9 (Summer 2017): 53-73.
- Boivin, Michel. *The Sufi Paradigm and the Makings of a Vernacular Knowledge in Colonial India*. New York: Springer International Publishing, 2020.
- Boroujerdi, Mehrzad. ed. *Mirror for the Muslim prince: Islam and the theory of statecraft*. Syracuse: Syracuse University Press, 2013.
- Bunting, Tony. “Battle of Baghdad.” Iraqi history [1534]. *Encyclopedia Britannica*. 24 March 2017, <<https://www.britannica.com/event/Battle-of-Baghdad-1534>>. (5 December 2020).
- Bosworth, Clifford Edmund. “*Munshī*.” In *Encyclopedia of Islam*. 2nd ed. Lieden: E.J. Brill, 1971.
- Cumhurbaşkanlığı Yayınları. *Müteferrika Sergisi’21*. Ankara: Cumhurbaşkanlığı Yayınları, Eylül 2021.
- Çetin Varlık, Mustafa. “ÇALDIRAN SAVAŞI,” Yavuz Sultan Selim ile Safevî Hükümdarı Şah İsmâil arasında Çaldıran ovasında 23 Ağustos 1514’te yapılan meydan savaşı. *TDV İslâm Ansiklopedisi*. 8. cilt, 1993, pp. 193-195, <<https://islamansiklopedisi.org.tr/caldiran-savasi>>. (26 June 2020).
- Çınarcı, Mehmet Nuri. “Söz meydanında iki hükümdar: Kanuni Sultan Süleyman ve Şah Tahmasb’In müşâ’aresi.” *Journal of History School (JOHS)* (2015): 187-210.
- Çiftçi, Hilal. “Osmanlı Safevî İlişkilerinin Diplomatik Dili.” Ph.D. Dissertation. Çankırı: Çankırı Karatekin Üniversitesi, 2015.

Darling, Linda T. "Ottoman Turkish: Written Language and Scribal Practice, 13th to 20th Centuries." *Literacy in the Persianate World: Writing and the Social Order*. Ed. Brian Spooner and William L. Hanaway, Philadelphia: University of Pennsylvania Press, 2012.

Daş, Abdurrahman. "Osmanlılarda Münşeât Geleneği, Hoca Sadeddin Efendi'nin Hayatı, Eserleri ve Münşeâtı." Ph. D. Dissertation. Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İslam Tarihi ve Sanatları Anabilim Dalı İslam Tarihi Bilim Dalı, 2003.

Diyanet, Aliakbar. "ابراهيم پاشا [Ibrahim Paşa]," the second prime minister of Suleiman the Magnificent, the tenth Ottoman's Sultan. *The Great Islamic Encyclopedia*, vol.2. <<http://lib.eshia.ir/23022/2/673/01>>. (June 2020).

Durmuş, İsmâ'il. "İNŞÂ," Resmî yazışmaları belirten edebî tür, dil bilimi ve fıkıhta haber karşıtı olarak kullanılan bir ifade kategorisi. *TDV İslâm Ansiklopedisi*. 22.cilt, 2000, 334-337. <<https://islamansiklopedisi.org.tr/insa--dil-edebiyat>>. (1 October 2019).

Emecen, Feridun. "İRAKEYN SEFERİ," Kanûnî Sultan Süleyman'ın 1533-1535 yılları arasında yaptığı ilk İran seferi. *TDV İslâm Ansiklopedisi*. 19. cilt, 1999, 116-117. <<https://islamansiklopedisi.org.tr/irakeyn-seferi>>. (25 December 2020).

Emecen, Feridun. "SELİM I," (ö. 926/1520) Yavuz lakabıyla tanınan Osmanlı padişahı (1512-1520). *TDV İslâm Ansiklopedisi*, 36. cilt, 2009, pp. 407-414, <<https://islamansiklopedisi.org.tr/selim-i>>. (20 June 2020).

Emecen, Feridun. "SELİM II" (ö. 982/1574) Osmanlı padişahı (1566-1574), *TDV İslâm Ansiklopedisi*. 36. cilt, 2009, pp. 414-418. <<https://islamansiklopedisi.org.tr/selim-ii>>. (30 December 2020).

Emecen, Feridun. "SÜLEYMAN I," (ö. 974/1566) Osmanlı padişahı (1520-1566). *TDV İslâm Ansiklopedisi*. 38. cilt, 2010, pp. 62-74. <<https://islamansiklopedisi.org.tr/suleyman-i#1>>. (1 december 2020).

Encyclopedia of Islamic Fiqh. فرهنگ فقه فارسی [Dictionary of Persian jurisprudence]. Vol. I. Qom: Encyclopedia of Islamic Fiqh, 2006.

E'temâd as Salţaneh, Muḥammad Ḥasan . منتظم ناصری [Motazam-i Naşeri]. Ed. Mohammad Esmail Rezvani. Vol. II. Tehran: Donya-e Ketab, 1367 SH/ 1988 or 1989.

Fahimi, Mahin. "بهرام میرزا [Bahram Mirza]," son of Shah Ismail Safavid and only brother of Shah Tahmaseb. *Encyclopedia of the World Islam*. Vol.4. 2014/2015 [1393 SH]. <<https://rch.ac.ir/article/Details/12133>>. (25 December 2020).

Ferîdûn Ahmed Bey. منشآت سلاطین [Münşe'ât üs-Selâţîn]. Vol. II. Istanbul: Takvîmhâne-i Âmire, 1274-75 AH /1858.

Ferîdûn Ahmed Bey. منشآت سلاطین [Münşeât üs-Selâţîn]. Vol. I. Istanbul: Takvîmhâne-i Âmire, 1274-75 AH/ 1858.

Fekete, Lajos. *Bevezetés a hódoltság török diplomatikájába*. Budapest: 1926, XLVIII.-LI.

Fekete, Lajos. *Einführung in die osmanisch-türkische Diplomatie der türkischen Botmässigkeit in Ungarn*. Budapest: 1926.

Fleischer, C., "ALQĀS MĪRZA." *Encyclopædia Iranica*, Vol. I, Fasc. 9, 15 December 1989, pp. 907-909, <<https://iranicaonline.org/articles/alqas-alqasb-alqas-mirza-safawi>>. (27 October 2020).

Floor, Willem, and Hasan Javadi. "The Role of Azerbaijani Turkish in Safavid Iran." *Iranian Studies* 46, no. 4 (2013): 569-581.

Flügel, Gustav. *Die arabischen, persischen und türkischen Handschriften der Kaiserlich-Königlichen Hofbibliothek zu Wien*. Wien: Wien, K.K. Hof- und Staatsdruckerei, 1865.

Gandjei, Turkhan. "Safeviler devleti ve Türk dili." *Tribün dergisi* 4 (1999):73-79.

- Gelibolulu, Mustafa Âlî. *کتابخانه الاخبار [Künhü'l-aḫbār]*. V vols. Istanbul: Takvimhâne-i Âmire, 1277 AH /1861 or 1862.
- Genç, Vural. "Political and Diplomatic Relations between Shah Ismail I and Bayezid II Based on the Ottoman Documents (911-917 H/ 1505-1511)." *IRANIAN STUDIES* VII (Spring-summer 2018): 129 -146.
- Ghaffari Fard, Abbas Gholi. "مجموعه فریدون بک (منشآت السلاطین) [Exploring of Ferîdûn Beg Collection (Münşe'ât üs-Selâtn)]." MA thesis, Tehran: Tehran University, 1366 SH/ 1987 or 1988.
- Ghereghlou, Kioumars. "Iskandar Beg Munshi." *Encyclopaedia of Islam*. 2018. <https://referenceworks.brillonline.com/entries/encyclopaedia-of-islam-3/iskandar-beg-munshi-COM_23905>. (01 October 2020).
- Ghoreishi Krin, Seyed Hasan and Marziye Barzan. "مناسبات صفویه با عثمانی در زمان شاه طهماسب اول [Safavid relations with the Ottomans during the reign of Shah Tahmasb I]." *History of Foreign Relations* (2016): 1-26.
- G. Özgüdenli, Osman. "OTTOMAN-PERSIAN RELATIONS i. UNDER SULTAN SELIM I AND SHAH ESMÂ'IL I." *Encyclopædia Iranica*. 20 July 2006, <<https://iranicaonline.org/articles/ottoman-persian-relations-i-under-sultan-selim-i-and-shah-esmail-i->>. (1 July 2020).
- Glassen, Erika. "BEDLÎSÎ, ŞARAF-AL-DÎN KHAN." *Encyclopædia Iranica*, Vol. IV, Fasc. 1. 15 December 1989. pp. 76-77. <<https://iranicaonline.org/articles/bedlisi-saraf-al-din-khan-b>>. (15 December 2020).
- Gully, Adrian. "Epistles for Grammarians: Illustrations from the Inshâ' Literature." *British Journal of Middle Eastern Studies* 23. (1996): 147-166.
- Gültekin, Hasan. "İnşâ ve Tarihi Gelişimi." *International Journal of Central Asian Studies* 13 (2009): 317-341.
- Gültepe, Necâti. *Ebussuud Efendi*. Istanbul: Beyan Yayınları, 1984.
- Gündüz, Tufan. *Kızılbaşlar, Osmanlılar, Safevîler*. İstanbul: Yeditepe, 2016.
- Gündüz, Tufan. "TAHMASB," (ö. 984/1576) Safevî şahı (1524-1576), *TDV İslâm Ansiklopedisi*, 39. cilt, 2010, pp. 413-415. <<https://islamansiklopedisi.org.tr/tahmasb>>. (25 December 2020).
- Gündüz, Tufan. "TEKELÜ," Safevî Devleti'nin kuruluşunda rol oynayan Türkmen aşiretlerinden biri. *TDV İslâm Ansiklopedisi*. 40. cilt, 2011. pp. 347-348. <<https://islamansiklopedisi.org.tr/tekelu>>, (25 October 2020).
- Güngörürler, Selim. *Diplomacy and Political Relations between the Ottoman Empire and Safavid Iran 1639-1722*. Ph.D. dissertation. Washington: Georgetown University, 2016.
- Virginia H. Aksan. *An Ottoman Statesman in War and Peace: Ahmed Resmi Efendi, 1700–1783*. Leiden: Brill, 1995.
- Holter, Kurt. "Studien zu Aḥmed Ferîdûn's Münşe'ât es-selâtn." *Mitteilungen des Instituts für Österreichische Geschichtsforschung*. Vol. XIV. Böhlau: Univ.-Verl. Wagner, 1939. 429–451.
- Hanaway, William L. "Secretaries, Poets, and the Literary Language." *Literacy in the Persianate World: Writing and the Social Order*. Ed. Brian Spooner and William L. Hanaway. Philadelphia: University of Pennsylvania Press, 2012.
- İsmet Uzun, Mustafa. "MÜNŞEAT," Mektup dahil her türlü resmî ve hususî yazıyı toplayan, yazım esaslarını gösteren eserlerin genel adı. *TDV İslâm Ansiklopedisi*. 32.cilt. 2000. 18-20. <<https://islamansiklopedisi.org.tr/munseat>>. (25 October 2020).
- Joseph von Hammer–Purgstall. *Geschichte des Osmanischen Reiches*. I- X vols. Pest, 1827–1835.

- Jürgen, Paul. "ENŞĀ: " *Encyclopædia Iranica* Vol. VIII, Fasc. 5. 15 December 1998. pp. 455-457 15. <<https://iranicaonline.org/articles/ensa>>. (12 September 2020).
- Kappert, Petra. *Geshichte Sultan Süleymân Kanûnîs von 1520 bis 1557 oder Tabakâtü'l-memâlik ve Derecâtü'l-mesâlik von Celâlzâde Mustafa genannt Koca Nişancı*. Wiesbaden: Franz Steiner Verlag, 1981.
- Karamanlı, Hüsamettin M. "NAHCIVAN," Azerbaycan'da tarihî bir şehir ve bu şehrin merkez olduğu özerk cumhuriyet. TDV İslâm Ansiklopedisi, 32. Cilt. 2006. <<https://islamansiklopedisi.org.tr/naHCIVAN>>. (25 December 2020).
- Kaya, Şahin. *Empire and Power in the Reign of Süleyman : Narrating the Sixteenth-Century Ottoman World*. Cambridge: Cambridge University, 2013.
- Kenan, Seyfi and Selçuk Akşin Somel. *Dimensions of Transformation in the Ottoman Empire from the Late Medieval Age to Modernity*. Leiden: Brill. 2021.
- Kerslake, Celia. "CELÂLZÂDE MUSTAFA ÇELEBİ," (ö. 975/1567). Osmanlı tarihçisi, nişancı. TDV İslâm Ansiklopedisi. 7.cilt. 1993. 260-262. <<https://islamansiklopedisi.org.tr/celalzade-mustafa-celebi>>. (20 October 2020).
- Kılıç, Remzi. *Kanuni Devri Osmanlı-İran Münasebetleri (1520-1566)*. İstanbul: IQ Kültür Sanat. 2006.
- Kırca, Ersin. "Münşe'ât Mecmuâlarının Tarihi Gelişimi Ve Râmi Mehmed Paşa'nın "Hulâsa-i İnşâ" İsimli Eseri." *Tarih ve Gelecek Dergisi* (2016): 84-100.
- Köhbach, M. "AMASYA, PEACE OF." *Encyclopædia Iranica* Vol. I, Fasc. 9. 15 December 1989. p. 928. <<https://iranicaonline.org/articles/amasya-peace>>. (10 December 2020).
- Küçükaşçı, Mustafa Sabri. "KÂTİP," Devlet dairelerinde çeşitli işlerin yerine getirilmesiyle görevli memur. TDV İslâm Ansiklopedisi. 25.cilt. 2000. 49-52. <<https://islamansiklopedisi.org.tr/katip>>. (1 October 2019).
- Küttükoğlu, Mübahat. *Osmanlı Belgelerinin dili (Diplomatik)*. İstanbul: Kubbealtı Akademisi Kültür ve San'at Vakfı, 1998, 221-228.
- Mirjafari, Hossein. "نامه ای از شاه طهماسب صفوی به سلطان سلیمان قانونی [A letter from Shah Tahmasb Safavid to Sultan Suleiman the Magnificent]." *Journal of Historical Studies*, Azar and Dey 1354 SH/ 1975 or 1976, 233-256.
- Minorsky, Vladimir. *The Administrative Organization Of Safavid Government*. Tr. Mas'oud Rajabniya. Tehran: Amir Kabir. 1334 SH/ 1956). 117-119.
- Mirjafari, Hossein. "Asylum of Prince Bayazid to Iran (969 - 966 AH = 1562 - 1559) (using the sources of Ottoman and Iranian historians) [پناهندگی شاهزاده بایزید به ایران (969 - 966 ه ق = 1559 - 1562) (با استفاده از منابع مورخین عثمانی و ایرانی)]" *Historical studies*, (Mordad va Shahrivar 1352 SH/ 1974 or 1975), 211-214.
- Mitchell, Colin P. *New perspectives on Safavid Iran: empire and society* New perspectives on Safavid Iran: empire and society. London and New York: Routledge, 2011.
- Mitchell, Colin P. "Persian Rhetoric in the Safavid Context: A 16th Century Nurbakltshiyi." *Literacy in the Persianate World: Writing and the Social Order*. Ed. Brian Spooner and William L Hanaway. Philadelphia: University of Pennsylvania Press, 2012.
- Mitchell, Colin. "Safavid imperial tarassul and the Persian insha tradition." *Studia Iranica* 26, no. 2 (1997): 173-209.
- Mitchell, Colin P. "TAHMĀSP I." 15 July 2009. <<http://www.iranicaonline.org/articles/tahmasp-i>>. (25 October 2019).

- Mohammadkhani, Aliasghar, منشآت [Münşe'ât]. In *A Encyclopedia of Persian Literature*. Hassan-e Anushe. eds. Vol.II. Tehran: KetabKhaneye Melli, 1381 SH/ 2002 or 2004.
- Mohammednejad, Hamidreza. "OSMANLI-SAFEVÎ İLİŞKİLERİ (1501-1576)." Ph.D. Dissertation. Ankara: Ankara University, 2015.
- Molla Ebrahimi, Ezzat. "القاص میرزا [Alkas Mirza]." Shah Ismail Safavid's son. *The Centre for the Great Islamic Encyclopaedia*. 9 June 2020. <<https://www.cgie.org.ir/fa/article/225652/28>>. (December 2020).
- Mordtmann, Heinrich Johann. "Ferîdûn Beg." Lewis, B., Ch. Pellat and J. Schacht. *The Encyclopaedia of Islam: C - G*. Vol. II. Leiden: EJ Brill, 1970. 1146.
- Münşî, Eskandar Beg. تاریخ عالم آرای عباسی [Târiḥ-i 'Âlem-Ârâ-yi 'Abbâsî]. Ed. Farid Moradi. II vols. Tehran: Negah-e Tehran, 1390 SH/ 2011 or 2012.
- Najafiyebazegar, Karim. تاریخ تحولات سیاسی، اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی ایران در دوره صفویه [History of political, social, economic and cultural developments in Iran in the Safavid period]. Tehran: Peyamnour, 1393 SH/ 2015 or 2016.
- Nasuhî's-Silahi (Matrakçı). *Beyan-ı Menazil-i Sefer-i Irakeyn-i Sultan Süleymân Han*. Ankara : Türk Tarih Kurumu Basımevi, 1976.
- Nava'i, 'Abdul Hosein. شاه طهماسب صفوی: مجموعه اسناد و مکاتبات تاریخی همراه با یادداشت‌های تفصیلی [Shah Tahmasb Safavid: A collection of historical documents and correspondence with detailed notes]. Tehran: Iranian Culture Foundation, 1350 SH/ 1971 or 1972.
- Navā'ī, 'A. "AḤSAN AL-TAWĀRĪK." *Encyclopædia Iranica* Vol. I, Fasc. 7. 15 December 1984. pp. 680-681, <<https://iranicaonline.org/articles/ahsan-al-tawarik-history-of-iran-hasan-beg-rumlu>>. (10 October 2020).
- Nava'i, Abdulhossein and Abasghouli nfarifard. تاریخ تحولات سیاسی، اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی ایران در دوران صفویه [History of political, social, economic and cultural developments in Iran during the Safavid period]. Tehran: Samt, 1392 SH/ 2013 or 2014.
- Nava'i, Abdulhossein. "تاریخ عالم آرای عباسی [Târiḥ-i 'âlam-ârâ-yi 'Abbâsî]." *Encyclopedia of the World of Islam* Vol.6. 1303 SH/ 2014 or 2015. <<https://rch.ac.ir/article/Details/7245>>. (10 November 2020).
- Nava'i, 'Abdul Hosein. *Historical Documents and Correspondences of Iran from Timur to Shah Ismail* [اسناد و مکاتبات تاریخی از تیمور تا شاه اسماعیل]. Tehran: the agency of translation and publication of books, 1341 SH/ 1962 or 1963.
- Senzil, Nawid. "Historiography in the Sadduzai Era: Language and Narration." *Literacy in the Persianate World, Writing and the Social Order*. Ed. Brian Spooner and William L. Hanaway. Philadelphia: University of Pennsylvania Press, 2012.
- Öngören, Reşat. "SAFİYYÜDDİN-i ERDEBİLİ," (ö. 735/1334). Safeviyye tarikatının kurucusu ve Safevî Devleti'ni kuran ailenin atası. *TDV İslâm Ansiklopedisi* 35. Cilt. 2008. pp. 476-478. <<https://islamansiklopedisi.org.tr/safiyuddin-i-erdebili>>. (30 March 2020).
- Özcan, Abdülkadir. "TABAKĀTÜ'l-MEMĀLİK," Celalzâde Mustafa Çelebi'nin (ö. 975/1567) Kanûnî Sultan Süleyman dönemine ait eseri. *TDV İslâm Ansiklopedisi*, 39.cilt. 2010. pp. 301-303. <<https://islamansiklopedisi.org.tr/tabakatul-memalik>>. (10 October 2020).
- Özcan, Abdulkadir. "ÂŞIKPAŞAZÂDE," (ö. 889/1484'ten sonra). Osmanlı tarih yazarı. *TDV İslâm Ansiklopedisi*, 4.cilt. 1991.pp. 6-7. <<https://islamansiklopedisi.org.tr/asikpasazade>>. (20 October 2020).
- Özcan, Abdülkadir. "İSKENDER PAŞA," (ö. 979/1571) Osmanlı beylerbeyi. *TDV İslâm Ansiklopedisi*, 22. cilt, 2000. pp. 565-566, <<https://islamansiklopedisi.org.tr/iskender-pasa>>. (10 December 2020).

Özcan, Abdülkadir. “BEŞİR AĞA, Morali,” (ö. 1165/1752), Dârüssaâde ağası ve hattat. *TDV İslâm Ansiklopedisi*, 5.cilt, 1992. pp. 555-556. <<https://islamansiklopedisi.org.tr/besir-aga-morali>>. (21 October 2020).

Özcan, Abdülkadir. “MÜNŞE’ATÜ’-s-SELÂTİN,” Feridun Ahmed Bey’in (ö. 991/1583) hükümdar mektupları ile ferman, berat, fetihnâme vb. sûretlerini topladığı eseri. *TDV İslâm Ansiklopedisi* 32.cilt. 2006. pp. 20-22. <<https://islamansiklopedisi.org.tr/munseatus-selatin>>. (20 December 2019).

Özcan, Abdülkadir. “SOLAKZÂDE MEHMED HEMDEMÎ,” (ö. 1068/1658), Osmanlı tarihçisi, mûsikişinas. *TDV İslâm Ansiklopedisi* 37 cilt, 2009. pp. 370-372. <<https://islamansiklopedisi.org.tr/solakzade-mehmed-hemdemi>>. (23 October 2020).

Öztuna, Yılmaz. *Kanuni Sultan Süleymân*. İstanbul: Ötüken, 2014.

Papp, Sándor. *Briefsammlungen (inşâ‘, münşe‘ât) als historische Quellen des Osmanischen Reiches und deren Quellenwert von der Sammlung Feridun Beg bis zu den Friedensverhandlungen von Passarowitz*. Salzburg: Universität Salzburg, 2021. 31. (Under Publishing).

Papp, Sándor. “Feridun Beyin münşeati: Mecmua-ı Münşeati s-Selatin.” (Macaristan’a ve Erdel’e ait XVI–XVII. yüzyıl belgelerinin incelenmesi).” *Archivum Ottomanicum* (2017): 129–137.

Papp, Sándor. “The system of autonomous Muslim and Christian communities, churches, and states in the Ottoman Empire.” In *The European Tributary States of the Ottoman Empire in the Sixteenth and Seventeenth Centuries*, Leiden – Boston: Brill, 2013, pp. 373-419.

Parry, V.J., and Others. *A History of the Ottoman Empire to 1730*. ed. M.A. Cook. Cambridge: Cambridge University Press, 1976.

Parsadoust, Manuchehr. *اول شاه تهماسب اول [Şâh Tahmâsb I]*. Tehran: Publishing Joint Stock Company, 1391 SH/ 2013 or 2014.

Peçevi, İbrahim. *تاریخ پچوی [Târiḥ -i Peçevi]*. Vol. I. İstanbul: Darul sana'e amire, 1283 AH/ 1866 or 1867.

Porch of Wisdom cultural institution. *معانی حروف «الف»، «صاد»، «قاف»، «کاف» و «نون» در روایات [The meanings of the letters “A”, “Sad”, “Qaf”, “Kaf” and “Nun” in the narrations]*. 16 January 2014. <<https://www.islamquest.net/fa/archive/question/fa27603>>. (25 June 2020).

Pourmohammadi Amleshi, Nasrollah and Bourumand Surouni. “ایررسی نقش قبایل کُرد در دوره حکمرانی شاه طهماسب اول [A study of the role of Kurdish tribes during the reign of Shah Tahmasb I].” *Peyam-e Baharestan* (1391 SH/ 2013 or 2014): 450-467.

Rajabzadeh, Hashem. “DABĪR,” *Encyclopædia Iranica* Vol. VI, Fasc. 5. 10 November 2011, pp. 534-539. <<https://iranicaonline.org/articles/dabir-secretary-scribe#pt2>>. (10 April 2022).

Rabi‘i, Manijeh. “منتظم ناصری [Târiḥ-i Montażam-i Nâseri],” *Encyclopedia of the World of Islam* Vol.6. 1393 SH/ 2014 or 2015, <<https://rch.ac.ir/article/Details/7269>>, (15 October 2020).

R’aisnia, Rahim. “جنگ چالدران [Battle of Chaldiran].” The EncyclopaediaIslamica Foundation. *Encyclopedia of the Islamic World*. Tehran: The EncyclopaediaIslamica Foundation, n.d. 665-669.

Redhouse, James William. *A Turkish and English lexicon*. New Impression. Beirut: Librairie du Liban, 1987.

Reis, Seydi Ali. *Mirât al-mamālik: safarnāmeh-i bi-khalij-i Fârs, Hind, Mâ warā’ al-nahr va Īrân* [مرآت الممالک: سفرنامه‌ای به خلیج فارس، هند، ماوراء النهر و ایران], Trans. Mahmud Fazili. Tehran: Bunyād-i Farhang-i Īrân, 1355 SH/ 1976 or 1977.

- Rezaei, Ramazan. “دبیر [Dabîr].” The EncyclopaediaIslamica Foundation. *Encyclopedia of the Islamic World*. Tehran: The EncyclopaediaIslamica Foundation, 665-669.
- Roemer, Hans Robert. “Inṣhā’.” In *Encyclopedia of Islam*. 2nd ed. Lieden: E.J. Brill, 1971.
- Roxburgh, David J. *Prefacing the image: the writing of art history in sixteenth-century Iran*. Vol.IX. Brill, 2001.
- Rudolf, Vesel. “FERİDUN AḤMED BEG, ‘ABD-AL-QĀDER.” *Encyclopædia Iranica*, Vol. IX, Fasc. 5. 15 December 1999. pp. 534-535. <<https://iranicaonline.org/articles/feridun-ahmed-beg->>. (10 December 2020).
- Rûmlu, Hasan. “احسن التواريخ [Aḥsenü't-Tevârîḥ].” Ed. ‘Abdu’l Hossein Navâ’î. II Vols. Tehran: Bongah Tarjome va Nashr-e Ketab, 1349 SH/ 1970 or 19710.
- Sadri, Manijeh. “پچوی ابراهیم [Peçevi İbrahim].” *Encyclopedia of the World of Islam*, Vol.5. 1380 AH/ 2001 or 2002. pp. 517-518. <<https://rch.ac.ir/article/Details/13042>>. (20 October 2020).
- Salâhi Bey, Mehmed. قاموس عثمانی [Kâmus-i Osmânî]. Vol.III. Istanbul: Ahmad Muzafferredin, 1313 AH/ 1897.
- Salehi, Nasrullah. “Descriptive Bibliography of Sources, Correspondence and Letters [مکاتبات و نامه ها].” *History and Geography Book of the Month*, no.51, 52, (2002), 55-152.
- Sâmî, Şemseddin. قاموس الاعلام [Kâmûsü'l-a'lâm]. Vol.IV. Istanbul: Mehran Matbaasi, 1311 AH/ 1891.
- Sâmî, Şemseddin. قاموس ترکی [Kâmûs-i Türki]. Istanbul: Der Sa'adet İkdâm Matbaasi, 1899.
- Schefer, Charles Henri Auguste. *Chrestomathie persane a l'usage des élèves de l'École spéciale des langues orientales vivantes*. Vol. II. Paris: E. Leroux, 1885.
- Schmidt, Jan. “KÛNHÜ’L-AHBÂR,” Âlî Mustafa Efendi’nin (ö. 1008/1600) dünya tarihi olarak kaleme aldığı eseri. *TDV İslâm Ansiklopedisi*, 26.cilt, 2002. Pp. 555-556. <<https://islamansiklopedisi.org.tr/kunhul-ahbar>>. (10 October 2020).
- Schmidt, Jan. *A Catalogue of the Turkish Manuscripts in the John Rylands University Library at Manchester*. Leiden: Brill, 2011.
- Selânîkî, Mustafa Efendi. تاریخ سلانیکى [Târîḥ-i Selânîkî]. Istanbul, 1281 AH /1864 or 1865.
- Sheykh al-Hokamaei, Emadedin and Mahya Shoeybie Omrani. *Transformation in the etiquette of writing and letter [تحول در آداب تحول در آداب]*. Tehran: Dr. Mahmoud Afshar's Foundation publication, summer of 1399 SH/ 2019.
- Spooner, Brian and William L Hanaway, eds. *Literacy in the Persianate World: Writing and the Social Order*. Philadelphia: University of Pennsylvania Press, 2012.
- Şolâkzade, Mehmed Hemdemî Çelebi. حولاق زاده [Şolâkzade Târîḥî]. Istanbul: Maarif Nezâret-i Celilesi, 1297 H/ 1879 or 1880.
- Şahin, İlhan and Feridun Emecen. “AMASYA ANTLAŞMASI,” Osmanlı Devleti ile İran arasında yapılan ilk antlaşma (11 Receb 962 / 1 Haziran 1555). *TDV İslâm Ansiklopedisi*, 3. Cilt. 1991, pp. 4-5. <<https://islamansiklopedisi.org.tr/amasya-antlasmasi>>.(29 December 2020).
- Şevik, İsa. “Şah Tahmasb (1524–1576) ile Osmanlı Sarayı Arasında Teati Edilen Mektupları İçeren “Münşe’at-ı ‘Atik”in Edisyon Kritiği ve Değerlendirilmesi.” MA thesis. İzmir: Dokuz Eylül University, 2008.
- Tahmâsb. تذکره شاه تهماسب [Tazkara-ye Şâh Tahmâsb]. Berlin: Abdulshokour, 1343 SH/ 1964 or 1965.

Tarım Ertuğ, Zeynep. “NÂME-i HÜMÂYUN,” Osmanlı padişahlarının yabancı hükümdarlara gönderdiği mektuplara verilen ad. TDV İslâm Ansiklopedisi, EK-2.cilt, 2019, pp. 345-346, <<https://islamansiklopedisi.org.tr/name-i-humayun>>, (10 December 2020).

Tatlı, İbrahim. “Revan 1956 numaralı Kanuni devri Muhâberat mecmuası (değerlendirme ve metin).” MA thesis. İstanbul: Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2017.

T.C Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü. *I. Mahmud - Nadir Şah mektuplaşmaları. 3 numaralı nâme-i hümayûn defteri.= İran vesâire nâme-i hümayûn. (Transkripsiyon / tıpkıbasım)*. İstanbul: Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı, 2014.

Turan, Şerafettin. “BAYEZİD, Şehzade,” (ö. 969/1562) Kanûnî Sultan Süleyman’ın saltanat iddiasıyla isyan eden Hürrem Sultan’dan olma oğlu. TDV İslâm Ansiklopedisi. 5. Cilt. 1992. pp. 230-231. <<https://islamansiklopedisi.org.tr/bayezid-sehzade>>. (29 December 2020).

Turan, Şerefeddin. “شاهزاده، بایزید، [Bayazid, prince].” Son of Suleiman the Magnificent. Encyclopedia of The World of Islam, vol.1. p.427. <<http://lib.eshia.ir/23019/1/427>>. (30 December 2020).

Türkoglu, İsmâ’il. “ŞEYBÂNÎ HAN.” (ö. 916/1510) Şeybânîler hânedanının kurucusu ve ilk hükümdarı (1500-1510). TDV İslâm Ansiklopedisi, 39. cilt. 2010. pp. 43-45. <<https://islamansiklopedisi.org.tr/seybani-han>>. (2010, 20 July 2020).

Vámbéry, Ármin. “Feridun Bég “Szultáni okmányok gyűjteménye” czímű könyvét ismerteti és belőle mutatóványokat közöl Vámbéry Ármin.” 1859. *DSpace Repository*. <<http://hdl.handle.net/10598/7289>>. (01 December 2019).

Woodhead, Christine. From Scribe to Litterateur: The Career of a Sixteenth-Century Ottoman Katib. *Bulletin (British Society for Middle Eastern Studies)*. Vol. 9, No. 1 (1982), 55-74.

Yazıcı, Tahsin, “CÜNEYD-i SAFEVÎ,” (ö. 864/1460), Safeviyye tarikatının bir devlete dönüşmesinde büyük payı olan kişi. TDV İslâm Ansiklopedisi, 8.cilt, 1993. pp. 123-124, <<https://islamansiklopedisi.org.tr/cuneyd-i-safevi>>. (24 October 2020).

Yinanç, Refet and Ömer Özkan. “An important record about the interrelation of ottoman and savavids: Mecmû' A-I munse'ât that written in 16th century.” *Türk Kültürü ve Hacı Bektas Veli - Arastirma Dergisi* 60 (2011): 265-280.

Zilli, Ishtiyâq Ahmed. *The Mughal State & Culture 1556-1598: selected Letters and Documents from Munshaat-i-Namakin*. Delhi: Manohar Publications, 2007, 28;